Tabula

Finis tabule.

¶ In nomine dñi nostri Iesu christi. Incipit doctrinale florum artis notarie.

Scribere clericulis paro ꝗparuis clausulis doctrinale flor: vt detur notarijs erudiri riuulis doctrine ꝛ morū. Ego inꝗ humilis notarioꝝ minister: quorūdā meorū amicoꝝ precibus ꝯdescendēs opus mihi grande cū sim intellectu ꝛ scientia rudis ꝛ remissus aggredior de oīpotentis dei iuuamine spē ꝯcipiēs: q balbutiētiū linguas facit esse disertas: ꝛ cuius gratiam attingisse docuisse est. Ad iuuenū tabellionū siue notarioꝝ ꝛ qui in villulis ꝛ castris degunt eruditionē ꝛ ꝑfectū: hunc decreui libellum componere quem doctrinale florum merita in titulare volui. In eo siquidē ex diuersis vtriusqꝫ iuris libris ꝛ scriptis: aliorūque maiorum meorum tractatibus: diuersa dicta ad artem notariatus ꝛ notariorum instructionem pertinentia quasi dispersos flores hic in vnum collegi: vt iuuenes tabelliones siue notarij hunc perlegentes libellum informari ꝛ edoceri possint quomodo artem notariatus debite valeant exercere. Et se tales vita ꝛ moribus exhibere quales ipsius artis dignitas exigit ꝛ requirit. Et licet laudabilis summa magistri Rolandini Bononien. ꝛ aliorum quorūdam compilationes videantur sufficere: ea tñ que in hoc libro dicūtur legētibus ꝓdesse poterunt non obesse: vt pote tanꝗ moderno tēpori ꝛ moribus hoium magis ꝯgruentia. Natura quippe antiquitatem spernēs semper deproperat nouas edere formas. Unde ipse Rolandin⁹ in sue summe principio refert quosdam ante ipsam antiquis tēporibus fuisse prudētes viros qui super contractuū ꝛ instrumentoꝝ formas ꝛ ordinationes quasdam summas seu cōpilationes cōposuerūt que ꝑpter viuētiū mores ꝛ ꝯsuetudines imutate quasi in dissuetudinē abierāt: ita ꝙ oportuit antiqs omissis ritib⁹ nouellā formā sicut i multis alijs ita in cōtractuū dispositionib⁹ inuenire. Et cum a dicti Rolandini tpe ducenti anni ꝛ vltra fluxerint: qđ ipse de alijs refert: id de eo nūc dicere possum⁹: nō qdē eius sūmā ꝛ traditionē sciētificā aspernēdo: sed potius adherendo eidem. Et quā quā cum ꝓposui doctrina ꝛ sapiētia in pluribus imitari: dispono tñ quedā super addendo ac mutādo tātū modo ea que nouis ꝛ modernis hominū moribus ꝛ maliciosis ac perniciosis subtilitatibus ꝯgruentibus pertinere ꝛ obuiare vidētur. Hoc aūt opusculū ꝗuis iurīū nō respōdeat margaritis. nō est tñ aliquo mō occultandū. Malui ꝛ enim in ipso verborum vtēs planicie veritatis assequi limitē: ꝗ celoꝝ stellas assequēdo incurrere falsitatis errorē. Et qꝛ in humanis inuentionibus nil perfectum inuenitur: supplico legentibus: vt si qd male dictum vel iuri absonū: aut incōpositum in presenti libello inueniatur liuoris aculeo ꝑtermisso charitatiua correctione emendēt.

¶ Diuisio artis ꝛ presentis libelli.

Tota autē notarie siue tabellionatus ars in tres diuiditur principales partes: scꝫ in cōtractus ꝛ vltimas volūtates: in processus seu acta iudiciaria: ꝛ i rescripta vel secūdū alios diuiditur sic: q a tota virtus ꝛ ars notarie aut contractuū aut vltimarū volūtatū

aut iudicioꝝ formã respicit ⁊ naturã de q̃b⁹ oĩb⁹ tractare esset putile. verũtñ de prima tanq̃ digniori ⁊ principaliori parte primitus pertractare intendo p̃mittendo quedã preambula quasi ante predicaméta ad p̃ntis artis elucidationé ⁊ iuuenũ ac simpliciũ notarioꝝ informationé pleniorẽ. Nõ enim sufficit tabellioni instruméta ⁊ alias publicas scripturas scire cõponere:q̃ immo opꝫ eũ circa plura alia eruditum esse ad h̃ vt debite suũ valeat offm̃ exercere pro vt sequentia apertius declarabunt. De alijs vero duabus partib⁹ in fine libri si deus pmiserit quedã lꝫ pauca forte adijciã de illis cũ certas ⁊ determinatas regulas tradere eét difficile. Attéta diuersaꝝ curiaꝝ diuersitate stiloꝝꝫ.

¶ Quid sit notarius siue tabellio.

Est autẽ notari⁹ siue tabellio persona publica ꝓpter publicã vtilitaté ordinata supioris auctoritate munita. Unde iura interdũ nominant notariũ seruũ publicũ eo q̃ cuiqꝫ requisitus seruire tenet vel q̃a de publico salariũ ol̃iꝫ recipiebat. Uel põt dici seru⁹ a seruãdo q̃a fideliter seruare dꝫ ea q̃ sibi scribéda cõmittunt. Dicit eni notarius a notãdo siue a nota: quia in actis rediguntur que corã coaguntur. Instrumentum tamen nõ debꝫ scribi p notas siue p signa. Nã pedius scribit notas nõ eé l̃fas. Et tñ a notis dicit notarius vt p̃dictũ é Tabellio vero d̃r a tabula q̃a in tabulis scribi siue scribere olim solebat. Unde tabella nomen diminutiuũ est de tabula. Et dicit tabella parua tabula ⁊ inde tabellio:quasi in paruis tabulis scribens.

¶ Quis potest facere tabelliones siue notarios.

Possunt facere tabelliõs siue notarios dominus papa:imperator:⁊ reges habentes supremum ⁊ merum imperium vel inferior cui ꝯsuetudo vel sp̃ale priuilegiũ pape vel ĩpatoris hoc sp̃aliter ꝯcesserit. ⁊ ſm quosdã. Is q regit vniuersitaté de ꝯsensu ipius p̃t facere trebellioné. Et sil̃r cõites ⁊ p̃lati hoc p̃nt in suis terris siue iurisditiõib⁹. Et gñraliter notarios p̃nt creare pricipes ⁊ dñi tépozales in suis territorijs. Uerũtamé notarij creati siue ordinati a baronibus comitib⁹ seu p̃latis vel alijs iferiorib⁹ nõ tãte auctoritatis sunt sicut sunt creati a dño papa vel imperatore aut rege.

¶ Que ⁊ quot attendi debent in creatione notarioꝝ.

Habentes potestaté creãdi siue faciẽdi notarios multũ attẽdere debẽt qs ⁊ q̃les sunt illi q ad tabellioat⁹ offm̃ ꝓmoueri aspirãt vt scꝫ sint etatis legitime:morib⁹ ⁊ sciẽtia cõprobati:de bonis ét ⁊ hõestis parẽtib⁹ ꝓgeniti. Prio ergo q hm̃õi arté siue offm̃ exercere desiderãt debẽt habere sufficiẽté etaté vt vicessimũ qntũ saltẽ ãnũ attingãt. Et as nãqꝫ iuuẽilis huic nõ h̃ꝫ ꝯgruit offõ cũ magis passiõe q̃ actiõe regat. Scdõ d̃bẽt sufficienté sciẽtiã hre vt sciãt ꝯctuũ substãtialia debite itelligere. Et ipoꝝ ꝯctuum varietates ⁊ differentias cognoscere ⁊ sic cuiqꝫ ꝯtractui suã formã ⁊ suas clausulas sui pa tes s̃m illi⁹ exigẽtiã valleant attribuere. Et ad hoc expedit cõs esse saltẽ grãmaticos:vt ydiõa latinũ recte cõgrue sciãt ordinare ⁊ debite orthographisare eét et eis expediẽs iura ciuilia p certos ãnos audiuisse ad min⁹ libr̃ũ institũtõnũ vt ea q̃ scriberẽt itelligerẽt. Sꝫ qd dicem⁹ de m̃ltis nr̃i tp̃is notarijs q ét grãmaticalia rudimenta ꝓsus ignorãt. Sic est de ipsis sicut d plurib⁹ p̃sbyteris q nõ pfecte legere sciunt. Ideoqꝫ nõ bene faciunt qui huiusmodi ydiotas ⁊ ignorantes ad tã ardua ⁊ digna officia admittunt. Nam

multo melius ẽ vacare cathedras ꝙ̃ cathedrare capias. Debẽt ẽt hãc artẽ si
ue officium exercere cupientes bonis eẽ moribus ꝑdotati. De qbus inferius
plenius dicã. Tertio debent esse de bonis ꝛ honestis parẽtibus gẽiti: ne vtili
tate personarũ excellẽs vilescat officiũ. Attendẽda est similiter persone cõdi
tio vt sit homo liber non seruus vel monachus aut religiosus non damnatus
vel deportatus aut alia vili conditione notatus.

¶ De vita ꝛ honestate notariorum.

Arduũ ꝛ magne dignitatis est tabellionatus officiũ magneqꝫ auctoritatis: ita vt oĩa fere mundi negocia tabellionum fidei cõmittãtur siue iter reges ꝛ p̃ncipes: siue iter impatores papamue aut aliõs i feriores sunt pacta. ꝛ hic sũme ab ipsis tabellĩõib⁹ siue notarijs sũt cogitãda. cognoscẽtes se i tãta fore dignitate ↄ̃stitutos: ꝛ tã excellẽti offõ honoratos. ꝛ ob id eoꝝ vitã ꝛ ↄuersationẽ virtutib⁹ bõisqꝫ morib⁹ ꝛ scia sic dñt ꝑornar. vt tã ꝑciosuꝫ ꝛ excellẽs talẽtũ eis creditũ valeãt dbite dispẽsare declinãdo isup brutales appetit⁹ ꝛ vita. Cũ bõis ꝛ hõestis ꝛ prudẽtib⁹ viris assidue ↄuersan do. Maloruꝫqꝫ ꝛ reprobo ꝛ hominũ societatis vitãdo. qm̃ scriptũ ẽ Cũ scõ san ct⁹ eris: ꝛ cũ ꝑuerso ꝑuerteris. Uñ ex morib⁹ ꝛ ↄuersatione tabellĩõis fides ei augef vl minuit: qꝛ si cũ bõis ꝛ hõestis ꝑsonis ↄtiue frequẽtauerit: maior eidẽ fides dabit: ẽt min⁹ ac tardius ꝺ ipso aliqd i malo suspicabit ꝙ̃ si cũ vilib⁹ lu sorib⁹ ebriosis latrõib⁹ lenõib⁹: ꝛ similib⁹ inhonestis ꝑsonis vitã suã duxerit. Tũc. n. faciliter ꝺ falsitate ꝛ alijs delictis circa sũt tabeliõatus offm̃ suspect⁹ hẽbit ꝛ ei mior fides attribuet. Uñ adhibet tãta fides istrumẽtis notarij isa mati de aliquo crimie ẽt extra suũ offm̃ cõmisso: quãta adhibef istrumẽtis ĩte gerrimi notarij siue tabellionis. Et iõ ita se i oĩb⁹ exhibeãt tabelliões siue no tarij: vt eoꝝ ↄuersatio laudabilis tãti officij rñdeat dignitati. Caueãt ẽt nota rij ne alter alteꝝ ifamet ꝛ q̃cũqꝫ cã vel defectu: qm̃ oẽs sumus i icrepationib⁹ sꝫ se iuicẽ charitatiue istruãt ꝛ iformẽt oẽm iuidiã solis medicis remittendo.

¶ Qualiter se habere debent notarij super instrumẽtis ꝛ alijs scripturis pu blicis conficiendis in genere.

Non pretermittam iuuenes ꝛ simplices iformare no tarios qualiter se habere debeant circa instrumenta ꝛ alias publicas scripturas conficiendas in genere. Primo enim dum a partibus rogabitur si ue requiretur notarius vt super aliquo contractu instrumentum recipiat attẽ dat diligenter ꝛ se cum partibus informet quid partes intendant: ꝛ an sint tales que inuicem talem contractum inire possit. Item an res super qua con traere intendant sit talis que in huiusmodi contractu cadere possint. Itẽ an talis contractus sit licitus ꝛ de iure ꝑmissus non illicitus nõ vsurarius: non contra bonos mores vel publicam honestatem vel vtilitatem. sed hec omnia cognoscere magnam exigit doctrinam. diuerse namqꝫ sunt conditiones ꝑso narum contrahere volentium: ꝛ diuersa sunt etiam genera contractuũ: ꝛ res sup quibus contrahitur similiter sunt diuerse. Et in his diuersitatibus diuersi mode errare contingit. quare de singulis doctrine gratia aliqua pauca hic ꝑ stringam. Sunt autem quedam persone que nullũ cõtractum vallidum inire possunt: veluti furiosi mentecapti ꝛ pupilli infantes seu infantie ꝑrimi. Item nec ebrij durante ebrietate: qꝛ furiosis equiparant. Itẽ nec religiosi admistratio

ne non habentes sine licentia suorum superiorum: et sic de similibus. Res etiam super quibus contrahitur sunt diverse. Nam quedam sunt super quibus saltem alienando contrahi non potest. sicuti oes res sacre: hoc e divino cultui dedicate: et similiter religiose vt sunt sepulchra et cimiteria. Item res sacre et publice et vniversitatis cuiusmodi sunt muri civitatum et porte theatra et loca publica. talia enim in commercio huiusmodi non sunt nisi in certis casibus in iure expressis. contractus vero liciti sunt omnes qui non reperiuntur de iure prohibiti. Prohibentur autem contractus vsurarij symoniaci et qui contra bonos mores sunt: vt super homicidio. furto. adulterio. lenocinio. raptu virginum viduarum. vel sanctimonialium aut alio delicto perpetrando. Item omnis contractus continens manipulum quod est illicita plurimum in malum: coadunatio sine congregatio. Et similiter contractus qui interdum inter artifices mechanicos vel mercatores iniungitur de non operando nisi certis diei horis vel super mercantijs certo precio vendendis et similibus. tales enim contractus sunt de iure prohibiti: quia sunt contra publicam vtilitatem. Similiter et qui contra canonicas et legitimas sanctiones fiunt: vt super matrimonio mulieris virum habentis vel econtra. vel super matrimonio in gradu prohibito vel affinitate coniunctorum. vel super vero matrimonio dissolvendo: et sic de similibus multis. Unde notarius sine tabellio faciens instrumenta de contractu prohibito punitur etiam criminaliter. Prohibetur etiam omnis contractus in quo dolus fraus metus coactio vel pactio illicita intercedit. Et similiter omnis contractus in quo aliquis machinatur contra honorem dignitatem vel maiestatem regiam vel contra dnm papam vel imperatorem et alij contractus hijs similes similiter prohibentur. Caveant ergo notarij ne super huiusmodi illicitis et prohibitis contractibus instrumenta conficiant pro quocumque salario eis promisso. Caveant etiam et hoc precipue ne in suis instrumentis aut alijs publicis: scripturis falsitatem aliquam interserant: scientes magnam eis super hoc penam imminere. Est autem falsitas immutatio veritatis et committitur tribus modis. scilicet dicto facto et vsu. Et habet locum crimen de falso interveniente dolo non aliter. Preterea caveant notarij ne partibus contrahere volentibus dent consilium aut materiam aperiant: simulata vel ficticia instrumenta fabricandi presertim in preiudicium tertij vt contingit aliquando super alienationibus rerum immobilium ad finem fraudendi directos dominos in iure suo scilicet laudumio faciendo factum sive transitum de contractu in contractum talia enim facientes suas onerantur conscientias: et tenentur ad interesse parti lese.

¶ De contractu in genere quid est.

Visso qualiter notarij super contractibus sive publicis instrumentis recipiendis se habere debeant: ne per ignota procedant. videndum occurrit quid sit contractus in genere: Et dico quod contractus est mutuus consensus duorum vel plurimum circa idem convenientium. Et enim contractus nomen verbale descendens ab hoc verbo contraho contrahis. Et dicitur a con. quod est simul et tractus quasi simul tractus. partes enim contrahentes se invicem trahere videntur. Sunt autem contractus alij bone fidei: alij stricti iuris. bone fidei sunt emptio. venditio. locatio. conductio. societas. depositum. permutatio. tutela. comodatum. bonorum divisio. et quidam alij. Unde actiones ex his contractibus descendentes dicuntur bone fidei: non ideo quod in eis tantum

modo seruari debeat bona fides: immo in quocunqȝ contractu ꝛ in quacunqȝ actione seruanda est bona fides. sȝ ideo quia in his exuberans idest abūdans bona fides seruari dȝ vt scȝ iudex pleniorē habeat potestatē ad oīa exigēda q̄ suadet equitas vel bona fides. Alij vero cōtract⁹ ꝛ actiōes ex eis descēdētes dicūtur stricti iuris: eo quia nō venit in eis nisi id quod stricte exigit ꝯtract⁹ seu actionis natura: vel ꝙ principaliter est in obligatiōe ꝛ inter partes actuȝ: sicut sunt oēs stipulationes cautiones satisdationes fideiussiōes amphiteosis ꝛ similes: sunt etiā quidā cōtractus de iure gētium introducti: veluti oēs fere cōtractus bone fidei. Et quidaȝ alij sunt de iure ciuili: vt sunt oēs ꝯtract⁹ stricti iuris de qbus pretactum est: sed ista nihil aut paruȝ notarijs proficiunt: ꝛ ideo quod ad ea sufficiat quod dictū est. Circa vero contractus qui redigunt in scriptis scire debes ꝙ ꝯtract⁹ in scriptis celebrari nō sortiunt effectuȝ nisi cum in scriptis sunt redacti. Et dȝ huiusmodi scriptura in mundum esse redacta: ꝛ partibus lecta ꝛ ad eas absoluta: ꝛ intelligitur in mundum esse redacta idest in scriptura sine immundicia ꝛ vituperatione consistente: quia scriptura imunda vituperosa est ꝛ suspecta. vnde si carta ē diuersis manib⁹ scripta nō est mūda nec sine suspitione: ꝛ cum dicitur a partibus lecta ꝛ absoluta: intelligitur ꝙ debet coram eis eē lecta ꝛ ab eis approbata. ideoqȝ notarius dnȝ aliquem ꝯtractum in scripturis redegit: debet cum partibus contrahentibus legere quemadmodū scripsit ꝛ dare intelligi bene seriatim ꝛ distincte nō pcurrēdo ꝛ verba precipitando sicut multi faciunt. Et dico cōtractuȝ sic multi faciunt. Et dico contractum sic lecto si partes assentiant ꝛ approbent talis cōtractus dicit͂ tunc a partibus absolutus idest approbatus: ꝛ tunc censet͂ esse perfectus dicit͂ autē sceda a scedo scedas: qđ idē est ꝙ ꝯcordo ꝯcordas. vnde sceda idem est quod concordia conuentionalis partium in scriptura publica redacta. Et est sceda prima scriptura quam facit notarius super aliquo ꝯtractu: potest etiam dici instrumentum eo ꝙ mentem instruit fidem ꝛ reprobationem faciendo de his que in ea continentur. Sed instrumentuȝ ꝓprie dicitur carta manu publica scripta signata ꝛ in publicā formā redacta.

¶ Quod in omni contractu perfecto quattuor cause assignātur. Et ꝙ aliud est substantia aliud natura contractus.

Sicut in rebus naturalibus: ꝛ artificialib⁹ quattuor assignantur cause: scȝ efficiēs: materialis formalis: ꝛ finalis. Ita ꝛ i quolibet ꝯtractu pfecto eodem cause cōcurrunt. vnde causa efficiens in cōtractibus est ipse partes contrahentes. Causa vero materialis est res super qua cōtrahitur. Causa formalis est forma seu ordinatio ipsius ꝯtractus. Causa finalis est itentio siue finis quē intēdūt partes ꝯtrahētes. Unde ꝯtractus peccat si deficiat in aliqua dictarum quattuor causarū vt qȝ ptes ꝯtrahētes sunt tales que talē cōtractū inire seu facere nō possunt: vel qȝ super qua ꝯtrahitur in tali contractu cadere nō potest: vel quia ipse cōtractus non habet suā debitā formam quā eius natura desiderat: vel qȝ finis ꝛ intentio illius contractus ꝛ partium cōtraheñ. est illicitus ꝛ a iure reprobatus. Talis contractus sic peccans est inualidus: ꝛ per consequens notarius illum scribere seu recipere non debet. Preterea sciendū est ꝙ in quolibet contractu pfecto principaliter duo considerantur: scȝ substantia ꝛ natura quāuis aliquibus videantur esse idem multum tamen inter se differunt. Nā substantia cōtractus est qui dat esse ip-

Causa materialis est sin
Causa formalis est sin
Causa finalis est sin.

si cōtractui. Natura vero non dat esse: sed nascitur ab esse cōtractus iam p fecti: ita tamen q inter perfectionem et naturam illud est mediū: natura enim rebus perfectis inest: et est vis seu vigor ipsius contractus ab eo progrediēs siue nascēs: sicut dicimus q ex ↄtractu nascit obligatio: et ex obligatiōe actio sed substātia imperfectū dicit ad esse pfectionis. Et est partes siue clausulas ↄtractus debito modo formare. Forma etiā est quidam modus a iure tradi tus. Materia vero est subiectum forme et in facto cōsistit: et ista scire est vtile notarijs ad euadendum multas questiones quas frequenter solent facere do mini legiste simplicib' notarijs: qui parum aut nihil in iure viderunt.

¶ Quod notarij verborum prolixitatibus non vtantur.

Mala et reprobata ē quorūdā nostri tpis notariorum ↄsuetudo: qui tot et tātas in suis publicis istrumētis et scripturis inser gunt verbor siue dictionū inutiliū supfluitates q huiusmodi instrumētorum et scripturarum sententia interdum ex hoc quā plurimū obfuscatur. Et in tā tum talibus superfluis verbositatibus sua instrumēta et scripturas extendunt vt partes plus in dubio vel amplius q debeant et ↄtractus natura exigat sol uere compellūtur. Unde tempore meo fuit quidā quā pter vrbanitatem no minare omitto: qui adeo ad insanos mores deductus suas circa pecuniarum extorsiōes dānabiles laxabat habenas totq et tantis inutilium superfluorum verbor fasciculis sua publica instrumēta furfurabat: q̄d non dico in duplum imo in quadruplum et amplius vltra rationis debita illum ascēdere faciebat: intantum q sicut eius nomen et cognomē ceteris erat dissimile: ita in hoc sibi similem nō habebat. Abstineant igitur notarij a talib' attendentes ad mores et stillum antiquorum notariorum: qui breuibus et succinctis verbis et ptinēti bus tantū vtebātur. Et si velint dicere q huiusmodi subtilitates: ita oportet huius tēporis instrumenta nouis fulciri clausulis vt huiusmodi malicie et do losis subtilitatibus obuietur. Fateor quidē q iuxta vulgare pverbiū inter pa rum et nimium consistere debet debita mensura: nec tales ad finem predictum hoc faciunt: q2 forte nec scirent talia ordinare: sed potius vt ampliores pecu nias a partibus extorqueāt: custodiā suas cōscientias qm̄ sine dubio ad resti tutionē tenēt: nec credo eos posse salubrit absolui absq satisfactōe et emēda.

¶ Quod in cartis seu publicis instrumentis rasure fieri non debēt.

Aduertant etiam tabelliones siue notarij vt in suis publicis instrumentis seu cartis nullas: si fieri possit faciāt rasuras q2 hoc redditur instrumentum de falso suspectum et precipue in substantialibus: vt sunt annus dies nomen imperatoris vel principis. Item nomina partium contrahentium: et nomina siue demonstrationes rerum super quibus cōtrahi tur. Item si sit ↄtractus emptionis et venditionis precium: et si sit cōtractus obligationis summas siue q̄titas in obligatione deducta: et si partes si obli gent alicui curie specialiter si nomen illius curie est locus suspect'. Itē noīa testiū et nom̄ ipsi' notarij et loc' vbi talis ↄtractus celebrat et similia. Si aūt ↄtingat aliquā fieri rasurā siquidem i prima linea reficiatur carta; qm̄ ex hoc redderet multū vituposa et deformis. Et si alibi: tunc notari' poterit tali car te siue istrumēto apponere fidem faciendo de hmōi rasura mentionem in fine carte ante signum suū sic dicēdo: ↄstat mihi notario de rasura siue rasuris fa

etis superius in tali linea ꝛ in tali dictione seu dictionib⁹ qd errore ꝛ vitio ꝓcesserunt. Unde rasura non reddit instrumentum suspectum quando in loco rasure est litteta scripta manu eiusdem notarij: nec nocet rasura quando non est in loco suspecto vt predixi. ꝛ quando notari⁹ dicit quod supra est ab rasum in tali loco manu propria feci. ꝛ quando etiam ex precedeñ. ꝛ sequeñ. apparet ita deberet esse in particula rasa sicut est ibi scriptum. Uerumtamē si erant multe rasure ꝛ in locis valde suspectis consulerem ꝙ tale instrumentū siue carta reficeretur: inter lineature vel cancellature in cartis seu instrumentis publicis nullo modo fiant nam talia totā cartam vituperant ꝛ fidem eidē tollunt. Dictiones āt omissas possunt tabelliones in fine carte siue instrumenti ante suū signum cū aliquo signo addere: nisi tandem omisse forent quod duas vel tres lineas carte excederent: tūc enim consulo ꝙ tota carta siue instrumentū reficiatur. Et sic dictū est de rasura ī prima linea. sic ꝛ si fuerit aliqua dictio omissa honestū est qd reficiat carta. nā prima carte linea sup oīa dꝫ esse monda.

¶ Quod notarij in sui scripturis publicis seu ꝯtractib⁹ nihil debēt agerere vel affirmare: nisi ea solum de quib⁹ eis legittime constat.

Rursus tabelliōes ꝛ notarios moneo: ne in suis istrumentis ꝛ scripturis publicis aliqua affirmēt vel afferāt: nisi ea solū de quibus legittime eis constat. Sed his vtantur verbis vt dixit prout asseruit ꝛ similibus Unde si dicat notarius talis tradidit ꝛ soluit tantā pecunie summam: quam a tali habuerat seu receperat. vel talis fecit ꝛ compleuit tali tale opus ꝛ sic de similibus: stulte agit illa simpliciter affirmando: nam dꝫ addere prout dixi vel prout asseruit. Confessiones aūt partium secure potest apponere eo modo quo confitenť. verbi gratia dicēdo sic. talis cōfessus fuit se recepisse a tali ex causa tali tātā summā pecūie vel tale quid. vel debere ꝯfessus fuit ꝛc. Caueat tamē ne apponat realiter numerando in presentia mei notarij ꝛ testiū infrascriptorum: nisi pecunia fuerit in presentia sui ꝛ testiū realiter numerata ꝛ tradita: quia qñqꝫ exhibeť pecunia in saculo vel in cumulo ꝛ nō numeranť. sed partes asserunt quod ibi est tanta pecunia. Multi enim notarij in hoc errant ꝛ possent ex hoc argui de falso si sup numeratione pecunie oriať questio inter partes. Et hec cōmuniter cōtingūt ī cōtractu mutui maxime qñ vsura ī teruenit: qꝛ tūc mutas interdum retinet īteresse siue lucrū primi āni vel plus ꝛ recipiens mutuum est cōtentus propter affectionem quam habet ad mutuū recipiendum forte quia indigens valde ē. Item si pars pecunie confessate realiter in presentia notarij numeretur: ꝛ alia pars prohibita confiteatur faciat notarius de vtroqꝫ mentionem. in hoc enim magnum vertitur periculum. Et nota ꝙ si pecunia non interuenerit ꝛ notarius scripserit ꝙ talis numerauerit pecuniam vel dederit pecuniam numeratā tali ꝙ tunc notari⁹ erit piurus ꝛ puniendus. nam notari⁹ de partium voluntate non dꝫ scribere numerationē falsam vel numerum falsum: Unde aliud est datio seu nūeratio. aliud ꝯfessio d recepto. ꝛ aliud sic esse. ꝛ aliud sic dici esse. Et notarius debet tantum scribere verba de eo quod vidit seu videre potuit. non autē quod numerari viderit si pecunia sit in marsupio siue bursa ꝛ non videbatur nec dꝫ instrumento scribere ꝙ ille fuit confessus talem summam pecunie recepisse spe futuře numerationis. cuius est ratio: qꝛ solum dꝫ scribeře id de quo rogat⁹ est. non. n. spectat ad

eum scribere mentem contrahen. sed solum verba ab eis prolata. Verumtamē optimum nota q si vnum fuerit dictum per contrahen. vel per ipsum notariū dum recitabat seu verba proponebat contractus et aliter reperiatur scriptus non presumitur false factū: sed per errorem: nisi ex alia circunstantia aliud appareat. premissa sunt valde menti tenenda et obseruanda.

¶ Quod notarij amphibologias et equiuocationes in suis cōtractib' et scripturis vitare debent.

Cauere etiā debent notarij siue tabelliones ne in suis instrumentis et scripturis publicis apponant amphibologias: id est dubias sententias ad diuersos sensus et intellect' se habentes Et enim amphibologia figura grāmatice: dicta ab amphi qđ est dubium et bole quod est sententia vel logos quod est sermo: quasi dubia sentētia vel dubius sermo. Et causatur ex duobus verbis modi infinitiui et duobus nominibus vel pronominibus accusatiui casus. vt dico te o assida romanos vincere posse. Refert enim lucanus quod semel fuit quidam rex orientalis nominatus assida qui preparauit se ad bellum contra romanos et dum voluit inire bellum consuluit deos suos an in illo bello romanos vinceret vel vinceret ab eis Cui demon loquēs in idolo respondit vt in versu precedenti continuetur. Rex autem ille intelligens se romanos vincere iniuit bellū in quo fuit a romanis separatus. Et rediens ad idolum multas in eum protulit blasphemias eo quod eum decepisset demon autem eidem dixit quod male suum responsum intellexerat quoniā ipse demon intelligebat romanos posse dictum regem vincere. Et sic ille rex remansit illusus demone. Vides ergo dictum responsum continere dubiam sententiam et posse ex vi verborum trahi ad diuersus intellectus et sensus. Aliud exemplum dari potest: vt sic dicat notarius in suo instrumento sic Item trāsegerunt dicti petrus et gulielmus dictū gullielmū debere et posse eundē petrum compellere ad sibi dandum et soluendū ex causa presenti transactionis decem libras turoñ. quoniam dubium est an partes trāsigant et intelligāt petrū posse et debere guillelmū compellere vel econtra guillelmū se cōpellere petrū. et multis alijs modis committitur hec figura quotiēscunq3 locutio siue sñia redditur ambigua siue dubia: vt patet in hoc exemplo: puto te sociū superare. Et in hoc asini sunt episcopi. Si enim si episcopi quod genitiui casus singularis numeri bona est sententia si autem est pluralis sententia. si autē est mala et falsat et sic de multis similibus. Et in huiusmodi errorem siue figuram amphibologie faciliter incidunt iuuenes notarij artis: qui nouiter de scholis procedentes ad artem siue officium notariatus admittuntur: extimantes se stellas celi digito posse tangere: qui nondū se aplicuerunt ad ea ex quibus fluunt lacet mel. Debēt etiam sibi cauere notarij vt verbis siue dictionibus equiuocis nō vtantur. quia ex hoc ēt redderetur sēnia dubia nisi eis adiūgantur alias dictiōes eas determināteS siue restringentes. nam equiuocationes tolluntur per adiūcta. Et in summa procurare debēt qñtū possunt notarij sua publica instrumenta et scripturas verbis planis claris et liquidis facere: quascunq3 figuras obscuritates et tenebrositates ac verborum inuolutiones vitando: taliter quod contractus siue negotij veritas clare et intelligibiliter possit apparere.

¶ De actione siue verbo et c. quo notarij siue tabelliones in suis notis prothocollis et scripturis publicis sepius vtuntur.

In is in quibus maius vertitur periculuʒ cautius est pro cedēdū ⁊ doctrina plenior est adhibenda.⁊ quia tabelliones siue notarij frequenter hac dictione ⁊ cetera vtuntur in suis notis siue ꝓthocollis ⁊ interdū i cartis ⁊ īstrumētis publicis ⁊ idistincte nō cōsiderato loco seu mō id de ṗdicta dictione aliqua subijciā ad eruditionē sp iuuenū ⁊ simpliciū notariorū. Scias igit̄ quod hec dictio siue verbuʒ ⁊ cetera pōt pōi ⁊ scribi dupliciter:qa aut scribit̄ breue hoc modo ⁊c.aut scribit̄ lōgū hoc mō ⁊.cetera. Primo mō quando scribitur breue cōmūiter ponit̄ in fine orationis indeterminate:quia non regitur ab aliquo.Et tunc sub illo ⁊c.cōprehendit̄ illud quod deficit in illo sermone secundū consuetudinē loquendi in illa materia de qua loquimur siue tractamus.Aliud ⁊c.quod scribitur longuʒ consueuit poni in oratione determinate ⁊ hʒ in orone vbuʒ cui refert̄ ⁊ tunc illud ⁊c.refert̄ ad aliquod determinatū ad illud reducit̄.⁊ secūdū illud determiat̄. Si vero non hʒ certā limitationē tunc cōprehēdit oīa que sunt de natura ꝯctus vl̄ rei sup qua ponit̄ Sed qd dicem⁹ si nō dicit ⁊c.sed dicit reliqua idē est dicere ⁊ reliqua qō ⁊c.Sed quid si dicit infra tūc significatio huius est ꝙ scribēs intēdit omittere aliqua que erāt in medio assumer̄ aliquid qō erat infra:vt patet i omnibus decretalibus.Unde nō hʒ illam significationē quam hʒ dictio ⁊c.quia per ⁊c.volo dicere ꝙ omitto per dictionem ⁊ significo illud omittere volo.in primo autem ⁊c.quod scribitur breue est totum periculum:⁊ ideo non sine cā inuentum fuit vulgare prouerbium Custodiat nos deus ⁊c.notariorum:quoniā multi simplices notarij illud indiscrete scribunt ⁊ ponunt in fine orationis imperfecte siue incomplete:ita ꝙ nullo modo sciri seu intelligi potest quid importet ⁊ quid supplendum sit. Sicut ego vidi semel in quadam nota continente bonorum dispositionem qua sic erat scriptum ⁊ si sint liberis ⁊c.dicas tu mihi qualiter supleres siue ostenderes illud ⁊c.si illa nota esset per te extendenda.certe nullo modo bene nisi diuinando.Caueant ergo notarij ne dicta dictione ⁊c.ita vtantur.Sed omnes contractum clausulas cōtinētes dispositiones siue conuentiones vel pacta ad longum absq̧ dicto ⁊c.prout partes conuenerunt vel testator disposuerit ꝯscribant.⁊ tantūmodo in clausulis generalibus que iuxta stillum cuiuslibet notarij sine aliqua dubietate intelligi ⁊ extendi possunt predicta dictione vtantur.in cartis vero ⁊ instrumētis publicis nullo modo nisi forte in eis aliqua alia scriptura insereretur que dictū ⁊c. contineret.Qualiter autem dictum verbum siue dicti ⁊c.declarari seu interpretari ⁊ extendi debeat dicam inferius in.xxiij.cā.circa finem ca.

¶ Quod notarij siue tabelliones litteris vel figuris numerum significantib⁹ in suis cartis seu publicis instrumentis nō vtantur.

Libellus iste nihil aliud ꝯtinet quā simplicium ⁊ iuuenū notarioꝝ familiares instructiones.⁊ circa hoc versat̄ pͥcipaliter labor meus erudire eos ex omni pte. Dico ergo quod quedā sunt littere q̄ certū numerū signant seu designāt ⁊ ꝓ certis nūeris iuersis scripturis publicis quā priuatis describit̄ veluti littera idest sola ꝓ vnitate.bina pro duobus.trina pro tribus.quaterna pro quattuor.Itē littera u.pro qnque.x.pro decem.L. pro q̄nquaginta.c.pro cetū.m.pro mille.Et i qbusdā antiquis scripturis iuenit̄ littera ꝓ quingentis prout etiā traditu gtūo seu deriuator.Si igitur ta

belliões siue notarij falsitates sup oia cauere debent:ne in suis notis ꝛ ꝓtocolis carti sue seu publicis istrumētis eas quomodolibet iterserant Consequenter vitare debent ea p que seu i quib⁹ hmōi falsitates faciliter cōmitti possent. Et qꝛ i ꝑdictis lrīs nūeri significatiuis leui⁹ cōmitteret falsitas radēdo vel alr sup primā figurā mutādo quā in dictionib⁹ hmōi numeroꝝ si ad lōgū suis debitis lrīs describeretur. Cōsulo ꝙ notarij siue tabelliões ꝑdictis litteris nō vtātur: ꝛ min⁹ qbusdā alijs figuris quas cifras vocant. quāquā si tales litteres numeri significatiue instrumentis seu cartis publicis apponerētur. illa non viciarent secundum aliquos. Quedam etiam sunt alie voces que non sunt in vsu vt quedam littere simul cōglutiate quibus vtuntur aliq amātes qui portant quasdam litteras in quib⁹ continuet nomen dn̄i ꝛ cōmuniter non possunt legi nisi a scientib⁹. Et iste littere nihil probant. Alie sunt litteꝛ ꝛ note que sunt in vsu cōi quas enumerari superius ꝛ iste probāt: tamē propter suspitionem falsitatis vitande: bonum est illis non vti potissime in notis originalib⁹ ꝛ in cartis seu publicis instrumentis: vt supra dictum est.

¶ Utrum tabellio siue notarius domesticus vel amicus possit conficere instrumentum inter suos domesticos vel amicos.

Lectionē ceptā ꝯtinuādo. si q̄ratur vtrū notarius siue tabellio domestic⁹ vel amic⁹ possit cōficeꝛ instr̄m iter amicos vel domesticos distigue: qꝛ aut ē equalis ad quēlibet eoꝝ affectio ꝛ amicitia ꝛ sic pōt. qꝛ ꝑt cā affectiōis omnē cām suspitōis excludi. aut ē nispar affectio ꝛ tūc de ꝯctu cōi: qꝛ ab vtraqꝫ parte est rogat⁹ pōt. Sꝫ de facto ꝙ spectat ad vnū tātū puta ad amicum qui rogauit vbi gratia de actu protestādi ꝛ de ipsa protestatione: tunc non pōt pp suspitionē vel saltē plena fides ei nō adhibetur: vel dic indistincte ꝙ lꝫ sit domesticus dum tn̄ sit talis cui imperatori nō posset valet instr̄m. Unde nobiles ꝛ barones q habēt notarios suos possunt eos rogaꝛ de suis proprijs testamentis: lꝫ domestici ꝛ familiares.

¶ Utrum ex vnico contractu plura instrumenta extrahi possint.

Et quia dubitare possent iuuenes notarij vtrū plurima instrumenta de codē ꝯctu ꝯficere possint ita ꝙ vtrunqꝫ sit origiale. Sciendum est ꝙ quidā sunt contractus in quib⁹ partes ꝯhētes vel earū altera ad aliquid dandū ꝛ soluendum faciendum vel obligantꝛ: veluti debitorum obligationes: dotium constitutiones ꝛ similes Et ex his vnicum tantū instrumentum extrahi ꝛ confici debet: ꝛ est ratio quia littere siue instrumenta talibꝫ debitorum solent reddi debitorib⁹ debitam in eis contenta soluen̄. nec recipi consueuit aliud instrumentū siue alia littera de solutione. Et ita si creditor haberet duo instrumenta seu duas litteras de eodem debito posset fraudare debitorem eo ꝙ res debita peti totiens posset quotiens instrumentum ex illa re debita appareret vnde ex hoc debitori posset periculum imminere eo quia pretextu plurimum instrumentoꝝ debitum pluries peti posset verū est tamē ꝙ si vnum solum instrumentum reddiderit creditor suo debitori: non potes confi cere aliud nisi de licentia superioris ꝛ parte vocata scilicet debitore ex eaꝫ legitima suffragante hoc est si primum siue fraude amiserit ꝛ cetera solemnitate adhibita. de quib⁹ inferi⁹ dicetur plenius suo loco. De alijs autem contractibus ꝛ vltimis voluntatibus. puta emptionis. donatiōis emphiteosis. quie

ationis.procurationis.emancipationis. tutele cure ꝛ similibus ꝛ de testa- mentis causa morti donationibus. ꝛ codicillis ꝛ alijs de quibus ꝛ pro quib⁹ nullum imminet periculum nec alicui partium preiudicium fieret etiam si plura inuenirent publica instrumẽta vnius ꝛ eiusdem tenoris:qꝛ si plura instrumẽta extrahi pñt.cum per hoc nullum cuiꝙ preiudiciũ pareᵗ seu generari possit.

¶ Quod ꝛ quales testes in cõtractibus debeant adhiberi.

Testium numerum qui in quolibet cõtractu debent adhiberi dicere opꝫ. Sciendũ ergo ē qꝺ vbi numerus testiuꝫ nõ est diffinitus siue determinatus in iure duo tantum testes sufficiunt ad plenissimam fidem iusta verbum dominicum: quia in ore duorum vel trium stat omne verbum pluralis etiam locutio duorum numero est contenta.diffinitur autem in iure testiũ numerus in vltimis voluntatibus:quia in testamentis septeꝫ testes requiruntur in donationibus causa mortis ꝛ in codicillis quinꝙ Jteꝫ in cõtractu excedeñ.libram auri in ciuitate celebrato ꝛ libertate per epistolam inter viuos data.ꝛ in instrumento manumissionis reddendo dño. ꝛ in ꝯfessione creditoris dicentis sibi solutum esse quod debebat recipere.ꝛ in quibusdam alijs quinꝙ requiruntur testes. Jtem in inuentario faciendo in caute deponendo in comparatione litterarum in instrumento in quo mulier confitetur aliquid pro fideiussione accepisse. Jn quibus exemplis ternarius testium numerus dꝫ adhiberi.quandoꝙ etiam septenarius numerus requiritur:vt in repudio mittendo. Jllud hodie non est in vsu. quandoꝙ octenarius numerus vt in testamento in quo fuit notarius q ꝓ octauo teste hētur qñꝙ vndenarius qñꝙ quindecim qñꝙ decē ꝛ septē qñꝙ septuaginta i certis ꝯtractib⁹ seu casib⁹ specificatis i iure de qb⁹ parum curandum est cũ rarissime occurrãt. Jn alijs auteꝫ ꝯtractibus sufficit duos testes adhiberi vt ꝑdictũ est. attamē si tres vel plures adhibeanᵗ potius ꝓdesse poterit ꝙ ob esse quia que sup habũdant non solent vitiare ꝯtract⁹. Vnũ tñ nota: ꝙ quãdo i aliquo istrumẽto recipiẽdo adhibiti sunt duo notarij tũc debēt quattuor testes adhiberi:sꝫ pro quolibet notario duo ad min⁹ ꝛ tũc qlibet tabellio siue notari⁹ videtur reddere instrumētum in dicto eodē ꝛ vnico ꝯtractu quod non posset si nõ essent nisi duo testes tantum ꝛ circa hoc pauci tabelliones aduertũt:sed cum ex pluribus causis testes a testimonio repellantur ideo cauti debent esse notarij quos ꝛ quales testes in suis ꝯtractibus ꝛ instrumentis adhibeant ꝛ conscribant vnde qꝛ multiplices sunt exceptiões qua testib⁹ opponi possunt ꝛ plirum valde foret eas omnes explicare: sufficiet ad ꝑsens ꝙ testes fide dignitate:morum grauitate imitentur:videlicet ꝙ sint boni ꝓbi honesti perfecte etatis ꝛ alias omni exceptione carentes.testes enim viles leuis opinionis ꝛ incõstantes facile subornãtur:ꝛ variantur ꝯtra veritatē ꝯtract⁹ interduꝫ deponētes ex qb⁹ possent ꝛ notarius ꝛ partes contrahentes incurrere detrimentum.

¶ Jn quib⁹ contractib⁹ testes rogati esse debent ꝛ in quibus non.

Jn dubiuꝫ reuocari possent iuuenes ꝛ simplices notarij siue tabelliões vtrũ in oi ꝯtractu testes rogati eē debeãt.an i qbusdã ꝛ in alijs nõ Jõ sciendũ ē ꝙ qdã sunt ꝯtract⁹ i qb⁹ testes adhibere dꝫnt rogati.veluti in solutione facta creditori eiusdem debiti quod erat i scriptis. Jteꝫ in solutione creditoris cõfitentis sibi solutum Jtē in diuortio quod est

duorum coniugum separatio per iudicium ecclesie facta secundum canones
sed secundum leges diuortium est repudium missum in scriptis per alterum
ex coniugibus alteri: septem testibus adhibitis seu rogatis in scriptura dicen
do res tuas tibi habeto. Quod nõ habet locum de iure canonico q̃uis pro
pter aliquod canonicum impedimentum alias fiat qñq3 inter coniuges sepa
ratio: vt dictum est in qua non requiruntur testes rogati: sed in alia legali que
ab aula recessit: vt dictũ est requirunt rogati. In testamentis debent testes esse
rogati. in alijs autem contractibus τ vltimis: voluntatibus regulariter nõ re
quiruntur rogati. licet quidam dicant quod hodie debent rogari. τ intellige
quod debent esse rogati: idest certiorati quod ad hoc sunt adhibiti non tran
seuntes vel fortuiti. Sed per que verba apparebit de rogatione? Respõdet
quod interrogabuntur testes ad qd iuerant. Et si dixerint eramus ibi incidẽ
ter τ a casu tunc constat eos non fuisse roatos. Si autẽ dicant eramus ibi cõ
uocati ad hoc: tũc constat de rogatu: quia idẽ est rogare quod adhibere vt pdi
ctũ est. vnde si testis dicit vidi a longe: iste testis nõ dicitur rogatus sed fortui
tus: quia non interfuit in eodem loco: τ ideo non videtur adhibitus. Uerum
tñ si testes fuerint rogati in aliquo cõtractu in quo nõ est necesse eos rogare
sicut multi notarij faciunt sic dicẽdo. Acta fuerunt hec τ cetera presentibus
testibus ad premissa vocatis specialiter τ rogatis nihil preiudica instrumẽto
siue carte: quia superflua regulariter non nocent.

¶ De contractuum exordijs siue narratiuis.

Multi sunt contractus q causam τ originem trahunt ex antiqs seu precedentib⁹ factis. Ideo i eoꝝ exordijs cõueniẽs ẽ ipa facta prenarrare: ita tamẽ vt ex tali narratiua veluti ex premissis conclusio se quat τ inferat ipse ꝯtractus: op3 enim que narratiua ꝯtractui τ ꝯtractus re spondeat narratiue: alias aũt nisi vnũ ad aliud cõueniat. τ referat rediculus τ incompetens foret tales narratiuas premittere. Unde opere pretium τ pul chrum valde est in arte notarie debitas τ congruas ac conuenientes narrati uas contractibus qui eas desiderant sire debite applicare. Ex eis namq3 de corantur contractus τ melius concipiunt: mediantur: τ perficiunt. In quib⁹ aut contractibus huiusmodi narratiue premitti τ apponi debeant. dico quod in illis qui de pendentiam τ occasionem sumunt ex factis antiquis vt predi ctum est. cuiusmodi sunt transactiones: delegationes siue dationes in solu tum. donationes ob causam. quietationes. donum. constitutiones. venditio nes rerũ pupilloꝝ τ quarundam aliarũ personaꝝ: τ multi similes. Et simili ter in quibusdam tractatibus solet aliqua narratiua iuris τ facti simul vel iu ris tãtũ ꝑpõi: put tales ꝯtract⁹ ex illis depẽdẽt. Et incipiunt hmõi narratiue quãdoq3 per verbũ cũ quãdoq3 p verbu3 sciẽs τ attẽdẽs τc. s3 quandoq3 in cipere debeant per verbũ cũ. τ quãdo per sciens τ attendens. Super hoc po test talis regula dari τ assignari: quod vbicũq3 cõtractus respicit vtilitate3 τ cõmodum alterius partium ꝯtrahentẽ tantum. vt est donatio: tunc narratiua incipere debẽt per sciẽs τ attendẽs. sed qñ ex tali ꝯtractu vtraq3 pars sentit τ participat cõmodũ: tũc ei⁹ narratiua debet icipi p verbũ cũ. put ẽ trãsactio i solutũ datio. ꝯpꝓmissis τ similes finita aũt narratiua stati icepi d3 series ipi⁹ ꝯtract⁹. Et h p verbũ hic ẽ vel p verbum igit. aut similia. vñ qñ narratiua fuit icepta p verbũ cũ: tũc seq d3 hinc est. vel hic fuit vel tãdẽ. Cũ autẽ fuit narra

tiua incepta ꝑ verbū sciēs ⁊ attēdēs: tunc debet tractatus inchoari ꝑ verbum igitur vel idcirco. vel ea propter vel per similia. Verū tamē plures notarij nostri temporis dictam regulam non obseruant sed vtunt̄ promiscue dictis dictionibus siue verbis. licet autē dicte narratiue pmisso modo fiende quandoqꝫ non fuit de necessitate ⁊ essentia ꝯtractum quibus opponuntur: qꝛ sine illis valent ⁊ sunt efficaces cōtractus sunt tamen de bene esse ipsorum ꝯtractuum ⁊ multū ꝯferunt ad intelligētiā eorūdē qn̄ mō debito facte sunt. In testamētis aūt ⁊ vltimis volūtatibꝰ ⁊ ēt in ꝯctibꝰ inter viuos multi notarij magnas ⁊ ꝓlixas pmittūt prefatiōes modicū ad factū ptinētis n. si solū ad augēdū emolumēta q̄ inde pcipiūt ipsi notarij. ⁊ hoc potius curiositas ē q̄ꝫ vtilitas. Et qꝛ vt ait phs in ethicis. fcā pticularia sub narratiōe nō cadūt eo ꝙ infinita sunt hominū agibilia q̄ sub certis gn̄alibꝰ regulis bono mō cōpleti non pn̄t idō difficile ⁊ ꝓlixū valde foret pōere qbuslibet narratiuis exēpla: sꝫ soler s tabellio siue notarius prout cuiusqꝫ contractus natura requiret ⁊ partes conuenerint poterint huiusmodi narratiuas siue perfationes formare.

Quā dies icipit ⁊ desinit vtrū hora ⁊ locus ꝯctꝰ i instrumētis appōi debeāt.

Quoniā certū ē in omni ꝯtractu diē eius celebrationis apponi debere. Et circa pricipiū ⁊ finē diei errare posset notariꝰ siue tabellio antipando vel postponēdo. Idcirco sciendū ē ꝙ licꝫ aliq incipiant ⁊ desinant diem a vespera in vesperam: videlꝫ quo ad celebrationes diuinorū. Et alij de mane in vesperam ⁊ sic de luce in lucem scꝫ que ad iudicia exercenda. Alijs vero quo ad ieiunium sexte ferie incipiunt diem post cenam diei iouis ⁊ desinunt in mane diei sabbati. quidam etiam astrologi diem incipiunt ⁊ desinunt de ortu in ortum solis ⁊ quidam de meridie in meridie. Verumtamen quo ad ꝯtractus recipiēdos incipit ⁊ desinit dies de media nocte in mediam noctem. Sed vt minus poterūt notarij cōtractus de nocte recipiant nisi periculum vel casus necessitatis occurreret. vt in testamentis ⁊ vltimis voluntatibus morientium ⁊ similibus. hora enim nocturna est magis suspecta q̄ꝫ diurna. hora autem celebrationis contractus non est necesse apponere nisi in certis casibus: puta in appellatione extraiudiciali quando ab illato grauamine appellatur vltima die decēnij ad appellandum indulti tūc enīꝫ qꝛ illud decēnium de hora ad horam ⁊ de momento ad momentuꝫ computat̄. Et posset esse dubium an intra decennium sit appellatum vel post ipso decēnio finito ⁊ completo: necesse est horam interiecte appellationis in instrumento apponere vt verbi gratia. Si sententia a que appellat̄ lata fuerit vel aliud grauamen illatum hora vesperorū ⁊ die vltima decēnij appelletur: opꝫ ante horā vesperorū appellare. ⁊ ideo notarius hora appellationis in suo instrumēto dꝫ designare. Similiter in acceptatione beneficiorū ecclesiasticorum vigore grē expectatiue necesse est horam huiusmodi acceptatiōes exprimere in instrumēto: qꝛ si sint duo expectantes q prior acceptat potius ius habere videturꝰ ⁊ ita in similibus casibus in quibus tempus currit ⁊ mora docet. Item locus ꝯctꝰ apponi debet in instrumentis: nec sufficit dicere actuum in tali villa vel ciuitate sꝫ dꝫ designari locꝰ spāl̄is. s. in tali domo vel in tali vico seu platea. ⁊ quod plus est locū loci est vtile designare. dicendo actū in tali ciuitate seu villa ⁊ in domo talis. ⁊ in aula seu porticu vel cēaculo dicte domus vel stabulo vel cellario aut horreo. Et hec pn̄t ad multa pro ꝯtractꝰ veritate exgrenda sicut legit̄

de iudicio danielis qui cõuicit duos senes maleficos: q2 discordarunt in loco loci. ¶ Q8 tabelliones siue notarij publici i suis ɔtractib⁹ seu istrumẽtis pu blicis ꝑ ꝑsonis absentibus stipulari põt. ⁊ quid sit stipulatio ⁊ qd acceptatio.

Licet vnusquisqz de iure sibi ⁊ nõ alijs stipulari possit tñ i subsidium ⁊ ɔtra ius cõmune ⁊ ex necessitate quadam inuentum est quasdã ꝑsonas ꝑ alijs posse stipulari. Et dico i subsidiũ vt q2 ꝑsona ꝑ qua sti pulare ẽ absens vel pñs: s3 talis q sibi stipulari nõ põt: veluti ifans: surd⁹: mut⁹: furiosus: ⁊ similes. Persone aũt q̃ pro alijs stipulari põt sunt hec. Iudex in re b⁹ ⁊ i casib⁹ qb⁹ nõ ẽ pars q̃ stipulari possit. Itẽ officiales seu executor curie. Itẽ sacerdos ꝓprius sine iussũ epi in actib⁹ moriẽtiũ ⁊ ɔsciẽtie in qb⁹ eẽt picu lũ iussu3 epi expectare. Itẽ tabellio siue notari⁹ public⁹ in suis ɔtractib⁹ ⁊ pu blicis instrumentis ⁊ in actibus iudicialibus. Quidam tamen dicunt ꝙ in cõ tractibus extraiudicialibus ⁊ conuentiõalibus vltro citroque obligatorij. cu iusmodi sunt emptio ⁊ venditio: locatio ⁊ conductio ⁊ similes non potest ta bellio alteri stipulari: quia in talibus contractibus est ab vtraqz parte obliga tio. Sed dies quis absenti non possunt stipulari. Item q2 contractus non po test fieri sub vnius voluntate. Sed si notarius stipularetur absenti oportebit ꝙ ratihabitio partis absentis postea superueniat ⁊ ita si nolit ratum habere rescinditur contractus. ⁊ sic contractus confirmaret vnius voluntate vel in firmaret qd̃ esse non põt. Dicendum ẽ ꝙ notari⁹ põt stipulari absenti: dũmo do eius conditionem meliorem faciat. deteriorem autem non potest facere. ⁊ acquiritur absenti ex tali stipulatione actio vtilis. ⁊ ita tenet ⁊ seruat vsus ⁊ cõsuetudo. Et q2 multi iuuenes ⁊ simplices notarij forte ignorant quid sit sti pulatio. ⁊ vnde dicatur. ideo sciendum est ꝙ stipulatio est verboꝝ ɔceptio qui bus is qui interrogatur daturũ facturũ de se id qd interrogatus ẽ spõdet. i. ꝓ mittit hic mõ. ⁊ ꝓmittis te mihi decẽ denarios in kalendis martij respondet spondeo seu promitto ⁊ dicitur stipulatio a stipulo vel a stipite. i. colũna que ẽ fortis ⁊ firma. vnde ex stipulatione oritur ius optimũ: q2 est contract⁹ multu3 solemnis ⁊ obligatio stipulationis ceteras excellit. Et dicit quod stipulatio ẽ efficacior cõtractu q sit in iure. Sunt aũt plures stipulationũ species d̃ qbus nihil ad notarios nisi de vna tantum que aquiliana stipulatio appellatur quã sepe nominãt scribũt notarij i suis istrumẽtis ignorantes forte qd sit vel quid importet. Idcirco scias quod stipulatio aquiliana est quedã stipulatio que no uit omnem cõtractũ precedentẽ verbigratia. si vnus debitor teneatur suo cre ditori ex pluribus causis. Et dicat creditor debitori suo sic. quicquid mihi de bes ex quecũqz causa ꝓmittis ⁊ rñdeat debitor. ꝓmitto. Et dicitur aquiliana ab aquilio qui ea3 adinuenit. Põt etiam per alia ṽba ⁊ per alium modu3 fieri contractuu3 innouatio vt qñ quis ɔfitet se debere alteri certũ debitũ ex cau sa finalis cõpoti facti de omnibus que hactenus inter se agere habuerũt qua cunqz de causa vsqz in hunc diem presentem: ⁊ de hoc fiat scriptura: q2 tunc presumitur interrogationẽ precessisse: ⁊ stipulationem veram interuenisse cu3 oĩa presumatur solẽniter acta. Acceptilatio quoqz stipulationẽ dissoluit. ⁊ est quedam conceptio verborum qua liberamur ab oĩ obligatione verbis contra hic mõ. quicquid mihi debes ex tali causa grata habeo acceptaqz fatio. Et di citur acceptilatio quasi verbalis liberatio. Et hec libenter hic iserui ad infor mandu3 iuuenes ⁊ simplices notarios: q si iterrogentur. quid sit stipulatio in

genere vel aquiliana in specie vel acceptilatio forte nescirent debite rñdere.

¶ De personarum ⁊ rerum vocabulis siue nominibus ⁊ cognitionibus: ⁊ qualiter circa illa scribenda notarij se habere debeant.

Quia personarum ⁊ rez noia ⁊ cognomina siue vocabula varia ⁊ diuersa sunt ita quod aliqua ex eis de laicali lingua siue vulgari in latinam bono mō transferri ⁊ adaptari non possunt. Et circa hoc notarios siue tabelliones aliquādo errare seu deficere ꝯtingit nō attribuēdo talib⁹ vocabulis cōgruētē latinitatē ex qb⁹ rei geste dubietas siue obscuritas iterdū resultat. ideo super hoc certas regulas ꝓ iuuenū ⁊ simpliciū notarioꝝ aliquali informatiōe hic scribere itēdo Sciēdū igitur est ꝙ noia ꝓpria viroꝝ aut mulierum aut sunt noia alicui⁹ sancti vel scē. vt Johānes. Jacob⁹. Roch⁹ katherina Barbara Margarita Genoefa ⁊ similia. Et talia felicitis pnt de lingua laicali transferri in latinum. aut sunt alia extranea nō frequentata. veluti poldoranaro manāt tibos: ꝓs ysent ⁊ sic de similibus pro vt in diuersis ragionibus secundum linguarum ⁊ ydiomatum varietates reperiuntur. Et talia noia ꝓprie tutius ē in eadē lingua laicali siue vulgari i cartis seu publicis instrumētis scribeꝛ ꝙ in latinā linguā mō idebito trāsferre. Et i hoc notarius errare nō poterit. De cognominib⁹ āt eadē regula seruetur. Nā si sint noia propria alicui⁹ sci vel scē. aut alterius rei cuius latinitas omnibus nota sit Petrus Bernardus. Guillelmus. Johānes Martinus fabri: Antonius ꝺ pondio Johannes brouyn ⁊ sic de alijs: nulla dubietas esse potest. Si autem sint alia vocabula que ad latinitatē recte ⁊ cōgrue adaptari nequeant sicut amandus de beres. Johānes marco. raymundus de clap. ⁊ similia: tūc meli⁹ est illa in eadez lingua laicali qua ꝓferri ꝯsueuerunt scribere ꝙ ineptaz latinitatem fingere. Unde recordor de cognomine cuiusdam nominati Johannes de legas qui in quibusdam suis contractibus scriptus fuit a notarijs qui dictos contractus receperūt Johānes de vado. Ab alijs autē notarijs in alijs contractibus fuit scriptus Johānes de gado. quis autem huiusmodi notariorum melius ⁊ rectius scripserit. Responde tu qui grammaticalia documata nouisti. verūtamen super dicto cognomine ꝺ vado ⁊ de gado fuit diutius altercatum in curia parui sigilli regij montis populi. quoniam quidam dicebāt quod non erat idē homo attenta cognominis diuersitate seu differentia Alij vero asserebant esse vtrobiqꝫ eundem hominem seu eandem personam: cum ꝺ vado ⁊ de gado idem significent: scilicet viam per quam flumina siue riparia transuadant actū si illi notarij scripsissent dictum cognomē in romantio siue lingua laicali dicendo Johānes delegas nulla fuisset sub horta dubitatio. De communibus nominibus aut aliarum rerum: vt quorūdam territorium que in venditionibus ⁊ allocationibus rerum ⁊ in certis alijs cōtractibus solent apponi: doctrinā similem tradere conuenit. vt videlicet si talia sint que in latinam linguam plane ⁊ congrue transferri ⁊ scribi non possit: scribant in laicali lingua prout apud vulgus cōmuniter noncupātur. sicuti sunt hec vocabula siue nomina a rigo caramau fulbaca brezis. ⁊ sic de similibus: quia si vnus notarius talia vocabula vellet in latinum transferre ⁊ alius notarius in romātio siue laycali lingua eadem nomina scriberet: ex hoc posset dubietas ⁊ altercatio suscitari. Et i summa ꝯsulo quod omnia nomina siue vocabula territoriū ⁊ noia ac cognomina personarum que de plano ⁊ absqꝫ aliqua dubita

tione i latinā linguā trāsferri nō pñt ponanť ⁊ scribātur i eadē ligua laycali in q̄ a vulgo pferri ɔsueuerūt: ⁊ sic notari⁹ nullo mō errare seu d̄ficeť poterit.

¶ Utrum alique ferie siue dies prestent vocationem a contractibus ⁊ publicis instrumentis recipiendis seu conficiendis.

Quedā sunt in anno tēpora que vocationē inducunt ab his que agi consueuerunt in foro cōtētioso que dicunť ferie: quasi forie: quia forus contentiosus illis diebus siue tēporibus cōquiescit licet modo vario. Nam quedam sunt ferie que omnino inducunt vacationem a iudiciorum strepitu: vt ferie indicte ob reuerentiā dei ⁊ ob honorem principis vel ciuitatis. Alie vero ferie sunt que nō prestant vocationez omnino. Sʒ habens tātum que eis gaudere volunt sicuti sunt ferie ob necessitatez hominum indicte puta gratia messium vel vindemiaꝝ. Unde ꝙuis quo ad iudicia ⁊ causas exercendis. Ita sicut dictum est obseruetur: tamē quo ad contract⁹ conficiendos ⁊ per notarios recipiendos huiusmodi ferie nullum impedimētum seu vacationem prestant: quin notarij siue tabelliones rogati seu requisiti quouscꝫ ɔ ract⁹ illis diebus siue temporib⁹ reciperet ɔficere possint: dū tamē et contentiosa iurisditione non procedant. quod intellige quo ad ferias ob reuerentiam dei ⁊ sanctorum indictas: vel ob principis vel ciuitatis honore: nec poterunt ꝓpter hoc tales cōtractus reprobari. Uerūtamen a dñicis diebus ⁊ festis solēnibus abstinere debent notarij a receptione quorūcūcꝫ cōtractuū siue instrumentorum: nisi talia essent qbus mora nocumentum afferre posset veluti testamenta ⁊ alie vltime voluntates egrotantium ⁊ dotalia siue matrimonialia instrumenta: quia matrimonia faciliter impediri solent: ⁊ sic in eis periculum est in mora. Et quia fauorabilia sunt propter publicam vtilitatem ad quam ordinantur talibus legibus siue ferijs nō subijciuntur: licet quo ad solēnitationem aliqua habeant tempora in anno prohibita: ⁊ idem dicendum est de alijs cōtractibus quoꝝ recepto celeritatē desiderat.

¶ Cui seu quibus possunt ⁊ debent notarij edere seu tradere publica instrumenta ex suis rogationibus siue notis ⁊ quedam alia capitula.

Dubitare forte possunt ⁊ i dubiū reuocare iuuenes notarij cui seu quibus tenentur ⁊ debent edere seu tradere publica instrumēta in formā publicam redacta vel copiam eorūdem siue sint vltimarum voluntatum siue aliorū cōtractuum: illis dumtaxat quorū iterest: ⁊ in quoꝝ comodū ⁊ fauorē sunt ɔfecta nō alijs siue iudicis seu p̄sidis auctoritate. Nā ex propria auctoritate nō potest cum nō fuerit rogatus ab eis nec ad eorum vtilitatē. Item nunquid tabellio potest compelli recipere instrumētum: dico ꝙ sic dum tamē sibi iniungatur a partibus: qꝛ ab initio fuit voluntarium recipere officium: ⁊ ideo ex post facto cōpellit. Itez nunqd cogitur exire de suo opatorio pro recipiēdo istrumēta? dico quot aut partes sine dedecore ⁊ incomodo pñt venire absꝫ dedecore ⁊ incomodo: ⁊ tunc ɔpellitur tabellio ire ad locum illum vbi partes existunt tutum tamē ⁊ honestum. Sed nunqd tenetur tabellio siue notarius surgere de lecto pro recipiendo siue conficiēdo instrumenta: dico ꝙ sic si est causa valde necessaria: puta si quis sit infirm⁹ ⁊ timeať de morte ipsius ⁊ velit testari: ⁊ est ratio quia notarius ꝓpter suam regem nō habet alienas voluntates corrumpere, alias secus: qa requiēs nō dʒ

sibi denegari. Item queri pôt an filius possit esse notari⁹ in cã patris sui ⁊ scribere instrumétuꝫ in ꝯtractu patris? dico ꝙ aut filius est emancipatus: ⁊ tunc pôt: aut in patris sui potestate ⁊ nõ potest: vel aliter aut quantũ ad cõmodum patris. ⁊ non pôt: aut quãtũ ad sui icõmoduꝫ: ⁊ tunc pôt: vel aliter aut queris de voluntate partiũ: tunc si alias non. Sꝫ qd de filio in cã matris dico ꝙ potest: q2 nõ est in sua ptãte. Et idẽ dr̃ de patre in cã filij emãcipati ꝙ possit esse notarius ⁊ scribere instruméta. Secus i filio quẽ hꝫ in sua potestatẽ: q2 nõ pt. Itẽ quid de marito notario vtrum in cã vxoris possit esse notarius ⁊ scribere instrumentum? dico ꝙ sic. Et si reqrat aliqđ testamentum in quo testator velit aliquã rem relegare vxori notarij ipse pôt hoc scribere in testaméto nec poterit impugnare legatũ. Iteꝫ qd si aliquis creditor habeat obligata oĩa bona debitoris sui ⁊ velit ꝙ notari⁹ det sibi istrumétũ nõis debitoris qđ nomẽ siue debitũ hꝫ ẽt obligatũ forte quia nõ sunt alia bona debitoris dico ꝙ sibi debet dari copia instruméti dicti nõis siue debiti. Itẽ notarius cancellauit aliquod instrumétũ ⁊ postea scripsit qđ per errorẽ cancellauit. an istud istrumétũ siue nota ꝓbet: dicunt quidã ꝙ sic. Itẽ queritur an notarius possit errorem suum corrigere non vocatis partibus: distingue sic: aut notari⁹ vult corrigere: q2 ẽ falsa grãmatica: ⁊ tunc pôt: q2 per hoc nõ paratur preiudiciũ parti: aut vltra quid tunc declarare: ⁊ tunc si nĩl noui faciat pôt. aut vult aliqd detrahere vel addere: tunc nõ pôt partibus non vocatis. Et est ratio: q2 nouum aliquid facere videt. Item aliqs notarius fuit rogatus per aliquẽ facere instrumentum ad sui vtilitatem: dict⁹ notari⁹ successit illi pro quo fecit instrumétum. vtrum possit eo vti ⁊ illud instrumentum cõficere? dico ꝙ sic: q2 tpe quo fuit rogatus emolumétũ ad ipm nõ ptinebat. Itẽ q̃ri pôt vtrũ notari⁹ siue tabellio debeat hẽre salariũ ꝓ sua scriptura dicẽdũ est ꝙ sic. Itẽ qs tenet soluet notario ꝓ instruméto dico ꝙ si est ꝯsuetudo sup hoc illi stãdũ ẽ alias soluet ille cui⁹ interest principaliter initꝫ ꝯfici si aũt iterest vtriusqꝫ partis eq̃liter vtraqꝫ soluet Itẽ an soluat duplex salariũ notario vnũ ꝓ abbreuiatura ⁊ aliud ꝓ grossatura dico ꝙ sic. Itẽ ꝗ actionẽ hꝫ notari⁹ siue tabellio q petẽdo salario: dico ꝙ si scripsit acta i iudicio tũc hꝫ offiñ iudicis. Si aũt scripsit alia instruméta habet actionẽ ex locato si ꝯsueuit scribere pro pecũia ⁊ locare quo ad hoc operas suas: vel si nõ cõsueuit locare hꝫ actionem prescriptis verbis. Item poterit retinere scripturã quousqꝫ fuerit sibi satisfactũ de salario. Iteꝫ in ꝓthocollo notarij reperiuntur renũciatiões in quibusdã notis in sequẽtibus nõ: an intelligantur repetite in alijs contractibus similibus sub dictione ecclesie vtroneñ. dico ꝙ sic in generalibus renunciationibus. sec⁹ in que variant ad voluntate per in. quod enim non pôt sub certa regula cõprehendi de eo nõ pôt esse generalis scientia Itẽ qd si tabellio posuit in prothocollo suo dictionem ⁊c. poterit ne ipse aut que esset eius successor declarare ⁊ explicare grossando istrumentum ⁊ in mundum redigendo predictuꝫ ⁊c. Dico omissis hincinde argumentis ⁊ opinionibus sic distinguẽdũ forte. aut tale verbũ ⁊c. est posituꝫ circa substantiam actus. vt puta circa preciũ. dicendo sic vendo tibi talẽ rẽ precio ⁊c. vel vendo tibi taleꝫ rem sitam ⁊c. tũ dictum ⁊c. non pôt declarari siue explicari aut extendi cum eniꝫ talia sint de substãtiã ꝯtractus ⁊ talis ꝯtractus sit incertus eo qa deficiũt substantialia ideo ẽ nullus: ⁊ sic frustra fieret declaratio dicti ⁊c. Aut tale verbum ⁊c. appositum erat circa renũciatiões iurium

ꝛ similia:ꝛ tunc valet instrumētū:q2 nō viciatur actus licet extrīsec⁹ sit imperfectus. Et tunc qualiter fit iterpretatio siue ɔ̄clarātio hmōi ꝛc. Dic aūt ille q̄ recipit vult grossare: ꝛ tunc aut vult interpretari contra naturā ɔtractus ꝛ nō potest: talia enim que cōtra naturā cōtractus sunt non presumunt venire nisi probent interuenisse:qa sermone sunt ingrendi ſm naturā ɔtractus. Aut vult interpretari secundū naturam ɔtract⁹:ꝛ tūc poterit. aut aliis vult grossare instrumētum vt q2 qui recipit notam mortuus est:ꝛ sui libri legati sunt tali vel alias in suis manibus venerunt:ꝛ tunc si possit apparere de aliis instrumentis in mundum redactis siue extēsis facta comparatōe sui poterit grossare sequēdo stilum notarii mortui. Si antē eius modus vel stilus seu forma nō appareat:tunc ſm modū suū est faciendū. S3 certe meli⁹ seruat de vsu:scilic3 q̄ alter notarius predictum verbum ꝛc. ponat i instrumēto ꝑut iacet i ꝓtbocollo:ꝛ iudet in instrumento grossato ptibus presentibus faciet interpretatio nem suam secundum modum predictum:tene menti supradicta.

ℂ De orthographia.

Quia testante philosopho circa quecūq3 ɔtingit peccare ꝛ bene agere. Et iuuenes nondū exercitati tabelliones siue notarii circa rectam ꝛ debitam dictionum scripturam faciliter peccare seu deficere possent. Ideo ex materia artis notarie quasi quadā digressiōe siue iterpositione facta doctrinam breuem ꝛ vtile3 de orthographia hic tradere disposui ad iuuenum ꝛ simplicium notariorum directionem pleniorem. Et enim plurimus notarii necessaria hec pars grāmatice: cum per defectū recte scribendi dictionum sensus seu significatū sepius mutetur. vt p3 in his dictionibus sensus ꝛ census: sepe ꝛ cepe: sedere ꝛ cedere: secus ꝛ cecus: noscere ꝛ nocere:dicere et discere:quarta ꝛ carta:incipiēs ꝛ insipiens: ꝛ sic de similib⁹ multis:que l3 eūdē sonum siue vocē i ꝓferendo hēant:diuersa tñ hēnt significata. Et ꝓ eo ēt ē necessaria q2 debita ꝛ recta dictionū scriptura scribētis intelligētiā ostēdit: mala vero ꝛ nō recta arguit ignorātiā:vnde l3 de omnibus dictionibus qualiter ꝛ qbus lr̄is ꝛ quare illa sic ꝛ alia sic scribi ɔ̄beāt regule certe dari nō p̄nt. S3 ab antiquas ꝛ autenticas scripturas recurrere ꝛ nos ɔformare debem⁹ i quibus recte ꝛ debite dictiōes scripte cōiter inueniunt. de aliquibus tñ dictionibus circa quaꝝ scripturaꝝ sequētib⁹ peccat ɔtingit alique possunt regule assignari. Est aūt orthographia vna ex quattuor partib⁹ grāmatice: ꝛ ē nomē cōpositū ex duob⁹ grecis os enim ab orthos qđ est rectū ꝛ graphos qđ est scriptura:q2 ē sciētia docēs recte scribere:hoc ē cuiq3 dictiōi debitas lr̄as tribuere. Primo igit attendenda ē origo ꝛ deriuatio dictionū:q2 dictiones deriuatiue vt plurimū ꝛ ꝓ maiori parte seruāt ꝛ retinēt lr̄. ꝛ earū dictionū a qb⁹ descendunt:vt p3 i nosb⁹ verbalib⁹ descēdentibus ab vltimis supinis verboꝝ eni oē verbū hēns supina:aut terminat suū vltimū supinū in tu aut in su. cū sc3 aut i xu. cū x. si tu. tunc noīa ab vltio supino descēdētia retinēt semp t. in suo ɔdeclinio ɔ̄ñis interdū lr̄a t. resonet sicut c. vt verbigratia:ab hoc verbo amo amas ꝛ a similib⁹ terminātib⁹ sub vltima supia in tu descēdūt in noīa terminata i tor ꝛ in tio:vt amator amatio:lector lectio:disputator disputatio:ꝛ ita de similib⁹. Si āt vltimū supinū terminet in su. tūc noīa a tali verbo ꝛ ei⁹ vltio supino descēdētia retinēt semp. s. i suo ɔdeclinio: vt de iubeo qđ h3 i supīs iussū iussu descēdūt hec noīa iussor ꝛ iussio. Et a v̄bo ꝑmitto qđ facit i supinis ꝑmissu3

ꝓmissu descendūt ꝓmissor ⁊ ꝓmissio Et a v̄bo ꝑcutio ꝑcutis qđ hꝫ i supin. ꝑcussū ꝑcussu descēdūt ꝑcussor ⁊ ꝑcussio. vnde vides ꝙ verbuꝫ percutio i sua pria ꝑsona modi indicatiui: ⁊ nomen ꝑcussio percussionis ab eo descēdēs pares syllabas ⁊ parem sonum siue vocē habēt itaq̄ nō differunt nisi in sola orthographia. nam percutio verbū scribit̄ cum t. ⁊ q̄r seq̄t.i. et alia vocal. scꝫ. u ll. t. resonat sicut c. nomen vero ꝑcussio scribit̄ cum duplici s. Et in hoc demonstrat̄ vtilitas orthographie. Si v̄o vltimuꝫ supinuꝫ terminet̄ in xu. cum x. tūc noīa a tali verbo descēdētia semꝑ retinēt x. i toto eoꝝ ꝯdeclinio: vt de amplector qđ facit in supinis amplexū amplexu descendunt noīa v̄balia amplexor: ⁊ amplexio. de cōplector cōplecteris qđ hꝫ i supinis cōplexuꝫ ꝯplexu: descēdūt noīa verbalia cōplexor et ꝯplexio: et sic de alijs. Et ita potes discernere i oībus v̄bis et noīb⁹ descendeñ. ab eis. Itē de ipsis v̄bis pōt dari talis regula ꝙ̇ eā dē litteraturā quā hñt in sui pria ꝑsona modi idicatiui retinēt ⁊ seruant pro maiori parte in tota sua ꝯiugatōe excepto ꝑterito perfecto indicatiui modi ⁊ alijs tēporib⁹ formatis ab eo in qb⁹ dicta litteratura iterdū mutat̄. Exēplum vt ꝑcutio ꝑcutis ꝑcuti: ꝑcutim⁹ ꝑcutitis ꝑcutiūt: ꝑcutiebam: ꝑcutiebas percutiebat: ꝑcutiebam⁹ ꝑcutiebatis percutiebant: percutiā i futuro idicatiui modi ⁊c. Uides enim qualiter vbiq̄ retinet t. In ꝑterito vero facit ꝑcussi ꝑcussisti ꝑcussit: cum duplici s. Exemplum etiā vt disco discis discimus discitis discunt: discebam discebas discebat: discebamus discebatis discebant: vbi semper scribitur cum sc. Et ideꝫ de suo composito addisco addiscis. Itē exēplū de posco poscis poscit poscimus poscitis poscunt: poscebam poscebas poscebat. poscebamus poscebatis poscebant vbi semper scribitur cū sc. Unde in hymno. Te lucis ante terminū reruꝫ creator poscimus. i. requirimus siue rogam⁹. Aliud enim possum⁹ habem⁹ de possum potes: qđ scribitur cum duplici s. Et nō differunt nisi in sola orthographia vt vides vnde poscimus cum sc. est presentis temporis indicatiui modi. Et possumus scriptū cū duplici s. est futuri optatiui modi vel presentis coniunctiui. Item de nominib⁹ ⁊ participijs assignari potest regula talis: ꝙ eandē litteraturam quā hñt in gtō singulari: tenēt ⁊ seruāt in toto eoꝝ condeclinio mutatis vocalibus ⁊ casuū terminatiōib⁹: exempluꝫ vt laurentius qđ scribitur cum t. vbiq̄ enim retinet t. Exemplū etiaꝫ vt merx mercis merci mercē merce ⁊ in plurali merces merciū mercib⁹. Semper eniꝫ scribit̄ cum c. Idem dicit̄ de dux ducis duci ducē duce ducuꝫ ducib⁹. Idē de rex regis regi. et sic de similib⁹. Exēpluꝫ de participijs legens legentis legenti etcetera. In oīb⁹. n. casib⁹ tā singularis quā pluralis nūeri excepto vocatiuo singulari q est similis nomiatiuo scribitur cum t. Iteꝫ de nominibus v̄balib⁹ terminatis in bilis et in bile sciendum est ꝙ illa retinent vt plurimum litteraturaꝫ verborū a quib⁹ descendūt. Exēplū vt ab hoc verbo cōcupisco descēdit nomē ꝯcupiscibilis quod debet scribi cū sc. sicut suum verbuꝫ a quo descendit Item ab hoc verbo disco discis descēdit discibilis qđ etiaꝫ scribit̄ cū sc. Item de doceo docibilis scriptum cū simplici c. Item de transeo trāsibilis scriptuꝫ cum simplici s. A verbo aūt patior pateris descendit nomen pascibilis. vñ in ꝑdicamēto qualitatis in logica reperitur scriptū passibilis qualitas. Et tamē a verbis compositis de patior: vt compatior descendit nomen compatibilis ⁊ eius compositum incompatibilis. Sed hec cur tam varie credo ꝙ in his magis attendendus est vsus ꝙ̄ ars. Item sciendū est ꝙ ars orthographie prin

cipaliter attenditur circa litteras consonas ⁊ non circa vocales. naʒ loco vni us vocalis non pōt alia vocalis pōi eo ꝙ quelibet hʒ suam vocē ⁊ suū sonū determinatū ⁊ ꝓpriū:⁊ sic vna nō pōt in aliam mutari:⁊ si forte mutet: vt facio rēficio:frāgo:infringo vbi a mutat in cōpositione.tñ circa hoc scripto mutare non potest. Consonarū aūt alique eundē habēt sonū vt c ⁊ s.qñ preponuntur vocalib⁹.e.⁊.i.vt sedeo ⁊ cedo sim⁹ ⁊ cim⁹. Item.b.⁊.p.qñ preponūtur littere consonanti ⁊ postponūtur lr̄e eundem sonū habēt vt subpono ⁊ suppono. Et iō circa hmōi ꝯsonātes litteras multipliciter ꝯtingit. Et potissime in cōpositionib⁹ dictionuʒ in quib⁹ littere ꝯsonātes sepe sibi cedūt.i.vna in aliam mutat. Sicut tradit actor. Hebradus in capitulo suo. Ecce ꝙ vsus hʒ ⁊c. a quo sequentia in parte sunt extracti a sumēdo doctrinā ab exemplis ibi positis:vt verbigratia:offero cōponitur de ob ⁊ fero:⁊ lib.de ob mutatur in f.in compositione:⁊ dicim⁹ offero cū duplici f.⁊ in preterito pfecto facit obtuli scriptū cū b ⁊ nō cum p. Et idē in oībus tpibus a dicto preterito formatis in quib⁹ scribit cum b. Itē succurro componitur de sub ⁊ curro:⁊ lib.de sub mutatur in c. in cōpositiōe ⁊ dicimus succurro cuʒ duplici c. Item suggero compōitur de sub ⁊ gero ⁊ lib.de sub mutatur in g.i compositione ⁊ dicun⁹ suggero cuʒ duplici g. Item suppeto cōponitur d̄ sub ⁊ peto ⁊ lib.de sub mutatur in p.in cōpositione dicimus suppeto cū duplici p. IteƷ summitto componitur de sub ⁊ mitto in lib.de sub mutat in m.in compositōe ⁊ dicimus sūmitto cū duplici m vsus tamen habet ꝙ nō mutet b in m.sed dicim⁹ submitto. Itē surripio componitur de rapio ⁊ lib.de sub mutatur in r.in compositione ⁊ dicimus surripio cum duplici r. Item ad tingo compōitur de ad ⁊ tango ⁊ li d.ad mutatur in t.in cōpositiōe ⁊ dicimus attingo cū duplici t. Et similiter attineo cōponit de ad ⁊ teneo ⁊ li.d.de ad mutat in t.i cōpositiōe:⁊ dicim⁹ attineo cum dupli ci t. Itē alludo dis.cōponitur de ad ⁊ ludo dis ⁊ li d.ad mutat in.l.in cōpositione ⁊ dicim⁹ alludo cū duplici l. Itē assumo cōponitur de ad ⁊ sumo ⁊ li d. de ad mutatur in.s.in cōpositione ⁊ dicimus assumo cū duplici s. Itē accido accidis componitur de ad ⁊ cado cadis ⁊ mutatur li d. d in c.⁊ dicimus accido cū duplici c. IteƷ aggrego aggregas ꝯponit de ad ⁊ gregos gas.qō nō est in vsu sed sua cōposita aggrego cōgrego disgrego ⁊ mutatur li d.de ad i g.in cōpositione:⁊ dicim⁹ aggrego cū duplici g. Item b mutatur in p in his verbis scribo ⁊ nubo ⁊ suis cōpositis.nā scribo facit scripsi in ꝑterito cū p.⁊ nō cū b.⁊ in oīb⁹ tpib⁹ a preterito formatis:vt scripserā scripsissem scripseriƷ scripsero scripsisse scriptum scriptu:⁊ idem de nubo:qꝛ facit nupsi in preterito ⁊ in oīb⁹ tpibus ab eo formatis cū p ⁊ nō cum b.vnde hoc nomē nuptie debƷ scribi cum p ⁊ nō cum b.sicut multi faciūt ⁊ male. Itē quotiēscūqƷ dictio incipiēs p litteram m.cōponit cū hac prepositiōe i li n:de in mutatur i m.compopositiōe vt imobilis immensus imitto imittis nota est.i.nō mitis. IteƷ quotiēscūqƷ dictio icipiēs p litterā b.vel p cōponit cū dicta ꝑpositiōe in: vel cum hac ꝑpositione insepabili con li.n.mutat in cōpositiōe in m.vt imbut⁹ imbibo combibo cōpono:⁊ sic de simlib⁹. Itē generaliter in oī dictiōe ante b.⁊ ante p.semp debet poni m.⁊ nō n.vt ambo ambitiosus ambages āhergis amplius amplexus amputo impleo:⁊ sic de alijs. Et his addit hec dictio anfractus:qꝛ cū m.scribi dƷ. Itē nota ꝙ ante c.et añ d.et añ q.et añ t.sp dƷ poni n.et non m vt mūcubi qō cōpōit de nunquā et vbi nondū nunquā qñ idētitas tantūdem

Item nota φ qñ dictio incipiens p literã r componitur cũ hac ꝑpositiõe i vt cũ con. tunc li n. de in et de cõ mutatur i r in compositiõe: vt irrationabilis qḋ cõponitur de in et rationabilis: ⁊ mutat̃ li n. in r. in ꝯpositõe. et dicim⁹ irrationabilis cũ duplici r. Itẽ exẽpluȝ vt irreuerẽs irregularis irradic⁹ et irrit⁹. Irritatũ qḋ ꝯponit̃ ḋ in rat⁹ rata ratũ: et mutat̃ de in li n. in. r. i ꝯpositiõe. idẽ de irrito tas. verbo. Exẽplũ de hac prepositione con. vt quorũpo quod cõponitur de con. ⁊ rumpo pis. ⁊ li n. de cõmutatur in r. in cõpositiõe: ⁊ dicimus corrumpo cũ duplici r. ⁊ idẽ in eius participijs: vt corripiẽs corruptur⁹ corrupt⁹ corrũpẽdus tam ab actiuo φ̃ a passiuo. Itẽ exẽplum vt correspondeo des. qḋ cõponit̃ de con ⁊ respondeo: ⁊ mutat̃ li n. in r. in cõpositiõe ⁊ dicim⁹ correspõdeo cũ duplici r. ⁊ ita de similibus multis. itẽ hoc verbũ cẽseo in prima syllaba scribit̃ cũ c. ⁊ i secũda cũ s. vt vides ⁊ ita in tota sua ꝯiugatione: ⁊ similiter hoc nomen censura a dicto verbo descendẽs itẽ hoc v̾buȝ scãdo dis. hȝ plura cõposita scȝ ascẽdo descendo ꝯscendo trãscẽdo que oĩa scribi d... et cuȝ se in oĩbus tẽporibus ⁊ modis sicut dictum verbũ scãdo a quo descẽdũt: ⁊ faciũt sua supia vltia in sq. Et iḋ noĩa verbalia ab eis descendentia semper retinent s. in toto suo ꝯdeclinio: vt descensor descensio ascẽsio: ⁊ sic de alijs. Itẽ a v̾bo cõdico ꝯdicis qḋ idẽ est quod repeto repetis descendit hoc nomen verbale cõditio cõditiõis ab eius vltimo supino: ⁊ scribitur cũ t. lȝ sonet sicut c. Secus aũt est de hoc noĩe ꝯditiõis: q2 cũ c. scribitur: ⁊ significat quãdã ꝑsone vel alterius rei qualitatem. Item hoc verbum possideo des. scribitur cum duplici s. ⁊ facit in supinis possessum possessu cũ duplici s. vtrobiq3: a quo descẽdunt nomina verbalia possessio ⁊ possessor semper duplici s. ⁊ nunφ̃ cum c. ꝓut multi faciũt ⁊ male. Itẽ he dictiões ꝑ̃fat⁹ ꝑfect⁹: ꝑfero: ꝑ̃hrio: ⁊ siĩes scribi debent cũ simplici s. q2 in eaꝝ cõpositiõe nulla lr̃a mutat̃ i aliã: ⁊ sic gẽinari nõ dȝ. Et h habeas ꝑ regula φ nisi in cõpositione dictionũ lr̃e sibi cedant siue in alias mutent̃: ꝑut supius habuisti in plurib⁹ exẽplis hm̃õi littere nõ debẽt geminari. Itẽ nota φ ab hoc v̾bo q̃lifico cas. descendit nomẽ verbale ab vltimo supino q̃lificatio. Et scribit̃ tã tã v̾bũ φ̃ nom̃ ab eo descẽdẽs i pria syllaba cũ q. sicut vides ⁊ nõ cũ c. Et ẽt pticipiũ qualificat⁹ ta. tũ. Et ẽ qualificare qualẽ aliquẽ facere hoc est qualitatẽ aliquã ꝯferre siue attribuere. Aliud aũt ẽ v̾bũ calificocas. scriptũ cũ c. ⁊ significat calfico idẽ qḋ calidũ aliqd facio. ⁊ scias φ circa hec duo v̾ba ⁊ noĩa ac pticipia ab eis descẽdẽtia m̃lti errãt verã ipsoꝝ orthographiã variãdo. Vñ vides φ dcã v̾ba eũdẽ sonũ ⁊ eãdẽ vocẽ hñt: ⁊ tñ eoꝝ significata sunt diuersa: ⁊ i sola scriptura siue orthographia differũt. Et hoc nomẽ sollẽpnis sollẽne a diuersis diuersimode scribi solet. quedã eñ ipm̃ scribũt sicut hic scriptũ est scȝ cũ duplici l ⁊ cũ m. ⁊ p. Alij vero scribũt ipm̃ cum simplici l. ⁊ cũ duplici n. vt solẽnis. Et idẽ de hoc aduerbio solẽniter. ⁊ ḋ hoc v̾bo solẽniso solẽnisas. Pria opinio videtur approbari ꝑ antiquas ⁊ autenticas scripturas v̾bi ita scriptũ vbiq3 inuenit̃. Secunda vero opinio cõprobat̃ ꝑ actorẽ catholicon q tenet φ illo mõ dȝ scribi. Ego aũt adhereo prie opinioni attenta auctoritate diuinaꝝ ⁊ autẽticaꝝ ac antiquarũ scripturarũ in qbus sic scriptũ cõiter vt ẽ dictũ repit̃. Vñ q̃re sic vel sic scribi debeat nullaȝ credo artis rationem assignari posse. Et iḋ cõis vsus approbatus circa hoc seruandus est: q2 nõ erit illusus q tenet quod tenet vsus. Et itellige vsus scȝ approbatus nõ abusus q multotiens ꝑ vero vsu allegatur. Item de hoc verbo su-

percedo quo sepe vtu͠t domini aduocati ꝛ practica͠n in iudicijs ꝛ curijs: ꝛ simi liter in rescriptis sciendum est ꝙ q̄dā loco illius verbi ponūt supsedeo. ꝛ sup sedere scriptū cū.s.non aduertētes ad significata diuersoꝝ dictoꝝ verboꝝ. aliud enim significat cedo cedis: ꝛ aliud sedeo sedes. Vn̄ cū df a tali executiōe supercedatis vel sup cedere debetis vel supcedi mādam⁹ seu volum⁹: sensus ꝛ intellectus hui⁹ ē ꝙ ab executione desistatur siue ad eā nō ꝓcedat. q̄ᵹ mul tū bn̄ ꝯuenit verbo cedo cedis: ꝛ suo ꝯposito supcedo supercedis. verbo autē sedeo ꝛ eius ꝯposita supsedeo supersedes male ꝯgruit. Et sic iferri ꝛ dici pōt ꝙ p̄dictū verbum dum dicimus supercede vel supcedi ꝛ similia scribi dꝫ cū c ꝛ nō cum s.nō obstante abusu in contrariū seruato: hoꝝ autē exemploꝝ vir esse finis qui semp vellet texere.nam de q̄ꝫ multis alijs dictiōibus pticularis doctrina dari posset.qᵹ nimis eēt prolixū ꝛ laboriosum. Et iō hic telā perscin do quantū ad orthographie doctrinā. Per ea nāqꝫ que supradicta sunt pote rit doctrin[illegible]lius sufficienter informari circa verā ꝛ rectā dictionū scriptura rū si pfecte intellexerit.ꝛ vt decet extendere ꝛ applicare ad similia nouerit ꝓ ut regule ꝛ exempla predicta ostendunt. Item circa dictiones numerales qui bus vtuntur notarij in suis instrumentis ꝛ rescriptis ꝛ alijs publicis scriptu ris pro iuuenibus instruendis. Sciendum est ꝙ numerus ē triplex: quia alius est digitus: alius articulus ꝛ alius dicitur compositus. Digitus numerus est omnis numerus circa denarium: vt vnum: duo: tres: quattuor: quinqꝫ: sex: se ptem: octo: nouem. Numerus articulus est vt denarius ꝛ omnis numerus cō stans ex denarijs ꝛ vicenarijs siue vigenarijs ꝛ tricenarijs: ꝛ sic de alijs: vt de cem: viginti triginta: quadraginta: quinquaginta: sexaginta: lxx. lxxx. ꝛc. centuꝫ ꝛ vltra. Numerus autē cōposit⁹ ē q̄ ꝯstat ex digito ꝛ articulo ꝛ vndecimus q̄ ꝯstat ex vnitate digito. ꝛ decario articulo. si̅r duodenarius: vicesimusp̄rim⁹: vicesimussecūdus: tricesimusp̄rim⁹: quadragesimustérti⁹: ꝛ sic de alijs. Si igit̄ est dare numeros compositos consequens est vt dictiones illos significantes sint composite similiter. Et sicut compositus numerus est vnus in se ita ꝛ di ctio illum significans erit vna ꝛ nō plures prout sunt cetere dictiones com posite: velut iurisperitus: ꝛ paterfamilias: respublica: ꝛ sic de simil̄ib⁹. Aduer tant igit̄ notarij siue tabelliones: ne hmōi dictiones numeros ꝯpositos signifi cantes in suis scripturis diuidant: sed illas vnite ꝛ cōiunctim scribāt hoc mō die decimatertia: decimaquarta: vicesimaprima tricesimaquarta. Anno qnquage simoprimo. sexagesimosecundo sexagesimooctauo. ꝛ sic de alijs suo mō. multi eni ꝫ sunt notarij q̄ p̄missa n̄ obs̄uāt ꝛ male. Eadē ēt reg'a s̄uāda ē i dictiōib⁹ siue nōib⁹ ꝛ cognominib⁹ p̄sonaꝝ locoꝝ ꝛ aliaꝝ reꝝ q̄n sūt ꝯposite q̄m̄ vnite ꝛ cōiūcti scribi debēt: vt petr⁹ ď altauilla. Gulielm⁹ ď frigido fonte. Antoni⁹ de malarippa. Johānes de scō martino. Lucas de mōtarēo: villa mōtespecu lani villa aquaꝝ mortuaꝝ. territoriū de riuo saltu territoriū de petrascissa. ꝛc.

¶ De renunciationibus iurium que in diuersis contractibus ꝛ publicis in strumentis per notarios apponi solent.

Postremo preambuloꝝ loco āteq̄ꝫ tractare icipia de singulis ꝯtractib⁹ i specie oportunū v̄r informar̄ notarios siue tabellio nes iuuenes ď q̄busdā iuriū renūciatiōib⁹ q̄s notarij cōit̄ infunt ꝛ aponūt i suis ꝯctib⁹ seu publicis istr̄m̄tis. Et h̄ scpi⁹ iptinēt nulla differētia h̄ita inter ꝯctū ꝛ ꝯctū. Vn̄ diuerse sunt ꝯtractuū species ꝛ differētie. Et similiter diuer

se sunt psonarum ptrahentium pditiões ꝛ qualitates. Ideo scire debēt notarij si ue tabelliones renūciatiões singulas qbuslibet ptractib' iuxta sui naturā ꝛ pbentiū personarum qualitates: ꝛ pditiones pgruētes siue pertinentes. Et licet nostri tēporis notarij quā plures renūciatiões in suis ptractib' appōere psue uerūt que nullū vel saltē modicum hēnt effectū: velluti actio i factum: receptio doli mali: met' vis erroris pditio indebiti sine causa ex iniusta ob turpem cām: causa data ꝛ non secuta: conditió petitio ꝛ obligatio libelli: ꝛ similes. Ideo il lis omissis: de quibusdam alijs que maioris sunt p̄iudicij ꝛ difficilioris intel lectus hic tantum tractare intēdo: ostēdendo earū effectus: ꝛ quibus ptracti b' cōpetāt ꝛ an eis renūciari possit. Et sunt he. videlicet senatusconsultū ma cedonianum: senatusconsultum velleyanum. autentica. si qua mulier. autētica sine a me. ius hypothecarū: lex iulia. nō numerata pecūia: dos nō nūmerata. i integrū restitutionis et minoris etatis beneficiū. epistola diui adriani noua cō stitutio: de duobus reis debēdi noua cōstitutio de fideiussoribus: cessio bonorum recursus ad arbitrium boni viri. ferie messium ꝛ vindemiarum. redhibitoria et quanto minoris. de quibus singulis per ordinem est videndum.

¶ De senatusconsulto macedoniano.

Est autem senatusconsultum macedonianū quoddā ius in odium creditorum principaliter. secundario in fauorem parentū ꝛ filiorum familias cōstitutum. Et dicitur macedonianum a quodam macedo nio pessimo feneratore: qui suas pecunias filijsfamilias sub vsuris mutuabat ꝛ dicebat eis. O mi filioli si patres nō haberetis dum vobis mutuo decem: mu tuarem cētum. Et ex hoc inducebat multos filios ad necādum proprios pa tres. Cum enim iuuēilis etas parua sit ad lasciuiā ludos ꝛ venerea: que cōmo de sine pecūia exerceri nequeunt: multi filijfamilias vt liberius paternā substā tiam i talib' expēderēt vite parētū isidiabātur ꝛ eos iterdū occidebāt. Jō cō stitutum fuit predictum p quod prohibetur mutuū dari siue fieri filijsfamilias sine iussu seu psensu suorū patrum. Jta qui sic mutuat nō repetit mutuū: nisi i certis casib' i iure expressis: in quibus cessat hoc senatuscōsultū: vnde ad extir pādum pestem que ex hoc sequebatur ꝛ malum exemplum fuit huiusmodi sena tuscōsultū moribus itroductum. Apparet igitur ex premissis in qbus pctibus renūciatio dicti iuris locum habeat: quia i solo ptractu mutui facti filio fami lias i quo filiusfamilias mutuum recipiēs ds dicto iuri ꝛ eius beneficio renū ciare. Utrum autē talis renūciatio valeat ad hoc: vt filiusfamilias qui renūcia uit seu pater eius nō possit se postea iuuare dicto iuris bñficio: quidam dicunt ꝙ nō ēt cū iuramēto: qa sic daretur materia delinquēdi. Sed hoc remitto p̄ ctorib': potest aūt huiusmodi renūciatio sic scribi i instrumēto. Et renunciauit talis certioratus per me notarium specialiter ꝛ expresse bñficio senatuscōsulti macedoniani ꝛ omni alij iuri ꝛc. Et nota ꝙ notarius ds renūciātē certiorare siue iformare de effectu seu beneficio iuris cui renūciare ds: potissime si sit mu lier vel rusticus aut alia psona que verisimiliter talia iura ignoret. nam iuri qd quis sibi competere ignorat: renūciare nō potest. Sed aduertat notarius vt nō asserat seu scribat i suo istrumēto aliquē certiorasse: nisi: reuera illū certiora uerit: qa male accidit cuidā tholose put audiui: q in quodā istrumēto scripsit ꝙ certiorauerat quandam mulierem renunciantē beneficio senatuscōsulti vl'

leyani. Et deinde causa super hoc in iudicium deducta fuit ꝑ parte illi⁹ mulie
ris allegatum ꝙ non fuerit de dicto iure certiorata: Et vocato dicto notario
ad iudiciū fuit p iudicē īterrogat⁹ si dictā mulierē certiorauerat ꝓut scripse
rat in suo instrumento q dicit ꝙ sic. et rursus īterrogatus quid significat seu
importat dictum senatusconsultum. responit se nescire: ob quod fuit tanquā
falsarius punitus. tene menti predicta.

¶ De senatusconsulto velleyano.

Sicut senatuscōsultū macedōianū factū siue ↄstitutū fuit in odiū creditorum funerantiū p̄icipaliter. Secūdario vero in fa
uorē parentū ⁊ filiorū familias. Ita senatuscōsultum velleyanū p̄icipaliter
fuit in fauorē mulierū bōa equitate et naturali rōne inductum ꝓpter bonum
publicū: vt mulieres ꝓpter sexus imbecillitatē nō ledant vel decipiant. secun
dario aūt tendit in odiū creditorū. et ideo tota dispositio macedoniani ē odio
sa: et velleyani ē fauorabilis: quia macedonianū fuit factū p̄icipaliter ī odiū
feneratoꝝ: lȝ redūdet ī vtilitatē filioꝝ familias. velleyanū vero p̄icipalr ē in
ductū in fauorē mulierū licet secūdario tēdat ī odiū creditorū ⁊ ex his sumi
pōt rō quare macedoniano nō pt renūciari: velleyano āt sic. ē aūt hui⁹ sena
tuscōsulti velleyani effect⁹: vt mulier alienā obligationē in se suscipiēs fideiu
bendo: vel obligationē ī se transferendo iuuenē ⁊ tueat hui⁹ iuris bñficio ad
uersus creditores qb⁹ se obligauit ⁊ sic appareat qȝ renūciatio hui⁹ senatus
consulti locū hȝ dūtaxat ī instrumēto ī quo mulier ꝓ alio fideiubet vel alr se
soluturā ꝓmittit: ⁊ ēt vbi mr assumit tutellā suorum liberoꝝ: qr ⁊ tūc ꝓ liberis
obligat: scilȝ res illoꝝ saluas fore. ⁊ pt ita scribi in instrumēto: ⁊ renūciauit di
ta talis specialiter ⁊ exp̄ cū iuramēto certiorata per me notariū bñficio sena
tusconsulti velleyani: ⁊ omni alij iuri ī fauorē mulierū itroducto seu introdu
cendo ⁊c. Utrū autē talis renunciatio valeat: dic ꝙ sic ⁊ potissime iuramēto
interueniente: dum tamen mulier renūciās debite certioretur: vt supra dictum
est. ⁊ quidam dicunt ꝙ dicta renūtiatio ad hoc vt valeat fieri debet in iudicio
vel ex interuallo quod tamen non seruatur.

¶ De autentica si qua mulier.

Est ⁊ aliud iuris auxilium siue beneficium competēs mulierib⁹ sumptum ⁊ autentica si qua mulier: qua hētur ꝙ mulier con
sentiens obligationi sui viri vel se aut eius bona pro marito obligans. ipso iu
re seruatur illesa: nisi quatenus pecunia in rem eius versa probetur. ⁊ hȝ locum
huius iuris siue autentice renuntiatio qñ mulier obligationi viri cōsentit: vel
se aut ei⁹ bōa pro eo obligat in aliquo contractu: quia nisi huic iuri mulier re
nunciauerit illesa seruatur. si aūt renunciauerit tȝ obligatio. ⁊ lȝ dicta auten
tica expressa loquatur quando mulier consentit proprio viro aut se obligat ꝓ
eo: vel sua obligat: tamen idem est si consentiat his que contingant viro iure
potestatis: vt qr vir ē in potestate sui patris qui est socer mulieris: vel qa sunt
cū eo in potestate ipsius viri vt geniti ab eo: vel quia sunt cum eo in eiusdē po
testate puta duo filij soceri. Dicendū ē ergo quod siue mulier ↄsentiat socero
idest patri sui viri vel filio viri aut fratri viri ī eadē potestate cū viro existenti
nō tȝ ↄsensus per dictā autenticā ac si ↄsentiret viro ꝓprio. ⁊ bñficio hui⁹ iu
ris pōt renunciari: ⁊ valet renunciatio ꝙ maxime cuȝ iuramēto sic dicendo. ⁊

renunclauit dicta talis cum iuramento certiorata per me notarium beneficio autentice si qua mulier. Et omni alij iuri rc.

¶ De autentica siue a me.

Hec autētica siue a me ꝯtinet ī effectu q̄ vir nō pōt alienare vel obligare bōa dōationū pp nuptias.i. bōa p eū sue vxori donatiōe pp nuptias dōata in pīudiciū vxoris ēt ꝯsentiēs:nisi biēnio trāsacto ꝯsentiat iterato:ꝛ tūc alia bōa equiualētia supersint viro. Et intellige p̄ter bōa donata que alienanꝰ:que tn̄ valeāt sicut illa. alr̄s mulieri ꝯtra possessorē bonorū sicut p virū alienatorū ꝯpetit.i rē actio. Dos vero rebꝰ imobilibꝰ ꝯsistens nullo mō p̄t alienari nisi vt prius. Et huiꝰ autētice renūciatio h3 locum qn̄ maritus donauit siue vxori certam partē suorū bonorū dōatiōe pp nuptias. Et deinde vult vendere seu alienare aliqua ex dictis bōis: quia ꝑ securitate emptoris debet vxor consentire ꝛ renūciare beneficio dicte autentice mediante iuramento: dicēdo sic. Et specialiter ꝛ expresse renūciauit dicta talis cū iuramēto certiorata per me notariū bñficio autētice siue a me. Et eodē mō renunciet si fiet alienatio aliquorū bonoꝝ dotalium mobilium:p maritū vel p vxorē:vel p ambos simul. Et forte talis renūciatio saltē p̄textu bonorum dotalium nō valet nisi in vim iuramenti: quia si valeret renunciatio dos esset peritura. s3 iuramentum interueniens facit eam valere saltem de iure canonico.

¶ De iure ypothecarum.

Quia bōa mariti sunt pro dote vxoris tāte obligata. ꝛ quandoq3 expresse quando scilicet maritꝰ cū istrumēto ꝯfitet ꝛ recognoscit dotē sue vxoris recepisse. Et ide cōpetit vxori. ius ypothecaꝝ pro sua dote i bōis viri sui.iō qn̄ maritꝰ vēdit seu aliēat aliq̄ bōa sua volūt ēptores q̄ vxor vēditiōi ꝯsentiat ꝛ renūciet expsse dicto iuri ypothecarū dotis siue ypotheca.n.idē est qd̄ obligatio siue supposito. Et dr̄ ab ypos q̄ ē sub ꝛ thesis q̄ est positio q̄si suppositio. H3 ergo locū huiꝰ iuris renunciatio i vēditionibus seu alienatiōibus quas faciūt mariti d̄ bonis suis ypothecatis vt dcm̄ ē tacite vel expsse ꝑ dote vxoris dicēdo sic. renūciās dicta vxor talis cū iuramento specialiter ꝛ expsse certiorata p me notarium infrascriptū beneficio iuris ypothecarum dotis sue. Et omni alij iuri rc.

¶ De lege iulia.

Lex iulia ꝓhibet fundi dotalis alienationē ī fauorem mulierū:ne scil3 eaꝝ dotes pereant seu āmittant. Ideoq3 si cōtingat aliquē dotalē fundū p mulierē aliēari ꝯsenciēt mulier ꝑ securitate ēptoris dicte legi iulie renūciaꝛ ꝛ credo q̄ talis renūciatio nō valeat saltē de iure ciuili nisi cū iuramēto vt i p̄cedēti. Scribet ergo ita notariꝰ i suo instrumēto renūciauit ī super dicta marieta vxor talis cū volūtate ꝛ expsso ꝯsensu dicti sui viri ibidē p̄sentis volen. ꝛ ꝯsen. ꝑut ita asseruit fore verā certiorata m̄ nota cū iur. spāliter ꝛ expsse bñficio legis iulie de fundo totali nō alienando. Et oī alij iuri rc.

Et dico notanter cū volūtate ꝛ licētia sui viri rc. qr maritꝰ h3 vsumfructū in bōis dotalibꝰ sue vxoris. Et sīr pr̄ mulieris sic viuat d3 bm̄oi vēditioni ꝯsentire ꝛ filiam suā vendentē auctoritate:vel ēt auus paternus si vixerit.

¶ De non numerata pecunia.

Exceptio nõ numerate pecunie competit debitori ad uersus suum creditorem pro causa mutui dūtaxat. nam sepe contingit ꝙ debitores ꝓp affectionẽ quã habẽt ad habẽdas pecũias effrenate īclinantẽ ad ꝯitẽdũ se a creditorib⁹ aliquas pecunie sũmas cã mutui recepisse: ꝛ ħ spe future numeratiõis: quia reuera pecunia nõ fuit eis realiter nũerata seu tradita vel quãqꝫ cõfitentẽ recepisse: ꝛ debere totã summã ꝛ nõ fuit eis numerata nisi dimidia pars vel plus vel minus: qḋ frequẽter ꝯtingit in contractib⁹ vsurariis. Et de hꝰ fit publicũ instrumẽtũ per notariũ. deinde creditor cũ illo instrumẽto vult dictum debitorem cõpellere ad sibi reddendum ꝛ soluẽdum debitũ in tali istrumẽto confessatum. Debitor verõ opponit exceptionẽ non numerate pecunie: hoc est pecunia in istrumẽto cõtẽta sibi nõ fuit per creditorẽ numerata seu tradita licet eam habuisse ꝛ debere fuerit confessus. Et hanc exceptionẽ pt debitor ifra biennium opponere. Et tũc creditor habebit probarẽ numerationem realiter fuisse factam debitori sicut i istrumẽto ꝯtinetur: quam si nõ probauerit absoluetur debitor. Et secũdũ aliquo etiam post biẽnium opponi potest nõ tamen per modum agẽdi: sed per modum excipiẽdi. Et tũc opponens debet probare nõ numeratũ fuisse pecuniã quod nõ tenebatur infra biẽnium facere siue egisset siue excipisset. Et hoc forte erit sibi difficile cũ negatiua directe ꝓbari nõ possit. vtrũ autẽ huic exceptiõi ex iuris bñficio renunciari possit? Uꝫ ꝙ nõ: quia renũciatio est ꝯ bonos mores eo ꝙ inuitat ad delinquẽdũ. Sed credo ꝙ uno potest renunciari saltem cũ iuramẽto vt in aliis ꝓced'ib⁹: dicẽdo sic. ꝛ renũciauit cum tali iuramẽto certioratus per me notariũ spẽaliter ꝛ expsse exceptiõi nõ nũerate pecũie. Et sic pꝫ exꝑmissis ꝙ in loco ꝯtu mutui nõ facti: sꝫ faciẽdi iscriptis celebrato hꝫ locũ hec exceptio nõ nũerate pecũie ꝛ ei⁹ renũciatio. ꝛ scḋm quosdã ẽt hꝫ locũ in alia re ꝙ̃ in pecunia nũerata: dũ tñ sit verbũ mutuũ qḋ ꝯsistat numero põdere vel mensura.

Est ꝛ quedã alia exceptio: que appellatur nõ numerate dotis que competit marito ꝛ heredib⁹ eius aduersus vxorem aut eius heredes: contingit enim frequenter ꝙ in tractu matrimonii maritus propter nimiam affectionem quam habet ad habendam confitetur se dotem accepisse ꝛ sibi numerata fuisse sub spe future numerationis cum publico instrumento ꝛ deinde soluto matrimonio vel per mortem vxoris vel per mortem viri cum aduenit locus dotis repetitionis: tunc potest maritus vel heres eius opponere dictam exceptionem non numerate dotis allegando ꝛ dicendo qḋ licet confessus dotem sibi numeratam ꝛ traditam fuisse: reuera tamen nõ fuit sibi numerata: ꝛ hoc intra annum a tempore soluti matrimonii computandũ si matrimonium biennio tantum vel minus biẽnio durauerit. Si autem durauerit plus biennio vsqꝫ ad decem annos: tunc habet tres menses dumtaxat a tempore matrimonii soluti nisi maritus sit minor viginti quinqꝫ ãnis. Tunc enim competunt sibi alia tempora qḋ pro presenti omitto. huic autem exceptioni ꝛ eius benefitio renuntiare potest: vt in presenti sic dicẽdo. Et renunciauit talis cum iuramento certioratus per me notarium specialiter ꝛ expresse exceptioni non dotis ꝛ eius beneficio: ꝛ omni alii iuri ꝛc. Et hꝫ locum huiusmodi renunciatio in instrutis dotalib⁹: ꝛ aliis in quibus maritus confitetur dotem seu partem eius recepisse ꝛ eidem numerata fuisse.

¶ De minoris etatis 7 integrum restitutionis beneficio.

Minoris vigintiquinq3 ânis multotiēs cōtrahūt. 7 contract⁹ diuersos ineunt emēdo: vēdēdo obligādo: 7 alias diuersimode. Et qa ꝓpter etatis 7 discretionis defectū aliquādo ledūtur 7 falluntur ideo iura eis succurrūt sibi ꝯcedēdo bñficiu3 restitutionis in integrū: ꝙ iuris bñficiū si lesi aut decepti repiant postulare pōt: quādocūq3 vsq3 ad vicesimūnonū etatis sue annum non vltra: 7 p hoc iuris beneficiū restituūtur in integrum: idest in eum statum in quo erat ante ꝯtractū i quo lesi seu decepti inuēti sunt. An autē huic remedio siue bñficio iuris renūciari possit. videt ꝙ nō: qa renūciando magis lederent: 7 hoc est verū nisi iuramētū interueniat. nā medio iuramēto valet 7 tenet renunciatio. 7 potest sic scribere notari⁹. Et renunciauit talis certioratus per me notariū cū iuramēto specialiter 7 expsse minoris etatis 7 integrū restitutiōis bñficio: 7 h3 locū hec renūciatio in oī cōtractu facto seu inito p minorē vigintiquinq3 ânis in quo potest ledi seu decipi.

¶ De epistola diui Adriani.

Diuus adrian⁹ iuriscōsult⁹ quedā cōdidit epistolam verba cuius nō habemus sed eius effectus est: ꝙ quādo duo vel plures se cōstituunt pro alio fideiussores ēt quilibet insolidu3 ipsi possunt postulare: vt vnusqsq3 ipsorum pro sua virili portione tantum conueniatur: 7 idē diuisionis beneficium competit pluribus se constitueñ. pro alio soluturos: 7 huic epistole 7 eius beneficio potest renunciari sic dicendo. Et renunciauit talis fideiussores antedicti creditori per me notarium beneficio epistole diui adriani. Et pro iuuenibus nota ꝙ adrianus est nomē propriū illius iuriscōsulti qui dictam epistolam cōposuit Diuus autem sibi additur propter excellentiam 7 causa honoris: nam diuus dicitur quasi diuinus. Juriū enim ꝯditores ꝓpter eminentem scientiam 7 iuris prudentiam quā habebat vocabantur diui: idest diuini. Hec autē renunciatio locum habet in omni cōtractu siue istrumento i quo duo vl plures se ꝓ alio vel aliis ꝯstituūt fideiussores vl alios soluturos.

¶ De noua constitutione 7 de duobus reis debendi.

In iure nouissimo autenticorū est quedam cōstitutio que cauet: ꝙ qñ sunt duo pluresue rei debēdi vel ꝓmittēdi insolidū obligati: 7 sunt presentes 7 soluendo: l3 sint obligati qlibet insolidū 7 ꝓ toto non possunt conueniri nisi quilibet pro pte ipm ꝯtingēte de debito in q̄ sunt obligati vbigfa duo sunt obligati i duodecim libris turoñ. qlibet isolidū 7 sunt ambo pñtes 7 soluēdo: certe vnusqsq3 ipsoꝝ ꝯueniet pro sex libris tātū. Et si sint tres pro quattuor. Si aūt sint quattuor quilibet ꝯuenit ꝓ tribus libris tm̄: 7 sic de aliis. Et hec si oēs sunt pñtes 7 soluendo vt dictum est: q2 si alter eoru3 erat absens vel nō solnēdo: tunc alii cōuenient insolidum pro toto debito. et dicitur absens ille qui est extra ꝓuincia3. i. senescalia in pñti pfia occitana: vel in tali loco vbi difficilis sit ad cōueniēdū: q2 tunc equiparatur absenti: 7 hoc remitti debet iudicis arbitrio. Huic aūt iuri pōt renunciari sic dicendo. 7 renunciauerūt dicti debitores certiorati per notarium specialiter 7 expresse beneficiori noue constitutionis de duobus reis debendi vel promittendi. Et habet locum in omni contractu siue instrumento in quo duo vel plures se obligant quilibet in solidum ad aliquid dandum soluendum vel faciendum.

❡ De noua constitutione de fideiussoribus.

EQuissimoꝝ iuriū cōditores aliam fecerunt cōstitu
tionē de fideiussoribus cōtinentē in effectu: ꝙ qn̄ quis se cōstituit ꝓ alio
fideiussorē ꝗdiu debitor principalis fuerit presens ⁊ soluēdo nō ꝯuenit̄ ei⁹
fideiussor: ⁊ huic ꝯstitutioni pōt renūciari dicēdo sic. Et renūciauit talis fide
iussor prefatus certioratus per me notarium specialiter ⁊ expresse bn̄ficio no
ue constitutioni de fideiussoribus. Et h₃ locum prout ex p̄missis apparēt in oī
contractu vel instrumento in quo quis constituit se pro alio fideiussorem.

❡ De beneficio cessionis bonorum.

CEssionis. bonorum beneficiū appellatur miserabile
refugiū. idō q₂ interdū debitor mole creditorū pressus nō habēs vn̄ satis
faciat bonis suis cedit illa suis creditorib⁹ exponendo. Et fit principaliter ne
incarceret̄ vel excōicet̄: excōicat⁹ eq̄parat̄ incarcerato: ⁊ talis cessio fit iudicia
liter vocatis creditorib⁹ cedētis potissime his q instant vel cōtra eū litigant.
Et solet fieri cū quodā vitupio ad finē vt debitor tardius ad illō refugiū de-
currat multi. eī̄ sunt hodie q libenter pecunias mutuo recipiunt: satis bibūt
⁊ comedūt parū ī suis negotijs vigilātis: ⁊ postea cū a creditorib⁹ suis īpetū
tur abscōsis bonis q̄ sibi supsunt vl' eoꝝ maiori pte nō erubescūt cēsionē face
re. Et idō talis cessio nō deberet admitti neq₃ fieri p ꝓcuratorē: s₃ in ꝑsona ꝓ-
pria ipsius debitoris cū fiunt loco cuiusda₃ pene. huic aūt iuris bn̄ficio scdm
quosdā nō pōt renunciari: q₂ eēt ꝯtra bonos mores: s₃ ꝭm alios ī locis ī q̄bus
est ꝯsuetudo ꝙ q̄s possit se obligare ad carcerē ꝑsone sue valet talis renuncia
tio. Et poterit ita scribere notari⁹: ⁊ renūciauit talis specialiter ⁊ exp̄sse certe-
fiorat⁹ p me nota. cessionis bonoꝝ bn̄ficio: ⁊ h₃ locū in oī contractu siue istru
mēto obligatorio ad aliq̄d dādū: vel soluēdū nō dico ad faciēdū q₂ debitor fa
cti nō gaudet cessionis bn̄ficio nec liberat̄ cedēdo: q₂ vbi q̄s tenet̄ ad factū: im
potētia nō p̄t allegari: q₂ possibile ē sibi facere vn̄ ex quo facere pōt ⁊ nō facit:
cōstat ꝙ est in dolo ⁊ dolus non gaudet hoc beneficio ⁊ per consequens renū
ciatio in tali debito non habet locum.

❡ De recursu ad arbitrium.

REcursus ad bōi viri arbitriū inuētū fuit ad corrigē-
dū dolū seu iniq̄tatē arbitroꝝ inquā sn̄ia₃ ꝓferēt: u₃. Et ē hmōi recur
sus qūi q̄dā species appellandi siue appellatōis: q₂ sicut a sn̄ia iudicis iniqua
vel iniusta appellat̄ ad supiorē iudicē vt illā sn̄iam corrigat ⁊ in melius refor
met. Ita ab iniqua arbitri seu arbitratoris ordinatione siue sn̄ia reclamat̄ seu
req̄ritur ad boni viri arbitrium q est iudex ordinari⁹ loci siue ptiū: vt talē ini
quā sn̄iam siue ordinationē corrigat ⁊ emēdet. Et l₃ notarij in istrumētis cō-
promissoꝝ cōiter scribāt ⁊ apponāt ꝙ partes cōpromittētes sibi inuicē ex pa
cto ꝓmittunt nō habere recursum a sn̄ia arbitratoꝝ ad arbitriū boni viri: tū
nō obstante tali pacto vel renūciatiōe ēt si exp̄sse renūciet̄ poterunt partes ni
hilomin⁹ reclamare siue recurrere: quoniā dicto recursui partes renunciare
non possunt etiam cum iuramento vel pena quia sic daretur arbitratoribus
occasio delinquendi: ⁊ malā ⁊ iniquā sn̄iam ꝓferēdi si valeret talis renūcia-
tio. Unde si renunciauerit partes cum iuramēto vl' cū pēa ⁊ postea recurrāt:
nō pp hoc īcurrūt piuriū nec īcidūt ī penā: q₂ iure p̄mittēte hoc faciunt. tale
enim iuramentu₃ habet in se tacitā ꝯditionē: scilicet sic que ⁊ iuste ꝓnūciaue-

rint arbitratores. frustra ergo põit illa clausula istrumẽti cõpromissorum. Solet etiam appõi per aliquos notarios i talibus instrumentis renũtiatio cuiusdam legis dicentis. cõpromissuz sacramẽti religione fieri non debere. Sed frustra ẽt apponitur quia p iura canonica illa lex ciuilis est hodie correcta.

¶ De ferijs messium ꝛ vindemiarum.

Quoniã feriarũ messiũ ꝛ vindemiarum renũciatio satis facilis ẽ ad itelligẽdũ ꝛ supra. c. vicesimo tertio de dictis ferijs aliq̃ dicta sunt. iõ hic de renũciatione hmõi feriarũ pauca dicã. Sciẽdũ tñ ẽ q messiũ ꝛ vindemiarum ferie itroducte sunt hoies circa segetes vuas colligẽdas occupati nõ ipediant pp iudiciorum cãs ꝛ letigia. vñ licet nõ cõcedant pro huiusmodi ferijs nisi gemini menses scilicet pro messib⁹ vn⁹ mensis ꝛ alius pro vindemijs quãdiu tñ durat causa scilicet occupatio. dicte ferie durarent deberẽt non eni sufficit blada mettere sed oportet illa a pdijs in areã portare. ꝛ illa ibidez triturare siue calcare ꝛ grana a palleis excutere ꝛ demũ in horreis reponere. ꝛ hec omnia non sunt in his partibus occitanis ex toto per acta interdum infra duos menses. Similiter non sufficit vuas colligere immo necesse est eas comprimere ꝛ vina bulire ꝛ modo vario disponere: vasa quoqz in quibus reponantur circulare mundare. ꝛ preparare. Et multa alia circa hec hordinatur que non possunt infra vnum mensem debite pfici. Judices ergo ꝛ q hmõi ferias petentib⁹ cõcedũt deberẽt aduertere ad pmissa facientes tãdiu eas durare q̃diu durat hoim occupatio circa blada ꝛ vina sic colligenda ꝛ disponẽda. verũtñ q̃uis dicte ferie sint pro necessitate hoim multuz necessarie: nihilominus eis renũciari põt ꝛ valet renunciatio quã quaz scribet notari⁹ sic ꝛ renũciauit tal ferijs messiũ ꝛ vindẽiarum ꝛ oi alij dilatõis tpis ꝛ hz locũ ꝯ renũciatio i oi ꝯctu siue ulro iquo qs obligatur ad aliqd solnẽdũ dãdũ vel faciẽdũ

¶ De redhibitoria ꝛ quanto minoris.

Frequẽter ꝯtigit equorũ ꝛ mulorum ẽptiões ꝛ vẽditiones fieri. Et ẽptores circa huiusmodi aialia sepissime decipi: eo qꝛ eq ꝛ multi aialia sunt aliqñ multũ vitiosa ꝛ vitia ac morbos occulta ꝛ occultos habẽtia ideoqz lex puidit specialib⁹ remedijs: quib⁹ si i dictis aialib⁹ tpe vẽditionis fuerit vitia siue morbi occulta seu occulti eiusdẽ ẽptorib⁹ icognita siue incogniti: pñt ꝯtra vẽditores agere redhibitoria. i. velerẽ reddere ꝛ pciũ sibi reddi ꝛ quãto minoris hoc ẽ petere illaz partẽ pcij sibi reddi quã nõ dedissent si sciuissent illud aial ita vitiosuz vel morbosuz vel quãto minoris dictũ aial valebat pp dicta vitia siue morbos. Et iuris remedia nedũ competũt p predictis aialib⁹: imo ꝛ p quocũqz alio aiali vicioso vel morboso. ꝛ etiã pro quibusdam alijs reb⁹ tam animatis q̃ inanimatis viciosis. põt autem his iuris remedijs siue beneficijs p emptores renunciari. Unde si de venditionibus huiusmodi aialiũ fiat instrumentũ poterit notari⁹ ita scribere in suo istrumẽto. Et renunciauit talis emptor specialr ꝛ expresse certiorat⁹ per me notariũ hñficio legis redhibitorie ꝛ quanto minoris ciuilis ꝛ pretorie. Et omni alij iuri ꝛc.

¶ De quibusdã abusibus: ꝛ de renunciatõe ceterorum scriptorum ꝛ remediorum

Plures sũt res q̃ lz de se bõe sunt: earum tñ vsus q̃nqz malus ẽ vt patet in igne. i aqua. i vio in cultello: ꝛ in multis similibus. ꝛ similiter in artibus ꝛ scientijs idem est reperire: qꝛ q̃uis sint de genere bonorũ

possunt tñ hoĩes eis male vti. immo et qđ plus diuina gratia pôt quis abuti si
sicut fecerunt symon et grezi. Et breuiter nõ credo esse rem sub sole quin bo
num et malum ex parte verum in ea assignari possit exceptis virtutibus. Nã
secundum phm in ethicis. sole virtutes sunt qbus non contingit male vti. hec
autem pro tanto dico: qz licet legum et iurium cõditores bona ratiõe et iusta
equitate moti diuersa iura et constitutiones ꝯdiderint et statuerint pro bono
iustitie et per ea dirigantur. et regulentur hoĩes ĩ bonũ equũ3 et honestum et
pariter sũmi põtifices et dñi ĩperatores reges et pŕcipes ꝗ plura priuilegia
personis collegijs ⁊ vniuersitatibꝰ concesserint alij quidẽ vt quietius ⁊ libe-
rius diuino cultui intẽderẽt. alijs vero vt circa studium legũ canonũ ⁊ aliaꝝ
facultatũ feruentius ⁊ diligentius vacarent. multi tamen hodie sunt qui pre-
dictis iuribꝰ ⁊ priuilegijs multipliciter abutuntur sicut videmus de qbusdaz
qui ad finem verandi suos cõpatriotas procurant se matriculari pro studẽn.
in aliqua vniuersitate ꝗuis reuera ibidem non studeant nec resideant. Et de
inde virtute priuilegiorum illius vniuersitatis citant ⁊ excommunicant ⁊ di-
uersimode molestant quos volunt: magis eam vindicte ⁊ concepte malicie ꝗ
alia bona occasione. Et deus scit quot abusus obusus ⁊ quot baratarie ⁊ pra
uitates sup hoc committantur fabricãdo falsas relationes ⁊ alias. Et miror
qualiter talia sic publice tolerãtur. Est ẽt alius abusus circa litteras quas do
mini p̃sides ⁊ ceteri iudices dant ⁊ ꝯcedũt multis super cãcellatiõe istrumen
torũ potissime obligationum debitorũ lz enim iustum ⁊ equũ sit: vt solutio ite
gre debite debeat reddere ⁊ cancellare suo debitori debiti cyrographum siue
instrumentum ⁊ sic facere recuset: per presidem vel iudicẽ suum competentez
compelli ad hoc debeat: multi tamen debitores hodie sunt parue conscientie
qui libenter mutue ⁊ alias recipiunt: pecunias ⁊ cetera bona a suis creditori-
bus: ⁊ dum volunt creditores sua debita ab eis exigere ipsi licet nihil forte vel
modicum de debito soluerint impetrant litteras a dominis prouinciarũ pre-
sidibꝰ vel alijs iudicibꝰ super cancellatione instrumentorum huiusmodi debi
torum. ⁊ super hoc exordiunt processus contra suos creditores ⁊ intãtuz per
diuersas istantias cause protelantur: ꝙ interdum creditores debita sua peni-
tus amittunt Est ⁊ alius abusius circa litteras gratie quinquenalis dilatio-
nis quas dominꝰ noster rex consueuit concedere his qui propter amissionem
bonorum suorum nõ valent sua debita soluẽre: ⁊ a suis creditoribꝰ impetunt
ad finẽ ꝙ dum piguiorẽ fortunam puenerint habeãt vnde satisfacere possint.
vñ quãuis intẽtio domini regis huiusmodi litteras cõcedẽtis pia ⁊ iusta sint
plures tamẽ sunt debitores qui licet soluẽdo sint ⁊ plura bona possideant: di-
cta gratia ⁊ dilatione gaudere volunt ⁊ ei permittitur. Aliꝰ est abusus super
discussione prioritatis bonorũ quam plures hodie fieri procurãt ad finem se
clipeãdi aduersus suos creditores: sup quo inuẽta est quedam damnata pra-
ctica. Quoniam debitor absqz eo quod a suis creditoribꝰ nimiũ molestet que
rit duos sibi propitios ⁊ eorũ cuilibet se obligat ĩ certa pecũie quãtitate: ⁊ de
inde vnꝰ ipsorũ incohoat executionẽ in bõis dicti debitoris: ⁊ aliꝰ se oppõit ad
uersus dictã executionẽ. Et deinde bona illiꝰ debitoris exponũtur in discus
siones iter oẽs suos creditores quos: postea addũari facit ⁊ eis inhiberi ne ꝓ-
cedant huiusmodi discussione pendente: ne aliquas executiones ꝯtra eum fa-
ciant vel ad aliũ forum trahãt seu cõueniant. Et deinde dicta causa ponit̃ in

dormitorio. Creditores autē formidātes ꝓcessum ꝓlatiōes īuolutiōes sua iura ꝛ debita quādoqꝫ perire permittunt. Itē aliū video abusum super impetratione statuti querele de nouis dissaysinis. nam licet lex regia super qua fundat dictū statutū bona ꝛ iusta sit iuri ac rationi consona verū tñ pro modica ꝛ vili querimonia nō deberet concedi. nec hec fuit intētio dñi regis dcām legē statuentē ꝙ pro vilibus causis siue rebus ꝓcederet. Hodie tñ indistincte cōcedit. Et certe vidi ego plures dictū statutū excusari ꝑ ꝛ sup possessione rei nō valentis dimidiā exeñ. que fiebant ad cām illius excusatiōis. ꝛ male faciūt dñi aduocati talia ptibus cōsulētes. ꝛ ex h̄ fore suas onerāt ꝯsciētias. deberēt enī potius eas reuocare ꝛ inducere ad ꝯcordiā vel eis aliā viā minꝰ dānosaꝫ qñ de tā vili ꝛ modica reagit̄ cōsulereꝫ. forte h̄ faciūt tā dñi aduocati: q interdū hmōi ꝯmissiōes sibi ꝓcurant dirigi ꝙ̄ notariꝫ q bancas accessant ad fineꝫ multas pecunias a ptibus extorquēdi. Aliū credo esse abusum sup impetratione casuū nouitatis quasi similē ꝓcedēti: qm̄ dictus casus nouitatis fuit ordinatus ꝛ statutus pro magnatibus ꝛ potentibus tantūmodo: vt quādo eēt lis seu ꝯtrouersia sup aliqua re immobili inter potētes seu magnātes res ipa cōtentiosa oppositione interueñ. sequestraretur sub manu regia donec cognitum foret de iuribus partium. ꝛ hoc scilicet ne ptes ad rixas ꝛ arma veniant hodie autem tam rustici quā potentes casum nouitatis etiam super rebus vilibus ꝛ modici valoris impetrari quāuis de rixa seu armis verisimiliter non timeatur. Premissis igitur consideratis ꝛ attentis per dominicos ad quos ꝑtinet videretur bonum ꝛ vtile fore: vt singula premissa pro obuiando hominum malicijs debite aliquo modo limitarentur ꝛ reformarent̄. Sed quia hodie pauci sunt q̄ bono reipublice ꝛ reformatiōi iusticie intendāt: dubio ꝙ nihil fiet. Modo venio ad renūciationes quorūdā remediorꝫ de qbꝰ mētio superiꝰ facta ē que renunciationes appōi debēt i publicis instrumētis obligatorijs ad aliqd dandum soluendum vel faciendum post alias recōciliatiōes h̄ mō. Et in super renunciauit dictus talis debitor ꝑ me notariū publicū infrascriptuꝫ debite certioratus specialiter ꝛ expsse īpetrationi quarūcūqꝫ lraꝝ sup cācellatione ꝑsentis publici instrumenti: ꝙ si contrariū per se vel per alium in futuꝝ fieri contingeret: nunc vt pro tunc ꝛ contra grauis ꝛ ex sua certa scientia dedit ꝛ donauit ac promisit dare ꝛ soluere pleno nomine dictus debitor domino procuratori regio in presenti senescalia belicem. ꝛ nem̄. instituto ꝛ ordinato me notario publico infrascripto: vt cōmuni ꝛ publica persona pro eodē domino procuratore regio absente stipulante ꝛ recipieñ. summam vigintiquīqꝫ librarum turoñ. pro qua quidem pena siue summa sic cōmissa exigēda ꝛ soluenda voluit: ꝛ expresse consensit debitor antedictus executioneꝫ in eius bonis fieri ꝛ perfici posse ꝛ debere nulla alia iudicis sententia siue ordinatione super hoc expectata. renunciauit etiam sepe dictus debitor certioratus prout supra quibuscūqꝫ litteris status gratie siue respectus ad tempus impetratis et impetrandis. Necnon remedio discussionis siue prioritatis bonoruꝫ suoꝝ quā promisit et conuenit sub virtute supra per eum prestiti iuramēti nō ꝓcurare vel fieri facere per se nec per alium directe vel indirecte tacite vel expsse quacūqꝫ occasione ratione siue causa et impetratiōi super hoc quarūcūqꝫ litterarum per quas ꝑfactus creditor quo quomō impediri posset suuꝫ ꝑdictum debitum cum expeñ. exigere et pro eodem executionem seu executiones fa-

cere in p̄sona ⁊ bonis dicti debitoris. ⁊ h̄ sub pena p̄dicta viginti quin q̄ʒ librarum turoñ. modo p̄missō exigenda atq̄ʒ soluenda. Et nota q̄ p̄dica pena debʒ apponi ⁊ taxari in predictis renūciationibꝰ s̄m summā seu q̄ntitatē debiti principalis ad finē q̄ metu illius pene tales debitores formident ad p̄dicta remedia seu subter fugia ꝓsilire. vtinā p̄sens patria occitana regeret moribꝰ ⁊ consuetudinibꝰ: sicut patria frantie ⁊ theutonie: ⁊ certe vitarētur ifinita litigia ⁊ ifinite expēse ac ꝓcessuʒ inuolutiōes ⁊ causaꝝ ꝓtellationes quas dñi aduocati ⁊ clerici practicātes suis pniciosis subtilitatibꝰ p̄scrutātur ⁊ ꝓtrahūt p̄ exq̄sitas dilatiōes ⁊ coloratas allegatiōes ac diuersias instantias: īterdū vsq̄ʒ ad desperatiōem ⁊ cause imortalitatē de iuriū apicibꝰ. funtibus partiuʒ in curijs disputantes: ⁊ verum legum ⁊ iurium sensum ⁊ intellectū plerūq̄ʒ peruertentes: candida denigrando. ⁊ nigra dealbando. Et in tantum q̄ vix possunt litigatores sua iura consequi: vel si consequatur plus quandoq̄ʒ ascendunt expēse litis quam principale. vnde duo sunt que preter onera regia hanc patriam quamplurimum aggrauant ⁊ depauperant scilicet id q̄ dictum est. Et curia parui sigilli montipessulani. deus enim scit que ⁊ quāta dāna ⁊ expensas ⁊ interesse patiuntur ⁊ sustinent subditi regij p̄textu dicte curie ⁊ decimaꝝ regiarum exigendarum que non veniunt in bursa regia. Sed in bursas seruientū ⁊ quorundam aliorum vnde nimium ⁊ excessiuum videtur q̄ seruientes dicti p̄ui sigilli pro suis salarijs diurnis exigāt ⁊ recipiāt quindecim solidos turō. a subditis domini nostri regis qui quottidie satis opprimuntur soluēdo ⁊ cō tribuendo in talijs ⁊ oneribus regis quod autem ⁊ quantos abusus impr̄ssiones rigores ⁊ extorsiōes faciunt dicti seruieñ. presertim super decimis regijs exigendis nemo est quin sciat. Interdum etiam faciunt salarium vnius dict ascendere vltra tres vel quattuor libras turoñ. Et locū teneñ. domini custodis dicti sigilli sepe participāt in p̄missis in quoꝝ libris siue registris sepe inueniūtur plures clamores expositi q̄̄ exposuerunt creditores i detrimētū maximū paupeꝝ debitoꝝ. Et sepissime ꝯtingit: quod ꝓ decima duoꝝ vel triū solidorum turoñ. salariū s̄uieñ. ascendit duos vel tres libras turoñ. ⁊ multa similia de quibus ad p̄ns sileo. Nec video q̄ in dicta curia melius vel citiꝰ cause expediantur q̄̄ in curijs alijs ordinarijs: nec etiaʒ dicta curia ab initio fuit ꝓ omnibus generaliter ⁊ indistincte ordinata: prout ad eam hodie publice recurritur. Sed dumtaxat in fauorem mercatorum tam regnicolarum quam alienigenarum. Et deus ac dñs noster Jesus xp̄s mittat in corde domini nostri regis ⁊ suorum consiliariorum quatenus pro vtilitate ⁊ idēnitate suoꝝ subditorum aliquā sup p̄missis decētem faciat reformationem.

¶ Seqtur. de singulis ꝯtractibus in specie. ⁊ primo de emptiōe ⁊ vēditiōe.

POstquam auxiliante deo cōpleta sunt p̄ambula: nūc iuxta ꝓmissi ꝓpositi s̄iē singulorū ꝯctuū ꝓfundū pelagꝰ itrare oportet: ipoꝝ naturas ⁊ effectꝰ aliqualiter declarādo ⁊ certas coꝝ formas cū nōnullis cautelis ⁊ securitatibꝰ inserēdo: nō intēdēs de oe oībꝰ tractare ꝯctibus: sʒ de illis tantūmodo qui frequentius in vsu occurrūt. Et q̄a ꝯtractꝰ emptionis ⁊ venditionis frequens ⁊ necessarius est: cū sine illo hoies sibi ad vite sufficiētiā necessaria cōmode habere non possint: iō de ipsa emptiōe ⁊ vēditiōe prio agendū est. Unde licet videātur esse duos cōtractus: vnus scilicet emptionis ⁊ alter venditionis: tamen vnicus est contractus qui respectu emptoris ap

pellatur emptio: ⁊ respectu venditoris vēditio. Et sic apparet ꝙ iste ꝯtractus
est vltro citroqꝫ hoc est hinc inde obligatorius. Ex eo enim due oriūtur actio
nes: vna ꝯpetēs emptori cōtra vēditorem ad rē emptā sibi tradendā. Et alia
cōpetens venditori cōtra emptorē ad rei vēdite preciū sibi soluendum. Circa
hunc autem emptionis ⁊ venditionis contractum pro pleniori iuuenū ⁊ sim-
plicium notariorum informatione aliqua sunt notanda: sine quorum preco-
gnitione non bene possunt notarij huiusmodi cōtractus vndiqꝫ expedire vñ
testañ. philosopho oportet ⁊ latitudo sermonis in vnaquaqꝫ re sit ſm exigētiā
illius rei ⁊ nō amplius neqꝫ minus. Exigit aūt huius cōtractus natura scire
principaliter que ⁊ quales ꝑsone possunt vendere ⁊ emere ⁊ que nō. Et simili
ter que ⁊ quales res vendi ⁊ emi possunt ⁊ que non: ⁊ plura alia prout inferi⁹
apparebit. Et similiter in ceteris ꝯtractibus inducendo cadit ſm modum et
exigentiam eorumdem de quibus singulis seriatiꝫ ⁊ succincte pertractare in-
tēdo. Et in hoc antiqui ⁊ maiores nostri fuerunt diminuti in suis tractatibus:
qui posuerunt tantummodo diuersorum contractuū siue instrumentorū for
mas ⁊ suam vlterius doctrinam non extenderunt. Primo igitur sciendum ꝙ
tria sunt substantialia siue essentialia contractus emptionis et venditionis:
scilicet consensus res ⁊ precium ita ꝙ si vnum horum deficiat nullus est con-
tractus. Quo ad consensum autem quia personis contrahentium. procedere
debet videndum est qui possunt vendere ⁊ qui emere. Possunt autem vendere
emere quilibet nisi de iure sit prohibitus. prohibentur autem furiosi ⁊ pupilli
infantes propter defectum consensus: quia vbi non est consensus vbi deficit
substantia emptionis ⁊ venditionis. vnde qui nō intelligit nō ꝯsentit. Et in-
tellige furiosum nō posse ꝯtrahere scilicꝫ durāte furia. Nā si habeat dilucida
internalla: tunc illa durantibus ꝯtrahere ac vēdere ⁊ emere pōt. Itēꝫ ille cui
tanqꝫ prodigo ē bonoꝝ suorū administratio interdicta vēdere nō pōt. Itē pr
nō pōt vēdere filio suo quē hꝫ in potestate: nec filius pris: nisi habeat peculiū
castrē se vel quasi castrensē: quia quo ad illud filiusfamilias reputatur paterfa.
Et iō de castrēsi vel quasi castrensi peculio inter prēꝫ ⁊ filiū pōt eē ēptio ⁊ vē
ditio. Itē de tutore an possit emere ꝺ bonis pupilli? Dicēdū ē ꝙ sic ꝺ iure no
uo codicis: dū tū palā ⁊ publice ⁊ bona fide fiat. Vñ bona fides in hoc ꝯsiat
vt scilicet ꝓciū sit iustū ⁊ ꝯtract⁹ sit pupillo necessarius vel vtilis: ⁊ res hñ vē
dantur ⁊ non gratiose. i. per gratiam. Nec obstat ꝙ rei pupilli non valet alie
natio sine auctoritate tutoris ꝙ quis non potest esse actor in re sua: quoniam
ipse tutor poterit emere priuata persona ⁊ auctoritate vt tutor ⁊ ꝑsona publi
ca. Et generaliter inter eas personas potest ꝯtrahi emptio ⁊ vēditio que aliās
possunt inuicem obligari. Item quia de venditione rei pupillaris facta ē men
tio sciendū est ꝙ in venditione prediū pupillaris tria requirunt: scꝫ. tutoris au-
ctoritas cause expressio: ⁊ decretū iudicis Illa enīꝫ sunt de forma ipsius ꝯtra
ctus Ita ꝙ si aliquod ex istis deficiat nō valet: qꝛ nō rite factum requiritur.
Quarū scꝫ ꝙ fiat subastatio. Itē ꝙ decretū iudicis nunqꝫ transit in rē iudicā
tē quia semper pōt ꝓbari cōtrariū. Itē nota ꝙ licet tutoris auctoritas debeat
interuenire in ipso contractu venditionis rei pupillaris tamen auctoritas ⁊
decretuꝫ iudicis pōt interuenire seorsum Et est rō: quia ꝯsensus tutoris repu
tatur idē numero cū ꝯsensu pupilli: ⁊ iō non potest separari ab eo per locum ⁊
[illegible]empus: sed consensus iudicis est diuersus quia iudex non ꝯtrahit. Itē qꝛ cuꝫ

cause cognitione debet iudex decretum interponere:ideo iussū ē vt habeat ali qd̄ interuallū in quo possit deliberare qd̄ decernat. Itē nota q̄ si vēdaf predītū minoris vel pupilli ⁊ notarius in instrumento hm̄oi venditiōis dicat ⁊ scribat decretū iudicis cū debita solēnitate interpositū fuisse nil aliud exprimendo:nō stabit tali instrumēto ⁊ assertioni notarij potissime si sit ignorans. Unde si notarius interrogat⁹ que sit illa solēnitas ⁊ q̄ debita nesciat r̄ndere suū instrumentū reputabit vt suspectū Securius ergo ē q̄ in instrumēto exprimātur ⁊ specificentur hm̄oi solēnitates: alias si pars diceret interuenisse et tabellio ꝓduceret:et nesciret eas specificare apparet notorie instrumentuz falsuz vel suspectū:vt p̄dixi. Et sir̄r si in instrumētū dicat rē substātiā cū debitis interuallis et ꝓclamatiōib⁹ nō ꝓbat:q2 solū recitat illud nisi singulis dieb⁹ et ꝓclamatiōib⁹ dicat notario se interfuisse ⁊ eas specificet i suo instrumēto:ideo sup p̄missis et similib⁹ caueāt et diligēter attendant notarij. De scd̄o vero essentiali siue substātiali Actus emptionis et venditiōis:sc3 de re vēdēda Sciēdum est q̄ omnes res vēdi et emi possunt: exceptis illis q̄ de iure vendi vel alienari sunt prohibite.vnde vendi seu alieāri ꝓhibētur res sacre idest diuino cultui dedicate sunt: cuiusmodi sunt basillice siue ecclesie:et earum ornamenta ⁊ annexa: sicut cimiteria: cruces calices:mape altarium:libri:⁊ similia. Item vendi ⁊ alienari prohibentur res spirituales: veluti ecclesiastica sacramenta ⁊ res annexe spiritualibus vt sunt decime primitie iurepatronatus ⁊ similes. Item alienari seu vendi nō possunt res sancte idest muri ⁊ porte ciuitatum ⁊ res publice alicuius ciuitatis:vt platee theatra ⁊ similes. vnde circa res publicas alicuius ciuitatis vel cōmunitatis. Sciendum est q̄ q̄dam sunt priuata alicuius vniuersitatis ⁊ vsus ē public⁹ vtbigratia i domo cōi alicui⁹ ciuitatis vel cōitatis ⁊ talis rei ꝓhibet venditio.quedā sunt priuata alicuius vniuersitatis etiā quo ad vsum: vt sunt aliq̄ molēdina furni aut p̄dia:q̄ sunt alicui⁹ vniuersitatis ⁊ talia bene possunt vendi p priuatū in p̄iudicium ipsius vēdentis.quedā sunt publica ⁊ quo ad vsu3⁊ quo ad ꝓprietatē:vt ē via publica vel platea alicui⁹ ciuitatis:⁊ ista nō possunt vēdi. Itē liber homo prohibet vēdi.vnde vēdēs sciēter liberū hominem ꝯmittit crimē capitale: sc3 plagium ⁊ p tanto dicit quod iudas vēdēdo xp̄m cōisit simoniā:q2 vēdidit rē sacrā ⁊ ēt plagiū:q2 liberū hominē vēdidit.⁊ generaliter illa2 rerū ꝓhibetur emptio ⁊ venditio quarum cōmertium nō habemus. Item rei litigiosi est venditio ⁊ alienatio prohibita.cuius ratio est.ne sc3 actor habeat tātu3 laborare ⁊ litigare contra emptorem sicut habuit contra venditorem.lex tamen permittit rem litigiosam in certis casib⁹ ⁊ certis titulis alienari:puta titulo doctis vel donationis ꝓpter nuptias vel transactionis vel per diuisionē ⁊ reru3 hereditariarum vel per legatum. Que autem res dicatur litigiosa ⁊ quando breuiter dic q̄ illa res d̄r litigiosa d̄ cui⁹ dn̄io vel quasi domino causa siue questio mouetur inter petitorem ⁊ possessorē aut per iudiciariā ꝯuētionē aut p p̄ces principi oblatas ⁊ iudici insinuatas ac p eum aduersario p interpellationem intimatas siue talis res sit mobilis siue immobilis vel se mouēs: du3 tū sit res corpalis:nec reqritur litis cōtestatio.hec aūt quia iuris sunt amplius nō ꝓsequor. Itē rei que nō est necesse sperātur nō tenet emptio ⁊ venditio.rei autē que nō est sed speratur esse bene tenet emptio ⁊ venditio: vt est capt⁹ piscīū vel auiū vel precepto fructuum. Unde multum refert vendere pisces vt aues qui capi

entur vel fructus q nascētur ⁊ vēdere ipsaȝ captionē vel perceptionē. In pri
mo enim casu si non capiunt pisces vel aues vł fruct⁹ nō nascant nulla ē em-
ptio. In 2o vero casu ēptio tenet ēt si nulli pisces vel auem capiant vł fruct⁹
nō nascantur eo qꝛ sola spes vē empta. Hec aūt iuris sunt: ⁊ iō pax ad nota
rios pertinē. Item rei ꝓprie nō tenet emptio siue sciens siue ignorans rem
suā quis emerit. res autē aliena an vendi possit: dic ꝙ sic in ꝑiudicium vēden
dentis: non aūt in preiudicium veri dñi. oīm autē aliaruȝ rerū que ī cōmertio
hominū sunt: idest circa quas possunt homines inuicē negotiari emptio ⁊ vē
ditio est premissa: siue sint res mobiles vel se moueñ. siue imo. siue corporales
siue incorpo. vt sunt iura: actiones obligationes: hereditates: seruitutes: cēsus
redditus: iurisdictiones: ⁊ similes. Unde cum superius dixerim ꝙ iuspatrona
tus non potest vendi eo quia spirituali est annexum: si tamē vēdatur alicuius
hereditas ī qua iuspatronatus alicui⁹ ecclesie vel capellanie existat illud ius
trāsit cum vniuersitate ī emptorem: licet p se vēdi seu trāsire nō potuisseȝ. Iteȝ
cum dico seruitutes vēdi posse Sciēdum ē ꝙ vsusfructus qui est seruitus per
sonalis habet ī se duo: scilicet formam ⁊ causam. vnde vsusfructus formalis
qui est ipsum ius seruitutis vendi nō potest ita vt trāseat siue trāsferatur in
emptorē quin immo penes vēditorem remāet: ⁊ sola causa: id est ipsum emolu
mētum siue perceptio fructuum trāsit in emptorem. Causalis aūt vsusfruct⁹
qui est ipsa perceptio siue emolumētū vsusfruct⁹ bñ potest vēdi. Et idē potest
dici de decimis ⁊ primitijs ecclesiarū in quib⁹ duo possunt ꝯsiderari: scilȝ ius
declinādi ⁊ primiciādi illud vēdi nō pōt qꝛ spirituali est ānexū. Et emolumē
tū siue perceptio fructuū ipsarū decimaꝝ ⁊ primitiaꝝ: ⁊ hoc vendi pōt prout
quottidie fieri consueuit p rectores ecclesiarū qui sua bñficia attēdāt tā lay-
cis ꝗ clericis ⁊ rēdarij fructus decimaꝝ ⁊ primitiarū percipiūt lȝ forte talis
vēditio siue arredamentum quo ad laycos de iure sustinere nō posset. Circa
tertium substantiale siue essentiale cōtractus emptionis et venditionis qđ est
preciū. Sciendū ꝙ pciū dȝ in ipso cōtractu interuenire et debet esse certū pu
ta decē vel viginti vel cētuȝ ⁊c. ꝓut venditor ⁊ emptor ꝯuenerit. Iteȝ dȝ esse
in quātitate scȝ discreta vt dictū ē. Et in pecūia numerata vł numerabili. Uñ
si loco pcij detur aliqua spēs siue corp⁹: veluti marcha auri vł fact⁹ plen⁹ pe-
cūia nō nūerata vł aliqđ aīal vel simile ñ erit ēptio ⁊ vēditio: sȝ poti⁹ ꝯct⁹ in
nominatus: scilicet do ut des hoc est permutatio. Uerūtñ si iter venditoreȝ ⁊
emptorē ꝯuētiōe de certo precio emptor pro illo precio tradat vēditori insoli
tum quādam aliā rem nō ꝓpter hoc retractabitur ꝯtract⁹ pcedēs emptiōis
Sed quid si quis rem vendiderit certo precio hoc acto ꝙ emptor vltra dictū
precium teneatur satisfacere creditoribus venditoris. nunqđ satisfactio quā
faciet sic de pcio ⁊ ipsuȝ augeat ad hoc vt de illo pcio sic aucto. debeatur lau
dimium. Nō videtur qꝛ nō est preciuȝ certuȝ qđ eē dȝ vt predixit. quidam: te-
nent ꝯtrarium vbi debita erant certa ⁊ specificata: videlicet tali creditori tm̄
⁊ tali tātum ⁊c: Itē vltra predicta pro vberiori doctrina sciēdum ē ꝙ emptio
⁊ vēditio pōt ꝯtrahi ⁊ fieri nedū inter presentes: sed etiā iter absentes. ⁊ hoc
p nuncium vel p epistolā. vnde nūcius debȝ formare seu concipere verba ꝯtra
ctus in ꝑsona domini qui eū ad hoc misit: qꝛ habeŧ debet specialissimum man
datum ⁊ formalia verba ad sic contrahendū. est enim tanꝗ picca que loqtur
per se sed non a se. Ita nuntius proprio animo non loquiŧ sȝ dñs loquitur in

ipso ⁊ per ipsum. Et potest sic constitui. facio te nunciũ ad emẽdum a tali talẽ rẽ pro tanto precio. vl' sic vade ad ticium ⁊ dic ei ex parte mei q ego suz ɔtẽt⁹ habere talẽ eius rẽ emptã ꝓ centũ. Et si titius cõtẽtat titius perficit ɔtractũ. Si vero p epl'am hoc est per lram manu ꝓpria scriptaz fiat ẽptio põt i lra sic ɔtineri. Ego talis tenore presentis epl'e siue lre manu mea scripte vobis talis mãdo q̃tenus talis res mea sit mihi empta ꝓ centũ. Et si ali⁹ ɔsentiat pfecta est emptio ⁊ venditio. Sz ista ad notarios nõ ptinẽt cũ in eis notari⁹ nõ interueniat. Per ꝓcura. autẽ nõ ẽ dubiũ fieri posse emptionẽ ⁊ vẽditionẽ duz tamẽ ad hoc habeat speciale mãdatũ. Itẽ est notãdũ q nõ refert vtrũ res que emitur ⁊ venditur sit in eodem loco vbi contrahitur vel alibi: qz vtrobiq tenet ⁊ valet contractus emptionis ⁊ venditionis. Item notandum est quod emptio ⁊ venditio potest fieri pure: ⁊ in diem ⁊ sub ɔditione ⁊ sub pacto legis ɔmissorie ⁊ adiectiõis in diẽ ⁊ sub certo modo. Unde quando fit emptio ⁊ venditio sub cõditione: ante aduentum cõditiõis nõ est perfecta nec pro ea interim debetur laudimium. Cuz aũt fit sub pacto legis commissorie venditio est pura. Sed resoluit sub cõditione: scz si emptor precium in termino nõ soluerit vẽditori. Et idem quando fit sub pacto adiectionis in diem qñ actum est q oblata meliori conditione a venditione discedat. Sed est cõditionalis qñ in pacto dr q illa pficiat nisi melior conditio offeratur. Et ideo forma verboruz debet omnino attendi. fit autẽ hmõi pactum adiectionis in diem hoc modo: vendo tibi talem rem pro tali pcio. Et casu quo hinc ad triginta dies ꝓximos alius apparuerit maius preciũ vel meliorem cõditionẽ afferẽs res ipsa si tibi inẽpta vel a presenti venditione discedatur. Pactum autem legis commissorie fit sub his verbis. vendo tibi talem rem pro tali precio: sub pacto q si dictum pcium siue partẽ ei⁹ restantez hinc ad vnũ ãnuz ꝓximũ mihi nõ solueris res ipsa sit inempta ⁊ eam ac eius vacuaz possessionẽ mihi restituere tenearis Ul' sufficit dicere vendo sub pacto legis commissorie: vel sub pacto adiectionis in diez simpliciter. quia in solo potiori sensu pactũ censet esse factũ hec ãt pũcta raro hodie i vẽditiõib⁹ apponunt. Et nota q ex hmõi vẽditiõib⁹ debet laudimiũ cum sint pure licet resoluẽde. Itẽ nota q pacta hmõi adiectiõis i diẽ ⁊ legis ɔmissorie in venditionib⁹ apponũtur in fauorẽ venditoris dũtaxat. Et rõ emptor inuito vẽditore pdictis pactis vti nõ põt. Itẽ nota q in vẽditiõe pmutatione ⁊ q̃libet rei alienatiõe vel obligatiõe vxor alienãtis vel obligãtis ⁊ nur⁹ si dotẽ soluerit debẽt ꝓ securitate emptoris hmõi alienatiõib⁹ ɔsentire: ⁊ renũciare iuri ypothecaꝝ dotis sue ꝓpri⁹ p notas dbite certiorate: ⁊ hoc cũ iuramẽto. Et silr si res aliqua magni valoris det ad nouũ accapitũ siue i emphiteosim: ⁊ ꝓ hmõi accapito soluat magna pecunie quãtitas vt sepe ɔtingit ⁊ census paru⁹ sit. eedẽ securitates pstari debẽt ẽphitecote q̃ pstat emptoribus p vxorẽ matrẽ filium fratrem alienantis ⁊ alios que ius aliqd siue partẽ in illa re habent seu habere ptendunt. Et gñraliter in hmõi alienatiõib⁹ rez cõsentire debẽt oẽs ille psone que aliqd siue eius siue partem in rebus illis habẽt vel ptendunt habere: nec sufficit quod venditor siue alienator de oi euictiõe caueat: naz adhuc emptor poterit per tales personas inebriari ⁊ fatigari: ⁊ oportebit eum litigare ⁊ se defendere forte vsq ad primam sententiam requirere venditorem siue alienatorem vt ipsuz defendat: ⁊ super hoc faciet ⁊ sustinebit magnos sumpt⁹ siue expeñ. ⁊ forte priuabitur eo modo ⁊ possessione illius rei siue rerum per

per sequestrationem aut alias: a quibus omnibus tutus erit ⁊ releuat⁹: si tales
ꝑsone hmōi alienatiōibus ꝯsenserint ⁊ sua iura remisserint seu quitauerint.

¶ Forma instrumēti vēditionis rei immobilis parui precij.

IN dei nomine amē. Anno incarnatiōis eiusdē mille-
simo quadrigētesimo sexagessimo octauo. ⁊ die prima mēsis augusti. Se
renissimo principe dnō Ludouico dei gratia regi francoꝝ regnante. Noue-
rint vniuersi et singuli ꝙ bertrādus petri laborator ville allestinēsis diocisis:
bona fide et sine dolo ꝑ se et suos heredes et in futuꝝ successores quoscunqꝫ:
tenore hui⁹ veri ⁊ publici instrumēti mandato suo ꝯfecti firmiter ꝑpetuo va-
lituri: ac in pñtia mei notarij publici ⁊ testium infrascriptoꝝ vēdidit ⁊ titu-
lo pure vere perfecte ⁊ irreuocabilis venditiōis tradidit seu quasi tradidit ⁊
cōcessit ac nunc penitus ⁊ in ꝑpetuū desamparauit egidio grana macellario
dicte ville alesti p̄senti stipulanti solēniter ⁊ recipiēti ꝓ se ⁊ suis heredib⁹ suc
cessoribus in futuꝝ vniuersis. Ad omnes suas eisdez egidij de grana suorūqꝫ
heredū ⁊ successorum voluntates ī vita ⁊ in morte plenarie ⁊ perpetuo faciē
das: videlꝫ quādam domum suam eiusdē bertrandi sitā in carreria blācarda
dicte ville allesti ꝯfroñ. a parte ante cum dicta carreria ⁊ a parte retro cū do
mino antonij roberti. Ex vno latere cum domo heredum guillelmi curtilis et
ex alio latere cum domo Johānis de māso quadam androna ī medio cū oīb⁹
suis iuribus introitibus exitibus ⁊ partium vniuersis. Et cum oībus in eadez
domo edificatis muratis sustatis fixis clauatis apparētib⁹ ⁊ nō apparentib⁹.
stillicidijsqꝫ canalib⁹ aquaꝝ decursib⁹ seu ꝯductib⁹ ac alias suis iurib⁹ ⁊ pti
nētijs qbuscūqꝫ. Saluo tamen ⁊ retēto dnō comiti allesti ⁊ super dicta domo
p̄cōfroñ. suo semper directo dnō laudimio ꝯsilio iure fraudis cōmissiōis p̄la-
tiōe ⁊ auantagio ⁊ iure laudēdi ⁊ laudēduz ꝑcipiēdi sine cēsu. Hāc aūt vēdi-
tiōem fecit dict⁹ bertrād⁹ petri p̄facto egidio de grana pñti: ⁊ vtsꝫ stipulāti et
recipiēti ꝓ p̄cio ⁊ noīe p̄cij decē libraꝝ turoñ. qd̄ p̄ciū dict⁹ bertrād⁹ vēditor
ꝯfessus fuit se ab eodē egidio ēptore habuisse ⁊ integraliter recepisse exceptiōi
vero dicti p̄cij decē libraꝝ turoñ. ꝑ dictū bertrādū petri vēditorem ab eodem
egidio de grana emptore ñ habiti ⁊ nō recepti: speiqꝫ future habitionis ⁊ re-
ceptionis eiusdem ex causa p̄dicta ⁊ omni errori calculi Gratis ⁊ ex sua certa
scientia dictus bertrādus vēditor renūciauit: de quo qdē p̄cio: ꝯtēt⁹ existēs et
pro bene soluto pacato ⁊ satisfacto se reputans: dictum egidiū de grana em-
ptori pñtem stipulātē ⁊ recipiētez: vt supra ⁊ suos ac bōa sua ⁊ suoꝝ quitauit
liberauit penitus ⁊ in ꝑpetuū absoluit ꝑ acceptilationē inde subsecutā aqlia-
ñ stipulatione legitime precedeñ. Et cū pacto reali valido ⁊ solēni d̄ vlterius
aliqd plus ab eodē egidio ēptore neqꝫ a suis occasione dicti p̄cij decē librarū
turoñ. nō petēdo. Si vero dicta domus supra ꝯfroñ. ⁊ ꝑ dictū bertrādū pe-
tri p̄fato egidio de grana vēdita plus vꝫ de pñti aut in futuꝝ qñcūqꝫ plus va
lere poterit precio supradicto. Totuz illud plus valens quodcūqꝫ sit aut esse
poterit in futurum prefatus bertrandus petri venditor dedit donauit dicto
egidio de grana emptori presenti stipulanti ⁊ recipienti vt supra donatiōē pu-
ra mera simplici rata maneñ. ⁊ irreuocabiliter inter viuos etiam si illud plus
valens dimidiam excederet iusti precij sine vltra. Cōcedens dict⁹ bertrādus
petri venditor antedicto egidio de grana emptori pñti ⁊ vt supra stipulāti re-
cipienti: licentiam auctoritatem et speciale mandatum per se aut alium loco

sui quãdocũq; voluerit possessionẽ seu quasi domus p̃dicte supius vẽdite con
fron. et desinate accipiẽdi tpalẽ ciuilẽ et naturalẽ licen. eiusdẽ bertrãdi vẽdito
ris aut cuiuscũq; alterius psone seu curie minime petita requisita seu obtẽta.
Et quousq; eadẽ possessionẽ dictus egidius emptor adeptus fuerit constituit
se interim dictus bertrandus vẽditor dictam domũ p̃cario noĩe eiusdẽ egidij
emptoris tenere possidere seu quasi. Se et suos p̃nominatus bertrandus ven
ditor de dicta domo supius vẽdita cõfron. et designata deuestiẽs dictum egi
dium de graua emptorem p̃sentem stipulantẽ et recipiẽtem vt supra p tactuz
manuũ suarum: ⁊ dicti egidij emptoris inuestiuit de eadẽ plẽo iure. Promittẽs
antedictus bertrandus petri venditor dicto egidio d̃ graua emptori presenti
⁊ vt supra stipulanti ⁊ recipien. q̃ predictam domũ superius ꝯfron. ⁊ vendi
tam. Cum omnibus suis iurib⁹ ⁊ ptinen. faciet eidem egidio emptori ⁊ suis
in ppetuum successo. habere tenere ⁊ quiete ac pacifice perpetuo possidere. Et
q̃ ab omni persona contradicente molestante inquietante seu pturbãte aut ius
aliqd̃ in eadẽ domo se habere p̃tendẽte dictuz egidium emptorẽ ⁊ suos defen
det ⁊ amparabit defendereq; ⁊ amparare pmisit in iudicio ⁊ extra iudiciuz
suis ⁊ eoꝝ p̃fati bertrandi petri vẽditoris pprijs sumptib⁹ ⁊ expen. Et p oĩ
euictione totali ⁊ particulari ac pro obseruãtia oĩum ⁊ singuloꝝ p̃missorum
⁊ inferius expressandoruz ⁊ expen. inde fieri contingentibus. Prenominatus
Bertrandus petri venditor obligauit ypothecauit: ⁊ submisit penes dictum
egidium de graua emptorem presentem ⁊ vt supra stipulantẽ ⁊ recipientẽ õm
nia bona sua mobilia ⁊ immobilia presentia ⁊ futura viribus ⁊ compulsioni
bus curiarum dominarũ alesti pui sigilli regij montispli. conuẽtionum regia
rum nemo licet de priuilegijs seu libertatibus dictarũ cõuentionũ dicte ptes
nõ existãt. Et cuiuslibet alterius curie ecclesiastice ⁊ secularis pro execut one
premissorũ p̃eligẽde. Promisitq; dictus bertrandus petri venditor dicto egi
dio de graua emptori vt supra stipulanti ⁊ recipienti reddere ⁊ restituere om
nia ⁊ queçũq; instrumẽta publica antiqua que penes se habet ⁊ inueniri pote
rit ad dicta domũ superius venditã ⁊ cõfron. facien. ⁊ ptinẽtia sine aliquo gu
stu eiusdẽ egidij ẽptoris ⁊ suorum. Quam quidẽ vẽditionẽ ⁊ omnia vniuersa ⁊
singula in presenti publico instrumento cõtẽta prout ⁊ supius ⁊ inferius sunt
expressata. Prenominatus bertrandus petri venditor habens ratam gratã et
firmã rataq; grata atq; firma eã: ⁊ laudauit approbauit emologauit ratifica
uit ⁊ cõfirmauit. Promittẽs se nihil fecisse aut dixisse ĩ preteritũ; ⁊ q̃ nihil di
cet seu faciet in futurum propter quod predicta omnia ⁊ singula minorem in
aliquo obtineant vel habere debeant ppetui roboris firmitatem: vel q̃ cassari
irritari valeant quomodolibet vel rescindi. Sed ita predicta omnia ⁊ singu
la prout suprascripta sunt rata grata ⁊ firma semp hẽre eaq; teneẽ attẽdeẽ ⁊
obseruare: contraq; in aliquo nunquam facere dicere seu venire de iure vel d̃
facto: per se nec per aliquam aliam personam seu interponendam alicuius vł
aliquorum arte ingenio seu cautella: per solẽnem ⁊ validam stipulationem et
sub obligatione predicta dictus bertrandus petri vẽditor promisit dicto egi
dio de graua emptori presenti ⁊ vt supra stipulanti ⁊ recipienti. Et iurauit
ad ⁊ super sancta dei euangelia ab eodem corporaliter manu sua dextra gra
ta ⁊ tacta. Sub quo quidem iuramento ⁊ super predictis omnibus ⁊ singu
lis renunciauit se predictus bertrandus petri venditor gratis ⁊ scienter iu

ris et facti ignorantie:omnicq actiōi exceptiōi et deceptiōi doli mali fraudis vis metus erroris et in factum cōditioni indebiti sine causa vel ex iniusta causa fori priuilegio petitiōi libelli et oblationi eiusdē decem et viginti dierꝫ indu ciis feriisq̄ messiū et vindemiaꝝ. Et oi alij dilactiōi tēporis iurisq̄ dicēti vēditorē deceptum in contractu venditōis vltra dimidiā iusti. p̄cij posse agere ꝯtra emptorē ad rescidēdū vēditionis cōtractum vel ad iusti precij supplementū ageñ. Et generaliter omni alij iuri cāonico et ciuili nouo ꝛ veteri:scripto ꝛ non scripto quo vl̄ quibus mediañ. contra predicta aut ex eis aliqua venire posset vel in aliquo se iuuare defendere seu tueri. De quibus omnibus ꝛ singulis supradictis dictus egidius de graua emptor petijt. Et dictus bertrandus petri venditor sibi fieri cōcessit publicum instrumentum seu publica instrumenta:vnum vel plura per me notariū publicum infrascriptū. Acta fuerunt hec apud alestum in operatorio mei notarij infrascripti p̄sentib⁹ testib⁹ ad p̄missa vocatis guillelmo de lacu laboratore bernardo pinandi textore andrea ribas corraterio dicte ville alesti. ꝛ me. S. m. publico auctoritate regia nota. qui de predictis omnibus requisitus notam recepi. A qua quidē nota hoc verum ꝛ publicum instrumentum manu propria extraxi scripsi ꝛ in hanc publicam formam redegi. Et deinde facta diligenti collatione de presenti instrumento cum predicto eius signo meo cōsueto signaui in fidē ꝛ testimoniū omniū singulorum premissorū. Et nota ꝙ aliqui faciunt differentiā iter domum ꝛ hospiciū:q2 domus dicitur vbi quis magnā ꝛ longam moram trahit:hospicium autem dicit̄ vbi viator recipitur ꝛ inde dicitur hospes. Et ideo notanter posui in forma preceden. domū ꝛ non hospiciū.

¶ Forma instrumenti venditionis plurimū rerū imobiliū magni precij.

In dei noīe amen. Anno ꝛc. Nouerint vniuersi ꝛc. ꝙ nobilis vir Johānes de sctō baudilio al's rochefort prochie sci martini de rossono vticeñ. diocesis ob suā ꝓut asseruit euidētē vtilitatē ꝛ argētem necessitatem ac pro suis negocijs melius peragendis ꝛ expediēdis bona fide et sine dolo ꝛc. tenore ꝛc. vendidit ꝛc. nobili Raymōdo de ꝯfanicis loci de becamilio prochie sci andree ꝺ salindris dicte diocesis vticēsis presenti stipulāti ꝛc. ad oēs suas ꝛc. videlꝫ totum quoddā hereditagiū qꝺ dict⁹ nobilis Johānes habet et possidet suiq̄ p̄decessores a quibus causam habet habebāt et possidebāt in loco de seruassio eiusdeꝫ diocesis vticeñ. in quo quedam hereditagio siue facto sunt dom⁹ casature curtilia:caralia:horti:vinee:terre laboratiue siue cultiue:et terre hereme:prata oliuare de nemoria:denesia:pascularia censsus:redditus:pensiones:vsatica:iurisdictiones seu ꝺ pedagia:et p̄dia alia siue bona res et iura tam mobilia quā imobilia. Et generaliter qcquid iuris amplius hꝫ dictus nobilis Johānes in loco p̄dicto de seruassio ac territorij pertineñ. eiusdem. Cum omnib⁹ omnium premissorum iurib⁹ pertineñ. et onerib⁹ vniuersis. Saluo tamē ꝛ retēto l et super omnibus predictis vēditis dño nostro regi suo dominio:ꝛ in omnibus iure suo. hanc autē vēditionē fecit p̄fatus nobilis Johānes de sancto baudilio p̄fato nobili Raimōdo de ꝯfanicis p̄nti ꝛc. pro precio ꝛ noīe p̄cij trecentarū ꝛ quinquaginta libraꝝ turoneñ. mōete regie nūc in p̄senti francie regno cursuꝫ habētes. Quod quidē p̄cium dictus nobilis Johannes venditor confessus fuit se ab eodem nobili Raimondo em

ptorem habuisse: ⁊ realiter numeratio recepisse tam in scutis auri quã in mone‑
ta regia argentea per dictum nobilem. Raymundus dicto nobili Johanni ibi‑
dem numeratis ⁊ traditis: ⁊ per eũdem nobilem Johanne habitis ⁊ receptis
in presentia mei notarij publici ⁊ testium infrascriptorũ. Exceptioni vero di‑
cti precij trecentarum ⁊ quinquaginta librarum turonẽ per dictum nobilem
Johannem de sancto baudilio venditorẽ ab eodẽ nobili Raymondo de con‑
sanicis emptore per modum predictum nõ habiti ⁊ nõ recepti speiq; futur ha‑
bitationis ⁊ receptionis eiusdem ex causa predicta: ⁊ omni errori calculi gra‑
tis: ⁊ ex sua certa scientia dictus nobilis Joãnes vẽditor renũciauit. De quo
quidem precio cõtẽtus existens: ⁊ pro bene soluto pacato: ⁊ satisfacto se repu‑
tans dictum nobilem Raymundum de consanicis emptorem presentem: sti‑
pulantem ⁊ recipiẽtem: vt supra ⁊ suos ac bona sua ⁊ suorum: quitauit: libera‑
uit: penitus imperpetuum: ⁊ absoluit per acceptilationem inde subsecutã aqui‑
liana stipulatione legitime precedeñ. ⁊ pacto reactio validior ⁊ solẽni de vlte‑
rius aliquid plus ab eodem nobili Raymundo emptore neq; a suis occasio‑
ne dicti precij trecentarũ ⁊ quinquagita librarũ turonẽ. nõ petẽdo. Si vero di‑
ctũ hereditagiũ supra mẽtionatũ: ⁊ p dictum nobilem Johãnem de scõ bau‑
dilio prefato nobili Raymũdo de cõsanicis venditum cum bõis rebus: ⁊ iu‑
ribus predictis plus valet de pñti. aut in futurũ quãq; plus valere poterit pre‑
cio supradicto: totũ illud plus valens quodcũq; sit: aut esse poterit i futurum
prefat⁹ nobilis Johãnes de sancto baudilio venditor dedit dõauit dicto no‑
bili Raymũdo de cõsanicis emptori pñsenti stipulãti ⁊ recipiẽti: vt supra do‑
natiõe pura: mera: simplici: rata: manen. ⁊ irreuocabili inter viuos: ẽt si illõ pl⁹
valens dimidiã excederet iusti precij siue vltra. Cõcedẽs dict⁹ nobilis Johã‑
nes de scõ baudilio vẽditor antedicto nobili Raymũdo de cõsanicis empto‑
ri pñti ⁊ vt supra stipulãti ⁊ recipiẽti licẽtiã auctoritatẽ: ⁊ speciale mãdatũ p
se aut aliũ loco sui quandocũq; voluerit possessionẽ seu quasi hereditagij pre‑
dicti cum bonis rebus ⁊ iuribus predictis accipiendi corporalem ciuilem ⁊
naturalem licentiam eiusdẽ nobilis Johãnes venditoris: aut cuiuscũq; alte‑
rius persone seu curie minime petita requisita seu obtenta. ⁊ quousq; eandẽ
possessionem dict⁹ nobilis Raymũd⁹ emptor adeptus fuerit: constituit se in‑
terim dict⁹ nobilis Johãnes venditor dictum hereditagium cum bõis rebus
⁊ iuribus predictis precario noĩe eiusdem nobilis Raymundi emptoris te‑
nere ⁊ possidere seu quasi se ⁊ suos prenominatus nobilis Johãnes d̃ sancto
baudilio venditor: ⁊ de dicto hereditagio bonisq; rebus ⁊ iuribus predictis
per eum prefato nobili Raymundo de consenicis superius venditis inuestiẽs
dictũ nobilem Raymundum de cõsanicis emptorem presentẽ stipulantem ⁊
recipientem: vt supra per tactum manuum suarũ: ⁊ dicti nobilis Raymundi
emptoris inuestiuit de eodem pleno iure: Promittens antedict⁹ nobilis Jo‑
hannes de sancto baudilio venditor dicto nobili Raymundo de consanicis
emptori presenti ⁊ supra stipulãti ⁊ recipienti: q̃ predictum hereditagium cũ
bonis rebus ⁊ iuribus predictis faciet eidem nobili Raymundo emptori:
⁊ suis in perpetuum successoribus habere tenere ⁊ quiete ac pacifice perpe‑
tuo possidere: ⁊ q̃ ab omni persona cõtradicente: molestante: inquietante: seu
perturbante: aut ius aliquod in eodem hereditagio se habere pretenden. di‑
ctum nobilem Raymundum emptorem: ⁊ suos defendet ⁊ amparabit: defen‑

dereq̃ ⁊ amparare promisit in iudicio: ⁊ extra iudicium suis ⁊ suorum p̄fa
ti nobilis Joannes de sancto baudilio venditoris proprijs sumptibus ⁊ ex
pēsis. Et pro omni euictione totali ⁊ particulari ac pro obseruātia oim̄ ⁊ sin
gulorum premissorum: ⁊ inferius expressandorum ⁊ expen̄. inde fieri ꝯtingen̄.
Prenominatus nobilis Johānes de scō baudilio vēditor obligauit: ypoteca
uit: ⁊ submisit penes dictum nobilem Raymondū de cōsanicis emptorem p̄
sentem: ⁊ vt supra stipulantem ⁊ recipientem psonam suam ꝓpriam ⁊ oia bo
na sua mobilia ⁊ immobilia p̄sentia ⁊ futura virib⁹ compulsionib⁹ carcerib⁹
⁊ arrestis curiarum parui sigili montispessulani cōuentionum regiarum. licet
de priuilegijs seu libertalibus dictarum conuentionum dicte partes nō existāt
Pone alias curias si partes cōuenerint alias apponi. Et oim̄ aliarū curiaꝝ
ecclesiasticarum ⁊ secularium ad q̄s quas dictus nobilis Raymōdus emptor
vel sui pro premissis recursum habere voluerit. Fuitq̃ actum ⁊ cōuentum de
pacto expresso solemni stipulatione valido inter dictum nobilem Johānez de
sancto baudilio vēditorem ex vna parte: ⁊ dictum nobilē Raymondū de cō
sanicis emptorem ex parte altera. Quod si ex causa quo in futurum quando
cunq̃ contingeret litem questionem controuersiam seu demādam moueri in
⁊ super hereditagio siue facto predicto superius mēcionato ⁊ vendito: aut ali
qua eius parte cōtra dictum nobilem Raymondum de consanicis emptorē
aut suos vel ab ipso causam habentes per quascunq̃ personas in iudicio: vel
extra per simplicem conuentionem seu libelli oblationem aut alias quouismo
do: quod dictus nobilis Joānes vēditor: ⁊ sui in futurū successores teneātur
⁊ debeāt icōtinēti facta eis sūmaria denūciatiōe cum aut sine scriptura pu.
seu priuata dictam litē qōnem siue causam: ⁊ onus prosecutiōis ⁊ defensiōis
eiusdem i se suscipere: illamq̃ defendere ꝓsequi ⁊ litigare suis ꝓprijs sumpti
bus ⁊ expēsis vsq̃ ad finem. Non obstan. iuribus dicen. ꝙ emptor tenet pri
mam emptionis causaꝫ sumptibus suis prosequi ⁊ litigare vsq̃ ad primā sen
tentiam inclusiue quib⁹ iurib⁹ ⁊ alijs quibuscūq̃ ad p̄dict[illegible] facientibus: ⁊ qui
bus se i hoc casu iuuare posset dictus nobilis. Johānes vēditor nunc pro tūc
gratis renunciauit ⁊ pro renūciatione haberi non voluit ⁊ promisit. Si vero
facta huiusmodi denūciatione prefatus nobilis Joānes vēditor: aut sui in fu
turum successores dictam causam litē siue questionē i se suscipe nollet: aut pl⁹
debito differret idē nobilis Johānes de scō Baudilio vēditor nūc vt ꝓ tunc
voluit et exp̄sse consensit ꝙ dictus nobilis Raymūdus de ꝯsanicis emptor
et sui dicto casu adueniēte possint et valeant de et super dicte lite causa siue q̄
stione cum parte seu partibus ipsam litem causam siue questionē mouen̄. com
ponere: trāsigere: compromitter: pacisci: et cōcordare eis meliorib⁹ via: modo:
⁊ forma quibus de iur̄ vel alias fieri poterit: ꝓmittēs p̄fatus nobilis Johan
nes d̄ sancto baudilio vēditor dicto nobili. Raymondo de consanicis ēptori
p̄senti: et vt supra stipulanti et recipiēti se ratum gratum et firmum: nunc vt
pro tunc ꝑpetuo habiturum omne id et quicquid p eundē nobilē respōde ēpto
rē aut suos successores: in et sup p̄missis casu p̄dicto conuētum: transactum:
compromissum et cōcordatum fuerit: et eo casu quo ꝓ ꝓmissis seu eoꝝ occa
sione aut ꝓ supradicto h̄editagio siue facto: et eius iurib⁹ defendēdis dictū
nobilē rāde de ꝯsanicis emptorē aut suos successores: vel ad ipso causam ha
bētes aliquas expen̄. damna vl̄ interesse facere pati aut sumere ꝯtingeret. Con

pmittēdo:trāsgrediēdo:cōponēdo:seu concordādo:causamq̄ litē siue questionem predictam prosequēdo τ litigādo:aut alias quouismō in iudicio siue extra. Oēs illas expēn. τ omnia illa dampna: τ īteresse pfactus nobilis Johāes de sancto bandilio venditor promissit: τ ꝯuenit dicto nobili Raymōdo de cōsanicis emptori τ vt supra stipulāti τ recipiēti soluere:emēdare:reficere: τ itegraliter resarcire: τ de illis ac eoꝝ quātitatibus dicto nobili Raymōdo ēptori: τ suis credere suo solo sumplici verbo siue iuramento testibus aut alio quocūq̄ generꝭ probationis.promisitq̄ vlterius dicto Raymōdo nobilis Johānes.venditor prefacto nobili emptori.vt supra stipulanti τ recipiēti quod presentem vēditionē: τ omnia in eidē ꝯtēta eidē nobili Raymōdo: τ sua laudari:approbari:ratificari: τ cōfirmari faciet per nobilem Cath.de montegrosso vxorem suam: τ per quascūq̄ personas ius aliquod actionem seu demandam habeñ.seu habere pretendeñ.in hereditagio superius venditio.Et q̄ omne illud ius actionem seu demandam eidē nobili.rndeo. τ suis quitari : cedi τ remitti faciet mediante publico instrumēto iuramēto renūtiationis τ alijs clausulis cōuenientibus τ opportunis roborato:dum τ quando ac totiēs quotiēs per dictum nobilē.respondeo.vl' suos fuero requisitus Quāquidē vēditionem τ oīa vniuersa τ singula in p̄senti publico instrumēto contētaprout superius τ iferiꝰ sunt expressa.prenominatus nobilis Johānes de sancto bandilio vēditor habēs ratam:gratam τ firmam:rataq̄ grata atq̄ firma.eas τ ea laudauit:approbauit:emologauit:ratificauit: τ confirmauit.Promittens se nihil fecisse aut dixisse in preteritum: τ q̄ nihil dicet seu faciet in futurum pp quod p̄dicta omnia τ singula minorē in aliquo obtineant vel habere debeant ppetui roboris firmitatē:vel q̄ cassari irritari annulari valeant quomodolibet vel resciēdi.Sed in p̄dicta oīa τ singula:ꝓut suprascripta sūt rata: grata: τ firma semp haberꝭ eaq̄ tenere:attēder τ obseruarꝭ.Cōtraq̄ in aliquo nūq̄ facerꝭ:dicere:ꝓuenirꝭ:ꝺ iure:vel de facto p se:nec p aliquam psonam iterpositam seu interponēdam alicuius vel aliquorum arte īgenio seu cautella p solemnē τ validam stipulationē: τ sub obligatiōe:predicta p̄fatus nobilis Johannes de sancto bandilio vēditor ꝓmissit supradicto nobili Raymōdo de sanicis emptori p̄senti stipulanti τ recipiēti:vt supra.Et iurauit ad τ super scā dei euāgelia ab eodē corpalr̄ manu sua dextra gratis tacta.Sub quo q̄dē iuramēto: τ super p̄dictis oibꝰ τ singulis renunciauit sepedictꝰ nibil Johānes de scō bandilio vēditor gratis τ scienter iuris τ facti ignorātie omniq̄ actiōi:exceptioni: τ deceptioni:doli:mali:fraudis:vis:metus coeum τ in factum cōditioni in debiti siue causa ex iniusta causa : fori priuilegio petitioni libelli τ obligationi eiusdem decem τ viginti dierum inducijs ferijsq̄ messium τ vindemiarū : τ oī alij dilationi tpis iuriq̄ dicenti venditorem deceptum in contractu vēditionis vltra dimidiam iusti p̄cij posse agere contra emptores ad restituēdum vēditionis contractum:vel iusti precij suplementum:necnon exceptiōi non sic celebrati τ initi cōtractus: τ aliter fuisse dictū τ conuētū q̄ scriptum τ recitatum vel econtra:Et generaliter omni alij iuri canonico τ ciuili nouo τ veteri: scripto et non scripto diuino et humano promulgato et nō promulgādo quo vl' qbus mediāte.cōtra predicta aut ex eis aliq̄ vēire possent:vl' aliquo se iuuare defendere seu tueri.Quā generales renunciationē tm̄ valere voluit p̄fatus nobilis Johānes de scō bandilio venditor:ac etiam operari ac si cuilibet legum

rtratio ni:vsui:consuetudini: privilegio ꝛ statutum esset per eum specialiter ꝛ expresse renunciatum. de quibus omnibus ꝛ singulis supradictis pfatus nobilis Raymũdus de cōsanicis ēptor petijt Et dictus nobilis Joānes de sancto baudilio venditor sibi fieri cōcessit publicum instrumentuз seu publica instrumenta vnum vel plura: p me notarium publicum infrascriptum quod seu que possunt ꝛ valeant dictari: corrigi: refici: meliorari. ꝛ emēdari: dictiones et clausulas iuris necessarias addendo: ꝛ supfluas si que fuerint resecādo. Ipsis productis in iudicio vel non productis. Ante vel post litis contestationeз seinel ꝛ pluries quouisqȝ in iudicio ꝛ extra iudicium obtine plenum robur. Ad sensum dictamen consilium et intellectum vnius vel plurium in iure peritorū facti tamē substantia in aliquo non mutata. Acta fuerunt hec in loco supradicto ð seruassio et in quadam domo hereditagij superius vendidi pñtibus testibus ad pmissa vocatis Laurētio ꝯstantij Antonio amalrici eiusdem loci de Seruassio pontio boni hominis parrochie de rossono predicte. Et me. S. m. publico auctoritate regia notario qui de premissis omnibus requisitus notaз recepi a qua quidem nota hoc verum et publicum instrumentum p fidē clericuз mihi in hac parte substitutum: ꝛ iuratum extrahi: scribi: ꝛ in hanc publicā formam redigi feci: et deinde facta diligēti collatione de pñsenti instrumento cuз predicta eius nota hic manu propria me scripsi signoque meo cōsueto signaui: in fidem ꝛ testimonium omnium ꝛ singulorum pmissorum.

¶ Emologatio siue ratificatio venditionis rei immobilis.

IN dei nomine amen. Anno ꝛc. Nouerint ꝛc. qꝫ in presentia mei notarij publici: ꝛ testium infrascriptorum existēs. ꝛ personaliter cōstitutus Andreas filius Antonij maior prout suo iuramēto asseruit viginti. minor vero vigintiquinqȝ annis certus et certificatus: vt dixit de qdaз venditione nup facta p dictum Antonium eius patrē Martino de petra bella de quadā vinea sita in tali territorio cōfroñ. sic et sic pcio quindecim libraruз turoñ. put plenius constat in instrumēto publico p taleз notarium in notam sumpto sub anno ꝛc. Igitur de et cum voluntate licentia et auctoritate dicti Antonij patris sub ibidem presentis licentiamqȝ auctoritatem eideз Andree filio suo quo ad omnia et singula infrascripta pagenda dantis: et concedētis prout ita dictus Antonij in pñsentia mei notarij publici et testiuз infrascriptorum asseruit fore verum renuncians minoris etatis: et in integrum restitutionis beneficio bona fide: et sine dolo p se et suos heredes et i futurum successores quoscūqȝ nō inductus: nō seduct⁹: vi: dolo: metu verbis blandis: aut alias machinose circōuentus sed gratis scienter beneqȝ consultus et premeditat⁹: vt dixit nō errans neqȝ deceptus in iure vel in facto suis sꝫ de vtroqȝ certioratus put asseruit plenius instructus: et tenore huius veri et publici instrumēti mandato suo confecti firmiter ppetuo valituri venditionem predictam per dictum Antonium patrem suum prenominato Martino de vinea supius cōfroñ. et designata vt premittitur factam: ratam gratam: et firmam habendo ipsarum: et omnia in eadem conteñ. dicto Martino emptori ibidem pñsenti stipulanti solemniter et recipienti pro se et suis heredibus et successoribus in futurum vniuersis laudauit: approbauit: emologauit: ratificauit: et confirmauit: et nihilomin⁹ dedit: cessit remisit: qtauit: et penit⁹ ppetuo desamparauit titulo donationis: cessionis: et remissionis: pure vł pfecte simplicis: ꝛ ate gratamaa

nisi. et irreuocabilis qua sit et fieri dicitur inter viuos nullo iure: nullaqȝ cau-sa ingratitudinis: aut alias quouismodo in posterum reuocāde antedicto martino de petrabella presenti: et vt supra stipulanti et recipienti oīa vniuersa et singula iura omnesqȝ omnino actiones: petitiones: et demandas reales: psonales: mixtas. vtiles et directas: ciuiles: ptorias: ac alias quacūqȝ q̄ et q̄s dict⁹ andreas habet et habere pōt: et dȝ aut visus est habere: sibiqȝ competunt seu competere possunt et debent nunc: et in futurum et insuper vinea predicta tam rōne et ad causam donationis inter viuos et propter nuptias olim per dictum antoniuȝ eius patrem sibi facte de medietate bonoꝝ suoꝝ quod alias quouismodo causisqȝ rationibus titulis medijs seu occasionibus quibuscunqȝ. Super qui-busdam iuribus: actionibus: petitionib⁹ et demandis predictis per dictū an-dream prefato Martino supra donatis: cessis et remissis dictus andreas fecit et constituit eundem Martinum presentem: et vt supra stipulantem et recipientē verum dominum et procuratorem legitimum vt in rebus suis proprijs legi-time constitutum: ita quodam modo et deinceps dictus martinus possit et va-leat pro dictis iuribus: actionibus: petitionibus: et demandis: in quocunqȝ iu-dicio: et extra directe et vtiliter agere et experiri: Excipereqȝ: componere tran-sigere: compromittere: pacisci et concordare: et cetera omnia et singula face-re: dicere: et exercere: que quilibet verus dominus et procurator legitimus de rebus suis proprijs in eisdem legitime constitutus facere: dicere: et exercere potest et debet. Et qui ipsemet Andreas ante huiusmodi emologationem seu ratificationem cessionemqȝ facere dicere et exercere poterat et potuisset. Se et suos pronominatus andreas de iuribus actionibus petitionibus et demā-dis predictis per eum dicto Martino supra donatis cessis et remissis disue-stiens dictum Martinum psentem stipulantem et recipientem: vt supra per ta-ctum manuum suarum: et dicti martini inuestiuit ī eisdē pleno iure. pmittēs isup pfactus Andreas se nihil fecisse aut dixisse ī preteritū: et nihil dicet seu faciet in futurum propter quod predicta omnia et singula minorem in aliquo obti-neant vel habere debeant perpetuo roboris firmitatem: vel q̄ cassari irritari annullari valeat quomodolibet vel rescindi. Sed ita predicta omnia et singu-la prout suprascripta sunt tetagrata et firma semper habere: eaqȝ tenere attē-dere et obseruare: contraqȝ in aliquo nunqȝ facere dicere seu venire: de iure vel de facto per se. nec per aliquam aliam personam inter positam seu interponē-dam alicuius vel aliquorum arte ingenio seu cautella per solennem et validā stipulationem: et sub obligatione omniuȝ bonorum suoꝝ mobiliū et immobili-um: presentium et futuroꝝ dictus andreas promisit dicto martino presenti et vt supra stipulanti et recipienti. Et iurauit ad et super sancta dei euangelia ab eodē corporaliter manu sua dextra gratis tacta: renūciās. inde super pre-dictis omnib⁹ et singulis et specialiter Sub dicto iuramento gratis et scien-ter iuris et facti ignorātie omniqȝ actioni et exceptioni et deceptioni doli ma-li fraudis vis met⁹ erroris. et in factū cōditioni indebiti sine causa: vel et iusta causa fore priuilegio petitioni libelli et oblationi eiusdeȝ ferijs et inducijs qui-buscūqȝ: et ceteris iuris et facti auxilijs bñficijs et remedijs. quib⁹ mediante. contra predicta aut et eis aliqua venire posset: vel in aliquo se iuuare defende-re seu tueri. De quibus omnibus dictus Martinus petijt sibi fieri publi-cum instrumentum seu publica instrumenta: vnum vel plura per me nota-

um publicum infrascriptum. Acta fuerunt hec &c. Et nota q quādo fit ratificatio alicuius venditionis seu alienationis: vel fit incontinēti vel post aliquod temporis interuallum. si incōtinenti & p eundem notarium tunc nota. Post recitationē contractus venditionis incipiet cōtractum ratificationis hoc modo. Et ibidem incontinenti anteq̄ partes predicte ad alios actus se diuerterent talis filius vel vxor &c. dicti nobilis venditor constitutus: vel constituta personaliter in presentia mei nota. &cet. Ut in preceden. forma. Si vero fiat post interuallum temporis per eundem notarium: tunc notarius icipiet istrumētum huiusmodi ratificatiōis hoc modo. Postq̄ vel subsequēter āno quo supra & die &c. vel āno icarnationis domini millesimo &c. si non fiat in eodē anno. Et iunget notarius huiusmodi instrumenta in eadē carta cum iuramēto venditionis vel alieatiōis. Si autem ratificatio recipiatur per alium notariū q̄ per illum qui instrumentum alienatiōis recepit: tūc incipit instrumentū: vt in preceden. forma. Et si sit vxor vel filia vel alia mulier que ratificet auctorisetur per patrem si patrem habeat et per maritum: et si non habeat patrem sed auum paternum p illum auctorisetur. Et etiā si patrem habeat & auum paternum. Quia tunc erit in potestate aui & nō patris. Item renunciet talis mulier specialiter & expresse per nota. debite certiorata ypotechārum sue dotis & omni alij iuri in fauorem mulieris introducto &c. Unde pro pleniori declaratiōe sciendum est q persone que huiusmodi alienationibus seu traditionibus consentire habent: quedam sunt que habent ius in re alieāta ex obligatiōe vel hypotheca vt puta vxores nurus creditores & huiusmodi. quedam sunt que habēt ex speciali causa speciale & priuatū ius sicut legatarij fideicōmissarij & vsufructuarij. quedam sunt que habent ius dominij & proprietatis siue idem ius quod habent venditores siue alienatores: vt sunt fratres et sorores alienātis que omnes supradicte persone pro securitate emptoris debēt huiusmodi vēditionibus et alienationib⁹ cōsentire: & iura remittere: vt est dictū. Et si sint p̄sentes in ɔtractu alienatiōis ibidē ɔsentire debēt. Si vero absentes sint venditor siue alienator debent promittere & se obligare de faciēdo & procurādo cū effectu facere per easdē p̄sonas ratificari & consentire alienatiōi: & sua iura remittere emptori cū publico istrumēto: put inferius i formis istrumētorū vēditionū & aliarum alienationum plenius ostēdetur.

¶ Forma istrumēti vēditiōis & noue impositionis seruitus vrbane & rustice.

In dei noīe amē. Anno &c. Nouerint &c. q antonius talis loci bona fide p se et suos &c. Tenore hui⁹ veri et publici instrū &c. in p̄sentia mei nota. &c. vēdidit assignauit tradidit seu quasi et ppetuo cessit titulo pure vere vēditiōis &c. andree. eiusdē loci pn̄ti &c. vt i alijs vēditiōibus videlz ius seruitutē et explētā imittēdi ac tenēdi quoscunq̄ trabes inuctos siue ligna i pariete siue muro dom⁹ ipsius antonij ɔtingue domui dicte andree: q̄ quidē domus dictorū antonij: et andree sunt situate in tali carreria: & ɔfrontātur sic & sic. Et hoc quotiēscūq̄ et qñcūq̄ op⁹ fuerit: et dicto ādree placuerit huiusmodi trabes ligna siue fustes imittere seu ipigere i pariete siue i muro dōus p̄dicte dicti ātōij: sua auctoritate ppria: et hoc vsq̄ ad medius dicti muri absq̄ tū ruia seu graui d̄trimēto dicti muri. Itē plus vēdidit et assigna p vt s̄ p̄fatus antonius eidē ādree stipulantis &c. ius seruitutem et explecbā

stillandi siue diriuandi:⁊ recipiendi aquas pluuiales ex dicta domo ipsius an
dree supra tectum domus predicte eiusdem antonij:videlicet a tali pte ⁊c.vel
in tali curia siue viridario dicti antonij cõtigua:vel cõtiguo dicte domui eius
dem andree. Item plus vendidit ⁊ assignauit:ꝑut supra iter ⁊,actuȝ insuꝙ ser
uitutẽ explebã eũdi ⁊ agendi in quodam campo:⁊ p ipsum campum dicti an
tonij in tali territorio sic ⁊ sic ꝯfroñ.ad quandam vineam dicti andree sitam
in eodẽ territorio iuxta campum predictum:⁊ hoc a latere dicti campi quod ẽ
a parte orientis per viam latitudinis quinꝙ palmorum quantum protẽditur
ipse campus. Ita ꝙ ipse andreas ⁊ eius heredes ac successores possint ⁊ va-
leant deinceps per inꝑpetuum libere per dictam viam:⁊ per domum quan-
docũꝙ:⁊ quotienscũꝙ voluerint ad campum vel vineam predictã ire agere
transire ⁊ redire cum ꝑsonis ⁊ animalibus oneratis vel non oneratis. Dans
cedens ⁊ concedens idem antonius dicto andree:vt supra stipulante plenum
ius dicti itineris actus ⁊ vie:⁊ huic cõditioni ⁊ seruituti ꝑdictum suum cam
pum ꝑpetuo subijciens. Hanc autem ꝑdictaruȝ seruitutum venditionem fe-
cit dictus antonius prefato andree presenti ⁊ vt supra stipulanti ⁊ recipienti
pro precio,⁊ nomine precij viginti librarum turoñ.quod preciuȝ ⁊c.vt in alijs
venditionibus. Et nota ꝙ iter actus ⁊ via in hoc differunt:qa iter est ius eun
di tantum vel ambulandi tantum.actus vero,est ius agendi ⁊ non eundi age
re enim est re aliquid ducere:puta vehiculum siue animal oneratum. Via au-
tem est ius ⁊ eũdi ⁊ ambulandi:⁊ agendi:non tamẽ via est iter vel actus:licet
contineat iter ⁊ actum. Nã si esset iter esset ius dũtaxat eundi. Si actus esset
ius agendi tantum:quandoꝙ tamen actus potest esse sine itinere quod ẽ ius.
Nam ⁊ iter interdum non est ius nisi fuerit constitutum.vnde ipsum iter per
quod iter siue soluȝ vulgariter vocatur trames:callis:via.semita.iter possunt
et constitui alie seruitutes sicuti aqueductus ⁊ similes sequẽdo formã ꝑdictã
secundum naturam ⁊ exigentiam talium seruitutum.

¶ Forma instrumenti venditionis vsusfructus domus vel predij rustici.

In dei nomine amen. Anno ⁊c. Nouerint ⁊c.ꝙ anto
nius in talis loci.bona fide ⁊c.per se ⁊ suos ⁊c.vendidit ⁊ ad tps infra
scriptũ tradidit:⁊ desamparauit andree talis loci ꝑsenti stipulãti ⁊ cetera vȝ
omnes ⁊ singulos fructus ⁊ vsusfructus cõmoditates:vtilitates ⁊ guasitas
siue exitus ac perceptionẽ eorũdẽ cuiusdã domꝰ cum viridario dicte domui a
parte retro contiguo situate in tali loco confroñ.⁊c. Item cuiusdam campi ⁊
cuiusdam vinee eidẽ campo contiguo situatorũ in tali territorio confrontato
rum ⁊ cetera. Ad ⁊ per tempus nouem annorũ hodie incipiendoꝝ ⁊ in simili
die de dictis noueȝ annis reuolutis ⁊ completis finiẽdorũ. Et hoc ꝑ precio ⁊
nomine precij vniuersalis dictorũ nouem annoꝝ viginti librarũ turoñ.quod
precium dictꝰ antonius venditor confessus fuit se ab eodem andrea emptor-
re habuisse ⁊ recepisse in moneta regiatam aurea quã argẽtea p dictũ andreã
eidem antonio ibidem realiter numerata,tradita ⁊ ꝑsoluta:⁊ per dictũ anto-
niũ habita recepta ⁊ in presentia mei notarij publici ⁊ testium infrascriptoꝝ.
Et nota ꝙ aliquando paciscit inter partes:ꝙ vẽditor teneatur soluere onera
annua rerũ quarũ vsusfructus vendunt:quia nisi hoc actũ emptor tenebit di
cta onera supportare:sicuti sunt census ꝑsiones tales ⁊ similia. Exceptioi ve

ro dicti precij.xx.librarum turon.per dictum antonium venditorem ab eodē andrea emptore non habiti &c.vt in alijs vēditiōib⁹. Si vero dicti fruct⁹ vsu fructus:cōmoditates vtilitates:et gausite superius vēditi plus valent de presenti:aut in futurū p totū tempus nouē annarum predictum plus valere poterat predicto pcio supradicto totum illud plus valens &c.vt in alijs vēditionib⁹ realiter obtinere. Cōcedens antedict⁹ antonius venditor prefato andree emptori presenti stipulanti & recipienti i vt supra licentia auctoritatē:et speciale mandatum per se aut aliū loco sui quādocūqz voluerint possessionē seu quasi fructuū et vsufructuū predictorum:et eorum perceptionis accipiendi corporalem illosqz pcipiendi:leuādi:et suos faciēdi p totum tempus superius expressatum licen.eiusdem antonij vēditoris aut cuiuscūqz alterius psone seu curie minime petita requisita seu obtēta. Et donec idem andreas dictam possessionem:vel quasi adeptus fuerit cōstituit se interim dictus antonius vēditor pdictos fructus et vsufructus noie precario eiusdē andree emptorem tenere & possidere seu quasi se & suos prenominatus antonius venditor de fructibus cōmoditatib⁹:vtilitatibus:& gausita siue exituris predictis per eum dicto andree superius venditis per totum dictum tempus nouē annorum disuestiens dictum andream presentem stipulantē & recipientē:vt supra p tactū manunz suarum & dictum andream inuestiuit de eisdē. Promittens prefatus antoni⁹ vēditor antedicto andree emptori presenti & vt supra stipulanti & recipienti qꝫ dictos fruct⁹:vsufruct⁹:commoditates:vtilitates: & gausitas faciet eidem andree emptori:& suis p totum dictum tempus nouem annorum habere:tenere: pcipere & pacifice possidere:& qꝫ ab omni persona contradicte:molestante:inquietante seu perturbante:aut ius aliquod in eisdem fructibus & vsufructib⁹ se habere pretēden.dictum andream emptorē:& suos defendet & amparabit: defendereqz & amparare promisit i iudicio & extra iudicium suis & suorū prefati antonij vēditoris pprijs sumptibus & expēsis. Et p omni euictione &c.vt in prima forma vēditiōis rei immobilis vsqz ad finē. Et nota qꝫ aliqñ emptor vsumfructuū nō soluit realiter pcium talis vēditiōis:lꝫ vēditor in vēditiōib⁹ instrumento illud confiteatur habuisse:& hoc sub spe future eiusdem precij habitionis et receptionis. Et tunc emptor se obligat soluere dictū preciū vēditori terminis et solutionibus inter eos conuentis:cuius formam ponam ifra in contractu siue capitulo obligationū.

¶ Forma istrumēti vēditionis et impositionis noui censu.

In dei nomine amen. Anno &c. Nouerit &c. qꝫ antonius talis loci sciēs et attēdēs dixit se habere et possidere in puro et frāco alodio quandam terre peciam:partim laboratiuam siue cultiuam:et ptim vineatam situatam in tali territorio cōfron.et cetera quā quidem terram dict⁹ antonius asseruit esse francam:quittamqz et absolutam ab omni cēsu:pensiōe: annone:aut alia seruitute annua quacūqz et a nemine in emphiteosim teneri. Igitur ob suam vt asseruit euidētē vtilitatem et vrgētem necessitatem:ac pro suis negocijs melius pagēdis et expēdēdis bona fide et sine dolo p se et suos hdes:et i futurum successores quoscunqz tenore huius veri:et publici istrumēti mādato suo cōfecti firmiter ppetuo valiturr:ac in psentia mei notarij publici: et testiū ifrascriptorum vendidit:assignauit.et de nouo iposuit tradidit seu qua

ſi ac nūc penitꝰ ꝑ imperpetuū deſāparauit:⁊ titulo vere pure ꝑfecte ⁊ irreuo
cabilis vēditiōis. aſſignatiōis:⁊ noue impoſitiōis:tradidit ſeu quaſi tradidit
⁊ ꝯceſſit ac nunc penitus ꝑ imperpetuum deſāparauit andree talis loci ꝑſen
ti ſtipulāti ⁊c.ad omnes ſuos ⁊c.Et h ⁊ inſup ꝑdicta terre pecia ſupiꝰ ꝯfroñ.
⁊ deſignata videlicet vnū ſextarium frumēti bōi pulchri ⁊ recipiēdi ad menſu
rā eiuſdē loci cēſuale ⁊ annale ac anno quolibet in feſto beati michaelis eidē
andree ⁊ ſuis ſucceſſoribꝰ ꝑ dictū antoniū ⁊ ſuos ſucceſſores ſoluēdum:⁊ ſuis
ſumplicibus apportandum apud eiuſdem locum ⁊ ad domum habitationis
dicti andree ⁊ ſuorum ſucceſſorum: vna cum directo dominio laudimio conſi
lio iure:fraude:commiſſione:prelationis: ⁊ auantagio iureque laudendi ⁊ lau
dimī.percipiendi ac ipſum directum dominium laudimium conſilium ius frau
de.cōmiſſionis prelationem ⁊ auantagium:iuſq; laudendi ⁊ prelationis reti
nendi ac omne aliud ius emphitī.ꝑdicti ſextarij frumēti cenſual:⁊ terre ꝑdcē
in ⁊ ſuper qua imponitur. Hanc aūt venditionem:aſſignationē:⁊ nouam dicti
cenſus impoſitionem fecit prefactus antonius dicto andree p̄nti: ⁊ vt ſupra
ſtipulanti ⁊ recipienti pretio ⁊ nomine precij decem librarum turoñ.quod pre
cium dictus Antonius venditor cōfeſſus fuit ſe ab eodem andrea emptore ha
buiſſe ⁊c.Exceptioni ⁊c.ꝯtrauit ⁊c.Si vero dictum ſextariū frumenti cenſua
le ⁊ annuale cum eius directo dominio laudimio: ⁊ alijs ſuis iuribus emphi
teoticis predictis per dictum antonium prefato Andree ſupra venditum aſſi
gnatum ⁊ impoſitum plus valet ⁊c. Concedens dictus Antonius venditor
eidem Andree emptori preſenti:⁊ vt ſupra ſtipulanti ⁊ recipienti licentiam au
ctoritatem: ⁊ ſpeciale mandatum per ſe aut alium loco ſui quandocunq; vo
luerit poſſeſſionem ſeu quaſi dicti noui cenſus vniꝰ ſextarij frumenti ſuperius
venditi:eiꝰ ⁊ ꝑceptiōis ac iurīū eius ꝑdictoꝝ accipiēdi corporalē ciuilē ⁊ na
turalē licētiam eiuſdē antonij venditoris aut cuiuſcūq; alterjꝰ ꝑſone ſeu curie
minime petita reqſita ſeu obtenta. Et quouſq; eadē poſſeſſionē vł quaſi dictꝰ
Andreas emptor adeptꝰ fuerit ꝯſtituit ſe interim ꝑfectꝰ antonius vēditor di
ctū cenſum vniꝰ ſextarij frumēti cum ſuis iuribus predictis nomine precario
eiuſdem Andree emptoris tenere poſſidere ſeu quaſi ſe ⁊ ſuos pronominatus
Antonius venditor de dicto cenſu anno ſextarij frumenti:⁊ eius iuribus em
phiteoticis predictis diſueſtiens dictum Andream preſentem ſtipulantem et
recipientem:vt ſupra per tactum manuum ſuarum: ⁊ ipſius Andree inueſtiuit
de eiſdem pleno iure:promittens antedictus antonius venditor eidē Andree
emptore preſenti: ⁊ vt ſupra ſtipulanti ⁊ recipienti: quod cenſum predictum
vnius ſextarij frumenti cum iuribus ſuis predictis faciet eidem Andree
emptore ſe et ſuis imperpetuum ſucceſſoribus habere tenere percipere: ac
quiete ⁊ pacifice perpetuo poſſidere: ⁊ quod ab omni perſona contradicen
te: moleſtante:inquietante: ſeu per turbante: aut ius aliquod in eodem nouo
cenſu:⁊ eius iuribus predictis: vel in terra ſupradicta in et ſuper qua impo
ſitus extitit ſe habere preten. prefatum Andream emptorem ⁊ ſuos defen
det ⁊c.Et pro omni euictiōe ⁊c. vt in prima forma venditionis ſuperius poſi
ta vſq; ad finem. de quibus ⁊c. Acta fuerint hec ⁊c.Et nota quod in huiuſ
modi venditionibus ſicut in alijs debent conſentire omnes ille perſoneque
in rebus ſuper quibus tales ſenſus imponuntur ius habent ſeu habere pre
tendunt: ita tamen quod dicta iura emptoribus huiuſmodi cenſum non

remittant sicut in aliis rebus immobilibus venditis: quia hoc facere non tenetur: sed solum laudare et consentire venditioni et novi census impositioni.

¶ Forma venditionis antiqui census annui.

In dei nomine amē. Anno etc. Noverint etc. q̄ nobilis Raymūdus de p̄saniciis loci etc. sciens et attendens: ut dixit: se habere et annis singulis percipere cum andrea dicti loci tres solidos turoñ. et cū martino eiusdem loci sex denarios turoñ. Item cum symone loci de turre quinq̄ cartas ordei. Item cum petro dicti loci de turre mediam libram piperis censuales et annuales: et hoc in et pro certis terris quas predicti homines ab eodem nobili Raymundo in amphiteosim tenent debitis. Igitur dictus nobilis Raymundus ob suam prout asseruit euidentē utilitatē etc. bona fide etc. Tenore huius veri et publici instrumenti etc. ac in presentia mei notarij etc. vēdidit etc. nobili Johanni de sancto baudilio presenti stipulati etc. ad oēs suas videlicet dictos census annuos supius designatos et exp̄ssatos cum eorum et rerū in et pro qbus p̄stantur directo dominio laudimio consilio iureq̄ laudēdi et p̄lationis retinendi ac omni alio iure empbiteotico. Saluo tamē et retento dominio a quo tenentur suo semp directo dominio laudimio homagio et in omnibus iure suo. Hanc aūt vēditionē fecit dictus nobilis Raymūdus p̄fato nobili Johanni et ut supra stipulanti et recipienti pro precio et nomine p̄cij vigintiquinq̄ librarū turoñ. q̄d preciū dictus nobilis Raymūdus vēditor ꝯfessus fuit se ab eodē nobili Johanne emptore realiter habuisse etc. Exceptioni et quitavit etc. Si vero dicti cēsus annuis supius designati et p dictum nobilē Raymūdum p̄fato nobili Johāni vēditi cū eoꝝ iurib⁹ empbiteoticis p̄dictis plus valēt ꝺ p̄nti etc. Cōcedēs etc. inuestiuit etc. Promittēs ātedict⁹ nobilis Raymūd⁹ vēditor p̄fato nobili ēptori p̄nti stipulāti et recipiēti: ut supra q̄ dictos cēsus annuos supius designatos et vēditos cum eoꝝ iuribus predictis faciet eidē nobili Johanni emptori et suis in ppetuū successoribus habere tenere pcipere et qete et pacifice ppetuo possidere: necnō p dictos empbiteotas supius noīatos ac alios quos ptinēt sibi dicto nobili Johāni emptori et suis recognosci et respōderi facere cum et medianā. publicis instrumētis ac secūdū formam et tenorem antiquarum recognitionum censuum p̄dictorum. Et hec duin et quādo ac totiēs quotiēs idē nobilis Raymundus venditor per dem̄ nobilem Johannem vel suos fuerit requisitus. Et q̄ ab omni p̄sona ꝯtradicēte: molestante: inqetante: seu pturbante. Aut ius aliquod in eisdem censibus et eorum iuribus se hēre ptendeñ. p̄fatum nobilem Johannē emptorem et suos defendet et amparabit defendereq̄ et amparare promisit i iudicio et extra iudiciū suis et suoꝝ p̄fati. nūc vēditoris p̄prijs sumptibus et expeñ. Et p omni euictione etc. obligauit etc. Promisitq̄ dictus nobilis Raymundus venditor eidem nobili Johāni ut supra stipulanti et recipienti q̄ p̄sentē vēditionē faciet dicto emptori: laudari. ratificari. et cōfirmari per claudium eius filium et per nobilē ysendem vxorem suam: et per alias quascūq̄ p̄sonas ius aliq̄d actionē seu demandā habentes aut habere pretendeñ. in cēsibus predictis supi⁹ vēditis: et q̄d oē illud ius actionē seu demādā dicto nobili Johāni emptori et suis quitari cedi et remitti faciet mediante publico instrumēto clausulis ꝯuēiētib⁹ et opportūis roborato dū et qñ ac totiēs et quotiens p eundē nobilem Johan-

uem vel suos fuerit reqsit⁹. Et vlteri⁹ ꝑmisit sepedict⁹ nobilis Raymūdus vēditor dicto nobili Johāni emptori: vt supra stipulāti reddere tradere et restituere oīa et quecūqȝ publica instrumēta recognitionū acceptorum et alias census ꝑdictos tāgētia: et ad eos faciētia et ptinētia que penes se hȝ et inueniere poterit: et hoc sine aliquo custu eiusdem emptoris vl suoꝝ. Quā quidē venditionem ⁊c. vt in alijs vēditiōibus vsqȝ ad finē. Acta fuerunt hec ⁊c.

¶ Forma instrumenti vēditionis rei pupillaris imobilis.

In dei nomine amē. Anno ⁊c. Nouerint ⁊c. q̄ apd talē locū et corā dn̄o tali iudice ordinario dicti loci suā curiā i suo ꝯsistorio ꝑfacto tenēte et pro tribunali ad iura reddēdū more maiorum suoꝝ sedeñ. veniens et ꝑsonaliter ꝯstitut⁹ Antonius. tutor liberoꝝ martini qđ de qdā tutela legitime cōstat instrumēto publico ꝑ me notariū publicū infra scriptū in notā sumpto ꝑfacto dn̄o iudici dixit et exposuit: q̄ dicti liberi pupilli et heredes dicti quōdā Martini eoꝝ partis et bōa ipsoꝝ hereditaria teneñ dn̄e susanne eoꝝ matri vidue relicte dicti quōdā Martini rōne et ad cām sue doctis quā repetere vult et intēdit in summa cētum et quinquaginta librarum turoñ. Item ⁊ tali mercatori eiusdem loci in summa quinquaginta librarum turoñ. vnde cū ipse tutor vel dicti pupilli nullas de presenti habent paratas pecunias ex quibus predicta debita ex solui valeant: ideo supplicauit dictus tutor ⁊ requisiuit pro bono ⁊ indemnitate dictorum pupillorum licentiā sibi per dictum dominum iudicem dari ⁊ concedi de bonis eorūdem pupillorum in immobilibus minus damnosis cum nō sint mobilia sufficieñ. ad satisfactionem dictorū debitorum vendēdi ⁊ distrahēdi benignū officiū prefacti dn̄i iudicis in premissis hūiliter implorando. Et dictus iudex audicta supplicatione seu postulatiōe ꝑdicta: eidēqȝ tāq̄ iuri ⁊ rōni cōsonū ānuēs licentiā postulatā dicto tutori cōcessit ordinando: q̄ bōa sic vidēda ad ⁊ inquantū publice sue curie venaria exponanṫ ⁊ subastentur: indeqȝ plus ⁊ vltimo offerēti in eidē deliberenṫ ⁊ vendātur. Deinde anno quo supra ⁊ die veneris intitulata qnta mēsis augusti apud dictū locum ⁊ coram ꝑfacto dn̄o iudice in consistorio sue curie cōlucto ꝑ tribunali sedente: venit cōparuitqȝ prefatus Antonius tutor predictus ⁊ tutorio nomine quo supra dicēs se de mandato prefacti dn̄i iudicis incātari ⁊ subastari fecisse plureis ⁊ ꝑ debita tēporis interualla quādā domū dictoꝝ liberoꝝ tāq̄ minus dānosam sitam in dicto loco siue villa ⁊ in tali carreria ꝯfrontatoꝝ ⁊c. Et hꝫ ꝑ Jacobū de caprerijs ꝑuicē. ⁊ preconem siue incantatorem publicum dicti loci ibidem presentem ⁊ premissa fecisse referentē ⁊ neminem inuenisse qui maius ꝑcium in dicta domo dare voluerit quā antonius Martini qui extram fecit ⁊ se daturum obtulit ducentas ⁊ quinquaginta libras turoñ. Quare cum per dictum seruieñ. ⁊ incātatorem nouissime voce preconia per loca ⁊ quadriuia dicti loci cōsueta ꝑconisatum ⁊ assignatum extiterit omnibus ⁊ singulis ꝑsonis in dicta domo extram facere volentibus ad diem locū ⁊ horā p̄ntes: ꝑut idē ꝑco ⁊ incantator ibidē iudicialiter retulit: et premissa vera esse asseruit petijt ⁊ requisiuit dictus tutor domū predictā ibidē ex abōdāti subastari ⁊ incātari: ⁊ demū plus ⁊ vltimo offerēti eadē deliberari: ꝑciūqȝ idē habēdū ꝑfacto tutori ꝑ debitis ꝑdictis ꝑsoluēdū tradi ⁊ deliberari. Factaqȝ ibidē debita subastatione q2 nullus ali⁹ apparuit q̄ maius ꝑ-

ciũ in predicta domo dare obtulerit ꝙ dictus. Antonius martini ideo pdictꝰ preco seu incantator in pñtia ꝛ de mãdato dicti dñi iudicis dictã domũ cum omnibus suis iuribus ꝛ ptineñ. pnominato antonio martini presenti ibidez ꝛ acceptanti tanꝙ plus et vltimo offerenti deliberauit et védidit pdicto dicta ducentarũ ꝛ quinquaginta librarꝫ turoñ. ipsumqꝫ de eadé ptraditionem cuiusdã parui baculi inuestiuit. In quo qdé deliberamento ac alijs omnibus et singulis premissi tãꝙ bene rite ꝛ legitie pactis pfatus dñs iudex sedens p tribunali pñt supra auctoritate suaz ꝛ dicte sue curie iurisdiciarꝫ interposuit pariter et decretuz De quibꝰ oĩbus et singulis supradictis dictus antõius martini: et ét dictus tutor casu quo idigeat petierunt sibi et cuiqꝫ ipsorꝫ fieri publicũ instrumentũ seu publica instrumẽta vnũ vl plura p me notariuz publicum ĩfrascriptum. Acta fuerũt hec ꝛc. Et nota circa véditioné rei pupillaris ꝯsiderãdũ et diligenter attédédũ fore: ꝙ res pupillaris vendi dꝫ ob es alienum aut ob euidenté vtilitaté pupilli iam cognitaz per iudicé ꝙ ita sit et ꝙ nõ sint res mobiles i hẽditate cõmode védéde Et ꝙ res huiusmodi védéda subastet idest publice precõiset ur per loca et quadriuia illus loci consueta ad finem ꝙ plus offeréti detur et deliberent. et quod in huiusmodi deliberamento psens sit creditor qui recepturus an pecuniam precij: si res ipsa ob es alienũ védat: aut quod causa quare venditur assignetur et declaretur per publicum instrumentũ: et quod ipsa venditio fiat coram pretore vel iudice siue magistratus illius loci ordinario decretũ et auctoritatem interponente prout supra in parte scripsi. Item nota quod in véditionibꝰ rerũ imobilium surdi muti furiosi vel mentecapti per suos curatores eadé obseruari debét que scripsi supra in véditione rei pupillaris. Ité est notandũ ꝙ de véditionibꝰ rerũ mobiliũ nullã hic facio métioné nullasqꝫ formas instrumẽtorũ ponẽ intédo: eo quia de talibus raro ꝯficiuntur publica instrumenta in his partibꝰ occitanis sed transeũt tales véditiones in ꝯtractus obligationũ pro precijs huiusmodi rerũ mobiliũ venditoribus per soluendũ de quibus inferius plenius dicã.

¶ Forma instrumenti venditionis ad incantum publicũ curie.

IN dei nõie amẽ. Anno ꝛc. Nouerint ꝛc. vniuersi ꝛ singuli ꝙ cũ dudũ ad instãtiam andree philippi et vigore quarũdã litterarum a curia cõueñ. regiarum nemansi emanatarũ executio incboata et facta extitisset in quadã vinea martini de põte situata in tali territorio confroñ. sic et sic ꝛc. pro debito siue summa viginti quinqꝫ librarꝫ turoñ: qua dictus martinus eidem Andree teneri dicebatur causa conteñ. in quodam publico instrumento per talem notari. in notã sumpto vel confecto et signato sub anno ꝛc. vel in qua summa dictus martinus dicebatur teneri prefato andree ratione et ex causa cuiusdam diffinitiue sententie in curia cõuni dñorꝫ alesti nuper late contra eundem martinum in fauorem dicti andree vel ex alia cã quã exprimere dꝫ notarius: Hinc si quidé fuit et est ꝙ hac die presenti superius i pñcipio huius veri et publici instrumenti annotã apud locum supradictum alesti in cõsistorio cõis curie dominorum dicti loci corã honorabilius et sapientibꝰ viris dñis tali et tali vicarijs dicte cõmunis curie: veniens et existens prefactus andreas philippi dixit et exposuit se diu est p debita tẽporuz interualla pluries incantari et subastari fecisse p dictã villam allesti et p loca et quadriuia vbi ta

lia ⁊ similia fieri sunt assueta supradictam vineam. Et per li talem servientes ⁊ preconē sive incantatorē publicum eiusdem curie. Et novissime cū ītimatione ⁊ assignatione ad d.ē locum ⁊ horas presentes: ad quos diē locū ⁊ horam ēt intimare fecisse dixit dicto martino de ponte deliberationem p̄dicte vinee per dictū servientē ⁊ p̄conē a quo quidē servieñ. ⁊ p̄cone ibidē p̄sente petiit suam relationē de ⁊ sup premissis haberi Et ibidem existēs dictus serviēs ⁊ preco sive incantator publicus retulit suo iuramēto per eum in creatione sive receptione sui officii ad ⁊ super sancta dei euangelia corporaliter p̄stito: seu de mando dictorum dñorum vicariorū ⁊ ad requisitionem dicti andree diu est p plures vices ⁊ per debita temporum intervalla proclamasse incantasse ⁊ subastasse publice voce nāpbili sive tube modo premisso dictam vineam ⁊ demū intimasse ⁊ assignasse omnibus ⁊ singuli p̄sonis ad dictam vineaȝ exire voleñ. ad diem locum ⁊ horam p̄sentes: quoniam ibidem plus ⁊ ultimo offerenti deliberaretur. Et ulterius p̄missa omnia ītimasse dicto martino de ponte ipsum que citasse ad diē locū ⁊ horā predictos visurum supradicte vinee deliberationē ⁊ venditionē. Ea pp presentia dicti martini de ponte si compareat alias in eius ꝯtumatia quam accusavit nisi legittime compareat: prefactus andreas phillippi petiit ⁊ requisivit vineam predictam ibidem ad incantum publicum dicte cōmunis curie plus ⁊ ultimo offereñ. in eadē vendi ⁊ deliberari p̄ciūq; eiusdē sibi in extenuationē sive solutioneȝ dicti sui debiti tradi ⁊ delibrari. Et dicti domini vicarii auditis p̄missis dederunt ī mandatis dicto serviēte ⁊ incantatori quater. dictā vineā iterata ⁊ ex abundanti ibidē subastare ⁊ incantare indeque plus et ultimo offerendo deliberare habeat qui quidē preco ⁊ incantator ibidem in preseñ. ⁊ audieñ. dictorum dnorū vicariorū ⁊ de mādato eorūdem ac in contumatia dicti martini de ponte vineā predictā cum omnibus suis iurib⁹ ⁊ pertinētiis ibidem publice subastavit ⁊ incātavit. Et factis plurib⁹ ⁊ diversis existi. p diversas personas tādē dictus andreas philipi creditor antedict⁹ ad dictā vineā exivit ⁊ extistimā fecit ad summā sive p̄tiuȝ viginti uni⁹ librarū. Et cuȝ nullus alius appareret qui tantā vel maiorem extistimam facere vellet: ideo dict⁹ preco incantator dictam vineā cuȝ omnib⁹ iuribus ⁊ pertineñ. eiusdeȝ prenominato andree phillipi tāq̄ plus ⁊ ultio offereñ. in eadē deliberavit pro dicto p̄tio sive sūma viginti unius librarū turoñ. ipsumq; in possessionē eiusdē vinee p traditioneȝ uni⁹ virge sive baculeti posuit ⁊ induxit. Et his pactis ibidē incōtinēti prefacti dñi vicarii sedētes ꝓ tribunali more maioꝝ suorū in consistorio dicte eorum communis curie in premissis omnibus ⁊ singulis tanquam bene rite site ac legittime coram ipsis peractis ad requisitionem dicti andree philipi auctoritatem suam ⁊ dicte curie sue iudiciarie iterposuerunt pariter ⁊ decretum. De quibus ⁊ cetera Acta fuerunt hec ⁊ cetera Et nota quod si littere quarum virtute executio in re vēdita facta fuit. Et similiter instrumentum debiti inserantur ad longum in instrumento lineamenti melius ⁊ tutius erit emptori quanquam dictum de liberamenti instrumentum ex hoc reddatur maius ⁊ prollixius. Item nota quod si dictus martinus in termino sibi assignato ad videndum dictam vineam deliberari cōparuisse per se. vel per legitimum procuratorē ⁊ adversus executionem in dicta vinea factam se opposuisset vel aliud allegasset rationabile et admissibile cur ad dictum deliberamentuȝ ꝓcedit non deberet: tūc sup

fessum fuisset dicto deliberamento et dictus Martinus fuisset admissus ad di cendum et alegandum ꝯtra dictã executionẽ vel in curia cõueñ. a qua lĩe executore emanarunt. Item et no. q circa hm͂oi deliberamenta que ad in quantum curiarum fieri solent multa contingunt preter ipsum deliberamentũ siue venditionem: quonia3 creditor ad cuius instrumentum fit executio facto deliberamento facit taxari expeñ. pretestu dicte executiõis per eũ factas. Et illas facit deduci seu detrahi de precio rei vẽdite ꝛ deliberate: ꝛ residuũ preciꝫ sibi facit adiudicari ꝛ tradi in sui debiti solutione3 vel extenuationẽ. Ite3 ꝛ si execitio facta fuerit vigore litterarũ a curia ꝯueñ. nemausi vel paru: sigilli regiꝫ mõtispessulani vel alia curia extraordinaria emanatarũ: tũc assignatur emptori ad portandũ precium in illa curia ꝛ creditori ad videndum illud distribui. Et in dicta curia venditio ꝛ deliberamentum decertantur per iudicem illius curie. Et dantur littere emptori nuncupare detuetur ꝛ defendatur ꝛc. Sed de his nulla debent mentio fieri in instrumento deliberamenti siue venditio. Item est notandum q pro rebus sic vẽditis ad inquãtum publicum curie nullus tenetur emptoribus de euictiõe. Et ideo cauere ꝛ diligenter aduertere debẽt emptores quomodo ꝛ qualiter emant ꝛ q executio ꝛ alia iuste ꝛ legittime procedant. Et vocentur omnes quorum interest. Et q nihil omittatur eorum que necessaria sunt: precium etiam debet esse minus q̃ si quis de euictione teneretur: eo q bona euictionis securitas quodammodo auget valorem siue extimationem rei vendite mala autem nulla securitas diminuit.

¶ Sequitur de contractu permutationis.

Quia de emptionis ꝛ venditionis dictum est bene se hꝫ vt nunc de pmutatione q emptioni ꝛ venditioni vicinia est tractem⁹. Circa hunc aũt ꝯtractũ pmutatiõis. Primo sciẽdum est q origo emẽdi ꝛ vendendi a pmutatiõe cepit qd̃ sic intelligit: scilicet q primo fuit pmutatio postea vero cognita difficultate pmutationes fuit inuentus ꝯtract⁹ emptiõis ꝛ venditionis. Unde huiusmodi difficultas fuit causa mouens ad inueniendũ emptionem ꝛ venditionem Fit aũt pmutatio de inutilibus ꝛ superfluis ad vtilia seu necessaria. Nam est vnius rei pro altera prestatio. Et dicit conuenire cum emptione ꝛ vẽditiõe in hoc: q2 ex vtraqꝫ paratur euictio: ꝛ ex vtraqꝫ paratur: ꝛ reddibitio. Differt aũt ab ea: quia venditio solo ꝯsensu perficitur. Permutatio vero re demũ secuta. Itẽ in mutatione locũ habet cõditio ob causam. In venditione nõ. Itẽ in vẽditiõe ali⁹ ẽptor ali⁹ vẽditor: i pmutatiõe vero vterqꝫ dicit pmutator. Itẽ in vẽditione vnius cogit p̃cium accipiẽtis facere: alter nõ cogitur facerem facere rem emptoris. in pmutatione vero vterqꝫ cogitur res alterius facere Dicitur autem hinc contractus permutatiõis innominatus: ideo maxime quia nomen eius verificatur multipliciter. Nam ꝛ antiqua simplicitas vocauit omnia commercia permutatiões postea necessitas fuenit nomina specificata quibus cõsultissimi viri naturas legẽ dederũt ꝓm datũ eis licentiã. Et illi vocant cõtractus nominati qbus ipi sapiẽtes distribuerũt nõia. Innominati aũt dicuntur quoniã prudẽtibus deficiũtur vocabula. quia plura negocia quam vocabula. Itẽ notandũ est q interdũ earum rerũ que inuicem pmutantur vna plus valet extimat q̃ altera ꝛ tunc ille cui dicta res pmutat ꝛ tradit alteri pti refudit certũ qd pro illa maiori valentia. ꝛ [illegible] contractus erit tunc permutatio partim venditio. Et super hoc nota quod in in-

strumēto huiusmodi ꝯtractus partiꝫ permutationis et partiꝫ vēditiōis notarius in serie instrumēti dꝫ rē que partim pmutat̄ et partim vēdit̄ pmittere. Et rē q̄ solūmodo pmutatur postponere. eo ꝙ p̄ceddere dꝫ res et p̄ciuꝫ: et ēt q̄ magis ornate et ordinate ꝓcedet series instrumēti. Itē est sciēdū ꝙ eedē psone q̄ pñt vēdere et emere possunt et pmuttare. Et qbus emptio et vēditio ē ꝓhibita eisdē est prohibita permutatio. Et similiter oēs ille res que vēdi et emi possunt: possunt pmutari idō illas hic repetere non oportet.

¶ Forma instrumenti permutationis pure rerum imobilium.

In dei nomine amē. Anno ⁊c. Nouerint ⁊c. ꝙ discretus vir martinus de ponte ex vna parte et andreas philippi ex parte altera de et super excābijs siue pmutationibus inter eos fiendis de reb⁹ infrascriptis vnanimiter et ꝯcorditer inter se ꝯuenerūt et ꝯcordauerūt in hunc q̄ sequitur modum. Et primo videlicet ꝙ dictus martinus bona fide ēt sine dolo p se ⁊ suos heredes et in futurum successores quoscūq̄ꝫ tenore hui⁹ veri et publici instrumenti mandato suo ꝯfecti firmiter perpetuo valituri: ac i p̄sentia mei notarij publici et testium infrascriptorum permutauit siue excambiauit et titulo vere pure perfecte et irreuocabilis permutationis siue excambij tradidit seu quasi tradidit et ꝯcessit: ac nūc penitus per imperpetuū desamparauit dicto Andree philippi p̄senti stipulanti solēniter et recipiēti ꝓ se et suis heredibus et successoribus in futurū vniuersis ad omnes suas eiusdē andree suorum heredum et successorum voluntates in vita ⁊ in morte plenarie et ppetuo faciendas. Uidelicet quādā terre peciam cultiuatiuam siue laboratiuā sitam in tali territorio confroñ. sic ⁊ sic cum omnibus iuribus: introitibus: exitibus: ⁊ ptinētijs vniuersis francā q̄tāq̄ꝫ ⁊ absolutam ab oī censu pēsione canone aut alia seruitute quacūq̄ꝫ retinuit tamē ideꝫ Martinus de facto exp̄sso fructus bladorum ⁊ oliuaꝝ in dicta terra de pñti seminatorum ⁊ existentiuꝫ. Et viceuersa dictus Andreas philippi de ⁊ cum voluntate licētia ⁊ auctoritate stephani philippi patris sui ibidem presenti licentiam ⁊ auctoritateꝫ eidē Andree filio suo quod omnia ⁊ singula infrascripta peragenda dante ⁊ concedente prout ita dictus stephanus in presentia mei notarij publici ⁊ testium infrascriptorum asseruit forte verum predictam terre peciam preconfroñ. dicto permutationis siue excābij titulo a dicto martino recipiens ⁊ acceptans bona fide ⁊ sine dolo p se ⁊ suos heredes ⁊ in futurum successores quoscūq̄ꝫ. Cum hoc vero ⁊ publico instrumento mandato suo confecto firmiter ppetuo valituro permutauit siue excambiauit ⁊ titulo pure vere perfecte ⁊ irreuocabilis permutationis siue excambij tradidit seu quasi tradidit ⁊ ꝯcessit ac nūc penitus imperpetuum desamparauit p̄nominato martino de ponte presenti stipulanti solemniter ⁊ recipienti pro se ⁊ suis heredibus ⁊ successoribus i futurum vniuersis ad omnes suas eiusdem Martini suorumq̄ꝫ heredum ⁊ successoruꝫ voluntates in vita ⁊ in morte plenarie ppetuo faciendas. Et hoc nominatim pro dicta terre pecia supra ꝯfroñ. videlꝫ quandam terram cum quodā casali in dicta terra existē: in qua qdem terra sunt vites oliuerij et alie diuerse arbores fructifere: situatam in pochia scti baudilij ⁊ in territorio dicto vulgariter. domassolargues confroñ. ⁊c. Cum omnibus suis iuribus introitibus exitibus ⁊ ptineñ. vniuersis: saluo tamē ⁊ retēto in ⁊ super dicta terra supra vltimo ꝯfroñ. ecclesie scti baudilij p̄dicti ⁊ dño rector eiusdeꝫ suo semper

directo dñio laudimio ꝯsilio suꝰ fraudo ꝯmissiõis platõe ꝛ auantagio ꝛ censu
annuo in quolibet festo michaelis soluendo duoꝝ sextarioꝝ frumenti duoꝝ
solidoꝝ ꝛ sex denarioꝝ turoñ. Si ṽo dicta terre pecia superius primo ꝯfroñ.
per dictũ martinũ de ponte pfacto Andree philippi pmutata siue excãbiata
plꝰ valet de pñti aut in futurum qñcũqꝫ plꝰ valere poterit ꝙ alia terre pecia
cũ dicto casali superiꝰ vltimo cõfroñ. ꝛ p dictũ andreã philippi eidẽ martino
de ponte ẽt permutata siue extracãbiata: vel ecõuerso totũ illud plꝰ valẽs qđ
cũqꝫ sit aut eẽ poterit in futurũ: ptes pdicte ꝛ earum quelibet sibi adinuicem
mutuo ꝛ vicissim vna alteri ꝛ ecõuerso presentibꝰ ꝛ vt supra stipulãtibus ꝛ re
cipieñ. dederũt dõauerũt titulo vere pure pfecte simplicis rate grate maneñ.
ꝛ irreuocabilis donãtõis que fit ꝛ fieri dicitur inter viuos. Etiam si illud plꝰ
valens dimidiam excederet iusti preciĳ siue vltra. Cõcedẽtes partes predicte
et quelibet earum vna alteri: et ecõuerso mutuo et vicissim pñsentibus stipulañ.
ꝛ recipientibus: vt supra licentiam autoritatem et speciale mandatum per se
aut alium loco sui quandocunqꝫ voluerit: possessionem seu quasi reruꝫ a se da
turum permutatarum siue excambiatarum accipiendi corporalem ciuilem et
naturalẽ licentiam cuiuslibet ipsarum partium aut alterius cuiuscunqꝫ psone
seu curie minime petita requisita seu obtẽta Et quousqꝫ eadeꝫ possessionẽ que
libet pars adepta fuerit. Constituerunt interim dicte partes vna precario no
mine alterius: et econuerso dictas res inter se permutatas siue: excambiatas
vicissim tenere et possidere seu quasi se et suos pnoiati martini đ ponte ex vna
pte et ãdreas philippi ex pte altera de pciĳs terre et casali pdictis supius con
froñ. et designatis et inter se pmutatis siue excambiatis vicissim deuestientes
vnus coꝝ alterũ ipsorum: ꝛ econuerso mutuo ꝛ vicissiꝫ psentes stipulañ. ꝛ re
cipieñ. vt supra p tactũ manuũ suarũ inuestiuerũt de eisdẽ pleno iure. Promit
tẽtes dicte partes ꝛ earum q̃libet vna alteri: ꝛ ecõuerso mutuo ꝛ vicissiꝫ psen
tibus et vt supra stipulantibꝰ ꝛ recipiẽtibꝰ ꝙ pdictas terras cuꝫ dicto casali
supra ꝯfroñ. ꝛ designatas et inter se pmutatas siue excambiatas: cum suis iu
ribus et ptinẽtibus faciẽt sibi inuicẽ et suis in ppetuũ successoribꝰ habeꝛ tene
re ꝛ qete ac pacifice ppetuo possideꝛ. Et ab oi psona contradicẽte molestante
inquietante seu pturbãte aut ius aliqđ in eisdẽ terris seu altera earũdẽ se ha
bere ptendeñ. vna pars alteram partẽ ꝛ ecõuerso mutuo et vicissim defendet
et amparabit defendereqꝫ et ampaꝛ se inuicẽ promiserũt i iuditio et extra iu
ditiũ suis et suorũ cuiuslibꝫ ipsaꝝ ptium ppriĳs sũptibꝰ et expeñ. Et pro omni
euictione totali et particulari ac p obseruãtia oiuꝫ et singuloꝝ pmissoꝝ et ise
riꝰ expñsandorũ ac expeñ. inde fieri ꝯtigeñ. partes pdicte et q̃libꝫ earum scꝫ q̃
libꝫ pars pro euictiõe reis se daꝛ pmutate siue excambiate obligauerunt ypo
thecauerunt et submiserunt vna pars penes aliam: et econuerso mutuo et vi
cissim psentes stipulañ. et recipieñ. vt supra omnia bona sua mobilia et immo
bilia pñtia et futura. Viribus et compulsionibus curiarum parui sigilli regĳ
montispessulani conueñ. regis nemausi: lꝫ đ priuilegĳs seu libertatibꝰ dictarũ
conuẽtionum dicte partes nõ existant et cuiuslibꝫ alterius curie ecclesiastice
et secularis pro executione pmissorum peligẽde. Promiserũtqꝫ dicte partes
vna alteri: et ecõuerso mutuo et vicissiꝫ stipulañ. et recipiẽte: vtꝫ ꝙ hmõi excã
bia siue pmutatões et oia et singula in pñti publico instrumẽto ꝯtẽta sibi inui
cẽ laudari emologari ratificari et ꝯfirmari faciẽt p quascũqꝫ psonas lꝫ aliqđ

actioñe seu demandã habentes seu habere peteñ. in terris predictis iter se supius pmutatis siue excãbiatus seu altera earundē. Et φ omne illud ius actionem seu demandaʒ sibi adinuiceʒ quitari cedi ⁊ remitti facient mediante publico instrumento obligatione iuramento renunciationibus ac aliis clausulis conuenientibus ⁊ oportunis roborato. Et hoc dum ⁊ quando ac totiens quotiens vna pars ab altera: ⁊ ecōuerso fuerit requisita. Et vlterius promiserunt dicte partes sibi inuicem vt supra stipulantib⁹ ⁊ recipieñ. reddere ⁊ restituere omnia ⁊ quecūqʒ instrumēta publica antiqua que penes se habent ⁊ inuenire poterunt ad supradictas res inter se superius permutatas siue excambiatas facieñ. ⁊ pertinentia: ⁊ hoc sine aliquo custu ipsarum partiū seu alteri⁹ earundem. Que quidem excambia siue permutatiões ⁊ omnia vniuersa ⁊ singula in presenti publico instrumento cōtenta prout superius ⁊ inferius sunt expressata prefate partes ⁊ quelibet ipsarum habentes rata grata ⁊ firma omnia ⁊ singula laudauerunt ⁊ approbauerunt: emologauerunt ratificauerunt ⁊ confirmauerunt. Promittentes se nihil fecisse aut dixisse in preteritum: ⁊ φ nihil dicēt seu facient in futurum propter quod predicta omnia ⁊ singula minorem in aliquo obtineant vel habere debeant perpetui roboris firmitatē vel φ cassari irritari anullari valeant. quomodolibet vel rescindi. Sed ita predicta omnia ⁊ singula ⁊ prout supra scripta sunt rata grata ⁊ firma semper habere eaqʒ tenere attendere ⁊ obseruare. Cōtraqʒ in aliquo nūquā facere dicer seu venire de iure vel de facto per se nec p aliquam aliam personam interpositam seu interponendaʒ alicuius vel aliquorum arte ingenio seu cautela p solēnem ⁊ validam stipulationē sub obligatione pdicta: dicte partes ⁊ earum quelibet sibi inuicē mutuo ⁊ vicissim presentibus ⁊ vt supra stipulañ. ⁊ recipieñ. pmiserunt ⁊ iurauerunt ad ⁊ super dei euangelia ab ipsis partibus ⁊ qualibet earum suis dextris manibus corporaliter gratis tacta. Sub quo quidem ⁊ super predictis omnibus ⁊ singulis renunciauerunt supradicte partes ⁊ quelibet ipsarum gratis ⁊ scienter iuris ⁊ factis ignorantie omniqʒ actioni exceptioni ⁊ deceptioni doli mali fraudi vis metus erroris: ⁊ in factū conditioni indebiti sine causa vel ex iniusta causa fori priuilegio petitioni libelli ⁊ oblationi decē ⁊ viginti dierum induciis feriisqʒ messium ⁊ vindemiarū. Et omni aliī dilationi tēporis iurisqʒ dicēti cōtractū vēditionis in quo interuenit fraus seu deceptio vltra dimidiam iusti pcii rescindēde. fore aut quod iusto de est pcio suppleri debet. Et generaliter omni aliī iuri canonico ⁊ ciuili nouo ⁊ veteri scripto ⁊ nō scripto diuino ⁊ humano promulgato ⁊ promulgando vsui rationi ⁊ consuetudini priuilegio ⁊ statuto quo vel quibus mediañ. contra pdicta: aut ex eis aliqua vēire possent vel i aliquo se iuuare defendere seu tueri. De quibus oībus ⁊ singulis supradictis quelibʒ pars petiit sibi fieri publicū instrumētū seu publica instrumēta vnum vel plura p me notariū publicū ifra scriptū. Quo seu que possint ⁊ valeant dictari: corrigi refici meliorari ⁊ emēdari dictiões ⁊ clausulas iuris necessarias addēdo: supfluas si que fuerint resecādo ipsis pductis in iudicio vel nō pductis ante vel post litis ptestationē. semel ⁊ plures quousqʒ in iudicio ⁊ extra obtineant plenum robur. ad sensum dictamen consiliū ⁊ internallū vnius vel pluriū in iure peritorū: facti tñ substantia in aliquo non mutata. Acta fuerunt hec ⁊c.

¶ Forma instrumenti permutationis ⁊ partim venditionis rex imobilium.

IN dei nomie amē. Anno ⁊c. Nouerint ⁊c. ꝙ nobilis Johānes de sancto baudilio ex vna parte ⁊ guillelmus almerasij ex ꝑte altera de ⁊ sup excāpis siue permutationibꝰ inter eos fiēdis de rebꝰ ifrascriptis vnanimiter ⁊ cōcorditer iter se cōuenerunt ⁊ ꝯcordauerūt in hūc qui sequitur modū. Et ꝓrio videlicet ꝙ dictꝰ nobilis Johānes bona fide sine dolo ꝓ se ⁊ suos heredes ⁊ in futurū successo. quoscūqꝫ tenore huius veri ⁊ publici instrumēti mandato suo confecti firmiter perpetuo valituri ac presentia mei notarij publicis ⁊ testiū ifra scriptoꝝ ꝑtim ꝑmutauit siue excābiauit ⁊ partim vēdidit ⁊ titulo pure vere ꝑfecte ⁊ irreuocabilis partim ꝑmutationis siue excambij ⁊ partim vēditionis tradidit seu ⁊ cōcessit ac nunc penitus per imperpetuum desamparauit dicto guillelmo almerasij presenti. stipulañ. solēni ⁊ recipieñ. ꝓ se ⁊ suis hẽdibus ⁊ successoribꝰ in futurū: vniuersis. Ad omnes suas eiusdem guillelmi suorumqꝫ heredum ⁊ successorū volūtates in vita ⁊ i morte plenarie ⁊ ꝑpetuo faciendas videlicet quandā domum sitam in tali loco ⁊ in tali carreria confroñ. sic ⁊ sic. Cum omnibus suis iuribꝰ introitibꝰ exitibus ⁊ ꝑtinentibus vniuersis et cum omnibus in eadē domo edificatis ⁊c. Saluo tamē et retento et in sup dicta domo ꝓre confroñ. dño comiti alesti suo sꝑ directo dñio laudimio cōsilio iur fraudis cōmissiōis prelatione et auantagio et censu anno in quolibet festo beati michaelis soluendo triū denariorū turoñ. Et viceuersa dictꝰ guillelmꝰ almerasij predictam domū supra ꝯfroñ. a dicto nobili Johanne dicto titulo partim ꝑmutationis et partim vēditionis respiciens et acceptās bōa fide et sine dolo ꝓ se et suos hẽdes et i futurū successores quoscūqꝫ. Cum hoc vero publico īstrumento mandato suo ꝯfecto firmit perpetuo valituro ꝑmutauit siue excābiauit: et titulo pure vere ꝑfecte et irreuocabilis ꝑmutatōis siue excambij tradidit seu quasi tradidit ⁊ ꝯcesit ac nūc pēitꝰ ꝓ imꝑpetuū desamparauit ꝑnoīato. nobili Johi ð scō baudilio p̄nti stip. solēnit et recipieñ. ꝓ se et suis hẽdibꝰ ac successoribꝰ in futurū vniuersis: ad oēs suas dicti nobilis Johannis suorūqꝫ hẽdum et successoꝝ volūtates ī vita et in morte plenarie ⁊ ꝑpetuo faciendas. Et hoc nominatim pro dicta domo superiꝰ ꝯfroñ. videlicet quādā suā ipsiꝰ nobilis Johānis domū in qua facit celariū situatā in carreria blācarda dicti loci cōfroñ. ⁊c. Cū oībus suis iuribus ⁊c. vt in precedēte. Saluo toto et retēto in et sup dicta domo vltio confroñ. hẽdibus dñi guidonis peleti militi: quōdam alesti dñi: eoꝝ semp directo dominio laudimio cōsilio iure fraudis commissionis ꝑlatione ⁊ auantagio et censu annuo in quolibet festo beati michaelis soluendo sex denarios turoñ. et quia domus supra primo confroñ. et ꝑ dictum nobilem Johannē dicto guillelmo partim permutata ⁊ partim vendita plus valere dicitur ꝙ alia domus superius vltimo confroñ. ⁊ per dictum guillelmum eidem nobili Johanni ꝑmutata siue ex cambiata: ideo dictus Guillelmus dedit et tradidit siue refutauit prefato nobili Johanni presenti vt supra stipulan. et recipiēti pro additione siue maiori valētia dicte domus centū et quinqꝫ libras turoñ. quas idē nobilis. Johānes cōfessus fuit se a dicto guillelmo habuisse ⁊ integraliter recepisse. Exceptioni vero dicte summe centum et quinqꝫ librarū turoñ. ꝑ dictū nobilē. Johānē de sancto Baudilio ab eodē guillelmo almerasij nō habite et nō recepte speiqꝫ future habitionis et receptiōis eiusdem ex cā predicta et omni

errori calculi gratis et ex sua certa scientia dictus nobilis Johānes renūncia uit:de qua quidem summa cōtentus existens et pro bene soluto pacato et satis facto se reputans dictum guillelmum almerasij presentē stipulañ.et recipien. vt supra et suos ac bona et suorū quitauit liberauit penitus per imperpetuū et absoluit per acceptilationē inde subsecutam aquiliana stipulatiōe legitime precedeñ.Et cum pacto reali valido et solemni de vlterius aliquid plus ab eo dem guillelmo neqꝫ a suis occasiōe dictarum centū et quinqꝫ librarū turoñ. non petendo.Si vero dicta domus supra primo cōfron.per dictū nobilē ioā nē de sctō baudilio prefato guillelmo almerasij partim pmutata siue excābia ta:⁊ partim vendita plus valet de presenti aut in futurū quandocunqꝫ plus valere poterit ꝙ alia domus supra vltimo confroñ.per dictum guillelmū al merasij pfato nobili Johāni ō sancto baudilio pmutata siue excambiata:vna cum additiōe siue maiori valentia predicta centum ⁊ quinqꝫ librarꝫ turoñ.vel econuerso.Totū illud plus valens quodcūqꝫ sit aut esse poterit i futurū: aut dicte partes ⁊ earū quelibet sibi inuicem mutuo ⁊ vicissim vna alteri:⁊ econ uerso presentibus:⁊ vt supra stipulantibus ⁊ recipientibus dederunt donaue runt titulo pure vere perfecte ⁊ irreuocabilis donationis que fit ⁊ fieri dicit inter viuos.Etiam si illud plus valēs dimidium excederet dicti precij siue vl tra.Cōcedentes partes predicte ⁊ quelibet ipsarum vna alteri:⁊ ecōuerso mu tuo ⁊ vicissim presentibꝰ stipulantibus vt supra liceñ.auctoritatē ⁊ speciale mandatum p se aut aliū loco sui quandocūqꝫ voluerint possessionē seu quasi rerum se daturū permutatarꝫ ⁊ partim venditarū accipiēdi corporalē ciuilē ⁊ naturalem licentiā cuiuslibet ipsarū partium aut alterius cuiuscūqꝫ perso ne seu curie minime petita requisita seu obtenta:⁊ quousqꝫ eandē possessionē quelibet pars adepta fuerit.Constituerunt se iterum dicte partes vna preca rio nomine alterius:⁊ ecōuerso dictas res inter se permutatas siue excambia tas ⁊ partim venditas vicissim tenere ⁊ possidere seu quasi se ⁊ suos prenomi natus Johannes de sancto baudilio ex vna parte:⁊ guillelmus almerasij ex p te altera:de domibus predictis superius confroñ.⁊ designatis ⁊ inter se per mutatis siue excambiatis:⁊ partim vēditis vicissim disuestiētes vnus eorum alterum ipsorum:⁊ ecōuerso mutuo ⁊ vicissim presentes ⁊ vt supra stipulan tes ⁊ recipientes per tactum manuum suarꝫ inuestiuerunt pleno iure de eisdē Promittens partes predicte ⁊ earum quelibet vna alteri ⁊ econuerso mutuo ⁊ vicissim presentibus ⁊ vt supra stipulañ.⁊ recipieñ.ꝙ predictas:res a se da tas supra confroñ.⁊ inter se permutatas siue excambiatas ⁊ partim vēditas cū suis iuribꝰ ⁊ pertineñ.faciēt sibi inicē ⁊ suis successoribꝰ in ppetuū habere tenere ⁊ quiete ac pacifice ppetuo possidere.Et ꝙ ab omni persona contradi cente molestante inquietāte seu perturbante:aut ius aliquod in eisdem domi bus seu altera earundem se habere pretendeñ.vna pars alterā partē ⁊ econ uerso mutuo ⁊ vicissim defenderet amparabit.defendere ⁊ amparare se inui cē promiserunt in iudicio ⁊ extra iudiciū suis ⁊ suorꝫ cuiuslibet ipsarum par tiū ppriis sumptibus ⁊ expeñ.Et pro omni euictione totali ⁊ particulari: ac pro obseruantia oīum ⁊ singulorꝫ premissorꝫ ⁊ inferiꝰ exprimendorꝫ ⁊ expeñ. inde fieri cōtingeñ.prenominati nobilis Johānes de sancto baudilio ex vna parte:⁊ guillelmus almerasij ex parte altera obligauerūt ypothecauerunt ⁊ submiserunt vna pars penes aliā ⁊ ecōuerso mutuo:⁊ vicissiꝫ presentes stipu

lantes τ recipientes:vt supra sc3 quelibet pars pro euictiõe rei a se dare per‑
mutate siue excambiate τ parũ vẽdite oĩa bona sua mobilia τ imobilia:pñen‑
tia τ futura:viribus τ cõpulsionibus curiaꝝ parui sigilli regij mõtispessulani
cõuẽtionũ regiarum nymausi:licet ꝺ priuilegijs seu libertatibus dictaꝝ cõuẽn.
dicte partes nõ extitãt. Et cuiuslibet alterius curie ecclesiastice τ secularis ꝑ
executione premissoꝝ preeligenꝺ. promiserũtqꝫ τ cõuenerunt ptes predicta
vna alteri τ ecõuerso inmuo τ vicissim pñtib⁹:τ vt supra stipulañ. τ recipiẽ
tibus ꝙ hmõi excambia siue pmutationem τ partim vẽditionem et omnia sin
gula in eis cõtenta sibi inuicem laudari ratificari et cõfirmari facient p quascũqꝫ personas aliquod ius actionem seu demanꝺ. habentes seu habere peten
tes in domibus superius inter se permutatis siue excambiatis:τ ptim vẽditis
seu earum altera. Et quod omne illud ius actionem seu demãdã vna pars al
teri τ ecõuerso quitari cedi τ remitti facient mediante publico istrumẽto obli
gatione iuramento renunciationibus. Et alijs clausulis cõuenietibus τ oppor
tunis roborato:dum τ quando ac totiẽs quotiẽs vna ab altera τ ecõuerso fu‑
it requisita. Et vlterius promiserunt dicte partes sibi inuicem reddere τ resti
tuere oĩa:τ quecũqꝫ instrumenta publica antiqua que penes se habent τ inue‑
nire poterunt ad dictas domos superius confroñ. et designatas facieñ. τ per
tineñ. sine aliquo custu ipsarum partiũ seu alterius earũdem. Fuitqꝫ actum τ
cõuentum de pacto expresso solemni stipulatione validato inter dictum nobi‑
lem Johannem de sancto Baudilio ex vna parte. Et dictu3 guillelmum alme
rasij ex parte altera: ꝙ si τ casu quo in futurum quandoqꝫ contingeret litem
questionem debatum controuersiam seu demandam mouerí p quascũqꝫ pso‑
nas contra dictos nobilem Johãnem de sancto Baudilio:et guillelmũ alme‑
rasij seu eoꝝ alterũ aut suos vel ab ipsis causam habentes in et super domib⁹
ꝑdictis supius cõfroñ. et designatis et inter se permutatis siue excambiatis
et partim venditis:aut eaꝝ altera p simplicem cõuentionem seu libelli oblatio
nem:aut alias quouismodo i iudicio:siue extra:ꝙ dicte partes et quelibet ipa‑
rum:et sui incõtinenti facta eis summaria denũciatione cum aut siue scripta
publica seu priuata tenentur:τ debent causam litem siue questione3 huiusmõi:
τ onus ꝓsecutionis et defensionis eiusdem in se suscipere illamqꝫ defendere
prosequi:et litigare suis proprijs sumptibus et expeñ. vsqꝫ ad finem. Nõ ob‑
stantibus iuribus diceñ. ꝙ emptor tenetur primã euictionis causam suis sum
ptibus prosequi et litigare vsqꝫ ad primam sñiam inclusiue: quibus iuribus τ
quibuscũqꝫ alijs ad predicta faciẽtibus:et quib⁹ se i hoc casu iuuare seu tueri
possent dicte partes et earum quelibet nunc pro tunc gratis renunciauerunt:
pro renũciatis haberi voluerunt et promiserũt. Si vero facta huiusmodi de‑
nunciatione dicte partes seu earum altera aut sui in futurum successores pre
dictam causam litẽ siue questionẽ in se suscipere nollent aut plus debito diffe
runt:ipse partes et quelibet earum nunc pro tunc voluerũt et expresse cõsense
runt ꝙ quelibet ipsarum et sui vel ab ipsis causa3 hñtes possint et valeant di
cto casu adueniẽte de et sup dicta lite cã siue questione cũ parte seu partibus
ipam litẽ moueñ. componere:transigere compromittere:paciscí:et concordar:
eis melioribus:via:modo:et forma:quibus de iure vel alias fieri poterit. Pro‑
mittentes dicte partes τ earum qualibet sibi inuicem mutuo vicissim stipu‑
lantibus τ recipientibus:vt supra se ratum:gratum:τ firmum:nunc pro tunc

perpetuo habituras omne id ⁊ quicqd p eas ⁊ quelibet ipaꝝ: aut suos in ⁊ su per pmissis casu pdicto cōuētum trāsactum cōpromissum ⁊ ꝯcordatū fuerit. Et casu quo ꝑ pmissis seu eorum occasione: aut ꝑ domibus predictis inter se pmutatis siue excambiatis ⁊ ptim vēditis: vel earū iurib⁹ defendēdis pdictas partes seu earū alterā aut suos successo. aliquas expeñ. dāna vel interesse face re pati aut sustinere ꝯtingeret cōponēdo: trāsigendo: ꝯpromittendo seu ꝯcor dādo: causamqꝫ litem siue questionē predictā ꝓsequēdo ⁊ litigādo: aut alias quouismodo in iudicio vel extra omnes illas expeñ. ⁊ omnia illa damna ⁊ in teresse dicte partes ⁊ quelibet ipsarum sibi inuicem muto ⁊ vicissim stip. ⁊ reci pieñ. vt supra promisserunt ⁊ cōuenerunt soluere: emēdare: reficere: ⁊ integra liter resarcire: ⁊ de illis ac eoꝝ quātitatibus sibi inuicē vna alteri ⁊ ecōuerso: ⁊ suis tradere suo solo simplici verbo siue instrumento testibus aut alio quo cūqꝫ genere ꝓbatiōis. Que excābia siue pmutatiōes ⁊ parū vēditiones: ⁊ oīa vniuersa ⁊ singula in presenti publico instrumēto ꝯtēta: ꝓut superius ⁊ infe rius sunt expressa ta ptes pdicte ⁊ earum quelibet habentes rata: grata: ⁊ fir ma: ea omnia laudauerunt: approbauerunt: emologauerunt: ratificauerunt: et cōfirmauerunt. Promittentes se nihil fecisse aut dixisse in preteritū: ⁊ ꝙ nihil dicent seu facient in futurum: propter predicta omnia ⁊ singula minorē ī ali quo obtineant vel habere debeant perpetui roboris firmitatē: vel ꝙ cassari: irri tari: annullari valeant quomodolibet vel rescindi. Sed ita predicta omnia et singula prout suprascripta sunt rata: grata: ⁊ firma semper habere ea que te nere attendere ⁊ obseruare ⁊ contraque in aliquo nunquā facere dicere seu venire de iure vel de facto per se vel per aliquā aliam personam interpositā seu interponendam alicuius vel aliquorum arte ingenio seu cautella per solē nem et validam stipulationem: ⁊ sub obligatione predicta dicte partes ⁊ earū quelibet sibi ad inuicem mutuo et vicissim stipulantibus et recipientibus: vt supra ꝓmiserunt ⁊ iurauerunt ad et super scā dei euāgelia ab ipsis partibus et qualibet earū suis dextris manib⁹ corporaliter gratis tacta. Renunciātes inde super pdictis omnibus et singulis et specialiter sub dicto iuramēto gra tis et sciēter iuris et facti ignorātie oīqꝫ actiōi: exceptioni: et deceptioni: doli: mali: fraudis: vis: metus: erroris: ⁊ in factū ꝯditioni debiti sine causa: vel iniu sta causa: fori: priuilegio petitioni: libelli oblationi eiusdē decē ⁊ viginti dierū inducijs ferijsqꝫ messium et vindemiarū omni alij dilationi temporis iurisqꝫ dicenti cōtractū venditionis in quo interuenit fraus seu deceptio vltra dimi dium iusti pcij rescidendum fore aut quod iusto deest pcio suppleri debere. Et generaliter omni alij iuri canōico ⁊ ciuili nouo et veteri scripto et nō scripto diuino et humano: ꝓmulgato et promulgando vsui rōni et ꝯsuetudini priui legio ac statuto quo vł qb⁹ mediañ. ꝯ pdicta aut ex eis aliqua venire possent: vel in aliquo se iuuare defendere seu tueri. De qbus oībus et singulis supra dictis quelibet pars petijt sibi fieri publicum instrumentū seu publica instru menta: vnū vel plura per me notarium publicum infrascriptum: quod seu que possunt et valeant dictari corrigi ⁊c. in forma. Acta fuerunt hec. Et nota ꝙ nedum res immobiles: sed etiam res mobiles et se moueñ. veluti mulas bo ues et similes inuicem permutari possunt. Et etiam potest fieri permutatio de re nobili cum re immobili: quia non reperitur in iure prohibitum. Sed an in loco vbi est consuetudo vel priuilegium quod de rebus simpliciter permu

tatis nō debet laudimiū. Si fiat permutatio de re mobili cū re imobili solū debeat laudimiū de et pro illa re imobili. hoc remitto peritioribus.

¶ Sequitur de contractu locationis et cōditionis.

Quoniam locatio cōtrahitur: ad similitudinē emptionis ideo post contractū emptionis et venditionis et permutationis de ipso locationis et conductionis cōtractu dicendum est Et sicut dictum est de emptione et venditione quod non est nisi vnus cōtractus Ita dici potest de hoc cōtractu. vnde respectu eius qui locat dicitur locatio: et respectu illius cui locatur appellatur cōductio. Et est similiter vltro citroqꝫ obligatorius Videamus ergo quid sit locatio et cōductio: et in quibus: Est autem locatio persone rei ad certū vsum facta cōcessio mercede in pecunia numerāda ꝯuēta siue cōstituta. Locator vero dicitur ille qui in eo quod suum est aliū vti ꝑmittit cōuēta mercede. Cōductor autem ecōuerso dicitur qui alienare vtitur mercede ꝯstituta. Unde si domum meam te mercede cōuēta ihabitare ꝑmitto tu ꝯductor et ego locator dicor. Item si operis tui cōuēta mercede in re mea vtaris: tu diceris locator tuarum operarum et ego earūdē cōductor. Si vero opus faciēdi tibi mercede cōuēcta dedero respectu operis: ego locator tu vero ꝯductor diceris Contrahitur autem locatio et conductio quibuscunqꝫ modis quibus emptio et venditio. Unde quecūqꝫ dico dicta sunt i vēditiōe de cōsensu de rebus: de precio eadem et hic in rebus locatis et cōductis de cōsensu et de mercede dicta intelligantur nō enim hic i locatiōe et cōductione dici pōt precium sed merces. Item excip. tur: quia seruitutes prediales licet vēdi possint: locari āt nō possunt Item excipitur: quia liber homo licet vēdi non possit suas tamē operas locare potest ad certum vsum et ad certum tempus nō autē in ꝑpetuum. quia ius libertatis infringi videtur. Item aduocatus nō potest locare operas suas: nam id quod aduocato datur dicitur salariū non merces: vel potest dici suffragium. Et idē est in proseneta et agri messore. Item nota quod oēs res mobiles et res se mouentes sicut boues: equi: asini: et similes. Et res immobiles: vt sunt domus: predia vrbana: et rustica: et fructus aut vsufructus eorūdem locari et cōduci possunt: mercede tamē in pecunia cōuenta siue cōstituta. Nam si conductor ꝑdij perciperet partem fructū: nō diceretur locatio et cōtractio sed potiꝰ quedam societas Unde arrēdamēta prediorum que quottidie fieri cōuenerūt certa mercede ꝯuēta dicunt locatio et ꝯductio dū tamen fiat per modum vēditōis vsufructuū: quia tūc esset aliꝰ ꝯtractus. Et caueant arrendatores fructuū an emant. et ita sint ēptores: an vero ꝯducāt: et ita sint ꝯductores. Nam effectus est magnus: quia vēditor vsufructum non tenet emptori de aliquo casu fortuito nisi expresse dictum fuerit vel ꝯueñ. locato vero suo ꝯductori tenetur de casu fortuito: et si nihil inter eos dictū vel ꝯuētū extiterit. Itē nota quod secū dū aliquos locatio fundi et cuiuslibet alterius rei imobilis fieri pōt nedum ad modicū tēpus imo et ad nō modicū tēpus licet tunc vtile dominiū et possessio naturalis trāsferat in ꝯductorē: absqꝫ eo quod dūs directus possit ꝯqueri. vñ modicū tempus non excedit nouē annos: nō modicū aūt tēpus est illud quod est vltra nouem annos: puta decem viginti: triginta: et sic de alijs.

¶ Forma instrumenti locationis persone ad operandum et ad discendum in aliqua arte etc.

IN dei noīe amē. Anno ⁊c. Nouerint ⁊c. Andreas pbilippi bona fide: ⁊ sine dolo per se ⁊ suos heredes ⁊ in futurū suc. quoscūqꝫ Tenore huius veri ⁊ publici instrumenti mandato suo con fecti firmiter valituri: ac in p̄sentia mei notarij publici ⁊ testiū infrascriptorū locauit: posuit ⁊ tradidit michaelē filiū suū etatis quīdecī3 annoꝝ: ibidē p̄sen tē magistro martino de pōte cerdoni siue sabaterio p̄nti stipulan̄. ⁊c, ī addiscē tē ⁊ pro addiscēdo dictā artē cerdonie: et a dicto magistro martino seruiēdū tam in dicta arte q̄3 in alijs opibus et negocijs licitis et hōestis. Et hoc ad et per tēpus quinqꝫ ānoꝝ ꝓxime futuroꝝ et sequētiū. Promittēs antedictus an dreas p̄fato magistro martino: vt supra stipu. se facturu3 ⁊ curaturu3 q̄ di ctus michael eius fili⁹ per totū dictū tempus qnqꝫ annoꝝ eidē martino mo do premisso deseruiet: ⁊ cū eodem morabitur resqꝫ ⁊ bona eiusde3 ⁊ cuiuscū qꝫ alterius que essent penes eūdē martinū bona fide custodiet ⁊ saluabit: atqꝫ bonum cōmodu3 ⁊ honorē ipsius posse suo q̄ curabit damnūqꝫ incōmodum ac dedecus eiusdem totis suis viribus euitabit: ⁊ q̄ fructum non facienti nec volenti facere cōsentiet neqꝫ fugiet: seu dictū martinū deseret ante terminu3 supradictū. Q̄d si dictus michael aliquid horum faceret idem andreas pro misit de hoc ipsum martinum satisfacere ⁊ penitus seruare indemnē. Et ibidē existēs dictus michael maior vt asseruit quindecim: minor vero viginti qnqꝫ annis de ⁊ cū voluntate licētia ⁊ auctoritate dicti Andree patris sui p̄ntis. Et ita verū esse asserentis minoris etatis. Et in integrū restitutiōis bñficio cū iuramēto: renūciās promisit ⁊ ꝯuenit antedicto magistro. Martino p̄nti. ⁊ vt supra stipulanti. ⁊ recipiēti. se premissa oīa: ⁊ singula facturum ⁊ obseruaturū Pro quibus omnibus ⁊ singulis predictis firmius tenendis complendis ⁊ i uiolabiliter obseruandis. Prenominati andreas ⁊ michael pater ⁊ filius ob ligauerunt ypothecauerunt ⁊ submiserunt penes dictū magistrū martinum presentē stipulantē ⁊ recipi. vt supra p̄sonas suas ꝓprias ⁊ oīa bona mobilia ⁊ imobilia: p̄ntia ⁊ futura: virib⁹ cōpulsiōibus: carcerib⁹ ⁊ arrestis curiaꝝ ⁊c. Dict⁹ vero magister martin⁹ bona fide pro se ⁊ suos hr̄des ⁊ successores pro misit ⁊ ꝯuēit prefatus andree michaeli patri ⁊ filio p̄ntib⁹ stipula. solēniter ⁊ recipi. ꝑ se ⁊ suis heredib⁹ ⁊ successo. ī futurū vniuersis. Q̄d dictum michae lē in predicta arte cerdonie siue sabaterie durante qnqꝫ annoꝝ tempore bñ fi deliter ⁊ legaliter edocebit instruet ⁊ īformabit. q̄dqꝫ sibi ī victu vestitu ⁊ cal ciamentis debite prouidebit. Inde obligauit ypothecauit ⁊ submisit penes dictos patrem ⁊ filium presentes: ⁊ vt supra stipulan̄. ⁊ recipienter personam suā propriā ⁊ oīa bona sua mobilia ⁊ imobilia: presentia ⁊ futura: viribus cō pulsionibus: carceribus arrestis curiarum supradictarum ⁊ cuiuslibet earū dem. Et ita vt promissum est tenere: cōplere: attendere: ⁊ obseruare: contraqꝫ in aliquo nunq̄ facere dicere seu venire de iure vel de facto per se nec per ali quā aliam p̄sonā interpositā seu iterponendam alicuius vel aliquoꝝ arte ige nio seu cautela per solemnē ⁊ validam stipulationem ⁊ super obligationibus pred̄. partes p̄dicte ⁊ eaꝝ quelibet sibi adinuicē mutuo ⁊ vicissim presentibus stipulantib⁹ ⁊ recipientibus: vt supra ꝓmiserunt: ⁊ iurauerunt ad ⁊ super san cta dei euangelia ab ipsis partib⁹ ⁊ qualiter earundem suis dextris manibus corporaliter gratis tacta. Renunciantes inde super omnib⁹ ⁊ singulis: ⁊ spe

cialiter sub dicto iuramẽto gratis ⁊ sciẽter iuris ⁊ facti ignorãtie oĩqꝫ actiõĩ exceptiõi: deceptiõi: doli: fraudis vis. met⁹: erroris: ⁊ ĩ factũ. Conditioni indebite sine cã vel ex iniusta cã. fori priuilegio: petitiõi: libelli: oblatiõi eiusdẽ: decẽ ⁊ viginti dieꝝ inducijs ferijsqꝫ messium ⁊ vindemiaꝝ: ⁊ oĩ alij dilationi tp̃is: q̃buscũqꝫ litteris stat⁹ ꝯfe siue respect⁹ ad tẽp⁹ ĩpetratis ⁊ impetrãdis. Et ceteris iuris ⁊ facti auxilijs beneficijs ⁊ remedijs qb⁹ mediañ. ꝯtra p̃dicta aut ex eis aliqua venire possent: vel ĩ aliquo se iuuare defendere seu tueri. De qb⁹ oib⁹ ⁊ singulis supradictis quelibet pars petijt sibi fieri publicũ instrumẽtum seu publica instrumẽta vnũ vel plura per me nota. publicũ infrascriptũ. Acta fuerunt hec ⁊c. Et nota ꝙ quelibet p̃sona que ꝯsueuit suis manib⁹ opari seu laborare siue in artib⁹ mechanicis siue in agricultura: vel in custodia aialiũ: aut alias potest se ⁊ opas suas ad certũ tp̃s vel diurna mercede locare. De qb⁹ formas istrumẽtoꝝ hic põere nõ intẽdo: q2 satis poterit colligi paucis verbis siue clausul' mutatis ex p̃ceden. forma. ꝓlixũ enĩ valde foret singl'as formas d̃ singul' ꝯctib⁹ ordiare. vñ ĩgẽiosus tabellio p se poterit ⁊ formis hic positis mltas al's formas ꝯpõere: enĩ ĩgẽniũ ẽ sp̃ vti ĩuẽtis ⁊ nõ inueniendis.

¶ Forma instrumenti locationis boum ad arandum siue laborandum.

IN dei nomine amen. Anno ⁊c. Nouerint ⁊c. ꝙ nobilis Johannes de scõ baudilio bõa fide ⁊ sine dolo ⁊c. Tenore ⁊c. locauit ꝯcessit ⁊ tradidit Andree philippi p̃ñti stip. ⁊c. duos boues domitos ⁊ arãtes quorũ vn⁹ ẽ pili nigri: ⁊ ali⁹ pili lauri app̃ciatos p ipsas p̃tes valeñ cõi extimatiõe sexdecim libras turoñ. ad arandũ siue laborãdũ ad ⁊ p tp̃s vni⁹ ãni ꝓxime futuꝝ: et hoc ꝓ mercede triũ librarũ turoñ. soluẽdarum in fine dicti anni. Promittẽs dictus nobilis Johãnes ãtedicto ãdree habere: vt supra stipulañ. ꝙ dictos duos boues faciet eidẽ Andree teneñ p totũ dictũ tẽp⁹ vni⁹ ãni: ⁊ ita iurauit ad et sup scã dei euãgelia ab eodẽ corporaliter manu sua dextra gratis tacta: et sub obligatiõe oium bonoꝝ suoꝝ: p̃ñtium et futuroꝝ. Dict⁹ vero andreas philippi confitens et recognoscẽs se dictos suos boues penes se habere bona fide et sine dolo per se et suos heredes: et ĩ futurũ successores quoscũqꝫ promisit et cõuenit prefato nobili Johãni de scõ baudilio presenti stipulãti solẽniter et recipienti: pro se et suis heredibus et successori. in futurum vniuersis se predictos boues bene fideliter et diligenter tenere: regere et saluare. Necnon in fine dicti anni predictam mercedẽ siue summam triũ librarum turoñ. eidem nobili Johãni soluere et satisfacere in pace et sine questione seu lite aut contradictione quacũqꝫ: atqꝫ predictos duos boues ipsi nobili Johanni reddere et restituere sanos et incolumes: alioquin casu quo dicti boues culpa seu negligentia dicti andree perierint dare ⁊ soluere ipsi nobili Johãni ꝓ valore eorũdem boum extimationem siue summã p̃dictam sexdecim librarum turoñ. in fine predicti anni vna cũ expeñ. omnibus damnis: et interesse per dictum nobilem Johannem ad suos fieri contingentibus quomodo in petendo et exigendo premissa vel ob moram et tardationẽ solutionis seu restitutionis eorũdẽ. Pro quibus oibus et singulis supradictis firm⁹ tenẽdis cõplendo. soluendo. ⁊ inuiolabiliter obseruando. p̃numiat⁹ ãdreas philippi obligauit: ypothecauit: et submisit penes dictum nobilem Johannem de sancto baudilio p̃sentem et vt supra stipulante et recipiente personam suã ꝓpriã oia sua bona sua

mobilia ꝛ immobilia: presentia ꝛ futura: viribus compulsionibus carceribus ꝛ arrestis curiarum ꝛc. Et ita vt pmissum est tenere: cõplere: attẽdere: ꝛ ↄtra i ali quo nunq̃ facere dicere seu venire: de iure vel de facto: p se nec p alium: aliqua rõe siue causa: p solemnẽ et validam stipulationẽ: ꝛ sub obligatione pdicta dictus andreas philippi promisit prefato nobili Johãni: vt supra stipulante et recipiente: iurauit ad et super scã dei euãgelia ab eodẽ corporaliter manu sua dextra gratis tacta renũcians inde supradictis oĩbus ꝛ singulis ꝛ specialiter sub dicto iuramẽto iuris ꝛ facti ignorãtie omniq; actiõi: ꝛ exceptiõi. doli mali: metus: ꝛ i factum ↄditiõi idebiti sine causa vel ex iniusta causa fori priuilegio petitiõi libelli ꝛ oblatioi eiusdem decẽ et viginti dierum induciis feriisq; messium et vindemiarũ: et omni alii dilationi temporis qbuscũq; litteris status gre siue respectus ad tempus ipetra. et impetrãdis: et ceteris iuris et facti au xiliis beneficiis et remediis quib⁹ mediũ cõtra predicta venire posset i aliquo se iuuare defendere seu tueri. De quibus omnibus ꝛ singulis supradictis pfatus nobilis Johãnes et ẽt dictus Andreas casu quo indigeret petierunt sibi et cuiq; ipsorum fieri publicum instrumẽtũ p me notariũ publicũ infrascri ptum. Acta fuerũt hec ꝛc. Et nota q qñ qs tradit et ↄcedit suos boues vl' alia animalia sicut equos: mulos: et similia eo modo quo ↄtinetur in pced. forma tunc est vera locatio: quia ibi interuenit certa merces in pecunia. Si aũt tradãtur boues pro pensione certe quantitatis bladi: puta vni⁹ somma tetroselle pro quolibet boue sicut cõmuniter fieri solet tunc nõ erit ꝓprie locato sꝫ ali⁹ ↄtractus Item caueas tibi in hmõi cõtractibus: locationibus animaliũ nec periculum interitus siue casus fortuiti vel diuini incumbat colono siue cõductori: sed semper pertineat dño hmõi aĩalium: alias enim contract⁹ saperet ad vsurariam prauitatem: et esset prohibitus et reprehensione dignus.

¶ Forma instrumenti locationis domus et predii rustici.

In dei noĩe amẽ. Anno ꝛc. Nouerit ꝛc. q thõas d pilo bõa fide ꝛc. Ex ore ꝛc. locauit siue arẽdauit: qr idẽ sũt et titulo vere locatiõis siue arrẽdamẽti tradidit seu qsi tradidit et ↄcessit: et ad tẽpus ifrascriptũ desamparauit Andree philippi presenti stipu. solẽniter et recipieñ. pro se et suis hereð. et successo. in futurum vniuersis: vꝫ quãdã suã domũ sitã i tali loco cõfroñ. sic ꝛc. Itẽ quoddã cãpũ et quãdã vineã dico cãpo ↄtiguã situatos in tali territorio cõfroñ. ꝛc. Ad et p tempus nouẽ annorum i festo beate marie mẽsis augusti ꝓxime futuro incipiẽdorum: et in simili die siue festo dictis nouẽ ãnis reuolutis et cõpletis finiendorum. Et hoc pro mercede annua decem librarum turoñ. soluẽdarum i fine cuiuslibet anni. Et vltra hoc dictus Andreas tenebitur soluere quolibet dictorum annorum onera annua dictorum pdiorum: scilicꝫ cẽsus siue pẽsiones et talia. Promittens dictus thomas pfato Andree vt supra stipu. q domũ campum: et vineam predictos faciet eidẽ Andree et suis p totũ tempus predictum nouem annorum habere: tenere: et quiete ac pacifice possidere: vel quasi. Et q ab omni persona cõtradiceñ. molestañ. inquieteñ. seu impedieñ. dictum Andreã et suos defendet et amparabit in iudicio et extra suis et suorum prefati thome propriis sumptibus et expensis. Pro qbus omnibus et singulis predictis firmus tenendus. cõpleñ. et obseruañ. prenominat⁹ thomas de pilo obligauit: ypothecauit: et submisit penes dictũ andreã philip

pi presentem ⁊ vt supra stipulañ. ⁊ recipieñ. omnia bona sua mobilia ⁊ immobilia: presentia ⁊ futura viribus ⁊ compulsionibus curiarum ⁊c. Pone quas partes conuenerunt. Promittens insuper dictus thomas de pilo antedicto Andree philippi presenti stip. ⁊ recipieñ. vt supra se nihil fecisse aut dixisse in preteritũ ꝙ nihil dictet seu faciet in futurum: propter ꝙ predicta omnia ⁊ singula minorem in aliquo obtineant vel habere debeant perpetui roboris: firmitatem: vel ꝙ cessari: irritari: annullari valeant quomodolibet vel rescindi. Sʒ ita predicta omnia ⁊ singula prout suprascripta sunt rata: grata ⁊ firma semp habere eaq; tenere: attendere. ⁊ obseruare: cõtraq; in aliquo nũquã facere dicere seu venire de iure vel de facto per se nec per aliam personaʒ interpositã seu interponendam alicuius: vel aliquorũʒ: arte ingenio seu cautela p solẽnem ⁊ validam stipulatiõem: ⁊ sub obligatiõe predicta dictus thomas de pilo promisit dicto Andree philippi: presenti: ⁊ vt supra stipulanti ⁊ recipiẽti. Et iurauit ad ⁊ super sancta dei euangelia ab eodẽ corporaliter manu sua dextra gratis tacta. Sub quo quidem iuramento ⁊ super predictis omnibus ⁊ singulis renunciauit sepe dictus thomas de pilo gratis ⁊ scienter iuris ⁊ facti ignorantie omniq; actioni: exceptioni: ⁊ deceptioni: doli mali: fraudis: vis: metus erroris ⁊ in factum conditioni indebiti sine causa vel ex iniusta cã fori priuilegio: petitioni: libelli: ⁊ oblationi eiusdem decem ⁊ viginti dierum indicijs ⁊ ferijsq; messium ⁊ vindemiarum: ⁊ omni alij dilatiõis tpis. Et generaliter omni alij iuri canonico ⁊ ciuili nouo ⁊ veteri scripto diuino ⁊ humano promulgato ⁊ promulgando quo vel quibus mediante cõtra predicta: aut ex eis aliqua venire posset vel in aliquo se iuuare defendere seu tueri. Et dictus andreas philippi locationem siue arrendamẽtum hmõi recipiens ⁊ acceptans bona fide: ⁊ sine dolo per se ⁊ suos heredes: ⁊ in futuꝝ successores q̃cũq; ꝓmisit: ⁊ ꝯuẽit supradicto thome de pilo presenti stipulanti solẽniter ⁊ recipiẽti pro se ⁊ suis heređ. ⁊ suc. in futuꝝ vniuersis se dicto thome soluere ⁊ satisfacere in pace et sine q̃stione seu lite aut contradictione quacunq; dictam animam mercedem siue summam decem librarum turoñ. in fine cuiuslibet anni prout superius est expressum necnon dictum campum ⁊ dictã vineam bene ⁊ indebite cultiuare ⁊ manutenere: ac sulcos siue valata ⁊ ripas eorũdem curare mundare ⁊ extirpare: atq; quolibet anno dictam vineã putare: fodere mage ricare ⁊ pro paginés qñ ⁊ vbi expedierit facit seu ꝑ pagiaf: necnõ domũ p̃dictã de stillicidijs siue gutta riolis pseuerare: ⁊ alias reparatiões necessarias si emergãt de summa siue mercede p̃dicta debite ⁊ rõnabiliter facere vna cuʒ oĩbus dãnis interesse ⁊ expeñ. p dictũ thomã de pilo aut suos fieri cõtingẽti. impetẽdo ⁊ exigẽdo dictam annuã mercedem siue summã vel ob morã ⁊ retradationẽ solutionẽ eiusdẽ: aut alias culpa mora seu negligentia dicti Andree vel suoꝝ inde pro p̃dictis oĩbꝰ ⁊ singulis firmius tenendũ cõplẽdis soluẽdis ⁊ inuiolabiliter obseruandus: dictus Andreas philippi obligauit: ypothecauit: ⁊ submisit penes dictum thomam de pilo pñti: ⁊ vt supra stipulañ. ⁊ recipienti oĩa bona sua mobilia imobilia: pñtia ⁊ futura: viribus ⁊ ꝯpulsiõibus curiarum supradictarum ⁊ cuiuslibet earũdẽ: ⁊ alterius cuiuslibet curie ecclesiastice ⁊ secularis pro executione p̃missorum p̃eligende: ⁊ ita vt premissum est tenere: vt in precedẽti forma vsq; ad de quibus omnibus ⁊ singulis supradictis qlibet pars petijt sibi fieri publicum instrumẽtum seu publica instrumẽta vnum vel plu-

ra per me notarium publicum infrascriptum. Acta fuerunt hec &c. Et nota q̄ illa clausula in p̄ceden. forma posita. vz q̄ cōductor teneat̄ solueř onera ānua &c. nō est de essentia dicti ꝯtractus: sꝫ illa et plures similes apponuntur tam i dicto contractu quam in alijs ex pacto seu conuentione partium.

¶ Forma instrumenti arrendamenti priozatus vel beneficij ecclesiastici.

IN dei nomine amē. Anno incarnationis eiusdē millesimo quadringētessimo sexagessimo octauo et die vicesima prima mēsis octobris. Serenissimo principe domino Ludouico dei gratia rege francorū regnante. Nouerint vniuersi et singuli venerabilis vir dominus priuat⁹ brunelli presbyter secularis prior siue rector ecclesie sancti iuliani de vallegera vticeñ. diocesis. Tenore huius veri et publici instrumēti mandato suo confecti firmiter et perpetuo valiturl: ac in presentia mei notarij publici et testiū ifra scriptorum arrendauit siue ad annuā firmam tradidit et cōcessit domino petro calmelli presbytero ibidē presenti stipulanti solēniter et recipiēti pro se et suis hered. et successo. in futurum vniuersis: videlicet omnes et singulos fructus redditus ꝓuentus obuentiones: oblationes: decimas: primitias: census viatica annua & alia emolumenta quecunq; ad dictum priozatum siue ecclesiam sancti Juliani ꝑtinētes & ꝑtinētia & hoc ad & p tempus trium annorum & trium execitarum siue gausitarum integrarum in festo sancti Luce ꝓxime lapso incepto: & in simili die siue festo dictis tribus annis reuolutis & cōpletis finiēdo ꝓ p̄cio ānuo & noīe p̄cij siue pēsionis ānue cētum libraꝝ turoñ. eidem domino priori p dictum dñm petrum renderium soluendum per terminos & solutionis sequeñ. scilicet in die carnis priuij proxime futura vigintiquinq; libras turoñ. & prima die mensis maij alias vigintiquinq; libras turoñ. & in festo beate marie magdalene alias vigintiquinq; libras turoñ. & reliquas vigintiquinq; libras turoñ. in fine anni. & ita in alijs duobus annis sequeñ. Fuitq; actum & cōuentum inter dictū dñm priuatū brunelli priorē p̄dictum ex vna parte: & dictū dñz petrū calmelli rēderiū ex parte altera. De pacto expr̄sso solēni stipu. validato q̄ dictus petrus renderius teneat̄ & debeat pñti arrēdamento: & triū annoꝝ tpe durāte deseruire p se & nō p aliū dicte eccl'ie sc̄ti Juliani in diuinis & sacramētoꝝ administratione bñ ꝯtinue & debite: put & quēadmodū hacten⁹ fuit & ē in eadē eccl'ia cōsuetū. Itē plus fuit actū ꝓut supra inter dictas ptes: q̄ dict⁹ dñs petr⁹ vltra p̄ciū ānuū p̄dictuꝫ teneat̄ & debeat dicto arrēdamēto durāte solueř & supportař oīa onera dcē eccl'ie siue priozat⁹ licita & ꝯsueta ac oīa alia d̄ iure i dcā eccl'ia siue priozatu ꝯtigētia. ponāt̄ alia pacta si ꝑut ptes ꝯuenerit. si vo dicti fruct⁹ ꝓuēt⁹ &c. dicti priozatus siue eccl'ie sc̄ti Juliani de valle gera āni & ānua pl⁹ valēt aut pl⁹ valeř poterūt pñti arredamēto durāte p̄cio ānno supradicto cētū libraꝝ turoñ. totuꝫ illud plus valens q̄cūq; sit vel fuerit p̄fat⁹ dñs priuatus brunelli siue rector p̄dict⁹ dedit seu donauit ātedicto diuino petro calmelli rēderio pñti & vt supra stipulañ. & recipieñ. donatiōe pura: mer simplici: rata: simplici: rata: maneñ. & irreuocabili inter viuos: etiā si illud plus valēs dimidiā excederet iusti p̄cij siue vltra. Cōcedēs dictus dñs prior eidē dño petro calmelli rēderio pñti stipu. & recipiēti vt supra licentiam auctoritatem & speciale mandatum per se aut alium loco sui q̄ncunq; voluerit possessionem: vel quasi dictoꝝ fructuū: ꝓuētuum: censuum

obuētiōuз:oblationū:ðciaꝝ:primiuaꝝ:vsaticoꝝ:⁊ alioꝝ emolumētorum
prioratus siue ecclīe sancti iuliani accipiendi corporalē:illāqз tenendi:⁊
missa pcipiendi per totū tp̄s triū ānoꝝ p̄dictorū:licentia p̄fati dñi p̄oris
alteri⁹ cuiuscūqз psone seu curie minime petita requisita ⁊ obtenta:⁊ quo-
qз dictus dñs petr⁹ dictā possessionem vel quasi adeptus fuerit.ɔstituit se ite
rū dict⁹ dñs prior dictos fruct⁹ prouētus ⁊c.noīe dicti dñi petri renderij te
nere ⁊ possidere seu quasi.Et nihilominus eundē dñm petrū renderiū p tac-
tū manuū sursuз de premissis inuestiuit Promittens antedictus dñs priuatus
bruell' prior p̄dict⁹ dicto dño petro calmelli rēderio pn̄t.⁊ vt supra stipu.⁊ re-
cipienti qꝫ dictos fructus ꝓuētus ⁊c.dicte ecclesie siue prioratus sancti iulia
ni de valegera faciet eidem dño petro p totū tp̄s supradictū triū annoꝝ ⁊ tri
uз quasitarū:integratū habere tenere pcipere ⁊ pacifice possidere.Et qꝫ ab om
ni psona ɔtradicēte impediente seu per turbāte ipsuз dominū petrū:defendet
⁊ amparabit:defendereqз ⁊ amparare promisit in iudicio ⁊ extra iudiciuз sui
p̄fati dñi prioris ꝓprijs sumptib⁹ ⁊ expēsis.pro qb⁹ oīb⁹ sic tenēdis ⁊ cōplen
dis ⁊ obseruandis dictus dñs priuatus brunelli prior predict⁹ obligauit:ypo
thecauit:⁊ submisit penes dictū dominū petrū calmelli rēdariū presentē:⁊ vt
supra stipulantē ⁊ recipiētē omnia bona sua.⁊ dicti sui prioratus fructus pro
uentus ⁊ obuentiones viribus ⁊ cōpulsionibus curiarū reuerendi in xp̄o pa-
tris domini vticeñ.ep̄i cāere apostolice i auiniōe resideñ.⁊ dñi auditoris eius
dē ac ipsi⁹ dñi auditoris viceaud.locū tenētis ⁊ cōmissarij:⁊ oīm aliaꝝ curia
rum tam ecclesiasticaruз quam secularium ad quam seu quas dictus dñs pe
tr⁹ ɔtra dictū dñз priorē pro p̄misis recursum habere voluerit ponantur alie
curie ⁊ alij modi obligādi si partes voluerit Promittēs insuper prefatus do-
minus priuat⁹ brunelli prior predict⁹ se nihil fecisse ⁊c.vt i alijs formis istru
mentorū vsqз ad verbū defendere seu tueri inclusiue Et dictus dominus pe
trus calmelli predictū attendamentū accetans bona fide:⁊ sine dolo per se ⁊
suos heredes:⁊ in futuꝝ successo.quoscunqз promisit ⁊ conuenit prefato dño
priuato brunelli priori predicto presenti stipu.solēniter:⁊ recipienti pro se su-
is heredibus ⁊ successoribus in futuꝝ vniuersis se dicto domino priori solue
re:⁊ satisfacere,in pace:⁊ sine questione seu lite:aut cōtradictione quacunqз su
pradictum precium annum siue pensionem centum librarum turoñ.per termi
nos ⁊ solutiones predictos:vna cum expēsis omnib⁹ damnis ⁊ interesse p di
ctum dominum priorē fiere contigeñ.quouismodo in petendo ⁊ exigendo di-
ctum martinum precium siue pensionē vel ob memoriaз ⁊ retardationeз solu
tionē eiusdē:necnon predicte ecclesie scti iuliani in diuinis ⁊ sacramētis admi
nistratione bñ ⁊ dedite deseruire ⁊ certa pacta ⁊ cōuēta p̄dicta quaten⁹ ipsuз
tangunt:tenere complere:⁊ obseruare.Inde obligauit:ypothecauit ⁊ submi-
sit pro omnibus ⁊ singulis p̄dictis dict⁹ dñs peteus calmelli rendari⁹ supra
dictus penes dictū dñm priuatum brunelli priorē p̄dictum pn̄tem:⁊ vt supra
stipulan.⁊ recipieñ.oīa bōa sua mobilia ⁊ immobilia pn̄tia ⁊ futura viribus ⁊
compulsionibus curiaꝝ supradictaruз ⁊ cuiuslibet earūdeз ad quā seu quas
p̄fatus dominus prior ɔtra dictū dominū petrū pro p̄missis voluerit habere re
cursuз.Et ita vt p̄missum ē tenere ɔplere ⁊c.vt in alijs instrumentis vsqз ad
de quibus oībus ⁊ singulis supradictis quelibet pars petijt sibi fieri publicuз
instrumentū seu publica instrumenta vnum vel plura p me notariū publicum

infrascriptum. Acta fuerunt hec rc.

¶ Sequitur de contractu emphiteotico.

Post ɔtractus emptiōis: vēditiōis. vidēdū ē de ēphi teotico ɔctu: q neqȝ ad ēptionē r vēditionē: neqȝ ad locationē r ɔductio nē se inclinat vt: mediū tn̄ tenēs i vtraqȝ. videam⁹ ergo p̄io qd sit ēphiteosis deinde in qbus reb⁹ ɔsistat: r demū qualiter ɔtrahit. Emphiteosis aūt grece latine dicitur melioratio ab initio eni sterilia p̄dia tantū hui⁹ ɔtractus spē cō cedebant: vt is qui accipiet rē in meliorē statū deduceret r fertilē redderet. po stea vo ad id deuentū ē vt ēt fertilia r fructuosissima valeāt emphiteoticari. i. in emphm̄. tradi r cōcedi. Et df iste ɔtractus emphiteosis vel emphiteoticus idest meliorationis: r ɔsistit in rebus soli tantum hoc ē in p̄dijs taȝ vrbanis ꝙ rusticis. Celebrat aūt siue contrahit iste ɔtractus scriptura interueniē. Cum pactis in eo insertis: in quo ēt īteruenit dȝ ɔsensus vtrīusqȝ. i. dūi r ēphiteote: ita vt dn̄s aliqd p̄o re que in emphiteosim dat ab emphiteota accipiat ꝓut i ter eos ɔuētū fuerit vel pecuniam vel ēt aliā rē. deinde singulis annis domi no aliqd in spē soluat: puta duos dēarios: vel vnā quartā bladi vel aliud sile. Differt aūt hic ɔtract⁹ a vēditiōe r locatiōe in hoc: q2 in rebus soli tantū ce lebratur venditio autē r locatio i oīb⁹ fere rebus. Itē in hoc cōtractu nō exi tur pecunia: in illis vero exigitur pecunia: in illis vero exigitur. Itē p hūc cō tractū nō fit aliēatio: q2 dn̄s nō amittit nec trāsfert dn̄ium directū: p vēditiō nē vero amittitur. Itē per locationem cōductor nō hȝ regulariter ius i re: q2 nō potest rem vendere: emphiteota vero potest. Appellatur aūt hic ɔtractus ꝯm terraꝝ consuetudines diuersis nominib⁹. Dicitur eniȝ emphitheosis siue p̄cariū libell⁹ cēsus fictū r i his ptibus occitāis cōiter nūcupat accapitū. Itē ē notādū ꝙ d̄ natura hui⁹ ɔtractus emphitehotici sunt ista q̄ sequūtur. P̄rio ꝙ dn̄s q dat rē in emphitheosiȝ retinet sibi dn̄iū directū tūc enim diuidit r se parat directū dominiū ab vtili que ambo erant in dn̄o r trāsit vtile dominiū in emphiteota: r directum manet vt dictum est penes dn̄m. quādo aūt res ca dit in cōmissum vel alias redit ad dn̄ȝ: tunc vtile dominium iterum consolida tur cum directo. Secundo est de natura huius cōtractus ꝙ in emphiteotaȝ dominium vtile transferatur: vt supra tactum est. Tertio est de natura istius cōtractus ꝙ dominus dans rem in emphm̄. habeat possessionem ciuileȝ quod pȝ quia emphiteota non potest rē empoitheoticam p̄scribere. vnde si nō potest p̄scribere. ergo non habet possessionē ciuilē: cum possessio ciuilis ē causa legiti ma vsucapionē vel p̄scriptionē inducens. Quarto est de natura istius contra ctus vt emphiteota habeat possessionē naturalē. Et lȝ possideat rē emphitheo ticam naturaliter tantum: ius tamen emphitheoticum possidet naturaliter r ciuiliter vt patet: quia ipsum potest prescribere. Quinto est natura huius con tractus emphiteotici ꝙ consistat in rebus soli tantum siue imobilib⁹ vt dictū ē supra. Sexto ē de natura huius cōtractus vt fiat i scriptis potissime quo ad pacta in ipso ɔtractu apposita ꝗuis qdeȝ videant tenere vt sine scriptura fie ri possit. Septimo ꝙ detur aliquid p̄o introitu qd̄ patet: q2 iste contract⁹ ma ximam similitudinē habet cū emptiōe r locatione. Octauo ꝙ pēsio ānua pos sit cōsistere in pecunia vel spē. Nono ꝙ propter sterilitatē nō fiat remissio pē sionis. Decimo ē de natura istius contractus quod res datur in emphiteote

sini ꝑ competentē pensione ₰m valorē rei alias si valor rei multum excederet pēsionem nō diceretur ꝯtractus emphiteoticus. Undecimo ē de essentia hui⁹ ꝯtract⁹ ꝙ si emphiteota nō solnit tēpore suo termino statuto res cadit ipso iu re incōmissum. Duodecimo ꝙ emphiteota sine volūtate dn̄i nō possit rē alienare nec vēdēdo nec permutādo. Tridecimo ⁊ emphiteota loco sui aliuȝ sine dn̄i volūtate substituere nō possit Quartodecio ꝙ emphiteota fisci sine domini volūtate possit rē dare. Quintodecimo ꝙ emphiteota rē emphiteoticā sine domini voluntate possit impignorare. Sextodecimo ⁊ q̄cū℞ etiam filia possit succedere in re illa Decimoseptimo ꝙ res emphiteoticaria non possit diuidi per regiones siue partes. Decimooctano ꝙ pensio sine interpellatōe solnatur dies enim statuta interpellit ꝓ hoie. Decimono ꝙ emphiteota nō possit rem emphiteoticariā dimittere sine domini volūtate. Uicesimo ꝙ lȝ fiat i scriptis possit tamen per quoscū℞ testes probari si nō fuerit ꝓhibiti. Uicesimoprimo ꝙ fiat perpetuo. Uicesimosecundo ꝙ dominus sit iudex in questione mota sup re emphiteotica, hoc tn̄ valde durum videtur ⁊ a multis iurisbus reprobatuȝ.

¶ Sequitur contractus accapiti.

Quomodo aūt ⁊ qualiter res detur in emphiteoticū.

Circa hoc sciendū est ꝙ aut res illa que datur in emphiteoticuȝ: nunꝗ̄ ꝓ antea fuerat emphiteotica. Sed eam dn̄s directus tenebat ad manum suaȝ ⁊ in sua patrimonio. ⁊ tunc potest eam q̄ncū℞ voluerit cōcedere emphitheoticum sub certo anno canone siue censu. veruȝ est si dominus directus sit laycus siue priuatus quia si erat ecclesiastic⁹ vt sunt epi abbates priores siue rectores ecclesiarum ⁊ similes non possunt tales res de patrimonio siue dn̄icatiua sua ecclesiarū dependen. que alias nūquā fuerunt in emphīm dare cōtēdere ad nouū accapitū siue in emphīm. nisi facta primitus debita informatiōe in hoc si sue ecclesie expediat ⁊ sit vtile. Et vltra hoc habito ꝯsensu seu ꝯfirmatione supioris vel capituli ꝓut ptinuerit. Si vero res hmōi que dat i emphīm. fuit alias emphiteotica. Sed ad manū directi dn̄i puenit vel ex causa cessiōis ⁊ remissionis aut alio quocū℞ titulo vel ex causa prelatiōis ⁊ retētionis cuȝ res ipsa venderetur ⁊ eam dn̄s directus ꝓ eodem precio ꝯparuit ⁊ retinuit. Uel ex cā cōmissi pro censu nō soluto aut alias iur suo, tūc potest domin⁹ directus eam rē in emphīm. cui voluerit sub antiquo cēsu aut maiori vel minori prout cum emphi. conuenerit. Excepto ꝙ si res illa teneatur ab ecclesia nō ꝑt cēsus antiquitus diminui nisi seruata solēnitate qua supra. Caueāt aūt dn̄i directi siue priuati siue eccl'iastici ne aliq̄ res emphiteoticas ad nouū accapituȝ dare presumant donec prius ad manum suā iuste ⁊ legitime puenerint ita ꝙ vtile dominiū fuerit cū directo ꝯsolidatū: nec sibiipsi⁹ dicāt seu decernāt ꝓut frequēter faciūt multi nobiles nostri tēporis q̄ ꝑdia emphiteotica suoꝝ subditoꝝ anteꝗ̄ vacēt ⁊ nulla declaratiōe facta sup cōmisso de facto ad manū suā recipiunt: ⁊ deinde accepta pecunia ad accapitū tradūt. lȝ sicut hered. defunctoꝝ ēphiteotaꝝ pupilli forte vel aliū ꝓpter guerras vel mortalitates absentes q̄ vocari ⁊ expectari dn̄t: ꝗ̄uis enī dn̄s direct⁹ possit de iure rigore emphiteotā si triēnio cessauerit i solutōe cāonis siue cēsus vel si biēnio i eccl'ia vel si alit̄ ꝟsat⁹ fuerit ꝗ̄ dispositū sit i iur ꝓpria auctoritate expellere. attn̄ d̄ iuris eqtate cause cognitio dȝ ꝑcedere ⁊ vocari ad hoc dn̄t illi quoꝝ īterest q̄ talit̄ forsā se excusabūt ꝙ nō fiet declaratio cōmissi nec priuabūtur ꝑpetuo reb⁹ suis:

nec credo ꝙ tales pupilli vel absen. tamē vocati possint sic de facto priuari iu
re suo. Sʒ pōt diū directi interim res emphiteoticas facere manutenere via
ari endamenti aut alias vt nō deteriorent̄ ⁊ vt cēsus annui eis inde soluat̄: ⁊
non sic de facto vsurpare ⁊ occupare.

¶ Forma instrumēti datiōis ad nouū accapitum sub antiquo censu.

IN dei nomine amē. Anno ⁊c. Nouerint ⁊c. ꝙ nobilis Johānes de sancto baudilio bona fide ⁊ sine dolo pro se ⁊ suos heredes in futurū successores quoscūqꝫ. Tenore huius[ver]i ⁊ publici istrumēti manda to suo ꝯfecti firmiter ꝑpetuo valituri: ac in p̄ntia mei notarij publici ⁊ testiū infrascriptorū ꝓ sua vt asseruit euidenti vtilitate dedit tradidit ⁊ cōcessit ad nouū accapitū siue in emphiteosim perpetuā ⁊ sub ei⁹ directo dn̄io laudimio cōsilio iure fraudis cōmissiōis platione ⁊ auātagio ⁊ cēsu ānuo infrascripto martino de pōte p̄nti stipulāti solemniter ⁊ recipiēti ꝓ se ⁊ suis h̄rdib⁹ ⁊ suc cessorib⁹ in futurum vniuersis ad oēs suas dicti suorūqꝫ herēd. ⁊ success. volū tates in vita ⁊ in morte plenarie ⁊ perpetuo faciendas. Excepto ꝙ non possit vēdi seu aliēari clericis militib⁹ domibus religiosis aut alijs personis de iure prohibitis: vʒ. quādā peciē terre in qua est nemus que olim iordani cābe fortis quōdā ⁊ nunc vacantē ⁊ possessore carentem sitaʒ in tali loco siue territorio confron. sic ⁊ sic. cū. oīb⁹ suis iurib⁹ introitib⁹ exitib⁹ ⁊ ptinen. vniuersis. sal uo tū ⁊ retēto p̄fato nobili Johanni de scō baudilio ⁊ suis in ⁊ sup dcā pecia terre supra ꝯfron. ⁊ i accapitū data suo sp directo dn̄o laudimio cōsilio iure fraudis ꝯmissiōis platione ⁊ auātagio ⁊ cēsu annuo in quolibet festo beati mi chaelis soluēdo vnius quarte ordei ⁊ quindecim denarioꝝ turon. ⁊ cōfessus fuit dictus nobilis Johannes se habuisse ⁊ recepisse ab eodeʒ martino ꝓ hu iusmodi accapito vnum par pulloꝝ. Exceptioni cuius accapiti nō habiti ⁊ nō recepti speiqꝫ future habitionis ⁊ receptionis eiusdē ex cā p̄dicta gratis ⁊ ex certa sua scientia dict⁹ nobilis Johānes de scō baudilio renūciauit. De quo qdē accapito ꝯtent⁹ existēs ⁊ ꝓ bene soluto peccato ⁊ satisfacto se reputās dī ctū martinū de pōte p̄ntem ⁊ supra stipulan. ⁊ recipien. ⁊ suos ac bona sua ⁊ suoꝝ qtauit liberauit penitus p imperpetuū ⁊ absoluit cū pacto valido ⁊ so lēni de vlteri⁹ aliqd plus ab eodē martino neqꝫ a suis occasione dicti accapiti nō petēdo. Si vero dicta t̄re pecia. ō. ꝯfrō. ⁊ in accapitū data pl⁹ valet d̄ p̄nti aut i futurū qn̄qꝫ pl⁹ valere poterit cēsu ⁊ accapito p̄dictis: aut si maiori cēsu digna foret totū illō pl⁹ valēs qdcūqꝫ sit aut eē poterit i futuꝝ p̄fat⁹ nobilis Johānes de scō ba. dedit dōauit dcō martio d̄ pōte p̄nti stipulāti ⁊ recipiē. vt ō. dōatiōe pura mera simplici rata manē. ⁊ ireuocabili inē viuos ēt si illō plus valēs dimidiā excederet iusti pcij fine vltra Cōcedēs dict⁹ nobilis Johānes d̄ scō baudilio dcō martio d̄ pōte p̄nti ⁊ vt supra stip. ⁊ recipien. licētiā aucto ritatē et speciale mādatū p se aut aliū loco sui quandocūqꝫ voluerit possessio nē seu q̄si dicte pecie terre p̄confron. ⁊ in accapitū date accipiēdi corpalē licē tiam eiusdem nobilis Johānis de sancto baudilio aut cuiuscūqꝫ alterius pso ne seu curie minime petita requisita seu obtēta. Et quousqꝫ eandē possessiōem idē martin⁹ adeptus fuerit constituit se interi dictus nobilis Johānes dictaʒ terre peciam nomine eiusdē martini tenere ⁊ possidere seu quasi. Et nihilomi nus in signum huiusmodi datiōis in accapitum p̄fatus nobilis Johānes de sancto baudilio dictum martinū de pōte p̄sentē stipu. ⁊ recipientē vt supra in

possessionē dictē terre pcecie per tactū manuū suarū: ⁊ dicti martini posuit
⁊ innestiuit de eadem. Promittens dictus nobilis Johannes de sancto bau-
dilio dicto martino: de ponte vt supra stip. ⁊ recipien. q̃ dictā terre peciā su-
pra confron. ⁊ in accapitū datam cum iuribus ⁊ pertinē. eiusdē faciet eidem
martino ⁊ suis habere tenere ⁊ quiete ac pacifice ꝑpetuo possidere. Et q̃ om-
ni persona contradicente molestante inquietāte seu ꝑturbāte aut ius aliquod
in eadē terre pecia se habere ꝑtendē. dictum martinum ⁊ suos defendet ⁊ am
parabit defendereq; ⁊ amparare promisit in iudicio ⁊ extra iudicium suis ⁊
suorum dicti nobilis Johannis de sancto baudilio proprijs sumptibus ⁊ ex-
pē. Et pro omni euictione totali ⁊ particulari: ac pro obseruantia oīm ⁊ singu
lorum premissorum ⁊ inferius expressandorum ac expen. inde fieri contingē.
prenominatus nobilis Johannes de sancto baudilio obligauit ypotecauit ⁊
submisit penes dictum de ponte presentē stipu. ⁊ recipien. vt supra omnia bo
na sua mobilia ⁊ immobilia presentia ⁊ futura viribus ⁊ compulsionibus cu-
iuslibet curie ecclesiastice ⁊ secularis pro execution ꝑmissorū precligēde. Pro
mittens insuper dictus nobilis Johannes de sancto baudilio se nihil fecisse
aut dixisse in preteritum ⁊ q̃ nihil dicet seu faciet in futurū ꝓpter quod predi-
cta omnia ⁊ singula minorē in aliquo obtineant vel habere debeāt perpetui
roboris firmitatem: vel q̃ cassari irritari annullari valeant quomodolibet vel
rescindi. Sed ita predicta oīa ⁊ singula prout supra scripta sunt rata grata ⁊
firma sp̄ habere eaq; tenere attēdere ⁊ obseruare. Cōtraq; i aliquo nunq̃ face
re dicere seu venire de iure vel de facto p se nec p aliq̃ aliā ꝑsonā interpositā
seu iterponēdā alicui⁹ vl' aliquoꝝ arte igēio seu cautela p solēnē ⁊ validā stip.
⁊ sub obli. ꝑdicta dictus nobilis Johānes de sancto baudilio premisit dicto
martio de ponte p̄nti: ⁊ vt supra stip. ⁊ recipiē. Et iurauit ⁊ super sancta dei
euangelia ab eodem corporaliter mān sua dextra gratis tacta renuncians in
de sup ꝑdictis omnibus ⁊ singulis specialiter sub dicto iuramento gratis ⁊
scienter iuris ⁊ facti ignorantie omniq; actioni ⁊ exceptioni doli mali metus
⁊ in factū ꝯditioni indebiti sine causa vel ex iniusta cā fori priuilegio petitiōi
⁊ oblationi libelli fortisq; ⁊ inducijs qbuscunq;. Et ceteris iuris ⁊ facti auxi-
lijs beneficijs ⁊ remedijs quib⁹ mediā. cōtra ꝑdicta vēire posset aut in aliquo
se iuuare defendere seu tueri De qbus oībus ⁊ singulis supradictis dict⁹ mar
tinus de ponte petijt sibi fieri publicū instrumētū seu publica īstrumēta vnu
vel plura p me notari. publicum īfrascriptum. Acta fuerunt hec ⁊c.

¶ Forma īstrumēti accapiti cum diminutione antiqui cēsus.

IN dei nomine amē. anno ⁊c. Nouerint ⁊c. q̃ nobilis
Johānes de sancto baudilio sciēs et attēdēs vt dixit quandā peciā ter
re in qua sunt pratū vinea et ortus sitā in tali loco et in tali loco et i tali terri
torio ꝯfrō. ⁊c. que tenetur in emphi. ab eodē nobili. Johanne sub certo censu
annuo duorū sextarioꝝ frumēti et quinq; solidorū turō. ad manū ipsius nobi
lis Johānis legitimo titulo puēisse et neminē iuēire qui dictā terrā sub dicto
cēsu accipere velit: cū sit excessiuus ⁊ iportabilis attenta dicte terre sterilitate
et īfertilitate. Igit cōsiderās et attēdēs sibi vtilius fore predictam peciā terr
alicui ad nouum accapitum dare et dictum cēsum diminuere quā ipsā terrā
ad manum suam tenere et predictum cēsum ex toto ꝑdere: bōa fide et sine do

loze per se ꝛ suos bereð.ꝛ i futurū successo.quoscūqꝫ.Tenoze hui⁹ veri ꝛ publici instrumenti mādato suo confecti firmiter perpetuo valituri ac in presentia mei notarij publici ꝛ testiū ifrascriptoꝝ ꝛ pro sua vt asseruit euidenter vtilitate dedit tradidit:ꝛ ꝯcessit ad nouū accapitū siue i empbiteosim perpetuaꝫ ꝛ sub eius directo dominio laudimio ꝛc.ꝛ censu annua infrascripto martino de ponte presenti stipulanti ꝛc.ad omnes suas ꝛc.videlicet terram predictaꝫ super confrō.ꝛ designantē cum omnibus suis iuribus ꝛc.Saluo tamen ꝛ retento prefato nobili Johanni ꝛ suis in ꝛ sup dicta terre petia superius ꝯfrō.ꝛ in accapitum data suo semp directo dominio laudimio ꝛc.ꝛ cēsu ānno i quolibet festo beati michaelis soluando atqꝫ portando p dictū martinum ꝛ suos successores apud talē locū ꝛ ad domū babitationis dicti nobilis Johanne ꝛ suoꝝ succes.vnius sextarij frumenti ꝛ duodecim denarioꝝ turoñ.licet antiquitus dicta terra ad maiorē censum superius expressatuꝫ vt pmittitur tenere turꝫquē maiorē censum predictū duoꝝ sextarioꝝ frumēti ꝛ qnqꝫ solidoꝝ turoñ.prefatus nobilis Jobānes ex causis predictis diminuit ꝛ reduxit ad dictū censuꝫ annuū vni⁹ sextarij frumēti ꝛ duodecim denarioꝝ turoñ.ꝛ ꝯfessus fuit dictus nobilis Jobannes se babuisse ꝛ recepisse a dicto martino de pōte pro buiusmodi accapito duas gallinas exceptioni ꝛc.vt in ꝑcendi forma vsqꝫ ad finem.Acta fuerunt bec ꝛc.

¶ De laudimio.

QUando quis vendit rem immobilem si res illa teneatur i empbiā.vel ab ecclesia vel a priuato:emptor antequam intret seu appzebendat possessionē naturalem siue corporalem eiusdem rei dꝫ vēire ad dominiū directū ꝛ eidē intimare acquisitionē p eum factam ꝛ precium designare:ac ipsum requirere:vt cū inuestiat ꝛ vēditionē sibi laudet offerēdo sibi laudimiū pp boc debitū.ꝛ idē si res fuerit pmutata.ꝛ similiter si data fuerit estimata pro dote filie vel pro alio quocūqꝫ debito.dñs aūt direct⁹ qꝛ iur auātagij ꝛ prelatiōis electionē bꝫ vel laudare vel rē pro eodē precio retinere poterit sibi terminū iuris captare ad deliberādū:an laudet vel retineat:q terminus ē duoꝝ mensiū:ꝛ si tūc laudet ipse dꝫ babere ab emptore quinquagesimā precij vel estimationis rei que bodie secundū diuersas locoꝝ ꝯsuetudines diuersimode regitur.nam a quibusdaꝫ locis soluitur decima pars in alijs sexta pars:in alijs vero quarta:ꝛ in alijs plus vel minus.Si aūt ifra dictos duos menses dñs directus rē venditaꝫ nō retinuerit nec laudauerit vlterius nō poterit retinere.ꝛ tunc fiet secūda attestatio siue requisitio p emptorē:ꝛ domin⁹ babebit alios duos menses ad laudandū ꝛ suscipiendū in possessionē nouum empbiteotā siue emptorē:qꝫ si infra illos duos secundos mēses nō laudauerit vēditor pōt licite sine ꝯsensu domini ꝛ absqꝫ metu alicuius pene cōmi.rē vendere ꝛ tradere emptori:ꝛ emptor appzebendere possessionē corporalem ꝛ tūc dominus nullū laudimium babebit:verūtamē si emptor nō sit ꝑsona ydonea ad soluendum canonē siue cēsum vel alias sit de iure ꝓbibita vt sunt milites religiosi ꝛ similes dñs non tenebitur illū recipere seu inuestire.¶ Itē notandū est a qꝫ tpe ꝯtractus vēditionis vsqꝫ ad primā attestationē seu reqꝫitioneꝫ nō est tps taxatū in iure:sed quādocūqꝫ fieri pōt antequā emptor intret possessionē rei vēdite.Cōtractus enim nudus ex traditiōe nō ē ꝓbibitus.Itē est

notandū ꝙ licet emptio ⁊ venditio descēdat ex eodem ꝯtractu: attamen venditio nō emptio laudari debet eo ꝙ in alienatōe ⁊ dominij translatione dūtaxat habet locū inuestitura ⁊ laudimiū. emptio autē non est alienatio sȝ potius acquisitio: ⁊ ideo nota instrumento laudimij debet scribere talem venditionē talis rei laudauit tali emptori ⁊c. Sed quid si vēditor non certiorauit emptorem de domino a quo res vend. tenebatur: ⁊ ita emptor nullo domino requisito de facto natus est possessionem rei vendite aut ipso facto res cadat in cōmissum? Ad h pōt dici ꝙ vel venditor sciuit dn̄m vel ignorauit. si sciuit vt qa ab eo res ī accapitū receperat: recognouerat ipsaȝ rem vel censum annuū plures sibi soluerat. Et tunc sine dubio res cadit in cōmissum facto ⁊ in p̄iuditiū venditoris qui tenebitur emptori reddere precium ⁊ stare de oī suo interesse. si vero vēditor ignorauit dn̄m a quo res vēdita tenebatur forte: quia illam rem inuenit ī patrimonio vel hereditate suoꝝ parentum vel antecessorum: ⁊ nūꝙ̄ eam recognouit alicui dn̄o nec censum ꝓ illa soluit: nec inuenit aliꝗ̄ istrumēta siue documēta p̱ que apparebat dictaȝ rē ab aliquo dn̄o teneri: sed eā vēdidit saluo domino a quo in futurum reperietur teneri suo domino directo ⁊ census consueto: tūc nō crederē ꝙ caderet in commissum: cum tā venditor ꝙ̄ emptor iustā causam ignorandi haberet. Sed ꝙ̄ primum emptor fuerit debite informatus debebit recipere inuestiturā a vero dn̄o ⁊ eideȝ debitum laudimiū soluere. Itē est notandum ꝙ alique sunt alienatiōes ex quib⁹ laudimium debetur: ⁊ alique ex quibus non debet: ille ex quib⁹ debetur laudimiū sunt venditio ꝑmutatio in solutū datio pro dote vel alia summa quando res datur extimata. Item diuisio inter fratres vel alios extraneos alienationes aūt ex quibus nō debetur laudimiuȝ sunt hec: scȝ donatio inter viuos lȝ ī aliqb⁹ locis soluat̄ de ꝯsuetudine dimidiū laudimī. Itē translatio in hf̄dē vel in legatariū ēt extraneū. Itē societas siue affraymētū ꝙ̄ diu durat: qa ibi non ē aliqua dn̄ij trāslatio siue aliēatio sed q̄dā cōicatio: nisi donatio vicissim iteruenissȝ prout in plurib⁹ affraymētis fieri ꝯsueuit: sȝ si postea fieret diuisio bonoꝝ īter ꝯhereꝺ. vel eorū hf̄d. credo ꝙ tūc deberet̄ laudimium: nō ex vi societatis siue affraymēti: sȝ ex vi diuisiōis sub sequētis. Itē datio siue ꝯstitutio in dotē qn̄ scilȝ res dat̄ in dotem inestimata: vt do ⁊ assigno tibi in dotē talē domū vel talem fundum vel tale patrimoniū. Itē dicūt qdam ꝙ si frater vēdat fratri partē suam rei emphiteotice ꝙ non requiratur assensus domini directe neqȝ debeat̄ laudimiū. Itē est notandū ꝙ licet ex permutatione ⁊ diuisione debeatur laudimiū tn̄ dominus directus nō pōt res ꝑmutatas vl̄ diuisas ⁊ min⁹ res donatas retinere: cum ibi nullum interueniat precium qđ debeat restitui.

¶ Forma instrumenti laudimij post venditionem.

In dei nomine amen. Anno ⁊c. Nouerint ⁊c. ꝙ nobilis Johannes de sancto baudilio certus ⁊ certificatus vt dixit de quodam venditione dudum facta per andream philippi martino de ponte de quadam pecia terre in qua sunt campus pratum: ⁊ vinea situata in tali loco ⁊ in territorio confroñ. ⁊c. precio quadraginta librarum turon. prout de dicta vēditione plenius constat seu cōstare dicitur publico instrumento p̱ talē notariū in notaȝ vt fertur sumpto. igitur bona fide sine dolo p̱ se ⁊ suos heredes ⁊ in futurum successo. quoscunqȝ tenore huius veri ⁊ publici instrumenti manda.

to suo confecti firmiter perpetuo valituri ac in p̄sentia mei notarij publici ⁊ testiū īfrascriptoꝝ predictā vēditionē dicto martino de pōte presen. stipulan. solemniter ⁊ recipienti pro se ⁊ suis bereō. ⁊ successo. in futurū vniuersis lau dauit approbauit ratificauit ⁊ confirmauit. Saluo tn̄ ⁊ retento p̄fato no bili Johanni et suis in et super dicta pecia terre p̄confroñ. suo sp̄ directo do minio laudimio consilio iure fraudis cōmissionis p̄latione et auantagio et cēsu annuo in quolibet festo beati michaelis soluēdo triū solidoꝝ turon. et ꝯfessus fuit dictus nobilis Johannis se babuisse et recepisse a dicto martino de pōte pro presenti laudimio quatuor libras turoñ. exceptioni cuius laudimij nō ba biti et nō recepti: speiq̄ʒ futur babitationis eiusdē ex causa: p̄dicta et oī erroꝛi calculi gratis et ex sua certa sciētia dictus nobilis Johānes renūciauit. De quo quidē laudimio contentus existēs et pro bene soluto pacato et satisfacto se reputans dictū martinū de ponte p̄sente et vt supra stipulāte et recipieñ. et suos ac bona sua et suoꝝ q̄tauit liberauit penit⁹ p̄ imperpetuū et absoluit. cū pacto valido solēni de vlteri⁹ aliq̄d pl⁹ ab eodē martino de ponte neq̄ʒ a suis occasione dicti laudimij nō petēdo. et nihilomin⁹ eundē martinum presenteʒ stipu. ⁊ recipieñ. vt supra in possessionē dicte terre supra cōfroñ. p̄ manus sue apprebēsionē posuit ⁊ inuestiuit de eadē. De quibus oībus dictus martinus de ponte potuit sibi fieri publicū instrumētū seu publica instrumenta, vnum vł plura per me notariū publicū īfrascriptū. Acta fuerunt bec ⁊c. Et nota q̄ bu iusmodi instrumenta laudimioꝝ vel recipiuntur per eundē notarium qui instru mentum venditionis recepit: vel per alium. si per eundē ⁊ dominus directus qui dʒ laudare sit p̄sens in venditiōe vel alienatiōe laudanda: tunc notarius ī cipiet instrumētum laudimij boc modo iungendo cū instrumēto venditiōis q̄ bus itaq̄ʒ peractus ibideʒ quasi incōtinenti antequā partes predicte ad alios actus se diuerteret existēs ibidem ⁊ personaliter constitutus nobilis Joban nes de sancto baudilio certus ⁊ certificatus: vt dixit de vēditione predicta p̄ dictum andreaʒ prenominato martino in sui presentia facta de pecia terre su perius in precedenti venditionis instrumento confroñ. ⁊ designata precio su pradicto quadraginta librarum turoñ. Igitur bona fide ⁊c. vt ī forma prece deñ. vsq̄ʒ ad finem. Si vero dominus directus non fuerit presens in vēditōe sed post aliquod temporis internalluʒ laudet: ⁊ idem notarius recipiat dicti laudimij instrumentum poterit ita īcipere iungendo prout supra: cum vendi tiōis īstrumēta si fiat post ānuū īcipiat sic. Post q̄ anno quo supra si īfra eun dē annuū fiat: vel subsequenṫ vō āno īcarnatōis dn̄i millesimo ⁊c. Serenissi mo p̄ricipe dn̄o ludonico gr̄a dei francoꝝ rege: vtō regnante. Nouerint vni uersis ⁊ singuli q̄ nobilis Johannes de sancto baudilio certus ⁊c. vt in prece dēti forma vsq̄ʒ ad finē. Si aūt instrumētum laudimij recipiatur p̄ aliuʒ nota rium q̄ per illum qui īstrumētum vēditiōis vel aliēationis recipit: tūc īcipiat suum instrumentum prout in precedēti forma continet.

¶ Forma instrumenti recognitionis cēsus annui.

In dei nomine amē. Anno ⁊c. Nouerint ⁊c. q̄ marti nus de ponte bona fide aut sine dolo per se ⁊ suos beredes: ⁊ in futuruʒ successo. quoscunque tenore buius veri ⁊ publici instrumenti mandato suo confecti firmiter perpetuo valituri ac in presentia mei notarij publici ⁊ testi-

um infrascriptorum confessus fuit in veritate gratis et ex sua certa scientia re
cognouit nobili Johanni de sancto baudilio presenti stipu. solemniter et reci
p. eñ. pro se et suis heredibus et successoribꝰ in futurũ vniuersis se ab eodẽ Jo
hanne tenere: et tenere debere ac velle tenere in emphiteosim ꝑpetuã ⁊ sub eiꝰ
directo dominio laudimio cõsilio iure fraudis cõmissionis prelatione et anã-
tagio: et censu annuo infrascripto: videlicet quandam terre peciam cultiuam
siue laboratiuam sitam in tali loco et in tali territorio confroñ. sic et sic per di
ctum nobilem Johãnem eidem Martino hodie ad accapitum datã ⁊ ꝯcessaꝫ:
ꝓut ꝯstat in instrumento publico ꝑ me notariũ publicum infrascriptum in no
tam sumpto pauloante pñtis publici instrumenti recitationem: si ita sit ꝙ di-
cta terra fuerit in accapitum data vt profertur: alias dicta verba omittentur.
Pro qua quidẽ terre pecia supra ꝯfrõ. dictꝰ Martinꝰ dixit et ꝯfessus fuit se tene
ri dare et soluere prefato nobili Johãni quolibet anno de cẽsu ãnuo in quoli
bet festo beati michaelis soluendos tres solidos turoñ. Quẽ censum dictus
Martinꝰ de ponte promisit ⁊ cõuenit eidem nobili Johãni de sctõ baudilio
ꝑ̃senti et vt supra stipulañ. et recipiẽti ãno quolibet ĩ dicto festo beati michae
lis soluere dictãq̃ terrã peciam meliorare et nõ deteriorare et illaꝫ oculo ad
oculũ demõstrare et ꝓ ꝑ̃missis bonis et fidelis emphiteota esse similẽq̃ reco-
gnitionem facere totiẽs quotiẽs fuerit reqsitus. Et ita vt ꝑ̃missum ẽst tenere
cõplere attẽdere et obseruare cõtraq̃ in aliquo nũq̃ facere dicere seu venire
de iure vel de facto ꝑ se nec ꝑ alium aliqua rõne siue cã ꝑ solẽnẽ et validã sti-
pulatiõem et sub obligatiõe dicte terre pecie superiꝰ ꝯfroñ. et recognite dictꝰ
Martinꝰ d põte ꝓmisit dicto nobili Johãni de scõ baudilio pñti stipulã. et re
cipiẽ. vt supra. Et iurauit ad ⁊ sup sctã dei euãgeli ab eodẽ corporaliter manu
sua dextra gratis tacta. Renũcians inde sup ꝑ̃dictis oĩbus ⁊ singulis ⁊ spe
cialiter sub dicto iuramẽto iuris ⁊ facti ignorãtie omniq̃ actiõi ⁊ exceptioni
doli metꝰ ⁊ in factũ: ꝯditiõi idebiti sine cã vel ex iniusta cã fori priuilegio peti
tiõi libelli oblatiõi eiusdẽ decẽ ⁊ viginti dierũ inducijs ferijsq̃ messiuꝫ ⁊ vin
demiarũ ⁊ oĩ alij dilationi tp̃is. Et ceteris ⁊ facti auxilijs bñficijs ⁊ remeď. q
bus mediã. cõtra ꝑ̃dicta aut ex alijs aliqua posset vł in aliquo se iuuare defen
dere seu tueri. De quibus oĩbus ⁊ singulis supradictis dictis nobilis Johan
nes de scõ baudilio petijt sibi fieri publicũ instrumentũ seu publica istrumẽta
vnũ vel plura ꝑ me notarium publicũ infrascriptũ. Acta fuerũt hec ⁊c. Et no
ta ꝙ hmõi recognitiões censuũ ⁊ vsaticoꝝ ãnoꝝ vario modo fieri ꝯsueuerũt
aliqñ enim fiunt sub directo dñio ⁊c. vt in forma precedẽti: ⁊ sub aliquo homa
gio quod homagium: emphiteota facit dño directo quod videt improprie et
abusiue factum. aliquando census qui recognoscitur est portandus ad locuꝫ
⁊ ad domũ habitationis dominij directi. aliquãdo nõ est portãdus: vt in pre-
cedeñ. forma. aliqñ pro censu soluẽdo obligat res que recognoscitur dũtaxat
⁊ aliqñado obligantur similiter omnia alia bona mobilia ⁊ imobilia recogno
scẽtis ⁊ multis alijs modis: quos esset nimis prolixum specificare: ⁊ de singu
lis instrumẽtorum formas dare: sed notariꝰ potest supplere que hic desunt se-
cundum partium contrahẽ. pacta ⁊ cõuentiões. Item est notãdũ ꝙ cẽsus an
nuus siue canon vel vsaticum consistit in diuersis rebus: puta ĩ pecunia vsua
li vel in blado vel in oleo vel in vino cicera pipere: ⁊ sic de alijs prout in anti-
quis recognitionibus continetur. Et similiter dies siue terminus solutionis

est diuersus. Nam in quibusdam est in festo beati michaelis. in aliis in festo sancti Andree. in aliis in festo natalis domini. in aliis in die carnisprivii. et sic de consimilibus secundum pacta et conven. domini et emphiteotice: et secundum tenores recognitionum antiquarum: in quibus notarius errare non poterit.

¶ Forma instrumenti diminutionis siue reductionis annui census.

In dei noie amen. Anno etc. Nouerit etc. quod cum Andreas philippi teneret et possideret in emphiteosim a nobili Johanne de sancto baudilio et sub eius directo dominio laudimio consilio prelatione et auantagio: et certo annuo censu in quolibet festo michaelis soluendo triginta solidorum turon. trium eminarum frumenti: et vnius galline quandam peciam terre in qua sunt domus siue casature campus vinea et ortus situatam in tali loco et in tali territorio confron. sic et sic etc. dictusque census annuus euidenter et notorie diceretur esse excessiuus et importabilis consideratis et atten. dictarum domorum antiquitate fragilitate et demolitione ac dictorum campi orti et vinee sterilitate et infertilitate: et temporisque nunc vigen. vigen. qualitate. hinc si quidem fuit et est quod hac die presenti superius in principio huius veri et publici instrumenti annotata constitutus personaliter dictus Andreas philippi in presentia prefati nobilis Johannis de sancto baudilio meique notarii publici et testium infrascriptorum eundem nobilem Johannem instanter requisiuit: quatenus censum predictum tanquam importabilem et excessiuum diminuere vellet et ad congruum et supportabilem reducere alios si hoc facere recuset suum animum declarando dictus Andreas dixit se non esse intentionis dictas res vlterius sub eodem censu tenere. Et dictus nobilis Johannes auditis et intellectis premissis per dictum andream dictis et requisitis attendens etiam et considerans quod res supradicte occasione dicti census possent in futurum tenentiarie sine possessore carere et dirui ac deteriorari. Et ipse nobilis dictum suum censum siue seruitium annuum ex toto perdere. Igitur pro sua vt asseruit euidente vtilitate bona fide et sine dolo pro se et suos heredes et in futurum successo. quoscumque. tenore huius veri et publici instrumenti mandato suo confecti firmiter perpetuo valituri. informatus inficiens vt dixit de premissis ad finem vt supra predicte res emphiteotice deferantur seu desamparantur pre timore dicti excessiui census: et ita ius suum deterioretur: vel alias penitus anihiletur: et ad finem quod dictus Andreas et successo. predictas domos et casaturas: ac alias res emphiteoticas reparent manuteneant et meliorent et ad eas reparen. meliorandas et manutenendas. potius inclinentur et inducantur supradictum antiquum censum annuum triginta solidorum turon. trium aminarum frumenti et vnius galline tanquam importabilem excessiuum vt premissum est dicto andree philippi presenti stipu. et solenniter et recipien. pro se et suis. etc. diminuit et reduxit ad annuum censum quindecim solidorum turon. vnius emine frumenti et medie galline soluen. deinceps annis singulis in festo beati michaelis per dictum Andream et suos successo. prefato nobili Johannis et suis in perpetuum succes. eundem Andream et suos successores a solutione et prestatione deinceps dicti maioris census pro rebus emphiteoticis predictis ac ipsas res liberando absoluendo et operando. Promittens insuper prefatus nobilis Johannes de sancto baudilio se nihil fecisse etc. sed ita tenere etc. vt in aliis instrumentis vsque ad finem. de quibus etc. dictus Andreas etc. acta fuerunt hec. Et nota quod dominus directus laycus potest sine alia informatione seu extimatione rerum emphiteoticarum ta

les vel similes censuum diminutiones facer. domini autez directe ecclesiastici
prout priores siue rectores ecclesiarum ⁊ collegia vł monasteria ⁊ similes so
lam administrationé ad vitaz suaz duntaxat habeñ. huiusmodi diminutiões
censuum facer non possunt saltim in piudiciū suarū ecclesiarū ⁊ suorū successo
rum: nisi primitus facta debita informatione ⁊ estimatione rerū emphitheoti
carum p probos ⁊ expertos viros: ⁊ ꝙ res emphiteote antiquū censū suppor
tare nó possunt: ⁊ ꝙ de illa informatione ꝯstet p publicam scripturā siue publi
cū instrumētū. Jté nota ꝙ aliqñ emphiteota dat ⁊ tradit domino directo cer
tā pecūie qͣtitaté vł aliud ꝓ diminutione cēsus. Et tūc de hͦ nota faciat men
tioné in suo instrumēto hec modo. Et cōfessus fuit pfactus nobilis Johānes
de sancto baudilio se a dicto andrea philippi ꝓ huiusmodi cēsus diminutione
habuisse ⁊ realiter recepisse decem libras turoñ. Exceptioni ⁊c. quitauit ⁊c. Et
hoc hz verum in domino directo layco: quia in ecclesiasticis nihil dari dz cū
per hͦ huius ecclesie védi seu aliéari videretur: qđ ita fieri non potest.

¶ Sequitur de contractu feudali.

SIcut dominus directus pōt ⁊ cōsueuit dare emphi
theosim ré emphiteoticā ita ⁊ dominus feudi ré feudalé in feudū. diuer
simode. ⁊ quia res datur in emphiteosim pp vtilitaté: vt sc3 res melioretur ⁊
emolumétū siue pésio annua pstetur. in feudū. vero datur res amore ⁊ honore
vt vasallus pstet seruitium domino vñ de natura ab huius cōtractus vassali
ci siue feudales sunt ea que sequuntur. Primo dñs retineat sibi dñiū directū ⁊
ppietaté rei feudalis. Secundo ꝙ vtile dñium transferat i vasallum. Tertio
ꝙ dominus habeat possessioné ciuilem. Quarto ꝙ consistet in rebus imobilibus
Quinto ꝙ si vasallus dño constitutum seruitium non pstiterit repellitur a feu
do. Sexto ꝙ sine voluntate dñi aliéari nó possit. Septimo ꝙ in feudū. datū re
gulariter fit imperpetuum. Octauo ꝙ dñs p se héat mittere nouū vasallum in
possessioné: sed inuestire cum pt p pcuratoré. Nono ꝙ iste cōtractus ē de iur
ciuili. Decimo ꝙ si sit controuersia inter vasallos dominus cognoscit. Unde
cimo ꝙ vasallus non potest feudum sine domini voluntate obligare. Duode
cimo ꝙ vasallus non potest feudū. alij donare sine domini voluntate. Decimo
tertio ꝙ femina non potest succeder in feudo nisi fuerit conuétum. Decimo
quarto ꝙ vasallus non pt alium vasallum facer de eodé feudo sine dñi volun
tate: sz emphiteota hñ pt vt dictum é supra. Decimo quinto ꝙ pésio nó detur
ꝓ feudo. sz pstetur suitium ꝓut fuerit ꝯuētum. Jté ꝙ nō pstetur aliquid ꝓ in
troitu. Decimosexto ꝙ vasallus non tenet dño pstare suitium nisi fuerit re
quisitus ab ipso domino. Decimoseptimo ꝙ vasallus pōt ré feudalé diuidere
sine domini voluntate. Decimooctauo ꝙ ꝓbetur p acta curie vel arma. Deci
monono ꝙ vasallus pt feudum dimitter sine voluntate domini. Et sic p pdi
cta satis apparet in quibus iste contractus cōuenit cum contractu emphiteo
tico ⁊ in qbus differt ab eo. Sunt āt feudorū plures spēs ⁊ differétie quas di
mitto. Sz quia ꝓ feudo solet vasallus domino certū homagiū facere. Jō scié
dum ē ꝙ ꝓ huiusmodi homagium diuersimode secundū diuersorū regionum
diuersitates ⁊ consuetudines fieri consueuit: quandoqz enim fit stando pedes:
quādoqz genibus flexis ⁊ manibus iunctis ⁊ cōplosis iter manus dñi sedeñ.
quādoqz sine caputio ⁊ sine zona. quandoqz osculo pacis interueñ. ⁊ multis

alijs modis: semper enim vasallus promittit domino fidelitate͂ et fidelitatis sacramentum prestat: quod quide͂ sacramentum ptinet plura capitula et p̄missa obseruatur prout in antiqs recognitionibus per antecessores factum obseruatum et scriptu͂ inuenitur. Unde quia i aliquibus antiquis recognitionibus repetitur homagiu͂ ligium fuisse factu͂. Sciendum e͂ q̄ homagium ligiu͂ s̄m aliquos d̄r illud qd̄ facit vasallus imperatori: q2 imperatori iuratur nullius alterius fidelitate salua sine retēta: et alijs inferioribus iuratur salua fidelitate imperatoris. Ideo dicunt quidam q̄ tu͂c non est homagiu͂ ligiu͂. Aliqui dicu͂t q̄ ligiu͂ dicitur. i. quitium: sc3 q̄ nulli alteri fecerit nec faciet homagium pro aliquo feudo nisi illi soli cui tale homagium facit et fidelitate͂ ei iurat: et sic homo ligius dicitur ille qui nulli alij homagium facit. veru͂tame͂ p̄dicta nō probant aliquo iure: et circa ea multi multa et diuersa loquuntur. Ite͂ e͂ notandu͂ q̄ vasallus velit ve͂dere re͂ feudale͂ dn̄s a quo eam t3 non tenetur nec cogit̄ sibi co͂sentire quia hoc nullo iure cautu͂ inuenitur l3 in emphi. si secus. S3 hodie aliter obseruantur: quia in qbusda͂ locis ex quoda͂ errore seu ꝯsuetudine erronea dn̄s cogitur ꝯsentire vassallo alienanti: vel retinere re͂ ꝑ eode͂ p̄tio si p̄ciu͂ iter ueniat: vel al's recipere emptore͂ in possessione͂ feudi: idoneu͂ tn̄ et habilem ad seruie͂du͂ et tu͂c pcipit aliqd dn̄s ꝑ quinquagesima siue laudimio: l3 et nō inuenitur cautu͂ aliquo iure: attame͂ dn̄s nō tenet̄ nec cogit̄ inuestire emptore͂ seu eu͂ suscipere in possessionem feudi si fuerit alienatio facta de nobili ad rusticu͂ seu ad ignobile͂ q2 nō est verisimile q̄ ignobilis fit ita sufficie͂s et ꝓmptus ad seruie͂du͂ cum armis sicut nobilis. Et hoc p̄cipue h3 verum qn̄ feudu͂ est simplex et indeterminatu͂. Ite͂ est notandu͂ q̄ si vassallus ve͂dit feudu͂: et exinde fiat publicu͂ istrume͂tu͂ in quo ꝯtineatur q̄ talis ve͂didit et tradidit vel se co͂stituit nomine emptoris possidere etc. oi͂mode subiungat̄. Et p̄dicta voluit et ꝯcessit dictus venditor saluo iure domini a quo res tenetur in feudum: et salua eius ꝑmissione et voluntate et ꝯsensu et sic illa verba p̄seruabunt feudum ne cadat in co͂missum: verbu͂ enim saluo e͂ in hoc magne efficacie et virtutis. Caueat autem emptor talis feudi ne eius possessione͂ adipiscatur quousq3 inuestitura͂ a dn̄o receperit: quoniam amitteret eum sicut in nouo emphiteota supradictum est. Unde ad pete͂du͂ et recipie͂du͂ inuestitura͂ a dn̄o vassallus succedens in feudo: vel ex ve͂ditione vel hereditaria successione: aut alio modo siue titulo h3 annu͂ et diem: q̄ si infra dictu͂ terminum nō petierit inuestitura͂ a domino vassallus ipso iure amittit feudum secundum aliquos: nisi legitimas excusationes oste͂dat. alij dicu͂t q̄ nisi mora vel culpa vassalli fuerit per iudiciu͂ ꝯuicta feudu͂ nō amittitur qd̄ credo verius. Ite͂ est notādu͂ qd̄ aliqn̄ dn̄s dat et ꝯcedit i feudu͂ vassallo aliqd̄ castrum vel aliquod territorium siue predium vel districtu͂: et vassallus dn̄o recognoscit cu͂ oi͂moda iurisditione alta media et bassa mero et mixto impio: aliqn̄ cu͂ iurisditione bassa tantu͂ aliqn̄ cu͂ oi͂moda iurisdictio͂e excepta membri mutilatione et vltimo supplicio qn̄q3 vero dn̄s retinet sibi omnimodam iurisdictionem excep. causis de quibus possit cognoscere vassallus: et multis alijs modis ꝓut inter se ꝯueniu͂t et p antecessores reperitur obseruatu͂. Ideo pro declaratione premissoru͂ scie͂du͂ est q̄ iurisdictio in genere inqua͂tu͂ est potestas de publico introducta est triplex seu h3 tres species: q2 alia e͂ merum imperium. alia mixtum imperium et alia dicit̄ bassa iurisdictio siue modica cohertio. vnde meru͂ impiu͂ est habere gladij potestatem ad animaduerte͂

dum in facinorosos homies. ꝛ dicit aiaduertere: qꝛ vertit alij aiam: dicitur qꝫ merum eo ꝙ purum est: idest separatum ab omni pecuniaria cõtrouersia cor poris enim vel aie libertatis vel ciuitatis cõtinet versioné vt talis iurisdictio cõmittit maiorib⁹ vel maioribus. ꝛ expeditur officio iudicis nobili: ꝛ respicit publicã vtilitaté. mixtum auté imperium est qđ expedit officio iudicis nobili: respicit priuatã vtilitatem: vt decernere tutelas ꝛ curas pupillis ꝛ adultis mi noribus. Et de isto mixto imperio sunt omnes cause ciuiles seu pecuniarie: que sunt vltra. ccc. aureos: ꝛ quedam alie annumerate per dñs petrum in titulo đ iurisditione. ꝟ. de mixto imperio sunt ꝛc. Et dicitur mixtum eo: quia constituit ex aliquo meri imperij ꝛ iurisditiõis. ꝛ põt dici alia iurisditio respectu basse đ qua infra dicet: vel dicitur mixtum iperiũ sm aliquos nõ quasi ex vtroqꝫ iure idest ex mero ꝛ iurisdictione mixtum: sed quia ita inheret iurisdictioni: ꝛ iuris dictio ei vt neutrum possit esse sine altero. Et iste cause meri iperij dñr maxi me. Tertia vero species iurisdictionis que est iusa iurisdictio: stricte sumpta q̃ alias đ modica cohortio expedit ꝓposita actiõe p officium iudicis mercena rium deseruiens actioni: ꝛ hec iurisdictio prout est species distincta a mero ꝛ mixto iperio appellatur cõmuniter bassa iurisdictio: ꝛ hec ꝯmittitur magistra tibus qui iure magistratus cognoscunt. vnde ea que dicuntur iure magistra tus cõpetere que quis haberet eo ipso ꝙ magistratus esset etiã minimus: puta ville vel castri vel ciuitatis vt esse posset auctoritatem prestare maioribus ma numittere volẽtibus adoptiones ꝛ emancipatiões testiũ vel instrumẽtorũ pu blicationes permittere: causas pecuniarias audire vsqꝫ ad. ccc. aureos siue so lidos. Et etiam omnis causa criminalis que nõ est đ mero iperio: idest que nõ est cõmissa maioribus vt maioribus est de iurisdictione bassa. Possunt ꝛ alie iurisdictionis diuisiones assignari: vt iurisdictionũ alia plena: alia semiplena: alia ordinaria: ꝛ alia delegata. Jté voluntaria: alia cõtentiosa: lꝫ iste paruꝫ aut nihil faciunt ad ꝓpositum. Patet igit ex pmissis tres esse iurisditionis species realiter inter se distinctas: sic ꝙ vna nõ est altera: scꝫ merum iperium: mixtum iperiũ ꝛ bassa iurisdictio siue modica cohertio. Patꝫ ẽt qđ sit alta iurisdictio: qm̃ ex quo est dare iurisdictioné bassam que de minoribus siue minimis ꝛ mo dicis: ac vilibus causis cognoscit necessario est ꝛ alteram dare que ei quodã modo opponitur saltem respectiue: quia nõ enti nihil opponitur: nõ enim alia de causa videtur dici iurisdictio bassa nisi respectu alterius: ꝛ hec alta iurisdi ctio potest dici mixtũ imperium quod de maioribus seu altioribus causis co gnoscit quã faciat bassa iurisdictio: ꝛ adhuc altior siue altissima potest appel lari merũ imperiũ: qꝛ maioris dignitatis est q̃ mixtũ ꝛ bassa iurisdictio eo ꝙ de maioribus ꝛ dignioribus causis cognoscit: vt dictũ est supra. Uel põt dici ꝙ alta iurisdictio sit ipm merũ iperium. media vero sit mixtũ ꝛ minima bassa iurisdictio. Pria scilicet alta iurisdictio cõmittitur maiorib⁹ iudicib⁹: vt maio ribus qui tantũ cognoscere habent de causis que in animaduertendo consi stunt vt sepe dictum est. Media vero scilicet mixtũ imperiũ cõmittitur ẽt ma ioribus iudicibus ꝛ maioribus qui causas magis expediunt iudicis officio ꝙ iure actionis. Minima vero siue bassa iurisdictio ꝛ eius exercitiuꝫ cõmittitur magistratibus seu defensoribus ciuitatum qui iure magistratibus cognoscũt de causis vilibus ꝛ minimis pecuniarijs que nõ excedunt. ccc. aureos vt etiã dictum est supius. Unde ex premissis satis inferri potest ꝙ quãdo baro vel ali

us dñs iurisdictionem hũs recognoscit principi aut alteri suo superiori aliquã feudõ. puta castrum vel mandamentum siue territorium cum alta et bassa iurisdictione qꝫ ipse ibidem hꝫ omnimodam iurisdictioné: quia verbum alta denotat merum et mixtum imperium. bassa vero iurisdictio denotat seipsaꝫ. Et hec scire est vtile notarijs siue tabellionibus ad intelligédum contractus per eos super feudis et homagijs recipiendos: et vt illos melius et discertius pficere et ordinare sciant quando super eis recipiendo requirentur.

¶ Forma instrumenti concessionis in feudum.

In dei nomine amé. Anno ꝛc. Nouerit ꝛc. qꝫ magnificus et egregius ac potés dominus dñs Ludouicus de bello forti miles cões alesti bõa fide: et sine dolo p se et suos hẽdes: et i futuꝝ successores quoscũqꝫ. Tenore huius veri et publici instrumẽti mãdato suo pfecti firmiter ppetuo valituri: ac in pñtia mei notarij publici et testium infrascriptorum ob renũciationem et recompẽsationem diuersorum et quaꝫ plurium obsequiorum fidei et amoris sibi dicto domino comiti et sui dominij: ac simile p nobilẽ gironũ de podio hactenus impẽsorum et pstitoꝝ: ac in vinculum dilectionis inter eos ex nunc ppetuo conseruande dedit tradidit et pcessit in feudum francum et honorandũ: ac iure feudi dicto nobili girono de podio ibidem pñti stipulantiqꝫ solenniter et recipienti. pro se et suis here. et in futurũ successori. vniuersis ad omnes suas suoꝝ qꝫ heredum et successoꝝ voluntates i vita et in morte plenarie et perpetuo faciẽdas excepto qꝫ non possit vẽdi seu alienari vel quoquomodo transferri clericis domibus religiosis aut alijs personis a iure phibitis: sine pmisso psensu seu voluntate pfati domini comitis vel suorũ: videlicet tale castrũ sic nũcupatum situatum infra dictũ comitatũ alesti. Cum oĩbus edificijs fossatis fortalicijs iurisdictioneqꝫ omnimoda: videlicet alta media et bassa: et cum omnibus cẽsibus redditibus et vsaticijs annuis venationibꝰ: piscationibus: forestis: siluis: aquis: deuesijs. pedagijs: põtonagijs laudis: et alijs qbuscũqꝫ ad predictũ castrum ptinẽtibus et cũ toto suo districtu siue mãdamẽto. Concedens prefatus dñs comes dicto nobili girono pñti: et vt supra stipu. et recipienti licentiam auctoritatem et speciale mãdatũ per se aut alium loco sui qñcũqꝫ voluerit possessioné: vl' quasi predicti castri ptinẽtiarũ eiusdẽ accipiendi corporalẽ licentiam ipsius domini comitis i cuius alterius persone seu curie minime petita requisita seu obtenta. Et quousqꝫ eandẽ possessionem idem nobilis gironus adeptus fuerit constituit se interim prefatus dñs comes castrũ pdictũ cũ rebus et ptinẽtijs suis pdictis noie ipsiꝰ nobilis gironi tenere et possidere seu quasi: et nihilominus eũdem nobilem gironum de podio pñtẽ stipu. et recip. vt supra in possessione castri supradicti et eius iuriũ et ptinẽtiaꝝ quarũcũqꝫ p traditioné quarũdã cyrothecarũ posuit et induxit saluo sibi dicto dño comiti et suis quod supradictuꝫ est: et saluo sibi iure fidelitatis homagij et ressorti. quodqꝫ dictũ castrum semper sit reddibile per dictũ nobileꝫ gironuꝫ et suos succes. antedicto dño comiti: et suis tempore pacis et guerre totiens quotiens ipse nobilis gironus vel sui p dictũ dñm comitẽ aut suos requiretur. Promittẽs insup pfatus dñs comes se nihil fecisse aut dixisse in pteritũ: et qꝫ nihil dicet seu faciet in futurum ,ppter qđ predicta omnia et singula minorem in aliquo obtineant vel habere debeant perpetui roboris firmitatem:

vl' ꝙ cassari irritari ãnullari valeãt quolibet vel rescindi. Sȝ ita predicta oĩa ⁊ singula prout suprascripta sunt rata grata et firma semꝑ haber eaq̃ȝ tenere attẽder et obseruar:cõtraq̃ȝ ĩ aliq̃d nũq̃ȝ facere dicere seu venire de iure vl' d̃ facto ꝑ se nec ꝑ aliũ aliqua ratione siue causa ꝑ solẽnẽ et valid̃.stipulatiõem:⁊ sub obligatione oĩum bonoꝝ̃ suorum mobilium ⁊ imobilium:pñtium et futurum dictus domin⁹ comes ꝓmisit p̃libato nobili girono de podio presenti sti pu.et reci.vt supra.Et iurauit ad et sup sancta dei euãgelia ab eodẽ corporali ter manu sua dextra gratis tacta. Sub quo quidẽ iuramẽto et super p̃dictis omnibus ⁊ singulis renunciauit sepe dictus domin⁹ comes gratis et scienter iuris ⁊ facti ignorãtie omniq̃ȝ actioni ⁊ exceptioni:doli:mali: metus: ⁊ in factũ conditioni indebiti sine causa:vel ex iniusta cã fori:priuilegio: petitioni libelli oblationi eiusdem ferijs ⁊ inducijs q̃buscũq̃ȝ: necnõ exceptioni non sic celebrati ⁊ initi cõtractus ⁊ aliter fuisse dictum ⁊ conuentum q̃ȝ scriptum ⁊ recitatum vel econtra.Et generaliter omni alij iuri canonico ⁊ ciuili nouo ⁊ veteri scripto ⁊ non scripto diuino ⁊ humano promulgato ⁊ promulgando vsui rationi consuetudini priuilegio ⁊ statuto quo vel q̃bus mediañ.contra predicta aut ex eis aliqua venire posset vel in aliquo se iuuare defendere seu tueri:⁊ dictus nobilis gironus de podio predictam in feudum concessionem ⁊ oĩa ⁊ singula supradicta gratis recipiens ⁊ acceptans bona fide ⁊ sine dolo per se ⁊ suos heredes in futurum successores quoscũq̃ȝ ꝓmisit ⁊ ꝯuẽit p̃facto dño ludouico de bello forti cõiti alesti p̃dicto pñti stip. solẽniter ⁊ recipienti ꝓ se ⁊ suis in dcõ comitatu succes.q̃buscunq̃ȝ se dicto dño comiti ⁊ suis esse ex nunc ⁊ deinceps perpetuo bonus ⁊ fidelis vassallus res que iura ⁊ honores prefati domini comitis ⁊ suoꝝ fideliter obseruare ⁊ nullatenus ĩ detrimẽtũ ⁊ periculũ siue damnũ persone vl' personaꝝ rerũ iuriũ ⁊ bonoꝝ suoꝝ aliq̃d ꝑ se vl' ꝑ aliũ ꝯtractar vl' mõ aliquo machinari imo si quos aliq̃d hoꝝ tractare vel ꝓcurare senserit:q̃ȝ veloci⁹ poterit ipsi domio iudicabit.Et q̃cquid sibi sub fide ⁊ credẽtia ab eodem dño cõmissum fuerit secrete ⁊ fideliter retinebit:necnon ꝑsonã res iura ⁊ honores suos aduersus quoscũq̃ȝ domino nostro francoruȝ rege excepto posse tenus adiuuabit ⁊ defendet:⁊ ita vt premissum est tenere cõplere attendere ⁊ obseruare:contraq̃ȝ in aliquo nunq̃ȝ facere dicere seu venire de iure vel de facto per se nec per aliquam aliam personam interpositaȝ seu interponendam alicuius vel aliquorum arte ingenio seu cautela per solẽnem ⁊ validam stipulationem ⁊ sub obligatione omnium bonorum suorum: mobilium ⁊ immobilium: presentium ⁊ futurorum:dictus nobilis gironus ꝓmisit supradicto domino cõmitti:vt supra stipulanti ⁊ recipiẽti. Et iurauit ad ⁊ super sancta dei euangelia ab eodẽ corporaliter manu sua dextra gratis tacta. Renunciauit inde super predictis omnib⁹ ⁊ singulis : ⁊ specialiter sub dicto iuramento iuris ⁊ facti ignorantie omniq̃ȝ actiõi:exceptiõi:⁊ deceptioni:doli: mali:fraudis:vis:metus:erroris:⁊ in factum conditioni indebiti siue causa vl' ex iniusta causa fori priuilegio petioni libelli oblationi eiusdem ferijs ⁊ inducijs quibuscunq̃ȝ.Et ceteris iuris ⁊ facti auxilijs beneficijs ⁊ remedijs q̃bus mediũ.ꝯtra predicta aut ex eis aliqua venire posset: vel ĩ aliquo se iuuare defendere seu tueri . De quibus oĩbus ⁊ singulis supradictis q̃libet pars petijt fieri publicum instrumẽtum seu publica instrumẽta vel vnuȝ vel plu a per me notariũ ĩfrascriptũ:q̃d seu q̃ possint ⁊ valeãt dictari ⁊c. Acta fuerunt hec ⁊c.

¶ Forma instrumenti recognitiois feudi facte per vassallū dño suo.

IN dei nomine amē. Anno ꝛc. Nouerit ꝛc. ꝙ nobilis gironnus de podio bona fide ꝛ sine dolo:per se ꝛ suos heredes et in futurum successores quoscunqꝫ. Tenore huius veri ꝛ publici instrumenti mādato suo cōfecti firmiter perpetuo valituri ac in presentia mei notarij publici ꝛ testium infrascriptorum confessus fuit in veritate gratis:ꝛ ex sua certa scientia recognouit magnifico et egregio ac poteti domino domio ludouico de bello forti militi comiti alesti presenti stipulanti solenniter et recipieñ.pro se et suis heredibus et successoribus in futurum vniuersis omnibus alesti se ab eodem domino comite tenere et tenere debere ac velle tenere in feudum francū ꝛ honoratū:et sub homagio ressorto et fidelitatis sacramento:videlicet tale castrū vocatum sic ꝛc.situatum in comitatu alesti.Cum omnib⁹ edificijs fossatis fortalicijs ꝛc. Accipe in precedeñ.forma. Pro qua quidem castro et eius pertineñ. predictis dictus nobilis gironnus promisit prefato domino comiti ꝛ suis in dicto comitatu alesti successoribus esse bonus legalis ꝛ fidelis vassallus veluti homo deueniens ipsius domini comitis ꝛ fidelitatem seruare ac fidelitatis sacramentum cum omnibus capitulis ad dictum sacramentum fidelitatis ptineñ.seu adiacentibus pstare quodqꝫ predictum castrū pfato dño comiti ꝛ suis successo.comitibus alesti reddet.tpe pacis vel guerre tōtiēs quotiēs per ipsum dominum comitem vel suos fuerit requisitus. Et ꝑ premissis fidelitatis sacramentū fecit ꝛ prestitit prefato domino comiti ad ꝛ super scā dei euāgelia ab eodem corporaliter manu sua dextra gratis tacta in manibus ipsius domini comitis. Et homagium fecit genib⁹ flexis ꝛ manib⁹ suis iunctis inter manus pfati dñi comitis sine zona ꝛ caputio osculo pacis ꝛ dilectionis interueñ. Promittēs similē recognitiōeꝫ homagiū ꝛ fidelitatis sacramētū i qualibꝫ mutatiōe dñi vl' vassalli pfato dño comiti ꝛ suis successorib⁹ facere ꝛ pstare. Cū ꝓtestatione tñ ꝙ si plura recognoscere teneat incōtinēti dū ad eius noticiā peruenerit illa recognoscet. Et similiter si plus recognouerit ꝗ̄ recognoscere debet ꝙ ꝑ nō recognitio habeat: Et ita promissum est tenere cōplere attendere ꝛ obseruare.ꝯtraqꝫ in aliquo nunꝗ̄ facere ꝛc.vt in pcedenti forma vsqꝫ ad. De qbus ꝛ dict⁹ dñs comes pdictam recognitionē acceptauit saluo sibi iure cōmissi ꝛ omni alio iure suo. Protestatus ēt fuit ꝙ si dictus nobilis gironnus plura recognouerit:vl' aliterꝗ̄ recognoscere teneatur ꝙ illa sibi recognoscat ꝛc. De quib⁹oib⁹ tā dictus dñs comes ꝗ̄ dictus nobilis giron⁹ recognoscens petierunt sibi fieri publicū instrumētū seu publica instrumēta vnuꝫ vel plura per me notarium publicum infrascriptum: Acta fuerunt ꝛc. Et nota ꝙ huiusmodi recognitiones rerum feudaliū diuersis alijs modis fieri consueuerunt prout dominus ꝛ vassallus inter se cōueniunt: ꝛ prout ꝯt.netur in antiquis recognitionibus talium feudorum.quos modos ꝛ formas esset difficile ꝛ nimis prolixū hic specificare:sed illas poterit notarius tam ex mente ꝗ̄ ex tenore antiquarum recognitionum colligere ꝛ i suis istrumentis inserere.talia.n.ꝑpter multiplicationem sub breui non possent comprehendi forma.

¶ Sequitur de contractu transactionis.

SEpe cōtigit oriri questiones lites seu cōtrouersias inter diuersas psonas:ꝛ deinde lite cepta vl' nōdū incepta partes ad cō

cordias ꝓuocantur interdū via transactionis ⁊ interdū via arbitrij siue cōpromissi:eo qꝛ meticulosa res est ire ad iudiciū ⁊ non tantū pecunia: sȝ ēt gratia quis a lite sepe desistit:⁊ decentius est per gratiā remittere ꝙ ꝑ pecuniam vendere actionē.ideo de cōtractu transactionis primo deinde de cōpromisso dicendū est ostendendo quid sit transactio:quis possit trāsigere: ⁊ de quibus rebus transigi possit.Et quidem transactio ē de re dubia ⁊ lite incerta neqȝ finita nō gratuita pactio.hec diffinito iuuenibus vr satis obscura.vñ cuȝ in ea dr ⁊ lite incerta intellige lite: idest pp liteȝ scȝ presentē vel futurā:qꝛ ⁊ ante litem contestataȝ fieri transactio potest.Item litē subaudi iustam vel iniustaȝ. Dū tñ ille qui agit credit iustam fouere cāȝ.In illo vero qui resistit siue se defendit dico ꝯtrarium.Nam lȝ per calūniam resistat tȝ transactio ꝙ tū ad eū. Nō gratuita aūt dr in diffinione:qꝛ transactio in qua nihil dat vel retinetur seu promittitur per partem parti minime procedit:neqȝ finita idō dr si iudicatū esset nec appellari posset:nec aliquo modo vel medio retractari posset snīa: nec dubitaretur de snīa transactio quasi actionis trāsitio.ab actōe.n.transit siue descendit qui transigit.Et est trāsactio ꝯtractus innominatus.scȝ facio vt des.De secūdo vero scȝ quis possit transigere:dico ꝙ dominus rei de qua est questio compos tamen mētis habens liberā administrationē maior viginti quinqȝ ānis.Minores enim hic sicuti ⁊ alias:vel cōseruantur illesi:vel restituunt i integrū Item tutores ⁊ curatores trāsigunt.Item procuratores habendo speciale mandatū vel generale cum libera administratōe.Itē ⁊ procuratores dati in rē suam similiter transigere possunt De tertio aūt hoc ē de quibus rebus transigi possit:dicēdū ꝙ ē de omnibus oino.in criminalibus aūt idē ēt si irrogent penā sanguinis ꝓterꝙ in adulterio:sȝ hodie forte correctū est ita ꝙ ēt in adulterio transigi possit.in criminibus aut q̄ sanguinis penā nō ingerūt gratuita pactio vel remissio fieri pōt ⁊ idē in adulterio dici pōt.sup alimētis autē transactio fieri nō pōt:nisi cū decreto iudicis.Itē in cā cōuersionis siue monachationis vel in cā matrimonij forte ꝑm canones trāsigi non pōt ꝙuis secus ꝑm iura ciuilia.Sed tūc eēt necessariū decretū epi:⁊ qꝛ causa spūalis ē ⁊ eccl'iastica qꝛ in re ecclesiastica alienata necessariū ē decretū epi.Itē nota ꝙ de natura trāsactiōis ē ꝙ alter alteri de euictōe nō tenet ꝓ re penes eū remanēte pro re aūt alteri tradita tenet.Si tñ partes trāsigendo ꝓcedāt ad bonoꝝ diuisionē tūc hȝ locū euictio:tunc.n.ptes diuidē.sibi inuicē de euictiōe tenet.

¶ Forma instrumenti transactionis.

IN dei nomine amen.anno ⁊c.Nouerint ⁊c.ꝙ cū eēt orbatum questio seu controuersia maloqȝ verti ⁊ esse speraret i futurū inter andream philippi agentem ⁊ petentē ex vna parte:⁊ martinū de ponte defendeñ.ex parte altera:et eo ⁊ super eo videlicet ꝙ dominus andreas petebat a dicto martino trecentas libras turō.saluo iure pluri ⁊ certa bona mobilia i quibus trecentis libris turoñ.⁊ bonis mobilibus dicebat ⁊ asserebat dictus andreas predictum martinum tāquam hereō.⁊ bona tenentē guillelmi fornerij quondam sibi teneri ratione ⁊ ex causa certarum substit ti nnm per dictum quondam guillelmum in suo vltimo testamento eidem andree facta tum prout constare asserebat quodam publico instrumento in notam sumpto per talem notarium sub anno ⁊c.Item plus petebat idē andreas a dicto mar

tinio pro valore ⁊ estimatione duoꝝ bouꝫ quoꝝ vnus erat pili nigri ⁊ alius pi
li lauri per dictum andreã eidẽ martio olim titulo locationis ad vnaꝫ annum
locatorum ⁊ traditorum. Et culpa ac negligentia ipsius martini ꝑ emptoris
viginti libras turoñ. Dictus vero martinus in cõtrariũ dicebat ⁊ asserebat se
non teneri ad dictas trecentas lib. turõ. ⁊ bõa modilia supra petitas ⁊ petita
eo: qꝛ testamẽtũ dicti quondam gullielmi fornerij fuit caducum ⁊ que relatuꝫ
ꝑ clemẽtẽ eius filium in dicto testamento ꝑteritum vel sine cã legitima exhere
datũ. Et sic idẽ martius alio legitimo titulo ⁊ non ex dicto testamento succes-
sit: ⁊ ꝑ cõsequens dicta substitutio non vẽdicat sibi locũ. dicebat vlterius eidẽ
martinus se non teneri ad dictas viginti libras turoñ. ꝑ dictum andream su-
perius etiam petitas attẽto ꝙ dicti boues culpa seu negligentia ipsius marti
ni non periertit sed potius casu fortuito ⁊ diuino iudicio cui resistere non po-
tuit: cũ dicte partes de ⁊ super ꝑmissis inter se aliquandiu litigassent in curia
ordiaria elesti: ⁊ deinde in curia ꝑsidiali dom⁹ senescalci bellica. ⁊ nemã. vbi cã
pendet adhuc indecisa. Tandem vero dicte partes nolentes vt dicebant de ⁊
sup ꝑmissis vlterius iter se litigare: sed poti⁹ ad bonã pacẽ ⁊ concordiã deue-
nire: litiũqꝫ afractus ⁊ expensas euitare: de ⁊ sup debatis questionibus ⁊ de
mandis predictis: ⁊ oĩbus dependẽtibus emergentibus cõnexis ex eisdeꝫ tra
tractib⁹ ⁊ interuẽ. tali ⁊ tali amicis cõibus ipsarũ partiũ trãsegerũt: cõposue
runt: cõuenerũt: ⁊ cõcordauerunt ĩ hunc qui seqtur modũ. Et primo transege
runt ⁊c. ꝙ pro oĩbus his in quibus dictus martinus prefato andree teneri po
terat aut posset ratiõe ⁊ ad cãm summaruꝫ pecunie: ⁊ bonorum superius per
dictum andream petitarum ⁊ petitorũ idem martinus det ⁊ soluat dicto an-
dree summã quinquaginta libraꝝ turõ. per terminos ⁊ solutiões seqẽtes: sci-
licet de presenti ad voluntateꝫ ipsius andree viginti libras. Et deinde de ãno
in annũ in simili die decẽ libras. turõ. quousqꝫ tota predicta summa quinqua
ginta librarum turõ. fuerit integraliter persoluta ⁊ satisfacta. Item transige
runt supradicte partes ꝙ omnes expẽse per ipsas partes premissoruꝫ occasio
ne quomodolibet facte inuicem compensentur: ita ꝙ quelibet pars sua expen-
sas soluat ⁊ soluere teneatur. Itẽ plus transegerunt composuerunt conuene
runt: ⁊ concordauerunt inter se partes predicte prout supra: quod cum ⁊
mediañ. predictis ⁊ eis vnicuique dictarum partium semper salutis remanẽ
tibus sit ⁊ esse debeat inter ipsas partes ⁊ earum in futurum heredes ⁊ suc-
cessores perpetua pax atqꝫ finis perpetuus: de ⁊ super debatis questionibus cõ
trouersijs ⁊ demandis predictis depẽdentibusqꝫ emergentibus ⁊ connexis
ex eisdẽ: ita ⁊ taliter ꝙ vna pars ab altera pte: ⁊ econtra nihil plus ꝑmissoꝝ oc
casione preterqꝫ supradictum transactũ conuentum ⁊ cõcordatum extitit pe
tere possint ꝯsequi seu habere. quã quidẽ transactionẽ cõuẽtionẽ ⁊ amicabileꝫ
cõpositionẽ: ⁊ oĩa vniuersa ⁊ singula in ꝑsenti publico istrumẽto ꝯtẽta: ꝓut su
perius ⁊ iferius sunt expressata partes predicte ⁊ eaꝝ quelibet habẽtes rataꝫ
gratã: ⁊ firmã rataqꝫ grata atqꝫ firma eã ⁊ ea ladauerũt: approbauerũt: emo
logauerũt: ⁊ confirmauerunt. inde pro predictis oĩb⁹ vniuersis ⁊ singulis fir
mius tenendis complendis; soluendis ⁊ inuiolabiliter obseruãdis partes ꝑ
dicte ⁊ earum quelibet obligauerunt: ypothecauerũt: ⁊ submiserũt: vna pars
penes aliam: ⁊ econuerso mutuo ⁊ vicissim presentes ⁊ stipulantes solemniter
⁊ recipi. pro se ⁊ suis hereð. et succes. in futurum vniuersis omnia bõa sua mo

bilia ⁊ imobilia: presentia ⁊ futura: viribus ⁊ ꝯpulsiōibus curiaꝝ parui sigilli regij mōtispes. ꝯuētionū regiaꝝ nem̄. priuilegijs nūdinarū campanie ⁊ brie lꝫ de priuilegijs seu libertatib⁹ dictaꝝ curiaꝝ dicte partes nō existant: ⁊ cuiuslibet alteri⁹ curie eccl'iastice ⁊ secl'aris ꝓ executiōe p̄missoꝝ ꝑeligēde. Promitlētes isup dcē ptes ⁊ q̄libet ipaꝝ sibi ad inuicē mutuo ⁊ vicissim stipulātibus: recipiētib⁹ vtō se nihil fecisse aut dixisse in p̄teritū: ⁊ ꝙ nihil dicēt seu faciēt in futuꝝ: pp qd̄ p̄dicta oīa ⁊ singula minorē i aliquo obtineāt vl' hre debeāt ppetui roboris firmitatē: vl' ꝙ cassari: irritari: ānullari valeāt qūolibꝫ vel rescindi. Sꝫ ita p̄dicta oīa ⁊ singula ꝓut suprascripta sunt rata: grata: et firma sp hre eaqꝫ tenere attēdere ⁊ obseruare. Contraqꝫ i aliquo nūq̄ facere dicere seu venire de iure vel de fcō p se nec p aliquā aliam ꝑsonā interpositā seu iterponēdā alicui⁹ vel aliquoꝝ arte ingenio seu cautella p solēnē validā stipulationē: ⁊ sub obligatione predicta: dcē partes ⁊ quelibꝫ ipsaꝝ vna alteri: ⁊ ecōuerso sibi adinuicem mutuo et vicissim stipulantibus et reci. vt supra ꝓmiserunt: ⁊ iurauerunt ad ⁊ super sancta dei euangelia ab ipsis partibus et eaꝝ quelibet suis dextris manibus corporaliter gratis tacta. Sub quo quidem iuramento ⁊ super predictis omnibus ⁊ singulis renunciauerunt sepe dicte partes et earum quelibet gratis ⁊ scienter iuris et facti ignorañ. omniqꝫ actioni: exceptioni: et deceptioni doli mali: fraudis: vis metus: erroris: et in factum conditioni indebiti siue causa vel ex iniusta causa: fori: priuilegio: petitiōi: libelli oblationi eiusdem: ⁊ viginti dierum inducijs: ferijsqꝫ messium ⁊ vindemiarum: ⁊ omni alij dilationi temporis: quibuscunqꝫ litteris status gratie siue respectus ad tempus impetratis ⁊ impetrandis necnon exceptioni non sic celebrati ⁊ initi cōtractus: ⁊ aliter fuisse dictū q̄ scriptum ⁊ recitatum vel econtra. Et generaliter omni alij iuri. cano. ⁊ ciuili ⁊ nouo ⁊ veteri scripto ⁊ non scripto diuino ⁊ humano ꝓmulgato ⁊ promulgando vsui: rationi: ꝯsuetudini: priuilegio: ⁊ statuto: quo vel quibus mediañ. cōtra predicta aut eꝝ eis aliqua venire posset vl' in aliquo se iuuare defendere seu tueri. De quib⁹ omnibus ⁊ singulis supradictis quelibet pars petijt sibi fieri publicū instrumentum seu publica instrumenta vnum vel plura per me notariuꝫ publicū infrascriptū. Q. ō seu que possint ⁊ valeāt dictari: corrigi: ⁊ refici meliorari ⁊ emēdari: dictiōes ⁊ clausulas iuris necessarias addendo: ⁊ superfluas si que fuerint resecando ipsis productis in iudicio vel nō productis ante vel post litis ꝯtestationem semel ⁊ plures quousqꝫ in iudicio ⁊ extra obtineāt plenū robur ad sensum dictamen cōsiliū ⁊ intellectū vnius vel pluriuꝫ in iure peritoꝝ facti tñ substātia in aliquo non mutata. Acta fuerunt hec ⁊c. Et nota ꝙ huiusmodi istrumētis trāsactio nō plures petitiones hinc inde a partibus ꝯtrahē fieri solēt sup quibus dūtaxat transigi debēt. cōclusiōes enī transactionuꝫ ⁊ alioꝝ contractuum debent p̄narratis correspondere: alias si fiat transactio sup alijs q̄ super his de quibus est questio seu cōtrouersia vel esse speratur huiusmodi trāsactio nō tenet contra multos qui vltra ea de quibus eit cōtrouersia vel esse sperat. ⁊ de quibus in narratiuis siue petitionibus hincinde factis nulla facta extitit mentio trāsigūt: idcirco notarij debent partes cōtrahē. super his auisare ⁊ dirigere.

Sequtur de contractu arbitrij siue compromissi.

Dicto de contractu trāsactionis: dicēduꝫ restat de cōtractu arbitrij siue compromissi: quod ē alia via pacificādi discordias.

Videamus ergo quid sit arbitrium et quis possit esse arbiter: et de qua re arbi trari possit siue cōpromitti et que persone possunt compromittere et sub arbitrio litigare. Ad primū dic ꝙ arbitriū ꝯm aliquos est triū psonaꝝ act⁹ super pecuniaria questione in quasi iudicio ꝯfligētiū vel ꝯtēdētiū. nā et arbiter ꝯten dit ad inqsitionem veritatis: actor vero vt ꝯdēnet re⁹. Ite3 reus vt absoluat ab actore. Arbiter aūt pōt esse qlibet hō liber paterfa. Itē filiusfa. ēt de re pa tris. Nā et iudex in re pris esse pōt saltē in priuatis negocijs. Ite3 potest esse arbiter ingenuus et libertinus: et hō integre fame: et hō infamis quāꝗ̄ in iu dice nō sit ita seruus autem nō esse arbiter. Item nō pōt esse arbiter fuiosus aut surdus: aut mutus: aut minor viginti āñis maior. tñ viginti āñis arbit eē pt: l3 i itegrū possit restituti si probet sua int fuisse nō recepisse tale arbitriu3. Itē femina nō pōt esse arbiter. Itē nō pōt arbiter esse ille q eiusdē rei de qua arbitraꝛ siue cōpromittitur iudex ordiari⁹ ē vl ptibus sub eo spōte litigā. vel ipo eas cōpelleꝛ vt i ipm ꝯpromittāt hoc vez ꝯm leges. Scōm aūt canones pōt amicabilis aut compositor iudex esse. Arbitrari āt siue ꝯpromitti pt de oi re nisi prohibeaꝛ a iure. prohibere aūt ꝯpromitti ꝺ liberali causa qꝛ fauor liber tatis maiores iudices reqrit. Itē de famoso iudicio nō ꝺ3 fieri cōpromissum: nec de priuato crimie. snia enim arbitri nō infornat. Itē forte nō pōt fieri cō promissum de cā in inte. resti. ex eo ꝙ certis iudicibus cōmittiꝛ: et vt breuiter me expediam: credo ꝙ de his rebus de quibus pōt transigi potest ēt compro mitti. nā et snia arbitratoris est quidam transactio. De qrto vero sc3 que pso ne pnt arbitrari siue cōpromittere. dicēdū ē generaliter ꝙ oēs illi q in iudicio possunt esse actores rei: ⁊ ꝯm aliquos filiusfa. et minores. xxv. annis non ha bentes tutores vel curatores possunt cōpromittere: ēt si sit pupillus intellige de pupillo doli capace ⁊ ꝓximo pubertati. Item est notandū ꝙ arbiter aliqñ eligiꝛ cū pena vel cū alio loco pene ⁊ vt morte iudicioꝝ cognoscat: aliqñ eligi tur sine pena ⁊ sine aliquo loco pene s3 tñ ex nudo pacto: vt more iudicioꝝ co gnoscat ⁊ iudicet. aliqñ eligitur nō vt more iudicioru3 cognoscat: sed vt tāꝗ̄ cōmunis amic⁹ inter partes vt de aliqua questione siue debato ordinet ⁊ di sponat. ⁊ iste ꝺꝛ arbitrator seu amicabilis cōpositor. Itē est notādū ꝙ in arbi tragijs siue cōpromissis que hodie cōmuniter fieri solēt semper ꝺ3 aliqua pe na apponi: ⁊ a partib⁹ inuice3 stipulari: vt metu illi⁹ partes pareant snie arbi troꝝ: siue arbitratorū: ⁊ ēt iuramētum a partibus pt interuenire ꝑ maiori secu ritate ꝯtract⁹. Itē est notādū ꝙ vbicunꝗ̄ fit prorogatio compromissi semper fieri ꝺ3 cū ⁊ sub eisdē cōditionibus vel securitatibus que i primo cōpromisso exposite fuerint. ⁊ si in primo cōpromisso interuenit fideiussor ꝙ in sequen. si militer adhibeatur idē fideiussor vel alius loco ei⁹. improprie tñ ꝺꝛ primū cō promissum cū vnū tñ sit ꝓrogatum. Itē est notādū ꝙ alius est arbiter ⁊ ali us arbitrator. nam arbiter est qui iudicis partes sustinet: ⁊ more iudicioꝝ co gnoscit ⁊ ab eius snia non appellatur. Arbitrator aūt est qui nō seruato iuris ordine cognoscit: ⁊ diffinit amicabiliter inter partes: et ab eo pōt appellari ⁊ recurri ad arbitriū boni viri. Et qꝛ in instrumentis compromissi notarij solēt sic apponere: talis et talis compromiserunt in talem vel in tales tanꝗ̄ in ar bitros arbitratores seu amicabiles cōpositores virtute illius clausule. Arbi ter seu arbitri sic electi pnt ꝓcedeꝛ duplici via: sc3 vl via iuris ⁊ more iudicio cū cognoscendo ⁊ pronunciando: vel tanꝗ̄ amicabiles arbitratores se cōpo

sitores. Et quā viā eligent modus procedēdi declarabit. Itē est notandum ꝙ si in instrumēto cōpromissi appōat hec clausula dādo de iure vni⁹ partis alteri parti que cōiter apponi solet et sentētia talis arbitri seu arbitratoris nō potest peti nec haberi recursus ad bōi viri arbitriū cui⁹ ratio pōt esse: qꝛ ex quo partes talem sibi tribuunt potestate ipse nō pōt inique seu iniuste pronūciare: et per ꝯsequēs nō erit loc⁹ recursui vel appellatiōi: et credo ꝙ pauci super hōc aduertunt. Item nota cautelam ꝙ si tales arbitri seu arbitratores dicant ꝙ qū pronunciant nos tales arbitri seu arbitratores viā arbitrarioꝝ eligentes diffinimus et pronunciamus: sic et sic ⁊c. eoꝝ arbitriū siue sñia nō poterit reduci ad arbitriū boni viri. Uñ dicit lex. viā ꝗ qsqꝫ elegerit pateat. Item nota ꝙ valeat cōpromissum si fiat in vnū tm̄. Itē si fiat in tres sed vsitatū ē i duos compromitti. Et nota ꝙ si duobus arbitris electis partes dederit eis potestatem eligendi tertium incertum in casu discrepationis tantū nō valet secus si qꝛ partes plene de eis confidunt. Et tenementi.

¶ Forma instrumenti compromissi.

In dei noie amē. anno ⁊c. Nouerint ⁊c. ꝙ cū esset debatū questio siue ꝯtrouersia maiorqꝫ eē speraret in futuꝝ iter andream philippi ex vna pte agētē et peteñ. et martinū de pōte ex pte altera defendeñ. ex eo pro et eo sup eo: videlꝫ qꝛ dictus andreas petebat et exigere nitebant a dicto martio qnquaginta libras turoñ. sibi p dictū martinū ꝑut asserebat debitas ad cāꝫ repetitōis doctis erādis filie quodā eiusdē andree. et vxoris dicti martini p eundē andreā eidē martino ꝯstāte mr̃imonio iter ipsuꝫ et dictaꝫ rerandā traditas et ꝑsolutas et p eūdē martinū recognitas ꝯstāte publico instrumēto sup hoc per talem notariū confecto. Quā dotē siue summā quinquaginta librarū turoñ. dicebat dictus andreas ad se puenisse ⁊ ptinere eo ꝙ dicta rirādis decessit absqꝫ liberis. Dicto vero martino i ꝯtrariū dicēte ⁊ asserente se nō teneri ad summā supra petitā plurib⁹ de causis ⁊ rōnib⁹ p eum latius loco ⁊ tpe opportunis si opus fuerit deducēdis ꝓponēdis ⁊ allegandis Tandē vero dicte partes nolentes: vt dicebant super ꝑmissis adinuicē litigare: sed potius ad bonam pacem ⁊ concordiam deuenire litiumqꝫ affractus ⁊ expeñ. euitare de debato siue questione. predicta ⁊ omnib⁹ depenð. emergentibus ⁊ conexis ex eisdē vnanimiter ⁊ concorditer ꝯpromiserūt ⁊ cōpromissum de alto in bassum fecerūt: videlꝫ dictus andreas in nobilē iohānē de sancto baudilio ⁊ dictus martinus in nobilem raymūdum de consanicis tāꝗ in arbitros arbitratores seu amicabiles cōpositores ac pacis et ꝯcordie tractores. Quibuscūqꝫ arbitratoribus amicabilibus cōpositorib⁹ dicte partes ⁊ q̄libet ipsaꝝ dederunt attribuerunt ⁊ ꝯcesserūt potestatē autoritateꝫ ⁊ speciale mandatū habito cōsilio a peritis sumptibus ipsarū partiū lites q̄stiones debatas ⁊ demandas predictas cū depēde. et emergētibus ex eisdē audiēdi palpandi examinādi de ipsisqꝫ cognoscendi diffiniēdi ordinādi et determinādi simpliciter summarie et de plano ac sine strepitu ⁊ figura iudicij oī die feriata vel nō feriata stādo vel sedēdo iuris ordine seruato vel nō seruato aut alias totaliter pretermisso dādi de iure vnius ptis alteri pti: et econuerso dictis ptibus pñtibus vel abseñ. aut vna ipsarum presente et altera absente. ipsis tamē partibus in suis iuribus et rationibus p prius auditis. volētes et ꝯseñ. dicte

ptes ꝙ dicti arbitri ar. seu a. cõ. possint ⁊ valeant eligere et secum adiungere cõmuniter in tertium aliquem ꝓbum virum neutri tamen dictaꝝ partium su spectũ Promittentes dicte partes et eaꝝ quelibet sibi adinuicem mutuo et vicissim stipu. et recipien. ꝑ pactum expressum inter ipsas partes expsse deductũ solemni stipulatione vallatum ꝙ a diffinitione pronũciatione ordinatione: et sentẽtia arbitrali dictoꝝ dñorũ arbitroꝝ ar. seu a. com. appellabũt neqꝫ recla mabunt siue recurrent ad arbitriũ boni viri neqꝫ alibi vbicũqꝫ: nec dicent fa cient seu apponẽt illa esse nulla quauis occasiõe rõne siue cã. imo ea oia vni uersa et singula ꝑ dictos dños ar. et a. com. sententianda. ordinãda diffinien da et pronuncianda approbabunt emologabunt laudabunt ratificabũt et cõ firmabunt incõtinẽti ipsis prolatis pronũciatis diffinitis et ordinatis: et hoc sub pena viginti quinqꝫ libras turoñ. ab ipsis partibus et vtraqꝫ illarum vicis sim stipulata solemniter et promissa: danda cõmittenda atqꝫ soluẽda ꝑ partes predictis: diffinitioni ꝓ nunciationi ordinationi sñie arbitrali dictoꝝ dñorũ ar. et a. cõ. inobediẽtẽ. et cõtradicẽtẽ alteri parti dictis diffinitiõi ordinationi pronunciationi et sñie arbitrali obediẽti et obtẽperanti et ꝙ ipsa pena totiẽs erigaẽ quotiens ꝑ aliquã ptium predictarum cõmitti contingerit simpliciter et de plano absqꝫ aliqua iuris solẽnitate: quibus solẽnitatibus et alijs quibusꝯ cũqꝫ iuris et facti auxilijs et remedijs qbus ꝯtra pdicta se iuuare possent di cte partes: et qualibet ipsarũ nunc pro nunc gratis renũciauerũt. Et vlteriꝰ voluerunt ꝙ dicta pẽa soluta vel nõ soluta exacta vel nõ exacta diffinitio pro nũciatio ⁊ ordinatio dictorũ dominoꝝ ar. seu a. cõ. nihilominus valeat et per maneat ꝑpetuo in suis firmitate efficacia ⁊ virtute. Volẽtes ẽt et consen. di cte partes et eaꝝ quelibꝫ atqꝫ pacisceñ. ꝙ ex sñia diffinitione pronunciatione et ordinatione dictoꝝ dñorum ar. ar. seu a. cõ. oriaẽ actio rei iudicate ꝙ possit et valeat ꝑ quãcunqꝫ curiam ecclesiasticam vel secularez executioni debite de mandari ad requisitionem partium predictaꝝ seu alterius earundem omni bus exceptionibus allegationibus cauillationibus subterfugijs ⁊ cautelis re iectis penitus et expulsis. Et voluerunt dicte partes ꝙ psens compromissũz duret et vires obtineant hinc ad festum omnium sanctorum proxime futurũ: ⁊ eo casu quo infra dictum terminum prefati dñi ar. ar. seu a cõ. de pred. deba ti questionibus ⁊ demandis non potuerint diffinire cognoscere pronũciare ⁊ ordinare voluerunt ⁊ consenserũt dicte partes ⁊ quelibet ipsarum: ꝙ ipsi do mini ar. ar. seu a cõ. possint ⁊ valeant huiusmodi compromissum semel proro gare ad eorum arbitrium ⁊ voluntatem. Dictus etiam andreas expresse pro misit ⁊ conuenit presens cõpromissum et omnia in eo conteñ. laudari ratifica ri ⁊ confirmari facere per antonium filium suum totiens quotiens fuerit req situs. promittentes insuper dicte partes et quelibet ipsarũ sibi inuicez mutuo et vicissim stipulantibus et recipiẽtibus et vt supra se nihil fecisse aut dixisse in preteritum et ꝙ nihil dicent seu facient in futurum propter quod predicta om nia et singula maiorem i aliquo obtineant vel habere debeant perpetui robo ris firmitatem: vel ꝙ cassari irritari annullari valeant quomodolibet vel rescin di. Sed ita pdicta oia et singula prout suprascripta sunt rata grata et firma sp habere atqꝫ tenere attẽdere et obseruaẽ ꝯtra ꝙ in aliquo nũquã faceẽ diceẽ seu veniẽ de iuẽ vel de facto per se nec ꝑ aliquã aliam psonã interpositam vel interponẽdã alicuiꝰ vel aliquorũz arte ingenio seu cautela ꝑ solemnez et val

dam stipulationes et sub obligatione omnium bonorum suorum mobilium et immobilium presentium et futurorum partes predicte et quelibet earum sibi ad inuicem mutuo et vicissim stipulantibus et recipientibus vt supra promiserunt et iurauerunt ad et sup sancta dei euangelia ab ipsius et quolibet earum suis dextris manibus corporaliter gratis et tacta. Renunciantes in sup predictis omnibus et singulis et specialiter sub dicto iuramento iuris et facti ignorantie: omniqz actioni exceptioni et deceptioni doli mali fraudis vis metus erroris et in factum conditionis indebiti sine causa vel ex iniusta causa fori priuilegio petitioni libelli oblatione eiusdem ferijs et inducijs quibuscunqz: necnon exceptioni non sic celebrati et initi contractus et aliter: fuisse dictum et puentum quam scriptum vel recitatum: vel econtra. et p pactum: expressum remedio recursus ad arbitrium boni viri et cuiuslibet appellationis ser. alterius contradictionis: et generaliter omni alij iuri canonico et ciuili nouo et veteri scripto quo vel quibus mediantibus contra predicta vel ex eis aliqua venire possent vel in aliquo se iuuare defendere seu tueri. De quibus omnibus et singulis supradictis quelibet pars petijt sibi fieri publicum instrumentum seu publica instrumenta vnum vel plura p me notarium publicum infrascriptum. Acta fuerunt hec etc. Et nota quod aliquando sup aliqua questione compromittitur in iuris arbitros et illi non possunt nec debent dare de iure vnius partis alteri parti sed debent duntaxat dicere et declarare ius iter eas: et in tali compromisso non debent apponi plures clausule que in alijs compromissis apponuntur. sicuti est illa clausula dando de iure vnius partis alteri parti etc. Et illa clausula quod non possint recurrere siue reclamare ad boni viri arbitrium etc. quia nec a talibus arbitrijs recurrere seu appellari potest et similes etc.

¶ Forma instrumenti diffinitionis arbitralis.

In dei nomine Amen. Anno etc. Nouerint etc. quod cum dudum de et super certis debatis questionibus controuersijs et demandis per et inter andream philippi et martinum de ponte motis et vertentibus ipse partes compromisissent. s. andreas in nobilem Johannem de sancto baudilio: et dictus martinus in nobilem raymundum de consanicis: prout plenius constare dicitur instrumento publico p tales notarium in notam sumpto. Sub anno etc. hinc si quidem fuit et est quod hac die presenti superius in principio huius veri et publici instrumenti annotata prefacti nobilis Johannes de sancto baudilio et raymundus de consanicis arbitri arbitratores seu amicabiles compositores predicti p dictas partes vt premissum est electi presentes infra tempus dicti eorum compromissi in presentia dictarum partium meiqz notarij publici et testium infrascriptorum volentes et cupientes prout dicebant partes predictas ad pacem et concordiam reducere debatisqz questionibus controuersijs et demandis predictis iter ipsas partes vt premittitur motis et vertentibus finem imponere: visis palpatis et diligenter examinatis p eos vt dicebant dictis debatis questionibus et demandis cum eorum dependentibus emergentibus et connexis: dictisqz partibus in iuris et rationibus sufficienter auditis in presentia ipsarum partium ex et ad requisitionem earundem ad eorum ordinationem pronunciationem diffinitionem et sententias arbitrales processerunt in hunc qui sequitur modum. Et primo pronunciauit etc. ponantur omnia capitula sup quibus fiet pronunciatio put arbitri diffinient et ordinabunt. Item plus pronunciauerunt diffinierunt et ordinauerunt prefati domini arbitri ar. seu a. co. atqz dictis partibus ibidem presentibus preceperunt sub pena et iuramento in predicto compromisso contentis quatenus presentem diffinitionem et sententias arbitralem morem et incontinenti laudent ratificent emologent et confir

merit prout et quemadmoduz in dicto cōpromisso facere promisserūt. Et ibidem incontinenti prefati andreas philippi et martinus de pōte audita et itellecta p eos ordinatione pronunciatione et diffinitione p̄dicta p dictos dños arbitros ar. seu. a. con. in eor p̄ntia facta et prolata bona fide et sine dolo p se et suos heredes et in futurum successores quoscunq̄. Ipsam pnunciationē diffinitionē ordinationē, et sñias arbitralez et oia et singula in eadē ptēta ratā gratā et firmā. Rataq̄ grata atq̄ firma habēdo eā et ea laudauerūt approbauerūt emologauerūt ratificauerūt et ɔfirmauerūt. Et spāliter et expresse dictus martin⁹ promisit et ɔuenit dcō andree p̄nti stipulāti rc. soluer et satisfacer in pace et sine q̄stione seu lite aut ɔtradictiōe quacūq̄ summā predictā p dcōs dños arbitros sibi adiudicatā p solutiōes et terminos sibi expssatos et declaratos cū. expen. oibus dānis et interesse p dcm̄ ādreā aut suos fieri cōtingen. quouismō in petēdo et exigēdo dcā3 sūmā vł ob morā et retardationē solutionū eiusdē. Dict⁹ vero ādreas bona fide p se et suos medianī. summa predicta dedit cessit remisit quittauit et penitus perpetuo desamparauit dcō: martino p̄nti stip. rc. oia iura et oēs actōes q̄ et quas h3 seu hre pōt et d3 in et sup bonis dci martini rōne et occasiōe ɔtentor dclaratorū et expressator in instro supra dicti ɔpromissi seu ex eis dependen. et emergē. quoquomō. De quide3 iuribus et actōib⁹ dict⁹ ādreas se et suos deuestiuit: et dcm̄ martinū p̄ntem et vt supra stipu. et recipiē. per tactū manuū suarū inuestiuit plēo iure. de eisdē. Itē p predicti oib⁹ et singul' firmi⁹ tenēdis ɔplēdis et inuiolabi'r obseruanō. partes predicte et q̄libet ear obligauerunt et submisserūt vna pars vers. aliā et ecōuerso mutuo et vicissim stip. et recipiē. vt supra oia bona sua mobilia et imobilia presentia et futura virib⁹ et ɔpulsiōib⁹ curiar pui sigilli regu motlips cuetionuz regiar neunasilz de p̄uilegijs seu libertatib⁹ dictar ɔuentionū dicte ptes nō existāt. et cuiuslib3 alteri⁹ curie eccl'ie et secularis p executiōe p̄missor p̄eligē de. P̄ōittētes isup dicte ptes et q̄libet ipsar sibi inicē mutuo et vicissim se nihil fecisse aut dixisse i p̄teritū: et q̄ nihil dicēt seu faciēt in futur pp q̄d p̄dicta oia et singula minorē i aliquo obtineāt vel hēre debeāt ppetui roboris firmitatē: vel q̄ cassari irritari ānullari valeāt q̄nolibet vel rescidi. S3 ita p̄dicta oia et singula ꝑut supra scripta sunt rata et firma semp hēre eaq̄ tn̄ re attēder et obseruare ɔcq̄ i aliquo nūq̄ facere dicere seu vēire de iur vel de facto p se nec p aliq̄ alia persona iterpositā seu iterponēdā alicui⁹ vel aliquor arte igenio cautela per solēnē et validā stip. sub obligatiōe p̄dicta dcē partes: et q̄lib3 ear sibi adinuicē mutuo et vicissim stipulātibus et recipiētib⁹ vt3 promiserūt et iurauerūt ad et sup scā dei euāg. ab ipsis partib⁹ et q̄libet ipsar suis dextris māib⁹ corporal'r gratis tacta. Sub quo q̄dē iuramēto et sup p̄dictis oibus et singulis renūciauer sepedite partes et q̄libet ear gratis et sciēter iuris et facti ignorātie oiq̄ actiōi exceptioni et deceptiōi doli mali fraudis vis mat⁹ erroris et i factum ɔditiōi idebiti sine cā vel ex iniusta cā fori priui. petitiōi libelli oblationi eiusdē: decē et. xx. dier iducis ferijsq̄ messiū et vindemiar et oi alij dilationi tēporis q̄buscūq̄ lris stat⁹ gre siue respect⁹ ad tēp⁹ ipetratis seu ipetrādis: et gnal'r oi alij iuri canonico et ciuili nouo et veteri scripto et n̄ scripto diuio et hūano pmulgato et pmulg. vsui rōi ɔsuetudini p̄uilegio et statuto quo vł q̄b⁹ medianī. ɔ p̄dcā aut ex eis aliqua vēire possent vel i aliquo se iuuar defendere seu tueri. De quibus oib⁹ et singulis supradictis q̄libet ps petijt si

bi fieri publicũ instrm seu publica instra vnũ vel plura p me notariũ publicũ infrascriptũ qd seu q̃ põt dictari ꝛc. Acta fuerũt hec ꝛc. Et nota ꝙ qñ i ꝯpromisso: ꝯpromittentes dãt arbitris ptãtẽ ꝓnũciãdi ptib⁹ põtib⁹ vl' absen. arbitrari põt i absentia ptiũ seu alteri⁹ earũdẽ ꝓnũciare. Et tũc i loco vbi dictuꝫ est supra in põtia dictaꝝ ptiũ: si partes ipse sunt absẽtes põat i absen. ptiũ p̃dictarũ. Itẽ nota ꝙ qñ idẽ nota. qd recipit cõpromissũ: recipit ẽt instrm snie arbitralis: tũc notari⁹ poterit incipe suũ instrm diffinitiõis iũgẽs cũ istro compromissi in hũc modũ. Postq̃ ãno ꝛc. ꝛ die ꝛc. p̃fati nobil' Johãnes ꝺ scõ baudilio. ꝛ raymũd⁹ ꝺ ꝯsanicis arbitri arbitratores ꝛ amicabiles ꝯpositores p̃dicti p dictos ãdreã philip. ꝛ martinũ de põte vt p̃mittit electi eꝛũtes ꝛc. vt in p̃cedẽ. forma. Et tunc qñ partes sunt absen. omittetur i dcõ instro ratificatio ptiũ ꝛ alia que sequũtur: sed post capitula diffinitionis siue snie arbitralis dicet nota. De qbus omnib⁹ p̃fati domini arbitratores ꝛ amicabiles cõpositores partibus supradictis absen. concesserũt fieri publicũ instrumẽtum ꝛc.

¶ Sequitur de contractu bonorum diuisionis.

QUando duo vel plures cõiter ꝛ ꝓ idiuiso i aliq̃ hereditate succedũt vel al's hũt aliq̃ bõa iter se ꝯ ꝛ idiuisa ꝯtigit aliqñ eos vel alteꝝ ipoꝝ a tali cõione velle recedere ꝛ ptẽ suã ꝓ diuiso hr̃e eo ꝙ natura le viciũ ẽ negligi qd cõe ẽ ita vt suã quoq3 ptẽ qs corrũpi patiat dum inuidet aliene. que aũt psone põt hmõi bonoꝝ diuisioneꝫ celebrare ꝛ q̃ res siue bona diuidi põt dicas ꝙ eedẽ psone. ꝛ eedẽ res ꝓut i p̃cedeñ. ꝯctib⁹ dictũ ẽ. Unde sciẽdũ est ꝙ ꝓ diuisiõe hr̃ditatis ꝛ bonoꝝ fiẽda ptes iterdũ adeũt iudicẽ: iterdũ vero inter se amicabilit ꝯueniunt ꝛ suã diuisionẽ faciunt ꝙ plus laudo qñ ãt iudex addit seu reqrit ipe hꝫ multa ꝯsiderat. s. p̃io ꝓ cotis portionib⁹ sũt e ptes i cõione. Itẽ ꝙ oẽs res hr̃ditarie si ꝺ hr̃ditate diuidẽda agat cũ oib⁹ accessib⁹ ꝛ cremẽtis veniẽt in diuisione Itẽ faciat teneri vtriq3 pti vicissim ꝺ euictiõe reꝝ ad alterutrũ ptinẽ. ꝛ ad iudicataꝝ. Itẽ ꝙ vbi ẽ aliq̃ res q̃ diuidi cõmode nõ possit faciat iudex adiudicatiõem rei alteri parti ꝛ eã alij ꝯdẽnet in certa pecunia quãtitate ꝓut ex bono ꝛ equo sibi visum fuerit. Est aũt hmõi adiudicatio cũ subtilitate q̃dã faciẽda. vt ecce iudex videt mihi posse adiudicari domũ ꝛ pp adiudicatiõem videt me sibi ꝯdẽnãdũ in qnq3 dimidia dicte dom⁹. Itẽ videt tibi adiudicari posse veniã ꝛ te mihi pp hoc ꝯdẽnãdũ in decẽ ꝓ dimidia dicte vinee. ergo admissa cõpẽsatione in primis qnq3 i qb⁹ fuit tibi ꝯdemnat⁹ ꝓ dimidia dicte dom⁹ in reliqs qnq3 tm̃ mihi ꝯdẽnaberis ꝓ dimidia dcẽ vinee. Et hec via diuisiõis vocat cõtentiosa. Alia vero q̃ cõi ꝯsensu fit in adito iudice: ꝛ appellat amicabilis ꝛ volũtaria i qua ẽt veniũt ꝛ obseruari debẽt oia fere q̃ in alia ꝯtẽtiosa veniũt ꝛ obseruaut: hoc excepto q: in ista ptes volẽtes põt se inuicẽ grauat qd i alia ñ ꝯtingit: cũ iudex iuste debeat iudicare.

¶ Forma instrumẽti bonoꝝ diuisionis.

IN dei nomine amen. Anno Nouerint ꝛc. ꝙ in presentia mei notarij publici ꝛ testium infrascriptorum existentes ꝛ psonaliter constituti Johannes ꝛ Andreas de rippis fratres scientes ꝛ attendentes vt dicebat se habere ꝛ communiter ac pro indiuiso possidere omnia eorum bona mobilia ꝛ immobilia tam hereditatem paterne q̃ alia p eos cõiter acquisita velintq3 ꝛ intendant p̃dicta eoꝝ bona inter se diuidere ꝛ quilibet ipsoꝝ ptem

suā pro diuiso hērede eo qz discordiaz parit cōio ⁊ qđ cōe est negligi solet: Igitur
dicti inqȝ Johānes ⁊ andreas fratres nō īducti nō seducti vi dolo metu ver
bis blandis aut alias machinose circūuenti. Sed gratis sciēter beneqȝ ꝯsul-
ti ⁊ premeditati vt dicebāt nō errātes neqȝ decepti in iure vel factis suis sȝ đ
vtroqȝ certiorati: ꝑut asseruerūt pleni⁹ instructi: bōa fide ⁊ sine dolo ꝑ se ⁊ su
os heredes ⁊ in futuꝝ succ. quoscūqȝ Tenore huius veri ⁊ publici instrumēti
mādato suo cōfecti firmiter ꝑpetuo valituri gratis ex eoꝝ certa sciētia ac de
cōi eoꝝ ꝯsensu pari aīo de ⁊ super dictoꝝ bonoꝝ suoꝝ diuisione ꝯuenerūt et
ꝯcordauerūt ad dictāqȝ diuisiōem ꝑcesserūt ī hūc q̄ sequit̄ modū. Et prio di
xerūt asseruerūt ⁊ ꝯfessi fuerūt ꝑfati Johānes ⁊ andreas ī pñtia mei notarij
publici ⁊ testium infrascriptoꝝ se oīa eoꝝ bona mobilia ⁊ dom⁹ vtēsilia caba
leqȝ ⁊ pecunias īter eos vt ꝑmittit̄ cōia ⁊ indiuisa īāqȝ iter se ꝑ eqs partib⁹
diuisisse: ⁊ quilibz eoꝝ sup partē habuisse ⁊ recepisse. de qb⁹ se inuicē qttauerūt
Itē ad bonoꝝ imobiliū diuisionē ꝑcesserūt vt sequit̄: videlicet qꝛ dict⁹ Johā
nes pro se ⁊ suis heredibus ⁊ succes. ī futuꝝ vniuersis ac ꝑ pte sua ⁊ ad ptez
suā hēat ac ipmqȝ ⁊ suos ꝑpetuo ptineat ⁊ pueniat prio qdā domū cū quodā
viridario siue orto eidē domui a parte retro cōtiguo situatā ī tali loco ꝯfroñ.
sic ⁊ sic. Itē quādā vineam sitam in tali territorio ꝯfroñ. ⁊ sic de aliis. Cū oi-
bus oīum ꝑmissoꝝ iurib⁹ itroitibus exitib⁹ ⁊ ptineñ. vniuersis. Itē ꝯuenerūt
dicti fratres prout supra qꝛ dictus andreas ꝑ pte sua ⁊ ad ptē suā habeat ad
ipsumqȝ ⁊ suos imperpetuuz heredes ⁊ succes. ptineat ⁊ pueniat prio quādaz
domū situatā in tali carreria: sic ⁊ sic cōfroñ. Item plus quādā vineā sitaz in
tali territorio ꝯfroñ. ⁊c. Itē quēdam cāpum situatum in tali territorio ꝯfroñ.
⁊c. et sic de aliis. Cū oībus oīum ꝑdictoꝝ iurib⁹ itroitib⁹ exitibus et ptinētijs
vniuersis. Itē plus et vltra predicta dictus andreas ꝑ sua pte hēat ꝑut su-
pra omnia et quecūqȝ debita et nola siue credita dictis Johāni et ādree sīl' vl'
diuisim ꝑ quasuis ꝑsonās et qbuscūqȝ đ causis debita. Itē plus ꝯuenerūt in-
ter se dicti Johannes et andreas fratres qꝛ oīa eoꝝ debita atqȝ ipsi tā ꝯiūcti
qȝ diuisim ꝑsonis qbuscūqȝ tenent̄ cōit̄ ⁊ eqs partib⁹ ꝑ eosdē fratres ꝑsoluant̄
Item plus ꝯuenerūt supradicti frēs qꝛ dict⁹ andreas teneat et debeat ī et sup
pte bonoꝝ ꝑdictoꝝ ad eū đ puētoꝝ tenere et alimētare honestā mulierem Ja
cobā eorūdez fratrū matrē et in omnibus sibi necessarijs debite ꝑuidere tā-
diu qȝ diu dicta iacoba vitā duxerit in hūanis. Itē cōuenerūt supradicti fra
tres qꝛ quilibet ipsoꝝ deinceps soluat et soluere teneatur census talia et talia
onera annua ad q̄ bona imobilia ad quelibet ipsarum superi⁹ peruenta tenē-
tur et tenebuntur in futurum. Ponatur alia pacta ꝑut ptes ꝯuenerūt. Si ve
ro vna pars bonoꝝ reꝝ et iuriū predictoꝝ tā mobiliū qȝ imobilium ab queli
bet dictoꝝ Johannis et andree fratrum supra ī dicta diuisiōe mō ꝑmisso puē
ta ptinētes et adiudicata plus valet de presenti aut in futuꝝ qñcūqȝ plus va
lere poterit qȝ aliam vel econuerso. totum illud plus valens quodcūqȝ sit aut
esse poterit in futurum vnius eorūdem fratrum alteri ipsorum: et econuerso
mutuo et vicissim pñtibus stipu. solēniter et recipientib⁹ ꝑ se et suis heredib⁹
et successoribus in futuꝝ vniuersis dedit donauit donatione pura mera sim-
plici rata maneñ. et irreuocabili inter viuos Etiam si illud plus valens dimi-
diam excederet iusti precij siue vltra. Cōcedentes dicti Johānes et andreas
fratres vnus eoꝝ alteri ipsoꝝ: et ecōuerso mutuo et vicissim pñtib⁹ stipu, et re

cipiē.vt ſpp2a licētiā auctoritatē et ſpeciale mandatū p ſe aut alium loco ſui
quādocūqꝫ voluerit poſſeſſionē ſeu q̄ſi bonoꝝ rerū et iuriū predictoꝝ inter ſe
ſuperius diuiſoꝝ.et ad quēlibet ipſorū fratrū puētoꝝ:et adiudicatoꝝ accipiē
di corporalē ciuilē et naturalem licentiam cuiuſlibet eorūdem fratrū aut cu-
iuſcūqꝫ alterius pſone ſeu curie minime petita requiſita ſeu obtenta.Et quo-
uſqꝫ eandē poſſeſſionem quilibet dictorū fratrū adeptus fuerit ꝯſtituerunt ſe
interīꝫ ipſi Johānes et andreas fratres vn⁹ p̄cario noīe alterius:et ecōuerſo
bōa predicta res et iura tenere et poſſidere ſeu quaſi ſe et ſuos p̄noīati Johā
nes et andreas fratres de parte bonoꝝ reꝝ et iuriū p̄dictoꝝ ad alterutrū co
rūdē ſuperi⁹ peruēta ptinētes et adiudicata.pactis tñ ſeu ꝯuētionibus supe-
rius ꝯtentus et expreſſatis cuiqꝫ ipſorū fratrū et ſuis ſaluis et illeſi ſp rema-
nēte viciſſim diſueſtiētes vn⁹ eoꝝ alterū ,ipſoꝝ:et ecōuerſo mutuo et viciſſim
preſentes ſtipu.et recipiē.vt ſupra per tactū manuū ſuaꝝ inueſtiuit de eiuſdeꝫ
pleno iure.Promittentes antedicti fratres ſibi adinuicē mutuo et viciſſiꝫ pre
ſentibus ſtipulantibus et recipientib⁹:vt ſupra ꝙ dicta bōa res et iura ab quē
libet eoꝝ ſuperius puenta et adiudicata facient ſibi inuicem habere tenere et
quiete ac pacifice ppetuo poſſidere.Et ꝙ ab oī pſona ꝯtradicēte moleſtāte in
quietāte ſeu pturbāte aut ius aliquod in eiuſdē bonis ſe habere ,pretendē.di-
cti ffes ſe inicē cōibus ſumptib⁹ defendēt et amparabunt defendereqꝫ et am
parare promiſerūt tā in iudicio q̄ꝫ extra.Et pro omni euictōe totali vel parti
culari et pro obſeruantia oīm et ſingulaꝝ premiſſorū et īferi⁹ expſſandoꝝ ac
expeñ.inde fieri contingē.Prenomiati Johānes et andreas fratres et eoꝝ q̄
libet gratis et ex ſua certa ſcientia:ſcilꝫ quilibet eorundeꝫ fratrū pro bōis re
bus et iurib⁹ ad alterutrū ipſoꝝ ex diuiſiōe p̄dicta ſuperi⁹ puētis et adiudi-
catis obligauerūt et ypoticauerunt et ſubmiſerūt vn⁹ eoꝝ penes alteꝝ ipſoꝝ
et ecōuerſo mutuo et viciſſiꝫ pñtes et vt ſupra ſtipulantes et recipieñ.oīa bōa
ſua et cuiuſlibet eoꝝ mobilia et imobilia preſentia et futura virib⁹ et cōpulſio
nib⁹ curiaꝝ dñoꝝ aleſti parui ſigilli regij muntiſpli ꝯuentionuꝫ regiaꝝ nemā.
lꝫ de priuilegij ſeu libertatib⁹ dictaꝝ ꝯuētionū dicte ptes nō exiſtāt.et cuiuſ-
libet alterius curie eccl'iaſtice et ſecularis pro executiōe p̄miſſorū preeligēde.
Jta videlꝫ ꝙ ſi qūcūqꝫ in futurū ꝯtigeret alicui dictoꝝ,fratrū litē q̄ōnem con
trouerſiā ſeu d̄batū moueri ſup bonis ſiue reb⁹ ad eū ſupra peruētis et adiu
dicatis per qua ſuis perſonas et quacūqꝫ de cauſa in iudicio vel extra res illa
de et ſup qua hmōi lis ſiue queſtio mota fuerit expeñ.cōibus procuretur et de
fendat in iure:et ſi eā rem ſiue res euinci ꝯtigeret:ꝙ dānū īterēſſe īter eoſdeꝫ
ffes pariter ſit cō.Quāq̄dē ꝯuentionē ac bonoꝝ diuiſioneꝫ et oīa vniuerſa et
ſingula in pñti publico inſtrumēto cōtēta prout ſuperi⁹ et īferi⁹ ſunt expreſſa
ta ſupradicti Johānes et andreas ffes et eoꝝ quelibet habeñ.ratā gratā et fir
mā rataqꝫ grata atqꝫ firma eā et ea laudauerūt approbauerūt emologauerūt
ratificauerūt et ꝯfirmauerūt ꝓmitteñ.ſe nihil feciſſe aut dixiſſe in preteritum.
et ꝙ nihil dicent ſeu facient in futurum propter qđ predicta omnia et ſingula
minorem in aliquo obtineant perpetui roboris firmitatem vel ꝙ caſſari irrita
ri annullari valeant quomodolibet vel reſcindi.Sꝫ ita predicta omnia et ſin
gula prout ſupra ſcripta ſunt rata grata et firma ſemper habere eamqꝫ tene-
re attendere et obſeruare:contraque in aliquo nunquā facere dicere ſeu veni
re de iure vel de facto per ſe nec per aliq̄ꝫ aliam perſonam interpoſitam ſeu in

terponendam alicuius vel aliquoru arte ingenio seu cautela per solemnem et validā stipulationem et sub obligatiōe predicta dicti Johānes et andreas fratres sibi inuicē mutus et vicissim stipulantibus et recipientibus vt supra pmiserunt et iurauerunt ad et super sancta dei euangelia ab ipsis et eorū quolibet corporaliter suis dextris manibus gratis tacta. Sub quo quidē iuramēto et super predictis oībus et singulis renūciauerūt sepe dicti fratres gratis et scienter iuris et facti ignorātie: oīqʒ actioni exceptioni et deceptioni doli mali fraudis vis metus et roris et in factum ꝯditioni idebiti sine cā vel ex iniusta causa fori priuilegio petitioni libelli et oblatiōi eiusdem ferijs et inducijs quibuscūqʒ: necnon exceptioni nō sic celebrati et initi cōtractus: et aliter fuisse dictū et conuētum quam scriptū et recitatū vel econtra. Et generaliter omni alij iuri cāonico et ciuili nouo et veteri scripto diuino et humāo promulgato et promulgādo vsui ratione ꝯsuetudini priuilegio et statuto quo vel quibus mediañ. cōtra predicta aut ex eis aliqua venire possent vel in aliquo se iuuare defendere seu tueri. De quilibet omnibus et singulis supradictis quilibet dictoꝝ Johannis et andree fratrum petijt sibi fieri publicum istrumentū seu publica istrumenta vnum vel plura per me notariū publicum ifrascriptum qḋ seu que possint et valeant dictari etc. Acta fuerunt hec etc. Et nota ꝙ multis alijs medijs et titulis quā titulo hreditarie: vel successiōis possunt eē iter aliquos bona cōmunia et idiuisa: veluti ex cā societatis vł exfraymēti: sup q̄bus pnt socij ad diuisionē ꝓcedere: et tunc oportebit aliter icipere istrumētū q̄ȝ in ꝓcedenti forma faciendo narratiuam de titulo siue causa cōmunionis dictoꝝ bonorū hoc modo: talis et talis constituti ꝑsonaliter in presentia mei nota. etc. Sciētes et attēdeñ. vt dicebant se habere et cōiter pro indiuiso possidere oia eoꝝ bona taʒ mobilia quā imobilia ex cā societatis olim inter eos inite siue coite rōne affraymēti iter ipsos olim facti prout constare asseruerunt instrumēto publico per talē notarium in notam sumpto igitur etc.

¶ Sequitur de contractu donationis.

Circa hunc donationis contractū videndū est primo qd sit donatio. Secūdo quotuplex est. Tertio quis possit dōare. Quarto cui dari possit. Quinto que res donari pnt. Ad primū dico ꝙ donatio ē q̄dā mera liberalitas que nullo iure cogēte ꝯcedit. Et dr quasi dono datio. Ad secūdū dico ꝙ donatio in sui prima diuisiōe ē duplex: qꝛ alia ē simplex: alia ob causam. Simplex est cum nullo casu velit dōator ad se reuerti id qḋ dōauit vel se daturū promisit siue fiat pure siue in diē vel sub ꝯditione: vel dr simplex: idest sine plica: hoc ē nullo pacto vel retentione aut ꝯditione adiectis. Ob cāʒ dr quando in ea aliquid interponitur vt fiat vel non fiat: cuiusmodi est donatio pp nuptias et causa mortis et similes. Quis autem possit donare quid maior. xxv. ānis compos mentis ēt senex non prodigus vel furiosus nec is cui ē interdicta alienatio. si aūt aliquod crimen publicū capitale qs cōmiserit et donet post sīam. Nulla est donatio: secus si ante secundum aliquos. ¶ Itē maritus vxori et ecōtra donare nō pōt: sed hodie tenet talis donatio si sit iurata ꝰm iura canonica. Itē dona paterfa. nō filiusfami. nisi habeat peculiū castrēse vel quasi castrēse cui possit dōari: et quidē presenti et absenti noto. Et icognito amico vel amicitie etiam meritri. Nisi sit Milles ille q donat. ¶ Iteʒ donaf

potest paterfa. ꝛ filiusfa. nisi sit in potestate patris donantis secundũ ius ci-
uile: sed vbi interuenit iuramẽtum forte valeret de iure canonico talis dona-
tio facta per patrẽ suo filio. Que autẽ res donari possunt credo ꝙ omnes sive
que alias possunt alienari. Cũ aũt superi⁹ dixit ꝙ absen. donari potest: intelli-
ge per nũtium vł ꝑ epistolam ꝛ in scriptis ꝛ sine scriptis. Sed quid dicemus
de pluribus dõationibus que fiunt quotidie absenti ꝛ solus notari⁹ stipulat⁹
pro donatario absẽ. vtrum valeat? credo ꝙ sic q2 notarius ibi supplet vicez
donatarij ꝛ stipulaẗ ꝓ eo ꝙ potest vt dixi supra in capitulo. ij. Item est notan-
dũ ꝙ donatio propter nuptias ꝓprie est illa quã facit maritus vxori in cõtra-
ctu eorũ matrimonij que olim vocabatur ante nuptiales donatio. Sed quia
quãdoq3 etiam post nuptias fiebat ideo noua iura voluerũt eam appellari ꝑꝑ
nuptias: siue ante nuptias siue post celebretur: ꝛ quia hec donatio ob cãm di-
citur: ideo ad hoc vt valeat oportet ꝙ cã subsequẗ vel ꝑcesserit: videlicet nu-
ptie siue matrimoniũ. hodie vero donationes quas parentes faciunt suis libe-
ris contemplatione matrimoniorum appellãtur propter nuptias iproprie tñ
cum de illis iura nullam faciant mentionem quod sic debeãt nominari tamẽ
quia rẽuera nuptie sunt causa talium donationum satis potest sustineri quod
ita debeant nominari. Item est notandum quod donatio in genere debet fieri
per verba de presenti. Notarius tamen i suo instrumento potest ponere v̉ba
de preterito vt in alijs contractibus dicendo. talis dedit donauit ꝛ cetera. ꝑ
verba autem de futuro non valeret donatio nisi precederet interrogatio: vt
dabis mihi talem rem. responderet donator dabo. Item est notandum ꝙ i do-
nationibus inter viuos notarij solent apponere i illa clausula cõcedẽs dict⁹.
T. donare ꝛc. hanc clausulam ꝛ donec ꝛc. cõstituit se interim idẽ donator bo-
na donata precario noĩe ipsi⁹. T. donatarij tenere ꝛ possidere s3 frustra ꝛ nul-
liter hoc faciũt: quia talis cõstitutio ꝑcarij nõ trãsfert possessionẽ bonoꝝ do-
natorum in donatariũ: quia est ipso iure nulla. Item est notãdũ ꝙ donatio ob
cãm proprie nõ est donatio. nã donatio abhorret causam: quia vbi est causa ibi
non est mera liberalitas: ꝛ per consequens dicunt quidam quod donatio ob
causam non reuocatur propter magnitudinem: quod tenementi.

¶ Forma instrumenti donationis inter viuos ꝛ propter viuos.

IN dei nomine amen. Anno ꝛc. Nouerint ꝛc. ꝙ i pre-
sentia mei notarij publici ꝛ testiũ ĩfrascriptoruz existẽs ꝛ ꝑsonaliter ꝯsti-
tut⁹ andreas philippi sciẽs ꝛ attẽdẽs vt dicit tractatũ fuisse de mřimonio ꝺo
preuio felicit ꝯtrahẽdo iter simonẽ filiũ suũ legitimũ ꝛ naturalẽ ex vna pte et
ysẽdẽ filiã Martini ꝺ põte ex pte altera: quod qdem mřimonium dictus An-
dreas ꝛ gratum acceptabile habet vt dixit tãquã de sui volũtate ꝛ exꝑsso cõ-
sensu: ipsoq3 procurante ꝛ tractãte factum atque procedens. Attendens ẽt ꝛ
ꝯsideras prefatus andreas: vt dixit dictum symonẽ filium suum sibi retro la-
psis tẽporib⁹ ꝙ3 plurima varia ꝛ diuersa ꝓuitia obsequia ꝛ grata bñficia fecis-
se ꝛ impendisse: facereq3 ꝛ impẽdere nõ cesset. Igitur dict⁹ inq3 andreas mo-
tus expremissis ꝛ propter intimum amorem ꝛ singularem affectionẽ quẽ ꝛ ꝙ3
erga dictum symonẽ filium suũ h3 ꝛ egit ꝓut dicebat ac fauore ꝛ ꝯtẽplatiõe
dicti futuri matrimonij sibi vt premittiẗ acceptabilis atq3 grati volens eũdez
simonẽ i pte ꝺ ꝑdictis ꝓuitijs obseqijs ꝛ bñficijs remũerare eidẽq3 rite ac le-

gitime prouidere vnde seu de quibus possit et valeat honorifice viuere et dicti sui matrimonij onera debite supportare: non inductus non seductus vi dolo metu verbis blandis aut machinose circouentus: sed gratis liberaliter ac sua spontanea voluntate et mera liberalitate ad hec motus vt dixit nõ errãs neq deceptus in iure vel in facto suis: sz de vtroq certioratus put asseruit plenius et instructus bona fide et sine dolo per se et suos heredes et in futurũ successores quoscũq tenore huius veri et publici instrumenti mãdato suo pfecti firmiter ppetuo valituri et viz insinuatiõis in importãtis dedit donauit tradidit seu quasi tradidit et cessit ac nũc penitus p imperpetuũ desamparauit titulo vere pure pfecte rate grate manẽ. et irreuocabilis dõatiõis q̃ fit et fieri dr inter viuos et pp nuptias nullo iure nullaq cã ingratitudinis aut alias quouismõ in posterũ reuocãde pnominato symoni filio suo tanq̃ bñ merito ibidem pñti stip. et solẽniter recipiẽ. p se et suis hered. et succes. in futurũ vniuersis: vz totã medietatẽ oĩum vniuersorũ et singulorũ bonorũ rerũ et iuriũ suorũ mobiliũ et imobiliũ ac p se mouẽ. pñtiũ et futurorũ q̃cũq3 q̃liacũq quantacũq et vbicũq sint vel csistãt dicta bona res et iura ac quocũq noĩe cẽseantur seu valeant nũcu pari. Cũ oĩbus eorũ iuribus et pertinẽtijs honoribus ac oneribus vniuersis. Et hoc cũ ac sub retẽtiõibus pactis et cditiõibus infrascriptis et sequẽtibus. Primo enim retinnit dictus andreas donator de pacto expresso solẽni stipulatione valido fructus et vsusfructus dictorũ bonorũ rerũ et iuriũ donatorũ et q ipse andreas dõator et post eius mortẽ katherina vxor sua casu quo supuixerit sint et remaneãt vsusfructuarij gubernatores et liberi administratores bonorũ predictorũ superius donatorũ tãdiu q̃diu ipsi andreas et katerina et eorũ alter vitã duxerit in hũanis. onere tñ mrimonij futuri dicti symonis eorũ filij interim debite supportato. Itẽ retinuit et cditionez apposuit prefatus andreas donator de pacto expresso solẽni stipulatione validato q dictus symon eius filius teneatur et debeat mõ et deinceps morari et residẽtiã psonalẽ ac ctinuã facere i simul cũ eodẽ andrea eius patre vnũ larẽ et domiciliũ fouẽdo bonum panẽ vinũ et alia victualia necessaria simul et equaliter edẽdo bibẽdo: sicq et esse teneatur dicto andree pri suo bonus humilis seruitiabilis obediẽs i oĩbus licitis ipsumq honorare et debita obsequia ac suitia eidẽ ipendere et pstare tanq̃ bonus et verus filius erga suos parẽtes facere et se hre tenetur et dz. Itez plus retinuit et cditionẽ apposuit dictus andreas donator de pacto expresso put supra q eo casu quo dictus symon in futurũ q̃ñcũq a domo et societate pfati andree patris sui recederet cã alibi morãdi et suã mãsionẽ faciẽdi dicto casu pñs donatio sit et eẽ debeat nũc p tũc cassa nulla irrita et nõ facta habeat. Ponãt alia pacta retẽtiões si et put dõator voluerit et ptes cuenerit. Sup q̃ qdẽ medietate bonorũ rerũ et iuriũ pdcõrũ p dcm̃ andreã philippi pnoiato symõi filio suo supius dõata idẽ ãdreas dõator fecit et cstituit dcm̃ symonẽ filiũ et dõatariũ suũ pñte stip. et recipi. vtũ verũ dñz et pcuratorẽ legitimũ vt i rebus suis ppriys legitie cstitutũ Ita qõdãmõ et deiceps ipe symõ possit et valeat p dcã medietate bonorũ rerũ et iuriũ ẽ donata in quocũq iudicio et extra directe et vtiliter agere et expiri: excipereq cõponere trãsigere cõpromittere pacisci et cõcordare petereq exigere recipere et quittare. Et cetera omnia vniuersa et singula facere dicere pcurare et exercere q̃ quilibet verus dñs et procurator legitimus ac iustus possessor de rebus suis pprijs in eisdẽ legitime cstitutus fa

cere dicere procurare et exercere pot et dz. Et que ipsemet andreas dōator ante hāc pñtē donationē facere dicere procurare et exercere poterat et potuisset: pcedēs prenotatus andreas philippi donator supradicto symōi filio et dōatario suo pñti stip. et recipiē. vtō licentiā auctoritatē et specialē mandatuz per se aut aliū loco sui qñcūq3 voluerit possessionē seu quasi dicte medietatis bonorum rerū et iurū superius donatoꝶ accipiendi corporalē ciuilē et naturalē licētias dicti andree donatoris aut cuiuscūq3 alteri⁹ persone seu curie minime petita reqsita seu obtēta: et quousq3 candē possessionē dict⁹ symō adeptus fuerit. pstituit se interim idē andreas dōator dictā medietatē bonoꝶ reꝶ et iurū donatā noīe dicti symonis filij et donatarij sui tenere et possidere seu quasi. Jnde se prenotat⁹ andreas philippi donator de dicta medietate bonoꝶ reꝶ et iurū per ipsum dicto symoni filio suo supius dōata retētiōib⁹ tñ pactis et pditiōibus pdictis et supra expressatis sibi dicto andree donatori et suis semper saluis remañ. disuestiēs dcm̄ simonē filiū et donatorē suū pñtem stip. et recipieñ. vt supra p tactū manuū suaꝶ et dcm̄ symonem iuestiuit de eadem pleno iure. Quā qdē donationē et oīa vniuersa et singula in pñti publico instro ptēta prout superi⁹ et inferi⁹ sunt expressata prefatus andreas dōator habēs ratā gratā firmā rataq3 grata atq3 firma eā et ea laudauit approbauit emologauit ratificauit et pfirmauit. Promittēs se nihil fecisse aut dixisse in pteritū: et q nihil dicet seu faciet in futuꝶ ppter qd pdicta oīa et singula minorez in aliquo obtineant vel hēre debeant perpetui roboris firmitatē: vel q cassari irritari ānullari valeat quolibet vel rescindi: sed ita predicta oīa et singula prout suprascripta sunt rata grata et firma semper habere eaq3 tenere attendere et obseruare cōtraq3 in aliquo nunq̄ facere dicere seu venire de iure vel de facto per se nec per aliquā aliam psonā interpositam seu interponēdā alicuius vel aliquorum arte ingenio seu cautela per solēnem et validā stipulationē: et sub obligatione omniū bonoꝶ suoꝶ mobilium et imobiliū: psentiuz et futuroꝶ dictus andreas donator promisit antedicto symoni filio et donatorio suo: vt supra stipulāti et recipienti. Et iurauit ad et super sancta dei euāgelia ab eodē corporaliter manu sua dextra gratis tacta. Sub quo quidē iuramento et super predictis omnibus et singulis renunciauit sepe dictus andreas donator gratis et scienter iuris et facti ignorantie omniq3 actioni: exceptioni: et deceptiōi: doli: mali: fraudis: vis: metus: erroris: et in factū cōditioni indebiti sine causa vl ex iniusta cā fori: priuilegio: petitioni libelli: et oblationi eiusdē ferijs et inducijs qbuscunq3 iurisq3 diceñ. donationem excedeñ. summā qngētoꝶ aureoꝶ factam absq3 insinuatione iudicis siue presidis nō valere. Et iuri diceñ. donationē propter ingratitudinem inopiam seu emergentē necessitatez ac propter noue sobolis susceptionem reuocari et infringi posse ac iuri diceñ. que ptra leges fiunt pro infectis haberi placet. Et generaliter omni alij iuri canonico et ciuili nouo et veteri scripto et non scripto quo vel quibus mediañ. contra predicta aut ex eis aliqua venire posse: vel in aliquo se iuuare defendere seu tueri. De quib⁹ omnibus et singulis supradictis dictus simon donatarius petijt: et dict⁹ andreeas donator sibi fieri concessit publicum instrumentum seu publica instrumenta vnum vel plura per me notarium publicum infrascriptū quod seu que possint et valeant dictari etc. Acta fuerunt hec etc.

¶ Forma instrumenti donationis facte extraneo.

IN dei nomine amen. Anno Nouerint ⁊c. q in pñtia mei notarij publici et testiũ infrascriptoꝝ exiſtẽtes: et psonaliter cõstituti petrus argenti et Jacoba coniuges scientes et attẽdẽtes ꝑut dicebãt se fore in senili etate cõstitutos viribus corporeis confractos et destitutos: nullosqꝫ habere liberos neqꝫ in futurũ sperãtes habere: et ita regimini bonoꝝ suoꝝ ac sustentationi sue vite cõmode vacare et intendere non posse. Igit̃ cõfidentes ad plenum de idustria sagacitate ⁊ bona amicia laurẽtij de orto. non inducti ⁊c. nõ errãtes certi ⁊c. ambo simul et qlibet eorũdẽ scꝫ dicta iacoba de et cum voluntate licen. auctoritate dicti petri mariti sui pñtis licẽtiamqꝫ et auctoritatẽ eidẽ Jacobe quo ad oĩa et singula infrascripta pagenda dãtis et pcedentis: ꝑut ita dictus petrus i pñtia mei notarij publici et testiũ ĩfrascriptoꝝ asseruit fore verum bona fide et sine dolo p se et suos hered. et in futuꝝ successores quoscũqꝫ. Tenore huius veri et publici instrũ mãdato suo cõferri firmiter ppetuo valituri vim isinuatiõis in se importantis dederũt donauerũt tradiderunt seu quasi tradiderunt et concesserunt: ac nunc pẽitus p imperpetuum desamparauerunt titulo pure vere perfecte simplicis rate grate manen. ⁊ irreuocabilis donatiõis que fit ⁊ fieri dicitur inter viuos nullo iure nullaqꝫ cã ingratitudinis aut alias quouismodo in potestũ reuocande. prenoiato laurẽtio de orto ibidem presenti stipulanti solemniter ⁊ recipienti pro se ⁊ suis heredibus ⁊ successoribus in futurum vniuersis: videlicet de presenti totam medietatẽ oĩum vniuersoꝝ ⁊ singulorum bonoꝝ reru ⁊ iuriũ suoꝝ: ⁊ cuiuslibet ipsorum mobilium ⁊ imobilium: ac per se mouentium presentiũ ⁊ futurorum: ⁊ aliã eorũdẽ bonorum rerũ ⁊ iuriũ medietatem post dies suos dictorum petri ⁊ iacobe coniugum quecũqꝫ qualiacũqꝫ ⁊c. cum oĩbus eoꝝ iuribus ⁊c. Et hoc cum hac sub retẽtionibus pactis ⁊ ꝯditionib⁹ infrascriptis ⁊ sequen. Primo eni retinuerũt prefati petrus ⁊ Jacoba ꝯiuges donatores: ⁊ quilibet eorũ retinuerit de pacto expresso solemni stipulatione validato oẽs fructus ⁊ vsufruct⁹ dictoꝝ bonoꝝ donatoꝝ: ⁊ q ipsi ⁊ vnus post alterius mõrtẽ supuiuens sint ⁊ remaneant vsufructuarij gubernatores ⁊ liberi administratores dictorũ bonoꝝ tãdiu quãdiu vitam duxerit in humanis: onere tñ matrimonij futuri dicti laurẽtij donatarij interim debite supportato. Itẽ retinuerũt ⁊ ꝯditionẽ apposuerũt dicti cõiuges donatores de pacto expresso vt supra: q dictus Laurenti⁹ teneat̃ ⁊ debeat in domo ⁊ bõis dictoꝝ ꝯiugũ ducere ⁊ accipe vxorẽ ad bñplacitũ et volũtate eorũdem ꝯiugũ dõatoꝝ ⁊ ipsi⁹ Laurẽtij ac aliorũ amicoꝝ suoꝝ. Et deinde cũ eisdẽ donatorib⁹ in simul morari: ⁊ mãsionem ac residẽtiã psonalẽ et ꝯtinuã facere i vna ⁊ eadẽ domo: vnũ larẽ ⁊ domiciliũ fouẽdo ⁊c. Itẽ retinuerũt ⁊ ꝯditiõem apposuerũt pfati petr⁹ ⁊ Jacoba dõatores de pacto expsso vtꝫ q dictus Laurẽti⁹ teneat̃ ⁊ debeat de bõis suis ꝓprijs apportare ⁊ imittere ad domũ ⁊ in bonis dictoꝝ ꝯiugũ dõatoꝝ summã cẽtum lib. turoñ. scꝫ de pñti quinquaginta lib. turoñ. Et ab hodie i vnũ ãnũ ꝓxime futuꝝ alias quinquagĩta lib. turoñ. Quasqdẽ cẽtũ libras turoñ. dicti petrus ⁊ Jacoba ꝯiuges eidẽ laurẽtio dũ ⁊ qñ illas apportauerit recognoscere teneat̃ ⁊ p illis saluus eẽ sib⁹ ⁊ redeñ. dicto laurẽtio vel suis i oẽm euẽtũ siue casum restituẽdis oĩa eoꝝ bona efficaciter obligare cũ publico instro debitis clausulis roborato. Itẽ pl⁹ retinuerũt ⁊ ꝯditionem apposuerũt dicti ꝯiuges

doãtores de pacto expsso vt supra: q eo casu quo i futurũ qñcũq dictus lau rẽtius de domo et societate dictoꝝ ꝯiugũ donatoꝝ sine cã rationabili et ꝯtra eorũdẽ ꝯiugũ voluntatẽ recederet: et eos dimitteret et cã alibi morãdi et mãsio nẽ suã siue domiciliũ faciẽdi: q psens dõatio nũc ꝑ tunc sit et eẽ debeat cassa nulla et irrita ac ꝑ nõ facta habeaꝛ: quo casu dict⁹ laurẽtius recupare possit et valeat dictas cẽtũ libras turoñ. ⁊c. bõa sua plus tũc apportasset p similes solutiones p quas apportauit. Jtẽ retinuerũt pl⁹ pfacti ꝯiuges donatores q ipsi eorũ quisq possint ⁊ valeant de ⁊ sup dictis bõis suis in fine dierũ suorũ aut alias qñcũq voluerint accipeꝛ ⁊ testari pro aiabus suis moderate iusta ⁊ ſm facultatẽ dictoꝝ bonoꝝ. Ponanꝛ alia pacta siue retẽtiões prout ptes ꝯbẽ. ꝯuenerint. Sup quibusdã bonis reb⁹ ⁊ iuribus pdictis p dictos petrũ ⁊ iaco bũ ꝯiuges pfacto laurẽtio suprius donatis dicti cõiuges donatores fecerunt ⁊ ꝯstituerũt eũdẽ laurẽtiũ pñtem: ⁊ vt supra stip. ⁊ recipi. verũ dñm ⁊c. vt in precedeñ. forma mutatis mutãdis vsq ad finẽ. De qbus ⁊c. Acta fuerũt hec ⁊c. Et nota q vbi donatio siue bona donata excedũt sũmam seu valorẽ qngẽ torũ aureoꝝ ad hoc vt firma ⁊ valida sit dꝫ per donatorẽ cõpeteñ. iudici insi nuari ⁊ p iudicẽ decretari cum cause cognitione: vtrũ autẽ p partes ꝯtrahẽ. ta li insinuationi renunciari: ita q donatio nihilominus valeat: crederẽ q nõ: ſꝫ contrarium cõmuniter vsitatur. Jtẽ nota q plurib⁹ alijs modis possunt fieri donationes tã simplices quã alie quaꝝ oium formas ponere esset nimis pro lixũ. Sed illas notarij ex precedeñ. ⁊ alias per seipsos inquirant.

¶ Sequitur de contractu dotis.

Circa hũc cõtractũ vidẽdũ est pmo quid sit dos. Jteꝫ qualiter diuiditur dos. Jtẽ quis cõstituit doctẽ. itẽ in qb⁹ reb⁹ ꝯstitui tur. Est autẽ dos qđ a muliere vel eius parte matre marito vel eius patri pp onera matrimonij datur vt perpetuo sit penes eũ. i. qđdiu durat matrimonium nisi maritus vergeat ad inopiam. ⁊ dicitur dos ferna id ẽ donatio que ꝓpter matrimoniũ cõcediꝛ ⁊ sine eo non põt esse. quedã vero alie res dicunꝛ pafre nales que ad mulierẽ iuxta doctem inferuntur in domũ viri: ⁊ para grece qđ est iuxta latine ⁊ ferna qđ est dos. Diuidiꝛ aũt dos: qꝛ alia ẽ ꝓfecticia: alia ad uenticia. Profecticia est illa que a pte ⁊ tanq̃ a patre vel ab auo paterno vel pro auo perfecta est. Alie autem doctes que nõ proficiscũtur a par te ⁊ tãq̃ a parente dicuntur aduenticie. Constituitur vero dos aliqñ ex voluntate aliqñ ex necessitate. Ex volũtate: vt ab ipsa muliere noie suo vel ab alio eius noie. Ex necessitate autẽ constituitur dos a patre vel ab auo paterno. Sed nõ a ma tre nisi esset heretica. vnde dotare filiam est officium pat rnũ in quibus reb⁹ potest dos constitui. dicas q in omnibus rebus siue mobilibus siue imobilib⁹ corporalibus siue incorporalibus ⁊ similiter in pecunia nũerata. Jtẽ ẽ notan dum q dos solet duobus modis ꝯstitui vno mõ ipsi filie ⁊ ad opus eiusdẽ dũ taxat alio modo eidẽ filie ⁊ liberis suis nascituris. Unde in primo casu si dece dat filia cũ aut sine liberis viuente patre dos si sit ꝓfecta a patre redit ad eũꝫ secundũ aliquos. In secundo ṽo casu qñ ſꝫ ꝯstituitur ẽt in fauorẽ liberoꝝ in si supsint liberi dos remanet penes ipsos Et ideo notarius debet peteꝛ a par tibus qualiter volunt dotẽ constitui aut filie tñ vel ipsi filie ⁊ filijs eius. Et in quo conueniunt partes scribat notari⁹. ¶ Forma instrumenti constitutionis

parafer nalia

In dei nomine Amen. Anno ꝛc. Nouerint ꝛc. ꝙ cum fuisset tractatū de matrimonio deo preuio feliciter cōtrahēdo inter lau rentiū filiū andree phillippi ex vna parte ꝛ ysendē filiam martini de ponte ex pte altera: hic si quidē fuit ꝛ est ꝙ a die presenti superius in principio hui⁹ ve ri ꝛ publici istrumenti annotata pfatus martinus de ponte sciēs ꝛ attendens vt dixit ꝙ ex antiqua laudabili ac approbata consuetudine diutius obseruata mulieribus que in matrimonium collocantur certa ꝛ competens dos dari ꝛ assignari debet vt matrimonij onera inde facilius valeant supportari bōa fide ꝛ sine dolo p se ꝛ suos hēdes: ꝛ in futurū successores quoscūqꝫ. Tenore hui⁹ veri ꝛ publici istrumēti mandato suo cōfecti firmiter ppetuo valituri: ac in p̄ sentia mei notarij publici ꝛ testiū īfrascriptoꝝ dedit ꝯstituit ꝛ assignauit i do tē ꝛ pro dote nomineqꝫ ꝛ ex cā dotis dicto laurentio genero suo p̄senti stipu. solēniter ꝛ reci. vna secū dicta ysende vxore sua futura: ꝛ pro ipsa ac suis fu turis liberis videlꝫ quadraginta lib. turoñ. ꝛ vltra hoc vestes nuptiales eiusdē ysendis de bonis ꝛ cōpeteñ. pānis vsqꝫ ad summā seu valorē viginti libra rū turon. Quā quidē dotē sic vt premittit p dictū martinū dicto laurētio cō stitutā ꝛ assignatā: idē martinus ꝯstituēs promisit ꝛ conuenit p̄fato laurētio genero suo futuro pn̄ti ꝛ vt supra stipulanti ꝛ recipiēti soluere ꝛ satisfacere in pace ꝛ sine questione seu lite aut ꝯtraditiōe quacūqꝫ ꝙ p terminos ꝛ solutio nes sequeñ. s. illa die quā dictū matrimoniū solēnisabit in facie scē mr̄is eccl'ie inter dictos laurētiū ꝛ ysendē dictas vestes nuptiales ad valorē p̄dictū ꝛ in pecunia decē lib. turoñ. ꝛ ab illa die i vnū annū ex tunc proxime futurū qnqꝫ lib. turon. ꝛ deinde de āno in annuꝫ in fiñ die annis reuolutis qnqꝫ librarum turō. tādiu dictas annuas solutiones ꝯtinuādo quousqꝫ tota dos p̄dicta siue summa quadraginta libraꝝ turō. fuerit p dictū martinū eidē laurentio seu di cte ysendi eius vxori future vel suis plene ꝛ integraliter psoluta ꝛ satisfacta. Si vero dictum laurentiū seu dictam ysendē vxorē suā futurā ad suos aliquas expensas dāna vel interesse facere pati aut sustinere ꝯtingeret i petēdo exigen do dictā dotem. vel ob morā ꝛ retardationē solutionē eiusdē scꝫ lr̄as īpetran do nūciū vel nuncios mittēdo aut in salarijs ꝛ scripturis ꝓcuratoꝝ aduoca torū seruiē. notarioꝝ aut alias quouismō. culpa mora seu defectu eiusdē mar tini cōsciētis vel suoꝝ i iudicio siue extra oēs illas expē. ꝛ oīa illa dāna ꝛ iter esse supradictus martin⁹ ꝯstituēs promisit: ꝛ ꝯuēit dicto laurētio genero suo futuro pn̄ti stip. ꝛ recip. vtō soluere refiecere emēdare ꝛ integraliter resarcire ꝛ de illis ac eoꝝ quātitatib⁹ ipsi laurentio et suis credere suo solo simplici ver bo sine iuramēto testibus alio quocūqꝫ genere ꝓbatiōis Fuit tñ actū ꝛ ꝯuētū inter dictas partes de pacto expsso solēni stipulatione valido: ꝙ eo casu quo i futurū predicte oēs solutiones dicte dotis non peterentur in terminis supradictis: ꝛ ita vna due vel plures dictarū solutionū: fluerent siue p̄terirēt ꝛ non soluerent ꝙ dicto casu ipse solutiones nō possint nec debeant duplicari tripli cari seu accumulari: sꝫ pro nō fluxis siue p̄teritis habeant ꝛ haberi debeant. Pro quibus oibus ꝛ singulis supradictis firmius tenēdis cōplēdis soluēdis et inuiolabiliter obseruandis prenominatus martin⁹ ꝯstituēs obligauit ypo thecauit ꝛ submisit penes dictū laurētiū generū suum futuꝝ p̄sentē ꝛ vt supra stipulantem ꝛ recip. omnia bona sua mobilia ꝛ immobilia presentia ꝛ futura

viribus ⁊ compulsionibus cuiuslibet curie ecclesiastice ⁊ secularis ꝓ executio
ne premissorum preeligende. Quāquidē dotis ꝯstitutionē ⁊ assignationem et
omnia vniuersa ⁊ singula i pn̄ti publico instr̄o cōtenta ꝑut superius ⁊ inferi⁹
sunt expressata prefatus Martinus cōstituēs hūs ratā gratā ⁊ firmā rataqꝫ
grata atqꝫ firma: eam ⁊ ea laudauit approbauit emologauit ratificauit ⁊ ꝯfir
mauit. Promittens se nihil fecisse aut dixisse in preteritum ⁊ ꝙ nihil dicet seu
faciet in futurum pp qḋ predicta oīa et singula minorem in aliquo obtineāt:
vel hēre debeāt ꝑpetui roboris firmitatē: vl' ꝙ cassari irritari annullari valeāt
quolibet vel rescindi. Sꝫ ita predicta oīa singula ꝑut suprascripta sunt rata
grata et firma sp̄ hēre eaqꝫ tenere attendere ⁊ obseruare. Contraqꝫ in aliquo
nunꝗ̄ facere dicere seu tenere de iure vel de facto p se nec per aliquā aliā ꝑso
nā interpositam seu interponēdam alicuius vel aliquoꝝ arte ingenio seu cau
tella per solennē ⁊ validā stipulationē: ⁊ sub obligatiōe ꝑdicta ꝑfat⁹ martin⁹
cōstituēs ꝑmisit dicto laurētio genero suo futuro pn̄ti stip. ⁊ recip. vt supra: ⁊
iurauit ad ⁊ sup scā dei euāgelia ab eodē corpal'r manu sua dextra gratis ta-
cta: sub quo qdē iuramēto ⁊ sup ꝑdictis oībus ⁊ singul' renūciauit sepe dict⁹
martin⁹ ꝯstituēs gratis ⁊ scienter iuris ⁊ fcī ignorātie oīqꝫ actiōi: exceptioni:
⁊ deceptiōi: doli: mali: fraudis: vis: met⁹: erroris: ⁊ in fcm̄ ꝯditioni idebiti sine
cā vel ex iniusta cā fori: priuilegio: petiōi libelli: ⁊ oblatiōi eiusdē decē ⁊ vigin-
ti dieꝝ inducijs ferijsqꝫ messiuꝫ ⁊ generaliter oī alij iuri canonico ⁊ ciuili no
uo ⁊ veteri scripto ⁊ nō scripto: diuino ⁊ humano q̄ vel quibus median. ꝯtra
predicta aut ex eis aliqua vēire posset vel i aliquo se iuuare defendere seu tue-
ris. Et dcūs laurēti⁹ ꝺ ⁊ cū volūtate licē. ⁊ auctoritate dci andree pr̄is sui ibi
dē pn̄tis licētiāqꝫ ⁊ auctoritatē eidēꝫ laurētio filio suo q̄ ad oīa: ⁊ singula in-
frascripta pagenda dātis ⁊ cōcedētis prout ita dict⁹ andreas pr̄ in presentia
mei notarij publici ⁊ testiū ifrascriptorum asseruit fore veꝝ dictā dotis consti
tutioneꝫ p dictū martinū socerū suū futurū sibi superi⁹ factā gratis recipiēs
⁊ acceptās bōa fide ⁊ sine dolo p se ⁊ suos heredes ⁊ in futuꝝ successo. quos-
cūqꝫ ꝑmisit ⁊ ꝯuenit supradcō martio socero suo futuro pn̄ti ꝑ se ⁊ suis he
re. ⁊ successo. in futurum vniuersis stipulan̄. ⁊ recipienti. Se dicto martino re
cognoscere omne id ⁊ qcquid ex docte ꝑdicta recipiet ⁊ habebit: recognitio-
nēqꝫ ⁊ recognitiōes vnā vel plures facere totiens quotiens fuerit requisitus.
Pro qdē docte saltē pro his que ex eadē recipiet salua existēte reddēdaqꝫ ⁊ re
stituenda supradicte ysendi aut illi vel illis cui seu quibus ius aut cassus dede
rit in futurū in oēm casum seu euentū restitutiōis: qḋ deus auertat p tales et
similes solutiones per quas ipsam dotem receperit. Et vestibus nuptialibus
talibus quales essent tempore restitutiōis dictus Laurēti⁹ obligauit ypothe
cauit ⁊ submisit penes dictam ysendē vxorē su. futurā: licet absen̄. ac me no-
tariū publicū infrascriptū ⁊ tāꝗ̄ cōmunē et publicā ꝑsonā p̄sentem stipu. so-
lēniter ⁊ recip. nomine vice ⁊ ad opus eiusdē ysendis: ac oīuꝫ ⁊ singuloꝝ alio
ruꝫ quoꝝ itereſt itererit aut interesse poterit quolibet i futuꝝ omnia bona sua
mobilia presentia ⁊ futura viribus et compulsionibus cuiuslibet curie eccle-
siastice et secularis pro executiōe premissorū preeligende. Et ita vt premissum
est tenere complere attendere et obseruare. Contraqꝫ in aliquo nunꝗ̄ in ali-
quo nunꝗ̄ facere dicere seu venire de iure vel de facto p se nec p alium aliqua
ratione siue causa per solennē et validā stipulationem: ⁊ obligatione predicta

dict⁹ laurencius ꝓmisit et iurauit ad et sup scā dei euāgelia ab eodē corpalit manu sua dextra gratis tacta. Renūciās inde super predictis oibus ꝛ singulis ꝛ spāliter sub dicto iuramento iuris et facti ignorañ. omniqꝫ actiōi et exceptioni doli mali metus et i factū: ꝯditioni indebiti sine cā vel ex iniusta cā fori priuilegio petitiōi et oblatiōi libelli: decē et vigiti dieꝝ iducijs ferijsqꝫ messiū et vindemiarū: et oī alij dilationi tpis: et ceteris iuris et i facti auxilij bñficijs et rem᷑dijs qbus mediañ. ꝯtra p̄dicta venire posset aut i aliquo se iuuare defendere seu tueri. De quibus oib⁹ et singulis sup̄dictis q̄libet pars petijt sibi fieri publicū instrumentū seu publica istrumenta vnū vel plura p me notariuꝫ publicū ifrascriptū qō seu q̄ possint et valeāt dictari ꝛc. Acta fuerūt hec ꝛc.

¶ Forma constitutionis dotis in rebus siue bonis mobilibus et imobilibus.

IN dei noīe Amen. Anno ꝛc. Nouerit ꝛc. ꝙ cū duduꝫ matrimonium fuisset per verba de p̄nti ꝯtractū: et deinde in facie scē matris ecclesie copulatū et solēnisatum inter laurentiū filium andree philippi ex vna parte: et ysendē filiā martini de pōte ex parte altera. hinc siquideꝫ fuit et est: ꝙ hac die p̄nti superius in pricipio huius veri et publici instrumēti annotata dict⁹ martin⁹ sciēs ꝛ attēdēs vt dicit ꝙ ex antiqua laudabili ꝛ approbata consuetudine diutius obseruata mulieribus que in matrimonio collocētur certa ꝛ cōpetēs dos dari ꝛ assignari dꝫ vt m̄rimonij onera inde valeāt facili⁹ supportari. Jdcirco bona fide ꝛ sine dolo per se ꝛ suos heredes ꝛ in futuꝝ successo. quoscūqꝫ. Tenore ꝛc. dedit ꝯstituit ꝛ assignauit in doteꝫ ꝛ pro dote: noieqꝫ ꝛ ex causa dotis dicto laurentio genero suo ibidem p̄nti stipulanti solemniter ꝛ recipienti vna secū dicta ysende vxore sua: ꝛ ꝓ eadē ac opus ipsius: videlicet talē domū sitam in tali careria cōfron. Jtē quādā vineā sitam in tali territorio cōfron. Jtē quoddā campū sitū ꝛc. Jtē plus oīa bona mobilia ꝛ dom⁹ vtensilia infra domū predictam de presenti existentia. Jtē plus pro vestibus nuptialib⁹ dicte ysende vnam vestem siue operlendā panni francie de melinis duplicatā siue foderatā de pellibus albis agniculorū vocatis vulgariter abortons. Jtē plus quādam aliā vestem siue gonellam pāni rubei de parpiniano. Jtē vnaꝫ zona de serico munitā de argento deaurato vsqꝫ ad summā seu valorem decē librarū turoñ. Quāquidem dotē p dictū martinū de ponte p̄facto laurentio genero suo modo p̄missio cōstitutam ꝛ assignatam: idē martin⁹ constituens ꝓmisit ꝛ cōuenit dicto laurentio p̄nti: ꝛ vt supra stip. ꝛ reci. soluere ꝛ satisfacere tradereqꝫ ac deliberare in pace ꝛ sine q̄stione seu lite aut contradictione quacūqꝫ i modū qui sequit infrascriptū: videlꝫ dictas vestes nuptiales ꝛ dictam zonā ac bona mobilia ꝛ domus vtensilia predicta de die in ad dicti laurentij voluntatē ꝛ simplicem reqsitionem quaꝫ voluntatē voluit dict⁹ martinus ꝓ termino solutionis haberi vna cū expeñ. oībus dānis ꝛ interesse p dictū laurētium aut suos fieri [illegible] contingentibus quouismodo in petēdo ꝛ exigēdo dictas vestes ꝛ zonam ꝛ bona mobilia: vel ob morā ꝛ retardationeꝫ solutionis earūdē. Cōcedēs nihilominus supradictus martin⁹ cōstituēs dicto laurētio genero suo p̄nti stipu. ꝛ recipi vt supra licentiam auctoritatem ꝛ speciale mandatuꝫ p se aut aliū loco sui qñqꝫ voluerit possessionē seu quasi dom⁹ vinee ꝛ campi p̄dictoꝝ ꝛ supius ꝯfrō. ꝛ i dotē ꝯstitutoꝝ accipiēdi corpalē liceñ. eiusdē ꝯstituētis aut alteri⁹ cuiuscūqꝫ psone seu curie minime petita reqsita seu

obtēta. Et quousq3 eandē possessionem dict⁹ laurēti⁹ adept⁹ fuerit ꝯstituit se i
terim dict⁹ martinus ꝯstituēs p̄dictos domū vineā et capū noie p̄cario eius
dem laurentiū tenere et possiderē seu q̄si. Jnde se prenominatus martin⁹ cōsti
tuens de dictis domo viea et cāpo prc confroñ: et in dotē cōstitutum disuesti
ens dictum laurentiū presentem stip. et recipieñ. vt supra tanq̄3 maritū per ta
ctū manuū suarū: et ipsius laurētij inuestiuit de eisdē. Super quibus quidē bo
nis et reb⁹ dotalibus p̄dictis p dictū martinū3 p̄dicto laurentio nomine et ad
opus dicte ysende vxoris sue in dote3 superius cōstitutis ⁊ assignatis dictus
martinus constituens fecit et cōstituit eundē laurentiū p̄ntem: vt supra stip. et
recipieñ. verum dn̄m et procuratorē legitimum vt maritū in rebus suis dota
libus legitime cōstitutum: ita q̄ ammodo et deinceps dictus laurētius possit
et valeat pro dictis bonis et rebus dotalibus in quocūq3 iudicio et extra di-
recte et vtiliter agere experiri: excipereq3: cōponere: transigerē: compromittere
pacisci: et cōcordare: et cetera oia vniuersa et singula facere dicere: procurarē:
exercereq̄ quilibet verus dn̄s et procurator legitimus ac maritus de reb⁹ suis
dotalibus in eisdē legitime cōstitutus facerē dicerē: procurarē: et exercerē p̄t et d3.
Et que ipsemet martinus cōstituēs ante hanc p̄sentē dotis cōstitutionē facerē
dicere: procurare: et exercere: poterat et potuisse3: promittēs prefatus martinus
constituens dicto laurentio presenti stip. et recipieñ. vt supra q̄ bona dotalia
predicta faciet eiusdem laurentio et ysendi coniugibus et suis imperpetuum
successoribus habere tenere ⁊ quiete ac pacifice ppetuo possidere. Et q̄ ab om
ni persona contradicente: molestañ. inquietante seu perturbante aut ius aliq̄d
in eisdem bonis et rebus se hēre pretendeñ. dictos laurentium et ysendem cō
iuges: ⁊ suos defendet ⁊ amparabit defendereq3 ⁊ amparare promisit in iu-
ditio ⁊ extra iudiciū suis ⁊ suorū dicti martini cōstitueñ. proprijs sumptibus
⁊ expensis: Pro quibus omnibus vniuersis ⁊ singulis supradictis firmius te
nendis complendis soluendis ⁊ inuiolabiliter obseruandis prenominatus
martinus constituens obligauit ypothecauit ⁊ submisit penes dictum laurē
tiū generū suū p̄nte3: ⁊ vt supra stipu. ⁊ recip. oia bona sua mobilia ⁊ inmobi-
lia: p̄ntia ⁊ futura: virib⁹ ⁊ compulsionibus cuiuslibet curie ecclesiastice ⁊ se-
cularis pro executione premissorū3 pre eligende. Quam quidem dotis consti
tutionem ⁊ assignationem: ⁊ omnia vniuersa ⁊ singula in presenti publico in-
strumēto contēta prout superius ⁊ inferius sunt exp̄ssata prefactis martinus
ꝯstituēs habēs rata3 gratā et firmā rataq3 grata atq3 firma: eā et ea laudant
approbauit emologauit ratificauit et ꝯfirmauit. Promittēs se nihil fecisse aut
dixisse in p̄teritum: et q̄ nihil dicet seu faciet in futurū: pp q̄d p̄dicta oia et sin
gula miorē in aliquo obtineant vel haberē debeant ppetui roboris firmitate3:
q̄ cassari irritari annullari valeant quomodolibet vel rescindi. Sed ita predi
cta omnia et singula prout suprascripta sunt rata grata et firma semper ha-
bere eaq3 tenere attendere et obseruare contraq3 in aliquo nunq̄3 facerē dicere
seu venire de iure vel de facto per se nec per aliquam personam interpositam
seu interponendam alicuius vel aliquorum arte ingenio seu cautela per solē
nem et validam stipulationem et sub obligatione p̄dicta dictus martinus cō-
stituens promisit prefacto laurentio vt stipulāti et recipienti. Et iurauit ad et
super sancta dei euangelia ab eodem martino cōstitueñ. corporaliter manu
sua dextra gratis tacta. Sub quo quidem iuramento super p̄dictis oibus et

singulis renūciauit sepedict⁹ martin⁹ cōstitutēs gratis et scientē iuris et facti ignorātie oīqꝫ actioni exceptioni et deceptiōi doli mali fraudis vis metus et roris et in factū cōditioni idebiti sine causa vl' ex iniusta causa fori priuilegio petitioni libelli oblationi eiusdem decē ⁊ vigīti dierū inducijs ferijsqꝫ messiuꝫ ⁊ vindemiaꝝ:et omni alij dilationi tpis Et generaliter omni alij iuri canōico et ciuili nouo et veteri scripto et nō scripto diuino et humāo ꝓmulgato et ꝓ mulgando vsui rōni et ꝯsuetudini priuilegio et statuto quo vl' qbus medianꝫ. cōtra predicta aut ex eis aliquo venire posset:vel in aliquo se iuuare defendere seu tueri.et dictus laurentius de et cū voluntate liceñ.et auctoritate supradi cti andree patris sui ibidē presentis licentiāqꝫ et auctoritatē dicto laurentio filio suo quo ad oia et singula infrascripta pagenda dantis et concedeñ.ꝑut ita dictus andreas in ꝑsentia mei notarij publici et testiū ifrascriptoꝝ asse- ruit fore verū dictā dotis ꝯstitutionē per dictū martinū socerū suū sibi supe- rius noiēt et ad opus dicte ysendis vxoris sue factā gratis recipiēs gratis re ceptās bōa fide et sine dolo per suos heredes et i futuꝝ successores quoscūqꝫ ꝓmisit et ꝯuenit prefato martino ꝑsenti stipulāti solēniter et recipienti ꝓ se et suis heredib⁹ et successorib⁹ i futuruꝫ vniuersis:se dicto martino recognosce re omne id et qcquid ex dote ꝑdicta recipiet et hēbit recognitionēqꝫ et reco- gnitiones:vnam aut plures facere totiens quotiēs fuerit requisitus.Pro qui b⁹ et ꝓ his q̄ ex bōis dotalib⁹ ꝑdictis recipiet saluis exītib⁹ reddēdisqꝫ et re stituēdis dicte ysendi aut illi vl' illis cui seu qb⁹ ius aut casus dederit i futurū i oēs casus seu euētū restōnis qd deus auertat prenoīatus laurēti⁹ obligauit ypothecauit et submisit penes dictam ysendem vxorē suam:lꝫ abseñ.ac me no tariū publicū infrascriptū:vt et tāqꝫ cōmunē et publicā ꝑsonam presentē stip. solēnit et reci.noīe vice et ad op⁹ dicte ysendis oīmqꝫ singuloꝝ alioꝝ quoruꝫ interest aut erit siue interesse pōt seu poterit qūolibet in futurū omnia bōa sua mobilia et imobilia:presentia et futura:viribus et cōpulsionib⁹ cuiuslibet cu- rie ecclesiastice et secularis pro execucōne prem ssorū preeligendo:et ita vt ꝑ- missum est tenere cōplere attēdere et obseruare:ꝯtraqꝫ in aliquo nūquā facere dicere seu venire de iure vel de facto p se nec per aliū aliqua ratiōe siue causa per solēnes et validam stipulationem et sub oligatione predicta dictus laurē tius promissit et iurauit ad et super sancta dei euangelia ab eodem corporali- ter manu sua dextra gratis tacta.Renuncians inde super predictis omnib⁹ et singulis:et specialiter sub dicto iuramēto iuris et facti ignorantie omniqꝫ actioni deceptioni et exceptioni doli mali metus et in factum ꝯditioni indebi ti sine cā vel iniusta cā fori priuil.petitioni et oblatōi libelli.x.et.xx.dierū indu cijs ferijsqꝫ messiū et vindemiaꝝ:et oī alij dilactioni tꝑs.Et ceteris iuris et fa cti auxilijs būficijs et remedijs qb⁹ mediā.ꝯtra predicta veīre possꝫ aut i ali- quo se iuuare dfendere seu tueri.d qb⁹ oib⁹ et singulis supradictis qlibet ps petijt sibi fieri publicū instrm seu istrumēta vnū vel plura me notariū publicū infrascriptum quod seu que possint et valeāt dictari ⁊c. Acta fuerunt hec ⁊c.

Et nota ꝙ preter formas ꝑdictas pūt et ꝯsueuerūt dotes multis alijs modis ꝯstitui quas oēs hec adducere foret nimis ꝓlixū.vn aliqn mulier vel filia ma- ritāda potissime si patrē nō hꝫ cū ꝯsilio suoꝝ amicoꝝ p se in dotē ꝯstituit suo futuro marito dotē alias sibi cū primo marito alias si maritū habuerit cōsti- tutā vl' si puella sit nec alīs fuerit maritata oia bona res et iura sua hic mō cō

stituta psona t r talis filia talis quodã i pñtia mei notarij ꝛc. renũcias ꝛc. Sci ens attedẽs ꝓut dixit matrimoniũ fuisse ꝓlocutũ ꝛ tractatũ iter ipsas ex vna parte ꝛ talẽ ex parte altera: igit nõ iducta ꝛc. cũ ꝯsilio talis ꝛ talis consangui neoꝝ ꝛ amicoꝝ suoꝝ ibidẽ pñtiũ ꝛc. dedit ꝯstituit ꝛ assignauit in dotẽ ꝛ no mine dotis dicto tali marito suo futuro ibidẽ pñti stipu. ꝛc. vna secum ipsa ta li ꝛ p̄o ea ac ei⁹ noĩe: videlicet oĩa bõa res ꝛ iura sua ꝛc. Sup quib⁹ ipsũ fe cit ꝛ ꝯstituit veꝝ dñm ꝛ ꝓcuratorẽ legitimũ vt ꝛ tanquã maritũ in reb⁹ suis dotalib⁹ legitime ꝯstitutũ: ita ꝙ celebrato ꝛ solẽnisato iter eos dicto matrimõ nio in facie scẽ matris ecclesie p̄dictus talis valeat dicta bona dotalia petere exigere recipe ꝛ recuperare ac de illis quittañ. ꝛ quittantias qbus ptinuerit facere transigere cõp̄omittere ꝛc. ac i iudicio ꝛ extra directe ꝛ vtiliter agere ꝛc. ꝓcedens ꝛc. iuestiẽs ꝛc. Cetera suppleat peritia ꝛ discretio notarij vel ta bellionis. Itẽ est notandũ ꝙ interdum aliqui ex amicis filie siue mulieris nu bende donant eidẽ in augumẽtum siue dotis certam pecunie quãtitatẽ: vel ve stes vel domũ aut aliud p̄ediũ: ꝛ hoc potest poni in eodem instrumẽto dota li ante illam clausulam: ꝛ dictus laurẽtius dictã dotis constitutionem acce ptionis ꝛc. Et potest sic scribere notarius: ꝛ ibi existens petrus bartholomei patruus dicte ysendis fauore ꝛ contemplatione dicti sui futuri matrimonij: ꝛ ob p̄ecordialem amorem quam erga dictam ysiden. habet ꝛ gerit vt dice bat bona fide per se ꝛ suos here. ꝛc. dedit donauit ꝛ assignauit dicto lauren tio martini futuro dicte ysendi presenti ꝛc. in augumentum dotis eiusdẽ vi delicet viginti libras turoñ. quas eidẽ soluere p̄omisit per terminos ꝛ solu tiones sequeñ. ꝛc. vna cum expensis ꝛc. Inde obligauit bona sua ꝛc. vel dedit donauit ꝛc. vt sup̄a quandã domũ suã scitã i tali loco cõfroñ. ꝛc. ꝓceden. ꝛc. inuestiuit ꝛc. iurauerit renũciãs ꝛc. Itẽ nota ꝙ quando pater donat filiã suã ꝛ vult cũ illa docte ꝙ dicta filia cedat qttet ꝛ remittat cetera bõa ꝛ iura p̃na ꝛ materna i doctis ꝯstitutiõe dꝫ exp̄imere qualr sibi i doctẽ ꝯstituit talem pe cunie summã tã de suis bonis ꝙ̃ de bõis maternis dicte filie siue mater viuat siue p̄mortua sit: al's forte quittatõ filie quo ad bõa mr̃na nõ valeret eo: qꝛ pos set allegare filia nihil de bonis mr̃nis habuisse. ¶ Sequitur de ꝯtractu qtta tionis siue remissionis quã facit filia contẽta dote sibi constituta.

Consueuerũt filie quando a parẽtibus donatur quit tare ꝛ remittere ipsis parẽtibus vel alijs qb⁹ parẽtes voluerint cetera bõa ꝛ iura paterna ꝛ mr̃na ꝛ interdũ fraterna. vnde nota q de huiusmodi qt tancias recipit instrumentũ dꝫ se informare de etate filie an scilicet sit minor duodecim ãnis: qꝛ si erat minor non valet quittañ. si aũt ẽ maior duodecĩ an nis faciat eã ante oĩa renunciare cum iuramẽto minoris etatis ꝛ itegrũ resti tutionis beneficio. Et si pater vel mater filie vel ambo sint p̄emortui ꝛ i suis testamẽtis aliqd sibi legauerit: vel si ab intestato decesserint certioret filia ꝛ in formetur de omnibus his ꝛ õ iuribus sibi competentibus in bonis ꝛ heredi tatibus suoꝝ parentum p̄emortuoꝝ: quia nisi debite certioretur forte nõ va leret qtañ. potissime si dos exigua erat sibi constituta. Item si habeat curato rem filia dꝫ in tali quittañ. ipse curator iteruenire et dictã filiã auctorisare et similiter maritus suus si iã cũ eo matrimoniũ per verba de pñti contraxerit. Et si pater eius viuat vel auus paternus ꝑ eos seu alterũ ipsoꝝ dꝫ auctori

tacita q si sit aunus per illū solū auctorisef. si vo paf et nō au⁹ patern⁹ sit vi uens pater eā auctorizet. vnde remissio siue quittan. facta patri per filiā repro baf de iure ciuili: lʒ ō iure cano. valeat si iteruenit iuramētū. facta aūt fratri vel alij extraneo valet de iure ciuili ēt sine iuramēto: si tū fiat de ꝯsensu pris vel aui patrē: cuius ē hereditas siue bona que remittuntur.

¶ Forma instrumēti quitatōis siue remissionis facte per filiam dotatam.

In dei nomine amen. Anno Nouerint ⁊c. q in presentia mei notarij publici ⁊ testiū infrascriptorū existens ⁊ psonaliter ꝯstituta ysendis filia martini de ponte maior, put asseruit sexdeci. minor vo. xxv. annis sciens ⁊ attēdēs vt dixit tractatū fuisse de mrimonio deo fideliter contrahēdo iter ipsaʒ ysendē ex vna parte: ⁊ laurētiū filiū andree philippi ex pte altera. Et eidē ysendi seu p ea dicto laurentio marito suo futuro p dictū martinū de ponte eius patrē in dotē ꝯstitutū ⁊ assignatū fuisse quadraginta librarū turon. ⁊ vestes nuptiales eiusdē ysendis. vsq ad summā seu valorē viginti librarū turon. put de huiusmodi dotis ꝯstitutiōe plenius ꝯstat istrumēto publico p me notariū publicū ifrascriptuʒ i notā sumpto ac die pñti: ⁊ pauloante presentis istrumēti recitationē. igitur dicta in q ysendis sentiēs volens ⁊ reputās seu bñ ⁊ sufficienter fore dotatā, put dicebat. Partemq siue portioneʒ sibi de bonis ⁊ hereditatibus paternis ⁊ maternis ꝯtingētē habuisse cū dote pdicta sibi seu p eadē dicto laurētio suo marito futuro p dictū martinū prēʒ suum premittit ꝯstituta ⁊ assignata: ac exolui, pmissa: nō iducta nō se ducta vi dolo metu verbisblādis aut alias machinose circūuentia. Sed gratis sciēter bñq consulta ⁊ permediata vt dixit nō errans neq decepta in iure vel in facto suis sed de vtroq certiorata prout asseruit plenī⁹ ⁊ instructa bōa fide ⁊ sine dolo per se ⁊ suos heredes ⁊ in futurū successores quoscūq: Tenore hui⁹ veri publici istrumēti mādato suo ꝯfecti firmiter ppetua valituri: ⁊ vl insinuationis i se ipoztātis de ⁊ cū volūtate licētia ⁊ auctoritate dictoꝝ martini laurentij pris ⁊ mariti futuri suorū ibidē pñtiū: licētiāq ⁊ auctoritatē eidē ysendi quo ad oīa ⁊ singula ifrascripta per agēda dātiū ⁊ ꝯcedē, put ita dicti martin⁹ ⁊ laurēti⁹ in pñtia mei notarij publici ⁊ testiū infrascriptoꝝ asseruerunt fore verū renuncians mioris etatis: ⁊ in integrū restitutionis beneficio dedit donauit: cessit: remisit cōcessit: qttauit: dereliqt: ac nūc penit⁹ p ipperpetuum desampauit titulo puro vo pfecto simpliciē rate grate manē. ⁊ irreuocabilis donatōis cessiōis ⁊ remissionis q̄ fit ⁊ fieri dr̄ iter viuos nullo iure nullaq cā ingratitudis aut alias quouisinō iposterū reuocante petro fratri suo dilecto filio dicti martini ibidē pñti stipulāti solēnit ⁊ recipienti p se ⁊ suis heredib⁹ ⁊ successoribus in futurum vniuersis. videlʒ cetera oīa vniuersa ⁊ singula iura oēsq oīa actiōes petitiōes ⁊ ōmanō. reales: psōales: mixtas: vtiles ⁊ directas ciuiles et ptorias: ac al's quascūq: q̄ et q̄s dicta ysendis hʒ hrept et dʒ aut vi sa ē hr̄e sibiq cōpetūt seu cōpeteř pñt debēt nūc vel i futurū: in et sup bōis et hereditatib⁹ paternis maternis et fraternis eiusdē ysendis tā iure hereditario q iure successionis legitime portionis et ei⁹ suplementi q̄rte trebellianice et quarte iure nature debite fratris se falcidie proximitatis aut alio iure quocunque dote predicta sibi dicte ysendis et suis semper salua remañ. ita quod vltra dictam doteʒ nulla sibi neq suis remanet actio realis vel personalis: im

mo sit eidem ysendi ⁊ suis ex pacto via amplius petēdi ⁊ agēdi cōtra dictus martinū p̄fem suū suosq; heredes ⁊ in posterū successo. ac in bonis suis vltra doté p̄dictam preclusam donationem purā simplicē ⁊ irreuocabiles inter viuos cu pacto de vlteri⁹ nō agendo seu petēdo aliqd plus in ⁊ sup bonis ⁊ hereditatib⁹ paternis mfnis ⁊ fraternis p̄dictis vltra doté p̄dictā dicto petro f̄ri suo p̄nti ⁊ vt supra stipulāti ⁊ reci. de iurib⁹ actiōib⁹ ⁊ demandis p̄dictis faciendo. Sup qbusquide iurib⁹ actionibus petitionib⁹ ⁊ demādis p̄dictis p dictā ysendē dicto petro f̄ri suo supius dōatis cessis ⁊ remissis dicta ysendis fecit ⁊ cōstituit eundē petrū p̄ntem stip. ⁊ recipientē vt supra verū dn̄m ⁊ p̄curatorē legitimū vt in rebus suis p̄prijs legitie cōstitutū ita q̄ āmodo ⁊ deinceps dict⁹ petr⁹ possit ⁊ valeat p̄ dictis iurib⁹ ⁊ actiōib⁹ in quocūq; iudicio ⁊ extra iudicium directe ⁊ vtiliter agere ⁊ experiri excipereq; componere trāsigere cōpromittere pacisci ⁊ cōcordare. Et cetera oīa vniuersa ⁊ singula facere dicere ⁊ exercere q̄ qlibet verus dn̄s ⁊ p̄curator legitimus de rebus suis proprijs in eisdē legitie cōstitutus facere dicere ⁊ exercere pōt ⁊ d3 ⁊ que ip̄am ⁊ ysendis an̄ hāc presentem donationē cessiones ⁊ remissionē facere dicere ⁊ exercere poterat ⁊ potuisset: se ⁊ suos prenominata ysendis de iurib⁹ actionibus petionibus ⁊ demandis predictis per eā dcō petro fratri suo supius donatis cessis ⁊ remissis dote sua p̄dicta sibi ⁊ suis sp salua reman. deuestiēs dictū petrū p̄sentē ⁊ vt supra stipu. ⁊ recipien. p tactū manuū suarū ⁊ dicti petri inuestiuit de eisdē pleno iure. Promittens insuper dicta ysendis se nihil fecisse aut dixisse in preteritum ⁊ q̄ nihil dicet seu faciet in futurum p̄pter q̄ p̄dicta omnia ⁊ singulis minorem in aliquo obtineant vel habere debeant perpetui roboris firmitatem: vel q̄ cassari irritari annullari valeant quomodolibet vl' rescindi. Sed ita predicta omnia ⁊ singula p̄ut supra scripta sunt grata ⁊ firma sp h̄re eaq; tenere attendere ⁊ obseruare contraq; in aliquo nunq̄ facere dicere seu venire de iure vel de facto per se nec per aliquā aliam personā interpositā seu interponendā. alicuius vel aliquorū arte ingenio seu cautella per solemnē ⁊ validā stipulationē ⁊ sub obligatione omniū bonorū suorum p̄ntium ⁊ futurorū dicta ysendis p̄misit prenominato petro fratri suo p̄nti ⁊ vt supra stipu. ⁊ reci. Et iurauit ad ⁊ super scā dei euāgelia ab eodē corpalit manu sua dextra gratis tacta. Renunciās inde sup p̄dictis oībus ⁊ singulis ⁊ specialiter sub dcō iuramento gratis et scienter iuris ⁊ fcī ignorātie: oī actioni exceptioni ⁊ deceptioni doli mali fraudis vis metus erroris et in factū cōditioni indebiti sine causa vel iniusta causa fori priuilegio petitioni libelli ⁊ oblationi eiusdē ferijs et inducijs quibuscunq; necnō minoris etatis ⁊ in integrū restitutionis beneficio ⁊ ceteris iuris et facti auxilijs beneficijs et remedijs qbus median. contra p̄dicta aut ex eis aliqua venire posset aut in aliquo se iuuare defendere seu tueri. De quibus omnibus ⁊ singulis supradictis dictus petrus petijt a dicta ysendis sorore sua sibi fieri et concedi publicum instrumentum seu publica instrumenta vnum vel plura per me notariū publicū infrascriptū qd seu que possint et valeant dictari ⁊c. Acta fuerunt hec ⁊c. Et nota q̄ interdum ille cui fit remissio siue quittatio iurium paternorū et maternorū ac fraternorū est absens: et tunc notarius pro eo stipulari debet hoc modo. dicta ysendis non dicat ⁊c. dedit cessit ⁊c. petro fratri suo dilecto licet abse, ac mihi notario publi. ifrascripto vt et tanq̄ cōis et publice psone p̄ di-

cto:petro absente suisq; hered. et succes.in futurũ vniuersis stipulãti solẽniter et recipienti videlicet oĩa iura et oẽs actiones etc.que stipula.i oibus clausulis vbi expedierit suo modo repetat. Itẽ quãdo fit duob⁹ dicta remissio et vnus eorum est pñsens et alter absens notarius pro absenti similiter stipuletur.

¶ Sequitur de contractu societatis siue affrayramenti.

Aliquãdo duo vel plures fratres aliqñ duo cõiuges et aliquando alĳ extranei nihil sibi attinẽtes si bona sua communicare desiderant et facientes et inientes super hoc inter se cõtractũ qui apud vulgus associatio siue affrayramentum nuncupatur. In iure vero appellat societas que qñdẽ societas qñq; fit de oĩbus bõis socioꝝ pñtib⁹ et futuris quãdoq; de certis bonis siue de certa bonorum parte et interdũ alter socioꝝ ꝯtrahẽ. nil ponit in societate nisi suas operas et suã industriã:et tñ valeat huiusmodi societas.nam tales ope pꝛeciũ et extimationem recipiunt et illa extimatio seu precium opere vel artis in iure appellat velamentũ qđ est precium velatũ siue intellectuale quo opera extimantur:vnde vnius socĳ idustria vel opa plus societati interdum ꝓferre põt ꝙ alterius pecunia. diffinit autẽ societas sic. societas est duoꝝ pluriũ de cõuentio ꝯtracta ob cõmodiorem vsum et vberiorum questum. Et ꝯtrahit solo cõsensu. Et ad tẽpus et in perpetuũ.i. ꝙdiu viuunt socĳ. Et sub conditione. In eternum aũt.i. vt duret sine fine et per oĩa secula ꝯtrahi nõ potest. Itẽ cõtrahitur societas inter eas ꝑsonas que alias pñt consentire et obligari. Item soluitur et finitur societas pluribus modis. Primo morte naturali vel ciuili socioꝝ seu alterius eorum nec transit ad hered. ita ꝙ inter eos duret societas lucrum autem societatis et rõnes bene transeunt ad hered. Item soluitur volũtate:vt cum renũciauerit qs societatis altero socio pñte et scieñ.et pluribus modis societas dissoluitur quos cã breuitatis dimitto. Itẽ ẽ notãdũ ꝙ aliq ad finẽ ꝙ bona cõmunicata siue affrayrata veniãt et trãseant ad hered.et success.i eodẽ ꝯtractu affrayramẽti faciũt sibi iuicẽ et vicissim donationẽ inter viuos et irreuocabilẽ de medietate bonoꝝ suoꝝ vel de certa alia parte:et tunc bona sic cõtrahentiũ:ita bene sunt cõia inter suos heredes:sicut erãt iter ipsos viuẽtes:lꝫ ꝯtract⁹ societatis fuerit morte dissolut⁹.

¶ Forma instrumenti associationis siue affrayramẽti duoꝝ futuroꝝ ꝯiugum.

In dei nomine Amẽ. Anno etc. Nouerint etc. ꝙ pñtia mei notarĳ publici et testium infrascriptorum existens et personaliter cõstituti laurentius filius andree philippi ex vna parte et ysendis filia martini de põte ex parte altera scientes et attendẽtes vt dicebant tractatum fuisse de matrimonio deo pꝛeuio feliciter contrahendo inter eosdem laurentiũ et ysendem et fauore ac cõtemplatione dicti futuri matrimonĳ p dictã ysendem eidẽ laurentio cõstitutum et assignatum fuisse in dotem et nomine dotis omnia bona res et iura sua mobilia et immobilia:ac per se moueñ.pꝛesentia et futura vt plenius constat instrumento publico per me notariũ publicum infrascriptum in notam sumpto hodie pauloante pꝛesentis publici instrumẽti recitationẽ. Igitur dicti inꝗ laurentius et ysendis futuri coniuges fauore et ꝯtẽplatione dicti eorũ futuri matrimonĳ bona fide et sine dolo se per et suos et cuiuslibꝫ ipsorum hered.et in futurum successores quoscũq;:nõ inducti:nõ seducti vt vo lo metu vbis blandis aut alias machinose circũuenti. Sed gratis sciẽter he-

neq̧ cōsulti ꝛ pmeditati vt dixerunt nō errātes neq̧ decepti i iure vel i fa
to ḋ suis:sed de vtroq̧ certiorati ꝓut asserebant plenius ꝛ instructi:reiectis pe
nitus et exclusis oībus vniuersis ꝛ singulis vtriusq̧ iuris ciuilis et canonici
vsus ꝯsuetudinis atq̧ facti. Subtilitatibus interpretationibus cauillationi
bus ꝑsumptōib⁹ allegatiōib⁹ et cautelis:ac alijs qbuscūq̧ qb⁹ aliqua ḋ ꝯten
tis i hic pn̄ti publico instrō in totū vel partē possunt inualidari retractari ifrin
gi irritari cassari aut alias penit⁹ annullari Tenoꝛ hui⁹ veri publici instrumē
ti mandato suo cōfecti firmiter ꝑpetuo valituri ꝛ vim isinnatōis in se impoꝛ
tantis. Affrayrauerūt et associauerūt se ad inuicem vnus coꝝ alteꝝ ipsoꝝ et
ecōuerso mutuo ꝛ vicissim p̄sentes stipu. solēniter et recipien̄. ꝓ se ꝛ suis he
redi. ꝛ successoꝛib⁹ in futurū vniuersis in oīb⁹ et singulis bonis reb⁹ et iurib⁹
suis mobilib⁹ ꝛ imobilib⁹ pn̄tib⁹ et futuris quecūq̧ q̄liacūq̧ et vbicūq̧ sint
vel cōsistāt dicta bōa res et iura:ac quocūq̧ nomie cēseant seu valeāt nuncu
pari ꝛ nihilomin⁹ ob fauorē ꝛ gr̄az huiusmadi affraymēti et associatōis vn⁹
eorūdē laurentij et ysendis futuꝝ ꝯiugū alteri ipsaꝝ:et ecōuerso mutuo ꝛ vi
cissi3 pn̄tib⁹ stip. et recipien̄. vt supra dedit donauit tradidit seu q̄si tradidit ꝛ
ꝯcessit ac nūc penit⁹ ꝑ ꝑpetuū desamparauit titulo pure ꝟe ꝑfecte rate grate
manen̄. et irreuocabilis donatiōis que fit ꝛ fieri dr̄ inter viuos ac pp nuptias
nullo iure nullaq̧ cā ingratitudinis aut alias quouismō in posterū reuocan
de:videlicet medietatem oiu3 vniuersoꝝ et singuloꝛum bonoꝝ reꝝ et iurium
suoꝝ mobiliū et imobilium pn̄tiū et futuroꝝ quecūq̧ qualiacūq̧ quātacūq̧
ꝛ vbicūq̧ sint vel consistat dicta bōa res ꝛ iura ac quocūq̧ noie cēseant seu
valeant nuncupari cū oib⁹ coꝝ iurib⁹ et ꝑtinē. bonoꝛib⁹ et oneribus vniuer
sis. Et hoc cū ac sub pactis ꝯditionib⁹ et retētionib⁹ īfrascriptis et sequen̄. ꝛ
pꝛimo fuit actū et couentū de pacto expresso solemni stipulatiōe valido inter
dictos laurētiū et ysende3 futuros cōiuges:ꝙ ipsi ꝯiuges celebꝛato iter eos
dicto futuro matrimonio teneant et debeant ex tunc in antea ꝯtinue in simul
moꝛari cohabitare ꝛ māsionē ꝑsonalē facere i pn̄ti villa alesti et i domo ꝛ bo
nis dicte ysendis et se iuicē tanq̄ ꝟos ꝯiuges affectionē cōiugali debite tra
ctare:bonūq̧ amoꝛē et bona3 fidē sibi iuicē seruare tādiu q̄diu vixerint i hu
māis. Itē plus fuit actu3 et ꝯuētū de pacto exp̄sso:ꝓut ḋ iterdcōs futuros cō
iuges:ꝙ dict⁹ laurētius nō possit dictā ysende ꝯtra ei⁹ volūtatē ex̄ villā alle
sti cā morādi trāsferr̄ q̄uis occasiōe siue cā Itē fuit actū et ḋ pacto exp̄sso cō
uentū inter dictos laurentiū et ysendē futuros coniuges vt supra ꝙ dict⁹ lau
renti⁹ teneat:et debeat ad pn̄tem villā alesti et ad domū dicte ysendis appoꝛ
tare ponereq̧ et imittere oīa bona res et iura sua q̄nā citius poterit. Itē plus
fuit actū cōuentū ꝓut supra inter dictos futuros ꝯiuges ꝙ casu quo in fu
turū:q̄ncūq̧ ꝯtingeret alterum ipsoꝛu3 coniugu3 futuroꝝ decedere sine pꝛo
le legitima de se et ex coꝝ futuro matrimonio pꝛocreata altero eorūdē supui
uēte:ꝙ medietas oiu3 bonoꝝ dicti sic pꝛio moꝛiētis ad supuiuētē plēo iure ꝑ
ueiat ꝑtineat ꝛ spectet. ꝯsāt alia pacta ꝯuētiōes ꝛ retētiones sic et ꝓut ptes
voluerit et ꝯuenerit. Sup qb⁹ qdē bonis reb⁹ et iurib⁹ p̄dictis per et iter di
ctos laurentiu3 et ysendem futuros cōiuges sibi inuicem superius associatis
affrayramentis donatisq̧ et communicatis:p̄fati futuri ꝯiuges fecerunt et
ꝯstituerūt vn⁹ eorum alterum ipsoꝝ et ecōuerso mutuo et vicissi3 pn̄tes stipu
lantes et recipientes vt supra ꝟos dn̄os et ꝓcuratoꝛes legitimos vt i reb⁹ iu

s proprijs legitime ꝯstitutos. Ita ꝙ amodo ⁊ deinceps dicti futuri ꝯiuges ⁊ eoꝝ quilꝫ possint ⁊ valeant ꝓ dictis bonis reb⁹ ⁊ iurib⁹ i quocūqꝫ iudicio ⁊ extra directe ⁊ vtiliter agere ⁊ experiri excipereqꝫ ꝯponere transigere cōpromittere pacisci ⁊ ꝯcordare. petereqꝫ exigere recipere ⁊ qttare. Et cetera oīa vniuersa ⁊ singula facere dicere procurare ⁊ exercere que ql̄ibet verus dñs ⁊ ꝓcurator legitim⁹ ac iustus possessor dō reb⁹ suis proprijs in eiusdē legitime ꝯstitutus facere dicere procurare ⁊ exercere potest ⁊ dꝫ. Et que ipsemet futuri cōiuges ⁊ eorūꝫ quelibet ante hmōi affrayramentum ⁊ associationē facere dicere ꝓcurare ⁊ exercere poterāt ⁊ potuissent. Conce. dēt. dicti laurētius ⁊ ysendis futuri ꝯiuges sibi adinuicē mutuo ⁊ vicissim stipulantibus et recipien. vt supra licētiā auctoritatem et spēale mādatū p se aut alium loco sui quicuqꝫ voluerint dicto eoꝝ mrīmonio vt premissum est celebrato possessionem seu quasi bonoꝝ rerū ⁊ iurioꝝ ꝑdictoꝝ inter se supra comunicatoꝝ ⁊ donatoꝝ accipiendi corporalē ciuilē ⁊ naturalē licen. cuiuslibet ipsoꝝ laurentij ⁊ ysendis aut alterius cuiuscunqꝫ persone seu curie minime petita requisita seu obtenta. Et quousqꝫ eandē possessionem dicti coniuges futuri adepti fuerint. Cōstituerūt se interim ipsi coniuges vnus precario nomine alterius: ⁊ ecōuerso bona res ⁊ iura predicta donata associata et cōmunicata tenere ⁊ possidere seu quasi inde se ꝑnoīati laurētij et ysendē futuri ꝯiuges de bonis rebus ⁊ iuribus predictis inter se vt ꝑmittitur cōmunicatis donatis et associatis: pactis tn̄ et retentionib⁹ ꝑdictis cuiqꝫ eoꝝ saluis sp remanen. disuestiēs. vn⁹ eoꝝ alteꝝ ipsoꝝ: et ecōuerso mutuo et vicissim ꝑntes stipulan. et recipien. vt supra p tactū manuū suaꝝ inuestierunt de eisdē pleno iure. Promittētes insup ꝑfati laurētius et ysendis futuri cōiuges se nihil fecisse aut dixisse in ꝑteritū et ꝙ nihil dicēt seu facient in futurū propter qd̄ predicta oīa et singula minorē in aliquo obtineāt vel habere debeāt ꝑpetui roboris firmitatē vel ꝙ cassari irritari ānulari valeāt quomodolibꝫ vel rescidi Sꝫ ita ꝑdicta oīa et singula ꝓut supraſcripta sunt rata grata et firma semꝑ habere eaqꝫ tenere attēdere et obseruare ꝯtraqꝫ in aliquo nūqͣ facere dicere seu vēire de iure vel de facto p se vel p aliquā aliam ꝑsonā interpositā seu interponendā alicuius vel aliquoꝝ arte ingenio seu cautela p solēnē ⁊ validā stipulationē: ⁊ sub obligatōe oīꝫ bonoꝝ suoꝝ imobiliū ꝑsentiū ⁊ futuroꝝ dicti laurēti⁹ ⁊ ysendis futuri ꝯiuges sibi inicē mutuo et vicissiꝫ stip. et recipien. vt supra ꝓmiserūt et iurauerūt ad et sup scā dei euāgelia ab ipsis et quolibet ipsorum suis dextris manib⁹ gratis tacta. Sub quo qdē iuramēto et sup ꝑdictis oīb⁹ et singulis renūciauerunt sepedicti ꝯiuges grati et sciēter iuris et facti ignoran. oīumqꝫ actioni exceptioni et deceptioni doli mali fraudis vis metus erroris et in factū ꝯditioni idebiti sine causa vel ex iniusta cā fori priuilegio petitioni libelli et oblationi eiusdē ferijs et inducijs quibuscūqꝫ nec nō exceptioni nō sic celebrati et initi ꝯtractus et aliter fuisse dictū cōuentū qͣ scriptum et recitatuꝫ et econtra dicta vero ysend. renunciauit specialiter et expsse oī iuri in fauorem mulierū introducto et introducendo. et ambo simul dicti futuri cōiuges renunciauerunt generaliter oī alij iuri cānonico et ciuili nouo et veteri: scripto et nō scripto diuino et humāo: quo vl' quib⁹ mediā. ꝯtra ꝑdicta aut eis aliqua vēire possent vel in aliquo se iuuare defendere seu tueri. De quibus omnibus et singulis supradictis ql̄ibet dictoꝝ laurentij et ysendis futurorum ꝯiugū petijt: sibi fieri publicum instrm̄ seu pu-

publica instrumenta vnum vel plura per me nota. publicum infrascriptus seu
que possint ⁊ valeant dictari ⁊c. Acta fuerint hec ⁊c.

¶ Forma instrumenti affrayramenti ⁊ associationis duorum fratrum.

In dei nomine amen. Anno ⁊c. Nouerit ⁊c. ꝙ i p̄ntia
mei notarij publici ⁊ testiū infrascriptoꝝ existētiū ⁊ psonaliter ꝯstituti Io
hānes philipp⁹ de ponte fres maiores asseruerūt v.ginti quinq̄ annis ob fra
ternā dilectionē ⁊ affectionē singularē quas sibi īuicē hn̄t ⁊ gerūt prout dice
bāt bona fide ⁊ sine dolo per se ⁊ suos heredes ⁊ in futurū succes. quoscūq̄
nō īducti nō seducti vi dolo metu verbis blandis aut alias machinose circu
uenti: s3 gratis sciēter beneq̄ cōsulti ⁊ p̄meditati vt dixerūt nō errantes neq̄
decepti in iure vel in facto suis s3 d̄ vtroq̄ certiorati put asserebāt plenius ⁊
instructi reiectis penit⁹ ⁊ exclusis oībus vniuersis ⁊ singulis vtriusq̄ iuris ci
uilis ⁊ canonici vsus consuetudinis atq̄ facti subtilitatibus interpretationi-
bus canillationib⁹ presumptionib⁹ allegatiōib⁹ ⁊ cautellis ac alijs qbuscūq̄
aliqua de cōtentis in hoc p̄nti publico instrō in totū vel in partē possent inua
lidari retractari infringi irritari cassari aut alias penitus annullari. Tenore
huius veri ⁊ publici instri mādato suo cōfecti firmiter ppetuo valituri ⁊ vim
insinuationis in se iportan. affrayrauerūt ⁊ associauerūt se aduuicē vn⁹ eoꝝ
alteꝝ ipsoꝝ ⁊ ecōuerso mutuo ⁊ vicissi3 p̄ntes stipulan. solenniter ⁊ recipien.
p se ⁊ suis heredibus ⁊ successorib⁹ in futuꝝ vniuersis in oibus vniuersis et
singulis bonis reb⁹ ⁊ iurib⁹ suis mobilib⁹ immobilib⁹ ⁊ p se moue. p̄ntibus ⁊
futuris q̄cūq̄ q̄liacūq̄ q̄ntacūq̄ ⁊ vbicūq̄ vl' sint ꝯsistāt dcā bōa res ⁊ iura
ac quocūq̄ noīe censeantur seu valeāt nuncupari. ⁊ nihilominus gr̄a huius-
modi affrayramēti ⁊ associatiōis vnus eorūdē Iohānis ⁊ philippi de ponte
fratrū alteri ipsoꝝ ⁊ econuerso mutuo ⁊ vicissim p̄ntibus stipulan. ⁊ recipi. vt
supra dedit dōauit tradidit seu quasi tradidit ⁊ ꝯcessit ac nūc penit⁹ p ppe
tuū desamparauit titulo pure vere pfecte simplicis rate grate manē. ⁊ irreuo
cabilis dōationis que fit ⁊ fieri dr̄ inter viuos nullo iure nullaq3 cā ingrati-
tudinis aut alias quouismō i posteꝝ reuocādē: v3 totā medietatē oīu3 vniuer
soꝝ ⁊ singloꝝ bonorū rerū ⁊ iuriū suoꝝ ⁊ cuiuslib3 ipsoꝝ mobiliū ⁊ imobiliū
ac p se mouen. p̄ntiū ⁊ futuroꝝ q̄cūq̄ q̄liacūq̄ quātacūq̄ ⁊ vbicūq̄ sint vel
ꝯsistāt dicta bōa res ⁊ iura ac quocūq̄ noīe cēseant seu valeāt nūcupari. Cū
oīb⁹ eoꝝ iurib⁹ ⁊ ptinē. bonorib⁹ ac onerib⁹ vniuersis. Et hoc cū ac sub pactis
ꝯditionib⁹ et retētionib⁹ ifrascriptis ⁊ sequen. Primo nāq3 fuit actū ⁊ ꝯuētū
de pacto expsse solēni stipulatiōe validato inter dictos Iohānē et philippū d̄
pōte fratres ꝙ ipsi ab inde in antea teneātur et debeāt in simul morari coha
bitare vna cū vxorib⁹ ⁊ familia suis in dictis eoꝝ bonis cōmunibus in vna et
eadē domo vnū larē et domiciliū fouēdo vnū panē vnū vinū et alia victualia
necessaria simul et equaliter comedēdo et bibēdo operan3 negocia eoꝝ dē bo
noꝝ suoꝝ simul et equaliter faciēdo operādo et negociādo. Seq̄ et vxoris su
as et familiā equaliter vestitos et calciatos tenēdo. Et ꝙ vn⁹ aliū nō decipiet
i huiōi associatōe siue frayresca. imo bonā fidē et bonū amorē sibi iuicē hēbūt
et ꝯnabūt tāq̄ boni fres. Itē fuit actū et ꝯuētū de pacto expsso iter dictos fra
tres ꝙ abinde in antea ipsi nō faciant nisi vnam bursa3 et ꝙ oīa lucra que si-
mul vel diuisim facient: et lucrabūtur et omnes pecunie quas acqrēt veniant

⁊ ponantur in vno loco cõmuni: ⁊ inde onera sua ⁊ suoꝝ bonoꝝ supportentur Item fuit actum vt supra inter dictos fratres ꝙ ammodo ⁊ deinceps nullus eoꝝ faciat aliqd propriũ sine scientia a volantate ⁊ cõsensu alterius eorũdẽ vltra summã duoꝝ solidoꝝ turoñ. Item plus fuit actum ⁊ conuentum vt supra iter dcõs fratres ꝙ oĩa bona tã mobilia ꝗ̃ immobilia q̃ dicti fratres simul vel diuisim abinde stãdo ⁊ morando insimul acquirẽt sint ⁊ esse debeant inter ipsos pro equis partibus cõmunia. Itẽ ꝙ oĩa debita dcõꝝ fratrum ⁊ bonorũ suoꝝ facta ⁊ fienda de bonis ipsorum cõmunibus psoluantur. Item fuit actũ ⁊ conuentum de pacto expresso ⁊ supra inter dcõs Johannẽ ⁊ philippum de põte ffes ꝙ ipsi abinde nõ possint vnus sine voluntate ⁊ ꝯsensu alterius vẽdere seu aliquomõ alienare aut distrahere aliqua bona ipsoꝝ cõmunia neq̃ pro quibuscunq̃ causis siue negocijs se alicui psone obligare: aut dicta responsionẽ facere vltra summã duoꝝ solidorũ turoñ. Et casu quo alter eoꝝ in futurũ qñcunq̃ cõtrariũ fecerit cõmittat penã quinq̃ libraꝝ turoñ. p ipsum alteri soluendum de parte sua bonorum predictorum totiens quotiens reperiret contrarium premissoꝝ fecisse. Itẽ plus fuit actũ ⁊ conuentum vt supra inter ipsos Johannẽ ⁊ philippũ de põte fratres ꝙ omnes liberi presentes ⁊ futuri eorũdẽ fratrum de bonis ipsorum communibus enutriantur ⁊ alimentẽtur. Et deinde dum fuerint competeñ. ⁊ legitime etatis de eisdem bonis in matrimoniũ collocentur ⁊ dotentur iuxta secundũ facultatẽ eorũdem bonoꝝ. Itẽ plus fuit actũ ⁊ cõuentũ ꝑut supra inter dictos fratres ꝙ eo casu quo in futurum quandocunq̃ cõtingeret alterum dictorum fratruꝫ decedere sine ꝓle legitima de se ⁊ ex suo matrimonio ꝓcreata: ꝙ omnia bona dicti sic decedeñ. ad alium ipsorum superuiuentem ⁊ ad suos perueniant pertineant ⁊ spectent pleno iure hoc saluo ⁊ retento: ꝙ ille sic decedere possit ⁊ valeat de ⁊ super dictis bonis suis testari ⁊ ordinare pro anima sua moderate iuxta ⁊ secundum facultatẽ dictorũ bonorum. Item plus fuit actum ⁊ cõuentũ de pacto exp̃sso prout supra inter ipsos fratres ꝙ eo casu quo in futurum qñcũq̃ oriretur seu moueretur questio seu debatum seu dissensus inter ipsos fratres causis quibuscũq̃ꝫ: ꝙ ipsi incõtinẽti teneãtur ⁊ debeãt eligere duos ꝓbos viros amicos cõmunes ipsorũ qui hmõi debatum seu questionẽ palpare ⁊ examinare diffinireq̃ ⁊ terminare hẽant dictiq̃ fratres diffinitioni ⁊ determinationi dictoruꝫ proborũ virorũ omnimode stare teneantur: ⁊ tunc pro tunc stare ꝓmiserunt ⁊ cõuenerũt. Item plus fuit actum ⁊ cõuentum vt supra ꝙ presens associatio ⁊ affraymentum perpetuo duret et durare debeat iter ipos fratres. Et eo casu quo in futurũ quãdocũq̃ alter dictorum fratrum ab alio diuisioneꝫ ⁊ separationem requireret: ille talis ipso facto cõmittat penam decem librarum turoñ. quequidem pena dicto casu accrescat parti alterius ipsorum hmõi affraymentum tenentis et seruare volentis. et eidem per aliam dictam diuisionem siue separationem inquirentem et de parte sua bonoꝝ predictoruꝫ persoluatur realiter et de facto. Super quibusquidem bonis rebus et iuribus p̃dictis per et iter dictos Johãnẽ et philippũ de põte fratres sibi inuicẽ supra associetatis et affraymẽtis donatisq̃ et cõicatis p̃fati fratres fecerũt et ꝯstituerunt vnꝰ eoꝝ alteꝝ ipsoꝝ: ⁊ ecõuerso mutuo et vicissim p̃ntes stipulãtes recipiẽtes vt supra veros dños ⁊ ꝓcuratores legitimos vt in rebus suis ꝓprijs legitie ꝯstitutos. Ita ꝙ ammodo et deinceps dicti Johannes ⁊ philippus de põte:

fratres ac eoꝝ quilꝫ possint et valeant pro dictis bōis reb⁹ et iurib⁹ p̄dictis i quocūqꝫ iudicio et extra directe et vtiliter agere et experiri:excipereqꝫ cōpo nere trāsigere cōpromittere pacisci et ꝯcordare ⁊c. omnia vniuersa et singula facere dicere procurare et exercere que quilibet verus dn̄s et procurator legitimus ac iustus possessor de rebus suis proprijs in eisdem legitime ꝯstitut⁹ facere dicere procurare ⁊ exercere pōt ⁊ debet:et que ipsimet fratres ⁊ quilibet eorum ante huiusmodi affrayramentum ⁊ associationē facere dicere procurare ⁊ exercere poterāt et potuissent. Conceden̄. prefati Johānis ⁊ philippus d̄ pōte frēs sibi adinuicē mutuo ⁊ vicissim stipulantib⁹ ⁊ recipiētib⁹ vtō licētiā auctoritatē ⁊ speciale mādatū p se aut aliū loco sui q̄ncūqꝫ voluerint: possessionē seu quasi bonoꝝ reꝝ ⁊ iuriū predictoꝝ iter se inuicē superi⁹ associatorū donatoꝝ ⁊ cōicatoꝝ acoipiendi corporalem ciuilem ⁊ naturalem licentiā cuiuslibet ipsoꝝ Johānes ⁊ philippi fratrū aut alteri⁹ cuiuscūqꝫ persone seu curie minime petita:requisita seu obtenta Et quousqꝫ eandē possessionē quilibet eorūdem fratrū adeptus fuerit ꝯstituerunt se interim dicti fratres vnus precario nomine alterius:⁊ ecōuerso bona res ⁊ iura p̄dicta inter se dōata associata ⁊ cōmunicata tenere ⁊ possidere seu quasi. Jnde se prenominati Johannes ⁊ philippus de ponte fratres de bonis rebus ⁊ iuribus predictis inter vt se premittit associatis donatis ⁊ cōmunicatis pactis tñ ⁊ retētionib⁹ p̄dictis vtriqꝫ ipsoꝝ saluis semp remanen̄. disuestien̄. vn⁹ eoꝝ alteꝝ ipsoꝝ:⁊ ecōuerso mutuo ⁊ vicissim presentes stipulantes ⁊ recipientes:vt supra per tactum manuū suarū inuestiuerūt de eiusdē pleno iure. Quāqdē associationē siue affrayramētū ⁊ subsecutā donationes ac oīa vniuersa ⁊ singula in p̄nti publico instrumēto ꝯtenta put superi⁹ ⁊ iferius sunt exp̄ssata p̄facti Johānes ⁊ philippus de pōte fratres:⁊ qlibet ipoꝝ habētes ratas gratas ⁊ firmas:rataqꝫ grata atqꝫ firma eas ⁊ ea laudauerunt approbauerūt emologauerūt ratificauerūt ⁊ ꝯfirmauerūt. Promittētes se nihil fecisse aut dixisse in preteritū ⁊ ꝙ nihil dicēt seu faciēt in futurū pp q̄d oīa p̄dicta ⁊ singula minorē in aliquo obtineāt vel habere debeāt ppetui roboris firmitatē:vel ꝙ cassari irritari ānullari valeāt quolibet vel rescindi. Sed ita p̄dicta oīa ⁊ singula prout suprascripta sunt rata grata ⁊ firma semp habere eaqꝫ tenere attendere ⁊ obfuare ꝯtraqꝫ in aliquo nunq̄ facere dicere seu venire de iure vel de facto p se nec p aliquaꝫ aliam p̄sonam interpositam seu interponēdaꝫ alicui⁹ vt aliquoꝝ arte ingenio seu cautela p solēnē ⁊ validaꝫ stipulationem ⁊ sub obligatiōe oīuꝫ bonoꝝ suorū mobiliū ⁊ imobiliū presentiū et futuroꝝ dicti Johānes ⁊ philippus d̄ ponte fratres sibi inuicē mutuo ⁊ vicissim stipulātes ⁊ recipiētes vt supra promiserūt ⁊ iurauerūt ad ⁊ sup scā dei euangelia ab ipsis et quolibꝫ eoꝝ suis dextris mālbus corporaliter gratis tacta. Sub quo quidē iuramēto ⁊ super predictis omnibus ⁊ singulis renūciauerunt sepedicti fratres gratis ⁊ scienter iuris et facti ignorātie omniqꝫ actioni exceptioni ⁊ deceptioni doli mali fraudis vis metus erroris et in factum cōditioni indebiti sine causa vel ex iniusta causa fori priuilegio petitioni libelli ⁊ oblationi eiusdeꝫ ferijs ⁊ inducijs quibuscūqꝫ iurisqꝫ dicen̄. donationē facta absqꝫ insinuatione iudicis seu presidis non valere: necnon exceptione non sic celebrari ⁊ initi cōtractus ⁊ aliter sui se dictum ⁊ conuentum quā scriptum ⁊ recitatum vel econtra. Et generaliter omni alij iuri canonico ⁊ ciuili nouo ⁊ veteri: scripto ⁊ non scripto diuino et

humano promulgato et promulgãdo vsui rõni ↄsuetudini priuilegio et statu to quo vel qb⁹ mediañ.cõtra predicta aut ex eis aliqua venire possent vel i ali quo se iuuare defendere seu tueri. De qbus oībus et singulis supradictis qli bet dictorum fratrum petijt sibi fieri publicum instrumentum seu publica isti u menta vnum vel plura per me notarium publicum infrascriptum:quod seu q possint et valeant dictari ꝛc. Acta fuerunt hec ꝛc.

¶ Forma instrũi societatis super mercantia siue negociatione contracte.

In dei noīe amẽ. Anno ꝛc. Nouerit ꝛc. ꝙ andreas philippi ex vna parte et martin⁹ d pōte ex alterā bõa fide et sine dolo p se et suos heredes et in futuꝝ successores quoscunqȝ. Tenore huius veri et publici instrumenti mãdato suo cõfecti firmiter ꝑpetuo valituri ab in p̃ntia mei notarij publici et testium infrascriptoꝝ fecerũt inierũt et ↄtraxerũt inter se inuicẽ super mercationib⁹ et negociationibus quibuscũqȝ tam pãnoꝝ ꝙ alioꝝ quarũcũqȝ mercãtiarũ ȝ de et sup qbus mercari et negociari decreue rint et voluerint hinc ad qnqȝ ãnos proxime futuros in hunc qui sequit̃ mo dũ videlicet quod dictus andreas i huiusmodi societate de suis pecunijs ꝓ prijs cõtulit et posuit ducẽtas libras ꝑ suo capitali ꝑut dict⁹ Martin⁹ ibidẽ asseruit fore veꝝ.dictus vo Martin⁹ i eadẽ societate de suis ꝓprijs pecunijs et ꝑ suo capitali posuit et ↄtulit cẽtũ libras turoñ.ꝑut p̃fat⁹ ãdreas ibidẽ cõ fessus fuit fore veꝝ ꝑmitteñ.p̃noīati andreas ꝛ Martin⁹ sibi iuicẽ mutuo ꝛ vicissi ȝ stipulãtib⁹ se fidelr̃ legalit̃ ꝛ studiose negociari ꝛ mercari i dicta socie tate.ꝛ i ea lucrũ ꝛ ꝑfectũ sollicite ꝛ diligent̃ ꝑcurare resqȝ ꝛ bõa ipsi⁹ socie tatis diligent̃ custodire ꝛ saluare:ꝛ qcqd ex ipa societate vel eius occasiõe ad man⁹ cuiuslibet eorũdẽ ꝑuenerit i eadẽ societate ad itegrũ ↄsignaf debita nõ ↄhere vel credẽtias facef sine ãboꝝ vnanimi ↄcordia ꝛ ↄsensu. p̃terea rõnes hmõi societatis iuicẽ ostẽdere ꝛ videf ac facef totiẽs ꝛ qñcũqȝ vn⁹ alteꝝ de h duxerit reqrẽdũ. Et i sup cõmode ꝑfectũ ꝛ lucra ꝛ ẽt dãna si ↄtigat qđ absit cõicare ꝛ ꝑticipare ad iuicẽ fm ꝛ ꝑut libra siue sũma capitalis vniuscuiusqȝ ↄtinget seu reqret.in fine vero predicte societatis vel ante si partes ipse ↄcor des fuerint deducto vel detracto ab vnoquoqȝ ipoꝝ suo capitali p̃dicto totũ lucrũ qđ supfuerit fideliter inter se diuidere ita ꝙ ad vnũquẽqȝ coꝝ tãtũ spe ctet ꝛ ꝑueniat ꝙdiu ꝑ rata capitalis vniuscuiusqȝ ↄtinget. Pro qb⁹ oib⁹ ꝛ sin gulis p̃dictis firmi⁹ tenẽdis cõplẽdis inuiolabiliter obseruandis p̃fati An dreas ꝛ Martin⁹ obligauerũt ypothecauerũt ꝛ submiserũt vnus penes aliũ ꝛ ecõuerso mutuo ꝛ diuisim p̃sentes stipulañ.ꝛ solẽniter recipieñ.pro se ꝛ suis heredibus ꝛ successoribus in futuꝝ vniuersis oīa bona sua mobilia ꝛ imobi lia p̃sentia ꝛ futura virib⁹ ꝛ cõpul.curiaꝝ ꝛc.põe curias quas ptes voluerit. Promittẽtes insup dictus Martinus ꝛ andreas sibi inuicẽ mutuo ꝛ vicissim stipulantibus ꝛ recipientib⁹ vt supra se nihil fecisse ꝛ dixisse in p̃teritũ ꝛc.vt i precedenti forma mutata mutãda:vsqȝ ad finẽ. Acta fuerunt hec ꝛc.

¶ Forma instrumenti parari siue meiarie animalium.

In dei noīe amẽ. Anno ꝛc. Nouerit ꝛc. ꝙ ãdreas phi lippi bõa fide ꝑ se ꝛ suos ꝛc.tenore ꝛc.ac i p̃sen.ꝛc. Cõfessus fuit i verita te gratis ꝛ sua certa sciẽtia recognouit nobili Johãni d sancto baudilio p̃nti stip.ꝛc.se ab eodẽ nobili Johãne habuisse ꝛ recepisse hñcqȝ ꝛ tenere ac pelle te

nere ad capitaniã siue meiariã ac parariã ⁊ ad mediũ incrementũ siue lucrũ duas vaccas siue porcos quarũ vna est pili laureti ⁊ alia pili nigri p̃gnãtes. Itẽ tres vitulos masculos etatis duorũ annoꝝ vel circa: quorũ pili rubei et ãlius est pili nigri sub capitanij quindecim libraꝝ turoñ. que quidẽ aĩalia cum eoꝝ iuramento dictus andreas ꝓmisit ⁊ cõuenit bñ fideliter ⁊ diligenter custodire ⁊ enutrire ac depasci facere suis sumptib⁹ ⁊ expẽsis pñti meiaria durante de illisq; talẽ ⁊ tantã curiã ⁊ diligentiam habere qualez quinq; bonus ⁊ diligens paterfamilias de rebus suis proprijs habet ⁊ habere debet. Si vero predicta animalia aut eorum incrementum seu aliqua ex ipsis deperirent aut perderentur vel morirentur culpa dolo seu mala custodia eiusdez andree vel suorum domesticorum seu mercenariorum tota huiusmodi perda in ipsum andream ex pacto redundabit. si autem diuino iudicio vel fortuito casu perdebũtur vel moriantur tunc totuz damnum siue perda ad dictuz nobilem Johannem pertinebit: vel vt super hoc voluerunt et cõuenerunt dicte partes stare iuri ⁊ consuetudini presentis patrie. Sed primum est equius ⁊ clarius. Et vlterius promisit dictus andreas dicta animalia aut eorum incrementum nullo modo vendere seu alienare sine scientia voluntate et consensu expresso dicti nobilis Johãnis: ⁊ illa etiã tenere voluit ⁊ se cõstituit nomine precario eiusdem nobilis Johãnis pñti meiaria siue pararia durañ. quã voluerũt ipse partes durare hinc ad quinq; annos ꝓxime futuros et i fine huiõi meiarie. leuato p dictũ nobilẽ Johãnẽ de cõi capitali suo p̃dicto qndecim libraꝝ turoñ. totũ residuũ icremẽti ⁊ lucri p ⁊ inter ipsas ptes eqs portõibus diuidatur: et ita vt premissum est tenere cõplere attẽdere ⁊ obseruare cõtraq; i aliquo nunq̃ facere dicere seu venire de iure vel d facto p se nec p aliquã aliã psonã iter positaz seu interponendam alicui⁹ vel aliquoꝝ arte igenio seu cautela p solẽnẽ et validã stipulatõez et sub obligatione oim bonoꝝ suoꝝ mobiliũ ⁊ imobiliũ pñtiũ et futuꝝ prefatus andreas philippi ꝓmisit supradicto nobili Johãni de scõ baudilio pñti ⁊ vt supra stipu. et recipieñ. et iurauit ad et sup scã dei euãgelia ab eodẽ corporaliter mãu sua dextra gratis tacta renũciãs ide sup predictis oibus et singulis et spãliter sub dicto iuso iuris et facti ignorãtie oiq; actiõi et exceptioni doli mali met⁹ et in factũ ꝯditioni indebiti sine cã vel iniusta causa fori priuilegio petitioni libelli et oblatiõi eiusdem decẽ et viginti dieꝝ induciꝭs ferijsq; messiuz ⁊ vindemiaꝝ ⁊ oi alij dilatiõi tpis qbuscunq; lrãs status gfe sine respect⁹ ad tempus impetratis et impetrãdis. Et ceteris iuris ⁊ facti auxilijs beneficijs et remedijs quibus mediañ. ꝯtra predicta aut qua venire posset vel in aliquo se iuuare defendere seu tueri. De quibus omnib⁹ dictus nobilis Johãnes de scõ baudilio petijt sibi fieri publicũ istrumẽtũ per me notariuz infrascriptorum. Acta fuerunt hec ⁊c. Et nota q partes interdum conueniunt quam si in fine meiarie his q aialia recepit et tẽuit maluerit domino animaliũ reddere et soluere medietatem summe capitalis eo tunc aialia q̃ tunc supererunt ꝓ equis partibus iter ipsas partes diuidãtur. Et iõ si partes ita cõuenerint notarius i illo loco quo dictũ est supra in precedenti forma: et in fine huiusmõi meiarie leuato ⁊c. addat vel si dictus andreas maluerit dcõ nobili iohãni reddere et soluere medietatẽ dicti capitalis q illam realiter reddẽdo et soluẽdo eidẽ oia aialia q̃ superũt tã data siue tradita q̃ fetus siue icrementũ eorũdẽ eqs portiõib⁹ iter ipsas ptes diuidanẽ. Item no

ta ꝙ aliqñ pagesius ab aliquã necessitate vendit alteri aliqua ex suis aialibus certo p̄cio et deinde is q emit dicta aialia tradidit ⁊ dimittit pagasio vendi⸗tori ad capitaniam siue meiariã sub capitali precij dictorum aialium:⁊ tunc notarius instrumentum incipiet ⁊ formabit hoc modo.

IN dei noīe Amen. anno ⁊c. Nouerint ⁊c. ꝙ andreas philippi bõa fide ⁊c. Tenore ⁊c. ob suã vt asseruit euidẽt. vtilitatẽ ac vr gẽtẽ necessitatẽ ⁊ ꝓ suis negotijs pagẽdis ⁊ expediẽdis vẽdidit ⁊ titulo vere ⁊ irreuocabilis vẽditiõis tradidit seu quasi nobili Johãni de sancto baudilio p̄nti stipulañ. solẽnit̄ ⁊ recipi. ꝓ se ⁊ suis hereð. ⁊ successo. i futurũ vniuersis: videlʒ duas vacas vel porcos p̄gnãtes quarũ vna ē pili nigri:⁊ alia pili laure ti. Itẽ tres vitulos etatis duoꝝ annoꝝ vel circa quorũ duo sunt pili rubei ⁊ alius ē pili nigri:⁊ hoc ꝓ p̄cio ⁊ noīe p̄cij quindecim librarũ turoñ. qð p̄cium dictus andreas ꝯfessus fuit a dicto nobili Johãni realiter numerando habuisse ⁊ recepisse i tali mõeta per dictũ nobilẽ Johãnẽ eidẽ andree ibidẽ numerata ⁊ tradita p dictũ andreã habita ⁊ recepta in p̄ntia mei notarij publici ⁊ testiũ infrascriptoꝝ exceptiõi ⁊c. qttauit ⁊c. Cũ pacto ⁊c. vt in alijs ꝯtractib⁹. ⁊ ibi dẽ p̄fatus nobilis Johannes de sancto baudilio dicto andree philippi tradi dit ⁊ dimisit p̄dicta aialia supra vẽdita ad meiariã siue parariã ⁊ ad mediũ incrementũ siue lucrũ. sub capitali dictarũ qndecim librarũ turoñ. que qdem aialia dictus andreas dixit ⁊ cõfessus fuit penes se hr̄e ⁊ illa cũ fetibus siue i cremẽto eorũdẽ ꝓmisit bñ fidelr̄ ⁊ diligẽter suis sũptib⁹ ⁊ expẽsis custodire ⁊c. Si vero ⁊c. vt i p̄cedẽti forma vsqꝫ ibi. p̄nti meiaria siue pararia durãte quã ptes ipse duraf̄ voluerũt ad eoꝝ volũtatẽ si ita ptes ꝯueniãt al's ponat̄ vt i p̄cedẽti forma leuatio ⁊c. vt i forma p̄cedẽti vsqꝫ ad finẽ. Itẽ nota ꝙ meia ria siue paria aialiũ lanatoꝝ ⁊ caprioꝝ differt a meiaria alioꝝ aialiũ in eo:q2 il la meiaria fit siue aliquo capitali:⁊ q2 quolibʒ ãno durãte meiarie ptes iter se diuidũt totũ incrementũ ⁊ lucrũ fetuũ lane ⁊ caseoꝝ ꝓut ptes ꝯueniũt ⁊ i fi ne meiarie dñs aialiũ leuat ⁊ recuperat tot aialia ꝙ dedit seu tradidit:⁊ hoc si extẽt:q2 si mortua fuerit:diuino iudicio vel casu fortuito i totũ vel i partem pagesius de nihilo tenebit̄ dũ tñ doceat per pelles aut alias de casu fortuito.

¶ Sequitur de contractu obligationis.

QUia ꝯtractus obligatõis freqũes ⁊ quotidiãus ē. iõ de ipso tractare nõ omitto. vidẽdũ ē igit̄ p̄mo qd sit obligatio. deindeq̄ sint eius sp̄es ⁊ qualiter ꝯtrahatur: que possint se obligare ⁊ que res obligari possint. Et autem obligatio iuris vinculum quo necessitate astringimur alicu ius rei soluende secundum nostre ciuitatis scilicet romane iura. Unde cuʒ di citur vinculũ in proprie ponit̄. i. ius vincens. nã sicut corporali vinculo qs vi cit̄. i. ligat̄ ita ⁊ obligatiõe que itellectuale viculũ ē aliqs dr̄ astrigi:⁊ sic obli gatio nõ est ipsuʒ vinculũ:sed verba q̄bus ligamur:q2 ex itellectu resultate ex v̄bis vel litteris obligamur. nã v̄bum ꝓprie ē illud qð i corde ꝯcipit̄:⁊ illð qð eructatur ē vox vel sonus. vnde nec vox nec son⁹ nec ꝯceptio i corð. obligat̄: sed ius resultans ex eis. ⁊ illud ius dr̄ esse obligatio qua qs obligatur. i. forti ter ligat̄. Et est obligatiões icorporale:⁊ q2 cõplectitur obligationem ⁊ obli gatum ⁊ id de quo fit obligatio. Si querat aliquis vbi vel in quo fit obliga⸗tio: an scilicet in obligante vel in obligato:vel in re obligata:vel in omnibus

predictis. Ad hoc respondeat subtilis artista qui rerũ tenues nexꝰ optime nouit. Diuiditur aũt obligatio: qꝛ alia est naturalis: alia ciuilis: alia mixta. Naturalis est illa q̃ per vinculũ nature ⁊ solo cõsensu cõtrahitur. Ciuilis vero est que verbis vel litteris ꝑficitur naturalis ⁊ ciuilis insimul: vt sunt oẽs contractus innominati ⁊ ẽt illa que ex negocijs ⁊ maleficijs puberũ nascũtur secundũ aliquos: ⁊ accipio hic large ciuilẽ obligationẽ ẽt ꝓ pretoria. Item obligationum alie ex ꝯtractu: alie ex quasi ꝯtractu: alie ex maleficio ⁊ alie ex quasi maleficio nascuntur. ¶ Plures sunt alie obligationum diuisiones quas dimitto. Cõtrahitur aũt obligatio quattuor modis: scʒ verbis litteris ꝯsensu. ⁊ quattuor alijs modis dissoluitur: scʒ re interempta acceptilatiõe lr̃is in cõtrariuʒ missis ab eo qui priores miserat. ⁊ cõtrario cõsensu vt in emptiõe re integra. possunt aũt se obligare oẽs qui alias possunt cõtrahere. cũ eñi cõtractus obligationẽ pariat ⁊ obligat actionẽ tanq̃ suã filiaʒ: cõsequẽs est vt qui potest cõtrahere ⁊ se obligare potest. Sʒ que res obligari possunt? dicas q̄ oẽs ille quas in nostro habemus cõmertio. Excepto q̄ res aliena licet vendi possit in vendentis preiudiciuʒ: vt superius dictum est: obligari tamẽ nõ potest ⁊ ratio huius est: quia per contractũ pignoris siue obligationis ꝯstituitur ius ĩ re scʒ obligata alias nõ valere nec proficeret pignoris obligatio: sed quia nemo p̃t alij constituere ius quod in re nõ habet: ideo res aliena in qua quis nullũ ius habet obligari non potest: per venditionem autem non constituitur ius in re vendita: quia venditor nõ tenetur facere rem emptoris immo alias prodesse potest: cum venditor de euictione teneatur: nõ valet in vno nõ in alio. quidam tamen dicuntq̧ etiam res aliena obligari potest: vt qui habet publicianam ⁊ rem emphiteoticã: sʒ ille res non sunt omnino aliene eo q̄ publicianista ⁊ emphiteota aliquod ius habent in re: hec autem peritioribus remitto.

¶ Forma instrumenti simplicis obliga.

ANno incarnationis dñi millesimo quadringẽtesimo sexagesimo octauo ⁊ die decimaseptima mensis augusti. Serenissimo principe dño Ludouico gr̃a dei rege francorũ regnãte. Nouerint vniuersi et singuli: q̄ martinus de pontebona fide ⁊ sine dolo per se ⁊ suos heredes ⁊ in futurũ successores quoscũq̧. Tenore huius veri ⁊ publici instrumẽti mãdato suo cõfecti firmiter perpetuo valituri: ac in p̄ñtia mei notarij publici ⁊ testiũ infrascriptorũ confessus fuit in veritate gratis ⁊ ex sua causa certa sciẽtia recognouit andree philippi p̄ñti stip. solemniter recipiẽti ꝓ se ⁊ suis heredibus ⁊ successoribus ĩ futurũ vniuersis: se dicto ãdree debere tenere ⁊ soluere quindecim libras turoñ. ⁊ hoc rõne ⁊ ex causa venditionis ⁊ reste precij duorũ boum: quorũ vnus est pili nigri ⁊ alius pili laureti per dictũ andreã eidem martino venditorũ: ⁊ per dictum martinuʒ prout asserebat emptorum habitorum ⁊ receptorũ. Exceptioni vero dictorum duorum boum non habitorum ⁊ non receptorum ⁊ dictarum quindecim lib. turoñ. per dictum Martinum prefato Andree non debitaruʒ ex causa predicta ⁊ omni errori calculi gratis: ⁊ ex sua certa scientia dictus martinus debitor renunciauit. Quãquidẽ pecunie summam siue debitum quindecim lib. turoñ. dictus martinus debitor promisit. ⁊ ꝯuenit eidem Andree creditori vt supra stipulanti ⁊ recipienti soluere ⁊ satisfacere in pace ⁊ sine q̃stione seu lite aut cõtradictione quacũq̧ per terminos ⁊ solutiones sequentes: scʒ in festo natalis dñi proxime futuro quinq̧ libras

turoñ. Et deinde de anno in annum in simili die festo natalis dñi qnqȝ lib. turoñ. tā diu dictas ānuas solutiones ꝯtinuando quousqȝ totū debitū ꝑdictum quidecim lib. turoñ. fuerit per dictū martinū debitorem dicto andree creditori plene ⁊ integraliter ꝑsolutum ⁊ satisfactum vna cū expensis omnibus dānis ⁊ interesse per dictum andream creditorem aut suos fieri contingen. quouismodo in petendo ⁊ exigendum debitum predictum vel ob morā ⁊ retardationem solutionum eiusdem vel ad voluntatem dicti Andree creditoris ⁊ sum plicem requisitionem: quam voluntatem dictus martinus debitor voluit pro termino solutionis haberi vna cum expensis: vt supra. ⁊ vlteriꝰ voluit ⁊ se cōstituit dictus martinus debitor de pacto expresso tenere dictos duos boues nomine precario prefati andree creditoris quousqȝ totum debitum predictum quindecim librarum turoñ. cum expeñ. fuerit eidem andree vel suis integre persolutum. Pro quibus omnibus ⁊ singulis supradictis firmius ⁊ tenendis complendis soluendis ⁊ inuiolabiliter obseruandis prenominatus martinus de ponte debitor obligauit ypothecauit ⁊ submisit penes dictum andream philippi creditorem presentem stipulantem ⁊ recipientem vt supra omnia bona sua mobilia ⁊ immobilia pñtia ⁊ futura viribus ⁊ cōpulsionibus curiarum dñoꝝ alesti parui sigilli regij mōtispesu. conuentionū: licet priuilegijs seu libertatibꝰ dictaꝝ conteñ. ipse partes non exilant: ac priuilegijs nundinarum campanie ⁊ brie. ⁊ cuiuslibet alteriꝰ curie ecclesiastice ⁊ secularis ꝑ executione pmissoꝝ preeligende. Et ita vt premissum est tenere complere attendere ⁊ obseruare contraqȝ in aliquo nunqȝ facere dicere seu venire de iure vel de facto p se nec p aliū aliqua ratione siue causa per solēnem ⁊ validam stipulationem: ⁊ sub obligatione predicta dictus martinus de ponte debitor promisit prefato Andree philippi creditori pñti stipulanti ⁊ recip. vt supra. Et iurauit ad ⁊ super sancta dei euangelia ab eodem corporaliter manu sua dextra gratis tracta. renūciās ide super predictis omnibꝰ ⁊ singulis: ⁊ specialiter sub dicto iuramento iuris ⁊ facti ignorañ. omniqȝ actioni ⁊ exceptioni doli mali ⁊ in factum ꝯditioni indebiti siue causa vel iniustā causa fori priuilegio petitioni libelli ⁊ oblationi eiusdem decē ⁊ viginti dieꝝ indicijs ferijsqȝ messium ⁊ vindemiarum: ⁊ omni alij dilationi temporis quibuscūqȝ litteris status gratie siue respectu ad tempus impetrantis ⁊ impetrandis. Et ceteris iuris ⁊ facti auxilijs beneficijs ⁊ remedijs quibus mediañ. contra predicta venire posset: aut i aliquo se iuuare defendere seu tueri. De quibus omnibus dictꝰ andreas philippi creditor petijt sibi fieri publicum instrumentum seu publica instrumenta per me notarium pub. infrascriptum. Acta fuerunt hec ⁊c.

¶ Forma instrumenti obligationis quando duo vel plures obligantur quilibet insolidum cum cautione ⁊ post venditionē.

Anno ⁊c. Nouerint ⁊c. qꝫ martinus de ponte ⁊ Andreas philippi bona fide ⁊ sine dolo per se ⁊ suos cuiuslibet ipsorum hereð. ⁊ in futurum successo. quoscūqȝ. Tenore ⁊c. ac in presentia ⁊c. ambo simulꝰ ⁊ eorum quilibet insolidum cōfessi fuerunt in veritate gratis ⁊ ex sua certa sciētia recognouerūt. Stephano liebierie pñti stipu. solenniter ⁊ recip. pro se ⁊ suis hereð. ⁊ successo. in futuꝝ vniuersis se dicto stephano debere teneri e ⁊ soluere. xx. libras turoñ. ⁊ hoc ratione et ex causa vēditionis ⁊ precij cuiusdam pecie terre in qua sunt domus vinea pratum castanetum ⁊ ortus situate

in pertinen. loci demandatoris: et in loco sine territorio de sala confron. et cetera per dictũ stephanũ p̃fatis andree et martino hodie vẽdite p̄cio dictarũ. xxv. librarũ turon. put de huiusmodi venditionis plenis cõstat instrumento publico per me nota. rũ publicũ infrascriptũ in notã sumpto pauloante pre sentis publici instrumẽti recitationẽ: et hoc non obstan. cõfessione et quittan. genera. ali per dictũ stephanũ dictis andree et martino de toto p̄dicto p̄cio in dicto venditionis instrumento factis. nã reuera totũ precium pr. di. tum sine summã viginti quinq3 librarum turon. eidem stephano venditori per dictos an dream et martinũ emptores put asserebat adhuc debetur. Exceptiõi vero di cti precij viginti quinq3 librarũ turon. per dictos andreã et martinum p̃sfa to stephano non debiti ex causa p̄dicta et omni errori calculi gratis et ex sua certa sciẽtia dicti andreas et martinus debitores renũciauerunt. Quãquidẽ summã siue preciũ. xxv. librarum tur. dicti andreas et martinus debitores pro miserũt et puenerunt supradicto stephano creditori vt supra stipulanti et reci pienti soluere et satisfacere in pace et sine questione seu lite aut cõtradictione quacunq3 per terminos et solutiones sequẽ. scilicet de presenti ad volũtatem dicti stephani creditoris duodecim libras cum dimidio turõ. Et ab hodie in vnu annũ proxime futurũ alias duodecim libras cũ dimidia turon. vna cum expensis et c. vt in precedenti. Et vlterius voluerunt et se cõstituerunt dicti an dreas et martinus debitores tenere supradictã preciũ terre cũ suis ptinen. no mine precario dicti stephani creditoris quousq3 totum precium siue debitum predictũ viginti quinq3 librarum turõ. fuerit eidem stepha. vel suis plene et integrali ter cum expen. persolutum et satisfactum. Pro quibus omnibus et singulis su pradictis firmius tenendis complendis soluendis et inuiolabiliter obseruan dis prenominati andreas et martinus debitores: et quilibet ipsorũ insolidum obligauerunt ypothecauerunt et submiserũt penes dictũ stephanum credito rẽ presentẽ: et vt supra stipulãtẽ et recipientẽ psonas suas pprias et oĩa cor cuiuslibet ipsorũ bona mobilia et immobilia p̃ntia et futura virib⁹ compulsio nib⁹ carceribus et arrestis curiarum et c. Et nihilominus pro abundãtiori cautel la et maiori securitate p̃fati stephãi creditoris andreas et martinus debito res dederunt et presentauerunt eidẽ stephano creditori vt supra stipulanti et recipiẽti i fideiussorẽ et p̃ncipalẽ reũ debitorẽ et pacatorẽ petrũ de orto ibidẽ p̃ntẽ qquidẽ petrus gratis et ex sua certa scia ad p̃ces et reqsitionẽ dictorum andree et martini bõa fide et sine dolo p se et suos hẽdes: et i futurũ successo res quoscũq3 se p̃stituit p dictis martino et andrea debitorib⁹ p̄dictis viginti quinq3 lib. turon. dicto stephano creditori mõ p̃misso cũ expen. et soluẽda fide iussorẽ et principalẽ reũ debitorẽ et pacatorẽ penes supradictũ stephanũ cre ditorẽ p̃ntẽ et vt supra stipu. et recipi. Inde obligauit ypotecauit et submisit dictus petrus de orto fideiussor penes dictum stephanũ creditorẽ stipulantẽ et recipientẽ vt supra oĩa bona sua mobilia et imobilia p̃ntia et futura virib⁹ et cõpulsionibus curiarum supradictarũ et cuiuslibet earũdẽ. Et ita vt p̃missũ est tñ re cõplere attendere et obseruare: cõtraq3 in aliquo nunq̃ facere dicere seu venire de iure vel de facto p se nec p aliquã aliã psonã interpositã seu inter ponendã aliciuus vl' aliquorum arte ingenio seu cautella p solẽnẽ et validã stip. et sub obligationibus p̄dictis andicti andreas et martinus principales debi tores: et petr⁹ d orto eorum fideiussor pmiserũt p̃fato stephão creditori: et vt supra

stip. ⁊ recip. ⁊ iurauerũt ad ⁊ sup scã dei euãgelia ab eis ⁊ quolibꝫ ipsoꝝ suis dextris manib⁹ corporaliter gratis tacta. Renũciantes idẽ super pdictis oib⁹ ⁊ singulis ⁊ specialiter sub dicto iuramento gratis ⁊ scienter iuris et facti ignorãtie: oiqꝫ actiõi exceptioni deceptioni doli mali fraudis vis met⁹ erroris: ⁊ in factũ pditioni indebiti sine ca: vel ex iniusta causa fori priuilegio petitiõi libelli et oblatiõi eiusdẽ decẽ et viginti dierũ induciis feriisqꝫ messiũ et vindemiaꝝ: ⁊ oi alii dilationi tpis qbuscũqꝫ litteris statuis gratie siue respect⁹ ad tẽpus impetratis et impetrandis. Necnõ beneficio nouaꝝ ɔstitutionũ de duob⁹ reis debẽdi et de fideiussorib⁹. Et ceteris iuris et facti auxiliis beneficiis ⁊ remediis qb⁹ mediañ. ɔtra predicta: aut ex eis aliqua veire possent: vel in aliquo se iuuare defendere seu tueri. De qbus oibus et singulis supradictis dict⁹ stephanus creditor petiit sibi fieri publicũ instrumẽtũ p me notariũ publicum infrascrip. Acta fuerũt hec ⁊c. Et nota ꝙ forma precedẽs ɔtinet tres obligationes siue formas triũ specierũ obligationũ. s. obligationis post vẽditionem. Et obligatiõis vbi duo insolidũ. obligant. Et obligatiõis cũ cautione. Et ideo poterit notarius ex predicta forma elicere qđ voluerit: ⁊ sibi expedierit pro predictis obligationib⁹ ɔficieñ. siue ordinanđ. Itẽ nota ꝙ qñ debitor dat creditori fideiussorẽ ⁊ in precedẽ. forma ipse debitor solet ꝓmittere ⁊ se obligare dictũ suũ fideiussorẽ seruare indẽnẽ a cautione siue fideiussiõe quã pro ipso facit. Et illa ꝓmissio non dꝫ inseri in instrũo pricipalis obligationis: qr de hoc nihil ad creditorẽ. Sed dꝫ fieri instrumẽtũ seorsum ad partẽ hmõi ꝓmissiõe siue indẽnitate ꝗuis multi notarii male faciãt ɔtrariũ. Itẽ qr supius in duabus precedeñ. formis facta ẽ mẽtio de precario: iđ pro eruditione simpliciũ notarioꝝ videndũ est qđ sit pcariũ ⁊ in qbus reb⁹ ɔsistat: ⁊ qualiter ɔstituat ⁊ quaten⁹ duret et qualr firmatur. Est aũt precariũ qđ precibus vtẽdi petẽdi ɔceditur: ⁊ hoc tãdiu ꝗ̃diu is q concedit patitur: Et ɔsistit in rebus mobilibus ⁊ immobilib⁹ ⁊ in seruitutib⁹. Itẽ ɔstituit pcariũ iter pñtes ⁊ iter absẽti. p nũcium vel per epistolã et durat in tpe illud quo rogatũ ẽ: ⁊ alrs ꝗ̃tũ voluerit ille qui ɔcedit. vñ qui noie pcario ab alio possidet nõ possidet suo noie: sꝫ noie eius qui pcariũ ɔcessit: ⁊ per ɔñs nõ põt rẽ illã vsucapere aut pscribere. Itẽ soluitur seu finitur precariũ morte rogantis ipsiꝰ precariũ eo ꝙ ipsi dñtarat ⁊ non hrdi eius ɔcessa ẽ pcaria possessio: non aũt soluit morte eius qui ɔcessit quin imo remanet penes illũ cui ɔcessum ẽ: ⁊ durat per totũ tps eius ɔcessiõis in pdictis aũt duobus formis obligationũ non est tps precarii limitatũ seu diffinitũ: sꝫ confertur in tpus solutionis debitoꝝ ꝓ quibus ɔstituitur. Unde si debitor in vita sua non soluerit debitũ: ⁊ ita duret precariũ vsqꝫ ad eius mortẽ: an morte ipsius debitoris finiatur vel transeat et ɔtinuetur ad eius heredem: patet p predicta ꝙ finitur. Sed si ita sit creditor poterit fraudari suo debito nõdum soluto. Et ideo hec remitto peritioribus.

¶ Forma obligationis cum constitutione procura.

In Anno ⁊c. Nouerit ⁊c. ꝙ andreas philippi talis loci bõa fide ⁊c. Tenore ⁊c. ac in pñtia ⁊c. Confessus fuit in veritatis gratis et ex sua certa scientia recognouit nobilis Johanni de sancto Baudilio presenti stipu. ⁊c. Se dicto nobili Johanni debere ⁊ teneri soluere quingẽtas lib. turoñ. Et hoc tã rõne ⁊ ex causa vẽditionis ⁊ precii certorum aĩalium la-

natoꝝ ⁊ bouinoꝝ ꝑ dictum andream:vt dixit ab eodem nobili Johāne dudū emptorū ⁊ bitoꝝ ꝙ ex causa finaliter cōputi iter ipsos nobilē Johānē et andrea3 put asserebāt dudum facti ꝺ oibus vniuersis ⁊ singulis in quibus dictus andreas ⁊ ei9 ātecessores ꝓfacto nobili Johāni ⁊ ꝓdecessorib9 suis tenebatur et teneri poterāt cāis rōib9 seu occasionib9 quibuscunqꝫ. Et de quibus oli3 inter se eoꝝ ꝓdecessores iuicē agere babuerit tā cum publicis instris apodixis vel aliī scriptu.publi.ꝙ alijs a toto tpe pterito vsqꝫ in hūc diem pñtez. Et fuit actum ⁊ cōuentu3 depacto expresso inter dictas ptes ꝙ oīa instrumenta publica antiqua i ⁊ cū quibus dict9 andreas seu eius antecessores eidē nobili Johāni vl suis predecessorib9 reperiant teneri ⁊ esse obligati in qbuscūqꝫ debitis remaneāt in eoꝝ efficacia et virtute quousqꝫ supradictū debitum.l.librarꝝ turon.cū expeñ.fuerit dicto nobili Johāni vel suis integre psolutū ⁊ satisfactū.exceptōi vero dicte summe pecunie qngētarū lib.turoñ.per dictū andream prefato nobili Johanni debite ex causis predictis ⁊ omni errori calculi gratis ⁊ ex sua certa sciā dictus andreas debitor renūciauit. Quāquidem pecunie summā siue debitū qngētaꝝ librarū turō.dictus andreas debitor ꝓmisit ⁊ cōuenit supradicto nobili Johāni creditori pñti ⁊ vt supra stipulāti ⁊ recipienti soluere ⁊ satisfacere i pace:⁊ sine questione seu lite aut ꝯtradictione quacūqꝫ in oī loco seu foro vbi ꝯuētus extiterit ad ipsis nobilis Johānis creditoris volūtatē ⁊ simplicē reqsitionē:quā voluit dictus andreas debitor pro termino solutionis baberi vna cū expeñ.oibus damnis ⁊ interesse per dictu3 nobilē Johānē creditorem aut suos fieri contingentib9.quouismodo in petendo ⁊ exigēdo debitū predicti vel ob morā ⁊ retardationē solutionis eiusdē. Pro quibus oībus vniuersis ⁊ singulis supradictis per dictum andream artendenꝺ.compleñ.⁊c.idem andreas obligauit gratis:⁊ ex sua certa sciētia et de pacto expresso ypothecauit supposuit ⁊ submisit seipsum psonaliter et omnia:et singula bōa sua et suoꝝ presentia et futura iurisdictioni viribus cobertioni rigori compulsioni carceribus et detēti ac mero examini reali et personali curie camere dñi nostri pape et eius sancte sedis apostolice:et eius camerarij ac curie castelleti parisieñ.curieqꝫ pui sigilli regij montispe.⁊ curie ꝯueñ.reis nem.et cuiuslibet alterius curie ⁊c.ad quam seu quas dictus nobilis Jobannes recursum bēre voluerit pro premissis. Sic ꝙ incboata executione per vnam,seu alteram dictarum curiarū nihilominus possit bēre recursu3 ad aliā seu alias ꝙ seu quas idem nobilis Johānes duxerit eligendum seu eligēdas in qua seu quibus boc presens publici instrumē.ostendi contigerit seu producti. Jta ꝙ realis etpersonalis actio possit fieri et baberi contra dictū andreā et eius bona et suorum presentia et futura:ac si esset sententia lata per iudicē competeñ.que in rem transiuisset iudicatā. Et ibidē comparere et iuri pere totiens quotiens per dictu3 nobilem Johannem seu ad eius requisitionē fuerit conuentus seu etiam requisitus. Cōuenit et promisit dictus andreas debitor ꝓdictus:sic et taliter quod vna de dictis curijs per dictū nobilē Johannem seu suos electa et iudicio cepto in illa:ad aliā seu ad alias nihilominus ante litē contestatam et post redire possit ⁊ babere recursu3:nullū sibi neqꝫ suis pp electionē buiusmodi preiudicium generando. Jurisditione dictarū curiaꝝ ⁊ cuiuslibet earum se i boc gratis:et ex sua certa scientia idē andreas ꝓ negando. Jta videl3 ꝙ vigore buius presentis et publici istrumēti idem nobilis Jo

bannes possit et valeat per dictas curias et qualibet earūdē quā seu quas p̄ elegerit ipsum andreaʒ capi cogi cōpelli arrestari incarcerari: et psonaliter deti neri facere vsq; ad integram satisfationem omniuʒ et singulorum in presen- ti instrumento conteñ. Et nihilominus ibidem incontinenti et absq; aliquo in tervallo pro abūdantiori cautela ac maiori securitate dicti nobilis Johānis dictus andreas gratis et ex sua certa scientia fecit constituit et solemniter or dinauit suos veros ꝛc. ita tamen ꝛc. videlicet omnes et singulos procurato- res et notarios curie camere dōini nostri pape predicte qui nunc sunt vel pro tpe futuro erūt: quoꝝ nola ꝛ cognomina hic hēri voluit pro expressis ꝛ specia liter noiatis abseñ. ꝛc. ita ꝙ int cos ꝛc. scʒ ad cōparēdū ꝓcuratorio noīe ipsi us andree ꝯstitueñ. i iudicio ꝛ extra oi tpe feriato ꝛ nō feriato totiēs quotiēs ꝛ qñ eidē nobili Johāni ꝛ suis placuerit corū dictis dñis camerario aud. vi ce aud. locis tenend. ꝛ cōmissario dci dñi nři pape: necnō coram dictis dñis aliaꝝ curiaꝝ iudici. vicari. offi. custodib⁹ seu gubernatorib⁹ ꝛ locateñ. eorūdeʒ ꝛ dictū debitū dāna iteresse ꝛ expeñ. semel ꝛ plures ꝯītē. ꝛ ad recognoscēduʒ petēdū audiēdū ꝛ recipiendū oē preceptū monitionē sniam arrestū ꝛ māda- tū. ꝙ ꝛ q̄s prenoiati dñi camerari⁹ aud. vice. aud. locū teñ. cōmissarius: ac ēt aliaꝝ curiaꝝ supradictarū iudi. vestre offi. gubernatores ꝛ custodes ꝛ locate neñ. eorūdē facere ꝛ ferre voluerint cōtra ipsum andreā ꝯstitueñ. suosq; here des ꝛ successores ꝛ eorū bona ꝓ dicto debito et expeñ. ex soluēdo et eis spōte acqescen. Et ad submittendū ꝓpterea ipsuʒ andreā ꝯstitueñ. suosq; hered. ꝛ i posterū succes. ac bōa sua ꝛ suoruʒ fori iurisdictiōi vigori compulsioni cober- tioni carceri ꝛ detentioni ac mero examini reali ꝛ personali curiarum predi- ctarum ꝛ cuiuslibet eaꝝ et dñoꝝ curialiuʒ eorūdē: et ad volēdum et cōsentien dū expresse ꝙ dicti domini auditor vice aud. locum teñ. ꝛ cōmissari⁹ curie ca- mere apostolice ac dicti dñi iudices offic. vicarij custodes et gubernatores seu locateñ. eorūdeʒ aliarū curiarū supradictaꝝ in dictum andreā ꝯstitueñ. excō municationis sniam ferāt ꝛ processus alios quoscūq; faciāt cōtra eundē su- osq; hered. ꝛ succes. ꝛ eoꝝ bona quotiēs quādo quomō qualiter et vbi volue- rit ꝛ fuerit oportunū si dicto nobili Johāni aut suis nō fuerit de dicto debito dānis iteresse et expensis iuxta hmōi instrumēti seriē et tenorē plenarie itegra liter satisfactuʒ: ꝛ gñraliter ad oia alia vniuersa ꝛ singula faciēdū dicen. ꝓcu randū exercendū que in p̄missis et circa p̄missa et eoꝝ q̄libʒ necessaria fuerint seu etiā oportuna: etiā si talia forent q̄ mādatū exigerēt magis speciale: ꝛ que ipsemet andreas ꝯstituēs facere dicere ꝛ exercere posset si in premissis psonalr iteresset. Promittēs dict⁹ andree ꝯstituens prefato nobili Johāni pñti: ꝛ mihi notario publico ꝛc. pñti stipulāti ꝓ oib⁹ illis ꝛc. Se ratū gratū ꝛ firmuʒ nūc pro tunc ꝑpetuo hituꝝ ꝛ obseruaturū totū id ꝛ qcqd p dictos suos ꝓcurato res seu aliquē ex eis actū et gestū fuerit seu alias quolibet ꝓcuratū in p̄missis ꝛ quolibet eorūdē. Et pro eis eoꝝ quolibet iudicio sisti ꝛ iudicatum solui: cum suis clausulis vniuersis. Et releuās dictos ꝓcuratores suos ꝛ eoruʒ quēlibet ab oi onere satisdādi se ꝓ eis ꝛ eoꝝ qlibet fideiussorē ꝯstituēs ac ēt pricipalē debitorē sub ypotheca ꝛ obligatiōe oiʒ et singuloꝝ bonoꝝ suoꝝ pñtiū et futu roꝝ: ꝛ cū ac sub omni et qualibet iuris et facti renūciatione ad hec necessaria pariter ꝛ cautella. Et insup ꝓlibat⁹ andreas promisit sub virtute ifra per euʒ prestandi iuramēti dictos ꝓcuratores suos seu aliquē ex eis casu aliquo non

enocare donec eidē nobili Johanni de debito supradicto ac d̄ dānis iteresse ꝛ expēn. fuerit ad plenum ꝛ integre satisfactum. Et si eos vt eoꝝ aliquē p ipm andreā cōstituen. reuocari cōtingeret reuocationē huiusmodi voluit aliquali ter non tenere. Sed pro ꝯfirmatiōe haberi pūti instro ꝛ ꝯtēn. i eodē suo robo re duraturꝫ. Et ꝙ oia singula supradicta sic ꝑa sint: eaqꝫ cū effectu dict⁹ An dreas teneat ꝯpleat attēdat inuiolabiliterqꝫ obseruet ꝛ ꝯtra in aliquo nō veni at de iure nec de facto p se nec p aliquā aliā interpositā personā ꝛc. sub cuius iuramēti virtute dict⁹ Andreas renūciauit ex sua certa sciētia: ꝛ p pactuꝫ ex ꝓssuꝫ in ꝓmissis oībus ꝛ singulis oi actioni ꝛc. cuilibet alij exceptiōi petitioni ꝛc. decē ꝛc. Et iuri dicēti vbi iudiciū ceptum est ibi finem accipe debet. Et iuri dicēti ꝯuētū corā nō suo iudice posse toꝫ declinare ꝛ ante litē ꝯtest. penitere. Et iuri dicēti liberas psonas p debito icarcerari nō posse ēt si cesserint bonis ꝛ būficio appellatiōis cuiuslibet seu ꝯdictiōis. Necnō ipetratiōi quarūcūqꝫ lraꝝ sup cācellatiōe pūtis publici instri debite certiorat⁹ p me notariū publi cū ifrascriptū: ꝙ si ꝯtrauenī p se vel p aliuꝫ in futuꝫ fieri ꝯtingeret et nūc p tūc ꝛ ꝯtra gradis: et ex sua certa sciētia dedit donauit ꝛ ꝓmisit dare ꝛ soluere pe ne noie dño procuratori regio i pūti senescalia bellicadri ꝛ nemā. ordiato me notario publi. infrascripto vt cōmuni ꝛ publica psona p eodē dño procurato re regio absen. stipulante solemniter ꝛ recipiente. Summā decem vel viginti vel centum librarū turon. pro qua summa siue pena sic ꝓmissa exigēda ꝛ sol uenda voluit ꝛ ꝯsentijt debitor antedict⁹ executionē in psona ꝛ bonis suis fie ri ꝛ perfici posse ꝛ debere nulla alia iudicia sententia vel ordinaria super hoc expectata. Et super renūciauit quibuscūqꝫ litteris status gratie siue respect⁹ ad tēpus impetratis et impetrādis. Et specialiter ꝛ expresse iuri dicēdi gene ralem renūciationem nō valere nisi processerit specialis. Et generaliter omni alij iuri canonico et ciuili ꝛc. De quibus ꝛc. Acta fuerunt hec ꝛc.

¶ Sequitur de solutionibus ꝛ liberationibus siue quitationibus.

Post tractatum obligationū cōueniens est vt de solu tionib⁹ et liberationib⁹ siue qttationib⁹ et qualiter super eis ꝯficiantur publica instrumenta tractatum subijciam specialem. Uidēdum ē igitur primo qbus modis liberatur debitor ab obligatione deinde quis debet soluere. Itē cui solui debeat ꝛ qualiter. Itē quid soluatur seu solui debeat. Liberatur au tem debitor multis modis. primo per nouationem ꝛ per delegationē siue inso lutū dationē ꝛ p cōpositionē. Itē p acceptilationē ꝛ p ꝯfusionē. Itē p oblatio nē ꝛ depositiōem ꝛ ꝯsignationē. Itē per interitum speciei q̄ erat in obligatio ne: dum tñ mora nō precesserit nec debitorem occiderit. Itē tollitur ipso iure obligatio et liberatur debitorem p solutionē. Quis aūt soluere debeat. dic qḋ si is qui debet et potest soluit ipso iure tollitur obligatio: dum tamen sit maior viginti quinqꝫ annis et compos mētis ille obligatus est et soluit. si antē sit mi nor et pupillus vel adultus habēs curatoreꝫ que soluit nō tollitur obligatio. secus est in eo qui nō habet curatorem. Sunt ēt quidam q tenentur soluere: lꝫ non sint obligati creditori vt tutores curatores et oēs alij legit mam hūtes administrationem vt sunt alij q sua spōte pro alio soluunt creditore volēte no mine debitores non suo. Alioquin non ꝯtingeret liberatio vel creditore igno rān. et tunc tenet creditor hēre ratuꝫ. vel inuito creditore qñ species vel quā titas erat in obligatione: qꝛ tunc alius eam inuicto creditore offerre pōt: secus

si factū erat i obligatiōe: qr hoc p aliū inuito creditore fieri seu solui nō potest cū forte idustria persone debitoris fuisset electa. Sed cui solui debeat ⁊ q̄des creditori maiori ⁊ adulto nō pupillo. si tamē habeat pecuniā saluā reperit̄ pupill⁹ ab agēdo ꝯtra suū debitorē q sibi soluit. Itē soluit̄ tutori ⁊ curatori. Itē aliȷ̄ volente creditore vel ratū habēte vel ab eo speciale mādatū ad hoc habēte si tamen qui soluit faciat tacite vel expressim reuocatū mādatū nō liberat̄. Quid āt soluat̄ seu solui debeat: ⁊ q̄dē id qd̄ est in obligatione si erat corporale nam in corporalia nō recipiūt solutionē vel traditionē. Sed q̄d si debitor teneatur suo creditori i plurib⁹ ⁊ diuersis debitis ⁊ ex diuersis causis: cuius erit electio pro quo debito fiat solutio an scilꝫ debitoris soluen̄. vel creditoris recip. Ad hoc dicas ꝙ si debitum sit in quantitate ⁊ debitor dum soluit exprimat pro quo debito vel pro qua cā soluit in illo debito vel cā cedet ⁊ intelligat̄ facta solutio. si vero nō exprimat ⁊ omnes cause ex qb⁹ debꝫ sint principales tunc datur creditori electio in quo ⁊ ꝑ quo debito fiat solutio. dum tamen incontinenti eligat: ⁊ si nō eligat incontinenti pōt in eam cām computare solutionem in quam solueret ipse si deberet seu debitor esset. vnde verisimile est ꝙ potius solueret debitum de quo non est controuersia q̄ȝ illud de quo dubitat̄ ⁊ est questio. Et potius pro se q̄ȝ pro alio ⁊ in hoc ꝓdest electio facta incontinēti vel per creditorem. Si autē creditor nunq̄ȝ eligit aut incōtinenti nec ex interuallo ⁊ plures sint cause debitorū cedet solutio i oīb⁹ pro rata: sꝫ si vna apparet grauior vel durior causa: puta qa pro vno debito est debitor obligat⁹ i ꝑsona ⁊ bona: ⁊ pro alio in bōis tātū vel in vno debito est obligat⁹ sub vsuris ⁊ in alio simpliciter sine vsuris: ⁊ sic de similibus: ⁊ tūc in eam causaꝫ que erit grauior ⁊ durior semp intelligit̄ facta solutio. Cum autē superius dictum est de electione creditoris facta incontinenti intelligendū est si debitor tacet vel ꝯsentit: quia si dissentit vel contradicit non tenet electio creditoris quinimmo debitor solutū repetit. In omni autē debito regula est ad hoc vt debitor liberetur ꝙ plane ⁊ in totum fieri debeat solutio: sed hoc fallit in debito non loquido ⁊ in libertate ⁊ cū aliter partes conueniunt. Item omnis satisfatio ꝓ solutione cedit: dum tamen creditor eam admittat ⁊ acceptet. alias nō cogitur satisfacere namq̄ȝ est prout voluerit creditor. Unde si habeat creditor debitam pro soluto ⁊ accepto q̄ȝuis reuera non acceperit liberatus est debitor. Item generaliter tollitur siue soluitur omnis obligatio eisdem modis contrarijs quibus contrahitur. ⁊ quia vt dictum ē superius in capitulo de obligationib⁹ quattuor modis ꝯtrahitur obligatio: scilicet re: verbis: litteris consensu: ergo quattuor modis tollitur: scilicet re: interuentu: acceptilatione: litteris in cōtrarium missis siue scriptis. ⁊ econtrario consensu prout ibidem dictum est: quia prout quisq̄ȝ contractus est ligatus: ita solui debet sicut iura dicunt.

¶ Forma instrumenti. quittantiem totius debiti siue dotis.

IN dei noīe amē. Anno ⁊c. Nouerit ⁊c. ꝙ cū oliꝫ martin⁹ de pōte ꝯdisset ꝯstituisset ⁊ assignassꝫ i dotē ⁊ noīe dotis laurētio filio ādree philippi vna cū ysende filia dicti martini vxoreq̄ȝ dicti laurētij ⁊ ꝑ ipa ⁊ suis futuris lib. xl. lib. turon̄. ⁊ vestes nuptiales einsdē ysēdis vsq̄ȝ ad sūmā seu valorē. xx. lib. turō. ꝑut ꝺ dcā dotis ꝯstōne pleni⁹ ꝯstat vl̄ ꝯstat̄ ꝺ instro publico ꝑ me notarium publicum infrascriptū vel p talē notariū i notā sumpto sub anno ⁊c. Cūq̄ȝ dict⁹ martinus ēēt teneret̄ ⁊ eēt efficaciter obligat⁹ pre

facto laurẽtio ĩ sũma qnquaginta librarꝫ turonẽ.cã verilealr ⁊ ami[illegible]
tui cũ istrumento publico p me notariũ publicũ ĩfrascriptũ per t[illegible]
in notã recepto.sub ãno ⁊c.Hinc ſi qdeꝫ fuit ⁊ eſt ꝙ hac die pñti [illegible]
pricipio.huius veri ⁊ publici iſtrumẽti ãnota pfactus laurẽtius phĩlippi [illegible]
ibidẽ volenteqꝫ ⁊ cõſentien.dicta yſende vxore ſua bõa fide ⁊ ſine dolo p [illegible] ⁊
ſuos hereð.⁊ i futurꝫ ſucceſſores quoſcũqꝫ.Tenore huius veri ⁊ publici [illegible]
mandato ſuo ↄfecti firmiter ppetuo valituri ac in pſentia mei notarij publici
⁊ teſtiũ infraſcriptorꝫ cõfeſſus fuit ĩn veritate gratis ⁊ ex ſua certa ſciẽtia re
cognouit pnominato martino de põte ſocero ſuo pñti ſtipulañ.ſolẽniter et re
cipiẽti pro ſe et ſuis heredib⁹ et ſucceſſorib⁹ in futurũ vniuerſis:ſe ab eodem
martino hũiſſe et itegralr̃ p diuerſas ſolutiões recepiſſe totã et vniuerſaꝫ do
tẽ pdictã in iſtrumẽto dotali ſupius deſignato ↄtẽtã et expſſaꝫ:nec nõ totum
et vniuerſum debitũ ſupradictũ qnquaginta lib.turon.exceptiõi vero totius
dicte dotis et debiti pdicti p dictũ laurentiũ a dicto martino nõ habitorũ et
nõ receptos:ſpeiqꝫ future habitationis et receptõis eorũdẽ ex cauſis pdictis
et oĩ errori calcr̃i:et ſua certa ſcia dictus laurẽtius renũtiauit.de qb⁹ qdẽ dote
et debito pdictis contẽtus exñs:et p bñ ſoluto pacato et ſatiſfacto ſe reputãs
dictũ martinũ pñtẽ vtẽ ſtipulantẽ et recip.et ſuos ac bõa ſua et ſuorꝫ qttauit
liberauit penitus p imppetuũ et abſoluit p acceptilationẽ idẽ ſubſecutã aqui
liana ſtipulatõe legitie pceden.a cũ pacto reali valido et ſolẽni de vlteri⁹ ali
qd plus ab eodẽ martino:neqꝫ a ſuis occaſiõe pmiſſorũ nõ petẽdo.Promittẽs
in ſup pfactus laurẽtius ſe nihil feciſſe ⁊c.vt ĩ alijs formis pced.Acta fuerũt
hec ⁊c.Et notant dictũ ẽ in pcedenti forma pñte ibidẽ volenteqꝫ et ↄſentiẽte
dicta yſendeqꝫ ſi loc⁹ ſiue caſus repetõis dotis eueniat morte mariti q dotẽ
receperit vxor hꝫ optionẽ repetẽt dotẽ vel hereð.mariti vel ab eo q dotẽ ↄſti
tuit.ꝙ nõ hẽbit ſi ĩ ſolutõib⁹ factis marito ↄſũpſerit.Et iſtud ẽ mẽti tenẽdũ.

¶ Alia forma inſtrumenti generalis quittantie.

IN dei noĩe amẽ.ãno ⁊c.Nouerit ⁊c.ꝙ andreas phi
lippi bõa fide ⁊c.ac in pñtia ⁊c.ↄfeſſus fuit ĩ vitate gratis et ex ſua cer
ta ſciẽtia recognouit martino de põte pñti ſtipulãti ⁊c.ſe ab eodẽ martio ha
buiſſe et recepiſſe plenã et integrã ſolutionẽ oim vniuerſorꝫ et ſingulorꝫ debi
torꝫ et aliarꝫ rerꝫ quarũcũqꝫ in qb⁹ dict⁹ martin⁹ et ſui parẽtes et pdeceſſores
pfato andree ſeu ſuis anteceſſorib⁹ tenebãt ſeu teneri poterãt tã rõne et ex cã
mutui et vẽditõis quarũcũqꝫ mercãtiarꝫ et loquerij aĩaliũ equinorꝫ et mulati
norꝫ vẽditiõis vſuſfructuũ certorꝫ pratorꝫ camporꝫ et vinearꝫ:quã alr̃s quouiſ
mõ et cauſis qbuſcũqꝫ:et tã cũ publicis iſtrumẽtis ꝗ alr̃s a toto tpe preterito
vſqꝫ ad diẽ pñtẽ:caſſando et ãnullãdo oĩa et quecũqꝫ publica iſtra apodixas
et alr̃s ſcripturas publicas ſeu priuatas ĩ et cũ qbus dictus martin⁹ ſeu ante
ceſſores pfato andree aut ſuis anteceſſorib⁹ poſſent teneri.quolibet et reperi
rent obligari.Ita et taliter ꝙ predicta inſtrumẽta obligatoria apodixe et alie
ſcripture nullã deinceps ꝫ dictũ martinũ vel ſuos ĩ iudicio vel extra obtineãt
roboris firmitatẽ.exceptiõi ⁊c.quittauit ⁊c.Promittens inſuper prefatus an
dreas ſe nihil feciſſe ⁊c.vt in alijs formis precedẽtibus.Acta fuerunt hec ⁊c.
Et nota ꝙ ex pria forma qttañ.poterit notari⁹ elicere duas qttãtias vnã vi
delicet de tota aliqua dote per ſe:et aliam de alio debito per ſe.et de ſecũda et

precedeñ. forma poterit elici generalis qttantia de qbuſcūqꝫ debitis et rebus
faciendo ⁊ ſcribendo in vnaquaqꝫ debitas narratiuas: ꝓut exiget ſeu requiret
materia ſuper qua fient dicte quittātie ſuo modo.

¶ Forma inſtrumenti delegationis ſiue dationis inſolidum alicuius debiti.

IN dei noie amē. āno ⁊c. Nouerit ⁊c. ꝙ cū petrus de
pinu diceret̃ ⁊ eēt efficacit̃ obligat⁹ martio d̄ pōte in ſūma. x. lib. turoñ.
ex cauſis ꝯteñ. i quodā publico inſtr̃o ꝑ talē notariū in notā ſumpto. ſub anno
⁊c. Dictaſqꝫ martin⁹ teneret̃ andree philippi i ſimili ſūma ſiue debito decem
lib. turoñ. cū quodā publico inſtr̃o ꝑ me notariū publicū in notā ſumpto. ſub
anno ⁊c. et ex cauſis i eodē inſtr̃o ꝯten. et ſpecificatis nō haberetqꝫ dict⁹ mar
tinus ꝓut dicebat de quo dicto andree de dictis. x. lib. turō. in ꝓmptu ſatiſfa
cer̃ poſſ3 niſi de alio debito p̄dicto i quo dict⁹ de pinu ſibi vt p̄mittit̃ tenetur.
hinc ſiqdē fuit ⁊ ē ꝙ hac die p̄nti ſupius in p̄cipio huius veri ⁊ publici inſtr̃i
annotata dict⁹ martin⁹ de pōte bōa fide ⁊ ſine dolo ꝑ ſe ⁊ ſuos heredē. et i fu
turꝝ ſucceſſores quoſcūqꝫ. Tenore hui⁹ veri ⁊ publici inſtr̃i mādato ſuo cōfecti
firmiter ꝑpetuo valituri ac i p̄ntia mei notarij publici ⁊ teſtiū ifraſcriptoꝝ de
dit delegauit ceſſit remiſit et iſolutū tradidit et aſſignauit p̄fato ādree philip
pi ibidē p̄nti ſtipu. ſolēnit̃ ⁊ recipiē. ꝓ ſe et ſuis hr̃dib⁹ et ſucceſſorib⁹ i futurū
vniuerſis iſolutū ſiue pagā dictaꝝ. x. lib. turō. i qb⁹ idē martin⁹ dicto andree
vt dictū ē tenet̃: videl3 debitū ſupradictū aliaꝝ decē lib. turoñ. i. quo dict⁹ pe
trus de pinu eidē martino vt p̄miſſū3 ē tenet̃: nec ñ oīa vniuerſa ⁊ ſingl'a iura
oēſqꝫ oīno actiōes petitōes et demādas reales ꝑſonales mixtas vtiles ⁊ dire
ctas ciuiles ⁊ p̄torias ac al's quaſcūqꝫ q̄ et q̄s dict⁹ martin⁹ de pōte h3 et hē
re p̄t ⁊ d3 aut viuus ē hēre ⁊ q̄ ſibi cōpetūt ſeu cōpetere p̄nt ⁊ debēt nūc vel i
futurꝝ aduerſus ⁊ ꝯ̄ ſupradictū petrū de pinu ⁊ i bōis eiuſdē rōne ⁊ ad cām
ſupradicti debiti decē lib. turoñ. ⁊ ꝯtētoꝝ iīſtr̃o obligatorio ſupius mētionato
et deſignato. ſup quo quidē debito decē lib. turoñ. ſicvt p̄mittit̃ ꝑ dictū marti-
nū de pōte p̄facto andree philippi delegato et iſolutū tradito et aſſignato iu
ribuſqꝫ actionib⁹ petitionib⁹ demādis p̄dictis ꝑ eundē martinū dicto andree
ſupius ēt ceſſis ⁊ remiſſis. Jtē martin⁹ fecit ⁊ ꝯſtituit deū andreā p̄ntē et vt
ſupra ſtip. et recipieñ. veꝝ dn̄3 et ꝓcuratorē legitimū vt i reb⁹ ſuis ꝓprijs legi
time ꝯſtitutū ita ꝙ ambo deinceps dict⁹ ādreas poſſit ⁊ valeat debitū p̄dictum
petet̃ exiget̃ recipet̃ et recupare et ſup illo cōpromittet̃ trāſiget̃ ⁊ paciſci qttā
tiā ſeu quittantias de eodē facere ⁊ ꝓcedere in quocūqꝫ iudicio ⁊ extra iudi-
cium cōparere agere defendere et experiri et cetera oīa vniuerſa et ſingula fa
cere dicere et exercere que quilibet verus dn̄s ⁊ procurator legitimus de reb⁹
ſuis proprijs in eiſdem legitime conſtitutus facere dicere et exercere pōt ⁊ d3
que ipſemet Martinus de ponte ante hanc preſentem delegationem ⁊ inſolu
tum dationem facere dicere exercere poterat ⁊ potuiſſet ſe ⁊ ſuos prenomina
tus martinus de ponte de dicto debito decem librarū turoñ. iuribuſqꝫ actiōi
bus petitionibus et demandis p̄dictis per eū prefato andree philippi ſupius
delegatis ⁊ inſolutum traditis ceſſis et remiſſis diueſtiēs dictū andreā plen-
tē ⁊ vt ſupra ſtip. et recipi. per tactū manuum ſuaꝝ et ipſi⁹ andree īueſtiuit ple
no iure de eiſdem. Fuit tamen actu3 cōuentum de pacto expreſſo ſolēni ſtipu
latione validato inter dicto andrea3 et martinū atqꝫ per dictū andreā exp̄ſſe

retētū ꝙ instrumētū obligatoriū supradictū in ⁊ cū quo dict⁹ martin⁹ eidem andree tenet ⁊ est obligat⁹ i debito decē librarꝝ turon. remaneat i suo efficatia ⁊ virtute donec ⁊ quousq̄ ipse andreas aliō decē librarꝝ turoñ a supradicto petro de pinu vel suis pene ⁊ integraliter fuerit ꝯsecut⁹ ⁊ sibi de eodē plenarie satisfactū: ita ꝙ si dictū debitū a dcō petro recuperare nō posset: liceat iā eidē andree ad suum priimū debitū redire ⁊ pro illo exigēdo ꝯtra dictū martinū ⁊ ⁊ eius bona hēre recursum. Promittēs insup dict⁹ martin⁹ de pōte se nihil fecisse ⁊c. vt in alijs instr̄is vsq̄ ad finē. De qbus ⁊c. Acta fuerūt hec ⁊c.

¶ Sequitur de procuratoribus constituendis.

Qualiuis procuratores ꝯstituere nō sit ꝓprie ꝯtract⁹: tñ qr ꝓ litibus ⁊ causis exercēdis ⁊ diuersis negocijs pagēdis: expedit necessario vt ꝓcuratores cōstituātur: idcirco postquā sup nōnullis ꝯtractib⁹ inuenes notarij siue tabelliones vt melius potui informari de ipsis. etiā ꝓcuratoribus constituendis ⁊ instrumentis publicis super eis ordinandis doctrinā breuē tradere volo. Ostēdendo quis dicatur ꝓcurator ⁊ qualiter cōstituatur: ⁊ quis possit eum constituere: ⁊ quis possit procurator ꝯstitui. Itē in quare siue rebus possit constitui procurator. Item qualiter eius officium siue mādatum finiatur ⁊ de quibusdā alijs. Est autem ꝓcurator q alia negocia mādato dñi administrat vel sic. Procurator est qui aliena negocia mandato sibi a domino facto ingerenda gratuito suscepit. ⁊ intellige negocia plura vel vnum. mandato autem dñi ideo dr̄ ⁊ excludat tutores vel curatores vel collegia vł ꝑlatos ecclesiarꝝ q ad similitudinem tutorꝝ ꝓcuratores cōstituere nō possūt: sed syndicū vel actorē ꝯstituere debēt. gratuito aūt ideo dicit: quia si interueniat merces locator dicitur operarū non procurator ⁊ dicetur locatio contracta. Suscepit aūt ideo dixi: qr ꝓcurator tenet nō ideo qr gerit sed qr gerēdū suscepit. vñ ab initio fuit sibi voluntariū sed post susceptum mandatū est necessarium. Cōstituit aūt procurator inter pñtes ⁊ etiam inter absentes. Et ideo ab imperitia procedit quando notarius in suo instrō dicit talis ꝯstituit suum procuratorē talē absentē tāq̄ pñtem: qr nihil est dicere. Duo tñ requirūtur qñ ꝓcurator absens ꝯstituit. Primo ꝙ ille certificet vel ꝑ nūciū vel per epistolam vel alio mō. secūdo ꝙ certificatus ratificet mādatū vñ eo ipso ꝙ recipit instrumentum ꝓcuratorij siue mādati videtur ratificare. Itē ꝯstituit nō tantum vnus sed vt plures ⁊ insimul vt qlibet insolidum. Sed qd si plures constituantur nō adiecto insolidum: an tunc qlibet per se possit exequi mādatum quidam tenent ꝙ quilibet ꝓ pte ⁊ nō insolidum videatur ꝯstitutus ita ꝙ per se non possit mandatum exequi: licet in pluribus tutorib⁹ datis sit secus. Cum aūt diuersis temporib⁹ ꝯstituit q ꝓcuratores posteriorem dando videt priorem reuocare: nisi adiecta sit illa clausula q̄ cōiter apponi solet: videlʒ ⁊ citra reuocationem procuratorū suorꝝ alias per ipsum ꝯstitutorꝝ ⁊c. Sed quis potest cōstituere ꝓcuratorē: dicas ꝙ qlibet pr̄familias liber homo maior. xv. annis cōpos mentis dñs rei vel cause. Sed ⁊ filiusfamilias quādoq̄ constituit procuratorem vt si habeat peculium castrense vel quasi castrense: vel etiam si habeat aduenticiū ⁊ pater eius est absens: ⁊ procurator ei⁹. minor vero. xxv. annis cū auctoritate tutoris vel curatoris constituit procuratorē: sed nō tutor vel curator, cōstituet in tutor vel curator actorē cū licētia ⁊ decreto iudi-

cis suo periculo ⁊ tā ad lites ꝙ̄ ad negocia. Itē compos mentis cōstituit ꝓ-
curatorē ēt si sit surdus vel mutus. Et generalr cuilibet licet ꝯstituere ꝓcura
torē nisi lege vel iure ꝓhibeatur: vel ratiōe ꝑsone vel rōne cāe. Qui aūt possit
ꝓcurator ꝯstitui: dic ꝙ paterfa. et filiusfa. Itē maior. xv. ānis. et nō minor nisi
qñ minor lite ꝯtestata cōtra absentē instituitur ad ei⁹ defensionem vel ipse mi
nor spōte sua iteruenit. Nā iura dicūt sancti⁹ ē talē admittere ꝙ̄ absentē gra
ui ꝯdemnatiōe afficere: et hoc qñ minor allegat cām absentie ſm aliquos. Ad
negocia vero minor. xxv. ānis dum tamē sit maior. xvij. annis procurator esse
potes. Item cōstituit procurator: cōpos mētis nō furiosus loquēs audiēs nō
mutus vel surdus nisi administrandum. Itē qui est de aliquo crīe accusatus
pēdente accusatiōe nō cōstituit procurator nec ad nouos spirat honores. Et
multomagis eū dico nō ꝯstituēdū: qui iam de crimine ē damnatus. Ita vt qui
amiserit ciuitatē vel libertatē. Sola autē rōne infamia ꝓcuratoris vel dñi nō
repellit ꝓcurator: ſ; in hoc ⁊ circa etatē aliud sit in aduocato. Itez ꝯstituitur
masculus nō femina nisi ꝓ parentibus si morbus vł etas impedit eos nec ali
um inuenire possunt. Itē ꝓ libertate suorū cognatoꝝ et pro defensiōe dānati
ad suppliciū admittitur femina: et in casibus in iure expressis. Item miles nō
constituitur nec admittitur etiam volēte aduersario nisi miles sit veteranus:
quia tunc bene admittitur. Item seruus nō cōstituitur ꝓcurator in iudicio qꝛ
in iudicio non pōt interesse. ad negocia autem constitui pōt. Itē volēs tātum
et expressum consentiens cōstituit procura. nō mutus. Secus aūt est in syn-
dico vniuersitatis: qꝛ officium syndicatus est necessarium. Itez in qua re siue
rebus pōt cōstitui ꝓcurator: dic ꝙ in litem pñtem et futurā si causa sit pecu-
niaria nō popularis vel criminalis publica. Si autez sit causa criminalis vel
publica vel priuata ex qua nō īponitur pena capitalis sed relegationis vel mi
nor bene constituitur in ea procurator pōt ēt ꝓcurator iteruēire ēt minor vel
femia: et q alias nō pñt eē ꝓcuratores ī crimīali cā ñ allegātes iura cause pri
cipalis: ſ; causas absentie ꝑacti. Itē multe cause ī qb⁹ exigit̄ spāle mādatū ve
luti ad crimē apponēdū. Itē in crimine suspecti tutoris. Itē ī cā ī itegrū resti
tutiōis. Itē in cā mrīmonij. Itē in cā stat⁹ et qbusdā alijs. Itē circa negotia
hic nota ꝙ qs tm̄ ꝑ se et ñ ꝑ ꝓcuratorē tenet̄ nouū ēphiteotā īducere ī posses-
siones de iure ꝯsuis qdē dicāt ꝙ ēt ꝑ ꝓcuratorē ꝑ̄t: dū tñ ad hoc speciale mā
datū habeāt. Itē qualiter finiatur ꝓcuratoris offm̄ siue mādatū. Et qdem re
uocatione dñi quā facit re integra. i. ante litem ꝯtestatā. Item finitur manda
tū renūciatione procuratoris q̄ fit re itegra: postea vero ñ nisi cā cognita. Itē
finitur morte mādatoris vel mādatarij re integra. secus si re nō integra. Itez
finit̄ mandatū finita cā. i. lata diffinitiua sententia: q̄ sententia ferenda ē ꝯtra
procuratores si per eū lis fit ꝯtestatā vel nō. ſ; quidā dicāt ꝓcuratorē ꝯdēnā
dum vt lis est ꝯtestata cū eo. sed si cum dño ipse ꝯdemnabit vel absoluet. Itē
forte est in causa mrīmonij et in causis criminalibus. ī qb⁹ nō ita apte possunt
cōcipi verba sententie ī ꝑsona ꝓcuratoris: sicut in ꝑsona dñi. Itez est notādū
ꝙ earum ꝑsonarū q̄ aliena negocia et causas administrant nomina et officia
sunt diuersa: qꝛ alius dr̄ procurator alius negociorū gestor: ali⁹ syndic⁹: alius
yconomus: alius actor: alius tutor et alius curator vel versus. Sū procura
tor curator syndic⁹ auctor priuati mrīmonij plebis et epi yconomus dat̄ ec-
clesie tutorq; pupillo. vñ procurator ē qui cū mādato negocia aliēa siue cau-

fas exercet. Negocio℞ gestor est ille qs sine mandato alicuius absentis nego cia admistrat. Syndicus ē q̄ cstituit a populo alicui⁹ vniuersitatis vel a colle gio siue cuētu alicui⁹ mōasterij vel eccl'ie vn̄ sindic⁹ grece idē ē ꝙ defensor la tine ꝛ pōt cstitui ad lites p̄ntes et futuras et sine decreto. Yconomus vero est ille q gerit negocia siue cās alicuius ecclesie cū mādato. Actor aūt dicitur il le quē eps vel collegiū ꝛ cstituit ad lites p̄ntes tm̄ ꝛ cū decreto: ꝛ hoc ideo qꝛ decretū nō extendit ad futura: sꝫ circa presentia tm̄. Unde si negociū ptineat ad epm p epm debet actor cstitui cū csensu capituli. Si ad cap'lm cstitui debꝫ p capitulū cū csensu episcopi. Potest āt cstitui actor vel syndic⁹ siue sit de vni uersitate siue nō ꝛ tam paterfamilias ꝙ filiusfamilias dū tamē alias habeat ēt legitimā. Et sil'r tutor solet cstituere actores: tutor vero ē q dat liberis pu pillis vel a testatore vel a magistratu siue iudice ordinario: curator āt est q da tur a iudice adulto petēte: vel ēt furioso seu mētecapto vel pdigo. Et interduꝫ datur curator bonis alicuius vacañ. ꝛ indefensis. Et interdū ēt dat curator liti. Scdm aūt canonistas oēs administratores vocant pcuratores: qꝛ nō cu rāt de diuersitatib⁹ noium. Itē est notandū ꝙ religiosi nō possunt esse pcura tores alicui⁹: nisi cum licētia suo℞ plato℞ siue supio℞. nec ēt facti pcuratores p̄nt substituere aliū loco sui nisi cū licētia supioris plati. Dato ꝙ ab alio reli gioso sint cstituti etiā cū potestate substituēdi. Utrū āt excōicatus possit csti tui pcur. vel ēt pcuratorē cstituere? dic ꝙ nō nisi ad negocia. Itē nec si sit csti tut⁹ pōt aliū substituere. oēs eni act⁹ legitimi excōicati sunt iterdicti. Iteꝫ est notādū ꝙ nō valet generale mādatū reqrit. vn̄ cū diuersa ꝛ quasi ifinita sint hoium negocia dū p alium volunt illa exercere: necesse ē i singulis speciale mā datū reqritur. vnde cum diuersa ꝛ quasi infinita sint hoium negocia duꝫ per aliū volūt illa exercere: necesse ē in singulis speciale mādatū pcedere exceptis cnexis negocij qñ vnū sine alio expediri nō potest: qꝛ in illū vnū sufficit māda tū. Itē ē notādū ꝙ mutus ꝛ surdus p̄nt pcuratores cstituere ꝛ hoc p nutū ꝛ signū. Sed quō apparebit de cōsensu p nutū: dic ꝙ si iterrogat⁹ ānuit. Et no tari⁹ q de hoc facit instrm debet illud signum exprimere in suo instro: qꝛ tale signum est loco vocis. vnde sicut oportet ꝙ scribat voces: ita oportet ꝙ scri bat signa alia non crederetur instrumēto. Utrū aūt cecus possit esse procura. dic ꝙ nō ad iudicia eo ꝙ a postulando repellitur. ad negotiantem potest.

¶ Forma instrumenti procure generalis ad omnes lites.

In dei noie amen. Anno ꝛc. Nouerint ꝛc. ꝙ andreas philippi. Tenore huius veri ꝛ publici instrumenti mandato suo confecti firmiter ppetuo valituri ac in presentia mei notarij publici ꝛ testium infrascri pto℞ omniqꝫ co modo meliori ꝛ forma quibus de iure potuit ꝛ debuit citra tamē reuocationē pcuratorum suo℞ alias per ipsum cstituto℞ fecit cstituit ꝛ solemniter ordinauit suos veros certos legitimos ꝛ indubitatos procurato res actores factores ꝛ negociorum suo℞ gestores speciales: generales. Ita tñ ꝙ specialitas generalitati non deroget nec ecōtra: videlicet venerabiles ꝛ di scretos viros dominus Guillelmū de burgundeo. Stephanum valete leguꝫ doctores Claudium legereti. Johannē drouyn in legibus liceñ. ciuitatis Am bro. Johannē laurentij Johānem barrerie iacobū lamberti liceñ. i legib⁹ ꝛc. ville mōtispessu. ꝛc. eo℞ ꝛ quemlibet insolidū ita ꝙ iter eos nō sit melior cdi

tio primit⁹ occupātis vel sub occupantis deterior: sed qđ p vnū ipsoꝝ īceptū
fuerit p aliū seu alios ex eis ꝓseq mediari valeat ⁊ finiri. s. ad cōparēdū agen
dūq₃ ⁊ defendēdum ꝓ dicto andrea ꝯstituēte ⁊ eius noīe in oībus vniuersis
singulis suis causis legib⁹ qōnib⁹ ⁊ demādis motis ⁊ mouēdis tā per eū₃ ꝙ
ꝯtra ipsū₃ ꝯsti. seu ei⁹ bōa res ⁊ iura in oī ⁊ q̄cūq₃ curia ecclesiastica vel secu⸗
lari ⁊ corā qbuscūq₃ iudicib⁹ iustic. ⁊ officijs ecclesiasticis vel secularib⁹ ordi⸗
narijs aut extraordinarijs delegatis sub delegatis ⁊ ꝯmissarijs aut alijs ꝑso
nis qbuscūq₃ officio quocūq₃ vel dignitate fungen̄. Dans ⁊ ꝯcedēs p̄fat⁹ ꝯsti
tuens dictis ꝓcuratorib⁹ suis ⁊ cuilibet eoꝝ ī solidū plenā ⁊ liberā ptātē ⁊ tā
speciale ꝙ generale mādatū pro dicto ꝯstituen̄. ⁊ ei⁹ noīe vt p̄missū₃ est cōpa⸗
rēdi agēdi ⁊ defendendi libellū seu libellos ⁊ alias q̄scūq₃ petitiones suppli
catiōes requestas seu demādas v̄balēs aut in scriptis dādi offerēdi exhibēdi
aut ꝓducēdi dariq₃ ⁊ offerri ex aduerso petēdi ⁊ vidēdi ⁊ eis respōdendi et
suis respōderi petēdi litē seu lites cōtestādi de calūnia ⁊ veritate dicenda in
aīam ipsius ꝯstituētis iurādi ⁊ aliud quodlibet licitū iuramētū prestādi ⁊ sub
eundi petēdi ꝓponēdi ⁊ articulādi poniq₃ ⁊ articulari ex aduerso petēdi ⁊ vi
tādi positiōib⁹ articulis partis aduerse r̄ndendi ⁊ suis responderi petendi ac
aduersandi ⁊ aduersari petēdi medio iuramēto vel alias testes instrumentū₃
litteras processus ac munimēta alia q₃ ⁊ probationū genera ꝓducēdi ⁊ admit
ti petēdi ꝓductisq₃ seu ꝓducēdis p partem aduersam ꝯtradicēdi ⁊ obijcēdi
testes alterius ptis iurare vidēdi ꝯtra ipsas ⁊ eorum dicta dicendi ⁊ obijcien
di crimina ⁊ effect⁹ opponēdi de iure et de facto allegādi replicādi duplican
di et triplicandi protestandi foꝝ declinādi ⁊ remitti petēdi: iudicē vel iudices
notariū seu notarios cōmissarium aut cōmissarios quoscunq₃ eligēdi ⁊ impe
trandi et eū₃ vel eos si necesse fuerit recusandi terminos dilatiōē ac copiā ꝓ⸗
ductoꝝ ⁊ actoꝝ ac expēsas cum debita īstātia petēdi et recipiēdi. Exceptiōes
quascūq₃ tā dilatorias ꝙ peremptorias ꝓponēdi et allegādi. In eā seu causis
ꝯcludēdi ⁊ renūctādi ꝯcludēdiq₃ renūciari ex aduerso vidēdi et aperiēdi. Sē
tentiā et sn̄ias tā inter locutorias quā₃ diffinitiuas ac alias ordinatiōes qua⸗
cūq₃ ferri petēdi variādi et audiēdi et ab ea seu ab eis ⁊ a quocūq₃ alio graua
mine sibi illato vel inferēdo ꝓuocando appellandi appellationem et appella⸗
tiones intimandi et earum causas prosequendi vsq₃ ad finem: apostolos ⁊ lit⸗
teras dimissorias ac expensas cum debita instātia petēdi et recipiēdi: litteras
quascūq₃ tam gratie quā iusticie impetrandi et obtinēdi easq₃ exequendi exe⸗
qui faciendi ac ex aduerso impetratis seu impetrandis contradicendi et obij⸗
ciendi. beneficium absolutionis simpliciter vel ad cautelam a quacūq₃ excom
municationis seu interdicti sn̄ia et restitutionis in integrum humiliter implo
randi petendi et obtinendi. Vnūq₃ vel plures ꝓcuratorem seu procuratores
loco sui substituendi et subrogādi: et eū vel eos si necesse fuerit reuocādi et ꝯ⸗
stituendi. Et denium generaliter omnia vniuersa et singula alia faciendi di⸗
cendi procurandi et exercendi que in premissis: et circa ea necessaria fuerint
seu etiā oportuna. Et que causarum et negociorum merita desiderant postu⸗
lant et requirunt. Etiam si talia forent que₃ mādatū exigerēt magis speciale:
et que ipsemet cōstituens facere dicere ꝓcurare et exercere posset si in p̄missis
⁊ quolibet eorundem presens personaliter interesset. Releuans prefatus cō⸗
stituens et releuatos esse volēs dictos suos ꝓcuratores ⁊ substitutos et substi

tuendos ab eis seu eoꝝ altero ⁊ quelibet eoꝝ ĩsolidũ ab omni onere satisdandi. Promisitq́ mihi notario publico ĩfrascripto vt et tanq̃ cõi ⁊ publice persone presenti stip. solẽniter ⁊ recipienti nomine vice et ad opus omniũ et singulorũ quoꝝ interest intererit aut interesse potest seu poterit quomodolibet in futurum se ratũ gratum et firmũ ꝑpetuo habiturum omne id totum et quicquid p dictos procuratores suos substituendum ⁊ substituendos ab eis seu eorum altero et quelibet eoꝝ insolidum actum dictum gestũ vel fuerit in p̄missis noie dicti ꝯstituẽn. seu alias quomodolibet procuratum ac si per eundē ꝯstituēn. vel cum ipso p̄ntia℞ foret actum iudicioq́ sisti ⁊ iudicatum solui cum suis clausulis vniuersis. Inde se cõstituēdo fideiussorē ⁊ principalē debitorē ⁊ pacatorē pro dictis suis ꝓcuratoribus et ab ipsis seu eoꝝ altero substituēdos ⁊ substituēdis et eoꝝ quolibet insolidū penes me notariũ publicum ĩfrascriptum vt supra stip. ⁊ recipientē sub expressa ⁊ efficaci ypotheca ⁊ obligatiōe oīum bonoꝝ suorũ mobilium ⁊ imobiliũ presentiũ ⁊ futuroꝝ. Cũ hac sub omni ⁊ qualibꝫ iuris ⁊ facti renunciatiōe ad hec necessaria pariter ⁊ cautela. De qb⁹ oībus ⁊ singulis supradictis prefatus andreas ꝯstituēs petijt sibi ⁊ dictis suis procuratoribus fieri atq́ tradi publicū instrumētum seu publica instrumenta vnum vel plura per me notarium publicum infrascriptum. Acta fuerunt hec.

¶ Forma instrumenti procure ad diuersa negocia siue ad diuersos actus.

In dei nomine Amen. Anno ⁊c. Nouerint ⁊c. q̃ in presentia mei notarij publici ⁊ testium infrascriptoꝝ existētes ⁊ ꝑsonaliter ꝯstituti nobilis Johannes de sancto baudilio ⁊ tosquia de burgo cõiuges ambo simul ⁊ eorũ quilibet tam cõiunctim q̃ diuisim: scilꝫ dicta nobilis tosqna maior vt asseruit decẽ ⁊ octo: minor vero. xxv. ãnis ⁊ cũ voluntate licētia ⁊ auctoritate dicti nobilis Johã. viri sui p̄ntis. Et ita verũ esse cõfitentis renũcians certiorata debite p me notariũ publicũ ĩfrascriptũ minoris etatis ⁊ integrũ restitutionis bñficio. Tenore huius veri ⁊ publici istrumenti mãdato ipsorũ ꝯiugum pfecti firmiter valituri omniq́ eo modo meliori et forma quibus de iure poterunt. reuocando primitus ⁊ ante omnia ac distruēdo quoscunq́ procuratores per eos seu alterum ipsoꝝ ad quosuis actus hactenus constitutos ⁊ ordinatos fecerunt ꝯstituerunt ⁊ solēniter ordinauerunt suos ⁊ cuiuslibet eorũdem veros certos legitimos ⁊ idubitatos procuratores actores factores ⁊ negociorũ gestores speciales ⁊ generales: ita tamē q̃ speciales generalitati non deroget nec ecõtra: videlꝫ nobiles viros raymũdũ de cõsaniciis ⁊ Johãnē de saluanbargues ⁊ eorũ quẽlibet ĩsolidũ: ita q̃ inter eos ⁊c. scꝫ specialiter ⁊ expresse ad petēdũ exigendũ leuandũ recipiendũ ⁊ recuperãdũ pro dicti constituen. ⁊ eorũ ac cuiuslibet ipsorum noibus oia vniuersa ⁊ singula debita credita nomine res ⁊ iura censusq́ redditus ⁊ vsaticoꝝ ãnuorũ arreragia p quasuis psonas ⁊ quibuscũq́ de causis sibi debeantur. ⁊ de hisque recipient psonas soluēt ⁊ alias quarũ interest: bonaq́ sua quittãdũ liberandũ ⁊ absoluēdũ cũ pacto de vlterius nõ petēdo: ⁊ cõpromittendũ trãsigēdũ cõueniēdũ ⁊ cõcordãdum cum quibuscunq́ psonis de ⁊ super quibusuis debatis questionibus litib⁹ controuersijs ⁊ demandis tam motis q̃ mouendis ipsaq́ cõpromissa transactiones ⁊ cõuentiões sub pẽa ⁊ obligatione bonorum dictoꝝ constituen. iuramento ⁊ alijs clausulis ꝓuciẽ. ⁊ opor

tuis firmādū ꝛ roborandū. Et ad laudandū quascūqꝫ vēditiones et alieatio nes rerū empbiteoticaꝝ que ab eisdē ꝯstituēn. et coꝝ altero tenētur et nonos empbiteoticas de eisdē reb⁹ inuestiē. laudimiaqꝫ pro premissis debita et recipiē dū: et soluentes qttandū: et ad acceptandū seu ad nonū accapitū dādū et cō cedendū quascūqꝫ res empbiteoticas vacātes que ab eisdē constituē. seu alte ro ipsorū tenentur. cum ꝛ sub antiquis censibus ꝛ sine diminutiōe eorundem. Quascunqꝫ res venditas ad manus ipsorum constituē. iur prelationis ꝛ auā tagij ac iure commissi si et vbi expedierit et oportunum fuerit retinendum et recipiendum. Recognitiones quarūcunqꝫ rerum empbiteoticaꝝ a quibus cunqꝫ personis recipiendum et acceptādum. Item ad vendendum alienādus locandum et arrendandus: oēs: ꝛ singulas possessiones domos predia census redit⁹ vsatica ac bona alia quecūqꝫ dictorum constituē. et alterius eorundem personis ꝛ pro precijs quib⁹ dictis suis procuratoribus placuerit et videbit expedire preciaqꝫ bmōi venditionū locationū et arrendamentoꝝ recipiēdum soluendū et qtandū. Itē ad recognitionē qbuscunqꝫ dominis baronibus no bilib⁹ et alijs quibuscūqꝫ noīe ipoꝝ ꝯstituē. et cuiuslibet eorūdē oīa et singula feuda retrofeuda iurisdictiōes census redditus seruitia vsatica que ipsi nobi les coniuges constituē. ꝛ eorum quilibet bn̄t tenēt et possident suiqꝫ predeces sores quibus cām babent bactenus babuerunt tenuerūt et possiderūt. Et pro premissis bomagia ꝛ fidelitatis sacramentū prefatis dn̄is prout ad quēlibet coꝝ pertineant faciendū et prestandū mō et forma qb⁹ sui antecessores a qb⁹ cām babent prefatis dominis et eoꝝ pdecessorib⁹ bactenus ꝛ ab antiquo fe cerunt ac prout in antiquis instrumentis recognitionū continetur et non ali as nec alio mō. Et ad recipiendū et acceptandū noīe ipsoꝝ ꝯstituen. et alteri⁹ eorūdē a quibuscūqꝫ psonis recognitiones bomagia et fidelitatis sacramēta pro quibuscūqꝫ feudis et rebus alijs que et quas ab eisdē cōiugibus tenēt mō et forma ac prout pdecessores dictarū personarū pdecessoribus ipsorus con stituen. olim fecerūt ꝛ facere ꝯsueuerūt et nō alias. Promitten. prefati ꝯiuges ꝯstituen. mibi notario publico infrascripto vt et tāꝗ cōi et publice psone pn̄ti stip. solēniter et recipiē. nomine vice et ad opus oīm et singuloꝝ quorū iterest intererit. aut iteresse pt seu poterit quōlibet i futurū. se ratū gratū et firmus perpetuo babitores omne id totū et quicquid p dictos ꝓcuratores suos ꝛ eo rum quemlibet insolidū in ꝛ super premissis noīe dictorum constituen. et alte rius eorūdē actum dictum gestum vt fuerit seu al's quōdolibet procuratū ac si p ipsos ꝯstituen. vel cū eis psentialiter ess₃ actū. Sub ypotbeca et obligatio ne omniū bonoꝝ suorū et cuiuslibet ipsoꝝ mobiliū et imobilium presentius et futuroꝝ. Cū ac sub omni et qualibet iuris et facti renunciatione ad bec neces saria pariter et cautela. De qbus omnibus et singulis supradictis pfati nobi les Iobānes et tosquina ꝯstituē. petierunt sibi et dictis suis procuratoribus fieri atqꝫ tradi publicū instrumentū seu publica instrumēta vnus vel plura p me notariū publicum infrascriptū. Acta fuerunt bec ꝛc.

¶ Forma istrumēti ꝓcurre ad resignādū ac pmutandū bn̄ficiū ecclesiasticū.

IN dei noīe Amē. Anno ꝛc. Nouerint ꝛc. Quod vene rabilis vir dominus nicola⁹ de castro presbyter prior siue rector vel ca nonicus talis ecclesie. Tenore ꝛc. fecit constituit et solemniter ordinauit suus

veꝝ certum et indubitatū ꝓcuratoꝛe ⁊c. vꝫ dominū antoniū de cure pſbȳ tēꝑ ſpecia.iter et expſſe ad reſignandū permutādū et trāſferēdum pro ipſo ꝯſti tuen. et eius noīe dictum ſuum bñficium ſiue canonicatum et prebendā quos ꝯſtituēs de pñti obtinet et poſſidet in tali eccleſia cauſa permutatiōis fiēde: et nō alias. vel in fauoꝛem talis ī manibus reuerēdi ī xp̄o pr̄is dñi. G. miſera tione diuina epi nemauſen. ſeu ei⁹ vicarij aut cuiuſcunq alterius ad hoc pote ſtatē habēti cū tali bñficio ſiue ꝓcuratu vl̄ cū canonicatu ⁊ p̄bēda quos talis noſcit obtinere in tali eccl̄ia: et ad iurādū in animā ipſius ꝯſtituen. ad ſcā dei euāgelia: ꝙ in hmōi ꝑmutatiōe fraus ſymonia ſiue dolus aut aliqua alia illici ta pacta nullatenus interuenien. necnō ad petēdum et requirendum illū vel illos ad quē ſeu quos ptinet ſeu ptinere pōt de iure collato ſeu prouiſo dictoꝝ bñficij canonicatus ⁊ p̄bēde quos dictus dñs talis obtinet quatenus de ipſis beneficio canonicatu ⁊ prebēda dum vacabūt per reſignationē fiendā per di ctū dūm talem de ipſis ex cauſa ꝑmutationis p̄dicte eidē ꝓcuratori ſuo ꝓui deāt cū omnib⁹ eoꝝ iurib⁹ ⁊ pertinen. vniuerſis. Et ad petendū ⁊ requirendū ꝙ ipſum ꝯſtituen. vt eius procuratorem ꝓ ipſo ⁊ eius nomine inducant ſeu induci faciāt in corporalē poſſeſſionem ipſoꝝ beneficij canonicatus ⁊ preben de cū oībus iurib⁹ ⁊ pertinen. ſuis vniuerſis. Stallū ī choro ⁊ locū in capl'o plenitudine iuris ſibi ꝯſtituen. vel dicto ꝓcuratori ſeu aſſignādo dictāq poſ ſeſſionē realem ⁊ corporalē ipſoꝝ beneficij canonicatus ⁊ prebēde eius nomi ne recipiēdō. ⁊ tenendō. ⁊ de obſeruādo ſtatuta ſiue conſuetudinis dicte eccl'ie iuram. tū ſolitū ⁊ debitū in animā ipſi⁹ ꝯſtitnē. iurandō. ⁊ p̄ſtādū ⁊ ad facien dum de fructibus redditibus prouen. ac omnib⁹ emolumentis ipſorū benefi cij canonicatus ⁊ prebēde ſibi dcō ꝯſtituen. vel eius ꝓcuratori ꝓ eo integre rñderi: necnō ad petēdum exigendū laudandū recipiendū ⁊ recuperādū p̄di ctos fruct⁹ reddit⁹ ꝓuent⁹ ⁊ emolumēta q̄cunq dictoꝝ bñficij canonicat⁹ ⁊ p̄bende ⁊ ad eos quoquō ptinē. ⁊ de receptis ⁊ leuatis ⁊c. vt ſup. ⁊ nihilomin⁹ dcōs fruct⁹ redditus et prouentus ipſorum bñficij canonicatus ⁊ prebende vendēdū arrēdādum aſſencēdum ac ad firmā ſeu ānuā pēſionē tradendum ad tp̄s ſeu tpa et preciū ſua precia ac pſonis quos ſeu qb⁹ dcō ſuo procurato ri viſum fuerit faciēdū et ſup hmōi arrēdamētis vēditionis ſeu ad firmaꝫ et ānuā pēſionē traditiōibus inſtra ⁊ lr̄as arrendationū ⁊ ad p̄dicta neceſſaria ⁊ oportuna ꝓcedēdum. ⁊ ſibi noīe ipſius ꝯſtituen. ꝓcedendū. ⁊ fieri petendū ⁊ inſuper pro p̄miſſis oībus ⁊ ſingulis ⁊ quolibꝫ p̄miſſoꝝ eoꝝ occaſione ſi ne ceſſe fuerit agēdū ⁊ defendēdū libellum ſeu libellos et q̄ſcūq petitiones ſum marias dādū ⁊ recipiē. ⁊ p ptē aduerſam dari et reci. vidēdū ⁊c. in forma.

¶ Alia forma ad reſignādum ſine permu.

In dei nomine Amen. Anno ⁊c. Nouerint ⁊c. ꝙ dñs talis pbr capellan⁹ cuiuſdā capellanie olim fundate ⁊ deſeruiri ordīate in tali eccl'ia p talē ⁊c. Tēoſ ⁊c. fecit ꝯſtituit ⁊ ſolēniter ordīauit ſuū veꝝ certū le gitimā et īdubitatū ꝓcuratorē ⁊c. videlꝫ dñs talē pbꝫ ſpālit expſſe ad reſignā dū ſpōte et libe ī māib⁹ reuerē. ī xp̄o pr̄is ⁊ dñi dñi epi nemauſen. vl' alterius cuiuſcūq ſup h ptātē habē. dcāꝫ ſuā capellaniā cū oīb⁹ iurib⁹ ⁊ ptinē. eiuſdē: ⁊ hoc ī fauorē talis. ad regrēdum ⁊ ſupplicandū p̄fato dño ep̄o quaten⁹ p̄di ctam capellaniam cū oībus ſuis iuribus ⁊ ptinē. dū vacabit p p̄dictam reſi-

grationez vt pmittit fiendā dicto dn̄o tali pferre ipmq3 i eadē istituere digne tur. Et ad iurādum i aiam ipsi9 pstitueñ. q i bmōi designatiōe nō iterueñit fra us dolus symone labes aut queuis illicita pactio: et ad dicēdu3 faciendum et procurandum cetera oia et singula q̄ in pmissis et circa ea fuerit necessaria ꝛ oportuna. Et q̄ ipsemet pstitués facer dicere et exercere posset si in pmissis et quolibet eorūdē pn̄s psonaliter interesset. pmittēs mihi notario ꝛc. se actum gratum et firmu3 ppetuo habitu⁊ omne et quicquid p dictu3 suū pcuratorē in premissis fuerit actum sub obligatione ꝛc. De quibus ꝛc.

¶ Alia forma ad petendum ꝛ obtinendum absolutionis beneficium a sententia excōmunicationis.

IN dei nomine Amē. Anno ꝛc. Nouerit ꝛc. q martinus de ponte fecit constituit suū pcuratorē ꝛc. talē specialiter et expressē ad petendū ꝛ humiliter iplorandum ꝛ obtinēdum p dicto con stitueñ. ꝛ eius nomine a domino officiali nemauseñ. absolutionis beneficiu3 a quadam sn̄ia excōicatiōis in ipm cōstitueñ. dudum lata ꝛ fulminata per dn̄m dn̄m officialē seu eius locumteñ. ad instañ. andree philippi ex tali cā ꝛc. Et ad prestādum sup his si necesse fuerit cautiōnem personalē aut iuratoriā de parēdo iuri ꝛ stādo ꝛ obediēdo mādatis scē mr̄is ecclesie atq3 ipsi9 dn̄i officialis locūteneñ. Necnō ad appellādū si absolutō pdicta sibi denegetur appellatio neq3 siue appellationes hmōi intimā. ꝛ psequē. ad oia ꝛ singula alia faciēdu3 ꝛc. pmittēs habere ratum ꝛc. sub obligatione ꝛc. De quibus ꝛc.

¶ Alia forma ad intimādā appellationē iterpositam corā autentica psona.

IN dei nomine amē. Anno ꝛc. Nouerit ꝛc. q martinus de pōte fecit ꝛ pstituit suū pcuratorē ꝛc. Andreā philippi ꝛc. specialiter ꝛ expsse ad intimandū pn̄tandū denūciandū ꝛ notificādum noie ipsius pstitueñ. ꝛ p ipso venerabili viro dn̄o officiali nemanseñ. seu eius locūtē. ꝛ oib9 ꝛ singulis alijs quo⁊ iterest ꝛ eidē procuratori videbit expedire quādam appellationem per ipsum pstitueñ. nuper interpositā corā dn̄o iudicē curie epal alesti tāq̄ā corā autētica psona p ɔ dn̄m dn̄m officialem seu ab eodē sup tali grauamine ꝛc. ꝛ ab eodē dn̄o officiali seu eius locūteneñ. apl'os seu lr̄as dimissorias ac r̄nsionē suā sup dicta appellatiōe cū debita instātia petenō. audienō. ꝛ recipienō. ꝛ ad ostēdendū ꝛ exhibēdum pfato dn̄o officiali seu eius locūteñ. si videf voluerit de dicta appellatiōe publicū instr̄m ac et ipsius appellatiōis copiā exhibēdū ꝛ offerēdū ꝛ ad petēdū de ꝛ sup his fieri publicū instr̄m ꝛc. Et generaliter ad oia ꝛ singula alia faciēdū et De quibus ꝛc.

¶ Forma pcuratorij siue actorie facte per tutorem vel curatorem.

IN dei nomie Amen. Anno ꝛc. Nouerit ꝛc. q andreas philippi tutor libero⁊ martini de pōte quoddam put de hmōi tutele datione cōstat istr̄o publico p talē notariū in notā sumpto veniēs ꝛ existēs ac psonalit pstitut9 corā dn̄o vicario comitali alesti dixit ꝛ corā dcō dn̄o vicario proposuit q ipse tutor occupat9 plurib9 negocijs tā suis pprijs q̄ dictorū pupil. ꝛ pp locor̄ distātiā negocijs ꝛ cāis eorūde pupillo⁊ pmode vacare ꝛ itēdere n̄ valz. ea pp i pn̄tia pfati dn̄i vicarij dict9 tutor piculo ꝛ fortuna suis ac rer9 ꝛ bonor̄ suorū eo⁊ quo meli9 potuit ꝛ debuit tēore hui9 veri ꝛ publici istrumēti mandato suo pfecti firmiter valituri ac in pn̄tia mei notarij publici

⁊ testium infrascriptorum fecit cõstituit ⁊ solẽniter ordinauit nos ⁊ dictorum pupillorũ veros certos legitimos ⁊ indubitatos procuratores actores facto res ⁊ dictorum pupil. ac bono. ⁊ neg. suorum ge. spã. ⁊ gñr. ita tñ q specialitas gñalita ti nõ derogetnec ecõtra: vz talẽ ⁊ tales ⁊c. ⁊ eorum quẽlibet insolidũ ita q inter eos ⁊c. scz ad petẽdũ exigẽdũ recipiendũ ⁊ recuperandũ pro ⁊ noie ipsius tuto ris et dictorũ pupillorũ oia ⁊ q̃cunq debita noia et creditores bona atq iu ra q̃cũq et vbicũq sint et per quascunq personas debeãtur seu detineãtur. Et de his q̃ recipiet psonas quarum interierit qttandum liberãdum ⁊ absoluen dũ cũ pacto de vlteri⁹ nõ petẽdo. Necnõ ad cõparendũ agẽdũq ⁊ defen dendum pro dicto tutore cõstituen. ⁊ liberis pupillis p̃dictis in oib⁹ ⁊ singulis eorũ casus ⁊c. in forma. Et dict⁹ dñs vicari⁹ sedẽs pro tribunali more maiorũ suorum in pretorio dicte sue curie ad iura reddẽdum huic p̃nti actore et oibus et singulis supradictis q̃tenus de iure procedunt ⁊ sunt vtilia dictis pupillis ad requisitionẽ p̃fati tutoris auctoritatẽ suã ⁊ dicte sue curie iudiciariã iterposuit piter et decretũ. Et ibidẽ existẽtes dicti actores vn⁹ hmõi actorie in se gratis suscipientes et acceptan. promiserunt et ad scã dei euãgelia ad mãdatũ ⁊ i ma nibus p̃fati dñi vicarij suis dextris manib⁹ corpaliter gratis tacta iurauerũt sub ypoteca et obligatiõe oium bonorũ suorum p̃ntiũ ⁊ futurorum q in dicto actorie officio fidelr ⁊ legalr se hẽbũt ⁊ gerẽt ad cõmodũ et vtilitatẽ dictorum pupil lorum et bonorũ suorũ vtilia eorũdẽ procurando: ⁊ inutilia ac damnosa totis suis viribus euitando ⁊ pretermittendo cuz ac sub oi ⁊ qualibet iuris ⁊ facti renunciatione ad hec necessaria pariter ⁊ cautela. De qb⁹ ⁊c. Acta hec ⁊c. Et nota q similẽ actoriam p̃nt ⁊ debent facere curatores mutatis mutandis ⁊c.

¶ Forma procure pro curia parlament.

In dei noie amẽ. Anno ⁊c. Nouerint ⁊c. q nobilis Johãnes de scõ baudilio tenore hui⁹ p̃ntis ⁊ publici istri mãdato suo cõ fecti firmit valituri ac in p̃ntia mei notarij publici ⁊ testiũ ifrascripto rũ oiq cõmodo meliori ⁊ forma qb⁹ de iure potuit ⁊ debuit circa tñ reuoca tionẽ procuratorum suorum al's p ipsuz pstitutorum fecit pstituit ⁊ solẽniter ordinauit suos ac veros certos legitimos et idubitatos procuratores actores factores ⁊ suorum negociorum gestores spãles ⁊ gñales. Ita q spãlitas generalitati nõ de roget nec ecõuerso: vz venerabiles ⁊ discretus viros magros thomã reynel lu stephanũ de rupore ⁊c. procuratores i venerabili curia parlamẽti mõtispessu lãi ⁊ eorum quẽlibet isolidũ ita q iter eos nõ sit melior p̃dictis primitus occupã tis ⁊c. scz spãliter ⁊ expsse ad se repñsentãdũ pparendũq agẽdũ defendẽdum pro dicto pstituen. ⁊ ei⁹ noie in p̃fata venerabili curia plamẽti montispessulani et corã metuẽdissimus ac excellẽtissimis dñis i eadẽ curia p̃siden. ⁊ dictũ parla mentũ tenen. ad diẽ ⁊ dies p̃ntis instãtis et futuri parlamẽti senescalie belli c. ⁊ nem. aliorum parlamentorum sequen. ac al's dies ordinarios vel extra ordinar. in q̃dã appellatiõis cã in dicta curia deuoluta et pẽden. indecisa inter dictũ cõ stituen. appellantẽ ex vna parte ⁊ nobilẽ raymundũ de psanicis appellatũ ex parte altera. vel ecõuerso. ita q appellãs p'io ⁊ appellatus scdo noietur libel lũ seu libellos ac q̃scũq al's petitiões supplicatioes requestas seu demandas verbales aut in scriptis dandũ offerendũ ⁊ producendũ: litem seu lites ptestan dum ponendũ producendum ⁊ articulandũ: articulos ⁊ positiões reddẽdũ ⁊

ꝓducendū ac ex aduerso ꝓductis seu ꝓducēdū ꝛ rñdendum ꝛ sibi rñderi petēdū ꝛ aduersandū medio iuramēto vel alias. Testes instrumēta litteras ꝓcessus ꝛ quecunqꝫ alia documenta ꝛ ꝓbationū genera producē. ꝛ admitti petendū: ac produci seu produceñ. p ptes aduersam obijcieñ. ꝛ ꝯtradicē. litteras quascūqꝫ tam gratie q̄ iusticie īpetrādū ꝛ exequi faciēdū ꝛ regrēdum impetrarisqꝫ ꝛ īpetrādis ex aduerso ꝯtradicēdū ꝛ obijciēdū. De calumnia ꝛ veritate dicēda in aīam ipsius ꝯstituētis iurādū ꝛ quodlibet aliud licitū iuramētū pstādum ꝛ subeundum. in cā seu causis renunciādū ꝛ ꝯcludēdum. Sententiā ꝛ sñias tā interlocutorias q̄ diffinitiuas: arrestūqꝫ seu arresta ꝛ alia curie appūctamēta fieri petendū ꝛ audiēdū: vnūqꝫ vel plures procuratorē seu procuratores loco sui substituēdū ꝛ subrogādū: et eū vel eos si necesse fuerit reuocādū et destituēdum. Bñficium absolutioñ. simplr vel ad cautelā a quacunqꝫ excōicationis seu interdicti sñia: ac restitutionum in integrū humiliter implorandum petendum ꝛ obtineñ. et demum generaliter ad oīa vniuersa et singula alia faciēdum dicēdum procurādum et exercēdum: que i pmissis et circa ea necessaria fuerint seu etiam oportuna: et que causarum et negocioꝝ meritoꝝ desiderant postulant et requirunt. Et etiā si talia forent que mandatum exigerent magis spāle et q̄ ipsemet ꝯstituens facere dicere procurare et exercere posset si in pmis et eoꝝ quolibet presens psonaliter īteresset Releuans prefatus ꝯstituēs et releuatos esse volens dictos suos procuratores ac substituenō. et substituēdos ad eiusdē seu eorumqꝫ altero et quēlibꝫ ipsoꝝ īsolidū ab oī oneñ satisdādū. ꝓmisitqꝫ mihi notario publico īfrascripto vt ꝛ tanq̄ cōi ꝛ publice psone pñti stipu. solēniter. et recipiēti noīe vice ea ad opus oīm ꝛ singuloꝝ quoꝝ ītereſt īterit aut interesse pōt poterit qūolibet in futurū se ratū gratū ꝛ firmū in ppetuū habituꝝ oē id ꝛ quicqd per dictos suos procuratores et ab eis seu altero ipsoꝝ substitueō. et substituēdos ꝛ eoꝝ quēlibet īsolidū in et sup pmissis noīe dicti cōstitueñ. actū dictū gestūue fuerit seu alias qūolibet procuratū ac si per ipsum constitueñ. vel cū eo psonalr eēt actum iudicioqꝫ sisti ꝛ iudicatū solui cū suis clausulis vniuersis. inde se cōstituendo fideiussorē et pricipalem reum debitorē et pacatorē pro dictis procuratorib9 suis ꝛ substituendo ac substituendis ab eis seu eorū altero ꝛ quodlibet ipsoꝝ insolidū penes me notariū publicū infrascriptū: vt supra stipu. ꝛ recipieñ. sub efficaci et expressa ypotheca ꝛ obligatione omniū bonoꝝ suorū mobiliū et imobiliū presentium et futuroꝝ. Cū ac sub omni et qualibet iuris ꝛ facti renunciatione ad hec necessaria pariter et cautela de quibus ꝛc.

¶ Substitutio procuratorum.

In dei noīe Amen. Anno ꝛc. Nouerint ꝛc. Quod andreas philippi pcurator et noīe pcu. nobilis Johānis de sancto baudilio prout ꝯstare asseruit instrō publico per talē notariū in notas sumptō. sub anno ꝛc. habēs ī dicta sua procura potestatē ꝛ speciale mandatū: vnū vel plures procuratorē seu procuratores loco sibi substituēdi: prout ī instrō dicte sue pro. ur̄ eplenius continef. Tenore huius veri publici īstrumēti mādato suo cōfecti firmiter valituri. Ac in presentia mei notarij publici ꝛ testium infrascriptorū loco sui substituit et subrogauit ad ea oīa vniuersa et singula que predicti instrumenti vigore habuit ꝛ habet in mādatis: videlicet talem ꝛ talē ꝛc. et

eorū quemlibet insolidum:ita q̄ nō sit inter eos melior cōditio primitus occupantis ₇c. transferens in ipso et eorum quēlibet totaliter vices suas donec eas ad se specialiter et expsse duxerit reuocandas. De qb⁹ ₇c. ¶ Nota q̄ i hmōi substitutionib⁹ sp̄ dʒ inferri instr̄m principalis procurare ₇ als īstrumētū dicte substitutionis nullam fore in iudicio faceret fidem.

¶ Forma reuocationis seu destitutionis procuratorem.

In dei noīe amē. Anno ₇c. Nouerint ₇c. q̄ in presentia mei notarij publici et testiū īfrascriptorū ex̄ns et psonalr̄ ɔstitut⁹ andreas philippi sciēs et attendēs vt dixit se dudū fecisse ₇c. cōstituisse martinū de ponte vel talē et talē ₇c. suos ꝓcuratores actores factores et negociorum gestores spāles et generales:scilʒ dictū martinum ad petēdū et recipiendū ₇c. ₇ alios supranominatos ad ɔparēdum agēdum et defendēdum in oīb⁹ suis causis ₇c. prout plenius ɔstat instrumēto publico p̄ me notariū publicū infrascriptū vel per talē notariū in notā sumpto. sub anno ₇c. Igit̄ dictus inquā andreas philippi gratis et ex sua certa scia ac ex certis et rōnabilibus causis suū in hac parte animū mouentibus vt dicebat p̄ dictos suos ꝓcuratores p̄ eūʒ vt p̄mittit̄ ɔstitutos:et ordinatos ac ab eis seu eorū altero substitutum vel substitutos destituit reuocauit cassauit et penitus annullauit nolēs quod dicti procuratores nec aliquis ex eis substitut⁹ aut substituti:vllam deinceps habeant potestatē pro eodē andrea agēdi cōparendi defendendi:nec in aliquo iudicio vel extra standi seu experiendi:aut se d̄ suis negocijs aliqualiter intromittēdi q̄ si cōtrarium per eos seu alterū ipsorum fieri ɔtingeret:id totum nunc pro tunc cessauit reuocauit irritauit et penitus ānullauit nullusq̄ valloris eē voluit. Quā q̄dē destitutionē seu reuocationē hmōi p̄factis ꝓcuratorib⁹ et eorū cuilibet ac substitutis ab eis sic vt p̄mittit̄ destitutis tēore p̄ntis publici instr̄i intimauit significauit et notificauit:intimariq̄ʒ notificari et significari q̄ cit⁹ fieri poterit voluerit et reqsiuit. De q⁹ oīb⁹ dictus ādreas petijt sibi veri publicū instr̄m ₇c. Acta fuerunt hec ₇c. Et nota q̄ si ꝓcurator destitutis interiʒ antecq̄ hmōi destitutio siue reuocatio eidē fuerit intimata ₇ notificata ꝓcedat ad aliquos act⁹ vigor̄ sue ꝓcur̄ i iudicio vl̄ ex̄ valebūt tales act⁹ ₇ ꝓcessus ac gesta p̄inde ac si reuocat⁹ nō fuisset. Itē nota q̄ ꝓcurator ad lites ꝓsequēdas ɔstitut⁹ nō potest post litē ɔtestatā reuocari vel destitui:nisi cū cause cognitione:ā̄c aūt integra oīs procurator p̄t reuocari:de quo plenius supra dictuʒ est.

¶ Sequitur de tutelis ₇ curatoribus.

Postquā de quibusdā ɔtractibus dictū ē:nunc de q̄si ɔtrib⁹ cuiusmodi sunt tutele aliqua p̄ iuuenib⁹ notarijs īstruēdiʒ tractare itendo:ostēdēdo qd̄ sit tutela et vn̄ dicat̄ et cui det̄ tutor. ₇ q̄ tutores dare p̄nt.et qui p̄nt dari et eē tutores:₇ q̄ sint spēs tutelaruʒ. Itē qualiter ₇ q̄n finitur tutela:₇ de quibusdā alijs capitulis. Est aūtē tutela ius et potestas i capite liberos ad tuendum eum qui pp̄ etatem suam sponte se defendere nequit iure ciuili data ac p̄missa. Ius et potestas iō d̄r in diffinitione:q̄a est violenta p̄tās. dat̄ eni inuito vel nō petenti.et in hoc differt a cura q̄r curator non dat̄ nisi volenti exceptis certis casib⁹ et psonis de qb⁹ īfra dicet̄ In capite libero: ideo d̄r:q̄r tutor non pōt dari seruo vel ei q̄ est in aliena potestate. Ad tuendū

ideo dicitur:q2 tutoris potestas nō est i ipubere vt impubes ei acqrat sicut fi⸗
lius patri acquirit vel seru⁹ dño:sed est hec tutio ⁊ potestas propter vtilitatē
impuberis. Item ideo dicitur propter etatem:q2 tutor mascule minori quat⸗
tuordecim annis femina minore duodecim. Item quod dicit postea iure ci⸗
uili data refertur ad datiuam tutelam vel ad legitimā quasi diceret data. i. in
stituta vel inducta. Cu3 autem dicit ac permissa referuetur ad testamentariā3
tutelam. Dicitur autem tutela a tuēdo tutores eni3 suos pupillos ⁊ bona ip⸗
sorum tueri ⁊ defendere tenentur. Itē cui seu quibus detur tutor ⁊ quidē im⸗
puberi:vt dictum est etiam si furiosus sit nec dabitur ei curator vt furioso vt
magis etati quā demētie tanti semper sit consulendum. Item datur tutor nō
habenti tutorem ideo ipuberi i patris vel aui potestate existēti nō datur tutor:
Illi eni legitimi tutores ⁊ defensores existunt. hec tñ regula fallit in certis ca
sib⁹:puta si tutor dat⁹ sit apud hostes vel alias absens reipublice cā vel effe⸗
ctus sit mut⁹ surdus vel furiosus:tunc enim alius tutor dabit:vel si mater tu
trix conolet ad secūdas nuptias:q2 tūc mater debet adire iudice3 ⁊ requirere
alium dari tutorē liberis suis cui reddat rōnem:⁊ ita d itur tutor habētibus
tutorē. sed hoc est ideo:q2 ipsa nō vult hēre tutelā. Itē est alius casus si patri
moniū pupilli sit in diuersis prouincijs ⁊ forte sunt alij casus quos dimitto.
Datur aūt tutor certus nō incert⁹. nā si duo sint ticij pater ⁊ filius ⁊ dat⁹ sit
tutor tici⁹ nec appareat de quo censerit testator nō deficit ius sed probatio:er
go neuter erit tutor. D3 eni tūc exprimi tici⁹ senior vel ticius minor aut alia
demōstratiōe p quā recte ⁊ clare discerni possit ꝙ de ticio itellexerit testator.
Itē datur tā priuatus ꝙ magistrat⁹ Itē dat priuat⁹ pfā. Itē liber ⁊ nō suus
dabit a iudice i testamēto aūt pt seru⁹ dari tutor. Itē dat tutor ille q nō ē mu
t⁹ vel surd⁹. tutor eni d3 loq ⁊ audire:min⁹ aūt plene audiētes pnt eē tutores
Itē dat tutor ille q cpos mētis sue est nō furiosus aut mētecapt⁹:nec minor.
xxv. ānis tutor esse pōt. Itē datur masculus nō femia:q2 id min⁹ masculoru3
ē:nisi a pricipe spāliter ipetrauerit mulier tutelā filior suor. Regulariter eni
femina nō pōt esse tutrix. hodie tñ iure autētico mr ⁊ auia pnt eē tutrices:⁊
hmōi tutela cfirmari pōt dū tñ mr renūciet alijs nuptijs sine iuramēto tamē
qd circa hoc prestare nō tenetur a beneficio senatuscōsulti velleyani. Itē da⸗
ri ēt pōt tutor ille q nō est ciues vel habitator eiusdē ciuitatis cui⁹ est testator
siue pupilli. Itē mater in testamēto tutrix dari pōt:⁊ sit a iudice vt inferius
dicetur. Itē creditor vel debitor minoris ei⁹ tutor vel curator a iudice dari nō
pōt:miles etiā armate militie ex testamento vel ab intestato vel p iudicē tutor
vel curator cōstitui nō pōt. Itē maritus mris pupilli ei⁹ tutor eē nō potest. ⁊
sm aliqua iura pōt:s3 de cōsuetudine pp suspitionē vitandā nō dat vitricus tu
tor suo priuigno. Itē nullus cecus pōt tutor esse. Itē nullus monachus. cleri
ci āt iure cognatiōis tutelā subire pnt Qui aūt tutores dari possunt refert:q2
au⁹ queris de testamentarijs aut de datiuis. vnde de testamentarijs dic ꝙ pa
ter potest dare tutorē filijs suis impuberib⁹ quos habet in ptāte: non mater
non patronis. si tamē mater dederit filio suo impuberi:quem instituit herede3
tutorem in suo testamento cā cognita per inquisitionem fiet cōfirmatio talis tu⸗
tele quasi in rem spā potius ꝙ in personā videat tutorē dedisse. Et idē de quo
libet extraneo sm aliquos. Item pater dando tutorem filijs videtur ⁊ filiab⁹
dedisse tā natis ꝙ nasciturís:s3 nō ecōtra q2 in masculino ptinet femininum:

sȝ nõ ecõuerso. Jtē liberorum appellatione continet nepos ex filio. sed appellatione filiorum nõ cõtinet nepos. dr̃ enim filius a filios qn̄ ē amor. qr amor intensior est in filius ꝙ in nepotibus. Jtem auus paternus dare põt tutorē i testamento nepotibus suis ex filio quos hēt in potestate ita demū si nõ sit recasuri in potestate pr̃is sui: ꝙ accidit si pr̃ eorū viuit ꝛ nõ exiuit ð ptāte sui pr̃is. ideo intelligi dȝ auum pr̃nū posse nepotibus suis ꝛ filio dare tutorē si nepotū pr̃ pmortu⁹ si alias non. Jtē dari potest tutor in testamēto pure ꝛ in diē ꝛ sub cõditiõe. itē vnus ꝛ pures. item nedum in testamento sed in codicillis tutor dari põt. Et siquidez dat⁹ fit i testamēto vn⁹ tutor ꝛ alius in codillis omnes erunt tutores nisi posteriorē dādo priorem reprobauerit testator. De tutorib⁹ autem datiuis hoc est qui p iudicē cū inqsitione dat qs eos dare possit. dicas omissis iurib⁹ loqueñ. de pfecto vrbis ꝛ ptore ꝛ qbusdā alijs q i bis ptibus locū nõ hn̄t ꝙ psides puinciarū qui hodie senescali ex inqsitiõe facultatū ꝛ morū dāt tutores ꝛ curat. magne sint pupillorum facultates. Jtē iudices ꝛ magistratus ordinarij locorum possunt tutores ꝛ curatores dare. fieri aūt debet tutela ꝛ decerni a iudice pure vel simpliciter non in diē vel sub ꝯditiõe. est eni hic actus legittimus talis vt nõ recipiat diez: vel sub ꝯditiõe exp̄ssaȝ. Jteȝ nõ põt iudex dare tutorē illū q nõ eo de sua iurisditiõe: nisi adeat psidē sue puicie. i testamento aūt põt testator quēlibȝ dat tutorē ēt extraneū ꝛ tā magistrū ꝙ ꝯsulē vel aliū ydoneū. Sȝ vtrū eps vl̄ iudex ecclesiastic⁹ possit tutores dare: dic ꝙ sic dū tamen pupillus sit clericus cuȝ detur principaliter psone ꝛ dabit tutorem clericū vel psbrm ꝛ nõ laycū: qr in eum nõ hȝ iurisditiõem temporalez nec ius cogendi. vnde posito ꝙ nec de consuetudine talis iudex cognosceret de causis ciuilibus non posset tñ dare laycū tutorē cū hec datio sit mixti imperij. Si tñ inueniat clericos põt nomiare seculares laycos in tutores: quos iudex secularis ordinarius loci ad reqsitā iudicis ecclesiastici coget subire tutelā. Et scias ꝙ circa hoc multi hodie fiūt abusus ex qb⁹ tales tutele possent i iudicijs impugnari. Jtē nec iudex secularis põt dare clericum in tutorez nec eū cogere: sȝ reqrere põt epm vel iudicē eccl̄iasticū si casus reqrat. An autez iudex secularis possit dare tutorē pupillo clerico nõ videt: cū nõ sit de iurisdictiõe sua. curatorē tamen dare pt̄ ſm aliquos: qr curator dat pricipaliter rebus. Jteȝ est notādum ꝙ tutela diuiditur nā quedā est testamentaria: alia legitima: alia datiua: ꝛ alia anormala. Testamētaria ē illa q̄ dat p patrē vl̄ auū paternū in testamēto vel codicillis. Et hec pcedit oēs alias. post illā venit anormala q̄ pmittit mr̃i ꝛ aute primo matri si velit ꝛ si nolit seqtur auia si velit. qr neqȝ mr̃ neqȝ auia pñt cõpelli ad suscipiendū tutelā. volētes aūt preferuntur alijs tutorib⁹ legitimis ꝛ datiuis hoc excepto ꝙ si mr̃ sit minor. xxv. ānis sibi ēt volēti nõ dabit tutella sȝ veniet auia ꝛ alij legitimi vel datiui. ꝛ debebit mr̃ renunciare scdis nuptijs simplr̄ sine iuramēto ꝛ se. cõ. vl̄ auxilio ꝛ dat fideiusso. ꝛ ꝯficere iuentariū ð bõis ꝛ reb⁹ pupilli. ꝛ siliter auia excepto ꝙ nõ renūciabit sciendis nuptijs. Post anormalam vero tutelā sequit legitima q̄ competit agnatis vel cognatis liberorum pupillorum secundū ordinez succedendi qr q primo vocant ad successionez etiaȝ prio veniunt ad tutellā. Jta ꝙ si plures ꝯcurrunt i eodeȝ gradu succedēdi oēs equaliter admittent ad tutellā. Et breuiter ordo succedēdi tā in ascendentib⁹ ꝙ in collateralibus ondit ordinez tutellarum. Habet autem hec tutella legitima locuȝ quando parens vel decidit intestat⁹

vt testat⁹: sꝫ nõ puidit de tutore libertis suis nec mf vt auia volũt vel nõ pñt eẽ tutrices. Datiua vero tutela venit in vltimo loco: scꝫ cessantib⁹ oib⁹ alijs et dat p iudicẽ reqsitũ vel ex suo incũbenti officio. Unde quedã sunt psone q̃ de necessitate debent et tenent reqrere et petere a iudice vt puideat liberis impuberib⁹ de tutore et si nõ petãt puideri puniunt: qꝛ priuant et excludunt a successiõe dictoꝝ liberoꝝ si infra pupillarẽ etatẽ decesserũt et sunt hec psone: scꝫ mf ꝛ alij q impuberi pñt succedere. ꝛ hꝫ hec petitio fieri pṡtim hoc est cꝫ pmũ poterit copia iudicis siue presentia cõmode haberi. Unde lꝫ alij legitimi habeãt annum ad petendũ tutorẽ pupillo tñ mater non hꝫ annum: sꝫ cõtestim petere debet qꝛ matris pietas debet esse sine mora. Datiue aũt tutele datio fit p iudicẽ ordinarium vt dictum est p inquisitionem: hoc est cꝫ citari debent corã ipo agnati et cognati ac vicini et amici impuberis qꝛ lꝫ sint aliqui agnati vel cognati ad quos tutela legitima pertinere deberet tamen forte vt non sunt ydonei vel se legitime excusarũt. et idõ locus erit datiue p ide ac si nulli foret agnati. vel co. Illis aũt citatis comparẽ. iudex suã cũ eis faciet inqsitionem quis videatur eis ydoneus tutor illius impuberis: et illi quẽ iudicabũt fore magis ydoneũ iudex tutelã decernet. Itẽ ẽ notãdũ q̃ i tutela testamẽtaria qñ inutilit̃ datus est tutor dꝫ p iudicẽ cõfirmari. et põt eẽ datio tutoris inutilis qñqꝫ pp̃ter psonã dantis in testamẽto: vt qꝛ pupillũ i ptãte nõ habeat qñcũqꝫ pp̃ter psonã eius cui dat⁹ ẽ tutor: vt si datus sit puberi tãqꝫ ipuberi: qñcũqꝫ pp̃ter defectũ solẽnitatis testamẽti vel codicilloꝝ in qbus aliquis tutor dat⁹ est. et dꝫ hmõi cõfirmatio fieri cũ inquisitione: ita vt si iudici videatur talẽ tutorẽ impuberi expedire ipm confirmet et si nõ. nõ. Itẽ est notãdũ cꝫ si mater fuerit in testamẽto data tutrix liberis suis et testatoria: tenebit datio dũ tñ cõfirmet p iudicẽ: lꝫ regulariter mulier tutrix in testamento dari nõ possit eo qꝛ officiũ tutoris virile ẽ. nec tenebit tũc fideiub̃ reꝫ pupilli saluã fore: eo qꝛ iudiciũ pr̃is pupilli hꝫ. debebit tñ renũciare secundis nuptijs et senatuscõsulti velleyani auxilio sicut qñ venit p auct. matri et auie: nec tũc ẽt cõpellet̃ subire tutelã nisi velit. Itẽ est notandũ quã tutores testamẽtarij nõ tenetur satisdare eo qꝛ p testatorẽ sunt approbati: cõfirmari tñ debent et inuentariũ facere: etiã dato cꝫ testator hoc prohibuerit. qualiter enim possent in fine sue tutele debitũ cõpotum reddere nisi bona et res pupilli sub iuramento recipiãtur? et etiã pro eo qꝛ si nõ cõficerent inuentarium daretur eis materia ꝛ occasio malignãdi: et sit̃r tutores datum. i. dati p iudicẽ ex inqsitiõe nõ tenetur satisdare. Legitimi autem tutores et mf et auia qñ veniũt ad tutelã p auc. mf̃i et auie satisdare tenẽtur. Itẽ est notandũ cꝫ pr̃ põt in suo testamento dare tutorẽ posthumo seu posthumis: et tenebit datio ita demũ si nascatur posthumis. si autẽ nõ dederit posthumo tutorẽ: tunc dabit̃ curator ventri idest ĩfanti in ventre vxoris existẽti et bonis eiusdeꝫ siue succedat pr̃e ex testamento siue ab ĩtestato. Finit̃ ãt tutela multis mõis. pmo pubertate q̃ ĩcipit ĩ masculis post q̃ttuordecĩꝫ ãnuũ cõpletũ: ĩ feminis vero post duodecimũ ãnũ ipletũ. Iteꝫ finit̃ tutela morte pupilloꝝ et capitis diminutiõe maxie vt media vel minima. qd ãt sit capitis diminutio: videas si velis p te in libro institu. de capitis dimi. Iteꝫ finit̃ tutela morte tutoris vel eius capitis dimi. maxima vel media. Itẽ finitur si ad certaꝫ cognitionem vel ad certum tp̃s datus sit tutor et conditio existat vel tp̃s finitum est. Item finitur si remoueatur tutor vel suspectus vt qꝛ si excusat iuxta causa ꝛ onus ad

ministrande tutele deponit.

¶ Forma instrumenti tutele datiue.

In dei noie amē, anno ꝛc. Nouerit ꝛc. ꝙ apud talē locū ꝛ corā dño tali iudice vł vicario vel ballino dicti loci suā curiā i ꝓsitorio. dicte curie ꝯsueto tenēte ꝛ ad iura reddēdū pro tribunali sedente veniens ꝛ ꝑsonalr ꝯstituta honesta mulier ysendis vidua relicta laurētij phlilippi quondā dicti loci p̄facto dño iudici dixit ꝛ exposuit: ꝙ nup dictus laurentius martin⁹ suus dies suos i dño clausis extremos nullo ꝑ eū ꝯdito testamēto relictis ꝛ supstitib⁹ sibi trib⁹ liberis ꝛ dicte ysendis cōib⁹ ipuberib⁹: videlȝ Johāne petro et katerina. Vñ cū dict⁹ quōdā laurenti⁹ dictis suis liberis nō ꝓuiderit de aliquo tutore q ꝑsonas ꝛ bōa eorūdē regat et gubernet. ea pp hūiliter supplicauit et istāter reqsiuit dicta ysendis p̄factū dñm iudicē volēs indēnitati ꝛ vtilitati dictoꝝ suoꝝ liberoꝝ ꝓuidere et iuris penas euitare: quatīis eidē liberis suis impuberib⁹ de aliquo bono ꝛ ydoneo tutore et gubernatore q eoꝝ personas et bona gubernet et regat et administret ꝓuidere dignet, benignū officiū p̄facti dñi iudicis in p̄missis humiliter implorādo. Et dictus dñs iudex audita et intellecta per eā supplicatiōe et reqsitiōe p̄dicta, eāq; tāq; iuri et rōni cōsona ānauēs iterogauit. ibidē dictā ysendē si ipa vult assumere i se onus p̄dicte tutele dictoꝝ suoꝝ liberoꝝ. Que quidem ysendis dixit ꝛ rñdit ꝙ cum ipa sit ad huc iuuenis et itēdat deo p̄uio cōuolare ad scd̄as nuptias: Ideo d̄ dicta tutela se onerare seu intromittere nō intendit. Quibus auditis prefactus domin⁹ iudex ordinauit coram se citari et ꝓuocari oēs agnatos et cognatos vicios ꝛ amicos dictoꝝ pupilloꝝ vt cum eis deliberare valeat sup tutorē p̄dictis liberis decernēdo. Quib⁹ qdē agnatis et cognatis viciniscq; ꝛ am cis dictoꝝ pupilloꝝ: videlȝ tali ꝛ tali ꝛc. corā dicto dño iudice citatis ꝛ cōparētibus p̄factus dñs iudex ipos et quēlibet eorū suis medijs iuramētis interrogauit qs vr eis magis ydoneus et vtilis ꝓ hmōi tutela assumēda ꝛ administrāda: q oēs vnāimiter dixerūt ꝛ rñderūt ꝙ Raymund⁹ q ē patru⁹ dictorū liberoꝝ. Quibus pactis dict⁹ dñs iudex p̄dictā tutelā dicto Ray. ibidem p̄nti ꝛ acceptāti decreuit: p̄cipiēdo eidē q̄ten⁹ ꝑsonas et bōa dictoꝝ pupillorū bñ diligēter et legaliter regat gubernet ꝛ administret: inuentariūq; sine repertoriū de bonis eorūdē pupilloꝝ tā mobilib⁹ quā imobilib⁹ ꝯficiat: necnō in fine huiusmōi tutele bonum ꝛ legale ꝯpotū ac legitimaȝ rōnem reddat et reliqua prestet seu restituat: ꝛ alia faciat q̄ cuicq; tutori incumbunt facienda. Quiquidem raymundus tutor predictaȝ tutelaȝ ꝛ onus administratōis eiusdē in se gratis assumēs ꝛ acceptās bōa fide et sine dolo ꝑ se ꝛ suos ꝛc. ꝓmisit ꝛ ꝯuēit p̄facto dño iudici mihiq; notario publico ifrascripto stipulātibus ꝓ dictis liberis ac alijs quorū itereſt seu iteresse poterit qūolibȝ i regimie p̄dicte tutelle bñ fideliter ꝛ legaliter vt p̄mittit habitoꝝ vtilia dictoꝝ pupillorum toto suo posse procurando ac inutilia ꝛ dānosa euitando ꝛ p̄mittēdo. Et in fine p̄dicte tutele bonū ꝛ legale cōpotum ꝛ reliqua reddere ꝛ prestare. Pro qbus oib⁹ sic tenēdis ꝯplēdis ꝛ obseruādis dict⁹ raymundus tutor obligauit ipothecauit ꝛ submisit oīa bona sua mobilia ꝛ imobilia presentia et futura virib⁹ ꝛ cōpulsionibus curiarum ꝛc. Promittens insuper dictus raymundus tutor predictus se nihil fecisse ꝛc. vt i alijs formis preceđ, mutatis mutandis vsq; ad. De

quibus exclusiue. Jn quibus oib⁹ ⁊ singulis premissis tanq̃ bñ rite ⁊ legitime ꝑ actis prefactus.i.d.d.i. sedẽs ꝓ tribunali ꝓut supra auctoritatẽ suaȝ ⁊ dicte sue curie iudicariã iterposuit pariť ⁊ decretũ. de qb⁹ oib⁹ dictus tutor petijt sibi ⁊ dictis suis pupillis fieri publicũ isfm seu publica istrumẽta vnu vel plura ꝑ me notariũ publicũ ifrascriptũ Acta fuerũt hec ⁊c. Et ibidẽ dict⁹ tutor inuẽtariũ suũ de bonis dictoꝝ pupilloꝝ volẽs ichoare reꝑmisso venerabili signo sancte crucis sic dicẽdo. i noie pr̃is ⁊ filij et spiritussancti amẽ. dixit se i uenisse de bõis imobilib⁹ dictoꝝ pupilloꝝ. primo quãdã domũ cũ quodã viridario eidẽ domui apte retro ꝯtiguo sitaȝ i tali loco ꝯfron. sic et sic. Jtẽ quẽdã cãpũ sitũ in tali territorio ꝯfron. ⁊c. Potestas q̃ q̃cũq; alia bõa dictoꝝ pupilloꝝ mobilia ⁊ imobilia inueñ pôterit: illa huic inẽtario adiũget seu adiũgi faciet ifra tp̃s iuris. De qb⁹ ⁊c. Et aduerte q̃ icohatio hmõi inuẽtarij dȝ poni et inferri i precedẽti istrumẽto ante clausulã. de qb⁹ ⁊c. post decretũ iudicis.

¶ Alia forma dationis tutele anormale.

IN dei noie amẽ. anno ⁊c. Nouerit ⁊c. q̃ apud taleȝ locũ et corã tali iudice vicario vel ei⁹ locũtẽ. suã curiã in loco ꝯsueto tenẽt et ibidẽ pro tribũali ad iura reddend. more maioꝝ suoꝝ sed. ñ. Ueniens et personaliter constitutus martinus de ponte p̃ñte: ibidẽ et ysende filia sub prefato domino iudici dixit et exposuit q̃ laurentius philippi marit⁹ quondã dicte ysendis nuꝑ ab hoc seculo migrauit relictis ⁊ superstitib⁹ sibi tribus liberis suis dicte ysendis vxori sue cõibus videlicet Johanne petro et katherina pupillari etate ꝯstitutis. quibusquidẽ liberis dictus quondã laurẽtius eorũ pater in suo vltimo testamento prouiderat de tutore rectore ⁊ administratore: scȝ petro de orto. quiquidẽ petrus pp plures ⁊ certas rõnes ac excusatões tutelã huiusmodi acceptarẽ recusauit. ⁊ dictas suas rõnes excusationes ⁊ defensiones proposuit i tali curia pp quas fuit a dicta tutela testamẽtaria relaxatus et exoneratus pronunciatũq; cognitũ et declaratũ ipsum a predicta tutela deberi excusari. Et cũ ita sit q̃ dicti pupilli sint nunc de p̃ñti sine tutore rectore et administratore ꝑsonaꝝ bonorũq; reꝝ iuriũ suoꝝ q̃ cedit in eoꝝ maximũ p̃iudiciũ atq; dãnũ. Ea pp p̃fatus martin⁹ noie suo q̃ten⁹ ipsũ tagit: ⁊ noie dicte ysẽdis filie sue m̃ris dictoꝝ pupilloꝝ istãte requisiuit dictum dñȝ iudicẽ: q̃ten⁹ p̃dictis pupillis d̃ aliquo bono ⁊ idoneo tutore gubernatore administratore ꝓuidere dignetur officiũ benignũ p̃facti. d. i premissis humiliter iplorãdo Et. d. d. i. audita ⁊ itellecta ꝑ eũ requesta predicta ipsiq; tanq̃ iuri et rationi consonum fauorabiliter annuẽdoq; de iure ⁊ ratione dicta ysendis m̃r dictorũ pupilloꝝ est in predicta tutela suorum liberorum preferenda: ideo in p̃ñtia et audiẽtia mei notarij publici et testiũ infrascriptorũ: ac pluriũȝ aliorũ notabiliũ virorũ ibidẽ presentiũ iterrogauit dictã ysendẽ ibidẽ p̃ñteȝ: et in p̃ñtia prefati. d. i. cõstitutã tutelaȝ dictoꝝ suorum liberorũ et onus administrationis eiusdẽ acceptare: ⁊ in se suscipe velit seu volebat Que quideȝ ysendis cum licẽtia volũtate et auctoritate dicti martini patris sui ibidẽ p̃ñtis: et ita verum esse asserentis dixit ⁊ r̃ñdit q̃ sic. saluo tñ et retento ac protestato ꝑ dictam ysendam quod salua et salue eideȝ sint et remaneant iura et actões que et quas: ipsa ysendis habet et sibi competunt in et sup bonis dictoꝝ liberoꝝ tã rõnis dotis sue q̃ et ad cãȝ legatorũ ibi ꝑ dictũ laurẽtiũ virum suum

quondam in suo ultimo testamento relictorum: quibus iuribus et actionibus renunciare seu derogare non intendit. Quam responsione audita prefatus d. i. tutelam dictorum pupillarum dicte ysendi eorum matri p̄nti et acceptanti decreuit precipiendo eidem quatenus personas et bona eorūdem pupillorum bene feliciter et legaliter regat etc. vt in preceden. forma. que quidem ysendis tutrix predicta predictā tutelam et onus administrationis eiusdem gratis in se suscipiēs et acceptās bona fide p se et suos etc. Promisit etc. vt in preceden. forma. Et nihilominus p maiori securitate dictorum pupillorum dedit et presentauit dicta ysendi et tutrix in fideiussorem et principem rerum debitorum et pacatorem bertrandum patruum suū ibidē p̄ntem: qui quidem bertrandus gratis ad p̄ces dicte ysendis bona fide p se et suos se cōstituit penes p̄fatū d. i. ac me notarium publicū infrascriptū: vt supra stipulātē fideiussorē et principales rē debitorē et pacatores pro dicta ysende tutrice predicta ac pro oibus et singulis per eā superius p̄missis et cōuētis tenēdis cōplēdis et obseruādis. Pro qb' oibus et singulis supdictis dicta ysendis tutrix: dict' bertrādus ei' fideiussor obligauerūt ipothecauerūt et submisserūt oīa bona: et cuilibet ipsorum mobilia et imobilia p̄ntia et futura virib' et cōpulsiōib' curiarum etc. Promittētes insuper ysendis tutrix et bertrādus ei' fideiussor se nihil fecisse aut dixisse in p̄teritū: et q nihil dicent seu faciēt in futurū p̄pter q p̄dicta oīa et singula minorē ī alī quo obtineant vel habere debeāt ppetui roboris firmitatē: vl' q cassari irritari ānullari valeāt quouis vl' rescīdi. Sz p̄dicta oia et singula put supscripta sunt rata grata et firma semp hre eaqz tenere attēdere et obseruare: ꝯtraqz in aliquo nūquā facere dicere seu venire de iure vel de facto p se nec p aliū aliā. psonā iterpositā seu iterponēdā alicui' vl' aliquorum arte igēio seu cautela p solēnē et validā stip. et sub obligatione p̄dicta dicti ysendis tutrix et bertrādus fideiussor p̄miserūt et iurauerūt ad et sup sctā dei euāgelia ab eis et quolibet ipsorum suis dextris māib' corporaliter gratis tacta renūtiā. Inde sup p̄dictis omnibus et singulis: et specialiter sub dicto iuramēto gratis et scienter. iuris et facti ignorā. oiqz actioni except oni et deceptioni doli mali fraudis vis metus erroris et in factū conditioni indebiti sine cā vel ex iniusta causa fori priuilegio petitioni libelli et oblationi eiusdē decē et viginti dierū iudicijs ferijsqz messiū et vindemiarū: et oī alij dilationi tpis. Et dicta ysendis tutrix predicta certiorata p me notariū publicū infrascriptū specialiter et expresse renunciauit scōis nuptijs: et bñficio senatuscōsulti velleyani: dict' vero bertrādus fideiussor renūciauit spāliter et expsse bñficio noue ꝯstitutiōis de fideiussoribus: et ābo simul renūciauerūt generaliter oī alij iuri canonico et ciuili nouo et veteri. scripto nō scripto. diuino et humāo. p̄mulgato et p̄mulgādo vsui rōni cōsuetudini priuilegio et statuto quo vel qbus mediā. ꝯtra p̄dicta ant et eis aliqua venire possent: vel in aliquo se iuuare deffendere seu tueri. Et ibidem p̄fatus. d. i. sedens pro tribunali put supra ī p̄dictis oib' et singulis tanq̄ bn rite et legitie corā ipo pactis auctoritatē suā et sine curie iudicariā interposuit pariter et decretū qbus ita pactis prenominata ysendis tutrix p̄dicta volēs penas iuris euitare p̄misso signo venerabili sancte crucis si dicendo. In noie patris etc. inuentarium suum de bonis dictorū suorum liberatorum pupillorum inchoauit i hunc modū qui sequitur. Et p̄mo dixit se inuenisse de bōis immobilibus dictorū pupillorū quandā domum suam in tali carreria: sic et sic confrō. Itē quādam

vineã cum terra laboratiua simul contiguas sitas in tali territorio confron. ꝛc. Protestans ꝙ dum ꝛ qñ alia bona dictoꝝ pupilloꝝ mobilia ꝛ imobilia inueniet illa pñti inuẽtario adiunget seu per nota. publi. faciet adiũgi infra terminum iuris. De quibus omnibus dicta tutrix petit sibi ꝛ doctis suis liberis pupillis fieri publicum instrumentum ꝛc. Acta fuerunt hec ꝛc.

¶ Sequitur de curatoribus.

Licet in titulo precedẽti aliqua de curatoribus dixerim in genere: hic tñ quedam specialia de ipsis dicere volo ꝓ simplicium notarioꝝ siue tabellionũ eruditione pleniori. Sciẽdũ est ꝙ sunt alique ꝑsone que possunt ꝛ curatores dari. ꝛ intellige a iudicibus siue magistratibus. Itẽ ꝛ pater in suo testamento potest filio suo furioso maiori. xxv. annis: quẽ habꝫ in potestate dare curatorẽ: ꝛ tenebit datio ꝯfirmata tñ per iudicẽ. Et similiter filio nõ furioso adulto secundum aliquos. Quibꝰ autem detur curator dicas ꝙ adulto. qui. xiiij. Annũ cõpleuit si petierit: inuito aũt nõ datur. Itẽ datur curator ꝓdigo furioso ꝛ mentecapto inuitis. i. nõ peten. Item datur curator pupillo tutorẽ. hñt si lis mota sit inter ipsum ꝛ suũ tutorẽ. ꝛ simil'r adulto q finita cã siue lite desinit esse curator. Item datur curator adulto agere vel defendere volenti iudicio ẽt inuito alias repellitur nec auditur nisi iurare velit non venire contra processum ratione minoris etatis: quia tunc admittitur. Item datur curator vẽtri vxoris mariti defuncti qui nato ifante desinit esse curator Item ꝛ de consuetudine curiarum datur curator bonis vacan. ꝛ in defensis quando nullus apparet heres ꝛ creditores instant: ꝛ vult suas intentare actiones siue petitiones. Sed qui possunt curatores dari: credo ꝙ omnes illi q tutores esse possunt: excepta muliere que licet tutrix esse possit: curatrix tamen esse potest. Finitur autem cura adultorum adultis factis maioribus. xxv. Annis. Item finitur cura adultorum finito negocio vel finita causa ad queꝫ dati sunt curatores. Alij modi assignati in tutella finienda intelligãtur repetiti in cura. Item finitur cura furiosi eo ipso ꝙ furiosus sanitateꝫ receperit. quod intelligẽ si furor erat continuus: nam si interpellatus fuerit non finitur cura: ſꝫ manet donec viuit furiosus. cura vero prodigi finitur postꝙ̃ prodigus sanos mores recuperauerit: tũc eñ ipso iure desinit esse in potestate curatoris. Item est notandum: ꝙ tam tutores ꝙ̃ curatores tenentur ꝛ debent debitum inuẽtarium siue repertorium facere de bonis ꝛ rebus quorum sunt tutores vel curatores. vnde inuẽtarium est triplex: ſcꝫ tutoris vel curatori ꝛ inuentarium heredum: et inuentarium fisci. Debẽt ẽt iurare res suoꝝ pupilloꝝ vel adultorũ saluas fore. Sub obligatione bonorum suorũ. Debent similiter fideiussores dare: exceptis tutoribus testamentarijs et datiuis sicut predictum est.

¶ Forma instrumenti cure ad causas ꝛ ad negocia.

In dei nomine amen. Anno ꝛc. Nouerint ꝛc. ꝙ apud alestum ꝛ corã dño vicario comitali in operatorio mei notarij publici infra scripti vbi curia vicarie comitalis iterdũ tenet veniẽs et existẽs ac ꝑsonaliter cõstitutus robertus filius martini de põte quodã etatis: vt dixit. xviij. Annoꝝ ꝑfato dño Vicario dixit ꝛ exposuit: ꝙ ipse hꝫ habiturꝰ ẽ ac mouere itẽdit plures ꝛ diuersas causas aduersus et ꝯ diuersas ꝑsonas taꝫ in pñti curia quã in diuersis alijs curijs ꝛ inducijs: habetꝙ; gerere negociari ꝛ exercere plura ꝛ di-

uersa negocia quas τ q̄ pp etatis sue defectū: τ discretiōis sagacitatis τ indu
striam penuriam prosequi tractare τ expedire siue sui magno detrimēto τ in
commodo non valet. Et propter ne cōtingat eundem robertum in suis geren
dis causis τ negocijs predictis ledi fraudari seu decipi supplicauit instanter
τ requisiuit prefatum dominum vicarium quaten⁹ Andreaꝫ philippi ibidem
p̄ntē τ quo plus q̄ de quocunqꝫ alio ꝯfidit sibi in curatorem dari τ decerne-
re dignetur benignuꝫ officiū p̄fati dn̄i vicarij in p̄missis hūiliter implorando
Et dict⁹ dn̄s vicari⁹ audita p eum τ intellectu supplicatiōe τ reqsitione predi
cta eidemqꝫ tāq̄ iuri τ rationi consona annuens p̄fatū Andreā ibidē p̄senteꝫ
τ acceptantē in curatorē p̄fato roberto adulto p̄dicto petenti τ stipulanti de-
dit τ decreuit. p̄cipiendo Andree quaten⁹ ip̄m robertū in omnibus τ singulis
suis casibus litibus τ negocijs taꝫ in iudicio q̄ extra bene legaliter ac vtiliter
dirigat sibiqꝫ fideliter cōsulere habeat queqꝫ vtila τ proficua dicto adulto ꝓ
curando τ inutilia τ damnosa totis viribus euitando. Qui qdē andreas cu-
rator p̄dictus predictā curā ac onus administratiōis eiusdem in se gratis su
scipiens τ acceptans bona fide per se τ suos τc. ꝓmisit τ cōuenit dictū rober
tū in oībus suis causis litibus τ negocijs bn̄ fideliter τ vtiliter toto suo posse
dirigere cōsulere τ auctorisare bonaqꝫ res τ iura sua regere manutenere recu
perare τ saluare ac vtilia ꝓcurare inutilia p̄termittere: necnon inuentarium
siue p̄ceptorum de bonis eiusdem adulti debitum τ legale: s̄m iuris ordinem
facere atqꝫ in fine hmōi cure bonum τ legale compotū eidē adulto seu cui ptī
nuerit reddere τ reliq̄ prestare ac restituere. τ pro tutiori securitate p̄dicti ro-
berti adulti dictus Andreas philippi curator dedit τ p̄ntauit in fideiussoreꝫ
petrum de orto ibidē p̄ntem. q quidē petrus ad preces τ reqsitionē ipsius An
dree gratis se ꝯstituit penes dictū robertū p̄ntē stipulātē τ recipiēteꝫ fideiusso
rē τ principalē debitorē et pacatorē ꝓ eodē Andrea curatore p̄dicto τ ꝓ oī-
bus p ip̄m Andreā supius ꝓmissis τ cōentis tenēdis ꝯplendis τ obseruādis.
Pro qbus oīb⁹ τ singulis sup̄dictis dicti Andreas curator τ petr⁹ fideiussor
τ eoꝶ qlibet obligauerunt ypothecauerūt τ submisserūt penes dictū robertū
p̄ntem stipulantē τ recipiēteꝫ vt supra oīa bona sua mobilia τ imobilia p̄ntia
τ futura virib⁹ τ cōpulsionib⁹ curiaꝶ τc. Promittēs insup dicti Andreas et
Petrus curator τ fideiussor predicti se nihil fecisse τc. vt supra in forma tute
le anormale mutatis τ mutandis vsqꝫ ad finem. Acta fuerunt hec τc.

¶ Forma instrumenti curie furiosi seu mentecapti vel prodigi.

IN dei nomine Amen. Anno τc. Nouerint τc. q̄ apō
alestū τ corā dn̄is vicarijs comis curie dominoꝶ ville τ i ꝯsistorio dicte
curie ibidē. ad iura reddendū pro tribunali sedentibus venientes τ psonaliter
ꝯstituti Andreas τ martinus petr⁹ et frater roberti de pōte prefatis dominis
vicarijs dixerūt et exposuerūt quod dictus robertus dūo p̄mitteñ. effectus ē
furiosus τ mentecaptus adeo et taliter quod rationis vsuꝫ penitus amisit vr
ꝓdigus τ suoꝶ bonoꝶ manifestus dissipator seu dilapidator existit. Ea ꝓpter
τ instanter requisiuerunt prefatos dominos vicarios quatenus dicto furioso
vel ꝓdigo de ydoneo curatore ꝓuidere dignet̄ q ipsum in agēdis bonaqꝫ sua
regat saluet gubernet τ custodiet τ inde p dictā villā alesti τ p alia loca opor
tuna ꝓclamari se preconisari publice voce tube faciant ac denūciari qualiter

dictus robertus est furiosus vel prodigus officium benignum dictorum dominorū vicariorū in pmissis humiliter implorādo. Et dicti domini vicarij audita requisitiōe predicta et facta super his summaria apprisiā siue informatiōe cū testibus fide dignis petrum de orto ibidem presente et acceptan. pfato roberto ibide et presenti in curatorem deberet et decreuerunt precipiendo eidez petro curatori quaten⁹ personam ꝛ bona dicti roberti furiosi et prodigi bene ꝛ fideliter regat ꝛ gubernet saluet ꝛ defendat.ꝛ alia faciat ꝛ exerceat que cuilibet curatori incūbunt facienda.ordinan̄.vlterius ꝙ fiat preconizatio publice voce tube per dictā villā alesti ꝛ per alia loca necessaria ꝛ oportna qualiter dictus robertus est furiosus vel prodigus ꝛ h3 curatorē dcm̄ pe. de orto: ꝛ ꝙ nullus cū dicto roberto prodigo vel furioso deinceps cōtrahere habeat emēdo vendendo aut alias negociando:nisi cum licētia auctoritate ꝛ cōsensu dicti sui curatoris:ꝛ cum intimatione ꝙ oēs ꝯtract⁹ alias ꝛ aliter cū eodē ꝓdigo vel furioso facti ꝛ initierūt: ꝛ decernenē nūc pro tunc innallidi atqꝫ nulli. Qui quidē petrus curator pdict⁹ curā hmōi ꝛ onus administrationis eiusdē in se gratis assumēs ꝛ acceptās bona fide per se ꝛ suos ꝛc. ꝓmisit ꝛc.vt i forma precedēti cū datione fideiussoris ꝛ decreto ꝛ iuentario mutatis mutādis vsqꝫ ad finem. Acta fuerunt hec ꝛc.Et nota ꝙ precedens forma comprehendit curiā furiosi ꝛ curam prodigi que sunt diuersa vicia: ꝛ ideo nō intelligas ꝙ hmōi cura detur prodigo ꝛ furioso insimul eo ꝙ vis aut nūquaz inuenitur homo furiosus ꝛ prodigus simul: qui imo separatim dantur huiusmodi cure.vnde ex pcedēti forma poteris eligere formā instrumēti cuiuslibet cure reddēdo singula singulis suo modo.Itē nota ꝙ furiosus est ille qui ꝓpter possessionem furie vel dementie indiciū ꝛ vsuz rationis amisit:vl' illis seu caruit. Prodigus vero dicit̄ ille qui neqꝫ tēpus neqꝫ finem expēsaꝝ h3:sed bona sua indiscrete dilapidano seu dilacerando ꝛ dissipando profundit. Item nota qd̄ ad hoc vt furioso vel prodigo detur curator requiritur quod furiosus vel ꝓdigus sit sui iuris ꝛ maior.xxv.annis.minoribus enim datur vel curatores ratione minoris etatis ꝛ non ratione furie vel prodigalitatis. Item nota mirabile qꝛ etiā filius curator patri suo furioso dari potest.quāuis enim videt̄ alicui indecorum esse vel pater a filio regatur: tamen si sobrie viuat filius patri curator dabitur magis quam extraneus.ꝛ idem de matre furiosa.

¶ Sequitur de emancipatione.

Quia naturalis affectio cupit vt habeat hō sue libertatis initium quod natura vnicuiqꝫ tribuit: ꝛ ex vtroque iure tam canonico quam ciuili sit introductum ꝙ filij ex iustis ꝛ legittimis nuptijs progeniti patris subijciuntur potestati: id circo iure ciuili inuentū est huiusmodi filios a paterne potestatis nexibus p quedā emācipatiōis modū posse liberari. Forme igitur ꝛ modū emācipatiōis hic ponet̄ volo ꝑtermittēdo ꝛ ostēdendo quid sit patria potestas ꝛ qualiter constituatur. Item quid sit emancipatio et vnde dicatur ꝛ qualiter fieri debeat. Est autem patria potestatis ius quoddā quod habēt q sunt de Imperio Romāo. In liberos naturales ꝛ legitimos. Et constituitur patria potestas matrimonio legitime contracto. Item per diffinitiuam sententiam si pronunciatum est illum esse filium meū: Itē p ingratitudinem emancipato filio reuocato in potesta ꝛ paterna. Item p adoptionē/emā-

cipatio vero e relaxatio patrie potestatis cora iudice facta. Et dr emancipatio quasi extra manum. i. potestate patris positio. Qualiter aut fiat. Et qde apud iudicem competen. ordinariu vel apud eum cui ex consuetudine hoc competat volantate patris et filij concurren. et vtriusq pntia. Si vero quis filiu abscn. velit emancipare aut filius est infans et tunc potest eu pater emancipare cum auctoritate principis. aut est maior infantia: et tuc necessaria sunt ea que supra dixi. Et in huiusmodi emancipatione oz interuenire scriptura publica siue instrumentu manu publici notarij confectu. Et fit hoc modo. na pater et filius debent suum filium emanciapare et filius ab eo emancipari requiredo iudice: quatenus huiusmodi emancipationem dignetur admittere et in eadem suam auctoritatem iudiciariam et suum decretum interponere. Et his pactis pater sedebit in aliquo loco coram iudice pro tribunali seden. et filius ponet se flexis genibus coram patre suo et accipiet pater ambas manus sui filij inter manus suas complosas siue iunctas et supplicabit patri filius humiliter quatenus ipsum emancipare a paternis nexibus relaxare et liberare dignetur. pater vero ipsum filium peten. et supplicante emancipabit et dimittet eu abire a manibus suis et a sua patria potestate liberatu. filius at sic emancipatus erit deinceps taqua paterfa. quia testari poterit et quoscuq alios actus et contractus tam iudiciales qua extraiudiciales exercere. Aliqn aut pater donat certum qd de bonis suis suo filio dum eu emancipat in premium emancipationis presertim qn nihil sibi p antea donauerat. pot et pater in huiusmodi emancipatione retinere sibi dimidia vsufructus bonoru filij profecticiorum et aduenticiorum non at castrensiu vel quasi castren. Ite est notandu q auus pfnus pt nepote ex filio emacipare cu ipsu habeat in sua potestate et si pf illius nepotis fuerit emancipatus: dum tn nepos sit conceptus vel natus a me q pf suus esset emancipatus. Ex quo nota q pf emancipando filium pot eius filios liberos tam natos qua conceptos retinere in sua potestate.

¶ Forma instrumenti emacipationis.

In dei nomine ame. Anno rc. Nouerint rc. q cu natura lis affectio cupiat carnalis stimulus propulset: vt habeat homo sue libertatis iniciu qd natura cuiq tribuit. Et qsq obtetu validum retinere affectet du qs a primeuo nature bnficio reputat se dotatum ad eiusdem iuris primeuu statu et libertatis honore festinat se redire: sic et intantu q nec pfna potestas q interdu iumpietate cosistit: nec dnicalis coertio que in leui et sana castigatione probatur in filialem seu seruile subiectionem pot aliquo amore seu instructu naturalis vinculi oparí: q dus filius vel seru' inge seu onere alicuius seruitutis reputat se astrictu: statim naturaliter primeuo libertatis iure attento seipsu desperat et cotemnit dum illo se carere psentit. Cuq ex vtroq iure tam canonico q ciuili sit introductu q filij ex iustis nuptijs progeniti pfne subijciant potestati. Et per quoddam ius sit retentum q per queda emancipationis modum valeat ipsi filij ab eiusde ptatis pfne nexibus liberari. Hinc igitur fuit et est q hac die pnti superi' in princípio huius veri et publici instrumenti anota venietes et psonalit psituti cora honorabili' viris dnis vicarijs cois curie dnop aleth andreas et laurenti' pbi: pp' et fili' prefactis dnis vicarijs dixerunt et exposuerut: q dictus laurentius vult et desiderata dicto an

drea parte suo emancipari:ꝛ ipse andreas vult ꝛ intendit eundem laurētiū fi
liū suū emancipare:ꝛ a suis paternus nexibus liberare. Ea pp supplicauerunt
dicti pr ꝛ filius p dictos dños vicarios decerni ꝛ declarari huiusmodi emāci
patioē posse ꝛ hēre fieri:ipsamq auctoritate ꝛ decreto eoꝝ curie roborari ꝛ
cōfirmari. Et dicti dñi vicarij audita supplicatione predicta p dictos andreā
ꝛ laurentiū eis supra facta:ꝛ eidem tāꝗ iuri et rōni consone annuentes facta
q ibidem p eosdē dños vicarios summaria appresia seu informatione cū nō
nullis psonis fide dignis qualiter pdicta emancipatio fieri. non regritur i cu
iusq fraudem vel deceptionem:ꝛ q dictus laurēti⁹ filius est sufficientis eta
tis sapiēs vtiq ꝛ discret⁹ ad se ipm regendū ꝛ gubernādū:dixerūt ꝛ decre
uerūt pdictā emācipationē posse ꝛ debere corā ipsis fieri. Quib⁹ ita peractis
ibidē icōtinēti corā pfactis dñis vicarijs pro tribunali more maioꝝ suorum se
den. prefact⁹ and. dictū laurentiū filiū suum ante ipm genib⁹ fl exis existen. ꝛ
suas manus cōplosas siue iūctas iter mānus ipsi⁹ andree pris sui tenen. ꝛ hu
milr peten. ꝛ regrētē emācipauit dimisit ꝛ a suis māib⁹ ac ptāte relaxauit:et
p emācipationis hñficiū fecit et cōstituit libeꝝ sui iuris et a sua paterna ptāte
penitus liberauit. Dans et cōcedēs eidē virtute pntis emācipationis plenā
liberam et legitimā ptātē licētiā ꝛ auctoritatē deinceps ꝯtrahendi emēdi ven
dēdi ꝛ quoscūq alios licitos et honestos cōtractus intēdēdi faciēdi et cōtra
hēdi i quocūq iudicio tā in agēdo ꝗ defendēdo et extra iudiciū stādi expien
di ꝓcuratores ꝯstituēdi testamētū seu testamēta ꝛ alias quascūq vltimas vo
luntates faciendi disponēdi et ordinādi:ꝛ oēs singulos alios actus seu cōtra
ctus et quecūq negocia i iudicio ꝛ extra pagendi faciendi ꝛ exercēdi quos ꝛ
que quisq paterfa. ꝛ hō sui iuris existens facere pōt et dꝫ. Et dicti dñi vicarij
seden. pro tribunali ꝑut supra in ꝯsistorio dicte eoꝝ cōis curie i pdicta eman
cipatiōe et oībus et singulis alijs premissis tāꝗ hñ et legitime corā ipsis pa
ctis ad reqsitionē dictoꝝ ādree ꝛ laurētij patris et filij auctoritatē suā dicte
curie sue iudiciariā interposuerunt pariter ꝛ decretum. De quibus omnibus
dictus laurētius petijt sibi fieri publicū instrumētū seu publica instra vnū vel
plura per me notarium publicum infrascriptum quot seu possint ꝛ valeāt di
ctari ꝛc. Acta fuerunt hec ꝛc.

¶ Qualr cōfici dꝫ instrumētū sup refectione istrumēti debiti deperditi.

Nota q quādo quis asserēs istrumētū obligatorium
alicuius debiti pdidisse vult ꝛ petijt sibi refici vocādus ē suus debitor
in iudicio:ꝛ ꝓbata dicti istrumēti amissione quā ꝓbari sufficit p creditoris iu
ramētū cuius formā habes ifra iudex precipiet nota. q illud istrumētū in no
tam sumpserat quod ipsuꝫ reficiat refectū tradat creditori:sꝫ prio iudex tale
a creditore exiget iuramētū. Tu iurabis q istꝫ qd petis tibi refici reuera ami
sisti:qdq nullo dolo a te vel alio noie tuo vel te sciēte adhibito illud pdidisti:
qdqꝫ nescis vbi vel apud seu penes quē sit. qdqꝫ dolo vel fraude illud hēre vl
possidere nō desinisti quoqꝫ illud nō postulas refici fraudulēter:quodqꝫ si quo
cūqꝫ tpe illud ad man⁹ tuas peruenerit vel hēre poteris instituēs tabellioni qui
illud ꝯfecit vel iudici cācellatū vel ad nihillatum nec eō amplius vteris in pre
iudicium debitoris:sed solum isto publicato siue exemplato. Sed qd si is con
tra quem fieri petitur refectio seu exemplatio dicit nō esse faciendā: Respon

deo si obijcit iustā causam ꝛ statim vel infra breue tempus paratus est de iure suo docere audietur: vbi in refectione seu expectatione vel dilatione breui nō imminet periculum creditori: alias fiet refectio salvo iure suo dicti debitoris. Et pcipiet iudex tabellionis qui dictum instrumentum scripsit vt illud reficiat ꝛ exhibeat creditori pdicto. Et quo precepto ꝛ processu predicto cōsulit magister Rolandinus ꝙ ille tabellio ad excusationes sui faciat sibi fieri per alium tabellionem publicum instrumentum seu acta publica. Notarius itaq; qui dictū instrumētum debiti primo scripsit ꝛ in notā sumpsit exemplabit ꝛ scribet ipsū de verbo ad verbū sicut fecit primum ꝛ subscriptionem nominis sui in fine instrumenti taliter scribet. Ego talis notarius auctoritate tali publicus: qui de pdictis requisitus notam recepi hoc verū ꝛ publicū instrumentū quod alia vice prefato tali creditori exhibui: iterū rogatione siue nota eiusdem cancellata de mandato talis iudicis exemplaui ꝛ refeci ꝛ ipsum dicto creditori tradidi eo quod dicto debitori corā prefato domino iudice citato ꝛ se debitorē cōfitente refectionem dicti instrumēti minime cōtradicen. si ita fit: alias predcā verba omittatur. Et dicat post verbū citato: nihilq; validū in aduersum allegāte dictus creditor iurauit illud sine fraude amisisse. Et fcā diligētī collatione signo meo consueto signaui in fidē ꝛ testimonium premissorū. Item nota ꝙ si instrumentum debiti fuerit a muribus vel tineis corrosum ꝛ dilaniatum aut alias igne vel aqua vel alio modo vituperium seu destructum taliter ꝙ nullam fidem seu probationē facere possit: nec creditor pro suo debito consequēdo dicto instrumēto seu se iuuare valeat non erit necesse producto instrumento reficiendo aduersarii pretorem: sed poterit notarius qui illud pfecerat dum tamen appareant aliq̄ne reliquie dicti instrumenti iterum reficere retinēdo penes se dictas reliquias alterius primi instrumēti: q2 in hoc nullū imminet seu paratur periculū aut preiudiciū debitori. Et idē de quocūq; alio instrumēto.

¶ Forma transcripti siue vidimus alicuius publici instrumenti.

In dei nomine. Amen. Anno ꝛc. Nouerit ꝛc. ꝙ apud talē locū ꝛ corā venerabili viro dnō. Baiudice vel Vicario vel officiali eiusdē loci veniēs ꝛ existēs ac psonalit pstitutus Andreas philippi pfato dnō iudici pntauit ꝛ exhibuit quoddā publicū instrumētū pfectū subscriptū ꝛ signatū put i eodē pria facie apparebat p talē notariū sub anno ꝛ die i eodē cōten. nō viciatū nō cācellatū nō abrasum nec abolitū aut in aliqua sui parte suspectū: sz oī prsus vicio ꝛ suspitiōe carēs: cui⁹ tenor sequtur sub his versibus. Anno incarnationis dnī ꝛc. inferatur totus tenor instri. quoqdē instro in presentia ꝛ audiētia pfati dnī iudicis vicarij vel offi. per me notariū publicū īfra scriptū de vbo ad verbū ibidē lecto dict⁹ Andreas philippi asserēs predicto instro indigere ꝛ vt vellet i plurib⁹ ꝛ diuersis locis ꝛ iudicijs: ꝛ formidans pp itinerū discrimina aut alias de amissione eiusdē pterijt id ꝛ reqsiuit dictū dnm iudicē vicariū vel officialē: qtenus pdcm instm trāscribi faceret ꝛ ad eternā rei memoriā exēplari ꝛ publicari ac i formā publicā redigi p me notariū publicū infrascriptū: ꝛ p eundem dnm iudicem vicarium vel officialem iudicialiter decerni ordinari et declarari huiusmodi transcripto seu exemplari tantam et eandem fidem in iudicio ꝛ extra adhiberi debere ꝛ adhibendam fore quantam originali predicto: nec non in premissis auctoritatem suā ꝛ curie sue iudi

ciariam interpoi pariter ꝛ decreti.ⁿc.d.d.i.vicarius vel officialis viso p eum dcō instro ꝛ fili⁹ tenore audito ipsoqꝫ palpato et ispecto ac sano et itegro rep to nō viciato nō abolito nec aliq̄ sui pte suspecto. Sed oi vicio ꝛ suspitiōe ca rente auditaqꝫ reqsitione predictus Andreā philippi supra sibi facta:ꝛ eidem tāꝙ iuri ꝛ rōni ɔsōe ānuens voluit decreuit ꝛ ordinauit dcm̄ instrm̄ p me no tariū publicū ifrascriptū trāscribi exēplari ꝛ in publicā formā ꝛ exēplū redi gi. Et eidē trāscripto siue exēplo tātā ꝛ eandē fide adhiberi et adhibendā fore in iudicio ꝛ extra q̄tā adhibet seu adhiberi dꝫ originali predicto. qbusqdem visioni ostensioni lectioni decreto et declarationi ac oibus vniuersis ꝛ singul supradictis tāꝙ bn̄ rite ꝛ legitime pactis prefactus dn̄s iudex vicari⁹ vel offi cialis sedēs ꝓ tribunali more maiorum suoꝝ i ɔsistorio curie sue vbi ad iura reddēdū ɔ̄sueuit⁹ ē sedere vel in tali loco supra quoddā scānū ligneū vl lapidū que locū sibi ydoneū quo ad hunc actū elegit auctoritatē suā ꝛ dicte sue iu dicariam interposuit pariter ꝛ decretum. De qb⁹ oib⁹ ꝛc. Acta fuerūt h ꝛc. Et nota ꝙ simili mō pōt sumi exemplum siue trāscriptū seu vidimus de istis patēn.priuilegiorū aut alijs:sicut de publico instrumēto mutatis mutādis su is locis. Et de alia q̄cūqꝫ publica scriptura. Item nota ꝙ iter exemplar ꝛ exē plum est hec differentia qꝛ exemplar est ipsum instrumentum originale.exem plum vero est scriptum siue vidimus inde sumptum ꝛ extractū vnde versus. Exemplar generans exemplum quod generatur.

¶ Forma instrumenti tituli clericalis.

In dei nomine amē. Anno ꝛc. Nouerit ꝛc. ꝙ i p̄sentia mei notarij publici ꝛ testium infrascriptoꝝ exiſtēs ꝛ personaliter ɔ̄stitut⁹ martinus de ponte sciens ꝛ attēdēs vt dixit bertrādū filiū suū naturalē ꝛ le gitimū clericū iam actionus velle ꝛ ꝓposuisse ꝓcedēte altissimo ad sacros et ordines subdyaconatus ꝛ demū p̄sbyteratus gradatim ꝓmoueri quod mini me facere potest sine titulo clericali. Igitur ne in opprobriū sui ministerij ipm bertrādū oporteat in futuꝝ mendicare. Sed potius honorificare viuere pos sit ꝛ valeat:ꝛ suū victū pariter ꝛ vestitus hr̄e dictus inꝙ martin⁹ de ponte nō induct⁹ nō seduct⁹ vl dolo metu verbis blādis aut al's machinose circōuētus. Sꝫ gratis scienter beneqꝫ cōsultus ꝛ p̄mediat⁹:vt dixit nō errās neqꝫ dece pt⁹ i iure vel i facto suis:sed de vtroqꝫ certioratus prout asseruit plenius ꝛ in structus bona fide ꝛ sine dolo per se ꝛ suos heredes ꝛ in futurum successores quoscūqꝫ. Tenore huius veri ꝛ publici instrumenti mandato suo confecti fir miter perpetuo valituri dedit donauit constituit ꝛ assignauit dicto bertrādo de ponte filio suo ibidem p̄nti stip. solēniter ꝛ recipi.i titulū ꝛ noīe tituli cleri calis ac ꝓ suo titulo vt inde possit ꝛ valeat ad dei laudē ꝛ honorem ac aīarū fideliū salutē ꝛ redēptionē ad p̄dictos sacros ordīes. facili⁹ ꝓmoueri videli cet primo quādā domū sitam in tali loco sic ꝛ sic ɔfroñ.ꝛc. vna cūꝫ bonis mo bilibus infra eādē domū de p̄nti existētib⁹. Itē quandam vineam sitam i tali territorio ɔfroñ.ꝛc. Itē plus quēdaꝫ campū cū quodā p̄to sibi ɔtiguo situat. in tali territorio ɔfroñ.ꝛc. Itē plus victum suum in domo habitationis ꝛ bo nis eiusdē mart. tādiu q̄diu ipse bertrādus vixerit in humanis vel saltē quo usqꝫ fuerit de aliquo ɔpetēn. beneficio ecclesiastico canonice ꝓuisus. retinuit tñ p̄fact⁹ martin⁹ de ponte de pacto expresso solēn. stip. validato ꝙ post mortē dicti bertrādi filij sui bona oīa supra dcā tā mobilia ꝙ imob. ad eūdem mar

tinum ⁊ suos hered. ⁊ succes. pleno iure pueniat ⁊ revertatur. sup quibusdā bonis suis rebus mobilib⁹ et imobilibus predictis p dictum martinum de ponte dicto bertrādo filio suo in titulum et noie tituli clericalis datis ɔstitutis et assignatis: idem martinus fecit ⁊ cōstituit dictum bertrandum p̄sente et vt supra stip. ⁊ recipien: verum dūm ⁊ pcuratorem legitimū vt in rebus suis pprijs legitime constitutum. Jta quodāmodo ⁊ deinceps dictus bertrandus pretextu ⁊ ad causam huiusmodi tituli siue attitulationis possit ⁊ valeat pro bonis siue rebus predictis sibi in titulum datis constitutis et assignatis et eorum occasione in quocunq iudicio et extra directe ⁊ vtiliter agere ⁊ experiri. Excipere q componere transigere compromittere pacisci ⁊ cōcordare. Et cetera omnia vniuersa ⁊ singula facere dicere pcurare ⁊ exercere que quelibet verus dñs ⁊ procurator legittimus ac iustus possessor de rebus suis pprijs i eisdem legittime constitutus facere dicere pcurare ⁊ exercere pōt ⁊ debet. Et q̄ ipsemet martinus ante hmōi tituli dationem ⁊ assignationē facere dicere procurare ⁊ exercere poterat ⁊ potuisset. Cōcedēs p̄fatus martinus de pōte dicto bertrando filio suo presenti ⁊ vt supra stip. ⁊ recipien. licētiam auctoritatem et speciale mandatū p se aut aliū loco sui quēcūq voluerit quā primū ad sacros ordines predictos pmot⁹ extiterit possessionē seu quasi domus vinee cāpi et prati p̄dictorum accipiēdi corporalē ciuilē ⁊ naturalē licentiam ipsius martini aut alterius cuiuscūq psone vel curie minime petita requisita seu obtēta. Et quousq eandē possessionem dictus bertrandus adeptus fuerit ɔstituit se interim dictus martinus bona p̄dicta nomine ipsius bertrandi filij sui tenere et possidere seu quasi. Et nihilominus eūdem bertrandū p̄sentē stipu. ⁊ recipien. vt supra in possessionē bonorum p̄dictorū nunc p tunc p tactū manuū suarum ⁊ dicti bertrandi posuit ⁊ inuestiuit de eisdē. pmittēs insup prenominatus martinus de ponte se nihil fecisse ⁊c. vt in alijs istrumētis mutatis mutādis vsq ad finē. de quibus Acta fuerunt hec ⁊c. Et nota ꝙ aliqui faciūt huiusmodi titulos clericales p modū dōatiōis iter viuos donādo filijs suis stipulan. p se ⁊ suis here. ⁊ successo. i futurū vniuersis: ⁊ tūc sequēda ē forma aliarum dōationū: sed precedēs forma vr magis ɔsona rōni pp multa de quibus taceo. Jtem nota ꝙ quilibet extraneus pōt aliū attitulare ⁊ de bōis suis noie tituli clericalis donare ⁊ assignare. Et tunc notarius poterit sic incipere instrumentum.

IN dei nomine amen. Anno ⁊c. Nouerint ⁊c. ꝙ. Andreas phillippi sciēs ꝙ attendēs vt dixit. petrum de orto clericū solutū cum simplici tonsura filium bertrandi de orto quondam velle ⁊ pposuisse deo pmittente ad sacros ordines gradatī pmoueri ⁊ non hēre aliquem titulū clericalem nec bona aliqua paterna vel materna in ⁊ sup quibus valeat attitulari minusq suū victum decenter in futurum hēre Jgitur motus ex deuotione ⁊ cōpassione ac affectione singulari erga dictū petrū de orto clericū p̄dictum. Et ad finē ꝙ dictus petrus dū ad dictos sacros ordines fuerit promotus sit magis inclinatus ⁊ teneatur deum ⁊ dominū nostrū Jesum christū ac beatissimā virginem Mariam eius genetricem p anima ipsius andree et parentum suorum deuote exorare: et nec etiam in opprobrium sui ministerij ipsum petrum oporteat mēdicare ⁊c. vt in precedenti forma mutatis mutandis suis locis vsq ad finem. Jtem nota ꝙ etiam in testamentis et vltimis voluntatibus pos

sunt huiusmodi tituli clericales tam per parentes quam per alios extraneos fieri et assignari per medium legati cum pactis et remotionibus prout testator ordinare voluerit vel ad vitam vel in perpetuum.

¶ Fondatio capellanie.

Plures sunt qui suarum aiarum saluti et remedio prouidere cupientes in fine dierum suorum vel alias in vita instituere et fundare volunt capellanias per certos presbyteros in missis celebrandis deseruiendas assignantes de bonis suis huiusmodi capellanijs pro substentatione vite presbyterorum in eis missas celebrantium secundum magis et minus iuxta suas facultates: quod opus utique laudare si debite foret executum. Contingit enim aliquando vel propter negligentiam patroni qui circa curam et seruitium huiusmodi capellaniarum parum vigilat et interdum bona capellanie sibi retinet et usurpat vel propter defectum episcopi qui minus ydoneus presbyteros admittit instituit presbyteros capellanias penitus remanere deserta. Et ita fundatores illarum sua intentione frustrantur. vidi namque ego tempore meo quosdam qui ius patronatus quarundam capella. sibi usurparunt tenentes et possidentes bona dictis capellanijs per fundatores donata et assignata spacio .xl. annorum et ultra procurando cum episcopo liberos suos succesiue unum post alium infra sacros minime constitutos in eisdem capellanijs institui: ita quod nulle misse aut alia diuina officia in dictis capellanijs dicebantur Et hoc certe est defectus episcopi qui tales capellanias nulli conferre debet nisi illum prius videat et cognoscat ydoneum et abilem ad deseruiendum in sacris scilicet ordinibus constitutum ad quid enim presentatur capellanus episcopo per patronum nisi ut episcopus illum examinet et de scientia vita et moribus eiusdem se informet. Et forte anime fondatorum sic suis intentionibus fraudatorum clamant ad deum contra tales qui tenentur et debent capellanijs facere deseruiri et non faciunt. Sciendum est autem quod huiusmodi capellanie quandoque instituuntur et fundantur per publicum instrumentum inter viuos. Et aliquando in testamentis et ultimis voluntatibus: unde quando inter viuos fundantur poterit notarius ita conficere instrumentum.

¶ Instrumentum fundationis capellanie.

In dei nomine Amen. Anno etc. Nouerint etc. quod in presentia mei notarij publici et testium infrascriptorum existens et personaliter constituta nobilis et honesta mulier ysendis vidua relicta et heres uniuersalis nobilis Joannis de sancto baudilio quondam mota deuotionis effectu erga talem ecclesiam ob missas orationes et alia diuina officia que quottidie in eadem ecclesia continue et incessanter dicuntur et celebrantur: volens etiam et quam plurimum affectans saluti et remedio anime sue et anime dicti quondam nobilis Johannis de sancto baudilio viri sui ac animarum parentum et benefactorum et dicti nobilis Johannis ac aliorum pro quibus ipsa nobilis ysendis intendit succurrere et debite prouidere. Igitur non inducta non seducta vi dolo metu verbis blandis aut alias machinose circunuenta: sed gratis scienter beneque consulta et premeditata ut dixit non errans neque decepta in iure vel in facto in aliquo: sed de utroque certiorata prout asseruit plenius et instructa. Tenore huius veri et publici instrumenti mandato suo confecti firmiter perpetuo valituri ad laudem et honorem dei omnipotentis et domini nostri Jesu christi ac beatissime et gloriosissime virginis Marie eius matris et omnium ciuium supernorum signanter ac precipue in honorem gloriosissimi protomartyris stephani necnon in redemptionem peccatorum suorum et aliorum supradictorum eis melioribus modo

via et forma qbus de iure potuit ⁊ debuit fecit instituit fundauit ac dotauit
quandã capel. ppetuam in supradicta ecclesia ⁊ in honorẽ specialẽ beati ste-
fani in tali capella perpetuis tempibus deseruiendã. siue decãtandã. p vnũ pre
sbyterum ydoneum scientificũ ⁊ honestum. cui quidem capel. ⁊ pro eius do-
te ⁊ fundatione prefacta nobilis ysendis dedit donauit ⁊ assignauit per imp
petuum de bonis suis et q olim fuerũt dicti cõdam nobilis Joannis viri sui
ea que sequũtur. Et primo quãdã peciam terre laboratiuam sitam in tali ter
ritorio confron. ⁊c. francam et in puro allodio. Item quandã vineam sitã ⁊c.
ꝯfron. Cum ⁊ sub hac ꝯditõe ꝙ si et casu quo dñs direct⁹ a quo dictã vineã i
emphiteosim tenet nõ pateret ipsã vineã penes dictã capel. esse ⁊ pmanere
ꝙ dicta vinea vẽdat per rectorẽ siue capel. q ꝓ tpe fuerit meliori pcio qui pote
rit. qd qdẽ preciũ i emẽdis aliis pdiis seu redditib⁹ dicte capel. ⁊ non in aliis
vsibus ꝯuertatur. Itẽ plus dedit donauit ⁊ assignauit ꝓut supra prefata nobi
lis ysendis supradicte capel. quandã domũ sitã in tali loco vna cum quodã
viridario dicte domui a pte retro cõtiguo ꝯfron. sic ⁊c. Itẽ plus decem solid.
cẽsuales ⁊ ãnuales quos dicta ysend. dare ⁊ seruare tenet talia pro certis re
bus quas ab ea in emphiteosim tenet. Item plus. xxx. solid. turon. quos dicta
ysendis hz ⁊ pcipit singulis annis cũ hoibus mãsi de albussaco. Itẽ plus ta
le qd ⁊c. ꝓut ordinabit fondator. retinuit tamẽ sibi ⁊ suis successo. dicta nobi
lis ysendis directũ dñiũ laudimiũ ius plationis ꝯmuniõis ⁊ omne aliud ius
emphitẽ predictoꝝ cẽsuũ siue redditũ ⁊ reꝝ in et ꝓ qbus prestant. Quã qui
dẽ capel. sic vt pmittit per dictã nobilẽ ysendẽ institutã fundatã ⁊ dotatã cũ
sua dote pdicta ⁊ cũ oib⁹ suis bonis reb⁹ ⁊ iuribus ac pertinen. vniuersis di-
cta ysendis tenore pñtis publici instri iquãtũ põt de iure ⁊ de facto dedit seu
ꝯtulit tali psbytero ibidẽ pñti et acceptãti tãquam bono honesto ydoneo et
sufficiẽti p ipsã ⁊ tenẽdũ ⁊ deseruiẽdũ tm̃ q̃ztũ vixerit i hũanis: ipsũq ad eã
reseruiendum regẽdũ ⁊ gubernãdum elegit ⁊ nominauit: ⁊ quẽ vult ⁊ itẽdit
dicta ysendis pñtari reuerendo i xpo pri dño epo nẽ ausen. aut eis vicario vt
ipm i eadem capellãia instituat ⁊ ꝯfirmet. quoqdẽ dñs talis rector siue capel-
lanus pdicte capellanie teneat ⁊ debeat ter in q̃lib3 ebdomoda missas i victu
cap. ⁊ in tali capel. celebrare vel alia ꝓut fundator ordinabit ꝓ animab⁹ quo-
rũ supra ⁊ post eiusdẽ dñi talis obitũ ⁊ ẽt añ ex nunc ꝓut ex tunc et deinceps
quotiẽs dicta capel. vacabit et proprie rectore siue capellano carebit prefacta
nobilis ysendis ex nũc retinet sibi i⁹ patronat⁹ ipsi⁹ capel. ac i⁹ nominãdi eli
gedi ⁊ pñtãdi rectorẽ siue capel. eiusdẽ capel. supradicto dño nemen. epo seu
eius vicario aut alteri ad hoc ptãtem habenti quotiens casus occurrerit quã
diu ipsa ysendis vitã ducet in hũanis: post obitũ vero dicte ysen. voluit ⁊ or-
dinauit ipsa ysendis tenore hui⁹ veri ⁊ publici instri ꝙ heredes sui ⁊ post ip-
sos heredes si ⁊ casu quo decesserint sine liberis vna vel pluribus ꝓpinqores
eis in gradu parentele seu cõsanguinitatis successiue ⁊ p iperpetuum sint pa
trõi habeãtq et hẽre debeãt ius patronat⁹ ipsi⁹ cap. iusq noiandi eligẽdi ⁊ p
sentandi in eadem presbyteꝝ ydoneũ et honestum volẽs imo ⁊ expssum. ꝓhi
bẽs ꝙ i futuꝝ in predicta cap. deseruienda noiet psentet aut instituat aliquis
nisi tẽpor hmõi noiatiõis institutiõis sit in sacris presbiterat⁹ ordinibus ꝯsti
tut⁹ qbuscũq iuribus ad ꝯtraria non obstan. Promittẽs in sup pnoiata nobi
lis ysendis se nihil fecisse ⁊c. Sed ita tenore ⁊c. vt in aliis instris ⁊c. De qui

bus &c. Acta fuerunt hec &c. Cum aūt i testamēto vel alia vltima volūtate. s. in codicillis de donatiōe cā mortis fit fundatio & istitutio capel. poterit fundator ita dicere & ordinare. Itē ego talis testator volēs et cupiēs saluti et remedio aie mee prouidere & etiā pro remedio aiarū parētū et benefacto⁊ meorum. ideo facio fundo instituo et ordino atq doto vnā capellaniā perpetuam infra parrochialē ecclesiā sancti Johānis de alesto deseruiēdā siue decantandam in honorē oīpotētis dei & dñi nri Jesu xpi & btīssime ac totius curie curiū supno⁊. Et spāliter in honorē scī Johānis euāgeliste: necnō redēptionem pctō⁊ meo⁊ & alio⁊ quo⁊ supra: quā quid est capel. deseruiri seu decātari volo ppetuis tēporib⁹ in tali capella. p vnū presbyte⁊ honestū ydoneum et sufficiētē. Cui qdē capellanie et p eius dote et fundatiōe dono lego & assigno per imppetuū de bōis meis Primo quādā domū sic et sic pfroñ. &c. Itē vnā vineas &c. Itē quēdā campum &c. prout ordinabit fundator in pcedeñ. forma mutatis mutandis &c. vsq ad vbum exclusiue. Promittentis insup &c.

¶ Forma istrumēti appellationis extra iudiciū & israscriptis iterposite.

In dei nomie Amen. Anno &c. Nouerint &c. q apud alestum nemeñ. dioc. & i pñtia venerabilis viri domini talis iudicis ordinarij domino⁊ dicte ville meiq notarij publici et testiū infrascripto⁊ veniens et existens ac personaliter constitutus Andreas philippi prefato domino iudici exhibuit reddit & presentauit mihiq dicto et israscripto notario tradidit quandam papiri cedulam scriptam certam appellationem in se contineñ. Cuius tenor sequitur sub his verbis. Cum oppressis &c. vel alias prout incipiet. Et iserapt totus tenor. Quāquidē papiri cedulā p dictum andream philippi pfato dño iudici reddita et psentatā idēq andreas ab eodem dño iudice puocauit appellauit aplos pepetijt et alias egit put quēadmoduz in dicta papiri cedula ptinet. Et dict⁹ dñs iudex visa p eum dicta cedula assignauit dicto andree ad audiēdū suā dicti iudicis respōsionē dicte appellatiōi ab hodie in acto diebus pxime futuris iuris termino sibi retento vel ad diem penultimam iuris. Cui quidē assignatiōi dictus ādreas non psensit sed puocauit appellauit: apostolos petijt: et alias egit prout supra. & d. d. i. assignauit et alias egit vt supra. De quib⁹ &c. Acta fuerūt hec. &c. Postq anno quo supra. Et die tali que fuit octaua dies superi⁹ p. d. d. i. dicto andree philippi assignata veniens et existēs dictus andreas coram pfato dño iudice ac in sua appellatione psistēs paratū se obtulit iurta assignationē sibi p. d. d. i. supra factā rñsiones ipsius dñi iudicis audire et aplos siue lras dimissorias recipere si que sibi fiant & cōcedant: alias ptestatus fuit q p eū nō stetit stat neq stabit quo min⁹ dictā respōsionē audiat et apostolos recipiat si sibi fiant et pcedant. Et d. d. i. appellatiōi predicte duxit rñdendū & rñdit put in quadā cedula papiri quā mihi dicto & infrascripto notario ibidez tradidit ptinetur sequū. tenoris. Quia friuolis appellatiōis &c. vel alias put cedula cōtinebit. dictus vero andreas dicte rñsioni nō psentijt sz puocauit et appellauit apostolos petijt ptestatus fuit et alias egit in oībus et p oīa put supra. & dict⁹ dñs iudex rñdit & als egit vt supra de qb⁹ oīb⁹ dict⁹ andreas petijt sibi vna cū pcedēte fieri publicū instrm seu publica instra vnū vel plura p me notariū publicū supra et infrascriptum. Acta fuerunt hec &cetera. Et nota si iudex vel magistrat⁹ a qu

appellatur aliqn̄ rn̄det appellationi sibi interposite verbo sine cedula hoc modo. Et dictus dn̄s iudex visa per eū appellatione predicta per dictū andreã philippi interposita ipsam appellationem tanquam friuolam ꝛ inanem a nullo q̄ꝫ grauamine interiectam quinimmo super mere falsis fundatam ac in materia ꝛ forma peccan. nō admisit nec ei detulit: cum etiam iura talibus appellationibus friuolis non deferant presentem rationem pro refutatorijs apostolis cum locus non sit dimissorijs concedendo assignādo preterea dicto appellare nitenti terminum vnius mēsis ad se representandum vna cum toto processu coram domino iudice ad quem appellat. Item nota ꝙ si iudex in termino assignato appellati ad audiendū responsionem sue appellationi nō respondeat: sed alium terminum assignet nō tenebitur appellans vlterius venire ad ipsum iudicem sed poterit ire ad iudicem ad quem appellauit pro impetrando litteras in casu capella. iudex tamen a quo nihilominus poterit quandocumq̄ꝫ infra terminum iuris q̄ est triginta dierum a die interposite appellationis computandoꝝ respondere appellationi presente vel absente patre appellante quidā aūt dicunt ꝙ dicti triginta dies incipiūt currere a die snīe vel illati grauaminis. Itē nota ꝙ si pars appellans i termino sibi per iudicē a quo appellauit assignato nō se representet ꝑ respōsione audienda sua appellatio censebit esse deserta. ꝛ pinde habebit: ac si nō appellatū extitisset. Itē gr̄a vberioris doctrine sciendū est ꝙ a quocūq̄ꝫ grauamine cōtra ius ꝛ iusticiā illato appellari potest a iudice grauamē inferē. adiutricē superiorē: vt. s. supior iudex illud grauamē reparet seu reuocet. Unde ad hoc fuit inducta siue inuenta appellatio vt iniquitas vel imperitia iudicantium corrigatur. est autem appellatio snīe a minore iudice late per inouationē maioris iudicis ꝑtextu iniq̄tatis prime snīe rescissio. Aut ergo grauamen infertur extra iudicium aut in iudicio extra iudicium tunc grauatus potest ꝛ debet appellare in scriptis. infra decē dies a die illati grauaminis vel a tēpore seu snīe numerādos: quiquidē decē dies currunt de hora ad horam ꝛ de momēto ad momentū, si aūt grauamen infertur in iudicio tunc vel in snīa interlocutoria vel in diffinitiua. si interlocutoria appellari dꝫ in scriptis īfra decem dies vt supra. si vero infertur grauamen in diffinitiua snīa: tūc sufficit ibidēꝫ apud acta iudice adhuc pro tribunali sedente viua voce appellare. sed si grauatus sit: tunc absens per contumaciam verā ꝛ postq̄ꝫ iudex surrexit a suo tribunali vel eo adhuc sedente veniat ꝛ velit appellare nō audiet nisi ad hꝰ ꝑ iudicē restituat. si aūt sit fictus ꝯtumax ꝛ veniat ꝛ velit appellat. poterit hoc facere postea qn̄cūq̄ꝫ cū ad eiꝰ noticiā peruenerit snīa fuisse latā ꝯtra eū ꝛ hoc in scriptis in ꝑceō. Est aūt verus ꝯtumax ille q̄ dum citaretur ad snīam audiendā fuit inuentus ꝑ seruientem: nihil respōdit. vel respōdit ꝛ dixit ꝙ bene veniret: vel dixit ꝙ nō veniret nec venit. Et talis verus ꝯtumax nō auditur appellās vt dictū ē, fictꝰ aūt ꝯtumax est ille q̄ fuit citatus per emptorie ad snīam audiendā ad domū sue solite habitatiōis: nec fuit inuentus ꝛ talis fictus ꝯtumax audit appellās vt supra dictū ē, Sed qd̄ dicemus si nō fuerit facta aliqua citatio. iudex dūtaxat iudicialiter sedēs pro tribunali assignauit partibus presentibus peremptorium terminum ad suā snīam audiendam ꝛ in dicto termino altera pars nō comparet ꝛ snīa fert cōtra eaꝫ an debeat dici ꝛ reputari verus contumax. videtur dicendum ꝙ sic q̄tum ꝛ plus debet operari assignatio siue edictum iudicis q̄ꝫtū citatio seruiētis.

Itē est notandū ꝙ lʒ ꝓcurator vel ꝯtumax nō audiatur appellans tū dñs ꝓpter contumaciam ꝓcuratoris poterit appellare intra decē dies q computant a die late sniē. Itē est notanduʒ ꝙ qñ qs appellat pro se ⁊ suis heredib. ipsi adherenī. debent se adherere sicte appellationi ⁊ eā expsse ratificare intra illō tēp⁹ infra quod debuissent ⁊ ipsi appellare. alias lapso illo termio nō poterūt se dicta appellatiōe tueri: nec eādē hēre aut ꝓsequi: qđ ē mēti tenēdū. Itē qꝛ superius dictū ē appellari posse a quocūqꝫ illato grauamine ⁊ posset aliqs dubitare ⁊ qrere an ab instanti ⁊ nōdum illato grauamine vt a ꝯminatiōe iudicis possit appellari? dic ꝙ aut ꝯminatio iudicis infert iustū metū facti: ⁊ tūc appellari pōt. nā a factis ante sententiam pōt appellari: qꝛ post factū: ⁊ post tortum ⁊ fracta ossa tarde appellat: multo enim melius est ante tēpus occurrere quā post vulneratam causam remedia querere. aut iudicis comminatio non infert iustum metum: vt qꝛ comminatur se pronunciaturum ⁊ tunc nō appellat. Multa alia essent hic dicenda circa materiam appellationem: sed qꝛ ad artem notariatus non pertinent sufficiat pro nunc ꝙ dictum est.

¶ Forma instrumenti appellationis interpolite coram autentica persona quādo scilicet presentia iudicis que grauamen intulit haberi non potest.

In dei noīe Amen. Anno ⁊c. Nouerint ⁊c ꝙ apud alestum ⁊ coram in honorabili viro alexio loserā burgen. vicarioqꝫ alesti ꝓ iurisdictionis dicte ville tanqꝫ corā autētica psona veniēs ⁊ existens ac psonalit cōstitut⁹ nobilis. Johānes de scō baudilio pfato dño vicario ⁊ corā eodē reddidit ⁊ presentauit quādam papiri cedulā scriptā appellatiōnē suam a baiulo loci de rossono in se continētibus tenorem. quoniam appellationis remedium ⁊c. ponatur ad plenum totus tenor cedule quamquidē papiri cedula sic vt premittitur per dictum nobilem. Joannem de sancto baudilio coram dicto domino vicario reddita ⁊ presentata idem nobilis Johannes pfato baiulo de rossono et quadam ordinat one siue licentia per eum contra dictum nobilem Johānem ⁊ in fauorem nobilis raymundi de planicis nup lata infra tēpus iuris a tpe sciētie ⁊ noticie adhuc prout dicebat existens prouocauit appellauit apostolos petijt ⁊ al. egit vt in dicta papiri cedula plenius cōtinetur. protestās ꝙ qꝫ cito pñtiam dicti baiuli commode habere poterit presentē appellationem eidem intimauit ⁊ alia faciet que cuiqꝫ appellante facienda incūbunt. ⁊ dictus dominus vicarius predictam appellationem si ⁊ quatenus de iure potest ⁊ debet admisit dictum nobilem Johannem appellantem remittēdo dicto baiulo de rossono a qua appellatur qui grauamina dicitur intulisse. De quibus omnibus dictus nobilis Johannes petijt instrumentum ⁊c. Acta fuerunt hec ⁊c. Et nota ꝙ talis appellans coram autentica persona debēt appellationem suaʒ intimare iudici siue magistratui a quo appellat infra vnum mensem seu. xxx. a tempore interposite appellationis numerandos alias appellatio erit deserta: si inde eius copiam cōmode habere possit. sin autem suam faciat diligentiam de qua constet per publicum instrumentum.

¶ Forma instrumenti intimationis appellationis.

In dei noīe Amē. Anno ⁊c. Nouerint ⁊c. ꝙ apud locū de rossono ⁊ corā ꝓuido viro iacobo peleti baiulo dicti loci veniēs ⁊ existēs ac psonaliter cōstitutus nobilis iohānes de sancto baudilio

ꝑfato dño baiulo exhibuit p̄ntauit mihiq3 notario publico īfraſcripto tradidit quoddā publicū īſtr̄3 ꝯfectū ſubſcriptū ⁊ ſignatū vt pᷓma facie apparebat p talē notariū ſub anno ⁊c. certā appellatiōnē p dn̄m nobilē Johannē iterpoſitā a dicto dño baiulo ſup p̄tē. in eadē corā honorabili alexio loxerani burgēn. ⁊ vicario alexii tanꝗ corā ꝑſona autētica in ſe ꝯtinens ſequen̄. tenorē. In dei noīe amē. anno ⁊c. quo ſiquidē īſtrumēto ſic vt p̄mittiť per dictum nobilē Johannē de ſancto baudilio p̄fatō dño baiulo exhibito ⁊ p̄ntato idē nobilis Johānes petijt ⁊ reqſiuit illud p me ibidē corā dicto dño baiulo publice legi ⁊ explanari ⁊ inſup perſiſtēdo in appellatione ſua p̄dicta et aploꝝ petitiōe dictam ſuā appellationē in dcō inſtr̄o cōtentā eidē dño baiulo intimauit ⁊ notificauit ad eiuſq3 noticiā deduxit ꝓuocans appellans apoſtolos petens et al. agēs vt in dicta ſua appella. ſiue inſtrumēto predicto cōtinetur. ꝓteſtando ꝙ per eum non ſtat ſtetit neq3 ſtabit: quominus aploꝭ recipiat ſi ſibi conceduntur. Et dict⁹ dñs baiulus audito tenore inſtr̄o predicti ⁊ appellatiōis ī eo cōtenta ac alijs p dictū nobilē iohannē dictis ꝑpoſitis petitis et ꝓteſtatis ad audiendū rn̄ſionē ſuā ſup cōten̄. in dicta appellatione ſi quā de iure facere teneatur ⁊ debeat ad hodie in. xv. diebus proxime futuris in p̄nti loco dicto nobili Johāni de ſancto baudilio aſſignauit. Cui quidē3 aſſignationi dictus nobilis Johānes nō ꝯſentijt ſed intimauit ꝓuocauit appellauit aploꝭ petijt ⁊ al. egit vt ſupra. ⁊ dict⁹ dñs baiul⁹ aſſignauit et alias egit vt ſupra de quo⁹ oīb⁹ nobil Johānes petijt ſibi fieri publicū inſtrumētū ſeu publica inſtr̄a vnū vel plura per me nota. pu. infraſcriptū. Acta fuerūt hec ī manſo de tribulhaſſio iuriſdictionis loci p̄dicti de roſſo. añ domū habitatiōis dicti dñi baiuli p̄ntib⁹ teſtib⁹ ad p̄miſſa vocatis tali et tali ⁊c. et me. S. M. publico auctoritate regia notario qui requiſit⁹ de p̄dictis oīb⁹ notam recepi ⁊c. poſtꝗ āno quo ſupra et die martis intitulata. xi. menſis aug. apud dictū manſum de tribulhaſſio et coraꝫ p̄fato Jacobo peleti baiulo dicti loci de roſſono veniēs et exiſtēs ſupradictus nobilis Johānes de. ſ. baudilio iuxta aſſignationē p dictū baiulum ſibi ſupra facta perſiſtendo ſp in ſua predicta appellatione paratū ſe obtulit rn̄ſionē dci dñi baiuli audire ſi qua ſibi fiat et aploꝭ recipe ſi ſibi ꝯcedanť p dictum dñm baiulū. alias ꝓteſtatꝰ fuit p vt ſupra ꝙ per eū nō ſtat ſtetit neq3 ſtabit quin dictā rn̄ſionē audiat et apoſtolos recipiat qđ ei de fiat et cōcedanť. Et dictus dñs baiulus rn̄dēdo appellationi predicte caſu quo eidē3 rn̄dere teneatur al. rn̄ſionē ſequē. bre voluit pro nō tacta: dixit ꝙ predicta appellatio ex falſis friuolis et mendacijs et alijs ſine vllo grauamine ꝓceſſit prout ex eius rex tulta ac tenoř proceſſus corā eodē dño baiulo agitari luculēter appēret et appa. ꝑt. iō predictā appella. tanꝗ friuolaꝫ et inanē et a nullo grauamine interiectam peccātēq3 in materia et in forma nō amiſit. honorē et reuerētia dñi ſeu dominorū ad quē ſeu quos appellať ſp ſaluis preſentē reſponſionē pro aplis debilis ꝯcedēdo. Cui reſponſioni dict⁹ nobilis Johānes nō ꝯſentijt: ſed appellauit ꝓuocauit apoſtolos petijt et alias egit in oībus et per oīa prout baiulus reſpondit et alias egit vt ſupra. De quibus ⁊c. Acta fuerunt hec ⁊c.

¶ Forma inſtrumenti ſuper reconciliatiōis mulieris adultere facta p maritū

Semel fuit notarius requiſitus vt reciperet iſtrumētū ſup reconciliatione cuiuſdam mulieris que ꝓprio viro dimiſſo viſi-

tauerat camerās Iudeū. spacio viginti dierum ⁊ vltra. Et demū penitētia du
cta quoꝛsdam interueniētibus ad domū mariti voluit remeare. maritus aūt
tanq̄ vir pacificus et benign⁹ eidē vxori pepcit et gratis remisit oēs iniurias
⁊ oēs penas quas ꝓpter premissa erga eundē cōmittere et cōcurrere potuisset
Nota vero requisitus instrumentū publicū de p̄missis ꝯfecit in hunc modū

IN dei noīe Amen. Anno ⁊c. Nouerint ⁊c ꝙ cū esset
orta dissentio īter guilermū ⁊ margaretā tales ꝯiuges ville mōtispesu
lani. Super eo quia datu fuerat intelligi dicto guillermo dictam margaretā
eius vxorem. a domo eiusdem guil. causa adulterij committendi aufugisse ⁊ d
facto cum pluribus ⁊ diuersis adulterium cōmisisse ⁊ in eodem deprehēsam
nup fuisse ⁊ ita dotē eiusdem margarite sibi dicto guil. cōfiscatam ⁊ lucratam
extitisse: dicta mar. p̄missa negante asserenteq̄ hec falso mō imposita fuisse per
quosdā suos maliuolos ⁊ inuidos ⁊ ziꝫāte ac discordiē semiatores paci amo
ri ⁊ concordie veroꝝ coniugum lalātes. Tandem vero dictus guillerm⁹ p̄
dictis minime acqescēs tāq̄ irriuol ⁊ inanib⁹ et sibi falso mō ꝓlatis vt asseruit
p̄dictā dissentionē inter ipsos coniuges ortā: vt p̄mittit volēs in pace ⁊ cōcoꝛ
diam reformare ac dictam margaritā ei⁹ vxorem benigne solito more tāquā
bonam mulierē ⁊ hōestā tractare et ne aliqd scādalū īter seipsos ꝯiuges con
tigere possit occasione p̄missoꝝ voluit p̄cepit et expsse iniunxit eidē margarite
vxori sue ibidem p̄nti: quatenus in ꝯtinenti accedat vna cū andrea fratre suo
ibidem etiā p̄nte ad domū eiusdem andree et ibidē remaneat tribus vel quat
tuoꝛ dieb⁹ quibus elapsis voluit et eidē margarite concessit ꝙ ad ospitiū ipsi⁹
guillermi. libere venire possit ⁊ redire ⁊ ibidē stare comedere ⁊ bibere ⁊ alias
suū hospitiū tractare ⁊ ordinare prout et quēadmodū solita ē et facere ꝯsue
uit tpibus retrolapsis nolēs nec intēdēs idē guillermus vt dicebat per hmōi
remissionē supra fierit voluit de dicta margarita ad dictū hospitiū dicti ei⁹
fratris aliqd p̄iudiciū seu damnū fieri aūt posse gñari dicte margarite seu ei⁹
bōis ⁊ iurib⁹ dotalib⁹ gnimo gratis ⁊ sua spontanea volūtate eidē margarite
vxori sue pepercit ⁊ penitus remisit oēm culpā seu iniuriā si quam ꝯ ipsuꝫ gu
illermū se ei⁹ bōa dicta margarita cōmisit fecit tulit seu incurrit rōne p̄misso
rum quod non credit vt dicit. Et vlterius si quod ius fuerit eidem guillermo
p̄missoꝝ occasione acquisitū super dote ipsius margarite illud quodcunq̄ et
q̄tumcunq̄ sit seu esse possit eideꝫ margarite eo casu quo sibi esset quesitū pre
textu premissoꝝ ꝑut nō credit vt asseruit: dedit cessit penitus ⁊ remisit. vo
luit ēt ⁊ ꝯcessit p̄fatus guillelmus ꝙ hoc p̄sens publicū instrumentū possit di
ctari corrigi ⁊ refici et meliorari ad dictamē ⁊ ꝯsiliū vnius vel pluriū in iure
sapiētū ad cōmodū ⁊ vtilitatem eiusdē margarite facti tñ substantia ī aliquo
non mutata. De qbus ⁊c. Acta fuerunt hec ⁊c.

¶ Sequitur de vltimis voluntatibus.

IN hoc loco bene congruebat doctrinam tradere de
cōtractibus manumissionis seruoꝝ. Item adoptionis ⁊ arrogatiōis. ⁊
de multis alijs quorum non est numerus de quibus qui vellet singulas mate
rias ⁊ formas adducere non sufficeret tempus clamus nec papirus. Sed ꝓ
his que hic omittuntur recurratur ad summam magistri rolandini bononieñ.
vbi plenius quam hic de singulorum contractuū formis ptractatur quas foꝛ

mas si hic inserere nõ esset nisi lauare ciphum ⁊ mutare ac demutare sinapiũ de vna scutella in aliã. vñ his omnibus omissis ad materiam vltimaꝝ volũtatũ transitum meũ facio. vbi primo de testamentis. Secundo de codicillis. et tertio de causa mortis donationis vt melius potero instrumn scilicet ad notã. ptinet super his erudiri pertractabo.

Ↄ De testamentis.

Circa testamẽtoꝝ materiã quatenꝰ ad notarios siue tabelliones publicos ptinet. videndũ est primo quid sit testamẽtũ ⁊ vñ dicatur. Itẽ quot sunt species testamẽtoꝝ. Itẽ qui põt facere testamẽtũ. Itẽ qui põt heredes instituí. Itẽ que res põt legari ⁊ que nõ. Itẽ qui põt esse testes in testamento: ⁊ qui nõ. Item que ⁊ quales substitutiones in testamentis fieri debeant: ⁊ de differentia seu diuersitate earũdẽ. ⁊ quo ⁊ quod requirãtur i quali bet substitutione: ⁊ de quibusdam alijs. Est aũt testamẽtũ voluntatis nostre iusta sciẽtia de eo ꝙ quis post mortẽ suam fieri vult de vniuerso pᵉ imonio. vel sic. Testamẽtũ est quedã solẽnis ordinatio siue volũtas cũ institutõe heredis. Et dr̃ testamẽtum quasi testato mẽtis. sicut ⁊ argumẽtũ dr̃ quasi argute inuentum. Diuiditur aũt testamẽtum: qꝛ aliud ẽ nũcupatiũ aliud solẽne siue in scriptis ↄditũ. Et est nuncupatiuũ quod cõsistit in nucupatiõe testatoris non in solemnitate scripture. septẽ tñ testes necessarij sunt in nuncupatiuo testamento ⁊ hered. cõstituto. Item requiritur ꝙ fiat vno contextu. i. nullo alio actu interposito nisi fiat ex necessitate: puta superflui ponderis deposito vel medicaminis datio vel leuis infirmitatis langor. Ideo autem dicitur nuncupatiuũ: quia testibus qui intersunt omnia nũcupãtur seu manifestãtur: que in testamẽto ponenda sunt siue sint legata siue institutiones. Et appellatur testamentũ sine scriptis: ꝫ in scriptura cõmuniter redigat: eo qꝛ scriptura nõ ad substãtiã interponitur sed ad ꝑpetuã rei memoriã: ꝫ ⁊ si scriptura nõ interponeretur nihilominus bene valeret. Testamẽtũ aũt solẽne quod fit in scriptis est illud qd̃ ↄmuniter appellatur testamẽtum clausum qd̃ eget ẽt numerũ septẽ testium ⁊ vltra hoc subscriptiões siue signacula eorũdẽ. Itẽ est necessariũ ꝙ testator se subscribat vel octauꝰ testis ꝓ eo nisi testator totũ testamẽtum manu sua scripserit ⁊ alias solẽnitates que sunt septẽ in vniuerso quas dimitto. De hoc aũt testamento in scriptis quod ⁊ solẽne nũcupatur ãplius tractare non intẽdo: eo qꝛ raro in vsu occurrit ⁊ periculosum est tali testamento inniti: cum multas requirat solemnitates: ⁊ si vna deficiat nullũ est testamẽtũ. Sed oĩa q̃ infra dicã ad nũcupatiuũ testm̃ referũtur. Vñ q̃uis hoc testm̃ dicat̃ siue scriptis: tñ scriptura interuenit in eiꝰ ↄfectione ⁊ inde fit publicũ instrm̃. Põt aũt facere testm̃ oẽs que de iure nõ prohibentur. Sũt aũt. xiij. numero quibꝰ non lꝫ facere testm̃. vꝫ filiusfamilias. Itẽ impubes nisi pro causis pijs si sit capax: qꝛ tunc põt. Itẽ furiosus. Itẽ ꝓdigus cui bonoꝝ administratio ẽ interdicta. Itẽ mutꝰ. Itẽ cecus nisi quadã spãli solẽnitate adhibita. Item dãnatus ad mortẽ. Itẽ obses. Itẽ intestabilis. Itẽ de statu suo incertꝰ. Itẽ ille cui lege īter dictũ ẽ testari. Itẽ seruꝰ. Itẽ monachꝰ ⁊ quilibet aliꝰ religiosus regularis testari nõ põt. vñ omnes iste persone siue casus põt reduci ad quinqꝫ. Nam quis prohibetur testari quãqꝫ ꝓpter defectum sue potestatis vt filiusfa. seruꝰ monachus ⁊ obses. quãqꝫ ꝓpter defectũ mentis: vt impubes furiosus mentecaptus

⁊ prodigus. qñ propter defectum sensualitatis: vt cecus surdus. ⁊ mut⁹ qñq3 rõne penalitatis: vt damnat⁹ ad mortem deputatus et damnatus de crimine quo efficitur intestabilis: vt hereticus ⁊ ob crimen famosum damnatus. quã doq3 ratiõe dubietatis de statu suo vt ignorans an sit manumissus vel emãcipat⁹. Itẽ nota ꝙ senectus vel corporis ĩfirmitas nõ impedit testamẽti factionem dum tamen alias appareat testator sana mente. Nã ĩ sene presumit̃ psceu rãtia et integritas mẽtis: vnde plus valet vmbra senis ꝙ̃ ensis iuuenis: qđ bñ nota. Quod dem̃ est de filiofamilias ordinet ẽt si pater eius concedat testari. facto eni testamẽti est publici iuris: ⁊ iõ non d3 ex alieno arbitrio pẽdere. In castrẽsibus aũt vel quasi castrense põt filiusfamilias etiã patre nõ permittẽte testari. impuberes certũ est ꝙ non pñt: q2 nõ habẽt animi iudiciu3. Et dicũtur impuberes mares que nõ cõpleuerunt. xiiij. annũ. femine qui nõ cõpleuerunt. xij. annũ. Cõpleuisse aũt videntur quo ad testamenti factionẽ ex quo tetigerũt aliq̃ horã vltimi diei. Itẽ furiosus testari nõ põt: q2 nõ est sue mentis. Si tñ habuerit interualla dilucida interim illis durante l3 ⁊ testari: dum tamẽ completũ sit testm̃ anteq̃ã superueniat furor. noĩe vero furiosi ⁊ mẽtecapt⁹ intelligit̃. Itẽ pdigus cui est iterdicta bonoꝝ administratio testari nõ põt. Nã nec aliquid de bonis suis alienare nõ põt. Itẽ testari mut⁹ nõ põt si mutus ⁊ surdus si ab ipsa natura. Si aũt mutus et surdus nõ põt: si mut⁹ ⁊ surdus sit ab ipsa natura. Si aũt mutus et surdus eẽt accidẽtaliter et sciat lr̃as poterit testari et codicillos facere si tñ manu sua scribat testamẽtũ vel codicillos vel ꝑ aliũ scribat faciat et hoc a pricipe ĩpetrauerit. idẽ ẽ et si sit mut⁹ et nõ surdus ex accidẽti: qđ tamẽ raro ꝯsueuit accidere. Nã ̃fm naturã si mut⁹ est d3 ⁊ surdus esse. Surditas eni sola nũq̃ã impedit testamenti factionẽ: siue ex accidẽti siue a natura. raro tamẽ imo ĩpossibile est aliquẽ esse surdũ a natura et non mutũ. Et intellige p̃dicta de illo muto qui nihil eloqui potest: nõ de eo q̃ tarde loquitur. ille q̃ tarde loquitur nõ habet iuris impedimentum qui testm̃ facere possit. Cecus testari nõ potest nisi q̃dam adhibita solẽnitate que est hec: debet eni vocare septem testes et nota. siue tabellionem publicum. Et corã eis exprimere se velle testari siue scriptis hoc est nuncupatiuum testm̃ facere. Et nomina heredum. quos instituit seu instituere vult et eorum dignitates et iudicia d3 exprimere et legata designare. Et hec omnia scribenda sunt notario corã testibus tunc vel si fuerint: aut ea scripta debent corã testibus recitari. Et cecus d3 ibidem ꝯfiteri illud esse suum elogium et ipsu3 esse dispositũ ex sui animi ꝯscia siue volũtate. Et in fine testamenti debent se testes subscribere et eorum signacula. et similiter notari⁹ d3 supponi ꝙ si tabellio siue notari⁹ inueniri nõ põt octau⁹ testis loco notarij d3 adhiberi. Itẽ damnatus ad mortem testamentũ facere non põt siue sit damnatus vt moriat̃ siue vt fiat seruus pene siue deportatus sit in insulam. Relegati autem siue bãniti q2 non admittunt libertatẽ vel ciuitatem testamentũ facere pñt. Itẽ possunt testari qui dati sunt loco captiuoꝝ hostibus populi romani et illi appellantur obsides. Item dãnatus ob crimen famosum intestabilis est. vnde nõ põt testamentũ facer̃ nec ad testamentum adhiberi nec aliquid ex testamẽto cape ̃fm aliquos. Item de statu suo dubitantes vel certantes nõ possunt testari: vt q2 nesciunt se manumissos vel emancipatos. Item ius cui lege interdicitur bonus: vt hereticus et reus ꝑduellioĩs testari nõ põt. Itẽ seru⁹ testari nõ põt: eo q2 nulla bona hab3 et

proprio capitē caret. Item monachus ꝛ canonici regulares et ceteri religiosi
testari nō possunt: cum nihil habeant ꝓpriū ꝛ se ꝛ sua dedicauerint sue eccle-
sie siue monasterio. De ceteris aūt clericis secularib⁹ dic ꝙ episcop⁹ eo ipso ꝙ
ep̄s sui iuris est. Et ideo de rebus ꝛ bonis que hēat aā episcopatū testari pōt.
Cetere aūt res seruant sue ecclesie. Et idē de ꝑsbyteris ꝛ alijs administratio-
nē ecclīasticā hñtibus. Alij vero clerici vel ꝑsbyteri seculares nullū bñficium
siue administrationē haben̄. impedimētū nō habēt in testamēto faciēdo de re-
bus ꝛ bōis suis dū tñ alias sint testabiles. Sz qd̄ dices de excōicato poterit
ne testari? quibusdam videtur ꝙ nō: eo qꝛ oēs act⁹ legitimi excōicatis nō ꝓhi-
betur nisi ꝓ anima testari quo ad alia autez testari et disponere pōt de bonis
suis. Viso q testamentū facere possunt videndum restat qui possunt hered. in-
stitui. Circa quod prenotandum est ꝙ heredem instituere nihil aliud est quaz
sibi heredē aliquem statuere. Et fit heredum institutio interdum verbis dire-
ctis vt esto mihi heredes: interdum verbis infiris vt talē heredē facio vel insti-
tuto: vel volo: vel mando: vel esto: vel erit. Item fit institutio i testamēto tātū.
Et potest fieri ante legata vel post legata tantum: quia institutio caput est et
fundamentum totius testamenti. In codicillis aūt hereditas directo neqz da-
ri neqz auferri pōt. per fideicōmissum autem pōt. Sed neqz cōditio heredi in
testamento instituto in codicillis adijci potest. Sed neqz cōditio heredi in te-
stamento instituto in codicillis adijci potest: nec substitutio directo fieri po-
test. Item est notandum ꝙ in institutione facienda certum hered. demonstra-
ri oportet aliqua nota ꝛ clara demonstratione vel per nomen proprium vel
alias ꝛ hoc per ipsummet testatorē nō per alium. Potest autem fieri institutio
pure ꝛ sub cōditione. Ex certo autem tempore aut ad certū temp⁹ nō pōt in-
stitutio fieri: imo valet incōtinenti illo tp̄e per testatorem ꝑhiro sublato de me-
dio. Qui aūt possunt institui heredes: ꝛ quidē quelibz ꝑsona potest heres insti-
tui si habeat testamēti factionē in passiua significatiōe. i. que non vetatur a iu-
re ex testamēto capere. Poterit ergo institui homo liber. Itē seru⁹. Itē pater-
fa. ꝛ filiusfa. pupillus. posthumus. mutus. surdus. furiosus. mentecaptus. ꝓdi-
gus priuat⁹. ꝛ miles. laycus. clericus. monachus. fisc⁹ ecclesia. ꝛ quilibet loc⁹
sacer. venerabilis. veluti hospitalia pauperes xp̄i licet expressum nō demōstrē-
tur seu declarentur: ꝛ hoc diuini numinis intuitu. alias enīz certus heres de-
mōstrari debet vt dictum est. Institui vero nō possunt illi qui deportati sunt
neqz hēretici neqz sacri baptismatis iteratores: neqz apostate. neqz collegia illi-
cita non habentia speciale priuilegiū neqz in certe persone pro quibus nō ꝑce-
ditur fauor pietatis vt statim dictum est Item non pñt institui nati ex dān-
to coitu. ꝛ intellige per partem illorum quia per alium extraneū bene possunt.
Secus in his qui nati sunt ex concubina qui naturales filij appellantur quia
si pater nullos habeat filios legitimos vel nepotes licet habeat ascenden̄ po-
terit illos naturales filios hered. instituere relicta legitima pte ascenden̄ su⁹.
Quid de excōicato? dic ꝙ potest etiaz institui heres. Itē qꝛ sepius feci mētio-
nē de locis ꝛ causis pijs ē notādū ꝙ pietas dr̄ duobus modis. vno mō respe-
ctu ꝑsone quā scz debēt parētes erga liberos ꝛ econtra. alio mō respectu act⁹
distributiui siue dispositiui ꝛ hec est de p̄nti materia. vñ relictuz ad pias cau-
sas dr̄ illud relinquit ꝑsone miserabili vel in pio loco vel in rē ipsam piā vel in
refectionē ecclesie vel monumenti: vel cuius distributio cōmittit̄ arbitrio exe-

cutoris. Sequitur videre quibus tenetur testator legare: ⁊ quos heredes in-
stituere. Pro quorum declaratione sciendum est ꝙ filiorum alij sunt legitimi
tantum: alij naturales tantum: alij legitimi ⁊ naturales insimul: alij vero neqꝫ
naturales neque legitimi. Legitimi tantum sunt adoptiui. naturales tantū qui
sunt nati ex concubina vnica ⁊ in domo ⁊ indubitato affectu viro cōiūcta. Le-
gitimi ⁊ naturales in simul sunt q nascuntur ex legitimo matrimonio siue ex
nuptijs legitimis. Qui vero neqꝫ legitimi neqꝫ naturales sunt dicuntur illi
qui ex illicito vel dānato coitu nati sunt. Et hi sunt multiplices. nam quidaꝫ
dicuntur spurij qui tribus modis appellantur spurij secundum ius ciuile. pri
mo modo qui patrem incertum habent vt filius meretricis. Secundo modo
qui habent patrem certum: sed talem qui secundum deum ⁊ honestatis pudici
tiam demonstrari non potest. vt filius sacerdotis vel religiosi. non enim videt
esse qui non est habilis vel qui non potest cum honestate dēmōstrari: vt iura di
cunt. Tertio modo dicitur spurius qui natus ē ex seruo ⁊ libera. Alij dicunt
incestuosi nepharij ⁊ adulterini. vnde incestuosius proprie secundum ius ciui
le est natus ex linea transuersali gradu prohibito. Nam incestus dicitur in-
ter tales coniunctos perpetrari: licet alie numerentur persone. Nepharij di-
cuntur qui nati sunt ex linea descēdente vel ascēdente: nam tales amplexus
dicuntur nepharij. Adulterini dicuntur qui de adulterio nascuntur: scilicet ex
muliere coniugata ⁊ ex alieno viro coniugato vel non coniugato. aliquotiēs
autem isti tres vltimi appellantur damnati: aliquando spurij. in iure vero ca-
nonico vocantur manzeres nothi ⁊ spurij. vnde isti filij a successione repellun
tur paterna ⁊ materna ⁊ non solum isti sed omnes qui nascuntur ex nuptijs
prohibitis: ⁊ iam si parentes vellent. nam talibus etiam inter viuos pater do
nare non potest: nec sunt alendi nec pro filijs habendi secundum ius ciuile. re
pelluntur etiam ab honoribus: cum omni beneficio legis careant. Item est no-
tandum ꝙ heredum alij sunt sui ⁊ necessarij tantum: ⁊ alij extranei. Sui ⁊ ne
cessarij heredes sunt illi qui sunt in potestate testatoris tempore mortis sue.
Necessarij tantum sunt serui a domino instituti. ⁊ appellantur necessarij: quia
siue velint siue nolint omnino post mortem testatoris protinus liberi ⁊ necessa
rij heredes efficiuntur. Extranei vero heredes sunt qui neqꝫ in potestate testa
toris sunt neqꝫ serui sunt. Nunc autem sciendum est ꝙ autem testator habet
filios legitimos ⁊ naturales ⁊ tenetur eis relinquere dimidiam vel tertiam
partem bonorum suorum secundum numerum liberorum: vt si sint quinque
vel vltra dimidiam. si vero quattuor aut infra tertiam partem ⁊ in hoc eos
grauare vel dictam bonorum portionum diminuere non potest. pinguiorem
autem si velit facere potest. Si vero non habet liberos naturales ⁊ legitimos
nepotes: aut ex filio vel filia premortuis habeat: eadem obseruare debet que
in legitimis ⁊ naturalibus filijs dicta sunt. Si autem non habeat testator
neqꝫ filios naturales legitimos neqꝫ nepotes: sed habeat legitimos tantum
in sua potestate tenetur eos instituere in dimidia vel tertia parte bonorum se-
cundum eorum numerum sicut de alijs supradictum est. Item si habeat natu
rales tantum tenetur eos instituere saltim in vna vncia sue hereditatis: hoc ē
in duodecima parte ⁊ in plus si velit. alios autem filios ex damnato coitu sci
licet nephario seu incestuoso vel adulterio natos et spurios non tenetur testa-
tor in aliquo īstituere vel eis legare etiam si nullos alios habeat liberos. Spu

rij tamen possunt matri succedere nisi sit illustris. Item si testator nullos ha
at liberos neq̃ nepotes aut alios descendeñ. autem habeat tenetur eos in-
stituere sicut ⁊ filijs naturalibus ⁊ legitimis dictum est. salua tamen gradus
prerogatiua. Et vt breuiter me expediaʒ omnes illos tenetur testator i aliquo
instituere seu legata iure institutionis eis facere qui sibi ab intestato succedeꝛ
possent ⁊ deberẽt: vt sunt ascẽdeñ. ⁊ descendeñ. ⁊ similiter fratres vbi turpis
ꝑsona esset instituta. Item est notandum quod si testator habeat vxorem pre-
gnantẽ tempore sui conditi testamenti tenetur posthumo vẽtris sue vxoris ali
quid ꝺ bonis suis iure institutionis legare vł si alios liberos naturales ⁊ le-
gitimos non habeat tenetur eum instituere saltẽ in tertia parte bonorum suo-
rum. Dicitur autẽ posthumus qui nascitur post mortẽ patris. Inde enim dici
tur posthumus: quia postquam pater ẽ humatus nascitur / Si autẽ ꝑterit᷒ sit
posthumus a toto testamẽto ⁊ mortuo patre vel ad huc viuẽte natus sit viu᷒
emissa voce vel non emissa: dum tamẽ constet eum viuum natum vel ex secto
vẽtre editum integrum: cũ spiritu tamẽ ad nullum declinantẽ in natura. mon
strum vel prodigum rumpet testamentum paternum ⁊ idem de auo paterno
mortuo filio patre posthumi: q2 si pretereatur posthumus rumpet aui testamẽ
tum Auteʒ in legato facto illi quẽ oportet institui debeãt apponi hec verba iu
re institutionis: quidam dicunt ꝙ non q2 subintelliguntur in verbo lego: quod
inducit institutionẽ secundum eos. alij dicunt contra de iuꝛ ciuili. ſʒ de equi-
tate canonica valebit testamẽtum: lʒ illa verba non apponantur tutius tamẽ
ẽ ꝙ apponantur ad omnẽ dubietatẽ tollẽdam. Itẽ cum superius dictuʒ sit ꝙ
testator tenetur suos liberos ⁊ nepotes ex filio vel filia premortuis instituere
supple vł exhrẽdaꝛ. Nam certi casus sunt in quibus põt pater vł mater au᷒ vł
auia liberos vł nepotes suos exhrẽdaꝛ ⁊ sunt quattuordecim Primus ẽ si fili᷒
vel nepos manus ingesserit in parẽtes vt eos offenderet. Secundus si gran-
de iniuriam ⁊ contumeliam fecerit. Tertius si parẽtes de criminalibus cau-
sis accusauerit nisi eos accusasset de crimine lese maiestatis vel de offensa in
rempublicam facta. Quartus si filius maleficus cum maleficio ꝟsetur. Quĩ
tus si filius machinatur vel insidiatur in necesse patris. Sextus si filius ca-
lumniose litẽ mouerit patri in qua lite pater grandia damna substinuerit. Se
ptimus si filius rogatus a patre incarcerata ob debitum vt pro eo fideiubeat
fideiubeꝛ noluerit ⁊ hec ingratitudo in masculis solum filijs locum habet.
Octauus si filius prohibuerit patrẽ testari. Nonus si filius ioculator ẽ cõtra
voluntatẽ patris: nisi pater candẽ possessionẽ habuerit. Decimus si filia non
consenserit patri volẽti eam honeste nubeꝛ ⁊ dotẽ constitueꝛ secundum patri
monij vires ſʒ potius vult ipsa filia luxuriari: quia tunc tanq̃ flagitiose ⁊ tur
pis vite exhrẽdari potest. Vndecimus si filius nouerce sue aut cõcubine patris
se immiscuerit. Duodecimus si filius patrẽ furiosum neglexerit in quo quideʒ
casu etiam licet nõ fuerit a parte exhrẽdatus ipso tamẽ iure exhrẽdatus ẽ. Tre
decimus si filius patrem a sarracenis captum redimere noluerit: in quo casu
si pater illa captiuitate moriatur hrẽditas spectat ad ecclesiam ⁊ hoc credo vẽ
rum si nullos alios hẽat pr liberos. si eni alios hẽret ⁊ essent ipuberes seu in
fantes q ingratitudinem cõmittere non possent non foret rõabile ꝙ propter
ingratitudinẽ alterius ipsi iuri suo priuarẽtur. Quartusdecim᷒ si pater sit ca
tholicus ⁊ fili᷒ hereticus. Cause aũt ex qbus filij vel nepotes pñt suos parẽ

tes exheredare sunt septe3. Prima est si pater filium de crimine accusauit ex-
cepto q̄ de crimine lese maiestatis. Secunda si pr̄ vite filij insidiatus fuerit p
venenu3 vel alio modo. Tertia si pater vxori vel concubine filij se immiscuerit.
Quarta si pater ꝓhibuerit filium testari de his in quib᷒ testari poterat. Quin
ta si pr̄ non egit curā filij furiosi faciēdo eum mederi vel aliter subueniendo si
bi. Sexta si pr̄ filiū a sarracenis captū nō redemerit qꝛ tūc si fili᷒ in saraceno
rum captiuitate moriatur bona sua de quibus testari poterat d3 ecclesie ap-
plicari vel dari pro redemptione captiuorum. Septima si pater est hereticus
ꝛ filius orthodoxus. Item nota quod dum superius nominaui patrem hoc
idem intellige de matre vel auo vel auia suis locis. Et similiter cum filium no
minaui intellige idē de filia nepote vel nepte. Item est notandu3 ꝙ hmōi exhe
redatio fieri d3 nominatim ꝛ expꝛssim nominando illū in testamēto quem vult
testator exheredare ꝛ debet exheredationis causa in testamēto inseri ꝛ specifi-
cari alias nō teneret exheredatio: q̄ causam heres postea probare tenebitur:
alias nihil impedimento erit filio exheredatio: quin de inofficioso agere possit
Item debet fieri exheredatio a tota hereditate non a quota siue parte here-
ditatis vel bonorum. Item est notandum quod predictas causas ingratitu-
dinis liberi non possunt cōmittere donec sint doli capaces seu ꝓximi puber-
tati. sed postea possunt excepta vndecima causa preteritionis vel exhereda-
tionis: que cum sit ex dilecto carnis nō cadit in impuberem licet sit doli capa
cem. Testator autem exheredando filium vel filiam nepotem: vel neptem ex fi-
lio premortuo dicet ita. talem filium meum eo ꝙ me attrociter verberauit vel
tale delictum erga me cōmisit exheredo vel ab hereditate mea alienum ꝛ ex
pertem esse volo. Sed quid de monachis ꝛ canonicis regularibus ꝛ fratri-
bus minoribus ꝛ alijs mendicātibus ac sanctimonialibus aut habeant in nu
mero liberoꝝ quo ad succedēdū ꝛ quo ad legittimā: ita ꝙ necesse habeat parē
tes coꝝ eos instituere in aliquo seu legata iure institutionis ꝛ iure heredita-
rio eis facere sicut ceteris liberis vł exheredare. an preterire possint a paren
tibus sine metu inofficiosi ꝛ caducti testamenti. Ad hoc dicat quod monachi
albi ꝛ nigri ꝛ canonici regulares. et sanctimoniales qui l3 renunciauerint se-
culo nō tn̄ taliter renunciauerunt qui saltem possint hēre bōa in cōi habētur
i numero liberoꝝ quātū ad succedēdū ꝛ quantum ad legittimā: ꝛ sic per cōse
quens debent eis parentes ipsorum in suis testamentis legata iure institutio
nis facere saltem quinq3 solidorum turoñ. alias si preteriantur possent testa-
mentū querere tanquā inofficiosum. De fratribus vero minoribus ꝛ alijs mē
dicantibus qui renunciauerunt seculo taliter: ꝙ ex sua professione ꝛ ex suo vo
to ipsi non debent habere bōa in ꝓprio nec in cōmuni: ꝛ presertim fratres mi
nores qui ex hoc dicunt se esse in statu pfecto: dic quod quia habent pro mor-
tuis sicut deportati ꝛ damnati ad mortē: ꝛ qui amiserunt ciuitatē ꝛ libertatē
ipsi non debēt haberi vel computari pro liberis in succedendo vel in legittima
petenda: alias professio eorum ꝛ eorum desiderium inter se discreparent: ꝛ ita
parentes eorum non tenentur eos instituere in aliquo. Attamen quia tales re
ligiosi non possunt viuere de vento sine alimentis nec sunt mortui quo ad
comedendum nec quo ad quedam alia si legetur eis aliquid in causa3 alimē
torum ipsi poterunt illud habere ꝛ petere non iure actionis sed per officium
iudicis imploratum. Quicquid de his dictum sit superius ego ꝯsulerem ꝙ ta

les religiosi pro vitandis questionibus ꝛ controuersijs que si pretermittur sub oriri possent instituantur saltem in quinqꝫ solidis turon. ꝛ sic testamēta parētum ponentur in tuto. Item est notandum ꝙ si testator nō habeat filios legitimos ꝛ naturales vel legitios tm̄ neqꝫ nepotes ex filio vel filia ꝑmortuis habeat aūt bastardos filios ex concubina per testamentum eo ipso quod vocat eos filios non addendo naturales legitimantur quo ad successionem non autem quo ad plenam legitimationem cuꝫ ad hoc nō habeat pꝛ plenā potestatē.

¶ De legatis.

Quia vero testamentis multa legata fieri solēt. vidēdū ē primo quid sit legatum. deinde qs potest legare itē cui legari pōt. item que res legari possint. Ad primum dico quod legatuꝫ est donatio quedā a defuncto relicta. legare autem potest ille solus qui potest facere testamentum Ad tertiū dico quod ei soli potest legari qui potest heres institui. Ad quartū autem scilicet que res legari possint ꝛ que non Rn̄deo ꝙ habita doctrina de rebus que legari nō possunt statim sciemus qui possunt legari. Sciendum est igitur quod legari non potest in testamēto vel in codicillis res sacra vel scām vel religiosa: ꝛ generaliter ille res quarum commertium non habemus legari nō pn̄t. Itē legari nō possunt ea que rerū natura nō sunt nec esse sperātur: vt ypocētaurus chimera ꝛ siles. Res autem future bene legari possunt vt fructus ꝛ partus futuri ꝛ similes. Item res aliena legare non potest vbi testator credebat esse suam: ꝛ ignorabat esse alienam nec videlicet legatum. Si autem legata sit aliena res quam sciebat testator alienā esse valet legatū nō ꝙ dn̄iuꝫ illius rei trāseat ex tali legato in legatariuꝫ. Sed in hoc qꝛ heres tenebitur rē illā tenere: idest eius extimationē dare legatario. Sit igit̄ regula generalꝰ hec: ꝙ legari pn̄t eā que sunt ꝛ que futura sunt quoꝝ habemus comercinꝫ vt dcm̄ est sꝫ ea q̄ nec sunt nec fuerūt nec erūt legari nō pn̄t. Multa alia specialia circa materiam legatorum hic adduci possent. Sꝫ qꝛ ad notarios nō ptinēt illa ad pn̄s dimitto. Qui aūt i testamētis testes eē pn̄t: ꝛ q̄ nō videre oportet. Uñ sciēdū ē ꝙ oēs testes q̄ alias sunt testabiles: ꝛ qui tam in contractibus quam in iudicijs admittuntur possunt in testamentis adhiberi in testes. Excipiuntur aliqui q̄ sequuntur. primo mulier. item heres in testamento institutꝰ ꝛ q̄ i eiꝰ potestate sunt: ꝛ etiā illi q̄ vna cū hꝰ dcē̄s in potestate vnius sunt. Itē illi q̄ i potestate testatoris sunt testes in suo testamēto esse non possunt Legatarius vero secundum aliquos potest esse testis in testamēto i quo est sibi legatum. Alij contra quia in causa ꝓpria videret̄ testificari: eo qꝛ necessario seqtur valet testamentum ergo legatū. tutius tamen esse credo ꝙ nō adhibeat̄ in testeꝫ si alij ydonei inueniri possint. Itē fideicōmissarius vniuersalis siue substitutꝰ testis esse nō potest. ¶ Itē filius testatoris ꝛ alij quos hꝫ in potestate testes esse nō possunt. Item nec filius emancipatus quamuis in patris testatoris potestate non sit. ꝛ similiter pater in testamento sui filij emancipati vel non emancipati habeñ. castrēse vel quasi castrense peculiū testis esse non potest. Itē nota ꝙ domesticus potest esse testis in testamēto puta seruitor siue famulus dū tamē non sit sub ptāte testatoris vt supra dictū ē: ꝛ ꝙ alꝭ sit probꝰ honestus ꝛ testabilis. Item monachi ꝛ ceteri religiosi sicuti canonici regulares ꝛ mendicantes qui ad hoc libenter se ingerunt testes in testamentis esse nō possunt sine li

centia suo℞ superio℞: quia nec aliter in iudicijs in testes admittūtur: immo sc
canduz aliquos nec cū licentia superiorum in testamentis adhiberi possunt in
testes. vnde testes qui in testamētis adhibentur debent esse liberi: vt ciues ro
mani non serui. Et quia monachi ⁊ alij religiosi sub voto ⁊ obedientia suo℞
prelato℞ siue superio℞ constituti cōparantur seruis in aliquibus: ideo testes
in testamentis esse non possunt de iure ciuili sicut nec serui: lz forte sec⁹ sit de
iure canonico: quod ius valde clericis fauet. Multa ergo testamēta impugna
ri possent i quibus tales religiosi sunt testes scripti potissime sine licētia. Ser
uus autem si tempore conditi testamenti quando adhibeantur testis commu
ni opinioni reputabatur liber computabitur in numero testium ⁊ valet testa
mentum. Item est notandum ꝙ conditio testium attendenda ē tempore cōdi
ti testamenti ⁊ non mortis testatoris. verbi gratia si seruus vel excōmunicat⁹
fuerit adhibitus testis in testamento: ⁊ postea tempore mortis testatoris ser
uus sit manumissus ⁊ factus libertus: vel excommunicatus sit a sententia ex
cōmunicatiōis absolutus non valebit eorū testimonium: immo testamentum
erit nullum ob defectum debiti numeri testium. Item est notandum ꝙ testes q
adhibentur testamento debent esse rogati nō fortuiti. Sed quid si notarius
non scribat in instrumēto testamenti ꝙ fuerit rogatus: an rogatus presumātur?
quidam dicunt ꝙ non: quia rogare est solemnitas extrinseca que non presumi
tur. alij contra. Sed primum credo verius. quid si dicatur presentibus testi
bus vocatis ⁊ rogatis ⁊ non vocātur ad hoc an sufficiat? credo ꝙ sic. Sed
nisi notarius non scribat in instrumento se fuisse rogatum an rogatus presu
matur? quidam dicunt quod presumitur rogatus. alij contra quod credo ve
rius. Item est notandum ꝙ testes tempore conditi testamenti ⁊ dum per no
tarium legitur ⁊ recitatur debentes se in conspectu testatoris: nisi priuilegio
aliud sit concessum. vnde si testator staret retro cortinā ⁊ testes non viderent
eum nec ipse testes non valeret testamentum. Item est notandū quod duplex
est solemnitas in testamentis vna extrinseca que consistit in numero testium ⁊
in rogatu eorūdē ⁊ similibus. alia est intrinseca ⁊ hec consistit in debita testa
menti ordinatione veluti in faciendo legata eis quorum interest inheredādo
⁊ sic de alijs. Unde si in altera eorum fuerit defectus nullum est testamentuz
quo ad institutionem. Item est notandum ꝙ testamentum debet vno cōtextu
fieri absq₃ aliqua interruptione vel actus extranei interpositione vt per tactū
est nisi necessitas persone testatoris vel testiuz hoc requiret ⁊ idez seruari de
bet in cā mortis donatione: ⁊ similiter in codicillis: qꝛ hec est vna de solēnita
tibus que in vltimis voluntatibus requirunt. Caueant aūt notarij ne in suis in
strumētis que conficiunt ex testamentis ⁊ vltimis voluntatibus vel alijs con
tractibus omittant debitas solēnitates: qꝛ de facto tenētur. quod ē ve℞ qñ no
tarius expresse vel tacite scribit interuenisse solēnitatē que re vera nō interue
nit. secus si nec vere nec presumptiue attestatur de solēnitate: vt in solēnitate
extrinseca naz tunc non tenetur de falso. Quid si testator nō nominet ore ꝓ
prio ⁊ voce ꝓpria heredē. Sz notarius tantū recitando testamētū ipm̄ nomi
net: an valet? Dicunt qdam ꝙ sic. alij contra. tutius credo ꝙ testator met no
minet suū heredē. qꝛ ex h melius apparebit d e⁹ volūtate. Itē ē notādū ꝙ mu
lier potest esse executrix in testamēto saltem quo ad distributiones ⁊ executio
nem voluntatis ⁊ ordinationis testatoris: non autem quo ad iudicia. Re

ligiosi vero regulares non possunt sine licentia suorum superiorum eē execu- tores quamuis ad hoc libenter se ingerāt. Item est notandum circa illā clausulam codicillarē que in testamentis solet apponi videlicet. Et si non valeret iure testamenti ꝛc. qđ differentia est et multum refert an concipiatur per illa verba si nō valet que sunt verba presentis tēporis: an vero per illa verba ꝛ si non valeret que sunt preteriti imperfecti coniunctiui modi: ꝛ trahuntur ad futurum tempus. nam si testamentū rumpat postea natiuitate posthumi; pteriti illa clausula concepta per hec verba si non valeret faciet illud valere iure codicillorum: qđ non faceret si cōcepta esset per verba. si nō valet. que sunt tm̄ presentis tēporis ꝛ non possunt trahi seu extēdi ad futurū qđ bn̄ nota. Item qr in materia testamētoꝝ inueniuntur cōiter hec verba siue dictiones. s. in officiosum caducū irritū ruptū iniustū ꝛ infirmum: quorū significata ꝛ differentias iuuenes ꝛ simplices notarij cū sint termini iuris verisimiliter ignorare possent, ideo pro declaratione dictorum verborum sciendū est. quod testamētū dr in officiosum quando cōtra officium pietatis ē ꝓditum siue factum ꝛ enim officiū inter patrē ꝛ filiū dr pietas siue dilectio. iter patronū ꝛ liberti dicitur obsequium. iter deū ꝛ hominē dicitur religio. iter prelatum subditū dicitur obedientia. inter maiorem ꝛ minorem reuerentia. inter dominum ꝛ seruum seruitium. inter hominem ꝛ hominem stat in nomine generali: scilicet officium vt dicatur id quod homo debet homini ex natura. dicitur ergo testamentum in officiosum quod factū est non ex officio pietatis: vt cum qui in eo inueniretur exhēdatus vel preteritus ē quasi non sane mentis fuerint parētes que testamentum ordinauerunt vnde liberis sine causa pteritis vel exheredatis datur querela inofficiosi contra testamēta parētum in qua obtineāt reducitur testamentum ad causam intestati q̄tum ad institutiones ꝛ succedent liberi quasi ab itestato. Caducum autem dicitur testamē: tum quasi viribus cadens seu deficiens. ꝛ contingit quando testamentum ē ipso iure nullum vel ꝓpter defectum alicuius solennitatis. vel quia heres in eo institutus premoritur testatore vel desinit esse capax aut alias. Irritum etatem proprie dicitur quando in eo institutus heres efficitur icapax capitis diminutione vel alias. vnde irritum quasi non ratum ab ir quod ē non ꝛ ratus rata ratum. Ruptū vero dicitur testamentum quando natiuitate seu agnatione posthumi rumpitur seu annullatur. iniustum dicitur quasi non iure factum vt qr iuris solemnitates non sunt in eo adhibite: vel qr iam natus in eo preteritur. Nullū vero ꝛ infirmum sunt verba generalia seu communia ad omnia predicta. Excepto ꝙ in officiosum testamentum non ē ipso iure nullum. Sed tunc demū si proposita querela in officiosi heres de fecerit i probatione legitime cause ꝓteritionis vel exheredationis: ꝛ super hoc lata fuerit sentētia per iudicem cōpeten. Item de dictione intestabilis sciendum est ꝙ quis dicitur intestabilis vno de quattuor modis. Primo modo in significatiōe actiua pro eo qui testamentum propter aliqđ impedimētum facere nō potest: sicuti pupillus seruus ꝛ similes de quibus superius dictum est. Secundo modo in significatione passiua pro illo qui heres institui vel legatum sibi fieri non pōt: vt hereticus deportatus ꝛ similes: de quibus etiā supra dictū ē. Tertio modo pro illo qui testis in testamēto vel in iudicio aut in aliquo ꝯtractu esse non pōt: q sunt plures vt pꝫ p predicta. Quarto modo dicitur intestabilis illi cui testimoniū d

et non potest: vt hereticus ⁊ similes. Testabilis autem dicitur ꝑ oppositum ad ꝓdicta affirmatiue singula singulis reddendo. Et nota regulam ꝙ qui non habet testamenti factionem passiue. nomina enim verbalia possunt intelligi actiue ⁊ passiue: ⁊ vtroque modo proprie. Item de hac dictione inquam quã notarij sepissime apponunt in suis publicis instrumẽtis ⁊ scripturis multos interrogaui notarios etiam prouectos ⁊ exercitatos: que pars esse ⁊ quid significaret: ⁊ que nihil rñdere sciuerunt plures enim sunt notarij qui pluribus vtuntur dictionibus in suis instrumentis ⁊ scripturis publicis quarum significata prorsus ignorant quod dolenter refero. Ideo pro eruditione iuuenum ⁊ simplicium notariorum. Sciendum est ꝙ hec dictio inquã est defectiuum ⁊ significat idem quod dico dicis: ⁊ importat tp̃s pñs ⁊ tp̃s futurũ modi indicatiui: vt inquam .i. dico inq̃ .i. dicam. Item quia superius in diuersis locis nominantur bona profecticia: ⁊ bona aduẽticia ⁊ bona castrensia: ⁊ bona quasi castrẽsia et peculiũ. ideo iuuenũ eruditiõe nõ procedam per ignota. Sciẽdum ẽ ꝙ bona profecticia dicãtur illa q̃ proficiscũtur a pr̃e vel auo paterno sicuti dotes aliarum ⁊ donationes ⁊ filia bona vero aduenticia sunt illa q̃ proueniunt ab alijs veluti a matre auo materno auia paterna vel mr̃na patruis auunculis fr̃ibus sororibus ⁊ ab alijs extraneis. Sed bona castrẽsia dicũtur illa que filiusfamilias miles acqrit in armis iuste guerre ꝑ principẽ ꝯtra suos hostes indictũ nõ enim credo ꝙ ꝓdones ⁊ latrũculi nr̃i tẽporis possunt aut debeãt gaudere priuilegijs militum vere ⁊ iuste militie: ⁊ ꝑ ꝯsequẽs ꝙ habeãt bõa castrẽsia. Quasi castrẽsia aũt bona sunt illa q̃ acqrũt filijfa. milites militie litterate sicuti doctores legũ ⁊ canonũ licentiati hac bacalarij aduocati ex suis scientijs ⁊ secundum quosdam etiam tabelliones ⁊ nota. publici ex arte sua notariatus: ⁊ quidam alij. Peculium vero dicitur quicquid habet separatum in bonis filiusfamilias siue sit peculiũ siue sit castrense aut alius. Seruus aũt potest habere peculium suo domino ꝑmittẽte: sed non eodẽ mõ sicut filiusfamilias: quia quicqd ex re patris vel occasione rerum paternarũ acquirit pleno iure proprietatem patri acquirit. Si autem aliunde obueniunt bona filiofamilias vel laboribus suis vel prospera fortuna ipse h3 proprietatem nudam ⁊ pater vsumfructum: preterq̃ in castrensẽ vel quasi castrense: quia in illis nihil queritur patri. Dicitur autem peculium quasi pusilla pecunia siue pusillum patrimoniũ. Circa autem omnes vltimas voluntates in genere ⁊ precipue circa testamenta admouẽdi sunt notarij et tabelliones publici: quatenus dum ⁊ quando requirentur ⁊ rogabuntur vt de testamentis ⁊ alijs vltimis voluntatibus. recipiãt publica instrumenta se primitus diligenter informẽt de conditione qualitate ⁊ dispositione ꝑsone testari volẽtis vel codicillari vel cã mortis donationem facere: vt scilicet sit talis qui testari possit codicillari vel donare sup quibus notarios superius sufficienter instruxi. Item an sit sane mentis ⁊ sani intellectus quod perpendi poterit in loquela ⁊ verbis. nam si recte ⁊ pertinenter loquatur ⁊ respondeat ad ea de quibus interrogabitur ⁊ testes ac notariũ ꝑfecte cognoscat singulos suis nominibus ⁊ cognominibus nominando compos mẽtis põt iudicari. Si autem verba impertinẽtia ⁊ vana proferat: vel si nõ cognoscat notariũ et testes mentecaptus seu freneticus iudicãdus ẽ nec habilis ad testãdũ. Preterea inquirat notarius ⁊ se diligenter informet an ꝑsona testare volẽs habeat liberos vel nepotes ex filio vel filia ꝑmortuis ⁊ quot h3 quia oẽs et singulos

tenentur instituere in aliquo seu eis iure hereditario aliquid legare. alias si aliquem preterea inofficio, [illegible] erit testamentu: siue nullum aut saltem subiacebit querele inofficiosi nisi eos in testamento nominatim exheredauerit: excepta mater cuius preteritio pro exheredatione habetur: dum tamen causa preteritionis inseratur in testamẽto. Item querat de vxore si iuuenis ẽ an sit pgnãs qz si pregnans fuerit tenetur testator facere legatum posthumo iure institutionis vt ceteris liberis: alias testamentum irritum esset & nullum: & si vxor dubitet ad pregnans sit vel ne testator in dubio faciat legatum posthumo seu posthumis ventris sui vxoris vni vel pluribus si a casu quo pregnans fuerit et ad lucem vnus puenerit seu puenerint. Si vero nullos habeat liberos aut nepotes testator inquirat notarius si habeat aliquos ascedeñ. puta patrem vel matrem auũ vel auiam paternos aut maternos: qz si patrem vel auum paternuz habeat testari non poterit nisi esset emancipatus: vel haberet peculium castrẽse vel quasi castrense: sed si non habeat patrem vel auum paternum testari poterit. & tunc tenebitur alios ascendentes si habeat in aliquo instituere sicut de liberis & nepotibus dictum ẽ. Item filius emancipatus & similiter filiusfamilias habens peculium castrẽse vel quasi castrẽse si testant & nullos habeat liberos vel nepotes tenetur suis parẽtibus & aliis ascẽdẽtibus si quos habeant aliquid de bonis suis iure institutionis legare. Salua tamen gradus prerogatiua quia pater & mater tenebunt primum gradum: ita q illis seu altero eorum extantibus non tenebitur filius testator auo vel auie aliqd legare. Collateralibus autem veluti fratribus vel sororibus patruis auunculis vel amitis vel materteris non tenetur testator aliquid relinquere si non velint: nisi psona turpis instituetur qz tũc sic Sunt autem turpes persone excoriatores equorum meretrices lusores potissime ad taxillos eorum dissoluti male vite & inhoneste. mulier adultera in adulterio deprehensa & similiter filia que in corpus suum peccat cum pater non differat eam matrimonio copulare cẽsetur turpis tanquã mulier flagitiose & turpis vite. Item omnes publice diffamata de criminibus quibuscunqz: vt homicidio rapina furto falsitate & similibus censentur turpes quamuis non fuerint per sententiam cõdemnati. Itez ioculatores siue mimini qui sui faciunt publice spectaculum propter pecuniam. Et his omnibus ita pactis nota. querat a testatore quomodo & qualiter vult disponere de bonis suis & que legata suis liberis faciet: & quẽ seu quos heredẽ vult instituere. vñ si videat notarius testatorez nõ iure velle testm̃ suuz ordinare vel quo ad legata vl quo ad heredis institutionẽ seu substitutões & fideicõmissa vel liberorum preteritionem seu exheredationẽ aut alias ipse dum euz dirigere et vt melius poterit informare. Caueat tamẽ ne testatoris rectam & bñ ordinatam voluntatẽ & intentionẽ nõ peruertat & mutari faciat: quia in foro conscientie teneretur ex hoc leso seu dampnificato Item si habeat testator filios vel nepotes ex filio premortuo impuberes poterit eis in testamento prouidere de tutore: & de hoc debet eum notarius admonere & auisare q decernat tutorẽ ydoneum & talem qui testamentarius tutor ee possit. de quo superius in tractu de tutelis & curatoribus sufficienter dictum est. Deinde oĩa que per testatorem ordinabuntur fideliter describat notarius: & corã testatore & testibus postea veraciter & seriatim recitet. summe cauẽs ne pecunia vel donis aut alias corrumpi aliqd falsitatis inserat veritatem immutet vel omittat sciens magnam sibi super

hoc penam diminuare.

Sequitur de substitutionibus.

De substitutionibus nunc aliqua dicere oportet. et videndum est quid sit substitutio et vnde dicatur. Item quotuplex est siue quot sunt eius species: et quare inter se differunt. Deinde quibus verbis concipitur siue fit quelibet substitutio. Item quis faciat eas. Item que et quot requirunt in qualibet substitutione. Alia vero que circa substitutionum materiam dici pot dimitto: cum predicta sufficiant ad notariorum siue tabellionum publicorum instructionem. Est autem substitutio secunda institutio idest omnis institutio que fit post primam in locum prime deficientis. sicut institutio est primus gradus omnium institutorum: et dicitur de sub et institutio. Substitutio autem est vnum genus generalissimum: et diuiditur in duas species quia quedam est substitutio rerum: alia est substitutio personarum. Substitutio rerum est quando vna res in locum alterius rei subrogatur: personarum quando persona in locum persone subrogatur. Et ista vltima subdiuiditur: quia quedam est extra vltimam voluntatem: quedam est voluntatum. Et hec vltima subdiuiditur: quia quedam est directa alia est obliqua directa iterum subdiuiditur: quia est vulgaris alia est pupillaris: alia exemplaris: alia breuiloquia: alia compendiosa: et de hac substitutione personarum que est vltimarum voluntatum hic pertractare intendo. Differt autem substitutio directa et obliqua in duobus Primo quia per directam quis directo succedit testatori et non per medium alterius persone: et nuda animi dispositione fit heres et hereditariarum rerum dominium sine corporali traditione nanciscitur. i. consequitur: per obliquam vero quis non succedit testatori directo: sed capit per manus alterius. Secunda differentia est ista: quia in substitutione directa non habet locum detractio quarte trebellianice: secus est in obliqua. Quibus autem verbis fiat quelibet substitutio: et quidem vulgaris fieri solet communiter per ista verba. Instituo talem heredem meum: et si heres non erit vel non fit substitutio sibi talem. Substitutio autem pupillaris communiter fieri solet per ista verba. Instituo talem filium meum impuberem heredem meum. Et si infra pupillarem etatem mortuus fuerit vel decesserit substituo sibi talem. Substitutio vero exemplaris communiter solet fieri per ista verba. Talem filium meum furiosum heredem meum instituo: et si mortuus fuerit pendente furiositate substituo sibi talem. Substituo autem breuiloquia communiter solet fieri per hec verba. Instituo talem et tales heredes meos et eos inuicem substituo. Compendiosa vero substitutio communiter solet fieri per hec verba sequentia. Instituo talem filium meum heredem meum: et quandocunque moriatur talem ei dem substituo. de fideicommissaria dicetur infra.

De vulgari substitutione.

Circa substitutionem vulgarem. Primo queritur quare dicatur vulgaris. Et dico quod ideo quia a quolibet et cuilibet fieri potest: vel ideo dicitur vulgaris quia illud commune et nihil habet specialitatis dicitur vulgare: vel ideo quia sic placuit impositori eam nominari: quia nomina imponuntur ad voluntatem imponentium. Que autem requiruntur in hac constitutione: dico quod nulla specialia requiruntur: quia dictum est a quolibet et cuilibet fieri potest: et intellige a quolibet qui testamentum facere possit et cuilibet qui ex testamento capere possit. Et diuiditur substitutio vulgaris quia alia est expressa vt que fit verbis negatiuis vt dictum est supra. Alia tacita que fit verbis affirmatiuis vt vos in

uicem substituo: vel ita quisq; vestrum mihi heres erit filio meo: ꝛ sic de simili/
bus. Alia ē partim expressa ꝛ partim tacita ꝛ habet locum quando vnum ex/
tremum substitutionis vulgaris exprimitur ꝛ aliud omittit: vt si dicatur sem
pronius plancꝫ heres esto vel sitis: quia esto sumitur hic in tertia pſona: quis
autem eā facere possit: dic vt supra ꝙ quilibet eam facere potest qui vult.

De pupillari substitutione.

Circa substitutionem pupillarē videndū est primo qd sit substitutio pupillaris. Secūdo quare dicat̄ pupillaris. Tertio quare fuit inuenta. Quarto que requirunt̄ i ea: siue quot sunt necessa/ria ad hoc vt hēat locū: ꝛ qs eā facere possit. Quinto ꝛ vltimo quotuplex est. Ad primū dico ꝙ pupillaris substitutio ē ꝯditionalis institutio p parentē libe ris vni vel plurib⁹ suis natis vel nascituris institutis vel exheredatis q in al terius nō recidunt potestate facta vel a iure intellecta collata in casu mortis infra pupillarē etatē ꝯtingētē. Ad secūdū qua re dicat̄ pupillaris vna ratio ē qa fit pupillo. alia ratio ē qꝛ fit tantū infra pupillarem etatem. Alia ratio ē qꝛ finit̄ cū pupillari etate. Quarta ratio qꝛ fit tātum in bonis pupilli deuenienti bus ad eum cum bonis patris vel alio modo. pupillaris autē improprie dicit̄ idest puerilis vel impuberalis. pupillus enim proprie est qui patre caret: vel si habet in eius potestate nō ē. Ad tertiū quare fuit inuēta respōdet̄ ꝙ propter indiscretū ꝯsiliū pupilli. Ad quartū que ꝛ quot requirunt̄ in ea ꝛ qs eam facere possit: dico ꝙ octo requiruntur. Primo reqrit̄ ꝙ ille cui fit substitutio sit de liberis. Scōo ꝙ sit ipubes. Tertio ꝙ sit i potestate testatoris. Quarto ꝙ sui iuris post mortem testatoris efficiatur. Quinto ꝙ nō designat esse i ptāte an te mortē testatoris. Sexto ꝙ etiā pater faciēdo dictā substitutionē sibimet fa ciat testamētū. Septimo ꝙ impubes si heres institutus vel exheredatus. Oc tauo ꝙ pſts adducat̄ hereditas. Hāc āt substitutionē i pupillare facere pūt patres suis filijs ꝛ auus paternus nepotib⁹: ꝛ neptib⁹ suis ex filio ꝓmortuo. Ad quintum ꝛ vltimum dico ꝙ substitutio pupillaris ē duplex: quia quedam ē tacita: alia expressa: tacita ē que fit verbis tacitis: seu a iure subintellectis. Ex pressa vero que fit verbis expressis prout supra dictum ē.

De substitutione exemplari.

Circa substitutionē exemplarē querit̄ primo qua/re dr̄ exēplaris. Scōo an sit spēs substōnis p se Tertio qualr̄ descri bit̄ siue diffinit̄. Quarto a qb⁹ fieri possit. Quīto cui possit fieri. Sex to q pūt exēplarit̄ substitui. Septio q̄ ꝛ ꝙ reqrūt vt valeat. Ad primū dico ꝙ iō vocat̄ exēplaris: qꝛ ē introducta ad exēplū pupillaris. Nā sicut pupillus pp defectū etatis ꝛ discretiōis testari nō pōt: ꝛ iō fieri pupillaris substitutio: ita ꝛ furiosus cui fit substitutio exēplaris ꝓpter defectum iudicij testari non potest. Et ideo exemplaris substitutio sibi fieri pōt. Ad ſm scꝫ an sit spēs sub stitutionis per se dico ꝙ sic ꝛ ē directa vt superius dictū ē. Ad tertium qualr̄ diffinit̄ siue describit̄: dico ꝙ exēplaris ē substitutio directa ab altero ex paren tibus facta libero mentecapto de pſona veri simulit̄ ꝛ ab intestato successura bona vtriusq; comprehendens sua natura. Ad quartum scꝫ a qb⁹ fieri pōt di co ꝙ pōt fieri ab vtroq; parente: ꝛ sic tā a pre ꝙ̄ a mre auo vel auia ꝙ nō ē in pupillari vt vidisti supra. Sed an mat̄ postꝙ̄ trāsiuit ad scōas nuptias pos/

sit substituere filio suo furioso exemplariter. quidam dicunt quod non. alii quod sic sed primum credo verius. Ad quantum cui hec substitutio fieri possit. Ad hoc respondet quod personis correlatiuis ipsis facientibus quia pater filio mentecapto et auus nepoti proauus pronepoti mentecapto vel pronepoti mentecapto et idem de matre et auia etc. Sed an prodigo possit fieri exemplaris substitutio? dicunt quidam quod sic quia furioso et prodigo pariter prouidetur de curatoribus: et quia ista prodigalitas non procedit nisi est quedam dementia. Item an muto vel surdo vel muto et surdo insimul hec substitutio fieri possit. dic quod si testari potest non potest sibi exemplariter substitui. si autem non potest testari potest hec substitutio fieri. quando autem testabilis sit vel non dictum est superius. Ad sextum quibus possunt exemplariter substitui? dico quod prima causa erit liberorum omnium vel ceterorum furiosi vel mentecapti. et deinde aliorum successiue qui ab intestato furioso succederent vt patet diffinitione supra scripta. Ad septimum scilicet que et quot requiruntur vt valeat substitutio? dico quod multa. primo quod ea faciens sit de parentibus. Secundo quod ille cui fit sit de liberis. Tertio quod sit mentecaptus siue furiosus. Quarto quod illa faciens sibi test. l. Quinto quod mentecaptum b rēd. instituat saltem in legitimam vel in re certa: ita quod possit agere ad supplementum. Sexto vt substituantur primo liberi furiosi si quos habeat. post eius fratres si liberos non habeat et deinceps.

¶ De breuiloqua siue reciproca substitutione.

Circa istam substitutionem breuiloquam siue reciprocam queritur de duobus. Primo quare vocatur breuiloqua seu reciproca. Secundo qualiter describitur. Ad primum dico quod hec substitutio: ideo vocatur reciproca: quia personas et institutionem precedentem refectit in seipsam maxime quando apponitur dicto inuicem et vocatur breuiloqua: ideo quia verbis breuibus fit. et fit sub breuiloquio plures substitutiones comprehendit quas ad presens dimitto. Ad secundum scilicet qualiter describitur hec substitutio vel diffinitur. Dico quod hec substitutio reciproca seu breuiloqua est que sub breuiloquo plures continet substitutiones equaliter et reciproce. breuiloqua ideo dicitur quia fit breuibus verbis breuiloquela. pluris ideo dicitur quia nunquam vnum tantum et singularem sed ad minus duas vel plures continet substitutiones. quod nunquam non contingit in vulgari vel pupillari: et sic merito differt ab illis. Substitutiones ideo dicitur quia talis reciprocatio non reperitur nec cadere potest in institutionibus. equaliter ideo quia dicitur si esset inequalitas non esset reciprocatio propria. Reciproce ideo dicitur quia reperitur item ab eodem vel in eundem quod nihil aliud est quam reciprocare secundum hugutionem Catolicum et papiam.

¶ De compendiosa substitutione.

Expedita breuiloqua nunc accedamus ad compendiosam. circa quam queritur de duobus. Primo quid sit compendiosa substitutio. Secundo quare sic dicatur. Ad primum dico quod substitutio compendiosa est quedam substitutio que sub conditione mortis vel alia morta comprehendit tempora. Sub conditione mortis ideo dicitur: quia post tempus illud vt plurimum opponitur. Unde tempus mortis potest dupliciter apponi vno modo indeterminate vt quandocunque talis decesserit. alio modo determinate vt quandocunque talis infra vicesimumquintum annum decesserit talis sit heres. vel alia ideo dicitur quia in hac substitutione alia conditio quam mortis potest apponi. puta quandocunque liberos non habuerit vel liberos masculos vel certum quid non fecerit. Multa tempora ideo dicitur quia quamlibet etatem comprehendit vel est

apta nata cõprehẽdere Ad secũdũ cũ quer it quare dicat cõpẽdiosa: rñdet ꝙ ideo dr compendiosa qr sub compẽdio vboꝝ plures substitutões i eadẽ pso na cõprehẽdit ⁊ plura tẽpora. Et in hoc differt a breuiloqua quia illa vnũ tẽ pus hec plura comprehẽdit. Jtẽ illa pluribus psonis fit hec vni. Jtẽ illa reci procatur in seipsa hec secus quia non reciprocatur.

¶ De obliqua substitutione que fideicõmissaria appellatur.

Expeditis directis substitutiõibus de: obliqua videre necesse est que fideicõmissaria vulgariter nuncupatur. Et primo qd ẽ substitutio fideicommissaria? respondetur quod est quedam substitutio obliqua siue restitutio totius hereditatis vel quote fienda per hered. etiã institutũ per quam fideicommissa jus efficitur quodammodo heres. vnde bene ponitur in diffinitione quod ẽ substitutio obliqua seu restitutio. quia fideicõmissarius directo non capit sʒ manu alterius totius hereditatis vel quote. ideo dicitur quia tunc tantum habet effectum senatusconsultum trebellianũ Secus si fit de re singulari rogatus per heredem inuitũ ideo quia inuitus potest cogi quodãmodo. ideo dicitur quia fideicõmissarius vere non ẽ heres sed per obliquũ Secundo queritur quibus verbis fiat. dico ꝙ per verbum reuertatur Jtẽ fit p verba obliqua vt p verbum venire. Jtẽ p verbum ptinere. Jtẽ per verbum retinere. Jtẽ p verbum restituere. Jtem per verbũ substitutio. Sed istud vbum quandoqꝫ est directũ: quandoqꝫ obliquum. Jtẽ queritur de vno. quidam instituit filium suum impuberẽ hrdẽ suum ⁊ dixit in testamẽto qñcunqꝫ filius meus decesserit substituo sibi talem vulgariter pupillariter ⁊ fideicõmissarie: an talis substitutio valeat. Et videtur prima facie dicendum ꝙ non. Nam cũ vba copulatiue ponantur ergo omnia concurrere oportet. Sed hoc ẽ impossibile quia directa ⁊ fideicommissaria respectu earundem rerũ ⁊ personarum p eodem tempore non concurrerent cum ⁊ vnam directo succedat in alia p obliquũ. Dicunt quidam ꝙ verbum substituo ad vulgarem ⁊ pupillarẽ ⁊ ad fideicõmissariam extẽditur. ⁊ ideo ante aditam hrditatẽ habet locum pupillaris. post pupillarẽ etatem fideicommissaria ⁊ ita tenent multi doctores ⁊ consulunt ita fieri. dr autẽ substitutio fideicõmissaria ideo qr olĩ testatores fidei hered. cõmittebant hrditatis restitutionẽ illi cui mandabant testatores sic dicendo. talem hrdem meum facio ⁊ rogo eum per fideicommissam quatenus meã hereditatem restituat tali: ita ꝙ nullo iure cogi poterat heres restituer. Et quia multi heredes frangebant fidẽ nec hereditatem restituebant: ideo imperatores ⁊ senatusconsulti statuerunt quod postqꝫ heres rogatus erit hereditatem alij restituere: illã velit nolit ⁊ inuitus restituat retenta sibi quarta: q trebellianica appellatur dũ tñ sponte restituerit Si enĩ inuitus restituit nullã quartã sibi retinebit. Jtẽ est notandum ꝙ testator põt onerare: siue grauare heredem suum ne in casu substitutionis detrahat quartam trebellianicam sicut ⁊ quartam falcidiam: qr non videtur maior ratio de vna qꝫ de alia secundũ aliquos. vnde si testator ficto amore diligat vxorẽ ⁊ velint sibi complacere poterit eã hrdem instituere insolidum vel pro parte. Et si substituere quem voluerit hoc modo talẽ vxorẽ meam dilectam hrdẽ mihi instituo. Et eidẽ quandocunqꝫ et qualitercũqꝫ in futurũ deceden. substituo talẽ absqꝫ detractiõe alicuius quarte, tunc enim vxor sic instituta non poterit retinere aut detrahere dictam de

bonis et hereditate mariti quo ad proprietatem nisi solum vsufructus quãdiu vixerit. Et certe multi testatores sunt qui dum faciunt substitutiones suis heredibus credunt et intẽdunt omnia eorum bona peruẽire debere integraliter ad substitutũ nulla p herec̃. quarta retẽta. Et ideo deberẽt sup hoc nota. certiorari et interrogari quid volunt et intendunt. In quarta autẽ iure nature liberis debita nõ potest testator liberos suos hẽdes grauare vel priuaꝛ quin in casu fideicõmissarie substitutionis possint eam retineꝛ siue detraheꝛ eo quia illam hꝫ pater necessario filio relinqueꝛ.

¶ Forma breuis et simplicis testamẽti.

In dei nomine amen. Anno ꝛc. nouerint ꝛc. ꝙ cum ad hoc sit inuenta scriptura publica vt in ea rei geste memoria semp valeat reperiri. Idcirco ego martinus de ponte sanus et compos mẽte et intellectu p dei gratiam: quãuis infirmus sim in corpore considerans nil fore morte certius nihilꝙ in certius eius hora mortis: tñ imminẽte languore illius magis formidaꝛ euẽtus: volẽs cupiẽs de bonis reb⁹ et iuribus meis disponeꝛ et ordinaꝛ ne iter liberos et ꝯsanguineos meos aut al's quascunqꝫ ꝑsonas aliqua questionis materia in et super dictis bonis post mei obitum suscitetur: ne ego ab intestato decedeꝛ valeã. in pñtia tui notarij publici et testiũ infrascriptoꝝ ad hoc spẽaliter vocatoꝝ et rogatoꝝ facio cõdo et ordino meũ testm̃ vltimum nuncupatiuũ et meam vltimã voluntatẽ i hũc qui seqtur modũ. In primis aiaꝫ meã cũ a carnis nexib⁹ fuerit dissoluta humilr recomendo altissimo creatori et redẽptori dñõ Iesu xp̃o et gloriosissime virgine Marie eius matri totiꝙ curie ciuiũ supnoꝝ: corpori vero meo dũ aia mea ab eo fuerit sepaa rata eligo sepulturã i cimiterio ecclesie parrochialis sci Iohãnis de alesto. et addo de bõis meis a deo mihi collatis pro anima mea et redẽptionẽ meorum peccaminũ de decẽ lib. turoñ. de quib⁹ fieri et ex solui volo oẽs exequias meas funerales et õia in eis necessaria tã honoris quã necessitatis et legata seu distributa infrascripta semel tantũ. Et primo lego de dicta sũmã domino priori alesti pro lecto funerario et sepultura meis ac pro canonica portione sibi cõtingente de bonis meis quinꝙ solidos turoñ. Itẽ lego capellão curato dicte ecclesie. xij. dena. turoñ. Itẽ lego ꝛc. ponantur legata prout ordinabit testator. Residuũ vero dictaꝝ decẽ libraꝝ turoñ. si qd̃ fuerit dari et distribui volo per meos executores infrascriptos in missis pro anima mea celebrandis ad voluntatem et arbitriũ dictorum executorum. Itẽ de alijs bonis meis lego iure institu. et iure herec̃. petro filio meo. xij. lib. turoñ. semel tantũ in quib⁹ dictum petrum hẽdẽ mihi instituo volens et ordinans ipsũ cũ dicto legato forte cõtẽtũ de oĩbus bonis meis: ita ꝙ in eisdeꝫ nihil plus petere possit cõsequi seu hẽre. Itẽ lego de alijs bonis meis iure institutionis et iure hereditario tosquine filie mee vxori laurẽtij philippi vltra dotẽ p me olim sibi cum dicto laurentio marito suo constitutam quinꝙ solidos turoñ. semel tãtum in quibus in dicta dote dictã tosquinã hẽdem mihi instituo: volẽs et ordinãs ꝙ cum dictis qnꝙ solidis et dote ipsa sit et eẽ debeat cõtẽta de oĩb⁹ bõis meis ita ꝙ nihil plus in eisdẽ petere possit consequi seu habere. Itẽ lego de alijs bonis meis iure institutionis et iure hereditario et vltra hec pro suis vestibus nuptialibus decẽ libras turoñ. semel tñ. ysendi filie mee et ad opus sui maritagij. xx. lib. turoñ. se

mei tm̄i in quibus ⁊c. ita ꝙ ⁊c. Quasqdem summas siue legata dicte ysendi ex
solui volo per meum heredem infrascriptū p terminos ⁊ solutiões statuēdos
⁊ ordināndos tpe contrahēdi matrimonij dicte ysendis per amicos ⁊ cōsan-
guineos suos: in ceteris aūt oībus vniuersis ⁊ singulis bonis rebus ⁊ iurib⁹
meis mobilibus ⁊ imobilibus pñtibus ⁊ futuris q̄cūqꝫ quātacūqꝫ ⁊ vbicūqꝫ
sint ⁊ ꝯsistāt dicta bona res ⁊ iura ac quocūqꝫ noīe censeātur seu valeāt nū-
cupari ⁊ heredē meū vniuersalē mihi instituo facio: ⁊ ore meo proprio nomio
bertrādū filiū meū legitimū ⁊ naturalē per quē exsolui volo iubeo atqꝫ man
do oīa legata ⁊ destributa per me supra facta locis ⁊ psonis qbus ptinuerit.
Debitaqꝫ ac fore facta mea si que post mortē meā apparuerit vt aūt mea pñs
ordinatio ac bonoꝝ reꝝ ⁊ iuriū meoꝝ dispositio melius celerius ⁊ pfecti⁹ exe
quantur executioniqꝫ ad salutē ⁊ remedium aie mee demandētur executores
meos ⁊ huius mei vltimi testamēti gradiatores facio ordino ⁊ esse volo An-
dream philippi ⁊ petrum ď orto. Quibusqdē executoribus meis ⁊ cuilibet eo
rūdē ď tribuo ⁊ concedo potestatē ⁊ licētiam ⁊ auctoritatē de bonis rebus ⁊
iuribus meis accipiēdi vēdēdi ⁊ distribuēdi tātum quantum fuerit necessariū
pro soluēdo ⁊ satisfaciēdo omnia ⁊ singula legata ⁊ distributa pdicta: ipsaqꝫ
omnia ⁊ soluēdi ⁊ satisfaciēdi locis ⁊ psonis quibus debebuntur: licētia dicti
mei hr̄dis aut alterius cuiuscūqꝫ psone seu curie minime petita requisita seu
obtēta. Hoc ē autē testamētum meum vltimum nuncupatiuum ⁊ mea vltima
voluntas quod ⁊ quā valere volo pcipio atqꝫ mādo iure testamēti vltimi nū-
cupatiui. Et si non valeret iure testamēti volo qd valeat iure codicilloꝝ ac iu-
re cuiuslibet alterius vltime voluntatis oīqꝫ eo iure via modo ⁊ forma quib⁹
melius firmius ⁊ efficatius ď iure vsu seu consuetudine valeret ⁊ ꝯsistere po-
terit ⁊ debebit. Et si vnquā alias aliud ꝯdidi siue feci testamēta codicillū aūt
codicillos donationē vel donatiōes cā mortis seu alias quascūqꝫ vltimas vo
luntates illud illa illum illos illam ⁊ illas de pñti casso irrito reuoco peni-
tus ⁊ annullo nulliusqꝫ valoris efficacie seu virtutis abinde in antea esse vo-
lo isto solo pñti testamēto meo vltimo nūcupatiuo ⁊ hac mea vltima volunta
te in suis firmitate efficacia ⁊ virtute ppetuo duraturis ⁊ pmansuris. Rogās
⁊ reqrēs vos oēs dominos infrascriptos qui hic estis pñtes ⁊ quos propter
pscripta euocari feci: vt de pdictis oībus ⁊ singulis dum locus affuerit sitis
memores atqꝫ testes. Rogo etiam ⁊ reqro te notarium publicum īfrascriptū
vt ⁊ tanqꝫ cōem ⁊ publicā psonam quatenus ď oībus ⁊ singulis supradictis
cuiqꝫ tangēti facias ⁊ ꝯficias facereqꝫ ⁊ conficere possis ⁊ valēt publicum in
strumētum seu publica instrumēta vnum vł plura quod seu q̄ possint ⁊ valeāt
dictari. Et condictum fuit hͦ testamentum. Et acta fuerunt hec ⁊c.

¶ Forma testamenti continētis plures bonoꝝ dispositiones ⁊ ordinationes.

In dei nomine Amē. Anno ⁊c. Nouerint ⁊c. ꝙ cū hu
mana fragilitas qn̄qꝫ mortis cogitatione turbata minorē possit adhibe
re ꝓuidētiam in agēdis. Salubre igitur videtur remedium vt vnusqsqꝫ ď bo
nis suis ordinet ⁊ disponat dum clare viget in eo iudicium ratiōis. ea pp ego
Andreas philippi sanus ⁊ compos mente ⁊ corpe p dei grām ac in mea bona
firma ⁊ valida memoria existens considerans ⁊ attēdēs nil fore morte certi⁹
nihilqꝫ icertius ei⁹ hora: ac cupiēs propterea gratia mihi assistēte diuina, ipsi

us mortis inevitabilis laqueo dispositione testamentaria preuenire: ac de bonis rebus ⁊ iuribus meis a deo mihi collatis disponere ⁊ ordinare ne ipsorum presertim inter liberos consanguineos ⁊ affines meos seu alias personas quascumque aliqua questionis materia post mei obitum suscitetur: ne ego ab intestato decedere valeam in tui notarij publici testiumque subscriptiorum ad hoc specialiter vocatorum ⁊ rogatorum presentia facio condo dispono ⁊ ordino meum testamentum vltimum nuncupatiuum ⁊ meam vltimam voluntatem in hunc qui sequitur modum. In primis siquidem cum anima sit corpori preferenda: meam ideo animam cum carnis nexibus fuerit dissoluta humiliter recommendo altissimo creatori ⁊ redemptori domino nostro iesu christo. Necnon precelse ac gloriosissime virgini marie eius matri totique curie ciuium supernorum. Ceterumque omne corpus catholicum traderet ecclesiastice sepulture. meo igitur corpori dum deus me duxerit ab hoc seculo euocandum ⁊ anima mea ab eodem corpore meo fuerit separata eligo sepulturam infra ecclesiam conuentus fratrum predicatorum alesti scilicet in tumba parentum antecessorum meorum. Et accipio de bonis meis pro anima mea ⁊ in redemptionem meorum peccaminum centum libras turon. de quaquidem summa fieri ⁊ exsolui volo omnes meas exequias funerarias ⁊ omnia in eis necessaria tam honoris quam necessitatis. offerendum vero annuale panis vini ⁊ luminis fieri exsolui volo de alijs bonis meis. Et primo lego de dicta summa centum librarum turon. domino priori ecclesie parrochialis sancti Johannis de alesto pro lecto funerario ⁊ sepultura meis ac pro canonica portione sibi contingen. de bonis meis decem solid. turon. Item lego capellano curato dicte ecclesie quinque solid. turon. Item lego duobus secundarijs ⁊ diacono maiori ipsius ecclesie cuilibet eorum duos solid. ⁊ sex denarios turon. Item lego cuilibet bassino questarum eiusdem ecclesie decem denarios turon. Item lego cuilibet presbytero tam seculari quam religioso qui mee interfuerit sepulture ⁊ illa die qua corpus meum sepelietur vnam missam de requiem pro anima mea celebrauerit duos solidos ⁊ sex denarios turon. alijs vero presbyteros qui tantummodo intererunt mee sepulture lego cuilibet ipsorum quindecim denarios turon. Item lego supradicte ecclesie parrochiali sancti Johannis de alesto pro vno cantari in dicta ecclesia pro anima mea fiendo ⁊ celebrando infra nonenam mei obitus quindecim solidos turon. Item lego conuentui fratrum minorum dicte ville alesti pro vno cantari in ecclesia dicti conuentus pro anima mea fiendo ⁊ celebrando infra nonenam dicti mei obitus quindecim solidos turon. Item lego tali ecclesie tali ⁊ tali ⁊c. prout testator ordinabit. Item lego supradicto conuentui fratrum predicatorum alesti pro duobus cantaribus in ecclesia dicti conuentus pro anima mea fiendis et celebrandis vno scilicet in capite nouene: ⁊ alio in capite anni predicti mei obitus pro quolibet cantari viginti solidos turon. Item lego supradictis alijs ecclesijs pro similibus cantaribus tam in capite nouene quam in capite anni mei obitus in eisdem ecclesijs pro anima mea fiendis ⁊ celebrandis pro quolibet cantari similes summas siue legata prout superius eis legaui. Item lego omnibus ⁊ singulis presbyteris tam secularibus quam religiosis qui in capite nouene ⁊ in capite anni mei obitus missas de requiem pro anima mea celebrabunt ⁊ deinde in absolutione supra meam sepulturam fienda intererunt pro qualibet die cuilibet ipsorum duos solidos ⁊ sex denarios turon. Item lego dicto conuentui fratrum predicatorum alesti pro vno anniuersario perpetuo in ec-

clesia dicti cõuentus singulis annis in simili die mei obitus pro aĩa mea ꝛ ꝑ aĩabus parentuꝫ meorum ꝛ aliorum quibus teneor ꝛ pro quibus intẽdo faciẽdo ꝛ celebrando quindecim libras turoñ. Item lego religiosis fratribus tali ꝛ tali pro vno trentenario missarum ꝑ quolibet ipsorum pro aĩa mea celebrandarum cuilibet eorum .xx. solidos turoñ. Item lego de summa predicta centum librarũ turoñ. decem pauperib⁹ puellis maritãdis per heredes meos īfrascriptos eligendis cuilibet earum q̄nq₃ libras turoñ. Residuũ vero dicte summe centum libra. turoñ. si quod fuerit dari ꝛ distribui volo per meos executores infrascriptos in missis pro anima mea vbi visum fuerit dictis meis executoribus ad eorũ arbitrium ꝛ voluntatem. Item de alijs bonis meis lego iure institutionis ꝛ iure hereditario katerine filie mee: ꝛ ad opus sui maritagij centum libras turoñ. semel tantum vestibus suis ꝛ alijs annexis ꝛ iocalibus nuptialibus in dicta summa inclusis in quibus quidẽ centũ libras turoñ. dictã katherinam heredem mihi instituo volens ꝛ ordinans ꝙ cum dicto legato ipsa sit ꝛ esse debeat: contẽta de omnibus bonis meis: ita ꝙ in eisdẽ nihil plus petere possit consequi seu habere. Quã summam siue legatum eidem katherine exsolui volo per meos heredes infrascriptos per terminos ꝛ solutiões statuendos ꝛ ordinandos per executores meos īfrascriptos ꝛ alios amicos meos ꝛ dicte katherine tempore quo maritabitur. Et eo casu quo dicta katherina in futurum decederet infra pupillarem etatem aut alias quandocũq₃ sine prole legitima de se ꝛ ex suo legitimo matrimonio procreata substituo sibi pupillariter vulgariter ꝛ per fideicõmissum heredes meos infrascriptos. Item de alijs bonis meis lego iure institutionis ꝛ iure hereditario posthumo seu posthumis: ventris margarete vxoris mee si ꝛ casu quo pregnans fuerit ꝛ ad lucem peruenerit: seu puenerint siquidẽ vnicus masculus fuerit. lx. libras turoñ. semel tantuꝫ. ꝛ si fuerint duo vel plures masculi cuilibet eoꝝ. xl. lib. turoñ. semel tantũ. si vero fuerit vnica femella lego eidem quater viginti librarum turoñ. semel tm̃. si autem fuerint due aut plures femelle cuilibet earum lego qnquagita lib. tur. semel tm̃. Et si fuerint duo posthumi vn⁹ sc₃ masculus ꝛ alia famella lego masculo. xl. libras turoñ. ꝛ femelle quinquaginta lib. turõ. semel tm̃. In quibusquidem summis siue legatis dictos posthumũ seu posthumos hered. mihi instituo volens ꝛ ordinãs ꝙ cũ predictis legatis siue summis ipsi sint ꝛ esse debeant cõtenti de omnibus bonis meis. ꝛ ita ꝙ ꝛc. Et quas summas siue legata dictis posthumo seu posthumis in casu seu casib⁹ ꝑdictis exsolui volo per meos hered. infrascriptos ꝑsolutiones ꝛc. put ordinabit testator. Si vero dictus posthumus aut posthumi decederẽt in futuꝝ infra etatẽ pupillarẽ aut alias quãdocũq₃ sine prole legitima ꝛc. substituo eis pupillariter vulgariter ꝛ ꝑ fideicõmissuꝫ heredes meos infrascriptos. Item volo ꝛ ordino ꝙ hered. mei teneant ꝛ debeant de ꝛ sup bonis meis alimẽtare katherinam filiam meã supradictam atq₃ dictum posthumum siue posthumos q̄rousq₃ fuerint etatis maritandi ꝛ in matrimoniũ fuerint collocati seu colloca- ꝛc. Itẽ lego dicte margarete vxori mee omnes suas vestes ꝛ iocalia ꝛ sui corporis garnimẽta per me sibi hactenus emptas ꝛ empta vel donata. Itẽ plus lego eidem margarete vsufructus ꝛ administrationem bonoꝝ meoꝝ tãdiu quãdiu viuet ꝛ in domo ꝛ in bonis meis si manere ꝛ mansionem facere voluerit vitam vidualem ꝛ honestam tenendo ꝛ quando absque redditione com-

poti cuiuscūq; curie seu persone ⁊ q̄ de vsufructibus bonorum meorum predi-
ctis ipsa teneatur ⁊ debeat liberos meos nutrire ⁊ alimentare ac alia onera
hereditaria supportare. Item lego eidem margarite .xx. libras turon. semel tā-
tum pro suis voluntatibus in vita ⁊ in morte libere faciendis. Item confiteor
⁊ recognosco prefate margarete vxori mee ibidem presenti stipulan. solenniter
⁊ recipienti ab eadem de bonis suis dotalibus vltra alia per me sibi recogni-
ta realiter habuisse ⁊ penes me habere. primo .xx. lib. turon. Item plus octo
marchas argenti in sex tasseis in operis montispessulani. Item vnum lectum
munitum de vna culcitra cum suo puluinari plume ponderante duo quintalia
duabus coopertoriis duabus flaciatis ⁊ sex linthiaminibus bonis ⁊ sufficien.
que omnia eidem margarete vt supra stipulanti reddere ⁊ restituere promitto ⁊
per meos heredes infrascriptos reddi ac restitui volo de die in diem post mei
obitum dum ⁊ quando dicti heredes ab ea seu per eam requirentur. Pro qui-
bus omnia bona mea obligo ⁊ ypotheco obligataq; ⁊ ypothecata esse volo.
Item sciens ⁊ attendens robertum filium meum mihi offensam grandem ⁊ atro-
cem iniuriam fecisse ⁊ intulisse vnū ictum cum quodam cultello i facie mea dā-
do ⁊ percutiendo maliciose: ideo ipsum exheredo ⁊ exhereditatis mee penit-
alienum ⁊ expertem esse volo. In ceteris autē omnibus vniuersis ⁊ singulis
bonis rebus ⁊ iuribus meis mobilibus ⁊ imobilibus ac per se mouentibus p̄-
sentibus ⁊ futuris quecūq; qualiacūq; quātacūq; ⁊ vbicūq; sint vel existāt di-
cta bona res ⁊ iura quocunq; nomine censeantur seu valeat nuncupari here-
des meos vniuersales mihi instituo facio ⁊ ore meo proprio nomino petrum
⁊ antonium filios meos impuberes legitimos: et naturales equis portionib⁹:
per quos quidem heredes meos exsolui volo iubeo atq; mādo omnia vniuer-
sa ⁊ singula legata ⁊ distributa superius per me facta locis ⁊ personis qbus
ptinent: debitaq; ac fore facta mea si que post mortem meam apparuerint.
Et eo casu quo in futurum contingerit alterū dictorū petri ⁊ antonij filiorū et
heredū meorum decedere infra pupillarē etatem aut alias quandocunq; sine
prole legitima de se ⁊ ex suo legitimo p̄ creata aut cum prole legitima. ⁊ dein
de illa proles postea decederet sine alia prole legitima alium eorundem superui-
uentem dicto sic premorienti ⁊ liberis suis modo premisso deceden. inuicem
substituo. Si vero ambo petrus ⁊ antonius modo premisso decederent sub-
stituo eis posthumum vētris dicte margarete vxoris mee sit vnus vel plures
masculus seu masculi. Dicto vero posthumo seu posthumus masculo vel ma-
sculis seu masculis si ⁊ casu quo decederet seu decederent infra etatem pupillarem aut ali-
as quādocunq; sine prole legitima ⁊c. substituo dictam katherinam filiā me-
am. Cuiquidem katerine si contingeret eam decedere in futurum infra pupil-
larem etatem aut alias quandocūq; sine prole legitima ⁊c. substituo posthu-
mā seu posthumas femellas ventris dicte margarete vxoris mee vnā vel plu-
res, si vero dicta posthuma seu posthume modo premisso decederent substi-
tuo eis gregorium philippi fratrē meum: cui quidem gregorio in casu premisso
expresse prohibeo atq; veto ne pretextu huiusmodi substitutionis ipse fieri faciat
aut procuret aliquod inuentariū siue repertorium de bonis meis: ⁊ casu quo fa-
ceret seu procuraret tūc p̄ tūc predictam substitutionē eidē adimo reuoco ⁊ an
nullo. Itē volo ⁊ ordino atq; prohibeo dictis petro ⁊ anto. filijs ⁊ hered. meis
ne aliquo tpe i futurū quauis occasiōe rōne siue causa dictā meā hereditatē

⁊ bona eiusdem inter se diuidant nisi ambo essent concordes. ⁊ eo casu quo al
ter alterum ad diuisionem predictam prouocaret seu requireret volo quod il
le prouocans seu requirens committat ipso facto penā quinquaginta lib. tur.
q̄ pena siue summa parti bonoꝝ alterius eorūdē adiudicatur ⁊ accrescat seu ap
pliceter. Item volo ⁊ ordino ꝙ dicti here. mei quicūqȝ meus heres extiterit cre
dat ⁊ credere teneatur omnibus ⁊ singulis debitoribus meis suis medijs iu
ramentis affirmantibꝰ debita in quibꝰ mihi tenent̄ seu partē eorūdē mihi vi
uenti soluisse. Item sciens attendēs dictos liberos meos fore impuberes et ī
etate pupillari ꝯstitutos: ideo facio ⁊ decerno tutores testamentarios guber
natoresqȝ ⁊ administratores personarū bonoꝝ suoꝝ dictoꝝ liberorum meo-
rum tam natorum q̄ nasciturorum dictam margaretam vxorem meam ma
tremqȝ eorum liberorum ⁊ petru de orto fratrē suum de quibus spālīter confido
relaxando eos expresse a confectione inuentarij ⁊ a redditione compoti. Et ꝙ
etiam possint ⁊ valeant adire seu assumere onus administrationis huiusmodi
tutele absqȝ licētia confirmatione seu decreto cuiuscūqȝ iudicis siue magi-
stratus. vt aut mea presens ordinatio ⁊c. vt ī p̄ceē. forma ideo facio ordino ⁊
eē volo executores meos ⁊ huius mei vltimi testamēti gubernatores: videlicet
talem ⁊ talē et eorū quēlibet. quibusquidem executoribus meis ⁊c. vt ī forma
preceden̄. vsqȝ ad finem. Conditum fuit hoc testamentum ⁊ acta fuerunt hec
apud aliquem predictum intra conuentum fratrū predicatorum ⁊ in capitu
lo dicti conuentus presentibus testibus ab eodē testatore vocatis ⁊ rogatis
tali et tali ⁊c. Et nota ꝙ qū testator infirmatur notarius dū designat locū vbi
conficitur testamentum dȝ de hoc facere mentionē ⁊ ēt de dispositione testato-
ris hoc mō. Conditū fuit hoc testamētum ⁊ acta fuerūt hec in tali loco et in
domo habitatōis dicti testatoris in q̄dā camera vbi dictꝰ testator dicebat in
firmꝰ in suo lecto vel in tali loco vbi dictꝰ testator sedebat ad ignē ⁊ sic de si-
milibus. Itē nota ꝙ licet forma precedēs ꝯticat varias dispositōes et diuer-
sa capl'a: tn̄ nō cōprehēdit nec cōprehēdere pōt oēs quas testatores possunt
ordinare: qꝛ hoc ec humana intentione foret impossibile: cum voluntatum hu
iusmodi non sit finis. Nec etiam intelligat quod quilibet testator inserat ī suo
testamento omnes predictas dispositiones siue capitula. Sed ideo posui plu
res vt notarij iuxta casuū exigentiam dū conficient testamēta possint instituere
quos voluerint prout testatores disponēt ⁊ ordinabūt. Itē nota ꝙ notarius
qui recipit instrumētum alicuius testamēti potest dare ⁊ reddere integrum in
strumentū heredi instituto de toto illo testamēto vel de parte tantū sicuti de ip
sa institutione heredꝭ. Et similiter potest tradere ⁊ conficere publicum instru-
mentum legatario siue legatarijs dicti instrumenti si velint vel de vna parte
siue clausula eiusdē scilȝ de legato sibi facto duntaxat. et ēt substitutis et fidei
cōmissarijs. vnde si notarius tradat instrumētū de vnā parte tantū siue clau
sula testamēti debet in eo ponere principiū ipsius testamēti vsqȝ ad certa lega
ta et finem. s. institutionē heredis et deinceps vsqȝ ad finem.

Forma testamenti hominis cecī.

In dei nomine amen. anno ⁊c. Nouerint ⁊c. quod cū
humana fragilitas quādoque mortis cogitatione turbata minorem pos
sit adhibere prouidentiam in agendis: Salubre igitur videtur remedium vt

vnusquisqꝫ de bonis suis ordinet ⁊ disponat dum clare viget in eo iudicium rationis. Et propter constitutus psonaliter in presentia mei notarij publici et testium infrascriptorum andreas philippi cecꝰ ⁊ totaliter cares visu tam ex eius senectute ꝙ caligine ꝙ oculis eius accidit siue euenit: vel ex tali accidenti siue egritudine: sanus tamen ⁊ compos mente et intellectus p dei gratiam ac in sua bona firma ⁊ valida memoria existens: quamuis et alias foret corporea infirmitate grauatus. Si infirmus sit testari volens dicit ⁊ verbotenus exposuit quod ipse vult proposuitqꝫ et intendit suum facere et condere vltimum testamentum. et de bonis rebus ⁊ iuribus suis a deo sibi collatis tam pro anima sua quam alias disponere ⁊ ordinare. Et ob hoc hos dictos infrascriptos testes ac me notarium publicum infrascriptum euocari ⁊ ad se venire fecit requisiuit ⁊ rogauit. Quosquidem testes et me notario ibidem presentes perfecte ⁊ clare agnouit percepit ⁊ intellexit vt dicebat: quamuis nos ⁊ personas nostras non videat: ⁊ hoc ex nostris vocibus et sermonibus dum nos singulariter audiuit loqui. Et pro eo quia ante sui visu carentiam nos ⁊ nostrum quemlibet prout asserebat cognouit ⁊ cognouerat ac nostri noticiaꝫ habuerat. Et ideo dum nos de presenti audit loqui intelligit ⁊ percipit esse illos quorum nominibꝰ nuncupantur seu audierat nuncupari. Rogans eosdem testes quatenus confectioni ⁊ recitationi dicti sui testamenti velint interesse ac esse de contentis in eodem memores atqꝫ testes rogando etiam me notarium publicum infrascriptum vt et tanquam communem et publicam personam quatenus dictum suum vltimum testamentum in scriptis redigerem: ⁊ deinde coram predictis ⁊ infrascriptis testibus habeam recitare: quod testamentum sit in scriptis redactum voluit ⁊ vult suum esse vltimam testamentum nuncupatiuum ex sui animi scientia dispositum ⁊ suam esse vltimam voluntatem: ipsumqꝫ voluit penes me notarium remanere ac custodiri vsqꝫ ad diem sui obitus ⁊ post eius mortem siue obitum voluit ⁊ precepit illud in publicam formam redactum tradi ⁊ deliberari heredi seu heredibꝰ suis infrascriptis. Nec non cuilibet particulari legatario se indigeat clausulam legati sibi per ipsum andream in eodem suo presenti testamento relicti siue facti. Et vlterius rogauit dictos ⁊ infrascriptos testes vt in pede siue fine huius testamenti se suis proprijs manibus subscribant. Quibus premissis prefatus andreas philippi in presentia ⁊ audientia dictorum ⁊ infrascriptorum testium ac mei notarij publici infrascripti suum fecit condidit: ⁊ ordinauit testamentum vltimum nuncupatiuum et suam vltimam voluntatem: de bonisqꝫ rebus ⁊ iuribus suis disposuit in hunc qui sequitur modum. Ego andreas philip. predictus sanus ⁊ compos mente ⁊ intellectu: ac in mea bona firma ⁊ valida existens memoria per dei gratiam vt premittitur licꝫ corporea sim infirmitate grauatꝰ ⁊ infirmus considerans et attendens nil fore morte certius nihilqꝫ incertiꝰ eiꝰ hora mortis: tamen imminente languore illius magis formidatur euentꝰ. hoc ponatur si infirmetur qui testari vult alias non: ac cupiens paterna gratia mihi assistente diuina ipsius mortis ineuitabilis laqueos dispositione testamentaria preuenire ac de bonis rebus ⁊ iuribꝰ meis a deo mihi collatis disponere et ordinare ⁊c. vt in alijs testamentis prout testator disponet ⁊ ordinabit vsqꝫ ad finem deinde in fine testamenti ponatur sic Conditum fuit hoc testamentum ⁊ acta fuerunt hec in tali loco ⁊c. presentibus testibus ab eodem testatore vocatis ⁊ rogatis tali ⁊ tali ⁊c. qui sunt septem vt in alijs testamentis. Quiquidem testes omnes ⁊ singuli in fine siue pede presentis testamenti seu eius

note se suis manibus proprijs subscripserunt in hunc modum Ego talis testis predictus fui presens in cõfectione et recitatione predicti testamenti teste presenti subscriptione mãu mea propria facta. Et ego talis testis predictus similiter fui presens teste manu ppria. Et ego talis et fui pñs teste mãu ppria. et ego talis testis predictus fui presens in pmissis. Et ego talis testis supradict⁹ etiam in premissis presens fui teste presenti scriptura manu mea ppria facta. Et ego talis testis in premissis presens fui teste presenti scriptura manu mea ppria facta. Et me notario auctoritate regia vel alias publico qui ð predictis oib⁹ ⁊ singulis reqsitis ⁊ rogat⁹ notam recipi ⁊c. Et nota q̃ si secus velit facere codicillos eadem solẽnitatis seruari debet in prohemio ꝙ in alijs clausulis sicut in precedenti testamento mutatis mutãdis prout discretioni notarij videbit faciendũ sequẽdo formã codicilloꝝ: hoc excepto q̃ in codicillis sufficiunt quinqꝫ testes vocati ⁊ nõ rogati: licet quidã dicant q̃ etiam requiruntur septem testes in codicillis sicut i testamento hominis: ceci: quia eadem solẽnitatis ⁊c. Item nota quod tam cecus a natura siue a natiuitate ꝙ ille q aliqñ vidit ⁊ postea causante senectute vel alias ex aliquo accidẽti factus est cecus possunt cum premissis solennitatibus facere testamẽtũ ⁊ similiter codicillos quamuis forma predicta testamenti referatur ad illum secum qui aliquando per antea videns fuit. vnde si cecus ⁊ natiuitate qui nunquam fuit videns velit testari notarius non debebit sequi seu apponere in testamẽto omnes solemnitates in principio predicte forme cõtentas sed debebit omittere illas qbus cauetur q̃ talis cecus ⁊ carens visu tam ex senili etate quaꝫ ex caligine ⁊c. Et illa qua habetur q̃ testator agnoscit testes ⁊ notarium dum eos loqui audit pro eo: quia ante sui visus carentiam noticiam eorũdem habuerit ⁊c. q: hoc esset falsum cum nunꝙ eos viderit ⁊ sic per sensum visus illorum noticiam habere non potueris: ⁊ alias similes prout discretus notarius discernere poterit.

¶ Sequitur de donatione causa mortis.

Causa mortis donatio secundum aliquos magis contractus quam vltima voluntas tamen quia continet omnium bonorum vltimã dispositionẽ: ideo hic vltimo loco post tractatum vltimarum voluntatum de ea aliqua dicere proposui ostendendo quid est donatio causa mortis a quibus fieri possit: ⁊ qualiter seu quibus modis reuocetur. Est autem causa mortis donatio secundum aliquos cum quis magis se habere id quod donat ꝙ eum cui donat tradendo vel se obligando magisqꝫ eum cui donat ꝙ heredẽ suum. A quibus vero fieri potest hec donatio: dico q̃ tam ab homine sano ꝙ infirmo: ⁊ tam a patresa. ꝙ a filiofa. dum tamen sic compos mentis ⁊ talis qui etiam testari possit excepto filiofa. qui testari nõ potest: ⁊ tñ causa mortis donationẽ facere potest vt statim dicam vnde lꝫ hec donatio vt dictũ est fieri possit ab homine sano quia cogitat qñandoqꝫ se moriturum. Et ab homine infirmo quia videt mortis periculum sibi imminere ⁊ tam a paterfa. ꝙ a filiofa. cõmuniter tamẽ fieri solet a filio vel a filiafa. quãdo in suis patris potestate sunt. Et similiter a nepote vel nepte ex filio quãdo i aui sui pñi potestate exĩstũt: dũ scꝫ infirmãtur ⁊ dubitãt ð morte ⁊ habẽt peculiũ siue bõa pfecticia vel aduẽticia: de qb⁹ disponere desiderãt in qua qdẽ donatione necesse est patris vel aut cõsensum ⁊ licentiã interuenire Itẽ est notandum q̃ in cãmor

tis donatione possunt substitutiones fieri: non quidem directe vt in testamen
tis: sed per fideicõmissum vt per verbũ substituo vel aliud simile: vel per verbũ
dono vt plenius videbitur infra in forma instrumenti eiusdem. Item est notã
dum ꝙ quia hec donatio perficitur per stipulationem vel pollicitationem vel
sola traditione secundum iura: ideo necesse ẽ vt donatarius seu donatarij sint
in dicta donatione presentes stipu. ⁊ recipien. vel saltem ꝙ notarius pro eis si
sint absen. stipuletur: potest tamen fieri etiã inter absen. ⁊ valebit nõ donatio
causa mortis: sed iure fideicõmissi: ⁊ secundum aliquos valebit etiam iure do
nationis causa mortis. In quot autem ⁊ in quibus differt hec cã mortis dona
tio a legato: ⁊ in quib⁹ ꝯuenit cum eodem hec dimitto q2 iuris sunt ⁊ nõ perti
nẽt multũ ad notarios. Sꝫ qualr̃ ⁊ quib⁹ modis reuocat cã mortis donatio:
dico ꝙ trib⁹ modis. Primo mõ si pri⁹ decedat donatari⁹ ꝗ͂ donator. Scdo si
donator cõualuerit ab ea qua detinebat infirmitate ⁊ donationẽ nõ ꝯfirma
uerit: ⁊ hoc si infirm⁹ sit donator qui donationẽ facit. Tertio si peniteat dona
torẽ donationis p eũ facte. Itẽ est notãdũ ꝙ filius vel filiafa. põt in patris vel
absen. facere donationẽ causa mortis: dũ tñ pater vel auus licentiã sibi dede
rit ⁊ de illa ꝯstet p publicum instrumentum. Itẽ est notandum si ꝙ filius vel
filiafami. cum licentia ⁊ cõsensu patris vel aui sui paterni faciat donationem
causa mortis in ea aliqua ex bonis suis donet patri vel auo a quo licentiã ha
buit nõ valet talis donatio facta patri vel auo: ⁊ ideo consuluit quidam ꝙ si
filius velit donare patri vel nepos auo paterno: quo tunc pro auctoritate pris
vel aui paterni interueniat auctoritas iudicis: ⁊ tunc valebit donatio secũdũ
eos: sed de hoc me remitto iuri. Item est notandum ꝙ pater dum dotat filiam
potest sibi in dotali instrumento licentiam dare donãdi vel disponendi de cer
ta parte dotis: quam licentiam potest postea si velit reuocare: nisi obstet sibi
iuramentum per eum in dicto instrumento prestitum.

¶ Forma instrumenti donationis causa mortis.

In dei nomine amen. Anno ⁊c. Nouerint ⁊c. Quod
cum Laurentius filius Andree philippi esset in graui infirmitate ꝯstitu
tus: sanus tamen ⁊ compos mente ⁊ intellectu: ac in sua bona firma ⁊ valida
memoria existẽs velletq; ⁊ affectaret propterea de bõis rebus ⁊ iurib⁹ suis di
sponere ⁊ ordinare ac donationem seu donationes causa mortis facere: ideir
co dicto Andree patri suo ibidem presenti humiliter supplicauit: quatenus li
centiam auctoritatem ⁊ permissum eidem laurentio filio suo dare ⁊ concede
re dignetur: dictam causa mortis donationem seu donationes faciendi: ac de
bonis rebus ⁊ iuribus suis tã p anima sua quã alias disponẽdi ⁊ ordinãdi.
Qui quidem Andreas pater audita per eum supplicatione predicta per di
ctum Laurẽtium filium suum dilectum sibi supra facta et eidem tãquam iuri
⁊ rationi ꝯsone fauorabiliter annuẽs: motus etiam filiali dilectione erga dictũ
laurentium filium suum: licentiam auctoritatem ⁊ permissum eidem Lauren
tio filio suo presenti petenti et requirenti dedit et cõcessit faciendi donatiõem
seu donationes causa mortis: ac de bonis rebus ⁊ iuribus suis ordinandi et
disponẽdi pro anima sua quam alias ꝓut sue voluntati. Quibusquidem licen
tia auctoritate ⁊ permissu obtẽtis dictus Laurẽtius d licẽtia pmissu et aucto
ritate quibus supra in dicti Andree patris sui meiq; notarij publici et testiũ

infrascriptorum presentia donationez seu donatões causa mortis fecit de bo
nis rebus ⁊ iuribus suis a deo sibi collatis ordinauit ⁊ disposuit tam pro ani
ma sua quã alias in hunc qui sequitur modo. Primo nãqꝫ cum anima sua a
carnis nexibus fuerit dissoluta humiliter recõmendauit altissimo creatori ⁊
redemptori nr̃o dño Jesu xp̃o: necnon p̃celse ac gloriosissime virgini Marie
eius matri totiqꝫ curie ciuium supernorũ. Corpori vero suo dum eius anima
fuerit ab eodem separata elegit sepulturam in Cimiterio Ecclesie Parrochia
lis sancti Johannis de Alesto. Deinde de licẽtia auctoritate: ⁊ permissit qui
bus supra accipit de bonis suis pro anima sua: in redemptionem suorum pec
caminum. xxv. libras turoñ. De quaquidem summa fieri ⁊ exsolui voluit ⁊ or
dinauit omnes suas exequias funerarias ⁊ omnia in eis necessaria tam hono
ris quam necessitati ⁊ legata ac distributa infrascripta semel tantum atqꝫ of
ferendum animalem panis vini ⁊ luminis Et primo de dicta summa donauit
siue legauit domino priori dicte parrochialis ecclesie alesti pro lecto funera-
to ⁊ sepultura suis ac pro canonica portione sibi contingẽti. de bonis suis qn
qꝫ solid. turoñ. Item donauit legauit capellano curato duobus secundarijs
⁊ diacen? maiori dicte ecclesie cuilibet eorum duos solidos turoñ. Item do-
nauit siue legauit cuilibet bassino questarum dicte ecclesie decem dena. turoñ.
Item dõauit siue legauit cuilibet presbytero qui sue interfuerit sepulture. xv.
dena. tur. Item donauit siue legauit dicta causa mortis donatione conuentui
fratrum predicatorum alesti pro vno cantari in ecclesia dicti conuentus pro
anima sua fiendo ⁊ celebrando infra nouenã sui obitus quinque solid. turoñ.
Item legauit siue donauit conuentui fratrũ minorũ dicte ville pro vno alio
cantari in ecclesia dicti conuentus pro aĩa sua fiendo ⁊ celebrando infra no-
uenam sui obitus q?inqꝫ solid. turoñ. Itẽ legauit siue donauit domui sancti
antonij dicte ville pro vno alio cantari in ecclesia dicte domus p̱ anima sua
fiendo ⁊ celebrando infra nouenam sui obitus quinqꝫ solid. turoñ. Itẽ lega
uit siue donauit dominabus monialibus monasterij beate marie de fontibus
in alesto residẽ. pro vno alio cantari in ecclesia dicti monasterij p̱ anima sua
fiendo ⁊ celebrando infra nouenam dicti sui obitus quinqꝫ solid. turoñ. Itẽ
donauit siue legauit dominis canonicis sancti germani de mõte acuto supra
alestum augmentum eorum vestigari quinqꝫ solid. turoñ. Item donauit siue
legauit dicte parochiali ecclesie sancti Johannis de alesto pro duobus canta
ribus in dicta ecclesia pro anima sua fiendis ⁊ celebrandis vno scilicet in ca
pite nouene ⁊ alio in capite anni dicti sui obitus pro quolibet cantari septem
solido. ⁊ sex denarios turonensi. Item de summa predicta donauit siue lega-
uit domino tali presbytero pro vno tretenario missarum ⁊c. Item domino ta
li presbytero pro vno tretenario missarum ⁊c. prout disponet ⁊ ordinabit do
nator. Residuum vero dictarum vigintiquinqꝫ librarum turoñ. si quod fue-
rit dari ⁊ distribui voluit per suos executores infrascriptos in missis pro ani
ma sua celebrandis ⁊c. Item de alijs bonis suis donauit siue legauit p̃dicta
donatione causa mortis ac de licẽtia permissa ⁊ auctoritate quibus supra in
re institutionis ⁊ iure hereditario philippe filie sue ad opus sui maritagij qn-
quaginta libra. turoñ semel tãtũ. Et vltra hoc vestes suas nuptiales vsqꝫ ad
summã seu valorẽ. xx. librarum turoñ. Cũ quibus voluit dictã phillippaz esse
ꝯtentã de omnibus bõis suis ita quod nihil plus in eisdem petere possit conse

qui se habere. Et quo casu q dicta philippam in futurum quandocunqz dece dere contingeret sine prole legitima de se et ex suo legitimo matrimonio pro creata dictam summam quinquaginta lib. turo. cum vestibus nuptialibus pre dictis dicta causa mortis donatione donauit pertinereqz ac peruenire voluit guillermo filio suo infrascripto. Item eadem donatione causa mortis dona uit siue legauit ysende vxori sue pro seruitijs sibi per eam hactenus factis et impensis decem libras turoñ. semel tantũ eidẽ soluẽdas etc. ponantur alia le gata siue donationes et dispositiones seu ordinationes prout donator dispo net et ordinabit. Cetera vero oia vniuersa et singula bona res et iura sua mo bilia et imobilia ac per se mouentia presentia et futura queciique qualiacunqz quantacũque et vbicunqz sint vel consistãt ac quocũqz nomine censeantur seu valeant nuncupari: prefactus laurentius de licentia permissu et auctoritate q bus supra dedit et donauit predicta cã mortis donatione guillermo filio suo legitimo et naturali lz absẽn. et mihi notario publico infrascripto vt et tanquã comũi et publice persone pro dicto guillermo absẽn. suisqz heredibus ac suc cessoribus in futurum vniuersis stipulanti solemniter et recipienti. Si vo di ctus guillermus decederet in futurum quandocunqz sine prole legitima de se et ex suo legitimo martino. procreata predicta bona omnia res et iura eadem dõatiõe cã mortis donauit ac ptinere et puenire voluit dicte philippe filie sue potiãtur alie substitutões si ptres fecerit donator. Has aũt dõatões cã mor tis pnominatus laurentius de licẽtia auctoritate et pmissũ qbus supra ratas gratas et firmas hñdo laud. approb. emologauit ratificauit et cõfirmauit: easqz que valere et robur perpetuũ obtinere voluit iure dõationis cã mortis ac iure cuiuslibet alterius vltie volũtatibus omnibqz alio iure via modo et forma qbus de iure vissu stillo seu osuetudie valere et cõsistere poterũt et debebũt nisi ipsũz laurẽtiũ ab ea qua detinetur infirmitate cõualescere et liberari vel presentis dõatiõis penitere aut donatarios pdictos premori otingat. altero eni horũz casuum otingẽtiũ psens dõatio nunc p tũc reuocata sit et penitus euanescat. Executorem suum et huius sue vltime volũtatis fecit et esse voluit martinũ de põte socerũ suũ cui dedit et oceffit potestatẽ licẽtiã et auctoritatẽ de bõis suis accipiẽdi etc. i forma Quasquidẽ dõationẽ seu dõationes cã mortis prefactus laurentius modo pmisso fecit personas et locis supradictis lz absẽn. me nota rio publico infrascripto vt et tanqz cõi et publica psona pro eisdẽ acceptãte sti pulante solẽniter et recipiẽte. In qbus omnibus et singulis pmissis supradictus andreas phillippi pater dicti laurẽtij auctoritatem suam paternã et licentiaz interposuit pariter et assensum De qbus omnibus dictus laurentius petijt sibi et alijs quoz intereft cõcessit et fieri voluit publicũ istrumẽtũ seu publica istru menta vnum vel plura p me nota. publicum infrascriptũ: quot seu que possint et valeant dictari etc. in forma. Acta fuerunt hec etc.

¶ Sequitur de codicillis.

Postquam de testamentis dictũ est nũc de codicillis qui etiã vltime voluntates dicunt aliqua ostendere oportet. Videndũz igitur primo est quis potest facere codicillos et quando et in quo differũt vel conueniunt cum testamento. Potest autem ille solus facere codicillos q testa mẽtum facere potest de iure. Si aũt de iure impeditur facere testamentum: vt

quia non est certus de statu suo vel quia furiosus est vel alijs rationibus quas dixi supra sine dubio nec faciet codicillos. furiosus enim per omnia et ubi in omnibus absentis vel quiescentis vel dormientis loco habentur. Excipitur tamen dicta regula secundum aliquos mutus qui nescit scribere licet testamentum facere non possit nisi de equitate canonica ad pias causas vel nisi impetrauerit a principe codicillari tamen potest. Fieri autem possunt codicilli et facto testamento et nullo testamento facto. et si quidem codicilli precedunt testamentum non valent nisi testamento postea facto confirmentur. sed ubi testamentum precedit codicillos semper videntur confirmari in testamento precedenti. et hoc de iure pretorio antiquo. Hodie autem siue codicilli precedant testamentum siue testamentum precedat codicillos semper videntur esse codicilli confirmati in testamento. Differunt vero codicilli a testamento in hoc quia in codicillis hereditas neque dari neque adimi seu auferri potest saltem directe: et hoc ideo ne confundatur ius testamentorum et codicillorum. Item nec in codicillis potest exheredatio scribi vel fieri. Item neque conditio aliqua heredi instituto in testamento adijci nec substitutiones directe fieri possunt in codicillis. per fideicommissum autem hereditas recte in eis relinquitur. Item differunt codicilli a testamento in hoc. nam si quis dum esset filiusfamilias in codicillis relinquat fideicommissum et postmodum decesserit pater eius eadem voluntate dum ante valebant codicilli: quod non ita esset in testamento: quia a principio testamentum fuit cum nullus filiusfamilias testari possit. Item differunt: quia plures codicillos quis facere potest et nullam solemnitatem ordinationis desiderat et omnes valebunt nec rumpitur primum per secundum nisi secundus contradicat primo. Testamento vero duo aut plura vt vtrumque valeat simul nemo facere potest: quia primum semper rumpitur per posterius nisi fierent a milite. Item in testamento exigunt septem testes et rogati: sed in codicillis quinque sufficiunt et non rogati. Conueniunt autem codicilli cum testamento in hoc quia infirmantur sicut testamentum si fiant ab eo qui condidit testamentum. si vero ab eo qui voluit decedere intestatus non infirmantur agnatione posthumi licet testamentum infirmetur. Item capitis diminutione eodem modo irritantur codicilli sicut testamentum. Dicitur autem codicillus quasi paruus codex respectu testamenti: quod magnus codex dici potest eo quod plura continentur in eo quam in codicillis.

Forma instrumenti codicillorum.

In dei nomine amen. Anno &c. Nouerint &c. quod in presentia mei notarij publici et testium infrascriptorum existens et personaliter constitutus martinus de ponte sanus et compos mente et intellectu per dei gratiam ac in sua bona firma et valida memoria existens: quamuis corporea esset infirmitate grauatus: reminiscens et ad sui memoriam reducens prout dicebat se dudum fecisse condidisse et ordinasse suum vltimum testamentum nuncupatum per me notarium publicum infrascriptum in notam sumptam sub anno &c. Et in eodem suo testamento inter cetera fecisse et instituisse et suum heredem vniuersalem in omnibus bonis rebus et iuribus suis bertrandum filium suum nulla substitutione eidem facta in casu quo contigeret eum in futurum decedere infra pupillarem etatem aut alias quandocunque sine prole legitima. Nunc igitur cum vnicuique licitum de iure existat post suum conditum testamentum facere codicillos et in actis de eodem testamento addere et detra

here corrigere ⁊ mutare: aut alias penitus annulare. dictus inquam martinus volens suos facere codicillos de presenti codicillando ⁊ his presentibus codicillis eo casu quo dictus robertus filius suus in futurum decederet infra pupillarem etatem aut alias quandocunque sine prole legitima de se ex suo legitimo matrimonio procreata eidem substituit petrum filium suum eiusdem martini. si vero contingeret dictum petrum in futurum decedere infra pupillarem etatem aut alias quandocunque sine prole legitima ysendem filiam suam dicto petro substituit. ⁊ si dicta ysendis decedere ⁊ in futurum infra etatem pupillarem aut alias quandocunque sine prole legitima ⁊c. idem substituit tosquinam filiam suam. dicte vero tosquine casu quo decederet in futurum sine prole legitima de se ex suo legitimo matrimonio procreata substituit Andream phi lippi ⁊ petrum de orto ⁊ alterum ipsorum qui tunc superuiueret atque suos liberos. Item codicillando his presentibus codicillis ligauit andriene vxori sue pro seruitijs per eam sibi hactenus impensis: ⁊ faciis decem libras turon. semel tantum. ponantur alia legata prout codicillans voluerit ⁊ ordinabit. Cetera vero omnia vniuersa ⁊ singula in predicto testamento contenta. prefatus Martinus de ponte laudauit approbauit ratificauit ⁊ confirmauit eaque omnia valere voluit ⁊ obtinere perpetuum roboris firmitatem. hos autem codicillos ⁊ omnia in eis contenta. supradictus Martinus valere voluit iussit ⁊ mandauit iure codicillorum iure cuiuslibet vlterius vltime voluntatis omnique eo iure via modo ⁊ forma quibus melius firmius ⁊ efficatius de iure vsu ⁊ consuetudine valere ⁊ consistere poterunt ⁊ debebunt. De quibus omnibus ⁊ singulis supradictis prefatus Martinus petijt ⁊ cuique tangenti concessit fieri publicum instrumentum ⁊c. Acta fuerunt hec ⁊c. Et nota quod quemadmodum testator potest in suis codicillis legata quibus voluerit facere ita ⁊ in testamento facta potest illis quibus facta sunt adimere detrahere ⁊ reuocare sic dicendo. Item sciens se dictus martinus in dicto suo testamento legasse tali decem lib. turon. vel tale quod nunc codicillando his presentibus codicillis predictum legatum eidem tali ademit reuocauit ⁊ annullauit. Et similiter potest testator substitutiones per eum in suo testamento factas reuocare vel mutare seu limitare ita dicendo. Item sciens ⁊ attendens prefatus martinus testator se in dicto suo testamento substituisse bertrando filio ⁊ heredi suo in dicto testamento instituto casu quo tempus contingeret decedere infra etatem pupillarem aut alias quandocunque prout ⁊c. videlicet petrum fratrem suum nunc vero his presentibus codicillis codicillando predictam substitutionem cassauit reuocauit ⁊ annullauit: vel eam in eum casum valere ⁊ locum habere voluit si dictus petrus tunc liberos legitimos ⁊ naturales habuerit qui eidem succedere possint: ⁊ sic de similibus. Item nota quod in codicillis non possunt directe substitutiones fieri: oblique vero siue fideicommissarie fieri possunt. Item licet dictum sit superius quod substitutiones in testamento facte possunt in codicillis reuocari: hoc verum est excepta exemplari: que facta in testamento non potest in codicillo reuocari vel de nouo fieri.

Actoris excusatio ⁊ actio gratiarum ac presentis libelli conclusio.

Quamuis autem in exordio huius libelli promiserim me post tractatum contractuum ⁊ vltimarum voluntatum de reliquis duabus partibus artis notarie tractaturum: videlicet de actis iudicialibus ⁊ de rei et pus: quia tamen circa primam partem nimium laborem sustinui: ⁊ desideratum oceani portum quod inconsulte intrauerat vix potui adipisci. Et quia etiam de illis non bene potest certa ⁊ de